

1. Frumvarp

til laga um viðauka við lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúðnum.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

1. gr.

Aftan við 3. gr. nefndra laga, 1. febrúar 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Enn fremur er landsstjórninni heimilt að leggja bann, að einhverju leyti eða öllu, við útflutningi eða sölu úr landi á skepnufóðri, aðfluttu eða innlendu, ef ástæða er til að óttast fódurskort í landinu. Landsstjórnin ákveður sjálf hvað telst til skepnufóðurs.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Í lög 1. febrúar 1917 vantar ákvæði um heimild til að leggja bann við útflutningi úr landi á skepnufóðri. En slíka heimild taldi landsstjórnin nauðsynlegt að fá snemma á yfirstandandi vetri, sökum allískyggilegs útlits víða í sveitum vegna harðinda, sem þá voru byrjuð, og voru því gerðar ráðstafanir til bráðabirgðalaga þeirra, sem hjer eru prentuð sem fylgiskjal.

Fylgiskjal.

Bráðabirgðalög

um

viðauka við lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúðnum.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð Danmerkur konungur, Vinda
Alpt. 1918. A.

og Gauta, hertogi í Sljesvik, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski, Láenborg og Aldinborg, ;

Gjörum kunnugt: Þar eð borið hefir verið upp fyrir Oss, að í lögum 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúðfríðnum, vanti heimild til að leggja bann við útflutningi úr landi á skepnufóðri, en að óhjákvæmilegt teljist, að landsstjórnin fái nú heimild til að gefa út bráðabirgðalög um þetta efni, samkvæmt 6. gr. stjórnarskipunar-laga 19. júní 1915.

Því bjóðum Vjer og skipum :

1. gr.

Aftan við 3. gr. nefndra laga, 1. febrúar 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Enn fremur er landsstjórninni heimilt að leggja bann, að einhverju leyti eða öllu, við útflutningi eða sölu úr landi á skepnufóðri, aðfluttu eða innlendu, ef ástæða er til að óttast fódurskort í landinu. Landsstjórnin ákveður sjálf hvað telst til skepnufóðurs.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið á Amaliuborg, 10. desember 1917.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Sigurður Jónsson.

2. Frumvarp

til laga um viðauka við lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúðfríðnum.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

1. gr.

A eftir 4. tölulið 2. gr. nefndra laga, 1. febrúar 1917, komi nýr töluliður svo hljóðandi:

5. Enn fremur að ráða að meira eða minna leyti yfir skipum þeim,

sem heima eiga í landinu, svo sem að gera ákvarðanir um ferðir þeirra, flutning og farþega með þeim, eða að taka þau að öllu í sína þjónustu um lengri eða skemri tíma.

2. gr.

Aftan við 5. gr. sömu laga bætist þessi ákvæði: Landsstjórnin getur gert fyrirskipanir um þau atriði, er þurfa þykir, viðvikjandi skipverjum, farþegum og póstflutningi með skipum, og ákveður refsingar fyrir brot gegn þeim fyrirskipunum.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Í lög 1. febrúar 1917 vantar ákvæði um heimild fyrir landsstjórnina til að skipa fyrir um það, hvernig skipakostur sá, sem til umráða er í landinu, skuli notaður, svo og ýmisleg atriði viðvikjandi flutningi og farþegum með skipum. En slíka heimild reyndist nauðsynlegt að fá til þess að geta trygt vöruflutninga til og frá landinu og koma á flutningi á pósti og farþegum landa á milli. Fyrir því voru gerðar ráðstafanir til bráðabirgðalaga þeirra, sem hjer eru prentuð sem fylgiskjal.

Fylgiskjal.

Bráðabirgðalög

um

viðauka við lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurlálfuófríðnum.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð Danmerkur konungur, Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvik, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski, Láenborg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Þar eð upp hefir verið borið fyrir Oss, að í lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurlálfuófríðnum, vanti heimild til að skipa fyrir um það, hvernig skipakostur sá, sem til umráða er í landinu, skuli notaður, svo og um ýmisleg atriði viðvikjandi flutningi og farþegum með skipunum, en að óhjákvæmilegt hafi nú

reynst, til þess að ná nauðsynjum til landsins og koma vörum frá því, að landsstjórnin fái heimild til að skipa fyrir um þetta, þá teljum Vjer brýna nauðsyn að gefa út bráðabirgðalög um þetta efni, samkvæmt 6. gr. stjórnarskipunarlags 19. júní 1915.

Því bjóðum Vjer og skipum þannig:

1. gr.

Á eftir 4. tölulið 2. gr. nefndra laga, 1. febrúar 1917, komi nýr töluliður, svo hljóðandi:

5. Enn fremur að ráða að meira eða minna leyti yfir skipum þeim, sem heima eiga í landinu, svo sem að gera ákvarðanir um ferðir þeirra, flutning og farþega með þeim, eða að taka þau að öllu í sína þjónustu um lengri eða skemri tíma.

2. gr.

Aftan við 5. gr. sömu laga bætist þessi ákvæði: Landsstjórnin getur gert fyrirskipanir um þau atriði, er þurfa þykir, viðvikjandi skipverjum, farþegum og póstflutningi með skipum, og ákveður refsingar fyrir brot gegn þeim fyrirskipunum.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið á Amaliuborg, 5. janúar 1918.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Sigurður Jónsson.

3. Frumvarp

til laga um heimild handa landsstjórninni til að fyrirskipa fráfærur ásauðar.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

1. gr.

Meðan Norðurálfuófriðurinn stendur heimilast landsstjórninni að setja með reglugerð eða reglugerðum ákvæði um fráfærur ásauðar og til að gera nauðsynlegar ráðstafanir þar að lútandi. Má verja til þess fje úr landssjóði.

Í reglugerð má ákveða sektir fyrir brot á henni og meðferð mála út af brotum gegn henni. Og refsingar fyrir brot gegn ráðstöfunum þeim, er landsstjórnin gerir með heimild í lögum þessum, ákveður landsstjórnin á þann hátt, sem henni þykir við eiga, um leið og hver ráðstöfun er gerð.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Landsstjórninni þykir óhjákvæmilegt að leita heimildar Alþingis til þess að fyrirskipa almennar fráfærur, fyrst og fremst í þeim tilgangi að reyna að bæta úr feitmetisskortinum, sem nú er að verða mjög tilfinnanlegur í kaupstöðum og sjávarþorpum og jafnvel einnig í sveitum. Undanfarin ár hefir verið notað mjög mikið af útlendu feitmeti hjer í landi, og hefir notkun þess aukist stöðugt síðustu árin, eins og sjá má af verslunarskýrslunum. Þannig var flutt inn í landið árið 1913 samtals 326,500 kg. af smjörliki og plöntufeyti, árið 1914 366,000 kg. af smjörliki, plöntufeyti, svinafeiti og annari dýrafeiti, og árið 1915 441,500 kg. af sömu feitmetistegundum. Þessi ár var útflutningur á smjöri og tólg hjeðan úr landi þannig: 1913 180,600 kg., 1914 78,500 kg. og 1915 um 112,000 kg. Af þessu sjest það, að þótt ekkert hefði verið flutt út úr landinu af feitmeti árin 1914 og 1915, hefði samt þurft að flytja um 300,000 kg. af útlendu feitmeti inn í landið, til þess að fullnægja feitmetispörf landsmanna. En nú er tekið fyrir innflutning á feitmeti frá útlöndum hingað til lands. Þjóðir þær, sem vjer verslum við, eru í megnustu feitmetisvandræðum, einkum vegna þess, að smjörlikisverksmiðjurnar hafa neyðst til að stöðva framleiðsluna, sökum vöntunar á efnivörum, og hefir því nær alstaðar verið bannaður útflutningur á feitmeti. Að feitmetisskorturinn hingað til hefir ekki verið mjög tilfinnanlegur hjer stafar af því, að síðastliðið sumar komu allmiklar birgðir af smjörliki til landsins frá Vesturheimi, og þær hafa verið treindar í vetur, en eru nú alveg að þrotum komnar. Það er því komið að því, að bjargast verður eingöngu við innlent feitmeti, en til þess að reyna að framleiða nægilegt af því, virðist það vera fyrsta tiltækilega ráðið að auka fráfærur í landinu. Með nokkurn veginn almennum fráfærum ætti að vera unt að auka smjörframleiðsluna svo mikið, að hægt verði að fullnægja feitmetispörfinni. Árið 1916 eru taldar í búnaðarskýrslunum 325,562 ær með lömbum og 79,712 geldar ær. Ef að eins yrði fært frá 100,000 fleiri ám en undanfarin ár og $2\frac{1}{2}$ kg. af smjöri fengist úr sumarnyt ærinnar, ynnist vöntunin á erlendu feitmeti nærri upp, ef ekkert innlent feitmeti er flutt út úr landinu. Og smjörframleiðslan gæti jafnvel aukist svo mjög með almennum fráfærum um land alt, að leyfa mætti útflutning á smjöri. En auk þess eykur málnyt ásaðar mjög mikið aðra fæðuframleiðslu í landinu, t. d. skyr- og ostagerð, þar eð verðgildi og næringargildi sauðamjólkurinnar fyrir fráfærnaaðferð verður stórum mun meiri en sá verðauki, sem lömbin fá að haustlagi með því að ganga undir ánum. Og þetta er ekki síður

áriðandi, þegar aðdrættir útlendra matvæla geta hæglega minkað mjög mikið og enda stöðvast að miklu leyti um tíma.

Framkvæmd laganna ætti ekki að hafa tilfinnanlegan kostnað í för með sjer fyrir landssjóð. Aðalútgjöldin yrðu að líkindum kaup og ferðakostnaður manns eða manna, sem fela verður stjórn og umsjón fráfærumálanna.

Efalaust verður framkvæmd laganna ýmsum vandkvæðum bundin, sjerstaklega það atriði, í hvaða einstökum tilfellum skuli heimilt að veita undanþágur frá fráfærum hjá einstökum búendum, að meira eða minna leyti. En úr öllum þess háttar atriðum verður að reyna að greiða sem skýrast í reglugerð þeirri eða reglugerðum, sem settar verða um þetta efni.

4. Frumvarp

til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

1. gr.

Á tímabilinu frá 1. sept. 1918 til 1. sept. 1919 veitist sveitar- og bæjarfjelögum heimild til að verja úr sveitar- eða bæjarsjóði, auk venjulegra útgjalda, upphæð, er þó ekki nemi meiru en 15 kr. á hvern mann í sveitarfjelinu, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórnar, af dýrtíð og matvælskortí. Fje þessu má verja til kaupa á matvælum, eldsneyti og öðrum nauðsynjavörum, eða til niðurfærslu á verði á þessum vörum.

2. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu, ef því verður við komið, fyrir 1. október 1918 senda stjórnarráðinu skýrslu um, hve miklu fje þær hafi ákveðið að verja til dýrtíðarráðstafana samkv. 1. gr., og til hvers því skuli varið, og skal leita samþykkis stjórnarráðsins á tillögum þessum.

3. gr.

Af upphæð þeirri, er sveitarfjelög og bæjarfjelög hafa varið til dýrtíðarráðstafana samkv. 1. gr., skal endurgreiða hlutaðeigandi sveitar- og bæjarfjlagi úr landssjóði $\frac{1}{3}$ hluta, er stjórnarráðið hefir úrskurðað reikning hreppsnefndar yfir matvæli þau, eldsneyti o. s. frv., er keypt hafa verið fyrir hreppinn eða varið hefir verið til niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og skal reikningur þessi endursendur hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn, og fylgi síðan sveitarsjóðsreikningi hreppsins eða bæjarins. Þó er landsstjórn-

inni heimilt, ef sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, að greiða fyrirfram nokkurn hluta af fje því, er úr landssjóði ber að greiða.

4. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu semja reglur um úthlutun á nauðsynjavörum þeim, er keyptar hafa verið samkvæmt lögum þessum, eða um niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og leggja reglur þessar undir samþykki stjórnarráðsins. Ef nauðsynjavörur eru eingöngu keyptar, þá skal einkum úthluta þeim til þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa í hreppnum eða bæjarfjlaginu, en ef fjenu er varið til niðurfærslu á vöruverði, þá skal hafa mismunandi verð á vörunum, eftir efnahag kaupanda, þannig að hinir allra efnaminstu, sem þó ekki þiggja af sveit, fái sinn hluta af vörunum fyrir jafnvel alls ekki neitt, enda skoðast hjálp samkvæmt lögum þessum ekki sveitarstyrkur.

5. gr.

Hreppsnefndum er heimilt að taka lán, sem nauðsynleg eru til framkvæmdar lögum þessum, og enn fremur að jafna niður hærri útsvörum í því skyni, án þess að leita þurfi samþykkis sýslunefnda, samkv. 53. gr. sveitarstjórnarlaganna.

6. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt frá þeim tíma, er lög þessi koma í gildi og til 1. september 1919, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta, svo sem til þess að undirbúa stórhýsi, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, hafnargerðir, vita, brýr og vegi, og til að reka matjurtarækt í stærri stil, námu-gröft eða önnur nauðsynjafyrirtæki.

7. gr.

Til framkvæmdar þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og skulu þá jafnframt falla úr gildi lög nr. 25, 29. sept. 1917, um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Samkvæmt lögum nr. 25, 29. sept. 1917, um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar, er gert ráð fyrir því, að landsstjórnin veiti sveitarfjelögum lán með

sjerlega góðum kjörum, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórna, af dýrtíð og matvælaskorti. Sveitarfjelögin hafa síðastliðinn vetur beðið um lán, alt að 2 miljónum kr., samkv. lögum þessum, en landsstjórnin hefir ekki sjeð sjer fært að veita lánin, enda hefir veturinn ráðist svo, að bein þörf hefir ekki verið á þeim. Því verður nú hins vegar ekki neitað, að dýrtíðin fer alt af vaxandi, og mjög miklar likur eru á því, ef stríðið heldur áfram, að næsti vetur verði almenningi mjög erfiður, og er þá óumflýjanlegt að gera einhverjar ráðstafanir til þess að afstýra neyð, sem stafa kann af dýrtíðinni og matvælaskorti. Landsstjórnin hefir þó ekki sjeð sjer fært að halda lánsheimildunum, enda engar likur til, að hægt sje að fá ódýr lán í þessu skyni til lengri tíma; auk þess mjög erfitt að skera úr, hve þörfin er mikil á hverjum stað, sbr. og allar lánbeiðnir þær, er nú hafa komið fram í vetur, og þær æði margar frá sveitarfjelögum, sem sýnilega voru í engum sjerstökum vandræðum.

Í stað lánsheimildanna í fyrnefndum lögum er því í þessu frumvarpi hverju sveitarfjlagi heimilað að verja úr sveitar- eða bæjarsjóði, auk venjulegra útgjalda, upphæð, er fari ekki yfir 15 kr. á hvern mann, og skal $\frac{1}{3}$ af þeirri upphæð afturkræfur úr landssjóði. Ef allar sveitir á landinu notuðu sjer rjett þennan að fullu, sem ekki verður gert ráð fyrir, þá mundi landssjóður leggja 450 þúsund kr. fram til hjálpar sveitarfjelögunum. En þar sem sveitarfjelögin eiga að leggja $\frac{2}{3}$ á móti landssjóði, má ganga að því visu, að um landsjóðstillag verði ekki beðið nema um fulla nauðsyn sje að ræða.

Ákvæði gildandi dýrtíðarlaga um heimild til að selja kol undir verði eru ekki tekin upp í þetta lagafrumvarp, enda fyrirsjáanlegt, að sveitarfjelögin verða eftir fremsta megni að birgja sig að innlendu eldsneyti fyrir næsta vetur, þar sem óvissan er svo mikil um, að nægileg kol fáist.

Í frumvarpi þessu stendur heimild sú, sem er í gildandi dýrtíðarlögum, til að veita atvinnu, en sú breyting er að eins gerð, að heimildin nær ekki lengra en til 1. sept. 1919, en var áður bundin við Norðurálfríðinn.

5. Frumvarp

til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna, lögum 3. okt. 1903, um skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, og lögum 20. okt. 1913, um stofnun hagstofu Íslands.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

1. gr.

Dómstjórinn í landsyfirdóminum hefir að byrjunarlaunum 6000 kr. á ári, en launin hækka á hverjum þriggja ára fresti um 200 kr. upp í 7000 kr.

Yfirdómararnir í sama dómi hafa að byrjunarlaunum 5000 kr., en launin hækka á hverjum þriggja ára fresti um 200 kr. upp í 6000 kr.

2. gr.

Skrifstofustjórnarnir í stjórnarráðinu hafa að byrjunarlaunum 5000 kr. hver á ári, en launin hækka á hverjum þriggja ára fresti um 200 kr. upp í 6000 kr.

Sömu byrjunarlaun hefir hagstofustjóri, og fara launin hækkandi eftir sama mælikvarða. Konungur veitir embætti hagstofustjóra.

3. gr.

Telja skal launin eftir lögum þessum svo sem lögín hefðu verið í gildi, þá er þeir menn, er nú eru í framangreindum embættum, fengu fyrst veitingu fyrir þeim.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Dómstjórinn í landsyfirdóminum hefir farið fram á það, fyrir hönd dómendanna í þessum dómi, að stjórnin leggi fyrir næsta þing frumvarp um hækkun launa þeirra. Ráðuneytið hefir eigi sjeð sjer fært að skorast undan þessu, því að ekki verður betur sjeð en að laun þessara embættismanna sjeu óhæfilega lág, í samanburði við laun margra annara embættismanna landsins, en einkum kemur ójöfnuðurinn fram er litið er til launa þeirra, er farið er að greiða hjer svokölluðum einkaembættismönnum, mönnum, sem eru í þjónustu einstakra manna eða einstakra stofnana. Launakjör þessara manna hafa haldist nokkuð í hendur við framþróun atvinnuveganna, en að því er snertir laun embættismanna landsins, þá hafa þau yfirleitt hvorki haldist í hendur við hækkun þá á nauðsynjum öllum, sem orðið hefir á síðari árum, nje heldur hafa þau hækkað í hlutfalli við launahækkun einkaembættismanna. Til samanburðar við árslaun þeirra embættismanna, sem um ræðir í lagafrumvarpi þessu, 3500 kr., að undanteknum launum dómstjórans, sem eru kr. 4800,00, má geta þess, eftir upplýsingum, sem hagstofustjóri hefir fengið, að laun forstöðumanna ýmsra stærri einkafyrirtækja eða stofnana nema frá 6000 kr. til 10000 kr., og sumra langt þar yfir, laun verslunarfulltrúa, bókhaldara við meiri háttar verslanir og fyrirtæki frá 3000 kr. og alt upp í 5000 kr. Launakjör embættismanna kaupstaðanna eru yfirleitt miklu betri en launakjör embættismanna landsins. Af þessu kemur það, að farið er að brydda á því, að duglegir embættismenn vilja ekki una við þau kjör, er landið býður, heldur ganga í þjónustu einstakra manna eða sveitarfélags. Að visu getur landið ekki kept við þau verslunar- eða atvinnufyrirtæki, er best kjör bjóða, en hitt má ekki viðgangast, að launakjör embættismanna landsins sjeu þannig, að vel hæfir menn með góðri verklegri eða bóklegri mentun geti svo að segja alstaðar fengið betri kjör en hjá landinu.

Eftir þessu ætti í raun rjettri að taka laun allra embættismanna og starfsmanna landsins til gagngerðrar íhugunar, eins og gert hefir verið ráð

fyrir, og það verður eflaust gert innan skamms, þótt stjórninni hafi ekki enn unnið tími til að gera úr garði frumvarp til svo viðtækra laga. En það hefir ekki þótt rjett að vísa tilmælum dómendanna í landsyfirdóminum á bug fyrir þá sök, að bætur á launakjörum þeirra verði að biða eftir almennum launalögum, enda sjerstök ástæða til að taka tilmæli þessi til greina, með því að þessir embættismenn hafa fengið ádrátt um launabót hjá sjálfu þinginu, sbr. nefndarálit Nd. um stjórnarskrármálið 1913, Alpt. 1913. B, bls. 933. Þar er það tekið fram, að æskilegt sje, að embættismenn þessir hafi ekki önnur störf á hendi en dómstörfin, og komi þar á móti, að embættunum sjeu lögð svo rifleg laun, að þau að þessu leyti sjeu virðuleg og eftirsóknarverð. Í sambandi við þessa skoðun þingsins stendur stjórnarskrárákvæðið um, að þeir megi ekki eiga sæti á þinginu.

Það hefir þótt rjett að taka og upp í þetta frumvarp ákvæði um launahækkun handa skrifstofustjórunum í stjórnarráðinu.

Það ræður að líkindum, að nauðsynlegt er, að laun þau, er þessum embættum eru lögð, sjeu þannig, að embættin þyki eftirsóknarverð hinum hæfustu mönnum, hvort eru lögfræðingar eða aðrir. Það þótti áður mikið undir því komið, að embættismenn þessir væru sjerlega hæfir menn, en nú er þörf þessa orðin enn meiri, síðan landritaraembættið var lagt niður. Að vísu hefir ráðherrum verið fjölgað og að því leyti aukist kraftar stjórnarráðsins. En alstaðar hvílir framkvæmd stjórnarstarfanna, að því er til landsstjórnarinnar kemur, að miklu leyti á forstöðumönnum stjórnardeildanna, hvort þeir eru nú kalladír departementschef, expeditionschef, bureauchef eða hvað annað, og ekki sist í löndum, þar er tíð eru ráðherraskifti. Nú eru hjer óvenjulega tíð ráðherraskifti, svo að framkvæmdarstjórnin hlýtur því fremur að vera í höndum forstöðumanna stjórnardeildanna hjer, og eftirlitið engu síður en önnur framkvæmdarstörf, sjerstaklega í landi, þar er engir sjerstakir eftirlitsmenn eru til, svo sem amtmenn. Auk þess verður hjer eftir krafist meira af skrifstofustjórunum en áður um undirbúning mála, er leggja á fyrir Alþingi. Hagstofustjórnin hefir enn farið fram á það, að hann verði settur að öllu leyti jafnhliða skrifstofustjórunum í stjórnarráðinu, og má telja það rjett og sanngjarnt, enda er það í fullu samræmi við venjuna erlendis. Því eru embættislaun hans ákveðin hjer hin sömu sem skrifstofustjóránnar.

Um hinar einstöku greinar athugast:

Um 1. gr.

Launin eru sett þau sömu, er nefnd sú, er í efri deild fjallaði um skiftingu bæjarfógetaembættisins í Reykjavík 1917, lagði til að veitt væru dómendunum í yfirdóminum. Að eins eru launin hjer látin hækka 3. hvert ár, í staðinn fyrir 2. hvert ár, og verða meðallaun þá lítið eitt lægri. Virðist launin ekki mega lægri vera, en á hinn bóginn við sæmandi.

Um 2. gr.

Laun skrifstofustjóránnar og hagstofustjóra eru sett hjer eins og yfirdómaranna, og hefir ekki þótt næg ástæða til að setja launin hærri, þótt reyndar hefðu þau fremur átt að vera eins og laun dómstjóra, ef farið væri að erlendum sið.

Um 3. gr.

Það hefir þótt rjett að telja til hækkunar á laununum þau ár, er embættismenn hafa verið í embættum sínum, þó að því er hagstofustjóra snertir að eins frá þeim tíma, er hann væntanlega fær konungsveitingu.

Aukið gjald úr landssjóði yrði þegar á þessu fjárhagstímabili 11600 krónur, að fráðreginni dýrtíðaruppbót á núverandi launum, nefnilega þannig:

	Laun eftir frumv.	Laun nú.	Aukning.
Kristján Jónsson, dómstjóri (skipaður ¹³ / ₃ 1912)	6400 kr.	4800 kr.	1600 kr.
Halldór Danielsson, yfirdómari (sk. ¹⁹ / ₁₁ 1908)	5600 —	3500 —	2100 —
Eggert Briem, yfirdómari (sk. ²⁰ / ₉ 1915) . . .	5200 —	3500 —	1700 —
Guðmundur Sveinbjörnsson, skrifst.stj. (²⁰ / ₉ 1915)	5200 —	3500 —	1700 —
Oddur Hermannsson, skrifst.stj. (sk. ¹¹ / ₃ 1918).	5000 —	3500 —	1500 —
Magnús Guðmundsson, skrifst.stj. (sk. ¹⁸ / ₃ 1918).	5000 —	3500 —	1500 —
Þorsteinn Þorsteinsson, hagst.stj.	5000 —	3500 —	1500 —
			11600 kr.

að fráðregnum dýrtíðaruppbótum á laununum, eða 11600 kr. ÷ 3150 kr. = 8450 kr. Ef byggt er á útreikningi og áætlun millipinganefndar þeirrar, er skipuð var með konungsúrskurði 9. des. 1914 í eftirlaunamálið og launamálið, þá ættu meðalárslaun háyfirdómara að nema um 6500 kr. og hinna embættismannanna um 5500 kr., eða aukningin þá að meðaltali árlega um 10700 kr., ef ekki er gert ráð fyrir dýrtíðaruppbót eða launaviðbót til bráðabirgða.

Til samanburðar má geta þess, að samkvæmt nýjum lögum (frá 1917) eru í Noregi árslaun dómstjóra yfirdóms 8000 kr. og yfirdómenda 7000 kr., en laun forstöðumanna stjórnardeilda og hagstofustjóra 8000 kr.

6. Frumvarp

til laga um skipun barnakennara og laun þeirra.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

I. Skipun.**1. gr.**

Til þess að geta orðið skipaður kennari við barnaskóla eða farskóla, sem nýtur styrks af landsjóðsfje, er krafist:

- að umsækjandi hafi óflekkað mannorð,
- að hann hafi lokið kennaraprófi,
- að hann sýni læknisvottorð um gott heilsufar,
- að hann hafi að minsta kosti einn um tvítugt.

2. gr.

Þegar kennarastaða er laus, skal skólanefnd eða fræðslunefnd, svo fljótt sem fært er, auglýsa hana til umsóknar í því blaði, sem flytur stjórnar-auglýsingar, og í málgagni kennara, með umsóknarfresti, sem eigi má vera skemri en 2 mánuðir. Að umsóknarfresti liðnum kemur nefndin saman og ræður með sjer, hverjum umsækjanda hún vill mæla með til stöðunnar, og sendir síðan yfirstjórn fræðslumálanna meðmæli sin ásamt öllum umsóknum, sem fyrir liggja. Stjórnarráðið veitir stöðuna og auglýsir á venjulegan hátt.

3. gr.

Umsókn um kennarastöðu skal senda formanni skólanefndar eða fræðslunefndar, og skal umsókninni fylgja:

- a. Prófvottorð frá kennaraskóla, eða afrit af því, staðfest af presti eða hreppstjóra.
- b. Umsögn skólanefndar eða fræðslunefndar eða einstakra manna, sem umsækjandi hefur síðast unnið hjá, hafi hann áður haft kenslustörf á hendi. Skal í þeirri umsögn sjerstaklega geta um dagfar kennarans, hæfileika hans til að halda reglu og aga í skóla og aðra kennarahæfileika.

4. gr.

Nú sækir enginn, sem kennaraprófi hefir lokið, um auglýsta kennarastöðu áður en umsóknarfrestur er út runninn, og skal skólanefnd eða fræðslunefnd þá auglýsa stöðuna af nýju, með svo löngum fresti til umsóknar, sem hún telur nægja, en hafi enginn enn sótt um stöðuna, þegar sá frestur er út runninn, skal nefndin gera ráðstöfun til að útvega svo hæfan mann eða konu, sem kostur er á, til að hafa kensluna á hendi næsta skólaár, eða þangað til löglega skipaður kennari getur tekið við henni. Leita skal samþykkis yfirstjórnar fræðslumálanna til skipunar kennara til bráðabirgða.

5. gr.

Kennarastöður skal veita frá 1. okt. eða 1. jan., og taka kennarar þá við þeim skólum, sem þeir hafa verið ráðnir til, nema öðruvísi um semjist.

Ef kennari getur ekki tekið til starfa á tilteknum tíma, ráðstafar skólanefnd eða fræðslunefnd kenslunni þangað til hann getur tekið við henni.

6. gr.

Nú segir kennari lausri stöðu sinni, eða hann hefir verið ráðinn kennari við annan skóla, og ber honum að tilkynna það þegar í stað skólanefnd eða fræðslunefnd þess skóla, sem hann fer frá.

7. gr.

Kennarar eiga í öllu dagfari sínu, utan skóla og innan, að vera góð fyrirmynd nemenda sinna og rækja skyldustörf sín með alúð og samviskusemi.

Þeir eiga að kenna samkvæmt lesskrá fyrirskipaðar námsgreinar og gera sjer alt far um að þroska með kenslunni sálargáfur barnanna, jafnframt því að auðga þau að þekkingu. Eiga þeir ávalt að gæta þess, að kenslan sje við skilningshæfi barnanna, gera sjer far um að setja námsefnið skýrt og skilmerkilega fram, og skulu þeir jafnan skýra það efni fyrir börnunum, sem þeir setja þeim fyrir að læra um heima, og gefa þeim tækifæri til að beita eigin atorku við námið, eftir því sem þekking þeirra og þroski leyfir.

Þeir eiga að hafa vakandi auga með siðferði nemenda sinna, bæði i kenslustundum og i frítimum þeirra. Ef þeir þurfa að ávita, eða beita refsingum, eiga þeir jafnan að taka tillit til aldurs barnanna og lundarfars og sýna sjálfir alvöru, ástúð og stillingu.

Þeir eiga að gæta kensluáhalda skólans og annara eigna hans og áhalda og halda dagbók og prófbók, svo sem skólastjórnin fyrirskipar, og að öðru leyti halda lög þessi og hlýða þeim reglum og fyrirskipunum um skólahaldið, sem skólastjórnin leggur löglega fyrir þá.

8. gr.

Ef kennari reynist óhæfur til að gegna skólakennarastarfinu, eða ef hann vanrækir skyldustarf sitt, eða vekur hneyksli með framferði sínu i daglegri hegðun, og lætur ekki skipast við áminningu, ber skólanefnd eða fræðslunefnd að vikja honum úr kennarastöðunni um stundarsakir, ef nauðsyn þykir, fyrirvaralaust. Málinu skal síðan skotið undir úrskurð stjórnarráðsins.

II. Laun.

9. gr.

Kennarar, sem starfa við barnaskóla eða farskóla i 6 mánuði, eða 24 vikur af árinu, og kenna 30 stundir á viku — um kenslustundafjölda forstöðumanna kaupstaðaskóla og heimavistarskóla fer þó eftir samkomulagi við skólanefnd — skulu hafa árslaun sem hjer segir:

- a. Forstöðumenn barnaskóla i kaupstöðum 2000 kr. auk ókeypis húsnæðis, eða jafngildi þess i peningum.
- b. Kennarar við kaupstaðaskóla hafa 1500 kr. árslaun.
- d. Forstöðumenn barnaskóla utan kaupstaða 1500 kr., og kennarar við þá skóla 1200 krónur.

Forstöðumenn heimavistarskóla utan kaupstaða hafa þar að auki ókeypis húsnæði, ljós og hita.

- e. Farskólakennarar hafa i árslaun 300 kr. auk ókeypis fæðis, húsnæðis, ljóss, hita og þjónustu þá 6 mánuði ársins, sem skólinn stendur, og húsnæði alt árið, eða jafngildi þeirra hlunninda i peningum.

10. gr.

Nú stendur barnaskóli lengur en 6 mánuði á ári, og hækka launin þá i rjettu hlutfalli við timalengd.

11. gr.

Laun þau, sem talin eru í 9. gr., a. og b., greiðast að $\frac{1}{3}$ af landssjóðsfje, en að $\frac{2}{3}$ úr bæjarsjóði. Helmingur þeirra launa, sem talin eru í sömu grein, d. og e., greiðist af landssjóðsfje, en helmingur úr sveitarsjóði.

Eigi tekur landssjóður neinn þátt í kostnaðinum við þau hlunnindi, sem kennarar hafa samkvæmt lögum þessum, enda þótt þau sjeu greidd í peningum.

12. gr.

Launaviðbót eftir þjónustualdri fá kennarar sem hjer segir:

- a. Forstöðumenn og kennarar kaupstaðaskóla 200 kr. 4. hvert ár upp að 1000 kr.
- b. Forstöðumenn og kennarar við barnaskóla utan kaupstaða 100 kr. 4. hvert ár upp að 500 kr.
- d. Farskólakennarar 50 kr. 3. hvert ár upp að 300 kr.

Allar launaviðbætur eftir þjónustualdri greiðast úr landssjóði.

13. gr.

Öll ákvæði um kennara í lögum þessum eiga og við kenslukonur.

14. gr.

Þau ákvæði laga um fræðslu barna, frá 22. nóv. 1907, sem koma í bága við þessi lög, eru numin úr gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Á Alþingi 1917 var í neðri deild samþykkt þingsályktun um að skora á stjórnina að rannsaka uppeldismál eða fræðslumál landsins. Stjórnin fal fræðslumálastjóra að athuga þetta mál, í samráði við kennaraskólakennarana, og senda álit um málið. Það hefir nú atvikast svo, að fræðslumálastjórinn hefir ekki notið aðstoðar við starf þetta, nema hjá einum kennaranna, dr. Ólafi Dan Danielssyni, svo sem sagt er í álitu fræðslumálastjóra, fylgiskjali lagafrumvarps þessa.

Út af þessari þingsályktun sendi fræðslumálastjóri fyrirspurnir til allra skólanefnda, fræðslunefnda, presta, prófesta, kennara, margra prófdómenda og til einstakra manna. Af svörum þeim, er komin eru um fyrirspurnir þessar, virðist mega ráða, að það sje nær samhuga álit þeirra, er um barnafræðsluna fjalla sjerstaklega, að eigi beri að breyta þeirri skipun, sem nú er, um skóla-skyldu á barnsaldri. Á hinn bóginn virðist það koma fram, að gallar allmiklir sjeu á framkvæmd fræðslulaganna, gallar, sem bæta þurfi, og verður athugun-um út af þingsályktuninni haldið áfram, og væntanlega lagðar fyrir Alþingi, svo fljótt sem unt er, tillögur um breytingar til bóta á barna- og unglingafræðslu.

Ein breyting er sú, sem alment virðist álitíð að ekki megi draga, og

kemur það mjög eindregið fram í þingsályktuninni, sú nefnilega, að bæta kjör barnakennara. Verður þingsályktunin ekki skilin á annan veg en að þess sje krafist, að sú breyting sje ekki látin biða eftir því, að lokið sje rannsókn og athugun málsins í heild.

Því hefir stjórnin, að ráði fræðslumálastjóra, tekið upp frumvarp það, er Kennarafjelag landsins hefir samið og sent var síðasta Alþingi. Verður stjórnin að fallast á það, að kröfur þær, er fólgnar eru í frumvarpi þessu um launakjör kennaranna, sjeu mjög hóflegar, en að hinu leytinu verði þessi launakjör að teljast viðunandi. Stjórnin getur og fallist á skiftingu frumvarpsins á greiðslu launanna hlutfallslega milli sveitarsjóða og landssjóðs og ákvæði frumvarpsins að öðru leyti.

Eftir athugunum þeirra dr. Ólafs Dan Danielssonar og fræðslumálastjóra má áætla greiðslu til launa handa barnakennurum úr landssjóði þannig:

Byrjunarlaun:

5 forstöðum. kaupstaðaskóla,	2000 hver, 10000, þaraf landssj.	3333.00
52 kennarar kaupstaðaskóla,	1500 — 78000, — —	26000.00
45 forstöðum. utankaupst.sk.,	1500 — 67500, — —	33750.00
27 kennarar utankaupst.sk.,	1200 — 32400, — —	16200.00
120 sveitakennarar,	300 — 36000, — —	18000.00
		<u>97283.00</u>

Launaviðbót eftir þjónustualdri:

Forstöðumanna kaupstaðaskóla, áætluð til jafnaðar	1500
Kennara kaupstaðaskóla, áætluð til jafnaðar	20800
Forstöðumanna utankaupstaðaskóla, áætluð til jafnaðar	9000
Kennara utankaupstaðaskóla, áætluð til jafnaðar	5400
Sveitakennara, áætluð til jafnaðar	12000
	<u>49700.00</u>
	146983.00

Eftir þessu yrðu gjöld landssjóðs til barnakenslu í byrjun um 47000 kr. hærri en það, sem nú er greitt í þessu skyni úr landssjóði. En ef frumvarpið yrði samþykkt, mundi mega áætla útgjöldin til jafnaðar undir 100000 kr. hærri en tillagið er nú, en svo hár yrði kostnaðurinn að líkindum ekki fyr en að um 20 árum liðnum.

Að öðru leyti er vísað til álits fræðslumálastjóra.

Fylgiskjal frumvarps til laga um skipun barnakennara og laun þeirra.

Álit fræðslumálastjóra

út af þingsályktun Nd. Alþingis, um uppeldismál, 7. sept. 1917.

Neðri deild Alþingis samþykkti 7. september 1917 þingsályktun um uppeldismál svo hljóðandi:

Neðri deild Alþingis skorar á stjórnina að rannsaka uppeldismálakerfi og athuga þetta:

1. Hvort eigi mundi rjettara að láta skólaskyldu koma á menn 16—20 ára, en láta þá foreldra og hjeruð sjá fyrir því, að börn hafi tilskilda þekking undir staðfestinguna, en landið kosti ekki annað við þá kenslu en eftirlit með prófum.
2. Hvern veg þá skyldi haga skólum handa mönnum á skólaskyldualdri, og einkum hvernig kensla í öllum þjóðlegum íslenskum fræðum megi njóta sín sem best, og söngur og íþróttir og annað það, sem fegrar lífið og gleður mennina.
3. Hvern veg breyta þyrfti kennaraskólanum til þess, að kennarar verði vel hæfir til kenslu þeirrar, er þá yrði að ætla þeim.
4. Hver kjör þá yrði að bjóða þeim, svo að viðunanlegt væri.
5. Hvort eigi mætti gera hvorttveggja að spara fje og bæta gagnfræðaskóla með því að fækka þeim, og steypa saman bókfræðikenslu karla og kvenna í öllum almennum námsgreinum, og styrkja síðan eigi aðra kvennaskóla en þá, er kenna það, er konur einar læra.
6. Loks að rannsaka, hvort eigi muni tiltækilegt að flytja hinn almenna mentaskóla og kennaraskólann til hinna fornu skólasetra, Bessastaða eða Skálholts, eða á einhverja opinbera eign í nærsýslunum við Reykjavík.

Enn fremur skorar deildin á stjórnina að rannsaka, hversu bætt verði úr verstu göllunum á því fyrirkomulagi, sem er, þar til lokið er rannsókn þeirri, sem greinir hjer að ofan, eða önnur skipun verður á ger, einkum hvern veg megi komast hjá að láta kennara sæta miskunnárlausri meðferð.

Þessa þingsályktun hefir stjórnarráðið sent mjer með brjefi, dags. 19. okt. f. á., með beiðni um að athuga þau atriði, sem þingsályktunin greinir, í samráði við kennara kennaraskólans, og senda síðan stjórnarráðinu álit um þetta mál allt.

Jeg skal þá fyrst geta þess, að einn kennaranna, hr. Jónas Jónsson, var þá þegar horfinn til bús síns norður í Þingeyjarsýslu, en skólastjórinn fluttur til vetrarvistar austur í sveit. Sigurður Guðmundsson, mag., skoraðist undan

að eiga við þetta vandamál sakir ókunnugleika á því og annríkis við önnur störf. Dr. Ólafur Dan. Danielsson er því hinn eini kennaranna, sem jeg hefi getað að staðaldri náð til í vetur til að ræða málið við, og ber hann þó enga ábyrgð á því, sem hjer verður sagt um einstök atriði þess; hefir hann ekki haft svo góðan tíma sem skyldi í vetur til að hugsa um þetta mál, þar sem hann var hlaðinn öðrum önnum, meðal annars öðrum störfum fyrir stjórnina.

Þrátt fyrir þetta hefi jeg talið skyldu mína að vinna það að þessu máli sem mjer hefir unnist tími til, ef vera mætti að það gæti orðið nokkur undirbúningur undir meðferð þess og endileg úrslit á sínum tíma.

Uppeldismálakerfi Norðurálfsþjóðanna eru harla lík í öllum aðalat-riðum, þó að misjafnlega mikil áhersla sje lögð á einstök atriði hjá hverri þjóð og skólunum hagað nokkru öðruvisi hjá einni þjóðinni en annari. Tilhögun skólamála á Norðurlöndum er mjög svo á sömu bókina lærð, og hefir hún einna helst verið fyrirmynd þess fyrirkomulags, sem lögleitt var hjer á landi með fræðslulögunum 22. nóv. 1907, að svo miklu leyti sem efni og ástæður leyfðu. Má segja, að uppeldismálakerfi mentaþjóða Norðurálfs, þeirra er fremst standa, sjeu komin í nokkurn veginn fastar skorður, að því er aðalatriðin snertir. Öðru máli er að gegna um Bandafylkin í Vesturheimi. Það má segja um þau, að þau sjeu enn á *tilraunastigi*, og í því er fólgin, ef til vill, þeirra styrkur. Vitanlega eru skólamál og uppeldismál Norðurálfsþjóðanna enginn steingerfingur, heldur eru þau í sífeldri framför, með breytingum til batnaðar, eftir því sem reynslan sýnir að betur má fara. En hin ítarlega og margbrotna löggjöf um þau sýnir, að mýmörgu er þar slegið föstu, sem í Bandaríkjunum er látið frjálst.

Það virðist óþarft í þessu sambandi að gera ítarlega grein fyrir hinni margbrotnu löggjöf Norðurálfsþjóðanna um uppeldismál, enda enginn tími til þess. Svo er og greiður aðgangur hjer að bókum um þau efni. Má gera ráð fyrir, að mörgum sjeu kunnir aðaldrættirnir í þeirri löggjöf. En af því að uppeldismálakerfi Bandaríkjanna er uppeldismálakertum Norðurálfsþjóðanna að mörgu leyti frábrugðið, þykir mjer rjett að geta þess hjer að nokkru, og einkum þess, hver stefna rikir sem stendur í fræðslumálum þar í landi, og styðst jeg þar að miklu leyti við upplýsingar, sem *Steingrímur Arason*, skólakennari, hefir útvegað mjer; en hann hefir dvalið tvö ár að undanfögnu við nám þar í landi og er þar enn.

Þess er þá fyrst að geta, að engin allsherjarlög eru til um lýðmentun í Bandaríkjunum, heldur skipar hvert fylki skólamálum sínum eftir sinni vild, og verður fyrirkomulagið því allólíkt í fylkjunum. Vissir starfsmenn í þjónustu skólamála eiga að vaka yfir þeim tilraunum, sem verið er að gera hjer og hvar og athuga, hvernig þær gefast; þeir safna skýrslum um þetta, og er svo tekið upp annarstaðar það sem vel þykir reynast.

Nú sem stendur er sú stefnan t. d. ofan á, að *sameina smáskólana í stærri skóla*. Það þykir að visu hafa tvo ókosti: erfið terðalög og börnin langt frá mæðrum sínum. En kostirnir taldir yfirgnæfa: kostnaður tiltölulega minni, aðbúð betri, skifting barnanna í deildir eftir þroska og aldri hægri, kensla í hverri námsgrein betri, þar sem hver kennari getur þá kent það, sem hann er

færastur í, fullkomnara fjelagslíf í skólunum, fullkomnari kensluáhöld, hægra um eftirlit með fáum skólum en mörgum o. s. frv. Ekki eru þessir skólar allir heimavistarskólar í eiginlegum skilmingi, en í sambandi við þá suma eru svefnskólar fyrir börnin, og þau látin gista þar, ef slæmt er veður. Ferðakostnað þeirra barna, sem lengst eiga til skólans, borgar ríkið.

Stjórn skólamála í hjeradi hefir verið í höndum sveitarnefnda (districts). En nú er sú stefnan ofan á, að draga hana úr höndum þeirra og fela hana hjeradsnefndunum (county-boards). Þá nefnd skipa 5 menn, og eru þeir kosnir af hjeradsbúum, einn á ári til 5 ára í senn. Aðalfund heldur nefndin í júní, en aukafundi mánaðarlega. Rækur er sá úr nefndinni, sem þrisvar vanrækir að koma á fund. Þeir fá greiddan ferðakostnað og 100 dala þóknun árlega.

Skýldur hjeradsnefnda eru:

1. Að gefa út reglugerðir fyrir skólana í hjeradinu.
2. Að kjósa hjeradsfræðslustjóra.
3. Sjá um að lögum og fyrirskipunum ríkisfræðslunefndar sje framfylgt í hjeradi.
4. Annast allar skólaeignir.
5. Ákveða skólastaði, sjá um skólahúsin, byggingu, viðhald og breytingar eftir þörfum og breyta skipun skólahjeraða. Banna hættulega notkun skólahúsa.
6. Gera skýrslur um gerðir sínar og senda þær, ásamt öðrum skýrslum um skólamálið, til ríkisfræðslunefndar.
7. Umsjón allra skólabókasafna og annara safna í skólum.
8. Ráða kennara eftir útnefningu hjeradsfræðslustjóra, ákveða kaup þeirra og greiða þeim það.
9. Sjá öllum skólum fyrir kenslubókum og kenslutækjum (viða eru kenslubækur ókeypis).
10. Að sjá um heilbrigðiseftirlit.
11. Gera fjárhagsáætlanir og jafna niður skólagjaldi.
12. Sjá um prentun og útsendingu á skýrslum um alt skólahaldið.

Hjeradsfræðslustjóri er í hverju hjeradi. Hann er framkvæmdarstjóri fræðslunefndarinnar og hefir aðallega tvenskonar starf með höndum:

að gefa ríkisfræðslunefnd glöggar upplýsingar um ástand uppeldismálanna í sínu hjeradi, og

að breiða út nýjar og góðar hugmyndir og þekkingu á uppeldi; heimsækja skólana og vekja áhuga hjeradsbúa á skólamálum.

Kennararáðning og kröfur til kennara.

Hjeradsnefnd ræður kennara eftir útnefningu hjeradsfræðslustjóra. Mjög er það misjafnt, hve mikið er heimtað af kennurum, en alstaðar er nú farið að heimta meiri eða minni sjermentun í uppeldismálum. Viðast hvar er heimtað, auk barnaskólanáms, 4 ára nám í alþýðuskóla (High-school) og 3—4

ára nám í kennaraskóla. Til nokkurra skóla eru þó ráðnir menn án sjermentunar, ef þeir eru vel mentaðir að öðru leyti; en þá er þessum kennurum settur aðstoðarmaður (Supervisor) og hefir hann oft 30—100, jafnvel um 200 kennara að leiðbeina. Starf hans er ærið mikilsvert. Hann færir nýjar hugmyndir inn í skólana, heldur fundi með kennurunum, bendir á nýjar bækur og nýjar tilraunir. Viða er kennurum gefinn kostur á framhaldsnámi til að fullkomna sig, annaðhvort á laugardögum (þá er ekki kent í barnaskólum), eða í sumarleyfinu. *Fyrirlestrar* eru óviða fluttir, en rökræður um námsefnið koma í þeirra stað. Sumstaðar er látið nægja, að kennarar sýni skirteini fyrir því, að þeir hafi kent með góðum árangri við aðra skóla.

Nýjustu endurbætur á uppeldismálum Bandaríkjanna eru runnar undan rifjum prófessors *Cobberly's*, sem nú þykir allra manna vitrastur og reyndastur í þeim efnum. Er sumt af því, sem hjer er nefnt, verið að reyna að hans ráðum. Um *kennararáðninguna* leggur hann það til, að kennararnir sjeu ráðnir til eins árs í senn 3 fyrstu árin, en eftir það sje kennarinn fastur kennari, þangað til honum er sagt upp, en til þess hefir hjeradsnefnd heimild hvenær sem er, ef hann sýnir hjerðuleysi eða óhlýðni eða reynist óhæfur kennari; annars má ekki segja honum upp nema með ákveðnum fyrirvara. Skotið getur hann máli sínu til ríkisfræðslustjóra, sem kveður upp fullnaðar úrskurð í málinu. Er litið svo á, að sjerfræðingar í skólamálum kunni betur með slík mál að fara en dómstólarnir.

Farkensla er engin til í Bandaríkjunum, en heimavistarskólar þar sem þeir eru nauðsynlegir, — oflast þó að eins fyrir munaðarlaus börn eða vanheil.

Námsgreinar. Alstaðar er lögboðið að kenna lestur, skrift og reikning. Að öðru leyti er sveitum og hjeruðum mjög í sjálfsvald sett, hvað kent er. Ríkisfræðslustjóri sjer um útgáfu »handbókar« handa kennurum í hverri námsgrein; eiga þær sjer að jafnaði ekki langan aldur, heldur er sifelt verið að breyta þeim, oft á 3 ára fresti. Í seinni tíð eru handbækur þessar fremur leiðbeiningar en fyrirskipanir, leiðbeiningar um bækur fyrir börn og kennara fyrir hverja námsgrein.

Vandinn er að velja efni í þessar handbækur, skera úr því, hvert námsefnið á að vera. Um það eru skiftar skoðanir í hjeruðunum og verður efni þeirra því harla sundurleitt. Mikil áhersla er lögð á að innræta ættjarðarást og fórnfúsa samvinnu. Fjelagsfræði mjög víða kend.

Kenslutími. Skólatíminn er alment frá 6 til 14 ára aldurs fyrir börn, en fyrir unglinga frá 14 til 18 ára aldurs.

Fyrir nokkrum árum komu upp skólar, sem nefndir eru *Junior-High-schools*. Þeir byrja, þegar börnin hafa verið 6 ár í barnaskóla, eða eru orðin 12 ára gömul, og standa í þrjú ár. Þessir skólar hafa þótt gefast mjög vel. Þeir eru byggðir á þeirri skoðun, að rjetti tíminn til að byrja unglingaskólanám sje fremur 12 ára aldur en 14 ára. Ástæður fyrir þessari skoðun eru þessar: Þegar barnið er 12 ára, hefir barnaskólinn búið það undir námið, kent því að lesa og skrifa og reikna (leggja saman, draga frá, margfalda og deila). Barnið er farið að verða viðsýnna, einstaklingsæðlið fer að gera verulega vart við sig og rökhugsun vaknar. Um þetta leyti aldursins þarf því að breyta til um kenslu barnanna; annars verður breyttum þörfum þeirra ekki fullnægt, en það eiga skólarnir að gera.

Námsgreinar eru margar, en endurtekningar og upplestrarstagl er þar dauðadæmt; kenslan er alt af ný og lifandi. Börnin eru misjöfn að eðlisfari og gáfum og áhugamál þeirra eru mismunandi. Því þarf að hafa úr mörgu að velja, til þess að einstaklingseðli hvers barns sje fullnægja ger, svo sem auðið er.

Í barnaskólanum hafði barnið einn kennara, sem kendi því allar námsgreinar, sem það lærði. Nú hefir það 6—7 kennara, og er hver þeirra sjerfræðingur í sinni grein, þeirri er hann kennir.

Í þessum unglingaskólum er frjálst námsgreinaval, og er þeim ætlað það meðal annars að leiðbeina nemendunum í vali lífsstöðu, vara þá, sem ekki hafa góða hæfileika til bóknáms, við að eyða dýrmætum tíma æfinnar til að búa sig undir æðra nám, og hvetja þá til að leggja stund á eitthvað annað, sem þeir eru hæfari fyrir.

Námskeið þessara skóla eru venjulega 5 úr að velja: *Enskuskeið*, *Þýskuskeið*, *Verslunarskeið*, *Latínuskeið* og *Iðnskeið*, og stendur hvert um sig í 3 ár.

Á öllum skeiðunum er kent heimilisfræði (Domestic science) og heimilisiðnir (Domestic arts).

Af því, sem að framan er sagt, má meðal annars sjá, hvilika áherslu Bandaríkin leggja á kenslu á barnsaldrinum upp að 14—15 ára aldri.

Kennaramentunin. Sjerstök námskeið eru haldin handa kennaraefnum, eftir því hvort þeir ætla að kenna í sveit eða borg, ungum eða þroskuðum, börnum eða unglingum. Svo eru og sjerstök námskeið fyrir sjerstakar námsgreinar. En við alla kennaraskóla er *æfingaskóli*. Æskilegt þykir, að sá, er gengur í kennaraskóla, hafi kent áður, en ekki verður sjeð, að það sje gert að beinu skilyrði fyrir því að vera tekinn í kennaraskóla.

Kennaraefni, sem hafa gengið í 4 ár í unglingaskóla, eru 2 ár í kennaraskólanum og mega þá kenna í 4 neðstu bekkjum barnaskólans. — Hverju ári er skift í 3 námskeið, er hvert um sig stendur í 3 mánuði (en 3 mánuðir er sumarfri). Eiga kennaraefni auðvitað að nema og hafa um hönd í kennaraskólanum alt það, sem þeim er ætlað að kenna í barnaskólanum.

Lesskrá kennaraskóla (tveggja ára):

A. Fyrri ár:

1. Fyrsta skeið:

- a. *Leiðsögn til kenslu.* Ráð til að hjálpa nemendum til að velja sjer námsgreinar. Skilgreining á mismun kenslu, eftir því hverjum og hvar er kent. Æfingaskólinn heimsóttur (1 stund á viku)
- b. *Móðurmál.* Munnleg og skrifleg æfing og málfræði (5 st. á viku)
- d. *Lífæðlisfræði.* Undirbúningur undir sálarfræði og fjelagsfræði, einnig náttúrufæði og jarðyrkju (5 st. á viku)
- e. *Heilsufræði.* Skólaheilsufræði og einstaklingsheilsufræði (3 st. á viku)
- f. *Bókasafns meðferð* (1 st. á viku)

- g. *Skrift* (1½ st. á viku)
- h. *Söngur* (3 st. á v.)
- i. *Samsöngur* (1 st. á v.)
- i. *Leikar og líkamsæfingar* (3 st. á v.)
(Æfingar úti og innileikar; stjórn barnaleika).

2. *Annað skeið:*

- a. *Sálarfræði*. Uppeldisleg og almenn sálarfræði — sem grundvöllur uppeldis. Megináherslan lögð á eðlishvöt, venjumyndun og tilfinningalíf (6 st. á viku)
- b. *Barnabókmentir*. Þjóðsögur og goðasagnir, ljóð o. s. frv., æfing í framsögu (4 st. á viku)
- d. *Lestur og raddæfing* (3 st. á v.)
- e. *Söngur* (3 st. á v.)
- f. *Samsöngur* (1 st. á v.)
- g. *Iðnlistir* (6 st. á v.)
- h. *Líkamsæfingar og leikar* (3 st. á v.).

3. *Þriðja skeið:*

- a. *Frumaðferðir* við reikning. Mælingar, töluleikir. Aðferðirnar skýrðar (5 st. á viku)
- b. *Frumaðferðir* við náttúrufr. og landafr. Umhverfið lagt til grundvallar (5 st. á v.)
- d. *Iðnir og athafnir manna* (3 st. á v.)
- e. *Söngur* (3 st. á v.)
- f. *Samsöngur* (1 st. á v.)
- g. *Iðnlistir* (6 st. á v.) tágrið, vefnaður, leirhnoð.
- h. *Líkamsæfingar og leikar* (3 st. á viku).

B. *Síðara ár:*

1. *Fyrsta skeið:*

- a. *Frumaðferðir* við lestur. Aðferðir skýrðar í æfingaskólanum og saga lesæfinga (5 st. á viku)
- b. *Frumaðferðir* við móðurmál (sagnir). Verklegar æfingar (5 st. á v.)
- d. *Listir*. Dráttlist á svörtu töfluna. Stafa- og myndagerð (6 st. á v.)
- e. *Hlustað á kenslu og kent* (6 st. á viku)
- f. *Samsöngur* (1 st. á v.)
- g. *Líkamsæfingar og leikar* (3 st. á v.).

2. *Annað skeið:*

- a. *Kensla*. Nemandi er hálfan daginn í æfingaskóla (15 st. á v.)
- b. *Bekkjarstjórn*. Rökræður um kenslu o. fl. (4 st. á v.)
- d. *Kennarafundur*. Allir æfingakennarar bera sig saman um reynsluatriði (3 st. á v.)
- e. *Kensla* í prófun og notkun mælikvarða (1 st. á v.)
- f. *Líkamsæfingar og leikar* (3 st. á v.).

3. *Þriðja skeið:*

- a. Meginatriði uppeldis. Samband uppeldishugsjóna og kensluaðferða. Helstu uppeldisfrömuðir. Rökræður um ýms uppeldisatriði (3 st. á v.)
- b. Skólahald. Hús, bækur, aðbúð, skólagjöld, kennarakaup, námsskrár, kenslustundir. Samanburður við önnur lönd (3 st. á v.)
- d. Fjelagsfræði. Afstaða skólans til þjóðfjelagsins og ýmsar stofnanir þess.
- e. Byrjunarskólinn. Barnagarðar (3 st. á v.)
- f. Listir. Framhald frá fyrri skeiðum (4 st. á v.)
- g. Likamsæfingar (3 st. á v.).

Jeg hefi verið svo fjölorður um fyrirkomulag barnamentunarinnar og unglingamentunarinnar og tilhögun kennaraskólanna í Ameríku af því að þetta skólakerfi er að mörgu leyti frábrugðið uppeldismálakerfum hér í álfi, þó að mér þyki það ekki í alla staði eftirbreytnivert, enda svo kostnaðarsamt, að ekki er til að hugsa að taka það til fyrirmyndar hér á landi að svo stöddu.

Þá er að snúa sjer að því, sem þingsályktunin biður sjerstaklega at-
hugað:

1. Hvort eigi muni rjettara að láta skólaskyldu koma á menn 16—20 ára, en láta þá foreldra og hjeruð sjá fyrir því, að börn hafi tilskilda þekkingu undir staðfestinguna, en landið kosti ekki annað við þá kenslu en eftirlit með prófum.

Hjer er um grundvallarbreytingu að ræða á lögskipuðu fyrirkomulagi á lýðfræðslunni hjer á landi, og var jeg að visu ekki í neinum efa um, til hverrar niðurstöðu athugun þessa atriðis mundi leiða; en þótti þó rjett að leita þjóðaratkvæðis um það. Sneri jeg mér til þeirra manna, sem líklegir voru til að hafa sjerstaklega hugsað málið og þektu einkum til þess, að hve miklu leyti heimilunum væri treystandi til þess að inna af hendi þá kenslu, sem verður að teljast nauðsynleg undirstaða undir frekara nám siðarmeir, eða á 16—20 ára aldri. Hinn 26. okt. f. á. sendi jeg því brjef til allra skólanefnda, fræðslunefnda, presta, prófesta, kennara og margra próf-
dómara og einstakra manna annara með eftirfarandi spurningum:

1. Hve mörg heimili í yðar skólahjeraði, fræðsluhjeraði eða prestakalli teljið þjer ekki fær um að veita börnum þá fræðslu, sem ætlast er til af 14 ára börnum (til fullnaðarprófs), annaðhvort sakir vankunnáttu, vanefna eða af öðrum ástæðum?
2. Hve mörg heimili teljið þjer af sömu ástæðum ekki fær um að kenna börnum það, sem þeim er gert að skyldu að kenna með nügildandi fræðslulögum (1. gr.)?
3. Viljið þjer láta færa skólaskylduna frá barnsaldrinum til aldursins 16—20 ára? Og hve margar vikur á þeim árum teljið þjer þá hæfilegt að skylda hvern nemanda til skólanáms?
4. Hverja, teljið þjer versta galla á því fyrirkomulagi, sem nú er á barnafræðslunni, og hvern veg ætlið þjer að bætt verði úr þeim?

Svör hafa borist frá 340 nefndum og einstökum mönnum, og set
jég hjer yfirlit yfir þau:

I. Svör við fyrstu spurningu:

- 36 svara: nokkur heimili.
- 47 — mörg heimili.
- 43 — meira en helmingur.
- 163 — flestöll heimili.
- 36 — öll heimilin.

II. Svör við annari spurningu:

- 90 svara: ekkert heimili.
- 88 — örfá.
- 41 — fá.
- 23 — minni hluti.
- 22 — meiri hluti.
- 19 — flest heimilin.

III. Svör við þriðju spurningu:

- 231 svara: nei.
- 5 — já.

Hinir svara spurningunni ekki beint með já eða nei; vilja að visu flytja skólaskylduna, en þá til annars aldurs; 42 vilja flytja hana til 12 til 16 ára aldurs; 11 vilja flytja hana til áráanna 14—18; 22 til áráanna 14—16 o. s. frv.

IV. Svör við fjórðu spurningu:

- 53 svara: of lág kennaralaun.
- 35 — vanræksla heimilanna á þeirri kenslu, sem þeim er ætluð.
- 50 — skortur á húsnaði til skólahalds.
- 8 — erfitt að skifta nemendum eftir aldri og þroska.
- 8 — fáfróðar og áhugalausar fræðslunefndir.
- 7 — hvernig nefndirnar beita valdi sínu í kennaravali.
- 5 — að kennurunum er ekki launað úr landssjóði.
- 9 — of stuttur árlegur námstími.
- 2 — of mikið bóknám.
- 2 — árspróf óþörf, en fullnaðarpróf nægi.

33 taka fram (þótt eigi væru aðspurðir), að gildandi fræðslulög sjeu viðunandi.
11 svara: ónýtir kennarar.

Einn og einn af þeim, sem svarað hafa þessari spurningu, gefa hin og þessi önnur svör, og geta mörg þeirra að visu ekki talist svör upp á það, sem um er spurt.

Seinni lið 4. spurningar, þeirri spurningu »og hvern veg ætlið þjer að bætt verði úr göllunum?» svara menn mjög á ýmsa lund, en margir svara henni ekki.

7 svara: með því að útvega betri kennara.

3 — lengja skólaskyldutímann um 2 ár.

40 — stofna heimangöngu- og heimavistarskóla í stað farskóla.

11 — prófa 8 eða 9 ára börn.

4 — afnema kristindómsfræðslu í skólum.

3 — ráða engan kennara, nema hann hafi kennarapróf.

12 — að yfirstjórn fræðslumála veiti kennarastöður.

4 — önnur lög fyrir sveitakenslu en kaupstaða.

3 — prestar sjálfkjörnir í fræðslu- og skólanefndir.

32 — bæta unglingafræðslu við núverandi barnafræðslu, þó án skóla-
skyldu, (flestir, að því er virðist).

5 — að færa skólaskylduna til 8. eða 9. árs.

1 — eftirlit sjerfróðra manna (4 fyrir allt landið).

1 — undantekningarlaus skólaskylda einhvern ákveðinn tíma allan
veturinn.

1 — 3 mánaða unglingakensla í 4 ár.

3 — unglingaskólar stofnaðir á kostnað landssjóðs.

1 — fræðsluskyldan (10—14 ára barna) minst 4 mánuðir á vetri.

1 — 6 mánaða sýsluskólar undir fullnaðarpróf (14 ára).

1 — prestar og foreldrar einir um kristindómsfræðslu.

1 — binda borgaraleg rjettindi við fullnaðarpróf.

1 — kenna heilsufræði og hófsemi.

1 — nema fræðslulögin úr gildi.

Að öðru leyti liggja svör við þessari spurningu að miklu leyti í svörum við næstu spurningu á undan, þar sem spurt er um, hverjir þyki verstu gallarnir á núgildandi fræðslulögum. Tillögurnar til umbóta verða auðvitað í þá átt að bæta úr því, sem ábótavant þykir, »verstu göllunum«: hækka laun kennara, herða á heimilunum að gæta skyldu sinnar o. s. frv.

Það má nú að visu telja álitamál, hve mikið er byggjandi á þessum svörum sem *þjóðarvilja* í þessu máli, en varla var við að búast, að hann kæmi skýrar fram en hann gerir.

Það uppeldismálakerfi, sem nú er lögboðið hjer á landi, er svo vaxið, að megináherslan er lögð á *barnamentunina*, kenslu barna í bóklegum fræðum upp að 14 ára aldri, og opinber kensla lögboðin á 10—14 ára aldri með takmarkaðri skólaskyldu. Kostnaður við þessa fræðslu greiðist úr sveitarsjóði, en landssjóður leggur þó fram ákveðna upphæð til sveitafjelaganna. Um mentun unglinga eftir 14 ára aldur eru enn engin

lög samin, en sú unglíngafræðsla, sem nú fer fram í skólum, um 20 að tölu, er styrkt af landssjóðsfe með veitingu á fjárlögum. Stjórn þessara skólamála er í höndum hjeradsnefnda, en yfirstjórn þeirra í höndum stjórnarráðsins.

Neðri deild Alþingis 1917 skorar nú á stjórnina að athuga, hvort eigi mundi rjettara að breyta þessu fyrirkomulagi þann veg, að foreldrar og hjeruð sjái fyrir því, að börnin hafi »tilskilda þekkingu undir staðfestinguna«, en landið kosti ekki öðru til en eftirliti með prófum; það er með öðrum orðum: Hún skorar á stjórnina að athuga, hvort eigi muni rjettara að lög um barnafræðslu verði numin úr gildi og öll barnafræðsla til 14. árs verði falin heimilunum. Þar sem í þingsályktuninni segir: »tilskilda þekkingu undir »staðfestinguna«, er að visu ekki alveg ljóst, hver sú þekking á að vera. Næst liggur að skilja orðin svo, að meint sje þekking í lestri og kristinfræðum, og annað ekki; því að önnur þekking er ekki tilskilin til staðfestingar.

Í annan stað skorar deildin á stjórnina að athuga, hvort ekki mundi rjettara »að láta skólaskyldu koma á menn« 16—20 ára, og virðist deildin gera ráð fyrir að kostnað við það skólahald eigi landið að greiða, þó að það sje ekki beint tekið fram.

Nú er það hugsanlegt, að með orðunum: »tilskilin þekking undir staðfestinguna« sje meint: sú þekking, sem tilskilin er undir *fullnaðarpróf*, samkvæmt gildandi fræðslulögum, þó að orðin gefi að visu ekki tilefni til þess, og að höfundur þingsályktunarinnar og neðri deild Alþingis geri ráð fyrir, að foreldrar og hjeruð sjái börnum fyrir *þeirri* þekkingu á eigin spýtur. Fyrir því þótti ástæða til að grenslast eftir, hve mörg heimili á landinu gætu talist fær til þess. Svörin falla, svo sem vænta mátti, þann veg, að til þess sjeu heimilin *yfirleitt ófær*. Aftur á móti bera svörin (við 2. spurningu) það með sjer, að heimilunum sje yfirleitt treystandi til að annast kenslu í lestri og skrift, þeim greinum, sem þeim er nú að lögum ætlað að annast byrjunarkenslu í. Af þessu virðist mega ráða, að sje ætlast til þess, að unglíngar verði ekki skólaskyldir og þeim ekki sjeð fyrir neinni opinberri kenslu fyr en þeir eru 16 ára, þá geti ekki verið um að ræða neina *almenna* barnamentun áður en skólaskyldan byrjar. En afleiðingin af því hlýtur að verða sú, að unglíngaskólarnir verða þá að vinna það verk, sem barnaskólarnir (og farskólarnir) vinna nú; m. ö. o. — þeir verða í eiginlegum skilningi *barnaskólar* með 16—20 ára nemendum, að minsta kosti framan af.

Ef landsstjórnin sleppir öllum tókum á barnafræðslunni, hefir ekki önnur afskipti af henni en að halda próf yfir börnunum, hlýtur svo að fara, að barnafræðslan verði sama sem engin á mýmörgum heimilum, önnur en meiri eða minni kensla í lestri og skrift og yfirheyrsla »kvers«. Á það benda og ótvírætt áður nefnd svör, sem telja flestöll heimilin ófær til að veita þá litlu fræðslu, sem nú er að lögum skylt að veita 14 ára börnum, og þó nokkur ófær til að veita þá þekkingu, sem heimtuð er af 10 ára börnum.

Nú er *þekkingin*, sem barnaskólarnir eiga að veita, ekki hið eina, sem þeim er ætlað að vinna að uppeldi æskulýðsins, jafnvel *ekki aðal-*

atriðið — heldur hitt, að hafa góð áhrif á sálargáfur barnanna og hugsunarhátt þeirra. Á mis við þau áhrif frá þar til mentuðum kennurum mundi allur þorrinn af íslenskum börnum fara, ef kipt væri burt allri opinberri barnafræðslu og lýðmentunin bygð eingöngu á fræðslu 16--20 ára manna. Af slíkri vanrækslu á andlegu uppeldi á barnsaldrinum mundi þjóðarmentunin biða það tjón, sem með engu móti væri auðið að bæta síðar.

Af framangreindum ástæðum er ómögulegt að fallast á þá stefnu í uppeldismálum, að landsstjórnin láti barnauppeldið til 14. árs eða 16. afskiftalaust, enda væri hún einstæð í heiminum.

En fleiri rök liggja til þess, að ótíltækilegt þykir að flytja skóla-skylduna til 16--20 ára aldurs, og þá sjerstaklega þau, að fátækt land, eins og Ísland er, land, sem er fátækt af því að það skortir vinnukraft, má illa við því að skerða þann vinnukraft, sem til er, en það mundi skólaskylda á þessum árum gera tilfinnanlega. En sje hendinni slept af barnafræðslunni og skólaskylda *ekki* lögleidd í unglingaskólunum, hvort sem í þá skóla ganga 14--16 ára unglingar, sem margir gera ráð fyrir, eða 16--20 ára menn, þá er fyrirsjáanlegt, að það verður aðeins litill hluti allrar þjóðarinnar, sem nýtur nokkurrar bókfræðslu. Væri barnafræðslunni kipt burt — nema þeirri, sem betri heimili veita eftir sem áður — þá er ástæða til að ætla, að aðsóknin af sjálfsdáðum að unglingaskólunum verði minni en nú er hún til unglingaskólanna, gagnfræðaskólanna og kvennaskólanna. Reynslan annarstaðar í heiminum er sú, að því staðbetri sem barnafræðslan er, því meiri er aðsóknin að þeim skólum, sem veita framhaldsmentun eða sjermentun; og sú mundi verða reyndin hjer.

Að unglingamentuninni, eða framhaldsmentun eftir barnsaldurinn, verður vikið síðar, en fyrst athugaður 2. liður þingsályktunarinnar.

2. Í þessum lið þingsályktunarinnar er gert ráð fyrir því, að engin opinber barnafræðsla fari fram í landinu, og skorað á stjórnina að athuga, hvern veg þá skyldi haga skólum handa mönnum á skólaskyldum aldri, og einkum þó »hvernig kensla í öllum þjóðlegum íslenskum fræðum megi njóta sín sem best, og söngur og íþróttir og annað það, sem fegrar lifið og gleður mennina«.

Það er áður tekið fram, að námsefnið í skólum fyrir 16--20 ára menn verði, að minsta kosti framan af, að vera mjög svo hið sama og í barnaskólum, ef nemendurnir hafa enga undirbúningsmentun fengið, en auðvitað verður að haga kenslunni þar öðruvísi en í barnaskólum, þar sem andlegur þroski er meiri og námsefnið því getur verið meira, erfiðara og margbrotnara þegar fram í sækir.

Skólar þessir munu ekki hafa eins mikla *uppeldislega* þýðingu og barnaskólar, en þeir veita meiri *þekkingu* á jafnlöngum tíma. Þó er ástæða til að taka það fram, að ekki má vænta af nemendum þeirra eins mikilla framfara í námi og margur virðist gera sjer vonir um, einmitt fyrir þá sök, að þá vantar námsæfingu þegar þeir koma í skólana, ef þeir hafa litið sem ekkert átt við nám áður. Að öðru leyti er erfitt að gera grein fyrir því fyrirfram, »hvernig haga skuli« skólum fyrir 16--20 ára menn. Útlendar fyrirmyndir eru að visu nógar til, og má búast við að skólar

hjer á landi mundu verða reknir á svipaðan hátt, þó að ávalt verði að taka nauðsynlegt tillit til landsins, sögu þess, bókmenta, atvinnuvega o. s. frv. Um það, »hvernig kensla í öllum þjóðlegum, íslenskum fræðum megi njóta sín sem best« og »söngur og íþróttir og annað það, sem fegrar lífið og gleður mennina«, skal ekki annað tekið fram en það, að þar sem allt þetta verður kent í skólanum og haft þar um hönd, varðar mestu að útvega sem allra besta kennara til að leiðbeina í þessum fræðum, og auðvitað sjermentaða menn til að kenna t. d. söng og íþróttir.

3. Kennaraskólanum er frá upphafi ætlað það hlutverk að búa kennara undir að vinna í *barnaskólum*. Flýtur því af sjálfu sjer, að honum þarf að breyta, eða auka við hann, ef nemendum hans er ætluð vinna í æðri skólum. Þar sem hjer er gert ráð fyrir að barnafræðslan geri ekki einungis að halda áfram eftirleidis eins og hingað til, heldur verði hún endurbætt og fullkomnuð á ýmsa lund, verður auðvitað að gera ráð fyrir því, að kennaraskólinn fari með uppeldisfræðakenslu eftir sem áður. En gagnfræðakensluna þarf að auk. Nemendurnir þurfa að fá fyllri þekkingu í því, sem nú er kent, og bæta verður við nýjum námsgreinum, t. d. tungu einhverrar stórþjóðanna, líklega Ensku. Maður, sem á að stýra góðum unglingaskóla, verður að vera viðsýnn og vel mentaður.

Slíka breytingu á kennaraskólanum mætti gera annaðhvort með því að lengja kenslutímann, láta skólann standa fleiri ár, eða lengri tíma á hverju ári, t. d. 9 mánuði, eða með því að hækka til muna kröfurnar til inntöku-prófs í hann. Ef um lengingu kenslutímans væri að ræða, teldi jeg ráðlegra að fjölga árunum en að lengja árlegan kenslutíma upp í 9 mánuði. Eru þó miklir erfíðleikar á hvorutveggja. Tiltækilegra verður, ef til vill, hitt: að heimta til muna meiri undirbúningsmentun undir skólann, og verður þá þó allmikill vandi að ákveða, hve mikið heimta má. Það gæti komið til mála að gera gagnfræðapróf að inntökuskilyrði. Ættu barnakennarar þá að mega lúka prófi eftir aðeins 2 ár í skólanum (2×6 mánuði), en unglingaskólakennarar eftir 3 ár eða 3×6 mánuði (meira próf). Þætti of mikils krafist að heimta gagnfræðapróf til inntöku, og þætti nægja að heimta álíka mikla mentun og þriggja ára nám í kvennaskóla, eða tveggja ára nám í góðum unglingaskóla, væri nauðsynlegt að halda inntökupróf, sem trygði það rækilega, að innsækjandi hefði tilskilda þekkingu.

Í unglingaskólum þeim, sem reknir hafa verið að undanfögnu, hefir vantað tilfinnanlega góða kenslukrafta í ýmsum námsgreinum, og hefir það meðal annars orðið til þess, að skólarnir hafa borið lítinn árangur. Þó að ekki sje ráð fyrir því að gera, að sú breyting verði á ger fræðslumálakerfi landsins, sem þingsályktunin berðir til, væri samt sem áður nauðsyn að breyta kennaraskólanum á líkan hátt og að framan greinir, og gera síðan meira próf frá honum að skilyrði fyrir styrk til unglingaskóla af landsjóðsfje.

En sú breyting á honum, sem mesta áherslu verður að leggja á, er sú, að stofnaður verði við hann *æfingaskóli* með fyrirmyndar kenslukröftum. Sá var gallinn mestur á skólanum, þegar hann var stofnaður, og hefir jafnan verið síðan, að þetta var ekki gert.

4. Starf lýðskólakennara, hvort heldur er við barnaskóla eða æðri skóla, er svo vandasamt og svo þýðingarmikið fyrir þjóðfjelagið, að til þess verða

að veljast góðir menn; öll uppskeran er undir því komin, að kennararnir sjeu góðir. Af þeim verður því fyrst og fremst að heimta, að þeir sjeu áhugasamir og duglegir menn, en ekki síður það, að þeir búi sig vel undir kennarastarfið. Af því flýtur aftur, að þeim verður að hjóða svo góð kjör, að góðir menn vilji þiggja, svo að kennarastarfið verði lífsstarf þeirra.

Nú á tímum eru miklir erfiðleikar á að ákveða kaup kennara í krónutali, en það eitt er hægt að segja, að kaupið verður að miðast við það, fyrir hvað er hægt að lifa sómasamlegu lífi, svo sem samboðið er stöðu þeirra. Samngjarnt er, að kaup kennara við æðri skólana sje nokkru hærra en kaup barnakennara, þar sem heimta verður af þeim lengri og dýrari undirbúning undir stöðuna.

5. Hjer á landi eru, eins og kunnugt er, að eins tveir gagnfræðaskólar kostaðir að öllu leyti af landssjóði; veita þeir almenna mentun og búa nemendur undir embættisnám í lærdómsdeild hins almenna mentaskóla. Auk þeirra er Flensborgarskólinn, sem kennir sömu fræði og stendur álika lengi. — Að öllum þessum skólum hefir hingað til verið svo mikil aðsókn, að ekki virðist rjett að leggja neinn þeirra niður. Að þeim öllum hafa jafnt aðgang konur sem karlar.

Í þeim öllum er því »steipt saman« bókfræðikenslu karla og kvenna. Hjer verður því að eins spurning um það, hvort gera skuli þá breytingu á kvennaskólunum, að hætta að kenna í þeim alt annað en það, »er konur einar læra«.

Í fljótu bragði virðist svo sem þetta mætti takast, því að kensla í þessum skólum, umfram það, sem konur einar læra, tekur mikinn tíma og eykur því talsvert kostnað við skóla þessa. Að því leyti ætti að mega spara fje til kvennaskólanna með því að nema þá kenslu burt. En það er þó efasamt, hvort ekki stendst á hvað vinst og hvað tapast. Væri ekki annað kent í kvennaskólunum en hússtjórn, matreiðsla og kvenhandavinna, mundu ekki aðrar konur sækja þá skóla en þær, sem þetta vildu læra; en líklega sækja flestar stúlkur kvennaskólana nú í þeim tilgangi að menta sig bæði til munns og handa; og þó að þær sumar hverjar kunni að koma þangað sjerstaklega í þeim tilgangi að læra verkleg kvenstörf, þá neyðast þær til að nema nokkuð í bókfræðum, sem sist er vanþörf á. Ef bóklegri kvenmentun á ekki að fara aftur hjer á landi, sem hún má illa við, verður að heimta talsverða bóklega undirbúningsmentun undir þessa kvennaskóla, helst ekki minni en fullnaðarpróf frá lýðskólum, enda er nokkur ælmenn mentun nauðsynleg undirstaða verklega námsins. En þá virðist hentugra að kvenþjóðin eigi kost á allri þeirri mentun, sem henni er nauðsynleg, í einum og sama skóla, enda sennilegt, að mörg stúlkan treysti sjer ekki til að ganga bæði í lýðskóla og kvennaskóla, sem sjer sjer þó fært að sækja kvennaskólana, eins og nú eru þeir, 1 eða 2 vetur, gengju svo í engan skóla, sumar hverjar, og færu þannig á mis við alla mentun, bæði til munns og handa. Slík breyting á kvennaskólum gæti því boðað *afturför* í mentun kvenna, og óvist að fjársparnaðurinn yrði mikill, þegar öllu er á botninn hvolft.

6. Flutningur mentaskólans frá Reykjavík og eitthvað upp í sveit hefir áður komið til tals, og þegar kennaraskólinn var reistur í Reykjavík, kom

víst ýmsum til hugar að reisa hann heldur uppi í sveit, þó að hitt yrði ofaná. Meðal annara, sem síðan hafa ritað um það mál, er Jónas Jónsson, kennari, frá Hriflu, sem þá var kennari við skólann. Ástæður hans fyrir að flytja kennaraskólann austur í Ölfus eða upp í Borgarfjörð voru þær, að »vistin þar yrði nemendunum kostnaðarminni og að skólinn yrði miklu betri, ef hann stæði á heilnæmum stað uppi í sveit heldur en í mislitu kaupþúni eins og Reykjavík«. Aðrar ástæður hafa yfirleitt ekki verið færðar fyrir því að flytja þennan skóla úr aðalmentunarstöð landsins. Og aðrar ástæður en þessar verða væntanlega ekki færðar fyrir því að flytja mentaskólann burt úr höfuðstaðnum.

Til þess að verða sem fáorðastur um þetta atriði, skal jeg láta nægja að visa til greinar í Skólablaðinu (X. árg. 50. bls.) þar sem þessi flutningstillaga er athuguð allitarlega og komist til þeirrar niðurstöðu, að flutningurinn væri ógerningur, frá hvaða hlið sem á hann væri litið. Sömu ástæður með og móti flutningi hins almenna mentaskóla má búast við að færðar verði fram.

Sú niðurstaða, sem jeg hefi því komist að, að því er snertir 6 liði þingsályktunarinnar, er þessi:

1. Að það sje með öllu ótílkæilegt að landsstjórnin sleppi hendinni af barnamentuninni í landinu, hafi engin afskipti af henni, önnur en að láta halda próf yfir börnum, og kosti engu til hennar, öðru en því, sem prófin kosta eða eftirlitið með þeim, og að ekki sje fært að leggja skólaskyldu á 16—20 ára menn, eins og til hagar hjer á landi.
2. Að tími hefir ekki unnist til þess að rannsaka svo ítarlega sem þörf væri á, hvernig haga skyldi skólum handa 16—20 ára nemendum, og einkum hvernig kensla í öllum þjóðlegum íslenskum fræðum megi njóta sín sem best, og söngur og íþróttir og annað það, sem fegrar lífið og gleður mennina, — ef hugsað er til þess, að þessum skólum verði hagað verulega öðruvísi en erlendum skólum á sama reki.
3. Að kennaraskólanum þurfi að breyta, svo að þeir, sem kennaraprófi lúka, hafi meiri almenna mentun og helst góða þekkingu í Dönsku og Ensku, svo að barnakennarar og alþýðukennarar verði færir um að kenna þau mál. Og auka við hann æfingaskóla með svo góðum kenslukröftum, að til fyrirmyndar geti verið fyrir kennaraefnin.
4. Að laun alþýðuskólakennara verði að ákveðast eftir þeim mælikvarða, að þessir starfsmenn landsins geti fyrir þau lifað sómasamlega og svo sem stöðu þeirra í þjóðfjelaginu hæfir.
5. Að eigi sje tilkæilegt að breyta kvennaskólunum svo, að þar verði ekkert kent annað en það, sem konur einar læra, með því að sú breyting mundi boða afturför í almennri mentun kvenna hjer á landi, sem mætti telja hið mesta óráð og þjóðinni til tjóns, — og að gagnfræðaskólum megi ekki fækka.
6. Að flutningur mentaskólans og kennaraskólans upp í sveit mundi ekki verða fjárhagslegur vinningur, hvorki fyrir nemendur nje landssjóð, og tvisýnt að það næði til náms, sem sveitalífið hefir í för með sjer, gerði betur en vega móti því tapi, sem það mundi baka skólanum að vera fluttur burt úr aðalmentunarstöð landsins. Heimavistarskóli í Reykjavík

mundi sameina kosti sveitalífsins: ró og næði til vinnu, og kosti Reykjavíkur: mentunartæki bæjarins.

Unglingaskólar,
/framhald barnaskólanáms.

Hjer að framan er gerð grein fyrir því, að ógerningur sje að gera þá breytingu á uppeldismálum þjóðarinnar, að sleppa með öllu hendinni af barnafræðslunni og fela hana heimilunum, en byggja lýðmentunina einvörðungu á skólum fyrir 16—20 ára fólk. Jeg tel þvert á móti nauðsynlegt að bæta barnafræðsluna með betri kennurum og betri aðbúnaði.

En hversu fullkomin sem barnafræðslan verður gerð, má ekki nema staðar við hana, heldur verður að stilla svo til, að framhald hennar verði gert aðgengilegt fyrir námfusa og efnilega unglinga, og er þetta hvorttveggja mjög í samræmi við þær skoðanir, sem komið hafa fram í svörum manna víðsvegar á landinu, sem mjer hafa borist upp á spurningar þær, er áður getur (sbr. yfirlit yfir svörin).

Það eru nú þegar nokkuð mörg ár síðan áhugi vaknaði fyrst á framhaldsmentun unglinga, og hafa verið stofnaðir alls 30 unglingaskólar. Margir þeirra hafa brátt dottið úr sögunni, og hafa seinni árin verið reknir nær 20 frá 3 og upp í 6 mánuði á ári, með fleiri og færri nemendum. Það hefir þannig verið allmikið los á þessum skólum, og er það eðhilegt eftir því hvernig til þeirra hefir verið stofnað. Það er ýmist að sveitarfjelögin hafa stofnað til þeirra, eða þá einstakir menn — og það er tíðast. Fæstir þeirra hafa átt kensluhús, og allir hafa þeir átt við þröngan fjárhag að búa. Landsstjórnin hefir styrkt þá með talsverðri fjárupphæð og fræðslumálastjórnin hefir gefið út reglur fyrir þá og staðfest reglugerð fyrir hvern skóla, sem hefir m. a. verið skilyrði fyrir landssjóðsstyrknum. Að öðru leyti hefir stjórnin svo sem engin afskifti haft af þessum skólum. Engar ákveðnar kröfur hafa verið gerðar til kenslukrafta við þá, enda hefir gagnsemi þeirra sumra verið vafasöm.

Í raun og veru er ekkert út á það að setja, að framhaldsskólar vinni sem frjálsast og óháðast, hafi svigrúm til að reyna fyrir sjer og haga sjer eftir kringumstæðunum. En það virðist þó nauðsynlegt að setja þeim frekari skordur en gert hefir verið, einkum að því leyti að gera ákveðnar kröfur til kennaramentunarinnar.

Í sumum sýslum hafa risið upp 2 eða 3 og jafnvel 4 unglingaskólar, en í sumum enginn. Sumir þessir skólar hafa tekið við svo vankunnandi unglingum, að aðalstarf þeirra hefir ekki getað orðið annað en almenn barnafræðsla. Þeir hafa því ekki getað veitt neina *framhaldsmentun* í þeim skilningi, sem hjer er átt við. Jeg hefi ekki trú á því, að smáskólar, eins og þeir sem hjer hafa verið að þjóta upp, vinni verulegt gagn. Það mun reynast erfitt að gera þá svo úr garði að húsakynnum, kenslukröftum og kenslutækjum sem þörf er á. Ráðlegra virtist mjer að þeir væru færri og stærri. Það þarf hvort sem er að hafa við þá heimavistir, og munar þá nemandann minstu, hvort hann fer einni eða tveimur bæjarleiðunum lengri eða skemri leið. Eins og nú

stendur, fá þeir unglingaskólar styrk af landssjóðsfje, sem standa aðeins 3 mánuði. Flestir nemendurnir koma aðeins einn vetrartíma í skólann, og er þá ekki að búast við mikilli uppskeru, allra síst hafi nemendurnir komið svo illa undirbúnir, að þeir voru ómóttækilegir fyrir æðra nám.

Til þess að koma á góðri framhaldskenslu mætti byrja með því að stofna 4 unglingaskóla, einn í hverjum landsfjórðungi, hvern skóla handa t. d. 50 nemendum, og gera þá svo vel úr garði að öllu leyti, að vissi væri fyrir því, að þeir yrðu til verulegra þjóðþrifa. Styrkja svo ekki aðra unglingaskóla af landssjóðsfje. Skyldu þeir vera tveggja ára skólar fyrir unglinga á 14 til 18 ára aldri. Fyrirkomulag þeirra að öðru leyti finni ég ekki ástæðu til að gera að umtalsefni að svo stöddu.

Skólar þessir ættu að vera í sveit

1. fyrir Suðurland í Árnessýslu
2. — Vesturland í Ísafjarðarsýslu
3. — Norðurland í Eyjafjarðarsýslu
4. — Austurland í Múlasýslunum

og reknir að öllu leyti á kostnað landsjóðs; kensla ókeypis og engin skóla-skylda. Þeir verða auðvitað að vera heimavistarskólar, og nemendur greiði fult gjald fyrir vist sína þar.

Eins og kunnugt er, hefir Eiðaskólanum verið breytt nokkuð svo í sömu átt og ég hugsa mjer unglingaskóla þessa, og virðist mjer geta komið til mála að hann yrði einn af fjórum unglingaskólum landsins.

Á Vesturlandi er Ungmennaskólinn að Núpi í Dýrafirði, sem og gæti komið til mála að auka að húsakynnum og kenslukröftum, ef þarf, og hlynna svo að sem þörf gerist til þess að hann gæti verið áfram unglingaskóli fyrir Vesturland.

Þá þyrfti ekki að reisa nema 2 skóla af nýju: á Suðurlandi og Norðurlandi. Það skal tekið fram, að enda þó að ég hafi nefnt sjerstaklega fjórar sýslur, þar sem skólar þessir ættu að standa, þá er það engan veginn mein-ing mín, að skólana þurfi endilega að einskorða við þær sýslur. Sumum mundi koma til hugar Borgarfjórður eða önnur hjeruð. Ræða mætti og það, hvort Flensborgarskólinn gæti ekki komið í stað nýs skóla fyrir Suðurland, þó að ég teldi að visu hentugra að skólar þessir stæðu allir í sveit, á sinni eigin jörð og með jarðnæði handa kennurum.

En auk þessara unglingaskóla væri tilvalið að stofnað væri til kenslu í kaupstöðum og kaupsýslunum handa 14 til 18 ára fólki, þar sem það gæti aflað sjer framhaldsmentunar í einstökum greinum, eftir fullnaðarpróf í barnaskólum. Slikum námskeiðum væri auðvelt að koma upp með litlum kostnaði, en rjett tel ég þó, að landssjóður legði nokkuð fje til þeirra og landsstjórnin eða yfirstjórn fræðslumálanna hefði afskifti af stjórn þeirra og rjeði tilhöguninni.

Þó að skólar þessir, eða námskeið, væru kveldskólar, gerðu þeir mikið gagn, ef vel væri á haldið. Hefir þetta verið reynt í Reykjavík og víðar og þótt koma að ágætum notum. Kenslukrafta til þessarar kenslu er auðið að fá góða fyrir lítið verð, þar sem alt af er eitthvað af mentuðum mönnum í kaupstöðunum, og húsnaði í einhverju því skólahúsi, sem annars er kent í fyrri hluta dags.

Breytingar á fræðslulögunum.

Í niðurlagsatriði þingsályktunarinnar skorar Nd. Alþingis á stjórnina, að rannsaka, hvernig verði bætt úr verstu göllunum á því fyrirkomulagi fræðslumálanna, sem er, einkum hvernig komist verði hjá að láta kennara sæta »miskunnarlausri meðferð«.

Núverandi fræðslufyrirkomulag er lögfest með lögum um fræðslu barna 22. nóv. 1907. Það hefir þannig verið reynt í 11 ár. Með áður nefndu brjefi til þeirra, sem á þessum tíma hafa átt að beita lögunum og lifa við þau, hefir verið leitað álits þeirra um, hverjir hefðu reynst helstu gallar laganna, og hvernig mætti bæta úr þeim. Álit þeirra felst í svörunum, og er bert af þeim, að ekki er óskað eftir grundvallarbreytingu á fyrirkomulaginu; þvert á móti; en nefndir eru ýmsir gallar á lögunum, sem bæta megja úr, og eitt og annað nefnt til umbóta. Flest af því, sem nefnt er, er að visu ekki gallar á lögunum sjálfum, heldur skortur á tryggingu fyrir því, að þeim sje hlýtt, eða erfiðleikar á, að fá þeim kröfum, sem þau gera, framgengt.

Þetta er hið helsta, sem nefnt er: Of lág kennaralaun, ábugalausar skólanefndir og fræðslunefndir, ljelegir kennarar, vanræksla heimilanna að kenna lestur, einræði eða ranglæti nefndanna í kennaravali, erfiðleikar á að fá kenslustofur og staði fyrir farskólana. Að öðru leyti vísa jeg um þetta til yfirlitsins yfir svörin eða svaranna sjálfra.

Til umbóta er þetta sjerstaklega nefnt: Útvega betri kennara, stofna fasta skóla, eða heimavistaskóla í stað farskólanna og eftirlits með heimafræðslu, auka unglingafræðsluna — flestir taka fram, að þeim skólum fylgi ekki skólaskylda —, að kennarasýslanir verði veittar af yfirstjórn fræðslumálanna, að flytja fræðsluskylduna — (flestir vilja flytja hana til áráanna 12 til 14 eða 16), tryggingu fyrir því, að fræðslulögin verði vel framkvæmd o. s. frv.

Þetta eru raddir þjóðarinnar um gallana á fræðslufyrirkomulaginu og tillögur hennar um umbætur.

Seinni árin hefir verið skrifað með talsverðri alvöru um breytingar á fræðslulögunum. Vil jeg sjerstaklega benda á greinar sjera *Gisla Skúlasonar* í Þjóðólfi í september og október f. á. og *jundarályktanir kennarafundar á Austurlandi* f. á. (Austri 26. maí 1917). Jeg verð að láta mjer nægja, að vísa til »Þjóðólfs« og »Austra« um þær tillögur til breytinga og endurbóta, sem þar eru settar fram, og vil jeg nú með hliðsjón á því, sem aðrir hafa lagt til þessara mála, minnst á nokkur helstu atriði þeirra.

1. Fræðsluskylda og fræðslukröfur.

Samkvæmt fræðslulögunum er fræðsluskylda barna frá 10. til 14. árs, en til 10. árs eiga heimilin að annast fræðsluna, tilsoðn í lestri og skrift. Þessu þykir mjer ekki ástæða til að breyta. Eins og til hagar hjer á landi — að minsta kosti til sveita — verður ekki hjá því komist að fela heimilunum lestrarkensluna, enda bera svör þau, sem borist hafa, vitni um það, að heimilin sjeu yfirleitt fær um að kenna lestur og skrift, — en ekki heldur

öllu meira. Miklar kvartanir eru að visu yfir því, að þau vanræki þessa skyldu sína, en þá er að herða á aðhaldinu og eftirlitinu með því, að þau gegni skyldu sinni í þessu efni. Mætti gera það meðal annars með því að halda próf yfir börnunum 8 og 9 ára gömlum, og gera síðan lestrarpróf að skilyrði fyrir því að vera tekin í skólana 10 ára.

Megi nú gera ráð fyrir því, að börnin komi 10 ára og vel læs í skólana, svo að tiltölulega lítill tími gangi þar til lestraræfinga, má og gera talsvert hærri kröfur til þekkingar þeirra í öðrum greinum um 14 ára aldur, eða til fullnaðarprófs, t. d. í Íslandssögu, náttúrufræði og landafræði, og þó bæta við þær greinar, sem nú eru lögboðnar, teiknun og leikfimi, eða kenslu í leikum, sem ætti að vera sjálfsagt að hafa um hönd í hverjum barnaskóla.

2. Skifting landsins í skólahjeruð. Skólahús.

Eins og nú er varið skiftingu hjeraða með tilliti til barnafræðslunnar, eru kaupstaðir, verslunarstaðir og sjóþorp *skólahjeruð*, en *fræðsluhjeruð* eru hrepparnir til sveita nefndir. Í sama hreppi getur verið bæði skólahjerað og fræðsluhjerað.

Rjettara virðist að kalla hvert það hjerað, sem hefir sameiginlega stjórn kenstumála og sameiginlegan fjárhag að því er þau snertir, *skólahjerað*, og skifta öllu landinu í skólahjeruð eftir því. Að visu hefi jeg, með aðstoð dr. Ólafs Dan. Danielssonar, gert tilraun til að skifta öllu landinu í skólahjeruð; en slíkt er vandaverk að gera, þarf mikinn kunnugleika til, og sjálfsagt að bera það undir hjeraðsbúa á einhvern hátt. Mætti ef til vill leita álits sýslunefnda um það, og biðja þær að gera tillögur um skiftingu sýslunnar í skólahjeruð. Eins og sjá má af eftirfarandi skiftingu, er tveimur hreppum allviða steypt saman í eitt skólahjerað og sumstaðar þremur. En lengra væri hugsanlegt að ganga í því, einkum þar sem svo er gisbýlt, að reisa verður heimavistarskólahús fyrir öll börnin, sem kenslu njóta í senn, hvort sem er.

Skólahjeruð.

	Mannfjöldi 1910.
1. Hörgslandshreppur	292
2. Kirkjubæjarhreppur	252
3. Leiðvallar-, Álftavers- og Skaftártunguhreppar ...	450
4. Hvammshreppur	510
5. Dyrhólahreppur	331
6. Austur-Eyjafjallahreppur	398
7. Vestur-Eyjafjallahreppur	502
8. Landeyjahreppur, eystri og vestri	687
9. Fljótshlíðarhreppur	469
10. Hvals- og Rangárvallahreppar	643

11. Landmanna- og Holtahreppar	679
12. Ásahreppur	646
13. Vestmannaeyjahreppur	1319
14. Gaulverjabæjarhreppur	376
15. Stokkseyrarhreppur	897
16. Eyrarbakkahreppur	840
17. Sandvíkurhreppur	262
18. Hraungerðishreppur	362
19. Villingaholtshreppur	362
20. Skeiða- og Gnúpverjahreppar	529
21. Hrunamannahreppur	454
22. Biskupstungnahreppur	521
23. Laugardals-, Þingvalla- og Grafningshreppar ...	372
24. Grimsnesshreppur	413
25. Ölfus- og Selvogshreppar	684
26. Grindavíkurhreppur... ..	358
27. Hafnahreppur	200
28. Miðnesshreppur	377
29. Gerðahreppur	647
30. Keflavíkurhreppur	575
31. Vatnsleysustrandarhreppur	432
32. Garða- og Bessastaðahreppur	472
33. Hafnarfjörður	1547
34. Reykjavík	11600
35. Seltjarnarnesshreppur	440
36. Mosfells- og Kjalarnesshreppur	571
37. Kjósahreppur	376
38. Ytri-Akraness hreppur	808
39. Innri-Akraness-, Leirár- og Melahreppar	452
40. Strandar- og Skilmannahreppar	311
41. Andakilshreppur.. ..	326
42. Skorradals- og Lundareykjadalshreppar	308
43. Reykholtsdals- og Hálsahreppar	356
44. Hvítársíðu- og Þverárhliðahreppar	264
45. Norðurárdals- og Stafholtstungnahreppar	472
46. Borgahreppur	478
47. Álfthaness- og Hraunhreppar	540
48. Kolbeinsstaða- og Eyjahreppar	347
49. Staðarsveit og Miklaholtshreppur... ..	493
50. Breiðuvíkurhreppur... ..	181
51. Ytri-Neshreppur.. ..	491
52. Ólafsvíkurhreppur og Fróðárhreppur	705
53. Eyrarsveitarhreppur	457
54. Stykkishólmshreppur.. ..	721
55. Helgafellssveit og Skógarstrandahreppar	538
56. Hörðudals- og Miðdalahreppar	518
57. Haukadals- og Laxárdalshreppar	479

58. Hvamms- og Fellsstrandarhreppar.	400
59. Skarðsstrandar- og Saurbæjarhreppar... ..	624
60. Geiradals- og Reykhólahreppar	422
61. Gufudals- og Múlahreppar	322
62. Flateyjarhreppur.	397
63. Barðastrandarhreppur	321
64. Rauðasandshreppur... ..	465
65. Patrekshreppur... ..	475
66. Tálknafjarðarhreppur	321
67. Dalahreppur	209
68. Suðurfjarðarhreppur..	449
69. Auðkúluhreppur..	294
70. Þingeyrarhreppur	755
71. Mýrahreppur	414
72. Mosvallahreppur.	608
73. Suðureyrarhreppur	361
74. Ísafjörður	1854
75. Hólshreppur.	1021
76. Eyrarhreppur	592
77. Súðavíkurhreppur	581
78. Ögurhreppur	383
79. Nauteyrar- og Snæfjallahreppar	443
80. Grunnavíkurhreppur..	281
81. Sljettuhreppur	463
82. Árness hreppur... ..	431
83. Kaldrananesshreppur.	322
84. Hrófbergs- og Kirkjubólshreppar	550
85. Fells- og Óspakseyrarhreppar	234
86. Bæjarhreppur	320
87. Fremri-Torfastaða- og Staðarhreppar... ..	386
88. Ytri-Torfastaðahreppur	304
89. Kirkjuhvammshreppur	412
90. Þverárhreppur	303
91. Þorkelshólshreppur	260
92. Ás- og Sveinsstaðahreppar	439
93. Torfalækjar- og Svinavatnshreppar	664
94. Bólstaðarhlíðarhreppur	312
95. Engihlíðarhreppur	296
96. Vindhælishreppur	646
97. Skefilsstaða- og Skarðshreppar	408
98. Sauðárkrókshreppur... ..	473
99. Staðar- og Seiluhreppar... ..	480
100. Lýtingsstaðahreppur	448
101. Akrahreppur.	496
102. Ripur-, Viðvíkur- og Hólahreppar.	612
103. Hof- og Fellshreppar	778
104. Haganess- og Holtshreppar	641

105. Hvanneyrarhreppur	654
106. Þóroddsstaðahreppur	473
107. Svarfaðardalshreppur	981
108. Arnarnesshreppur	914
109. Skriðu- og Öxnadalshreppur... ..	386
110. Glæsibæjarhreppur	618
111. Hrafnagilshreppur	320
112. Saurbæjarhreppur	537
113. Öngulsstaðahreppur... ..	395
114. Grimseyjarhreppur	101
115. Akureyri	2084
116. Svalbarðsstrandar- og Hálshreppur	616
117. Grýtubakkahreppur	577
118. Flateyjarhreppur	114
119. Ljósavatns- og Bárðdælahreppur... ..	509
120. Skútustaðahreppur	276
121. Reykdælahreppur	363
122. Aðaldælahreppur	400
123. Húsavíkurhreppur	926
124. Kelduness- og Axarfjarðarhreppur	393
125. Fjallahreppur	66
126. Presthólahreppur	295
127. Svalbarðshreppur	226
128. Sauðanesshreppur	389
129. Skeggjastaðahreppur	223
130. Vopnafjarðarhreppur.. ...	742
131. Jökuldals- og Hlíðarhreppur... ..	356
132. Tungu- og Hjaltastaðahreppur	494
133. Fella- og Fljótisdalshreppur	496
134. Borgarfjarðarhreppur	432
135. Loðmundarfjarðar- og Seyðisfjarðarhreppur	271
136. Seyðisfjörður	928
137. Skriðdals-, Valla- og Eiðahreppur	664
138. Mjóafjarðarhreppur	295
139. Norðfjarðarhreppur	784
140. Eskifjarðarhreppur	425
141. Helgustaðahreppur	261
142. Reyðarfjarðarhreppur	331
143. Búðahreppur	393
144. Fáskrúðsfjarðarhreppur	423
145. Stöðvar- og Breiðdalshreppur	527
146. Berunesshreppur	182
147. Geithellnahreppur	358
148. Bæjarhreppur	211
149. Nesjahreppur	328
150. Mýrahreppur	191

151. Borgarhafnarhreppur	...	...	...	...	...	...	...	188
152. Hofshreppur	...	...	...	...	...	...	...	210

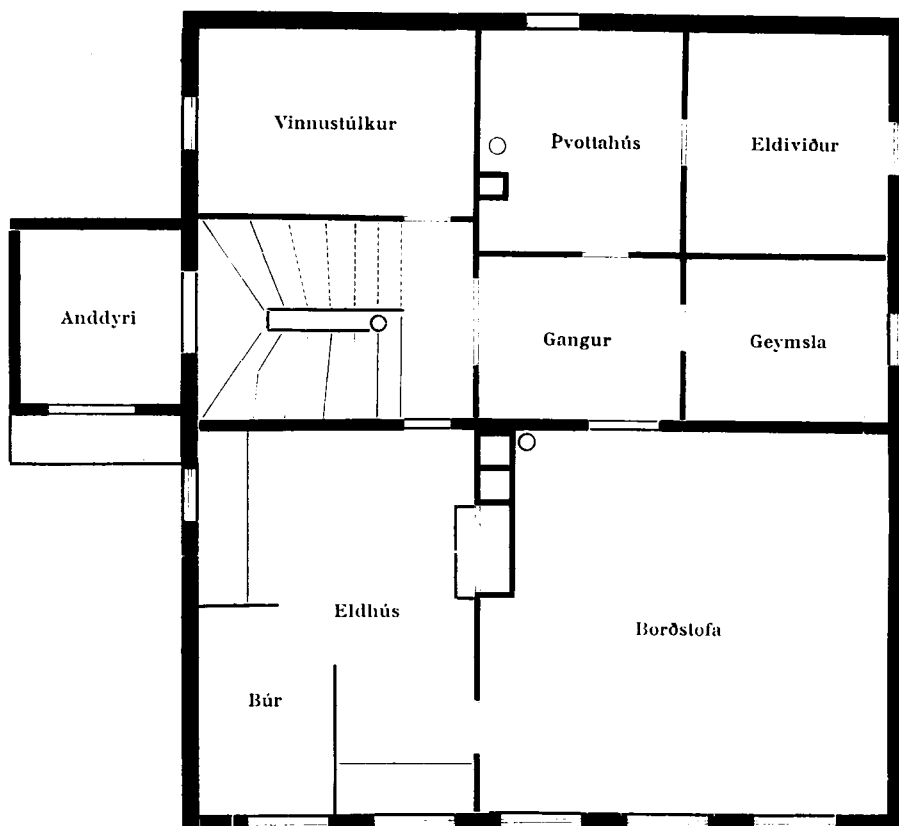
Skólahús til að kenna í þurfa að vera til í hverju fræðsluhjæraði, og heimavistarhús þar sem nauðsynlegt er. Sumstaðar á landinu hagar svo til, að öll skólaskyld börn í skólahjæraðinu geta náð til sama skólahússins, ef þeim, sem lengst eru að, er komið fyrir á næstu bæjum. Það fyrirkomulag má hafa víðar en gert er. Þar þarf engar heimavistir. En víða er þetta ómögulegt, og er þá nauðsynlegt að byggja í sambandi við skólahúsið húsakynni handa börnum og kennara.

Nú á tímum er að visu óhugsandi til bygginga, en jeg hefi nú samt sem áður látið teikna heimavistarskólahús handa 20 börnum og einhleypum kennara; læt jeg uppdráttinn fylgja hjer með.

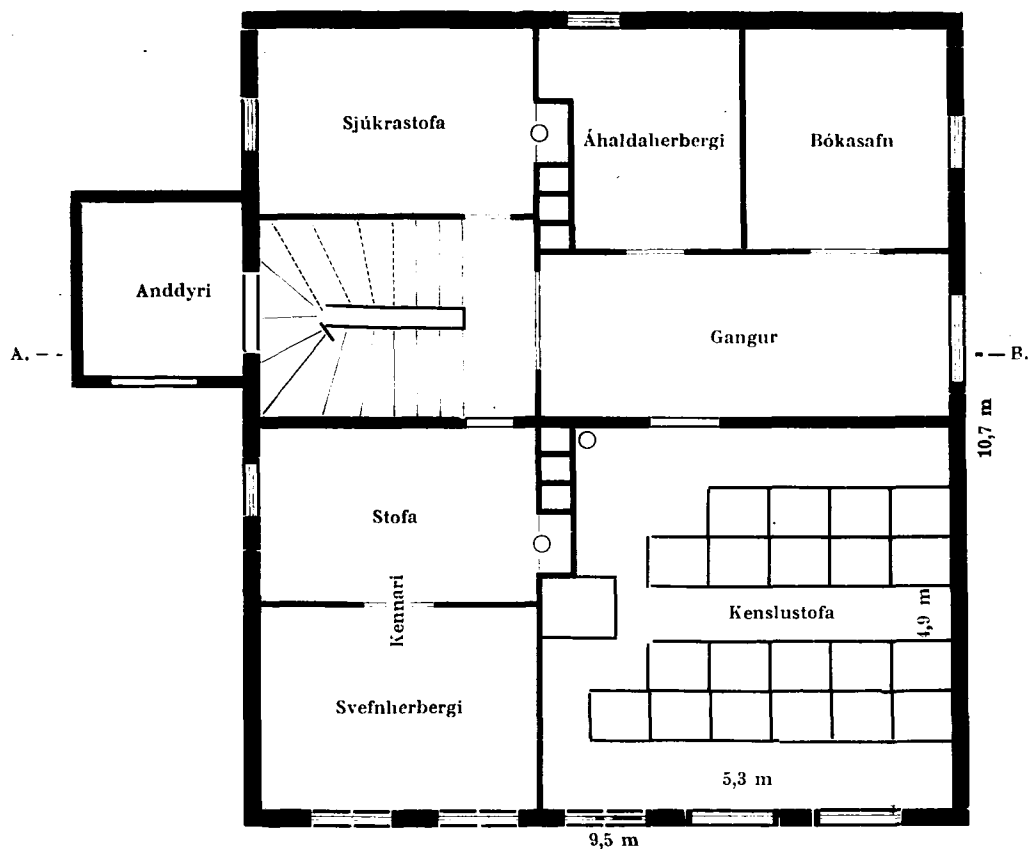
Suðurgæfl.

Kjallari.

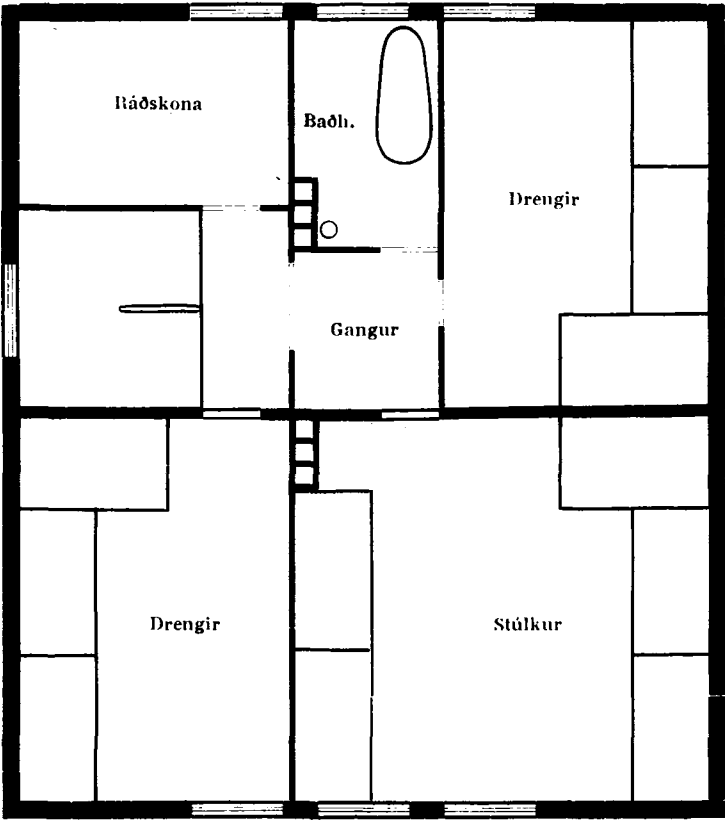

1. hæð.

Mælikvarði: 1 : 100

Lofthæð.

Það er hugsun mín, að slíkt hús geti nægt handa skólahjæraði, sem í eru 60—70 skólaskyld börn, og geti einn kennari kent þeim þar með því að skifta þeim í flokka og hafa 20 börn undir í einu. Viðá má komast af með minni húsakynni með því fyrirkomulagi að láta börnin lesa heima annan daginn, en koma í skólann hinn daginn. Að öðru leyti skal jeg ekki fara út í fyrirkomulag skólahaldsins; tel rjett, að þeir, sem fræðslumálum stjórna í hjæraði, verði látnir nokkuð einráðir um það. *En það er óhjákvæmilegt*, að í hverju skólahjæraði sjeu til nægileg húsakynni handa skólanum, því að það hefir reynst æ erfiðara að fá húsnæði hjá bændum, bæði til kenslu og vistar fyrir börn og kennara, og ekki dæmalaust, að alt skólahald hafi strandað á því, svo að gripa hefir orðið til þess óyndisúræðis að láta kennarann flakka um alt fræðsluhjæraðið til að kenna á heimilunum, þar sem þörfin hefir verið mest; en til þess fást ekki góðir kennarar, og hefur sú kensla því oftast borið lítinn árangur. Það fyrirkomulag, sem er drepíð á hjer að framan, hefir meðal annars þann kost, að einn kennari getur haft mörg börn til kenslu, og verður því hægt að fækka kennurum og um leið launa þeim betur.

Það er að visu satt, að þessa breytingu á fræðslufyrirkomulaginu má gera samkvæmt nügildandi fræðslulögum, en það hefir ekki verið alment gert, heldur hafa í sama fræðsluhjæraðinu verið ráðnir 3—4 kennarar, hver um sig ekki kent lengur en fáar vikur, og hvert barn notið jafnvel styttri tíma kenslu en það hefði getað fengið hjá einum kennara, sem unnið hefði 6—7 mánuði. Fræðslulögin frá 1907 gera sem sje ráð fyrir, að hver hreppur sje skólahjærað (fræðsluhjærað) út af fyrir sig, en heimila að eins samsteypu fleiri hreppa, og um leið það fyrirkomulag, sem hjer er nefnt, og sem jeg teldi til bóta, að væri beint lögboðið.

3. Kostnaður.

Allur kostnaður við barnakensluna hvílir nú á sveitarsjóðunum, en landssjóður leggur þeim styrk til að halda uppi skólanum. Raddir hafa að visu heyrst um það, að rjettast væri að kostnaðurinn allur hvíldi á landssjóði. Þá skoðun get jeg ekki aðhýlt; tel þvert á móti sjálfsagt að halda því fyrirkomulagi um kostnaðargreiðsluna, sem verið hefir, að mestu leyti óbreyttu.

Aðalkostnaðurinn er til launa kennara og til skólahúsanna. Í lagafrumvarpi um skipun barnakennara og laun þeirra, sem sent var mentamálanefnd Alþingis í fyrra, er svo ákveðið, að landssjóður greiði laun kennara við kaupstaðaskóla að $\frac{1}{3}$ og $\frac{2}{3}$ þeirra komi úr bæjarsjóði. En að laun við aðra barnaskóla greiðist að hálfu af landssjóðsfje og að hálfu úr sveitarsjóði. Enn fremur að launaviðbætur eftir þjónustualdri greiðist að öllu leyti úr landssjóði. — Þessum ákvæðum virðist mjer rjett að halda.

Kostnaður til húsaþýgginga hefir komið að $\frac{1}{3}$ úr landssjóði, en að $\frac{2}{3}$ úr sveitarsjóðum, og í kaupstöðum allur úr bæjarsjóðum. Rjettast virðist mjer, að kostnaður þessi komi að hálfu úr sveitarsjóði eða bæjarsjóði og að hálfu úr landssjóði, og að þar að auki sje sjeð fyrir hagkvæmum lánnum til sveitarfjelaganna og bæjarfjelaganna til húsaþýgginganna að þeirra hluta.

4. Próf.

Barnaprófum virðist eigi ástæða til að breyta. Eins og áður var tekið fram er full þörf á að herða aðhaldið að heimilunum til lestrarkenslu og hafa betra eftirlit með því, að þau byrji lestrarkensluna í tæka tíð og vandi hana sem best. Hún er fyrsta skilyrði fyrir því að menta börnin. Fyrir því þykir reynandi að fyrirskipa *lestrarpróf yngri barna* og heimta lestrarpróf sem skilyrði fyrir inngöngu í barnaskólana.

Ágreiningur getur orðið um það, hve nær börn sjeu skyld að koma til prófs, samkv. 16. gr. fræðslulaganna (3. málsg.). Mætti nægja til að girða fyrir þann ágreining að taka fram, að til prófs væru skyld að koma þau börn, sem urðu fullra 10 ára á nýári næst á undan og til fullra 14 ára.

5. Stjórn skólamála og eftirlit.

Stjórn barnafræðslunnar í hjerði er nú í höndum *skólanefnda*, 5 manna nefnda, sem kosnar eru af bæjarstjórn (eða hreppsnefnd) — og *fræðslunefnda*, 3 manna nefnda, og er einn þeirra kosinn af hreppsnefnd, en 2 á hreppskilapingi af þeim, sem atkvæðisrjett eiga í sveitarmálum.

Þessum nefndum er nú falin stjórn skólamála og eftirlit með fræðslumálum í hjerði (30. gr. fræðslul.).

Áður en ráðið er við sig, hvort þessu fyrirkomulagi á stjórn og eftirliti skuli halda eftirleiðis, eða breyta að einhverju leyti til, verður að athuga, hvernig það hefir gefist. — Í sumum hjeruðum hafa verið kosnir góðir menn og gegnir í nefndirnar, eftir því sem kostur var á, og þar hefir alt farið eftir atvikum vel. En sumstaðar hefir kosning í fræðslunefnd tekist svo hrapallega, að ástæða er til að ætla, að það hafi verið gert af ásettu ráði til að hindra það, að nokkur hlutur yrði gerður fræðslulögnum til framkvæmda; þetta er að visu mjög óviða, en hefir komið fyrir. En sá mikli galli er á fræðslulögum vorum, að þau gera ekki ráð fyrir því að nefndirnar, þessir menn, sem trúað hefir verið fyrir öðru eins vandamáli og barnafræðslunni, beri nokkra ábyrgð fyrir að vanrækja að gegna skyldu sinni. Framkvæmd fræðslulaganna hefir því stundum farið í handaskolum fyrir þá sök, að áhugalausir menn og alls ómentaðir hafa haft stjórnina og eftirlitið á hendi. Reynsla undanfarandi ára kennir það, að nauðsynlegt sje að tryggja það, að í skólanefndir verði skipaðir menn með þekkingu á skólumálum, svo sem völ getur verið á, og með áhuga fyrir barnafræðslunni. Nokkrar raddir hafa heyrst um það, að presturinn ætti að vera *sjálfkjörinn* í skólanefndir, en til þess get jeg nú ekki sjeð neina ástæðu. Það er auðvitað mál, að þar sem prestur er vel hæfur til þess mun ekki verða gengið fram hjá honum, enda er prestur í langflestum skólanefndum og fræðslunefndum. Aftur á móti er hentugt, að lögin banni ekki að ganga fram hjá prestinum, ef enginn treystir honum til að vinna gagn í nefndinni, en menn hafa öðrum góðum mönnum á að skipa.

Til tryggingar því, að ávalt sitji einhver hæfur maður í skólanefnd, virðist það einfaldasta ráðið, að yfirstjórn fræðslumála skipi einn mann í

skólanefnd hverja, er sje formaður hennar og framkvæmdarstjóri, en að bæjarstjórn og hreppsnefnd (eða hreppsnefndir) kjósi tvo menn honum til aðstoðar. Þessi þriggja manna nefnd hafi á hendi öll þau störf, sem skólanefndum eru falin með 30. gr. fræðslulaganna, og beri ábyrgð á gerðum sínum.

Þó skal jeg taka það fram, að það er min skoðun, að skólanefnd eigi ekki að hafa rjett til að ráða kennara eða segja honum upp, heldur eigi hún að hafa tillögurjett um hvorttveggja, en yfirstjórn fræðslumálanna leggja á smiðshöggð. Laun virðist mjer óhjákvæmilegt að veita framkvæmdarstjóra nefndarinnar eða einhverja þóknun. Það er hann, sem á að vaka yfir skólahaldinu og leiðbeina um það. Rjett væri það, að hann væri prófdómari í sveitaskólum og skólum utan kaupstaða, en sjerstakir prófdómarar verði skipaðir árlega eftir sem áður í kaupstaðaskólunum.

Að öðru leyti verður að ákveða verksvið skólanefnda nákvæmlega í lögnum.

Kenslueftirliti gera núgildandi fræðslulög ekki ráð fyrir. Mun þar miklu hafa um ráðið, að erfiðleikar á slíku eftirliti eru hjer á landi afarmiklir sakir landshátta, og í annan stað hefir þótt litið mannval til þeirra starfa. Til eftirlits með kenslu og skólahaldi er ekki til neins að skipa aðra en sjermentaða menn, sem hafa reynslu í skólahaldi og æfingu í kenslu. Heldur ekkert eftirlit en eftirlit þeirra, sem ekki hafa þekkingu og reynslu í þessum málum.

Komið hefir fram tillaga um að skipa 4 skólaeftirlitsmenn, einn fyrir hvern landsfjórðung, og vist mætti það að nokkru gagni verða, ef kostur væri á vel hæfum mönnum. En ættu einir 4 menn að hafa eftirlit kenslu í öllum skólum, þá yrðu þeir að vera að staðaldri á ferð, hver um sinn landsfjórðung, en vetrarferðir eru hjer, eins og kunnugt er, afar dýrar, og mundi eftirlit þetta því kosta ærið sje, sem kynni að vera betur varið til annars í þarfir þessa máls.

Að betra haldi mundi koma einn eftirlitsmaður í hverri sýslu, ef kostur væri svo margra hæfra manna til þeirra hluta. En meðan alt eftirlit vantar utan frá geta kennararnir mikið gert til þess að halda sjer vakandi og áhugasömum með fundarhöldum og fjelagsskap.

Jeg hefi þá minst á þau meiri háttar atriði í fræðslulögnum, sem mjer þykir nauðsynlegt, að tekin verði til athugunar, þegar lögin verða endurskoðuð, en margt er það þó fleira, sem athuga þarf og sem kemur til greina, þegar samið verður frumvarp til laga um málið í heild sinni. Jeg skil þingsályktunina svo, að Nd. hafi ekki ætlast til, að slíkt frumvarp yrði lagt fyrir þingið að þessu sinni, heldur hafi verið ætlast til, að málið yrði undirbúið til endilegra úrslita t. d. á næsta þingi.

Aftur á móti skilst mjer það hafa verið tilætlun deildarinnar, að gera nú þegar ráðstafanir til þess, að bæta kjör kennaranna, eða athuga »hvern veg megi komast hjá að láta þá sæta miskunnarlausri meðferð«, eins og að orði er komist í niðurlagi þingsályktunarinnar.

Það er nú viðurkent af öllum, að laun barnakennara hafi alt af verið alveg óhæfilega lág og á engan hátt boðleg þeim mönnum, sem eiga að vinna hið mesta vandaverk fyrir þjóðfjelagið. En í annan stað er nauðsynlegt, að tryggja atvinnu þeirra betur en gert er með núgildandi fræðslulögum.

Í þeim tilgangi að bæta hag kennaranna að þessu tvennu leyti var samið frumvarp til laga um skipun barnakennara og laun þeirra og sent mentamálanefnd Alþingis í fyrra. Frumvarpið kom ekki til umræðu á þinginu; en það mun hafa gefið tilefni til þingsályktunar Nd. um uppeldismál.

Það er nú ekki sýnilegt, að kjör kennaranna verði bætt á annan veg en þann að setja lög um laun þeirra og skipun, sem tryggi þeim lífvænlega stöðu. Leyfi jeg mjer því virðingarfylst að leggja það til, að frumvarp það um skipun barnakennara og laun þeirra, sem hjer með fylgir, verði lagt fyrir Alþingi, enda þó að launaupphæðir þær, sem þar eru nefndar, sjeu engan veginn miðaðar við dýrtiðarverð á lífsnauðsynjum, og því nú mikils til of lágar. Launaupphæðirnar eru óbreyttar frá því sem var, er frumvarpið var sent Alþingi í fyrra.

Virðingarfylst.

Reykjavík 4. apríl 1918.

Jón Þórarinnsson.

Til
Stjórnarráðsins.

(C. I, 1).

Nd.

7. Tillaga

til þingsályktunar um skipun nefndar til þess að íhuga sjálfstæðismál landsins.

Flutningsmenn: Bjarni Jónsson frá Vog, Benedikt Sveinsson, Þórarinn Jónsson, Matthías Ólafsson, Magnús Pjetursson, Jón Jónsson, Magnús Guðmundsson, Þorsteinn Jónsson, Pjetur Þórðarson, Pjetur Oddgeirsson, Hákon Kristófersson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skipa 7 manna nefnd til þess að íhuga og koma fram með tillögur um, hverjar ráðstafanir gera skuli til að ná sem fyrst öllum vorum málum í vorar hendur og fá viðurkenning fullveldis vors.

(C. II, 1).

Ed.

8. Tillaga

til þingsályktunar um skipun nefndar til þess að íhuga sjálfstæðismál landsins.

Flutningsmenn: Karl Einarsson, Kristinn Daníelsson, Guðmundur Ólafsson, Jóh. Jóhannesson, Eggert Pálsson, Hjörtur Snorrason, Magnús Torfason.

Efri deild Alþingis ályktar að skipa 5 manna nefnd til þess að íhuga og koma fram með tillögur um, hverjar ráðstafanir gera skuli til að ná sem fyrst öllum vorum málum í vorar hendur og fá viðurkenning fullveldis vors.

(C. III, 1).

Nd.

9. Tillaga

til þingsályktunar um skipun bjargráðanefndar.

Flutningsmenn: Jörundur Brynjólfsson, Benedikt Sveinsson, Þorsteinn Jónsson, Bjarni Jónsson, Matth. Ólafsson, Einar Arnórsson, Sveinn Ólafsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skipa 7 manna nefnd til þess að ihuga þjóðarvandræði þau, er af heimsstyrjöldinni leiðir, og gera tillögur til bjargráða.

(C. IV, 1).

Nd.

10. Tillaga

til þingsályktunar um sölu Ólafsvallatorfunnar.

Flutningsm.: Sigurður Sigurðsson og Einar Arnórsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að nota ekki heimild laga nr. 50, 16. nóv. 1907, um sölu kirkjujarða, og l. nr. 51, 11. júlí 1911, að því er snertir Ólafsvelli á Skeiðum ásamt hjáleigum.

Greinargerð

fyrir tillögu þessari felst í bræfi Ágústs sýslunefndarmanns Helgasonar í Birtingaholti, því er hjer er prentað orðrjett sem fylgiskjal.

Sönnun fyrir því, að skýrsla nefnds brjefs um ályktanir sýslufunda Árnessýslu 1916 og 1918 um mál þetta sje rjett, felst í ágripseftirritum þeim úr fundargerðum sýslunefndar Árnessýslu frá sömu árum, er fram eru lögð á lestrarsal Alþingis 1918.

Fylgiskjal.

p. t. Reykjavík, 15. apríl 1918.

Síðastliðin ár hefir presturinn á Ólafsvöllum haft í huga að ná kaupum á prestsetrinu Ólafsvöllum, ásamt 5 hjáleigum. Eru allar þessar jarðir nú í ábúð annara en hans.

Árið 1916 lagði hann fyrir sýslunefnd Árnesinga fyrirspurn um það, hvort hún teldi Ólafsvelli til þeirra jarða, sem ræðir um í 2. gr. kirkjujarðasölulaganna frá 16. nóv. 1907. Svaraði nefndin því játandi með 13 atkv. móti 1 og lagði á

móti því að jörðinni yrði fargað úr opinberri eign. Var þannig komið í veg fyrir í það sinn að Ólafsvellir yrðu seldir.

Nú hefir presturinn risið upp aftur og lagt á ný hina sömu spurningu fyrir sýslunefndina viðvikjandi Ólafsvöllum, og sýslunefndin hefir á nýafstöðnum fundi neitað með 8 atkv. móti 5 því, sem hún fyrir 2 árum hafði játað nær í einu hljóði, að Ólafsvellir teldust til þeirra jarða, sem ræðir um í 2. gr. kirkju-jarðasölulaganna.

Að fenginni þessari yfirlýsingu sýslunefndar mun presturinn nú leita til Stjórnariáðsins eftir kaupum á jörðinni.

Í allmörg ár hefir það verið ríkt í hugum manna á Suðurlandi, að hin mesta nauðsyn væri að koma þar upp góðum alþýðuskóla, og á nýafstöðnum sýslunefndarfundi í Árnessýslu var skorað á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir næsta reglulegt Alþingi frumvarp til laga um stofnun bændaskóla á Suðurlandi, austan fjalls.

Þegar litast hefir verið um eftir hentugri skólajörð, hefir valið helst lent á tveimur, Skálholti og Ólafsvöllum.

Engum kunnugum mun þó blandast hugur um, að Ólafsvellir eru hentugri skólajörð, þó sögulegar endurminningar mæli fremur með Skálholti, en það er nú í eign einstaks manns og mun ekki liggja á lausu.

Þegar áveitan úr Þjórsá yfir Skeiðin, sem nú er tekið að vinna að, kemur í framkvæmd, fá Ólafsvellir (með hjáleigunum) undir áveitu framt að 1000 teigum, eða nærri $\frac{1}{4}$ af öllu áveitusvæðinu, og er mikið af því landi vjeltækt. Þá hefir jörðin einnig mikið þurlendi og óþrjótandi túnefni. Getur því engum dulist, að hjer er um mikla framtíðarjörð að ræða.

Presturinn, sem sækir um kaup á jörðinni, er aldraður maður og hættur búskap fyrir mörgum árum. Er því bert að hann ætlar ekki jörðina handa sjálfum sjer til ábúðar.

Með því að jeg er einn þeirra manna, sem einlæglega óska þess, að góður alþýðuskóli risi upp á Suðurlandsundirlendinu, get jeg ekki hugsað til þess, að Ólafsvellir yrðu nú seldir úr þjóðareign og þeim má ske þar með komið í hendur bróskurum, sem gera þá óbyggilega, leyfi jeg mjer að snúa mjer til yðar, háttvirtu alþingismenn, og biðja yður að flytja nú hið fyrsta á Alþingi tillögu um að banna sölu á Ólafsvöllum.

Af því að jeg býst við, að ef til vill verði hraðað að leitast eftir kaupum á Ólafsvöllum, hefi jeg ekki ráðrúm til að fá fleiri menn í lið með mjer með þessi tilmæli til yðar, en jeg vænti, að ekki líði á löngu, þar til að fleiri koma fram með mótmæli gegn sölu á umræddri þjóðeign.

Brjefi þessu læt jeg fylgja útdrátt úr fundargerðum Árnessýslu 1916 og 1918, sem sýnir hvernig sýslunefndin litur á þetta mál.

Af sjerstökum ástæðum, sem ekki koma þessu máli við, hafa sumir nefndarmennirnir skift um skoðun frá fyrri fundinum.

Virðingarfylst,
 'Ágúst Helgason
 (frá Birtingaholti).

Til alþingismanna Árnesinga
 herra Sigurðar Sigurðssonar og Einars Arnórssonar.

(C. V. 1).

Nð.**11. Tillaga**

til þingsályktunar um sölu Gaulverjabæjar.

Flutningsm.: Sigurður Sigurðsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að nota ekki heimild laga nr. 50, 16. nóv. 1907, um sölu kirkjujarða, og laga nr. 51, 11. júlí 1911, um Gaulverjabæ í Árnessýslu, ásamt hjáleigunni Garðhúsum.

(A. VII, 1).

12. Frumvarp

til laga um bæjargjöld í Reykjavík.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

I. kafli.

Um tekjuskatt.

Skattskylda.

1. gr.

Tekjuskatt skal greiða í bæjarsjóð samkvæmt ákvæðum þeim, er hjer fara á eftir:

Af tekjum frá og með	500 kr. að	800 kr.	1 ⁰ / ₀
— — — — —	800 — —	1100 —	1 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	1100 — —	1400 —	2 ⁰ / ₀
— — — — —	1400 — —	1700 —	2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	1700 — —	2100 —	3 ⁰ / ₀
— — — — —	2100 — —	2600 —	3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	2600 — —	3100 —	4 ⁰ / ₀
— — — — —	3100 — —	3700 —	4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	3700 — —	4300 —	5 ⁰ / ₀
— — — — —	4300 — —	5000 —	5 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	5000 — —	6000 —	6 ⁰ / ₀
— — — — —	6000 — —	10000 —	6 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	10000 — —	15000 —	7 ⁰ / ₀
— — — — —	15000 — —	22000 —	7 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	22000 — —	30000 —	8 ⁰ / ₀
— — — — —	30000 — —	40000 —	8 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	40000 — —	50000 —	9 ⁰ / ₀

Af því sem yfir er 50000 kr. greiðist 10⁰/₀.

2. gr.

Ef þörf gerist til þess að ná samræmi milli tekjuskattsupphæðar þeirrar, er greiða skal eitthvert ár, og tekjuskattsupphæðar þeirrar, er bæjarstjórn hefir áætlað á fjárhagsáætlun fyrir það ár, má lækka eða hækka hundraðstölur þær, sem ákveðnar eru í 1. gr., með því að margfalda þær allar, hverja fyrir sig, með sömu hreyfitölu. Hreyfitala þessi má aldrei vera lægri en 0,60 og aldrei hærri en 1,40 nema $\frac{2}{3}$ hlutar bæjarstjórnar samþykki og stjórnarráðið staðfesti.

3. gr.

Skattinn greiða:

1. Allir þeir, sem búsettir eru í Reykjavík, og það eins þótt þeir dvelji um stundarsakir utan bæjar, hjer á landi eða í útlöndum, án þess að flytja sig búferlum úr bænum.

2. Sjerhver sá einstaklingur, fjelag eða stofnun, sem rekur arðsama atvinnu eða á hlutdeild í slíkri atvinnu eða starfrækslu í bænum 4 mánuði ársins eða lengur, þótt ekki eigi heimili í bænum.

3. Öll hlutafjelög, samlagshlutafjelög og önnur fjelög með takmarkaðri ábyrgð, sem heimilisfang eiga í bænum, nema tekjufgangi sje einungis varið til velgerðar- eða mannúðarfyrirtækja. Enn fremur framleiðslufjelög, samvinnufjelög, pöntunarfjelög og önnur slík fjelög með heimilisfangi í bænum, sem hafa þann tilgang að starfa til efnahagsmuna fyrir fjelagana, og það eins þótt afrakstur sá, sem verða kann af starfsemiinni, sje eigi allur eða að hluta talinn fjelaginu sem slíku til tekna, samkvæmt fyrirkomulagi því, sem er á starfsemi þess og reikningsfærslu. Stofnanir þær, er hjer voru nefndar, en ekki eru heimilisfastar í bænum, greiða skatt, ef þær ástæður eru fyrir hendi, sem getið er í 2. lið. Umboðsmenn utanbæjarfjelaga bera einnig ábyrgð á skattgreiðslunni.

4. gr.

Undanþegnir skattskyldu eru þeir menn, fjelög eða stofnanir, sem samkvæmt ákvæðum gildandi laga eru sjerstaklega undanþegnir skattskyldu til bæjarins.

5. gr.

Með þeim undantekningum og takmörkunum, sem siðar greinir, teljast allar árstekjur skattgreiðanda til skattskyldra tekna hans, hvort sem þær eru fengnar í bænum eða ekki og hvort sem um er að ræða peninga eða fjármuni, sem metnir verða til peninga, svo sem tekjur:

a. Af sjávarútvegi, siglingum, verslun, verksmiðjuíðnaði, iðnaði, handiðn, jarðrækt eða sjerhverri annari atvinnu eða starfsemi; enn fremur allar tekjur, sem telja má endurgjald fyrir starfsemi í þágu visinda, lista og bókmenta, eða fyrir vinnu, greiða eða aðstoð, hvernig sem henni kann að vera varið.

b. Af hverskonar leigu af fasteign eða lausafje, eða rjetti til að nota fasteign eða lausafje annara án endurgjalds. Húsnæði það, sem eigandinn býr sjálfur í, telst honum til tekna eftir þeirri leigu, sem hann hefði getað fengið fyrir það ef hann hefði leigt það öðrum.

c. Af embætti eða stöðu, svo sem föst laun, aukatekjur, embættisbústaður, landauragjald, jarðarafnot, endurgjald fyrir skrifstofukostnað (sbr. 7. gr. b. að því er snertir skrifstofukostnað embættismanna), enn fremur af eftirlaunum, biðlaunum, gjöfum, styrkveitingum, lifeyri, hverju nafni sem nefnist, próventu og öðru slíku.

d. Af vöxtum eða arði af hverskonar skuldabréfum, hlutabréfum og öðrum innlendum eða útlendum verðbréfum, af kröfum manna á hendur öðrum og af fje, er maður hefir lánað öðrum utanlands eða innan, hvort sem er gegn veði eða skriflegri skuldbindingu eða ekki.

e. Af happdrætti eða öðrum spilum og veðfje.

Að því er snertir utanbæjarfjelög og þá skattgreiðendur, sem taldir eru í 3. gr. 2. lið, koma að eins þær tekjur til greina, sem nefndar eru í þeim lið.

6. gr.

Til tekna telst ekki:

a. Sá eignaauki, sem stafar af því að fjármunir skattgreiðanda hækka í verði — hins vegar kemur heldur ekki til frádráttar tekjum, þótt slíkir fjármunir lækki í verði —, heldur eigi tekjur, sem stafa af sölu á eignum skattgreiðanda (þar með talin verðbrjef), nema slík sala falli undir atvinnurekstur hlutaðeigandi skattgreiðanda, t. d. fasteignasala sem atvinnurekstur, eða salan fer fram í gróðavonarskyni (spekulationsskyni); þegar svo stendur á, telst verslunarhagnaðurinn af sölunni til tekna og eins getur tap á sölunni komið til frádráttar tekjum skattgreiðanda.

b. Eignaauki, sem stafar af arftöku, fyrirframgreiðslu upp í arf, fallinn eða ófallinn, af giftingu, útborgun lífsábyrgðar, brunabóta og þess háttar.

c. Tekjur, sem stafa af eyðslu höfuðstóls eða lántöku.

d. Dagpeningar og endurgreiðsla ferðakostnaðar, hvorttveggja við vinnu í þarfir hins opinbera, sem er þess eðlis, að skattgreiðandi verður að dvelja utan bæjarins.

Eignaauki sá, sem um ræðir í staflíð a. og b. og eignarýrnun sú, sem verðrýrnun fjármuna leiðir af sjer, kemur þess vegna að eins til greina að svo miklu leyti sem arður sá, er eignirnar gefa, hefir aukist eða minkað, og þá að eins upphæð sú, sem arðsaukinn eða arðsrýrnunin nemur.

7. gr.

Þegar reikna skal skattskyldar tekjur ber að draga frá:

a. Rekstrarkostnað, þ. e. þau gjöld, sem á árinu ganga til að afla teknanna, tryggja þær og halda þeim við, þar á meðal vextir af þinglýstum veðskuldum.

b. Frá embættistekjum þann skrifstofukostnað o. s. frv., sem embættisreksturinn hefir haft í för með sjer.

c. Að því er snertir þau fjelög, sem heima eiga í bænum og nefnd eru í 3. gr. 3. lið, ber að draga frá tekjunum 4% af innborguðu hlutafje eða stofnfje.

Ákveða má samkvæmt reglugerð þeirri, sem nefnd er í 42. gr., hvort og að hve miklu leyti ber að taka tillit til endurtryggingar, þegar ákveða skal skattskyldar tekjur útlendra ábyrgðarfjelaga.

Tekjur framleiðslufjelaga, samvinnufjelaga, pöntunarfjelaga og annara slikra fjelaga, shr. 3. gr. 3., 2. málsgrein, ákveður skattaráð þannig, að fjelaginu sje gert sem hreinar tekjur sá hundraðshluti af viðskiftaveltu fjelagsins það ár, sem skatturinn er miðaður við, sem telja má að samsvari hagnaði þeim, er fjelagsmenn hafa haft af starfsemi fjelagsins. Þessi hundraðshluti skal ákveðinn að fengnum upplýsingum stjórnenda fjelagsins um viðskiftaveltuna og þau önnur atriði, sem stjórnendurnir óska að gefa upplýsingar um, og má hann aldrei fara fram úr 10% af viðskiftaveltunni.

Tekjur þær, sem samkvæmt framanskráðu koma til greina við ákvörðun skatts, eru skattskyldar án tillits til þess, hvernig þeim er varið, þar af leiðandi jafnt hvort sem skattgreiðandi ver þeim sjer eða heimili sínu til viðurværis, til hjúahalds, til nytsemdar eða munaðar, til að afla sjer fjár, til umbóta á eignum sínum, færa út atvinnu sína eða arðsöm fyrirtæki, til gjafa eða á annan hátt, þar á meðal til lífsábyrgðar eða annarar persónutryggingar.

8. gr.

Húsráðanda ber að greiða skatt af tekjum alls sífjalliðs síns; til sífjalliðs telst kona, sem er að samvistum með manni sínum, þótt hún eigi sjer-eign, og börn þau, sem húsráðandi elur önn fyrir — þar með talin fósturbörn og kjörbörn — nema þau hafi heimili út af fyrir sig, en hins vegar ekki aðrir ættingjar manns, sem hann hefir tekið á heimili sitt, nje heldur hjú eða annað aðstoðarfólk, sem ráðið er gegn kaupi eða öðru endurgjaldi.

Hafi konan tekjur eða eigi hún sjereign, má ef þörf gerist krefjast þess, að hún greiði af sínu fje þann hluta skattsins, sem samsvarar tekjum hennar. Hafi bóndi greitt hennar hluta af skattinum, getur hann krafist endurgreiðslu hjá konunni.

Konu, sem slitið hefir samvistum við mann sinn, ber að telja sjálfstæðan skattgreiðanda.

9. gr.

Fyrir hvert barn, sem í byrjun þess almanaksárs, þegar skatturinn er lagður á, er yngra en 14 ára, ber að draga frá tekjunum kr. 150.00, ef börnin eru 1 eða 2, en 200 kr. fyrir hvert barn, sem er umfram tvö. — Af lægri tekjum skattskyldum en 500 kr. greiðist enginn skattur.

Af öllum tekjum ber að sleppa því, sem afgangs verður, þegar tekjuhæðinni er deilt með 50.

Hundraðsgjald það, sem greiða ber í skatt samkvæmt 1. gr., skal miða við tekjurnar eftir að það, sem talið er í þessari grein, er dregið frá þeim.

10. gr.

Skattinn ber að miða við tekjurnar næsta almanaksár á undan niðurfjöfnuninni, nema annað sje venjulegt rekstrarár í atvinnugrein hlutaðeiganda eða hann gefi sjálfur upp tekjur sínar og sýni jafnframt, að hann noti annað reikningsár en almanaksárið. Þegar þannig er ástatt getur skattaráðið látið það rekstrar- eða reikningsár, sem um er að ræða, koma í staðinn fyrir almanaksárið.

Niðurjöfnun skattsins.

11. gr.

Skattaráðið skal jafna niður tekjuskatti. Í ráðinu skulu vera 7 menn, formaður og 6 menn aðrir. Formaður skal skipaður af stjórnarráðinu, að fengnum tillögum bæjarstjórnar, og nefnist hann skattstjóri. Skal hann hafa að árslaunum 4000 kr. Hann annast allan undirbúning undir störf ráðsins og framkvæmdir fyrir þess hönd. Hann skal og skyldur til að annast önnur störf, sem snerta skattamál bæjarins, þau er fyrir hann kunna að vera lögð með lögum og reglugerðum. Skrifstofukostnað fær hann greiddan samkvæmt reikningi.

Af hinum 6 skattaráðsmönnum kys bæjarstjórnin 2 til 6 ára og 2 varamenn, sem taka sæti í ráðinu í forföllum aðalmanna. Fer kosning þessara manna fram í nóvembermánuði og gildir til 6 ára í senn, þannig, að annar fer frá 3. hvert ár. Í fyrsta skifti ræður hlutkesti hvor frá skuli fara.

Hinir 4 skattaráðsmennirnir og 4 varamenn skulu kosnir almennum kosningum til 6 ára í senn, þannig, að 2 fari frá 3. hvert ár. Í fyrsta skifti ræður hlutkesti hverjir fara frá. Þessir skattaráðsmenn skulu og kosnir í nóvembermánuði. Kosningarrjett og kjörgengi til skattaráðsins hafa þeir bæjarbúar, sem kosningarrjett og kjörgengi hafa til bæjarstjórnarinnar, og skal kosningin fara fram og henni hagað á sama hátt og eftir sömu reglum eins og kosning til bæjarstjórnar.

Varamenn eru þeir, sem næstan atkvæðafjöldi fá þeim, sem kjörnir eru, og skal sú atkvæðatala ákveðin eftir sömu reglum sem atkvæðatala hinna kjörnu aðalmanna.

Það er borgaraleg skylda að taka við kosningu í skattaráð og eru þeir einir undanþegnir þeirri skyldu, sem eru bæjarfulltrúar og þeir, sem eru undanþegnir skyldu að taka við kosningu í bæjarstjórn. Sá, sem hefir setið í skattaráði 6 ár, er eigi skyldur að taka við kosningu á ný, uns sex ár eru liðin frá því að hann gekk úr ráðinu.

Aðalmenn í skattaráði, utan skattstjóra, skulu fá 300 kr. þóknun árlega fyrir starfa sinn. Varamenn skulu fá 8 kr. þóknun fyrir hvern dag, er þeir eru að störfum í skattaráðinu.

Kostnaður við skattaráðið greiðist úr bæjarsjóði.

Formaður ákveður dag og stund fyrir fundi skattaráðsins. Til þess að skattaráð geti lagt á skatt eða kveðið upp úrskurð, svo að gilt sje, verður meira en helmingur skattaráðsmanna að vera viðstaddur.

Í skattaráðinu ræður afl atkvæða úrslitum. Ef atkvæði eru jöfn, ræður atkvæði formanns úrslitum.

12. gr.

Í yfirskattaráði eiga sæti 5 menn. Einn skal skipaður af stjórnarráðinu; skal hann hafa lögfræðipróf það, er gefur rjett til embætta hjer á landi; er hann formaður ráðsins. Hina 4 skipar bæjarstjórn með hlutfallskosningu, 2 úr flokki bæjarfulltrúa og 2 utan bæjarstjórnar. Einn varaformaður og 4 varamenn skulu skipaðir á sama hátt, og taka þeir sæti í ráðinu í forföllum hinna. Skipun yfirskattaráðsmanna og varamanna fer fram í nóvember og

gildir til 6 ára í senn. Nú gengur bæjarfulltrúi, sem er í yfirskattaráði, úr bæjarstjórn, og kýs þá bæjarstjórnin annan bæjarfulltrúa í hans stað fyrir það, sem eftir er kjörtímabilsins. Sami maður getur eigi átt sæti í skattaráði og yfirskattaráði á sama tíma.

Það er borgaraleg skylda að taka við kosningu í yfirskattaráð og eru þeir einir undanþegnir þeirri skyldu, sem eru undanþegnir skyldu til að taka við kosningu í bæjarstjórn. Sá, sem setið hefir í yfirskattaráði í 6 ár, er eigi skyldur að taka við kosningu á ný, uns 6 ár eru liðin frá því að hann gekk úr ráðinu.

Yfirskattaráðsmenn, aðalmenn og varamenn, skulu fá 8 kr. þóknun fyrir hvern dag, er þeir eru að störfum. Kostnaður við skriftir og brjefasendingar greiðist eftir reikningi. Öll útgjöld greiðast úr bæjarsjóði.

Formaður ákveður dag og stund fyrir fundi yfirskattaráðs. Til þess að yfirskattaráð geti kveðið upp úrskurð svo að gilt sje, verður meira en helmingur yfirskattaráðsmanna að vera viðstaddur.

Í yfirskattaráði ræður afl atkvæða úrslitum. Ef atkvæði eru jöfn, ræður atkvæði formanns úrslitum.

13. gr.

Jafnframt skýrslum þeim, er um ræðir í lögum 13. sept. 1901, um mann-
tal í Reykjavík, skal hver húseigandi eða húsráðandi skyldur að gefa sjálfur, að viðlagðri alt að 500 króna sekt, er rennur í bæjarsjóð, skýrslu um alla þá einstaklinga, stofnanir, fjelög, verslanir, atvinnufyrirtæki o. s. frv., er í húsinu eru, með þeim upplýsingum, sem ákveðið verður í sjerstakri reglugerð, sem bæjarstjórnin setur, en stjórnarráðið staðfestir, á þar til gerð eyðublöð, sem skattaráðið lætur útbyta. Skal húseigandi eða húsráðandi sjálfur eða umboðsmaður hans undirrita skýrsluna og afhendist hún um leið og hin venjulega manntalsskýrsla.

Samskonar skýrslu um þá, sem flytja kunna í húsið eftir afhendingu eyðublaðsins, skal sá húseigandi eða húsráðandi, er lætur hlutaðeiganda í tje húsnæði, afhenda skattstjóra innan 8 daga eftir að sá, er um ræðir, flutti í húsið. Á sama hátt skal tilkynna, er einhver flytur úr húsinu.

14. gr.

Að fengnum þessum skýrslum sjer skattstjóri um, að gerð sje skrá yfir þá menn, stofnanir og fjelög, sem skattskyld eru. Skrá þessi skal samin eftir fyrirmynd, er bæjarstjórnin ákveður, og skal lokið samningu hennar fyrir 31. des. næstan á eftir.

15. gr.

Skattaráðið sjer því næst um, að öllum þeim, sem álitast verða skattskyldir samkvæmt 13. gr., sje fyrir 15. janúar ár hvert send eyðublöð undir skýrslu um tekjur sínar eða viðskiftaveltu, sbr. 3. gr., 3, 2. málsg. eyðublöð þessi skulu samin eftir fyrirmynd, sem stjórnarráðið samþykkir. Skýrslur þessar skulu því næst sendar skattstjóra undirskrifadar fyrir 1. febrúar næst á eftir. Þó eiga þeir, sem lögum samkvæmt eru skyldir að halda verslunarbækur, rjett á að fresta því að afhenda skattskýrslu sína til loka febrúarmánaðar.

Enn fremur getur skattaráðið, samkvæmt umsókn, í sjerstökum tilfellum gefið skattgreiðendum enn frekari frest, ef þeir sanna, að þeir vegna alveg sjerstakra ástæðna við reikningsfærslu sína geti ekki gefið nákvæma skýrslu um tekjur sínar áður en greindir frestir eru liðnir.

Skýrslur þær, er um ræðir í grein þessari, skulu undirritaðar með eigin hendi skattgreiðanda. Löggráðamaður ölögráða manns skal undirrita skýrsluna fyrir hönd skjólstæðings síns.

16. gr.

Auk þess, sem segir í 15. gr., skal skattstjóri sjá um, að auglýst sje í tveim viðlesnum blöðum í Reykjavík, eigi seinna en viku fyrir 1. febrúar ár hvert, að skattaráðið byrji ákvörðun tekna gjaldenda 1. febrúar og jafnframt skora á menn að senda skattaráðinu skýrslur um tekjur sínar.

17. gr.

1. febrúar ár hvert eða næsta virkan dag þar á eftir, ef 1. febrúar er helgur dagur, byrjar skattaráðið ákvörðun skattskyldra tekna gjaldenda.

Fyrst skal ákveða tekjur skattaráðsmanna sjálfra, og ber hlutaðeiganda að vikja frá á meðan sú ákvörðun fer fram. Ekki mega skattaráðsmenn heldur taka þátt í skattmati fyrir ættingja sína í beinum ættlegg upp á við eða niður á við, maka sinn eða systkini.

Því næst eru rannsakaðar þær skýrslur skattgreiðenda, sem komið hafa. Ef ætla má, að slík skýrsla sje of lág, skal bjóða hlutaðeiganda að mæta á fundi ráðsins til að láta því í tje upplýsingar eða sannanir, og ákveður ráðið því næst tekjur hans, hvort sem hann hefir mætt eða ekki. Dvelji hann utanbæjar eða ef eigi er kunnugt um dvalarstað hans og hafi hann ekki umboðsmann hjer í bænum, sem ráðinu er kunnugt um, má hækka skattstofn hans, án þess að skylt sje að skora á hann að láta í tje frekari skýringar eða upplýsingar.

Því næst eru ákveðnar tekjur annara skattgreiðenda og skal, ef fullnægjandi upplýsingar og skilríki fyrir tekjum einstakra skattgreiðenda eru ekki fyrir hendi, styðjast við, hvað ætla má að framfærsla hans sjálfs og heimilis hans muni kosta, miðað við stærð þess og lifnaðarháttu og annað, sem kunnugt er um fjárhagsástæður hans, og hversu atvinnurekstur hans er arðsamur og yfirgripsmikill.

Ef skattaráðsmaður er ósamþykktur ákvörðun tekna einhvers eða þeim grundvallarreglum, sem skattaráðið hefir farið eftir, getur hann bókað mótmæli sín í gerðabókina.

Þegar sjerstakar ástæður, svo sem veikindi, mannslát, erfiðar heimilisástæður og því um líkt mælir með því, að skattgreiðanda sjeu ekki taldar til skatts allar skattskyldar tekjur hans, getur skattaráðið, samkvæmt umsókn, ákveðið hæfilegan frádrátt á skattskyldum tekjum hans. Slikar ákvarðanir skulu jafnan tilkynntar bæjarstjórn.

18. gr.

Allir embættismenn og aðrir, er opinber störf hafa á hendi, sömu-leiðis stjórnendur banka, váttryggingarfjelaga, hlutafjelaga, lánsfjelaga, sparisjóða

og annara slíkra stofnana, eru skyldir að gefa, í fyrirskipuðu, stuttu formi, allar þær skýrslur, er þeir geta í tje látið og mega verða skattaráðinu til leiðbeiningar við starf þess, svo sem skýrslur um starfslaun, skuldabréf, þinglesin veðskuldabréf, sparisjóðsinnieign, veðvottorð, fje ómyndugra o. s. frv.

Skorist nokkur undan að gefa þær skýrslur, er krafist er af honum, sker stjórnarráðið úr, hvort hann sje skyldur til þess, og getur, ef þörf krefur, lagt við dagsektir uns skýrslurnar eru gefnar.

19. gr.

Ákvörðun tekna skal lokið fyrir 10. mars og skal þá jafnframt lokið útreikningi skattsins fyrir hvern gjaldanda, eins og hann mundi verða samkvæmt ákvæðum 1. gr., og samlagningu skattupphæðar allra skattgreiðenda. Skal skattaráðið síðan ákveða hreyfitölu þá, er nota skal samkvæmt ákvæðum 2. gr., þannig, að samtölu-upphæðin á skatti allra skattgreiðenda verði 5—10% hærri en skatturinn allur er áætlaður af bæjarstjórn á fjárhagsáætlun þeirri, er gildir fyrir yfirstandandi skattár. Skal síðan gerður fullnaðarútreikningur á skattinum og tekjuskattskráin samin í samræmi við þetta, samkvæmt fyrirmynd, er bæjarstjórnin setur, og skal því lokið fyrir 15. mars. Þann dag skal leggja fram, samkvæmt auglýsingu, sem áður hefir verið birt, skrá yfir ákvörðun tekna þeirra skattgreiðenda, sem ekki hafa gefið skýrslu sjálfir eða ekki sent slíka skýrslu í tæka tíð. Skrá þessi skal liggja frammi á hentugum stað bæjarbúum til sýnis. Á þessa skrá ber einnig að taka þá, sem skattskyldir eru samkvæmt 3. gr. 3. lið, án tillits til, hvort þeir hafa sent skýrslu eða ekki. Samtímis ber að senda þeim, er sent hafa skýrslu, sem ekki hefir verið tekin til greina, sjerstaka tilkynningu þar að lútandi, og skal þess jafnframt getið, hversu miklar tekjur þeim hafa verið gerðar. Ekki má birta skrá þessa nje hluta af henni í blöðum eða á annan hátt.

Í síðasta lagi 23. mars skal skattaráðið senda borgarstjóra staðfest afrit af tekjuskattskránni til notkunar við innheimtu skattsins.

Frá 15.—31. mars er þeim, sem teknir hafa verið á þessar skrár, heimilt að bera fram kærur sínar viðvikjandi þeim ákvörðunum, sem snerta þá sjálfa. Á sama tíma er sjerhverjum heimilt að kæra það, ef skattskyldum manni hefir verið slept af skránni eða tekjur hans metnar of lágt, svo og hver önnur atriði, sem að einhverju leyti snerta ákvörðun skattsins.

Kærur skal senda skattaráðinu skriflega og getur hlutadeigandi krafist þess, að honum verði veitt tækifæri til að gefa munnlega frekari skýringar, sem hann kann að vilja láta í tje. Ber þá að taka slíka kröfu til greina.

20. gr.

1. apríl, eða næsta virkan dag, svo og næstu daga, heldur skattaráðið, ef með þarf, fund, einn eða fleiri, til að rannsaka kærur þær, sem fram hafa komið. Á fund þennan skal boða þá, sem óskað hafa að bera fram frekari skýringar og upplýsingar, sem þeim kann að þykja ástæða til. Hafi komið fram umkvörtun um, að skattskyldum manni hafi verið slept eða tekjur hans taldar of lágt, ber bæði að skýra skattgreiðanda og þeim, sem kært hefir, frá, hve nær þeir skuli mæta fyrir skattaráðinu í tilefni af þessu, ef þeir óska þess.

Þegar skattaráðið hefir rannsakað kærur þær, sem fram hafa komið, ákveður það, hvaða breytingar gera skuli á ákvörðun tekna.

Það sendir þeim, sem skattur hefir verið lagður á eða hann hækkaður á, og þeim, sem sent hafa kærur, sem ekki hafa verið teknar til greina að öllu leyti, skriflega tilkynningu þar að lútandi; einnig skýrir það þeim frá, að þeim sje heimilt, ef þeim sýnist svo, að kæra til yfirskattaráðs, að sú kæra verði að vera skrifleg og að hana verði að senda til yfirskattaráðs innan 14 daga. Skýrsla um úrskurði skattaráðsins á kærum skal jafnframt send borgarstjóra. Því, sem um ræðir í grein þessari, skal skattaráðið hafa lokið fyrir 1. maí.

21. gr.

Ef einhver skattgreiðandi vill ekki hlíta úrskurði skattaráðs um kæru sína, getur hann áfrýjað úrskurðinum til yfirskattaráðs, ef hann gerir það innan 14 daga frá því að skattaráðið hefir sent honum tilkynningu um úrskurð sinn á kæru hans. Enn fremur getur bæjarstjórn áfrýjað úrskurði skattaráðsins til yfirskattaráðsins, ef hún gerir það innan 14 daga frá því að henni barst skýrsla skattaráðs um úrskurð þess á kærum.

22. gr.

Yfirskattaráðið gefur úrskurð um áfrýjunarkærur þær, er fram hafa komið á rjettum tíma. Áfrýjunarkæran skal vera skrifleg og rökstudd, afrit af úrskurði skattaráðsins skal fylgja kærinni, svo og önnur málsskjöl, er skýrt geta málið.

Að því leyti, sem skattmatið ekki byggist á staðreyndum, sem ekki verður um vilst, eða rjettum skilningi laganna, heldur á áliti skattaráðsins, verður látið sitja við það álit, svo framarlega sem kærandi ekki lýsir því yfir, að hann muni koma fram með upplýsingar, er geri yfirskattaráðinu mögulegt að mynda sjer sjálfstæða skoðun.

Óski gjaldandi, er kærir, að mæta sjálfur fyrir yfirskattaráðinu til þess að gefa munnlega skýringu, á hann að gefa það til kynna í sjálfri kærinni, og skal þá taka kröfuna til greina. Þegar yfirskattaráð álitur nauðsynlegt getur það kvatt á sinn fund formann skattaráðs, eða, hafi hann forföll, einhvern annan meðlim ráðsins; við rannsókn mála, er fram koma frá bæjarstjórn, skal ráðið kveðja til fundar formann skattaráðs.

Ef yfirskattaráðsmaður hefir sjálfur áfrýjað kæru, ber honum að vikja frá meðan ákvörðun er tekin um þá kæru. Yfirskattaráðsmenn mega heldur eigi taka þátt í úrskurði á kærum út af skattmati fyrir ættingja þeirra sjálfra í beinan ættlegg upp á við eða niður á við, maka þeirra eða systkini.

23. gr.

Úrskurður yfirskattaráðs um atriði þau, er gjaldendur hafa kært, er fullnaðarúrskurður.

Frá úrskurði yfirskattaráðs skal skýra bæði kæranda og skattaráði. Skattaráðið skal leiðrjetta skattskrána og gefa skattheimtumanni bæjarins nauðsynlegar skýrslur um það.

Fjölgun og burtför gjaldenda.

24. gr.

Ef einhverjum gjaldanda hefir verið slept við hið almenna skattmat skal gera sjerstakt skattmat fyrir hann samkvæmt ákvæðum laga þessara.

Bætist að öðru leyti nýir gjaldendur við — svo sem við innflutning til bæjarins eða persónur, er áður hafa verið í gjaldskyldu annars, verði sjálfstæðir gjaldendur — á tímanum frá byrjun skattmatsins til 1. október, skal gera skattmat fyrir þá samkvæmt lögum þessum.

Ef kona, sem lagður er á skattur samkvæmt lögum þessum, giftist á tímabilinu milli tveggja skattmata, hvílir skatturinn á henni til loka skattársins.

25. gr.

Ef skattskyld persóna deyr á skattárinu eða flytur búferlum af landi burt, eða skattskyld hlutafjelag eða því um líkt (3. gr. 3. liður) er rofið eða hættir að eiga skattskyldar eignir í bænum, fellur skattskyldan burt með lokum þess skattmisseris, er atburðurinn hefir gerst á. Skattmisseri telst frá 1. janúar til 30. júní og frá 1. júlí til 31. desember.

Dánarbú og þrotabú gjalda þann skatt, er hinn látni eða þrotamaðurinn átti að gjalda fyrir það skattmisseri, er hann ljetst á eða þrotabúsmeðferðin byrjaði.

Ef persóna, eftir að hafa flutt búferlum úr bænum, er skattskyld samkvæmt ákvæðum í 3. gr. 3. lið, skal skattaráð, ef þörf gerist, reikna út skatt hans af nýju, bygðan á upplýsingum þeim, er fram hafa komið við hið upprunalega skattmat.

26. gr.

Bæjarstjórninni skal heimilt að lækka eða gefa alveg eftir skatt þann, er lagður er á gjaldanda samkvæmt lögum þessum, et vitneskja fæst um, að atvik þau, sem gert er ráð fyrir í síðasta kafla 17. greinar, hafi komið fyrir eftir að skattmatið fór fram.

Innheimta skattsins.

27. gr.

Gjalddagar skattsins eru 1. ápríl og 1. október og skal í hvert sinn greiða helming skattsins. Bæjargjaldkerinn sjer um innheimtu skattsins.

Það, sem gjaldendur hafa eigi greitt innan loka þess mánaðar, er fer næst á eftir þeim, er gjalda skal skattinn í — þ. e. a. s. innan 31. maí og 30. nóvember, — skal innheimta með lögtaki.

Enginn gjaldandi getur, með því að kæra skattmatið, komist hjá þeirri skyldu að greiða á rjettum tíma þann hluta skattsins, er þegar er fallinn í gjalddaga, nema yfirskattaráð hafi áður gefið úrskurð um að lækka skuli skattinn.

Þegar yfirskattaráð hefir breytt skattmatinu skal leiðrjetta upphæðina, sem hinn einstaki gjaldandi skal greiða, með því að auka við eða draga frá

skattinum fyrir næsta skattgjaldstímabil og einnig, ef þörf gerist, með því að endurgreiða það, sem þegar er greitt, eða hluta af því.

Flytji skattskyldur maður búferlum úr bænum, skal hann þó greiða til bæjarsjóðs skatt þann, er á hann er lagður, til loka yfirstandandi skattmisseris.

Refsiákvæði.

29. gr.

Hver sá, er vanrækir að telja fram tekjur sínar samkvæmt fyrirmælum laga þessara, missir rjettinn til að kæra yfir mati þeirra til skatts, nema hann sanni að skattmálið sje meira en 25% hærra en hinar rjettu tekjur. Sje mismunurinn meiri en 25%, skal hann greiða skatt af hinum rjettu tekjum, að viðbættum 15%.

Þessum ákvæðum, og öðrum í lögum þessum um afleiðingar þess að vanrækja framtal, þarf þó eigi að beita, ef skattaráð álitur, að sá, er í hlut á, hafi fært gildar afsakanir fyrir aðferð sinni.

30. gr.

Sá, er móti betri vitund gefur einhverjum af skattmatsvaldhöfum rangar skýrslur um tekjur sínar eða gjöld, eða annað, er getur haft áhrif á tekjuskattinn, skal sæta sekt, er nemi alt að tifoldri skattupphæð þeirri, er undan var dregin, nema sæst sje á málið með samþykki bæjarstjórnarinnar. Sektina ákveður stjórnarráðið, nema annaðhvort bæjarstjórn eða hinn seki óski að málið komi fyrir dómstólana, og skal þá farið með það sem opinbert lögreglumál.

Verðir upplýst við meðferð dánarbús, skal búið eða erfingjarnir greiða tvöfalda upphæð þá, er á vantar. Proklama, er gefin hefir verið út í búinu, getur ekki raskað þessari skyldu.

Skiftarjettur og executores testamenti eru skyldugir, þegar lokið er uppgerð á tekjum og gjöldum búsins, að gefa skattaráði skýrslu um fjármuni þá, er hinn látni hefir látið eftir sig, svo framarlega sem þeir nema ekki minna en 3000 kr. Við vanrækslu þessarar skyldu getur stjórnarráðið lagt dagsektir uns henni er fullnægt.

31. gr.

Meðlimir skattaráðs og yfirskattaráðs, sömuleiðis aðstoðarmenn þeirra, skattheimtumaður og aðstoðarmenn hans, svo og borgarstjóri, aðstoðarmenn hans og bæjarfulltrúar, eru að viðlagðri ábyrgð, eftir hegningarlögunum 25. júní 1869, 140. gr., sbr. 145. gr., bundnir órjúfandi þagnarskyldu út í frá um upplýsingar þær um efnahag gjaldenda, er þeir fá sökum starfa sins.

32. gr.

Ef skattaráð eða yfirskattaráð hefir ekki innan tímatakmarka þeirra, er ákveðin eru, framkvæmt það, er þeim ber eftir ákvæðum laga þessara, getur

stjórnarráðið skyldað þau til þess, að viðlögðum sektum fyrir hvern einstakan mann í ráðinu, er ekki getur fært fram fullgildar afsakanir.

33. gr.

Ef birt er nokkuð það, er samkvæmt lögum þessum ekki má birta, þá varðar það sektum alt að 1000 kr.

Málin skal fara með sem opinber lögreglumál. Málssókn má hefja eftir kröfu gjaldanda, skattaráðs, yfirskattaráðs, bæjarstjórnar eða stjórnarráðsins.

34. gr.

Hver sá, sem samkvæmt 18. gr. í lögum þessum er látinn sæta sekt, getur innan fjórtán daga frá því er honum er tilkynt það, krafist þess að málið verði látið ganga fyrir rjett. Með málin skal fara sem opinber lögreglumál.

Þar, sem ekki er öðruvisi ákveðið, renna sektir samkvæmt lögum þessum í bæjarsjóð og má innheimta þær með lögtaki.

II. kafli.

Um lóðargjald.

35. gr.

Af öllum lóðum, bygðum og óbygðum, í lögsagnarumdæmi Reykjavíkurkaupstaðar (sbr. þó 38. og 39. gr.) skal greiða gjald í bæjarsjóð, er nefnist lóðargjald, og nemi einni krónu af hverjum hundrað krónum af virðingarverði lóðarinnar.

Um næstu fimm ár eftir að lög þessi koma til framkvæmda, greiðist að eins þriðjungur framangreinds gjalds af lóðum eða lóðahlutum, sem eigandi sannar að teknar hafi verið til afnota sem matjurtagarðar eða fiskverkunarreitir fyrir 1. janúar 1918, á meðan þær eru notaðar á sama hátt. Bæjarstjórnin getur framlengt frest þennan um önnur 5 ár, svo og ákveðið að gjaldákvæði þetta skuli einnig ná til lóða eða lóðahluta, sem síðar hafa verið teknar til matjurtaræktunar, þó svo, að ákvæðið gildi aldrei lengur en til loka tímabila þeirra, sem tiltekin eru í grein þessari.

36. gr.

Lóðargjaldið greiðist af virðingarverði lóðarinnar sjálfrar, án mannvirkja þeirra, sem gerð hafa verið á lóðinni.

37. gr.

Lóðargjaldið greiðist af verði því, sem lóðirnar eru metnar 10. hvert ár af lögskipaðri fasteignamatsnefnd, sbr. lög nr. 22, 3. nóv. 1915. Ef lóðir myndast milli tveggja reglulegra fasteignamata, 10. hvert ár, t. d. með því að erfðafestulandi sje breytt í byggingarlóð, skal verð lóðarinnar ákveðið

til bráðabirgða með mati samkvæmt lögum nr. 59, 3. nóv. 1915, um mat á lóðum og löndum í Reykjavík. Skal leggja það mat til grundvallar fyrir upphæð lóðargjaldsins, þar til lokið er næsta reglulegu fasteignamati.

38. gr.

Undanþegnar lóðargjaldi eru allar lóðir bæjarsjóðs og hafnarsjóðs, lóðin undir dómkirkjunni og kirkjugarðar. Af lóðum þeim, sem sú kvöð hefir verið lögð á eða kann að verða lögð á, að eigi megi nota þær allar sem byggingarlóðir, skal að eins greiða lóðargjald af svo miklu af lóðinni, sem leyft er að nota sem byggingarlóð.

39. gr.

Af erfðafestulöndum greiðist lóðargjald eftir reglum þeim, sem hjer fara á eftir.

1. Undanþegin lóðargjaldi eru erfðafestulönd, sem látin hafa verið á erfðafestu með þeim skilmálum, að notanda sje skylt að láta af hendi erfafesturjett sinn að nokkru af landinu eða því öllu gegn fyrirfram ákveðinni borgun, hve nær sem bæjarstjórnin þarfnast þess handa bænum eða öðrum.

2. Af öðrum erfðafestulöndum greiðist lóðargjald af þeim hluta, sem er byggingarhæfur, þ. e. af þeim hluta erfðafestulandsins, sem bæjarstjórnin hefir ákveðið eða ákveður, að nota megi sem byggingarlóð; skal gjaldið talið frá næstu áramótum á eftir þeirri ákvörðun og fer þá um mat samkvæmt 38. grein. Fellur erfðafestugjaldið niður frá sama tíma að telja.

Lóðargjaldið reiknast að eins af $\frac{4}{5}$ hlutum verðmætis hins byggingarhæfa lands, uns gjalddagi er kominn á þeim $\frac{1}{5}$ hluta, sem greiða ber í bæjarsjóð.

40. gr.

Gjalddagi lóðargjaldsins er 1. apríl og 1. okl. ár hvert og greiðist helmingur gjaldsins í hvert sinn.

41. gr.

Fyrir lóðargjaldi má gera lögtak í hinni gjaldskyldu lóð samkvæmt lögum 16. desember 1885 og hefir það í tvö ár frá gjalddaga forgöngurjett þann, sem skattgjöld til landssjóðs hafa að lögum.

III. kafli.

Ýms ákvæði.

42. gr.

Stjórnarráðið getur, eftir tillögum bæjarstjórnar, sett reglugerð með leiðbeiningu um rjetlan skilning á lögum þessum, til nánari ákvarðana á tekjum þeim, er greiða skal skatt af, fram yfir þau grundvallaratriði, er tekin eru fram í lögnum, og um það, hvernig skattaráð og yfirskattaráð skuli framkvæma störf sín samkvæmt lögnum.

43. gr.

Lög þessi ganga í gildi 1. júlí 1919.

Tekjuskattsmat samkvæmt lögnum skal fara fram í fyrsta skifti 1. febrúar 1920 og tekjuskattur og lóðargjald greiðast samkvæmt þeim í fyrsta skifti 1. apríl 1920.

44. gr.

Þegar tekjuskattur er lagður á í fyrsta skifti samkvæmt lögum þessum er skattaráðið eigi bundið við takmörkun þá á hreyfitölu hundraðstalna þeirra er 1. gr. ræðir um, sem um getur í 2. gr.

45. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númer þau lagaákvæði, er hjer segir: 7., 8. og 9. gr. laga nr. 86, 22. nóv. 1907, um breyting á tilskipun 20. apríl 1872 um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík.

21., 22. og 23. gr. í tilskipun 20. apríl 1872 um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík.

Lög 19. okt. 1877 um bæjargjöld í Reykjavíkurborg, svo og önnur lagafyrirmæli, er koma í bága við lög þessi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Bæjarstjórn Reykjavíkur hefir farið þess á leit við ráðuneytið, að það legði lagafrumvarp þetta fram á Alþingi, og hefir ráðuneytið viljað verða við þeirri beiðni.

Bæjarstjórnin setti 1. mars f. á. þriggja manna nefnd til þess að athuga, hverjar breytingar gerðar yrðu á núverandi fyrirkomulagi um skattgjöld í bæjarsjóð. Nefnd þessi kom fram með frumvarp til laga um bæjargjöld í Reykjavík. Var frumvarp það, með nokkrum breytingum, samþykkt í einu hljóði á fundi bæjarstjórnar 17. jan. þ. á., eftir að ítarlegar umræður höfðu farið fram um málið í bæjarstjórninni. Frumvarpið er nú lagt fyrir Alþingi í þeirri mynd, er það var samþykkt í af bæjarstjórninni.

Þess hefir lengi verið brýn þörf, að hentugri skipun yrði komið á um skattgjöld til bæjarsjóðs Reykjavíkur en þeirri, er nú er. Vöxtur bæjarins síðustu áratugina hefir leitt til þess, að núgildandi lagaákvæði um þetta efni eru ekki lengur fullnægjandi. Útgjöld bæjarins hafa vaxið og þörf er á meiri tekjum. Auk þess eru lagaákvæði þessi sniðin eftir ástandi því, er var er þau voru sett, og eiga eigi við eftir að það ástand er breytt. Aðaltekjugreinin bæjarsjóðs eru aukaútsvörin og lóðargjöldin. Aukaútsvörin eru lögð á bæjarmenn eftir efnum og ástæðum. Jafnar niðurfjöfnunarnefnd þeim niður, og er gert ráð fyrir því í lagaákvæðum þeim, er hjer að lúta, að nefndarmenn hafi nákvæma þekkingu á efnahag gjaldendanna. Þessi skipun getur verið heppileg í litlum sveitarfjölögum, en í bæ með 15000 íbúum veitir hún litla tryggingu fyrir að niðurfjöfnunin verði rjettlát. Lóðargjöldin eru lögð á skv. lögum nr. 18., 19. okt. 1877. Hvíla þau á öllum lóðum innan lögsagnarumdæmis bæjarins, eru hærri af

bygðri lóð en óbygðri, en miðast að öðru leyti að eins við stærð lóðanna, ekki við verðmæti þeirra. Þegar lög þessi voru sett voru lóðir í bænum í litlu verði, og gjaldið er því lágt. Síðan hafa lóðir hækkað í verði, og einkum er verðmunur einstakra lóða miklu meiri en áður. Lóðirnar eru því nú bæði betri skattstofn en áður og meiri munur á gildi þeirra sem skattstofna en áður var. Lóðargjöldin með þeirri skipun, er nú er á þeim, eru því hvorki svo mikil tekjugrein fyrir bæjarsjóð, sem þau gætu og ættu að vera, og í annan stað er það ekki nú orðið rjettlátt að taka eigi tillit til verðmætis lóðanna við ákvörðun gjaldsins.

Í frumvarpi því, er hjer liggur fyrir, er reynt að koma heppilegri skipun á skattgjöld til bæjarsjóðs. Frumvarpið á að koma í stað núgildandi ákvæða um aukaútsvör og lóðargjöld. Í stað aukaútsvarsins komi tekjuskattur. Um hann er I. kafli frumvarpsins. Í 1. gr. er ákveðinn mælikvarði, sem tekjuskatt skal greiða eftir, og er skatturinn ákveðinn tiltekin hundraðstala af tekjum gjaldenda. Hundraðstölu þessa má þó hækka og lækka, sbr. 2. gr. Í 3.—10. gr. er því næst ákvæði um skattskyldu og hvernig reikna beri skattskyldar tekjur. Í mótsetningu við það er, að nú eru aukaútsvör lögð á að eins eftir mati niðurgjöfnunarnefndar. Í 11.—23. gr. eru ítarleg ákvæði um niðurgjöfnun skattsins. Í stað niðurgjöfnunarnefndarinnar er sett á fót skattaráð, er hefir niðurgjöfnun skattsins með höndum, og yfirskattaráð, er áfrýjað verður til úrskurðum skattaráðsins. Enn fremur eru ákvæði um framtal tekna og úrskurð á framkomnum kærum. Í 24.—26. gr. eru ákvæði um burtför og fjölgun gjaldenda, í 27.—28. gr. um innheimtu skattsins, og loks eru refsíákvæði o. fl. í 29.—34. gr. frumvarpsins.

II. kafli frumvarpsins er um lóðargjöld. Í stað núverandi skipunar, þar sem lóðargjaldið er 3 aurar af feralin í bygðri lóð og $\frac{1}{4}$ eyris af feralin í óbygðri lóð, skal nú greiða í lóðargjald 1% af verði lóðarinnar. Verðið er ákveðið 10. hvert ár af hinni lögskipuðu lóðamatsnefnd, sbr. lög nr. 59, 3. nóv. 1915. Auk þess eru sjerákvæði um gjald af erfðafestulöndum.

III. kafli frumvarpsins hefir inni að halda nokkrar sjerstakar ákvarðanir.

Að öðru leyti visast til einstakra greina frumvarpsins.

(C. VI, 1).

Ed.

13. Tillaga

til þingsályktunar um skipun bjargráðanefndar.

Flutningsmenn: Magnús Torfason, Hjörtur Snorrason og Guðm. Ólafsson.

Efri deild Alþingis ályktar að skipa 5 manna nefnd til að íhuga þjóðarvandræði þau, er af heimsstyrjöldinni stafa, og gera tillögur til bjargráða.

(B. I, 1).

Nd.

14. Frumvarp

til laga um bæjarstjórn á Siglufirði.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson og Einar Arnason.

1. gr.

Siglufjarðarverslunarstaður skal tekinn í tölu kaupstaðanna og þar stofnað nýtt sjerstakt lögsagnarumdæmi, er nái yfir allan hinn núverandi Hvanneyrarhrepp.

Lögsagnarumdæmi þetta skal hjer eftir sem hingað til vera í alþingiskjördæmi Eyjafjarðarsýslu, þangað til öðruvisi verður ákveðið.

Þar, sem í lögum þessum er talað um kaupstað og kaupstaðarbúa, er átt við alt hið nýja lögsagnarumdæmi og íbúa þess.

2. gr.

Landssjóður greiðir kostnað þann, sem stofnun hins nýja lögsagnarumdæmis hefir í för með sjer.

3. gr.

Landsstjórnin skipar fyrir um, hvernig málum þeim í Hvanneyrarhreppi, dómsmálum, skiftamálum og öðrum, sem ekki eru útkljáð þegar skifting lögsagnarumdæmisins fer fram, skuli skift milli sýslumanns Eyjafjarðarsýslu og bæjarfógetans á Siglufirði.

4. gr.

Verslunarlóð kaupstaðarins hefir þessi takmörk:

a. *Ad vestanverðu við höfnina:*

Ad norðan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 föðmum fyrir norðan húsið Bakka. Ad sunnan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 föðmum fyrir sunnan húsið Hliðarhús. Ad vestan fjallið. Ad austan höfnin.

b. *Ad austanverðu við höfnina:*

Ad norðan svo nefndur Rjómalækur, sunnan við túnið á Staðarhóli. Ad sunnan Skútuá. Ad vestan höfnin. Ad austan lina, sem er 50 föðmum ofar en stórstraumsflóðmál.

5. gr.

Í Siglufjarðarkaupstað skal vera bæjarfógeti, skipaður af konungi, með 2000 króna árslaunum úr landssjóði, og hefir hann á hendi, auk stjórnar kaupstaðarmálefna, dómstjórn, lögreglustjórn, gjaldheimtu fyrir landssjóð í kaupstaðnum og önnur störf, er sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin, hverjum í sinu umdæmi.

6. gr.

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn, og eru í henni bæjarfógetinn og sex bæjarfulltrúar, kosnir af kaupstaðarbúum eftir lögum um kosningar til bæjarstjórna í kaupstöðum. Skilyrðin fyrir kosningarrjetti og kjörgengi eru hin sömu og nú gilda, eða síðar kunna að verða sett, um kjörgengi og kosningarrjett í málefnum kaupstaða og hreppsþjelaga. Tölu bæjarfulltrúa má stjórnarráðið breyta, ef þörf gerist, eftir tillögu bæjarstjórnar.

7. gr.

Bæjarfógetinn er sjálfkjörinn oddviti bæjarstjórnarinnar og hefir atkvæðisrjett á fundum.

8. gr.

Oddviti bæjarstjórnar hefir á hendi framkvæmd á ákvörðunum þeim, er bæjarstjórnin gerir, og í bæjarmálefnum yfir höfuð. Þó má bæjarstjórnin fela einum eða fleirum mönnum úr sínum flokki að framkvæma einstöku bæjarstörf, eftir reglum, er hún sjálf setur. Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem bæjarstjórnin felur þeim.

9. gr.

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir til 6 ára. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta sinn, fara tveir frá að tveimur árum liðnum og svo ávalt tveir annaðhvort ár. Hverjir fari frá í fyrsta og annað skifti skal vera komið undir samkomulagi eða hlutkesti.

Ef einhver fulltrúi fer frá áður en 6 ár eru liðin frá kosningu hans, skal sem fyrst kjósa annan í hans stað, en að eins fyrir þann tíma, er hinn átti eftir að vera.

10. gr.

Fulltrúakosning skal fara fram á virkum degi, sem fyrst eftir nýár, nema þegar aukakosning þarf að fara fram. Í kjörstjórn eru bæjarfógeti og tveir fulltrúar, er bæjarstjórnin kys til þess. Kjörstjórnin skal semja kjörskrá fyrir hver árslok, og gildir hún fyrir almanaksárið næsta á eftir, þótt aukakosning fari fram á því ári.

Kjörskráin skal liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Mótbárur gegn kjörskránni, að einhver sje oftalinn eða vantallinn, á að bera upp fyrir kjörstjórninni að minsta kosti þrem dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á málið.

11. gr.

Formaður kjörstjórnar skal boða stað og stund, er kosningar skulu fram fara, að minsta kosti viku á undan kosningu, á þann hátt, sem þing eða fundir eru alment boðaðir í kaupstaðnum.

12. gr.

Hver sá, sem er kjörgengur, er skyldur að taka móti kosningu, nema hann sje sextugur að aldri, eða hann, vegna heilsubrests eða annars, hafi senni-

lega ástæðu til að skorast undan kosningu. Kjörstjórnin sker úr þessu; en láti hann sjer ekki lynda úrskurð hennar, skal skjóta málinu til bæjarstjórnarinnar. Sá, sem hefir gegnt fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þann starfa aflur fyr en eftir jafnlangan tíma og hann síðast var fulltrúi.

13. gr.

Sá, sem hefir eitthvað að kæra yfir kosningargerð þeirri, er fram hefir farið, eða yfir úrskurðum kjörstjórnarinnar, verður að bera mál sitt skriflega undir bæjarstjórnina innan viku eftir að kosning hefir fram farið, eigi umkvörtun hans að vera tekin til greina. Innan hálfis mánaðar frá því að kæruskjalið var afhent bæjarstjórninni, leggur hún úrskurð sinn á málið, og skal áður leita um það álits kjörstjórnarinnar. Kæra má skriflega úrskurð bæjarstjórnarinnar fyrir stjórnarráðinu, innan hálfis mánaðar frá því að úrskurðurinn var upp kveðinn. Þegar almennar kosningar hafa fram farið, fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórninni, er fullnaðarúrskurður er lagður á kærur þær, er fram kunna að hafa komið yfir hinni nýju kosningu.

14. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en sá tími er liðinn, sem hann er kosinn til, og skal bæjarstjórnin ákveða, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórnin ákveðar enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, sökum atvika, er svifta hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni, af því hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, sem hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, sem vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í 11. gr.

15. gr.

Oddviti bæjarstjórnarinnar stýrir umræðum á fundum og sjer um, að það sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina. Fundir bæjarstjórnarinnar skulu venjulega fara fram í heyranda hljóði. Þó má ræða einstök mál innan luktra dyra, þegar bæjarstjórnin ályktar það. Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður, auk oddvita, að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðafjöldi skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og móti, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar, og þá ræður hlutkesti. Það skal kunngert bæjarbúum, hvar og hve nær bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera, eða að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa æskir þess. Oddviti skal á undan fundum, að svo miklu leyti, sem unt er, skýra bæjarfulltrúum frá því, hver málefni komi fyrir. Allir þeir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina strax og bókun er lokið, og sjerhver í bæjarstjórninni á rjett á að fá ágreiningsatkvæði sitt stuttlega bókað. Bæjarstjórnin setur sjálf fundarsköp sín, en stjórnarráðið samþykkir þau.

16. gr.

Virðist bæjarfógeta, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út yfir valdsvið hennar, sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt i gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, og leggur það úrskurð sinn á málið. Eftirrit af skýrslu bæjarfógeta skal jafnframt sent bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en skýrslan fer til stjórnarráðsins.

17. gr.

Í öllum þeim málum, er snerta uppeldi og fræðslu barna, hefir formaður barnaskólanefndarinnar sæti og atkvæði á fundum bæjarstjórnarinnar.

18. gr.

Bæjarstjórnin kys fjóra menn til að vera í byggingarnefnd fyrir kaupstaðinn ásamt bæjarfógeta; skulu tveir þessara manna kosnir úr flokki bæjarfulltrúa.

19. gr.

Bæjarstjórnin kys 5 menn í hafnarnefnd samkvæmt hafnarlögum Siglufjarðar.

20. gr.

Bæjarstjórnin kys bæjargjaldkera og veitir honum árlega þóknun. Skal hann skyldur að hafa starf sitt á hendi að minsta kosti 3 ár, nema bæjarstjórnin taki lausnarbeiðni hans gilda fyr.

21. gr.

Bæjarstjórnin skipar sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, en hann getur veitt þeim lausn án samþykkis bæjarfulltrúanna.

22. gr.

Endurskoðendur reikninga kaupstaðarins skulu vera tveir; eru þeir kosnir til þriggja ára í senn af kosningarbærum kaupstaðarbúum og á sama hátt og fulltrúarnir. Þeir hafa þóknun úr bæjarsjóði fyrir starfa sinn. Auk reikninga bæjarsjóðsins skal þeim og skylt að endurskoða alla reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

23. gr.

Reikningsár kaupstaðarins er almanaksárið. Innan 1. dags októbermánaðar ár hvert skal bæjarstjórnin semja áætlun um tekjur og gjöld kaupstaðarins næsta ár. Í áætluninni skal tilgreina tekjur þær, sem til eru, til þess að borga með gjöldin, án þess að skattur sje lagður á bæjarbúa. Því, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafna niður á bæjar-

búa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal bæjarstjórnin ræða á tveim fundum með viku millibili. Við aðra umræðu skal bæjarstjórnin ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein fyrir sig. Skal áætlunin í þeirri mynd, sem bæjarstjórnin samþykkir hana, vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. — Áætlun þessa skal leggja fram innan 1. dags nóvembermánaðar, og skal hún vera öllum til sýnis í hálfan mánuð. Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en sem svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

24. gr.

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði; þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnabag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarsstaðar og goldið þar útsvar; þá skal frá ársútsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarsstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar. Ef rekin er í kaupstaðnum atvinna, sem talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða einhver kaupskapur, eða þilbátaúngerð, þá má leggja aukaútsvar á þá atvinnu, þótt ekki sje hún rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarsstaðar. Á hvalveiði, selveiði, sildveiði, á allskonar bræðslu og allskonar verksmiðjuíðnað, á atvinnu útlendra skipa við verkun á sild á höfninni, á ábúð á jörð eða jarðarhluta, á leiguliðaafnot af jörð, þótt engin ábúð fylgi, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má leggja útsvar, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjælög og pöntunarfjælög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabryf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

25. gr.

Fimm manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum. Um kosningarrjett og kjörgengi til niðurjöfnunarnefndar gildir hið sama sem ákveðið er um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar, svo og um kosningaraðferðina; einnig um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu. Nefndarmenn skulu kosnir til 6 ára, og skal kosning fara fram í september eða októbermánuði. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta skifti, fara tveir frá að þremur árum liðnum eftir samkomulagi eða hlutkesti. Síðan fara frá á hverjum þriggja ára fresti þrír og tveir nefndarmenn til skiftis. Enginn, sem er kjörgengur í bæjarstjórn, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina. Þó má enginn samtímis sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, getur verið undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir síðast í henni verið.

26. gr.

Niðurjöfnunarnefndin jafnar niður hinum árlegu gjöldum í nóvembermánuði, samkvæmt áætluninni. Niðurjöfnunarskráin og skrá um gjöld bæjarins skal liggja öllum til sýnis á venjulegum, hentugum, áður auglýstum stað, hálfan mánuð fyrir árslok. Bæjarstjórnin getur ákveðið, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara um mánaðamótin ágúst og september, og skulu gjöld þá lögð

á þá, sem hafa flutt sig til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og gjaldskyldir eru, eða farnir verða burt áður en næsta aðalniðurjöfnun fer fram. Þessi aukaniðurjöfnun skal liggja öllum til sýnis í hálfan mánuð, svo sem aðalniðurjöfnun. Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árs-tekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni að halda þessum upplýsingum leyndum. Kærur yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefndinni skriflegar innan hálf mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálf mánaðar þar á eftir skal nefnd þessi skriflega skýra kærandanum frá, hvort og að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun þá, sem niðurjöfnunarnefndin hefir gert, má svo innan hálf mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórninni, sem leggur fullnaðarúrskurð á málið innan hálf mánaðar. Kærur, sem koma fram eftir hinn tiltekna tíma, verða ekki teknar til greina. Hverjum, sem gert er að greiða bæjargjald, er heimilt að kvarta yfir gjaldi því, sem lagt hefir verið ekki að eins á sjálfan hann, heldur og á aðra á skránni, eða að einhverjum hafi verið slept. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns, eða að einhverjum hafi verið slept, skal þeim manni gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni áður en úr þessu er skorið í niðurjöfnunarnefndinni eða bæjarstjórninni. Enginn getur með því að bera sig upp um skattgjald sitt komist hjá að greiða gjaldið á rjettum gjalddaga, en verði gjaldið lækkað, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það, sem ofgildið er.

27. gr.

Ef ágreiningur verður milli Siglufjarðarkaupstaðar og einhvers annars sveitar- eða bæjarfélags um skiftingu milli þeirra á skattgjaldi einhvers manns, sker stjórnarráðið úr því.

28. gr.

Öll bæjargjöld eftir aðalniðurjöfnun skulu goldin að helmingi fyrir 1. febrúar og að helmingi fyrir 1. ágúst, en eftir aukaniðurjöfnun fyrir 1. október ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og líka allar aðrar tekjur kaupstaðarins. Sjeu gjöldin ekki greidd innan mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki. Flytji gjaldskyldur maður sig alfarinn úr bænum fyrir nýár, fellur alt það gjald burt, sem lagt er á sjálfan hann fyrir það ár, sem í hönd fer. Sá, sem flytur sig úr kaupstaðnum einhvern tíma á árinu, er að eins gjaldskyldur til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem flytur sig inn í kaupstaðinn á árinu og er settur á aukaniðurjöfnunarskrá, er gjaldskyldur frá þeim tíma, er hann fluttist inn.

29. gr.

Bæjarstjórn, og sjerstaklega bæjarfógeti, skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn kaupstaðarins og sjá um, að tekjur bæjarsjóðs sjeu rjett heimtar og í tækan tíma; enn fremur gæta þess, að geymt sje, og eftir atvikum ávaxtað, fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda, til að borga útgjöld hans. Bæjarstjórnin öll skal hafa ábyrgð á innstæðum og öðrum eignum kaupstaðarins.

30. gr.

Gjaldkeri skal að minsta kosti einu sinni á hverjum ársfjórðungi gefa bæjarstjórninni ákveðna sjóðsskýrslu, er sýni, hvað goldist hefir í bæjarsjóð og úr honum og hver er hinn handbæri peningaforði. Eigi má gjaldkeri borga neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávisun bæjarstjórnar. Skulu allar ávisanir vera undirritaðar af bæjarfógeta, og sjeu þær yfir 100 krónur, þá einnig að minsta kosti af tveim bæjarfulltrúum.

31. gr.

Bæjarstjórnin er skyld að útvega og láta landsstjórninni eða hagstofunni í tje skýrslur þær, sem beðið er um, svo sem um fólktal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand kaupstaðarins.

32. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlínis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje kaupstaðarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa neina nýja fasteign, ekki taka stærri lán, nje lán upp á lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slík lán eða fresta borgunartímanum.

33. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir tekjur og gjöld kaupstaðarins, svo og skýrslu um eignir og skuldir í árslokin, og senda bæjarstjórninni fyrir lok janúarmánaðar. Bæjarfógeti lætur reikning þennan liggja öllum bæjarbúum til sýnis hálfan mánuð á vanalegum, hentugum, áður auglýstum stað. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af endurskoðendum kaupstaðarins, og skulu þeir hafa lokið rannsókn sinni innan mánaðar. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum þeirra, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum endurskoðenda og svörum gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, sem leggur úrskurð sinn á reikninginn og veitir gjaldkera kvittun. Enginn má taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, sem honum hafa verið sjerstaklega falin á hendur. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna, að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Þegar búið er að leggja úrskurð á bæjarreikninginn, getur bæjarstjórnin birt á prenti ágrip af honum, er bæjarfógeti semur, og skulu í því ágripi greind öll aðalatriðin í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

34. gr.

Innan loka septembermánaðar skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið liðna reikningsár með athugasemdum endurskoðenda og úrskurðum bæjarstjórnarinnar. Komi það fram, að bæjarstjórnin hafi greitt ólögmæt gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvíla á kaupstaðnum, eða á annan hátt ranglega beitt valdi sinu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er með

þarf; og ef nauðsyn ber til, getur stjórnarráðið með lögsókn komið fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

35. gr.

Með byggingarsamþykkt, sem bæjarstjórnin semur fyrir kaupstaðinn og stjórnarráðið staðfestir, má fela byggingarnefnd að annast byggingarmálefni kaupstaðarins undir yfirstjórn bæjarstjórnar. Í samþyktina má setja fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en enn þá eru í lögum, ákveða sektir fyrir brot og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, sem af ákvæðum samþyktaðinnar leiðir.

36. gr.

Hið fyrsta eftir að lög þessi öðlast gildi skal stofna slökkvilið á Siglufirði. Allir bæjarbúar, sem til þess verða álitnir hæfir, eru skyldir til að mæta við slökkviliðsæfingar eftir boði bæjarstjórnar eða þess manns, sem bæjarstjórnin setur yfir slökkviliðið. Þegar eldsvoði kemur upp, skulu allir verkfærir karlmenn í bænum skyldir að koma til brunans og hlýða öllum fyrirskipunum slökkviliðsstjóra eða aðstoðarmanna hans, er að því lúta að hjarga úr eldinum, slökkva hann eða varna útbreiðslu hans. Bæjarstjórnin semur reglugerð fyrir slökkviliðið, en stjórnarráðið staðfestir, og má ákveða sektir fyrir brot gegn ákvæðum reglugerðarinnar, og renna þær í bæjarsjóð. Með mál út af brotum gegn reglugerð þeirri skal farið sem almenn lögreglumál.

37. gr.

Bæjarstjórnin hefir alla yfirumsjón með vatnsleiðslu og rafleiðslu bæjarins, en falið getur hún sjerstökum mönnum eða sjerstökum nefndum alla nánari stjórn og umsjón stofnana þessara. Þurfi að taka vatn eða vatnsafl í landareign einstakra manna, skulu landeigendur skyldir til að láta í tje nægilegt vatn úr uppsprettum, ám og lækjum í landareign þeirra, þó svo, að þeir sjeu eigi með því sviftir nægilegu vatni til heimilisþarfa fyrir þá sjálfa. Svo skal þeim og skylt að láta af hendi lóð og landsafnot til hvers kyns mannvirkja, er í þessu skyni þarf, þar með talið grjóttak, malartekja og torfrista, og að þola þær eignarkvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarjetti, sem slík mannvirki hafa í för með sjer, alt gegn því, að fullt endurgjald komi fyrir. Bætur fyrir jarðrask í óræktuðu landi skulu því að eins greiddar, að álitnið verði, að landeigandi biði skaða við það. Verði ekki samkomulagi náð um bætur þessar, skal eignarnám fram fara samkvæmt lögum.

38. gr.

Stjórnarráðið gerir ráðstafanir til þess, að lög þessi komist til framkvæmda 20. maí næst eftir að þau eru staðfest af konungi, og telst fyrsta fjárhagsár kaupstaðarins frá fardögum til ársloka það ár.

Greinargerð.

Það hlýtur að vera öllum ljóst, sem þekkja fjarlægð og aðra afstöðu Siglufjarðar frá Akureyri, þar sem sýslumaður Eyjafjarðarsýslu er búsettur, hve afar óþægilegt það er fyrir þetta kaupsýslu, sem nú telur freklega 900 íbúa, að eiga sinn lögreglustjóra og dómara í svo mikilli fjarlægð, að alloft verður ekki til hans leitað nema með pósthöfðum. Er þetta því auðsæjara, sem útvegur er þar stundaður í stórum stíl, ekki einungis af þar búsettum mönnum, heldur af innlendum og útlendum aðkomumönnum í hundræðatali.

Þá bendir og aðstaða Siglufjarðar til veiðiskapar ótvírætt á, að framþróun kaupþingsins sje ekkert augnabliksástand eða tilviljun, því að fólkstalan fer þar sívaxandi. Voru þar t. d. árið 1910 440 manna búsettir, 1911 487, 1912 536, 1913 590, 1914 625, 1915 753 og 1916 828 manns, sem einvörðungu lifa á fiskveiðum og verslun. Þetta sýnir, hve þessi verslunarstaður er á hröðu framfaraskiði, sem auðvitað byggist að miklu leyti á því, hve lega hans og afstaða öll er ákjósanleg, að því er að fiskveiðum lýtur. Og til þess að gefa ofurlitla hugmynd um þær geipimiklu tekjur, sem þetta hreppsfielag hefir, að heita má eingöngu frá útvegsmönnum og verslunum í kaupþinginu, má geta þess, að tekjur sveitarfielagsins fardagaárið 1916—17 voru 45,500 kr., þar af rúmar 40 þús. kr. í útsvörum.

Eignir hreppsins, arðberandi og óarðberandi, voru í lok síðasta reikningsárs 144 þúsund kr., að meðtöldum 17 þús. kr., sem er veittur þurfamannastyrkur. Skuldir hreppsins voru á sama tíma 44 þúsund krónur.

Fjárhagsáætlun yfirstandandi fardagaárs, 1917—18, er að upphæð kr. 43,485.

Einn verulegur þáttur til þessarar miklu velmegunar sveitarfielagsins er sildaraflí undanfarinna ára, en þó er það engan veginn einvörðungu, því að bæði eru þorsk- og hákarlaveiðar þar stundaðar af miklu atfylgi og þangað sækir fjöldi vjelbáta af Ísafirði, Skagafirði, Eyjafirði og Húsavík, enda voru þar síðastliðið vor 5—600 manns aðkomandi við ýmsa vinnu á sjó og landi með háu kaupi, og þetta löngu áður en von er nokkurra sildveiða. Veldur þessu auðsjáanlega bæði hin ágætu þorskamið fram undan Siglufirði, lega fjarðarins og svo höfnin, sem er hin öruggasta, og svo auðvitað framsókn og dugnaður fólksins, sem þarna býr.

Það, sem hjer er sagt, bendir alt til þess, hve mikil sanngirniskrafa það er, sem hjer er fram borin, því að eins og það er vist, að Siglufjörður er vel settur að því er sjávarútveg, verslun og samgöngur snertir, þá er það og vist, að hann á litið sameiginlegt með sýslunni yfirleitt, vegna staðháttu. Hann er því eins og skapaður til að ráða sjer sem mest út af fyrir sig.

(C. VII, 1).

Ed.

15. Tillaga

til þingsályktunar um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn í Vestmannaeyjum útibú frá Landsbanka Íslands.

Flutningsmenn: Karl Einarsson, Magnús Torfason og Hjörtur Snorrason.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að útibú frá Landsbanka Íslands verði sett á stofn í Vestmannaeyjum.

(C. V, 2).

Nd.

16. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um sölu Gaulverjabæjar (þingskj. 11).

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Orðin: »og laga nr. 51, 11. júlí 1911« falli burt.

(B. II. 1).

Nd.

17. Frumvarp

til laga um mótak.

Flutningsmaður: Magnús Guðmundsson.

1. gr.

Nú á einhver eða hefir umráð á landi, sem mótak er í, og er hann þá skyldur til að láta það af hendi til mótaks, eftir því sem nauðsyn er á og eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum. Eigendur eða leigjendur lands eru einnig skyldir til að leyfa að þurka, hlaða upp og geyma í landi sínu mó þann, sem þar er tekinn upp.

2. gr.

Sá, sem þarfnast mótaks og nær eigi viðunanlegum samningum við eiganda eða umráðamann mólands, getur krafist þess af bæjarstjórn eða hreppsnefnd, þar sem hann er búsettur, að hún gefi honum vottorð um, hversu

mikið hann teljist þurfa af mó til 1 árs. Með vottorð þetta getur hann snúið sjer til bæjartógeta eða sýslumanns og fengið hjá honum kvadda 2 hæfa og óvillhalla menn til að meta gjald fyrir mótak það, er hann þarfnast, samkvæmt vottorði hreppsnefndar. Rjett er og, að fleiri sjeu saman um að fá tilnefnda matsmenn, og bæjarstjórn eða hreppsnefnd getur einnig fengið tilnefnda menn til að meta gjald fyrir mótak handa fleiri eða færri af íbúum kaupstaðarins eða hreppsins, eða handa íbúum ákveðins hluta hrepps eða kaupstaðar, en tilgreina skal þá jafnan, hversu mikið ætla megi að þurfi af mó.

3. gr.

Gjald fyrir mótak, þurkun mós, upphleðslu og geymslu skulu hinir kvöddu menn meta, eftir gæðum mós, þykt hans, hversu djúpt þarf til hans að grafa, legu mólands og gæðum, og yfirleitt öllu, sem máli skiftir um verðmæti hans og mólandsins. Þó má gjaldið eigi vera hærra en 10% umfram það gjald, sem tekið var fyrir mótak á þeim stað árið 1917, en hafi enginn mór þá verið tekinn þar, skal hafa hliðsjón af slíku gjaldi á því ári í sama bygðarlagi.

4. gr.

Leiguliði á jörð er eigi sekur um brot gegn 13. gr. laga nr. 1, 12. jan. 1884, þótt hann leyfi öðrum mótak í landi leigujarðar sinnar, ef þeir einir fá mótak, sem hafa vottorð hreppsnefndar eða bæjarstjórnar samkvæmt 2. gr., eða þessi stjórnarvöld standa fyrir mótakingu og gjald kemur fyrir samkvæmt 3. gr., enda sje helmingur þessa gjald eign jarðareiganda, nema öðruvisi sje um samið.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 10—1000 kr., og fer um mál út af slíkum brotum sem um almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálfuófriðurinn stendur.

Greinargerð.

Eftir því, sem útlit er nú um útvegum kola og verð þeirra, virðist það líklegt, að mikill þorri landsmanna verði fyrst um sinn að bjargast við innlent eldsneyti, og hlýtur því mótak að aukast allmjög frá því, sem verið hefir. Það er því auðsætt, að nauðsyn ber til að sjá fyrir því, að landsmönnum verði eigi gert óþarflæga erfitt eða óhæfilega dýrt að afla sjer þessa eldsneytis. Tilgangur þessa frv. er því að bæta úr þessari nauðsyn, án þess þó að ganga of nærri rjetli umráðamanna mólanda.

Um hin einstöku ákvæði frv. þykir eigi þörf að fjölyrða, enda mun verða gerð grein fyrir þeim í framsögu.

Þess skal getið, að nauðsynlegt virðist, að frv. þetta verði að lögum

svo snemma, að mótekjugjald í vor geti orðið metið eftir ákvæðum þess, því að dæmi munu þess, að eigendur mólanda hugsa sjer að hækka gjald þetta í vor til stórra muna.

(C. VIII, 1).

Nð.

18. Tillaga

til þingsályktunar um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn á Siglufirði útibú frá Landsbanka Íslands.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson og Einar Árnason.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að útibú frá Landsbanka Íslands verði sett á stofn á Siglufirði, svo fljótt sem unt er.

(C. IX, 1).

Nð.

19. Tillaga

til þingsályktunar um að skipa nefnd til þess að athuga verslunarframkvæmdir landsins.

Flutningsmenn: Gísli Sveinsson, Sigurður Stefánsson, Einar Arnórsson, Jörundur Brynjólfsson, Þórarinn Jónsson, Magnús Pjetursson, Magnús Guðmundsson, Jón Jónsson, Þorsteinn Jónsson og Sigurður Sigurðsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skipa 5 manna nefnd til þess að athuga verslunarframkvæmdir landsins út á við og inn á við og ráðstafanir allar, er gerðar hafa verið og hjer að lúta.

(C. X, 1).

Nð.

20. Tillaga

til þingsályktunar um, að fjárhagsnefnd athugi fjárhagsástand landsins.

Flutningsmenn: Sigurður Stefánsson, Einar Arnórsson, Jörundur Brynjólfsson, Magnús Pjetursson, Jón Jónsson, Þorsteinn Jónsson og Sigurður Sigurðsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að leggja fyrir fjárhagsnefnd deildarinnar að
Alþ. 1918. A.

athuga fjárhagsástand landsins og ráðstafanir þær, er hjer að lúta og gerðar hafa verið vegna dýrtíðarinnar.

(B. III, 1).

Nð.

21. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 80, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka, 18. sept. 1885, m. m.

Flutningsmenn: Þorleifur Jónsson, Sigurður Stefánsson, Sveinn Ólafsson, Matth. Ólafsson, Jón Jónsson, Pjetur Oltesen, Pjetur Þórðarson, Magnús Pjetursson.

Þegar núverandi framkvæmdarstjóri Landsbankans, Björn Kristjánsson, lætur af forstöðu bankans, fær hann árlega 4000 krónur í eftirlaun.

Greinargerð.

Það er öllum kunnugt, að forstjórn Landsbankans er ein hin mesta trúnaðarstaða hjá þjóð vorri. Og þar sem nú mun standa til, að Björn Kristjánsson láti bráðlega af stjórn bankans, en hins vegar mun ekki um það deilt, að hann hafi staðið prýðilega í þeirri stöðu, þá virðist samræmi í því, að honum sjeu heitin hin sömu eftirlaun, er ákveðin voru handa fráfaranda bankastjóra 1909.

(C. IV, 2).

Nð.

22. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um sölu Ólafsvallatorfunnar.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað þetta mál og leyfir sjer að benda á þessi atriði:

1. Jörðin Ólafsvellir, ásamt hjáleigunum, er ekki í ábúð þess manns, er æskir kaupanna, og getur sýnilega aldrei orðið það, þar sem hann er gamall maður og löngu hættur búskap. Það getur því naumast komið til mála, að hann nái kaupum á jörðinni.

2. Nefndinni hafa borist upplýsingar um það, að komið hafi til tals að nota jörðina til skólaseturs, enda er henni vel í sveit komið til þess. Hjer er því um almenningsnot að ræða, og er sú ástæða ein út af fyrir sig nægileg til þess að fyrirbyggja sölu.
3. Þegar Skeiðaáveitan er fullger, fær jörðin mjög stórt svæði af landi sínu undir áveitu, og er það að mestu vjeltækt engi. Það er því sjáanlegt, að hjer er um mikla framtíðarjörð að ræða og mjög dýrmæta eign fyrir landssjóð.
4. Skoðun viðkomandi sýslunefndar á þessu máli virðist vera svo mjög á reiki, að naumast er hægt að byggja neitt á henni, þar sem sýslunefnd nær einhuga leggur á móti sölnunni árið 1916, en nú fyrir skömmu samþykkir sölu með 8 atkvæðum gegn 5.

Af framantöldum ástæðum ræður nefndin hv. deild til að samþykkja tillöguna óbreytta.

Alþingi, 22. apríl 1918.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Einar Árnason,
skrifari.

Einar Jónsson.

Pjetur Þórðarson.

Sigurður Sigurðsson,
framsögumaður.

(B. IV, 1).

Ed.

23. Frumvarp

til laga um mjólkursölu á Ísafirði.

Flutningsmaður: Magnús Torfason.

1. gr.

Bæjarstjórn Ísafjarðar er heimilað að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á í kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölustaða þeirra vörutegunda. Heimilt er henni og að ákveða, að enginn megí standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda geti hún svíft þann leyfinu, er það hefir fengið, ef ástæða þykir til.

2. gr.

Bæjarstjórn setur nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

3. gr.

Meðan mjólkurskortur er í kaupstaðnum, er bæjarstjórn heimilt að

banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og veitingahúsum, svo og notkun mjólkur og rjóma til niðursuðu eða til sælgætis, sem gert er í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra atvinnu, til sölu handa almenningi.

4. gr.

Þegar svo stendur á, sem í 3. gr. segir, er bæjarstjórninni og heimilt að setja reglur um úthlutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum eða á annan hátt, eftir því sem henta þykir.

5. gr.

Rjett er bæjarstjórn að leggja sektir við, allt að 1000 krónum, fyrir bröt á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.—4. gr. Renna þær sektir í bæjarjóð.

6. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr., skulu sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál.

7. gr.

Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Mjólkurskortur mun áreiðanlega tilfinnanlegastur á Ísafirði af öllum kaupstöðum landsins. Á síðustu árum hafa risið þar upp 3 veitingahús, og taka þau talsverðan hluta af mjólkurbirgðum bæjarins. Því hefir bæjarstjórnin skorað, á mig að bera fram lagafrumvarp, er bæti úr þessu. Frumvarpið má heita samhljóða lögum um sölu mjólkur í Reykjavík, er síðasta þing setti.

(B. V, 1).

Ed.

24. Frumvarp

til laga um einkarjett til verslunar með smjör og tólg.

Flutningsmaður: Sigurjón Friðjónsson.

1. gr.

Meðan Norðurálfríðurinn stendur heimilast landsstjórninni einkarjettur til verslunar með smjör og tólg, og gerir hún nauðsynlegar ráðstafanir þar að lútandi með reglugerð eða reglugerðum. Undanþegið einkarjettarheimild þessari er þó smjör og tólg, er framleiðandi getur selt beint til neytanda, enda sje það ekki meira en neytandi þarf til eigin heimilis.

2. gr.

Í hverri sveit skal skipaður umsjónarmaður smjörverslunar, launaður með 1% af verði smjörs þess, er sveitamenn selja fyrir hans milligöngu. Umsjónarmaður safnar skýrslum fyrir 20. júní um það, hve mikið smjör sveitamenn væntanlega hafa til sölu fram að lokum septembermánaðar, og hve mikið af því muni ganga undir einkarjettarverslun landsstjórnarinnar. Skulu skýrslur um þetta sendar til stjórnar landsverslunarinnar svo fljótt, sem verða má, en hún ráðstafar síðan smjörinu eftir samráði við landsstjórnina.

3. gr.

Í hverju kaupþúni skal vera smjörmatmaður, skipaður af bæjarfógeta eða sýslumanni, launaður með 1% af verði smjörs þess, er hann metur, og skal smjörmatmaður vera kona, þegar þess er kostur. Smjörmatmaður lætur opna hvert smjörilát, sem til landsverslunarinnar gengur, og merkir síðan, eftir gæðum, með bókstöfunum A og B. Því smjóri, sem eigi álist verslunarhæft, sje skilað eiganda til fullra umráða þaðan af.

4. gr.

Hámarksverð á smjóri skal í innkaupum vera: A kr. 4,50 og B. kr. 4,00 hvert kg. En útsöluverð ákveður landsverslunarstjórnin á hverjum stað, þó svo, að það sje aldrei meira en kr. 0,50 herra á kg. en innkaupsverð. Hámark tólgarverðs ákveður landsstjórnin. Og hámark smjörverðs getur hún fært upp, ef brýn nauðsyn virðist til. Smjör og tólg, er framleiðandi selur milliliðalaust til neytanda, er undanþegið hámarksverði.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Eins og kunnugt er, er nú yfirvofandi mikil feitmetisekla hjer á landi, bæði í Reykjavík og víðar. Á hinn bóginn mun það vafalaust, að hægt sje að framleiða nægilegt feitmeti handa öllum landslýð hjer innanlands, og hefir ýms-um komið til hugar, að nauðsynlegt muni vera eða verða að knýja framleiðsluna fram með þvingunarlögum. En það verð jeg að álíta neyðarúrræði, er taka verður til í síðustu lög, enda tvísýnt um árangurinn. Eðlilega ráðið til að knýja fram feitmetisframleiðsluna virðist vera að tryggja framleiðendum það verð fyrir vöru sína, sem þeir álíta að á henni þurfi að vera til þess að framleiðslan borgi sig. En slík trygging verður að minni hyggju tæplega fengin, nema með aðstoð þings og landsstjórnar. Af þessum ástæðum er frumvarp það, er hjer ræðir um, einkum komið fram.

Nú sem stendur mun smjörverð á Norðurlandi vera kr. 3,00—4,00 hvert kg., en hjer í Reykjavík alt að kr. 7,00, og virðist það óeðlilegur og óþarflega mikill munur. Ætti það að geta lagfærst fyrir milligöngu þings og stjórnar, á þann hátt, að allir mættu vel við una. Jeg hygg vafalaust, að trygging fyrir kr. 4,00—4,50 smjörverði mundi leiða til aukinna fráfærna að miklum mun á Norðurlandi, þar sem líka vaxandi þörf fyrir aðrar mjaltafjárnytljar vinnur í sömu átt, enda mun hækkun smjörverðs frá því, sem var fyrir stríðið og upp í kr. 4,00—4,50, svara til verðhækkunar á öðrum sauðfjárafurðum. Á hinn bóginn má búast við, að hjer á Suðurlandi þyki þetta oflágt ákvæðisverð, bæði vegna þess smjörverðs, sem nú er hjer í Reykjavík, og ýmsir má ske treysta að verði fram-vegis, og af fleiri ástæðum. Er því hugsanlegt, að það ákveðna hámarksverð, sem ráð er fyrir gert í frumvarpinu, hafi þau áhrif að draga úr fráfærum hjer á Suðurlandi. Til þess að girða fyrir það er í fyrsta lagi það ákvæði frumvarps-
ins, að landsstjórnin skuli geta fært hámarksverðið upp, ef nauðsyn krefur, og í öðru lagi undanþágan frá verslunareinkarjetti landsstjórnarinnar á því smjöri, er framleiðandi getur selt beint til neytanda; því að samkvæmt henni mundu framleið-
endur hjer sunnanlands að líkindum geta selt megnið af sínu smjöri millilið-
laust við því verði, er lýtur almennu lögmáli framboðs og eftirspurnar; enda er það og önnur gild ástæða með undanþágunni, að óvinsælt er og óhagkvæmt að skapa milliliði í innsveitisverslun, og yfirleitt þar, sem þess er ekki brýn þörf. Að visu mundi verð á smjöri landsverslunarinnar að líkindum hafa áhrif til lækkunar á því smjörverði, sem nú er hjer í Reykjavík, en það virðist eflir ástæðum ekki ósanngjarnt. Varhugaverðara er það, að undanþágan getur leitt til erfðleika, ef til þess kemur, að skamta þurfi feltmeti af yfirvöldum, eins og sum-
staðar hefir orðið að gera annarsstaðar, og mundi stjórnin þá líklega verða að grípa til bráðabirgðalaga. En vonandi er, að til þess komi ekki.

Um tólgina er það að segja, að ekki munu verða höfð bein áhrif á fram-
leiðslu hennar með lögum, og einkum þess vegna er landsstjórninni í sjálfsvald sett að leggja á hana hámarksverð. Á hinn bóginn mundi landsverslun geta greitt fyrir tólgarviðskiftunum og varið tólgina fyrir óheppilegu braskaraverði. Um hin-
ar einstöku gr. frumvarpsins skal það að öðru leyti tekið fram, að ákvæði 2. gr. lúta einkum að því að ljetta landsstjórninni yfirsýn yfir framleiðsluna, svo að hún á síðan geti vísað smjörinu þaðan, sem framboðið er mest, og þangað, sem þörfin

er mest. En 3. gr. stefnir að því að tryggja kaupendum gott smjör, og mun enginn telja vanþörf á því, að líkindum.

Um frumvarpið yfirleitt er það að segja, að það stefnir: 1. að aukinni og bættri smjörframleiðslu, 2. að greiðari feitmetisviðskiftum, og 3. að því að fyrirgríða, að feitmetisverði verði hleypt upp af bröskurum og öðrum óþörfum milliliðum. Laun umsjónarmanna og matsmanna eru lögð á smjórið til að forðast útgjöld úr landssjóði, og ákveðin sem lægst, en þó svo, að við megi una. Hrökkvi eigi mismunur á hámarksverði í innkaupum og útsölu til kostnaðar, er þó ætlast til, að það, er á vantar, greiðist úr landssjóði.

(C. IX, 2).

Nd. 25. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um að skipa nefnd til þess að athuga verslunarframkvæmdir landsins (þgskj. 19).

Flutningsmenn: Sveinn Ólafsson, Einar Árnason, Pjetur Jónsson og Stefán Stefánsson.

Tillagan orðist svo:

Neðri deild Alþingis ályktar að fela bjargráðanefnd að athuga verslunarframkvæmdir landsins og leggja niðurstöðurnar fyrir þingið svo fljótt sem verða má.

(C. IX, 3).

Nd. 26. Breytingartillaga

við breytingartillögu (á þgskj. 25) við tillögu til þingsályktunar um að skipa nefnd til þess að athuga verslunarframkvæmdir landsins (þgskj. 19).

Flm. Einar Arnórsson.

Fyrir »bjargráðanefnd« komi:

fjárhagsnefnd.

(B. VI, 1).

Ed.**27. Frumvarp**

til laga um skipamiðlara.

Flutningsm. Magnús Kristjánsson.

1. gr.

Stjórnarráðinu er heimilt, eftir tillögum verslunarráðs Íslands, að lög-gilda skipamiðlara í kaupstöðum.

2. gr.

Enginn getur öðlast löggildingu sem skipamiðlari nema hann sje fullra 25 ára að aldri, hafi óslekkad mannorð, sje fjár sins ráðandi og sje eigi í þjónustu annara. Í reglugerð, er stjórnarráðið setur, skal nánar ákveðið, hver störf löggiltir skipamiðlarar mega hafa á hendi, og enn fremur má með reglu-gerð ákveða þóknun fyrir tiltekin skipamiðlarastörf.

3. gr.

Hver sá, er öðlast löggildingu sem skipamiðlari, skal undirrita dreng-skaparheit um, að hann vilji rækja starf sitt með alúð og samviseusemi og fara eftir þeim reglum, er um það verða settar.

4. gr.

Ef löggiltur skipamiðlari fullnægir ekki lengur skilyrðum þeim, er lög þessi setja fyrir löggildingu, skal hann sviftur löggildingu.

5. gr.

Skipamiðlarar skulu sæta sömu viðurlögum fyrir brot sem sýsl-unarmenn.

Athugasemdir við frumvarp þetta.

Til skamms tíma var ei annars kostur en að nota milligöngu erlendra skipamiðlara, er um var að ræða skipaleigur og annað þess háttar. En sú breyting hefir orðið í þessu efni nú á ófriðarárunum, að skipaeigendur eða aðrir umráðamenn skipa eru farnir að snúa sjer til manna hjer á landi og hafa fyrir þeirra milligöngu leigt skip sin. Má heita, að flestallir skipaleigusam-ningar hafi nú síðustu árin farið fram á þennan hátt.

Það er því augljóst, að um mikla afturför er að ræða, ef í þessu efni sækir í sama horfið og var fyrir styrjöldina. En við því má búast, að svo geti farið, ef ekki eru gerðar neinar ráðstafanir til þess, að hjer verði kostur á að-stoð og milligöngu manna, sem trygging er fyrir að sjeu óvilhallir í starfi sínu. Það er algerlega undir samviseusemi og áreiðanleik skipamiðlaranna komið, hvort skipaleigur geta einnig framvegis farið fram hjer á landi eða að leita

þarf til útlanda í þess háttar viðskiftum. Auk þess eru margvísleg önnur störf, er skipamiðlarar hafa með höndum, en einnig að því leyti má búast við, að útlendir skipaútgerðarmenn noti sem allra minst hjerlenda aðstoð, ef eigi er kostur á viðurkendum skipamiðlurum.

(B. VII, 1).

Ed.

28. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum.

Flutningsmaður: Magnús Kristjánsson.

1. gr.

Í stað 2. málsgreinar 4. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, komi svo hljóðandi málsgrein:

Í janúar næstum eftir að samþykkt hefir verið með leynilegri atkvæðagreiðslu samkvæmt 17. gr., að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu.

2. gr.

1. málslíður 14. greinar nefndra laga orðist þannig:

Að loknu hverju reikningsári skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna ár og senda bæjarstjóranum fyrir lok febrúarmánaðar.

3. gr.

17. grein nefndra laga orðist þannig:

Bæjarstjórnin lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta. Verði þá felt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, getur bæjarstjórn látið nýja atkvæðagreiðslu fram fara síðar, þó eigi fyr en að einu ári liðnu frá því að samskonar atkvæðagreiðsla fór fram.

4. gr.

10., 12. og 16. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, komi í gildi þegar í stað. Verði samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða við leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda, að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, ganga 2., 3. og 4. gr. laganna í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí sama ár. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Frv. er aðallega fram komið til að laga misritun, er var í frv. því, sem lá fyrir síðasta þingi, en var ekki aðgætt, og er því í lögnum. 1. gr. frv. er til að bæta úr þessu. Hinar gr. eru samkv. ósk bæjarstjórnar Akureyrar. Þótti heldur stuttur frestur til reikningsskila, og er því farið fram á að lengja hann um mánuð. Enn fremur er þess óskað, að það, er 4. gr. ræðir um, geti þegar komist í framkvæmd.

(C. V, 3).

Nd.

29. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um sölu Gaulverjabæjar.

Frá meiri hluta landbúnaðarnefndar.

Nefndin hefir ekki getað orðið á eitt sátt í þessu máli. Meiri hluti hennar telur eftir atvikum rjett, að umrædd jörð sje ekki seld. Liggja að því þau rök, er hjer greinir:

1. Samkvæmt prentuðu ágripi af fundargerðum sýslunefndar Árnessýslu vor-ið 1917 (bls. 8.), 76. lið í fundargerðinni, var samþykkt, að viðhöfðu nafna-kalli, með 8 gegn 7 atkvæðum, að jörðin Gaulverjabær teldist til þeirra jarða, er ræðir um í 2. gr. laga nr. 50, 16. nóv. 1907, um sölu kirkjujarða, og að sala á henni gæti því eigi farið fram. — Mun nefndin þá einkum hafa átt við það, að jörðin gæti komið til álita sem skólasetur, enda er henni vel í sveit komið og stutt til aðdráttar.
2. Gaulverjabær er með hjáleigunni Garðhúsum 43,29 hndr. að dýrleika, en öll torfan er 57,6 hndr. Túnið er allstórt og engjar viðáttumiklar. Heima-engjarnar eru þýðar, en engjar jarðarinnar á Miklavatnsmýri eru greið-færar og nokkur hluti þeirra vjeltækur. — Vatn til áveitu getur jörðin fengin úr Þjórsá á Miklavatnsmýri, en á heimaengjarnar er ráðgert að fá vatn úr Hvítá á sinum tíma. Áveituland torfunnar er talið vera um 400—500 ha. alls.

Jörðin á rekaitak.

Telja má, þegar á alt er litið, að jörðin sje ágæt bújörð, enda er hún í álitu, og hefir verið mjög sókst eftir henni til ábúðar síðan hún hætti að vera prestssetur.

Jörðin eða Gaulverjabæjartorfan getur talist hentug til smábýlabúskap-ar í nýrri og bættri mynd, ef um það væri að ræða.

3. Lögin um áveitu á Flóann frá síðasta Alþingi gera ráð fyrir því, að lands-sjóður geti eignast jarðir á Hvítaráveitusvæðinu, ef ekki er fullnægt ýms-um ákvæðum nefndra laga (sbr. 10. gr., 16. gr. og 14. gr.). Virðist það því vera öfug stefna, og fara jafnvel í bága við framkvæmd Flóaáveitu-laganna, að selja jarðir á áveitusvæðinu, sem eru eign þess opinbera.
4. Það hefir verið nú um skeið mikil eftirspurn eftir jörðum í Flóanum til

kaups, og má gera ráð fyrir, að sú eftirspurn fari fremur vaxandi en minkandi eftirleiðis. — Stendur þessi eftirspurn eftir jörðum þar í sambandi við fyrirhugaða áveitu úr Hvítá yfir Flóann og lagningu járnbrautar austur yfir fjall, sem mikið hefir verið rælt og ritað um. En af þessu getur það leitt og leiðir, að jarðirnar á þessu svæði lendi með því móti smátt og smátt í eigu jarðabraskara, er bjóða geypiverð í þær, en ætla sjer svo síðar að selja þær aftur og okra á þeim. En reynsla er fyrir því, að jarðir lenda í niðurníðslu við slíka meðferð. Er það illa farið, og má eigi stofna til þess, að svo verði um jarðir hins opinbera, og allra sist um höfuðból, svo sem þessi er.

Að öllu þessu athuguðu verður meiri hluti nefndarinnar að leggja eindregið á móti því, að jörðin verði seld. Ræður hann því til, að tillagan á þingskj. 11 ásamt breytingartillögunni á þingskj. 16. verði samþykkt.

Alþingi, 26. apríl 1918.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Einar Arnason,
skrifari.

Sigurður Sigurðsson,
framsögumaður.

(B. IX, 1).

Nd.

30. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþykktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

Flutningsm.: Matth. Ólafsson.

1. gr.

Aftan við 3. gr. laga nr. 79, 14. nóvember 1917, um samþykktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum, bætist ný grein, svo hljóðandi:

Í samþyktum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, má ákveða sektir, 100—1000 krónur, fyrir brot. Sektir allar renni í hlutaðeigandi bæjarsjóð.

2. gr.

Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

3. gr.

Þá er lög þessi hafa öðlast staðfestingu konungs, skal færa þau inn í meginmál laga nr. 79, 14. nóvember 1917, og gefa þau út svo breytt.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Í lögum nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþykktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum, hafði láðst að ákveða, að í samþykktum mætti ákveða sektir fyrir brot á þeim. Af þessu hefir það leitt, að stjórnarráðið hefir eigi sjeð sjer fært að samþykkja samþykkt, er bæjarstjórn Reykjavíkur hefir samið um þetta efni. Frumvarp þetta er því komið fram til að ráða bót á þessu.

Fyrir hinum ýmsu greinum frumvarpsins mun gerð grein í framsögu málsins.

(C. IV, 3).

Nd.

31. Þingsályktun

um sölu Ólafsvallatorfunnar.

(Samþykkt í Nd. 26. apríl).

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að nota ekki heimild laga nr. 50, 16. nóv. 1907, um sölu kirkjujarða, og l. nr. 51, 11. júlí 1911, að því er snertir Ólafsvelli á Skeiðum ásamt hjáleigum.

(C. XI, 1).

Nd.

32. Tillaga

til þingsályktunar um úthlutun matvöru- og sykursæðla og um vöruflutninga.

Flutningsm.: Þorleifur Jónsson, Jón Jónsson, Gísli Sveinsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að haga kornvöru- og sykurskömtun svo, að í sveitum, þar sem erfir aðdrættir eru, eins og t. d. í Skaftafellssýslu víða og Fljótsdalshjerði, verði gefnir út sæðlar til alt að 9 mánaða í júnímánuði næstkomandi.
2. Að láta þau hjeruð, þar sem eru slæmar hafnir eða erfir fjallvegir, sitja fyrir vörum til vetrarforða og flutningum á þeim að sumrinu.

Greinargerð.

Samkvæmt reglugerð um sölu og úthlutun kornvöru, sykurs o. fl., dags. 23. jan. þ. á., var matvöru- og sykurseðlum útbýtt síðasta febrúar til 4 mánaða; á því sá forði að endast til júniloka. En svo er til ætlast, að önnur almennt úthlutun fari fram síðustu dagana í júní, er veiti rjett til 4 mánaða forða á ný. Sá forði nær að eins til októberloka, og menn þá knúðir til að afla sjer forða af nýju í október. — Nú eru þeir vanir, er langt eiga í kaupstað, að flytja mestallar vörur til ársins snemma í júlí, eða þegar polanlegur hestahagi er kominn; sæta þeir lagi að hafa sem mest lökið flutningum áður sláttur byrjar. En ef ekkert er liðkað til frá reglugerðinni, verða menn að fara lestaferðir á 4 mánaða fresti, og er það neyðarkostur fyrir þá, er sækja verða yfir stórvötn og aðrar vegleysur í haustrigningum og hretum, eða yfir illfærar heiðar að vetrarlagi. Er því hin mesta nauðsyn að fá 4 mánaða úthlutuninni breytt eins og farið er fram á, þar sem brýn þörf er.

Síðari liður tillögunnar er ljós og mælir með sjer sjálfur. Það sjá allir, að nauðsynlegt er, að fluttur sje til brimahafna og hjeraða, er hafa yfir vond fjöll að sækja, svo mikill forði að sumrinu, að nægi til vetrarins.

(C. V, 4).

Nd.

33. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um sölu Gaulverjabæjar.

Frá minni hluta landbúnaðarnefndar.

Við höfum ekki orðið sammála háttvirtum meiri hluta nefndarinnar um tillöguna. Til þess liggja ýmsar ástæður, og í stuttu máli helst þessar:

1. Þótt sýslunefnd Árnessýslu hafi fyrir sitt leyti synjað um sölu Gaulverjabæjar 1917 með að eins 1 atkvæðis mun, af því »að jörðin gæti komið til álita sem skólasetur«, þá hefir sama sýslunefnd á fundi sínum 8.—13. þ. m. samþykkt með 12 atkv. gegn 1, að þessi ástæða — og allar aðrar ástæður er komið geta til greina samkvæmt 2. lið 2. gr. laga nr. 50, 16. nóv. 1907 — sje nú ekki því til fyrirstöðu, að jörðin verði seld kaupbeiðanda.

Hlutaðeigandi sýslunefnd hefir og áður komist að sömu niðurstöðu um sölu jarðarinnar.

2. Kaupbeiðandi er ungur og efnilegur ábúandi jarðarinnar, og hefir hann lagt mikið fje og fyrirhöfn til endurbóta jörðinni á stuttum ábúðartíma, í þeirri von og með þeirri sjálfsgöðu sanngirniskröfu og lögum samkvæmt, að fá jörðina keypta, og þar með tryggingu fyrir notum og arði verka sinna, sem allir mega vita að ekki næst fyr en löngu á eftir framkvæmdum.

- Í sambandi við þetta teljum við það fjarstæðu eina, að ekki megi selja jörð úr opinberri eign, þótt hún gæti talist góð bújörð.
3. Við teljum óviðkomandi þessu máli, þó að lögin um áveitu á Flóann geri ráð fyrir því, að landssjóður geti orðið neyddur til að kaupa jarðir á áveitusvæðinu. Þau hafa vitanlega ekki »breytt stefnu« kirkjujarðasölulaganna.
 4. Þá er það fjarstæða ein, að ótti fyrir því, að jarðir í Flóanum lendi í eigu jarðabráskara, ætti að koma háttvirtri neðri deild Alþingis til þess að gera sjerstaka tilraun til þess að hindra sjálfsagða og sanngjarna framkvæmd laga, sem hún er nýbúin að synja um frestun á.

Af þessum og fleiri ástæðum getum við ekki verið tillögunni á þingskjali 11 samþykkir og leggjum það til, að málinu verði vísað til stjórnarinnar.

Alþingi, 27. apríl 1918.

Þjetur Þórðarson,
ritari og frams.m.

Einar Jónsson.

(B. X, 1.)

Nd.

34. Frumvarp

til laga um stækkun verslunarlóðarinnar í Ólafsfirði.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson og Einar Árnason.

Takmörk verslunarlóðar í Ólafsfirði skulu vera frá Brimnesá að austan og til Kotnefs að vestan.

Greinargerð.

Þessarar stækkunar á verslunarlóðinni í Ólafsfirði er óskað af þeim fjarðarbúum vegna þess, að bæði er sú núverandi verslunarlóð að mestu fullbygð, og þó enn frekar af því, að árlega gryn timer höfnin með landi fram að austanverðu og það svo, að sjávarföllum verður að sæta til þess að komast með vjelbáta að bryggjum þeim, er liggja fram frá verslunarlóðinni. Báta og skipalægi er að eins vestarlega á firðinum, og strandlengjan þar haganleg sem byggingarsvæði.

(B. XI, 1.)

Nd.**35. Frumvarp**

til laga um heimild handa landsstjórninni til þess að verja fje úr landssjóði til viðhalds Ölfusárbrúnni.

Flutningsm.: Sigurður Sigurðsson og Einar Arnórsson.

1. gr.

Landsstjórninni skal heimilt að verja alt að 10000 kr. til viðgerðar brúnni á Ölfusá í Árnessýslu.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð

fyrir frumvarpi þessu felst í ágripseftirriti fundargerðar sýslunefndar Árnessýslu þ. á., og er það hjer eftir prentað.

Útdráttur úr fundargerðum aðalfundar sýslunefndar Árnessýslu 8.—13. apríl 1918.

11. Oddviti las upp símskeyti frá vegamálastjóra um viðgerð á Ölfusárbrúnni. Því vísað til veganefndar (sbr. tölul. 2).

50. Var þá tekið fyrir á ný málið um endurbætur á Ölfusárbrúnni og í því samþykkt svo feld fundarályktun með 13 atkv. gegn 1, sjera Ólafs Sæmundssonar:

»Fyrir fundinum lá símskeyti frá vegamálastjóra, þar sem hann heimtar, að sýslan kosti endurnýjun á gólfi Ölfusárbrúarinnar, málningu á henni allri og aðra viðgerð, og áætla hann, að kostnaður við þetta muni nema 10000 krónum.

Sýslunefndin kannast við það, að talsverður dráttur er orðinn á aðgerð Ölfusárbrúarinnar, er því hlýtur að verða dýrari en ella mundi. En ástæðan til þessa dráttar er sumpart sú mikla dýrtið, er staðið hefir yfir undanfarin ár og menn hafa vonað að ljetta mundi af þá og þegar, en aðalástæðan er þó sú, að sýslunefndin hefir engan mannvirkjafræðing í sinni þjónustu, en verður að líta svo á, að eftirlitsskyldan í þessu efni hvíli á landsstjórn eða vegamálastjóra, og að hann hafi því borið skylda til að gera aðvart í tíma, áður en þörf varð svo stórfeldrar aðgerðar á brúnni og svo mikils tillags til þess úr sýslusjóði og hann nú telur í símskeyti sínu, dags. 7. apríl þ. á. Virðist því, eins og hjer stendur á, að rjettast hefði verið fyrir hann að snúa sjer beint til landsstjórnarinnar og skoða landssjóð sem sjálfsgaðan siðferðilegan aðilja að brúarviðhaldinu, þótt vegalögin frá 1907 mæli annað fyrir; því það má öllum vera vitanlegt, að

brúarviðhaldsákvæði þessara laga eru nú óviðeigandi og lítt framkvæmanleg, þar sem tekjustofnar sýslunnar eru hinir sömu og þegar lögín voru samin, en framkvæmdir viðgerðarinnar margfalt dýrari.

.....

Fyrir því skorar sýslunefndin á hið háa Alþingi:

.....

Að landssjóður taki að öllu leyti að sjer viðhald á Ölfusárbrúnni.

Fundurinn fal oddvita sínum málið til fljótrar fyrirgreiðslu.

Rjettan útdrátt staðfestir

B. Brynjólfsson,
settur.

(B. IV, 2).

Ed.

36. Nefndarálit

um frumvarp til laga um mjólkursölu á Ísafirði.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og ræður hæstviritri deild til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi, 29. apríl 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskrifari.

Magnús Torfason,
ritari.

(B. I, 2).

Nd.

37. Nefndarálit

um frumvarp til laga um bæjarstjórn á Siglufirði (þgskj. 14).

Frá allsherjarnefnd.

Í frumvarpi þessu er farið fram á það, að Hvanneyrarhreppur með kaupþúninu Siglufirði verði skilinn frá Eyjafjarðarsýslu, og að hreppurinn verði

sjerstakt sýslufjelag og sjerstakt lögsagnarumdæmi. Er ætlast til, að þar verði skipaður sjerstakur bæjarfógeti með 2000 kr. árslaunum úr landssjóði.

Mál þetta var borið upp á síðasta Alþingi í Nd., en þá þótti ekki fært að samþykkja frumvarp um skiftingu þessa, vegna ónægs undirbúnings. Síðan hefir málið verið lagt undir álit sýslunefndar Eyjafjarðarsýslu og samningur gerður um fjárskifti milli Hvanneyrarhrepps og sýslunnar.

Á fundi sínum 11. apríl þ. á. samþykkti sýslunefnd Eyjafjarðarsýslu — og er þar á meðal sýslunefndarmaður Hvanneyrarhrepps — fyrir sitt leyti, að skiftingin næði fram að ganga. En hún tekur það skýrt fram, að hún veiti þetta samþykki sitt með því skilyrði, »að skifting Hvanneyrarhrepps frá Eyjafjarðarsýslu megi því að eins fara fram, að tekjur sýslumannsins verði ekki skertar, og að embættinu verði vel borgið fjárhagslega í framtíðinni«.

Það er því ljóst, að sýslunefndin leggur því að eins með framgangi málsins, að þeim skilyrðum sje fullnægt:

1. að núverandi sýslumaður í Eyjafjarðarsýslu missi einkis í meðan hann gegnir embættinu, og

2. að eftir þann tíma verði lagt til embættisins nægilegt fje úr landssjóði.

Sýslumaður hefir gert grein fyrir því, hversu miklar tekjur hann hafi haft frá Siglufirði árin 1915—1917, og voru þær sem hjer segir:

1915 c. kr. 5500,00.

1916 c. — 6000,00.

1917 c. — 1700,00.

Ekkert liggur fyrir um það, hvaða uppbót sýslumaður mundi gera sig ánægðan með, ef Hvanneyrarhreppur verður skilinn frá Eyjafjarðarsýslu, og hefði þó legið nærri, að flutningsmenn málsins öfluðu sjer skýrslu um það. Þótt sýslumaður eigi ekki *lögkröfu* til slíkrar uppbótar, sbr. lög nr. 14, 15. okt. 1875, 2. gr., þá getur ekki tvímælis orkað, að hann eigi *sanngirniskröfu* til þess. Honum hefir verið veitt embættið með þeim endimörkum, sem það nú hefir. Ef Hvanneyrarhreppur væri undan tekinn, misti sýslumaður þann blett úr lögsagnarumdæminu, sem mestar hefir tekjur gefið, og gefur væntanlega mestar tekjur þegar sildveiðar hefjast aftur með fullum krafti.

Sýslumaður hefir skýrt frá því, hvern kostnað skrifstofuhald embættisins, eins og það er nú, hafi í för með sjer, og reiknast honum það 8000 kr. á ári. Og þó að kostnaðurinn minkaði eitthvað með skiftingu sýslunnar, þeirri sem frv. greinir, mundi það aldrei miklu nema. Sýnist varla mundu verða hjá því komist að leggja fje úr landssjóði til skrifstofuhalds, 5000—6000 krónur, ef skiftingin fer fram. Sem stendur yrði landssjóði því nokkur kostnaðarauki að skiftingunni.

Siglufjörður hefir verið mikil sildveiðastöð, eins og kunnugt er. Hafa þar útlendingar margir haft bækistöðvar sínar, einkum Norðmenn og Svíar. Tekjur þær, sem frá Siglufirði hafa komið, stafa mjög frá atvinnu þeirra, bæði tollar og skipagjöld. Nú má gera ráð fyrir, að lítið, eða öllu heldur alls ekkert, muni kveða að sildveiðum útlendinga á Siglufirði, og veldur styrjöldin því. En af þessu sýnist leiða, að þörfin á skiftingunni er eigi slík nú sem hún kann að hafa verið meðan allt stóð þar í blóma, enda er veitt fje í fjárlögum til lögregluaðstoðar þar um sildveiðatimann. Enn fremur virðist hæpið, að tekjur af embættinu yrðu viðunandi. Frumvarpið ætlar fyrirhuguðum bæj-

arfógeta á Siglufirði kr. 2000,00. Samkvæmt skýrslu sýslumanns voru tekjur hans og hreppstjóra árið 1917 samanlagðar kr. 2000,00, og gætu þær þá orðið, ef gert væri ráð fyrir sama meðan styrjöldin stendur, um kr. 4000,00. En það eru bruttó-tekjur, og drægist alltaf nokkuð frá þeim fyrir skrifstofuhaldi. Hins vegar mun framfæri óviða á landinu vera öllu kostnaðarsamara en á Siglufirði.

Samkvæmt framanskráðu sýnist auðsætt.

1. að skiftingin hlýtur að baka landssjóði nokkurn kostnaðarauka, og

2. að þörfin á henni er eigi brýn sem stendur.

Þess vegna virðist mál þetta mega biða, að minsta kosti til næsta reglulegs þings. Ætlast nefndin til, að landsstjórnin taki málið til athugunar, og leggi fyrir Alþingi frumvarp til laga um skiftinguna, ef eða þegar henni þykir nauðsynlegt og tiltækilegt. Með þessum formála leyfir nefndin sjer að ráða hv. deild til þess að *vísa málinu til stjórnarinnar*.

Alþingi, 29. apríl 1918.

Einar Arnórsson,
formaður og framsögumaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

Þorleifur Jónsson.

(A. III, 2).

Ed.

38. Nefndarállt

um frumvarp til laga um heimild handa landsstjórninni til að fyrirskipa fráfærur ásauðar.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir orðið sammála um, að ekki sje rjett að samþykkja frumvarp það, sem hjer er um að ræða, af eftirfylgjandi ástæðum:

1. Lög, er fyrirskipuðu almennar fráfærur, mundu verða afaróvinsæl, og tvísýnt um, að þeim yrði alstaðar hlýtt, enda sumstaðar lítt eða ekki mögulegt.
2. Almennar fráfærur mundu leiða til þess, að heyaffli bænda minkaði víða og yfirleitt, vegna fólkssekl; og mundi þá annaðhvort verða að fækka kviksjenaði og minka þannig bústofninn, eða hann yrði ver trygður en ella. Hugsanlegt er að visu, að greiða mætti fyrir því, að fólk fengist úr kaupstöðum upp í sveitir til að bæta úr vinnueklunni, sem af fráfærunum leiddi, en þó tæplega til fulls, nema helst með óvinsælum þvingunarráðum; og væri þó vafasamt, hvort sumt af þannig fengnu fólki yrði ekki að minna gagni en svo, að svaraði kostnaði, bæði sökum nauðungarinnar og vankunnáttu við sveitavinnu. Margt af smærri bændum hefði og alls ekki ráð á því, af efnahagsástæðum, að taka kaupafólk, þótt þess væri kostur að öðru leyti; og þeim, er fátt eiga, gera fráfærur þó til-

tölulega mestan vinnuhnekki. -- Sumstaðar hagar líka svo til, að ær verða ekki hafðar í heimahögum að sumrinu, svo að þær gangi ekki í engjum og spilli þeim. Og enn má benda á það, að þar, sem við afrejtarlönd liggja að heimahögum og ær hafa gengið með dilka undanfarið, getur mjaltafjárgeymsla orðið lítt framkvæmanleg og afardýr.

3. Nú er megnið af kjöti því, sem út er flutt, dilkakjöt, sem fengið hefir gott orð á erlendum markaði. Af almennum fráfærum mundi leiða, að útflutningskjötið, og yfirleitt það kjöt, sem verslað er með, yrði aðallega kjöt af ljelegum hagalömbum og mögrum kvíaám, og mundi það að líkindum leiða til stórkostlegrar spillingar á kjötmarkaði landsmanna erlendis.
4. Jafnframt því, að af almennum fráfærum mundi leiða það, að mjög lítið yrði um gott kjöt í landinu, að minsta kosti í bili, mundi og tölgarframleiðsla þverra mjög mikið, og feitmetisframleiðslan yfirleitt vaxa minna en í fljótu bragði sýnist.

Aðalniðurstaða nefndarinnar er því þessi: Að þótt feitmetisframleiðslan mundi að líkindum vaxa nokkuð við þvingaðar, almennar fráfæror, þá sje þó tvísýnt og ólíklegra, að sá munur svaraði til aukins kostnaðar, jafnvel í bili; og að hætta á því, að slík úrræði leiddu til þverrunar á heyafla landsmanna, sem er aðalundirstaða landbúnaðarins, og til spillingar á kjötmarkaði þeirra erlendis, sje svo stór, að slíkt örþrifaráð sje alls ekki takandi, nema ef til vill því að eins, að allir flutningar til landsins og útflutningar teppist gersamlega. Á hinn bóginn lítur nefndin svo á, að fráfæror geti allviða aukist, til hagsbóta bæði fyrir framleiðendur og aðra, ef vinnukraft vantaði ekki og verð á smjöri yrði í hlutfalli við verð á öðrum vörum. Ræður því nefndin háttvirtri deild til að afgreiða málið með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Í því trausti, að landsstjórnin stuðli að því eftir föngum, að bændur geti fengið sem ódýrastan og hentugastan vinnukraft, til framkvæmdar fráfærum ásauda-
ar, og gefi þeim upphvatningu til þess á annan tiltækilegan hátt, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 27. apríl 1918.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Sigurjón Friðjónsson,
skrifari og framsögumaður.

Guðm. Ólafsson.

(A. I, 2).

Ed.**39. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um viðauka við lög 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum [*bann við útflutningi skepnufóðurs*].

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og ræður til þess, í einu hljóði, að það nái fram að ganga.

Alþingi, 27. apríl 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.Sigurjón Friðjónsson,
skrifari og framsögum.

Hjörtur Snorrason.

Guðmundur Ólafsson.

M. J. Kristjánsson.

(A. II, 2).

Ed.**40. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um viðauka við lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum [*Yfirráð skipa*].

Frá samgöngumálanefnd.

Frumvarp þetta, sem er á þingskj. 2, hefir hv. efri deild falið undirritaðri samgöngumálanefnd deildarinnar að athuga, og hefir nefndin gert það í samráði við samgöngumálanefnd hv. neðri deildar. Ákvæði þau, sem í frumvarpinu felast, voru sett með bráðabirgðalögum 5. jan. þ. á., sem stjórnin fer nú fram á að þingið samþykki.

Nefndin litur svo á, að þörf geti verið á, að stjórnin hafi heimild þá, er frv. ræðir um, til að ráðstafa innlendum skipum og gera fyrirskipanir um skipverja, farþega og pósthutning, og hefir því orðið ásað um að ráða háttv. deild til að samþykkja frumvarpið án breytinga.

Alþingi, 29. apríl 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.Kristinn Danielsson,
skrifari og framsögum.

H. Steinsson.

Sigurjón Friðjónsson.

Hjörtur Snorrason.

(B. IX, 2).

Nd.

41. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþýktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

Frá Matth. Ólafssyni.

1. 3. grein falli burt.

2. 4. grein verði 3. grein.

(C. IV, 4).

Nd.

42. Rökstudd dagskrá

feld í Nd. 26. apríl.

Flutningsmaður: Þórarinn Jónsson.

(Till. til þingsályktunar um sölu á Ólafsvallatorfunni, á þgskj. 10).

Í fullu trausti þess, að landsstjórnin afli sjer ítarlegra upplýsinga í þessu máli og að þeim fengnum leiði það til lykta á þann hátt, er hún telur rjett vera, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(C. V, 5).

Nd.

43. Rökstudd dagskrá

samþýkt í Nd. 30. apríl.

Flutningsmaður: Pjetur Þórðarson.

(Till. til þingsályktunar um sölu á Gaulverjabæ, á þgskj. 11).

Í því trausti, að stjórnin selji ekki þessa jörð fyrst um sinn, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. XII, 1).

Nd.**44. Frumvarp**

til laga um hafnsögu í Reykjavík.

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

1. gr.

Öll skip, sem eru 30 smálestir bruttó að stærð eða meira, skulu, hvort sem þau nota hafnsögumann eða ekki, vera skyld til að greiða hafnsögugjald í fyrsta skifti á ári hverju, er þau koma frá útlöndum og leggjast við festar innan takmarka Reykjavíkurhafnar. Komi skip oftár á sama ári, skal það ekki greiða hafnsögugjald nema það noti hafnsögumann.

Herskip, skemtiskip og fiskiskip, sem skrásett eru hjer á landi, eru undanþegin hafnsögugjaldi, nema þau noti hafnsögumann.

2. gr.

Hafnarnefnd Reykjavíkur hefir á hendi yfirstjórn hagnsögumála í Reykjavík.

Hafnarnefnd skipar hafnsögumenn, svo marga sem þurfa þykir, og ákveður laun þeirra. Launin greiðast úr hafnarsjóði Reykjavíkur.

3. gr.

Hafnsögugjald greiðist samkvæmt reglugerð, er hafnarnefnd Reykjavíkur semur og stjórnarráð Íslands staðfestir, og skal í þeirri reglugerð jafnframt ákveða, hvert gjald skuli greiða fyrir leiðsögu út úr höfninni og um höfnina, þar á meðal inn í innri höfnina og út úr henni.

Öll gjöld samkvæmt reglugerðinni renna í hafnarsjóð Reykjavíkur, og má taka þau lögtaki.

4. gr.

Um framkvæmd hafnsögunnar og innheimtu hafnsögugjalda skal nánar ákveðið í reglugerð, er hafnarnefnd Reykjavíkur semur og stjórnarráð Íslands staðfestir.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, er settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, alt að 1000 kr. Með mál út af slíkum brotum skal fara sem almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og eru þá jafnframt numin úr gildi öll önnur lagaákvæði, sem koma í bága við þau.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Hafnargerðinni í Reykjavík er nú lokið og nýtt skipulag komið á stjórn hafnarmálanna. Hafnarnefndin hefir talið þörf á, að komið væri nýju skipulagi á hafnsöguna í Reykjavík í sambandi við þessar breytingar.

Hafnsögumenn eru nú tveir í Reykjavík, og eru þeir skipaðir af stjórnarráðinu. Bæjarstjórn hefir að eins tillögurjett um skipun þeirra. Hafnargerðin hefir gert það óhjákvæmilegt, að höfnin hafi í þjónustu sinni menn til að leggja skipum að bryggjum, flytja þau til á höfninni og inn og út úr innri höfninni. Virðist heppilegast, að þetta starf yrði sameinað við starf núverandi hafnsögumanns, og hvortltveggja sett undir stjórn hafnarnefndarinnar. Er gert ráð fyrir því í frumvarpi þessu. Annað atriðið, sem umbóta er þörf á, er launakjör hafnsögumanna. Þeim er nú launað með hafnsögugjaldi því, sem ákveðið er í l. 16. september 1893. Laun þeirra eru fremur lág, og reynslan virðist hafa bent til þess, að hafnsagan hafi eigi verið rækt svo vel sem skyldi, einmitt af þessari ástæðu; hafnsögumenn eigi haft efni á að hafa nógu vandaða báta til að geta komist út í skip í vondum veðrum. Í frumvarpinu er ætlast til þess, að hafnsögumenn fái laun sín úr hafnarsjóði og jafnframt að ný ákvæði komi um greiðslu hafnsögugjalds með reglugerð, er stjórnarráðið samþykki, og renni hafnsögugjaldið í hafnarsjóð. Loks er heimilað í frumvarpinu að setja nýja reglugerð um framkvæmd hafnsögunnar. Reglugerð sú, er nú gildir um þetta efni, er frá 1. des. 1841 og er orðin úrelt, einkum síðan hafnargerðinni lauk.

Frumvarpið hefir hafnarnefndin samið, og er það flutt samkvæmt ósk hennar.

(B. IX, 3).

Nd.

45. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþyktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Aftan við 3. gr. laga nr. 79, 14. nóvember 1917, um samþyktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum, bætist ný grein, svo hljóðandi:

Í samþyktum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, má ákveða sektir, 100—1000 krónur, fyrir brot. Sektir allar renni í hlutaðeigandi bæjarsjóð.

2. gr.

Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XIII, 1).

Ned.

46. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 59, 22. nóv. 1907, um fræðslu barna.

Frá mentamálanefnd.

1. gr.

Í 21. gr. og 22. gr. 2. lið laga nr. 59, 22. nóv. 1907, komi í stað »6 kr.«: 9 kr.; í 23. gr. 3. lið komi fyrir »18 kr.«: 30 kr. og fyrir »12 kr.«: 20 kr., og í 24. gr. 3. lið komi í stað »25 kr.«: 40 kr. og í stað »18 kr.«: 30 kr.

2. gr.

Landssjóðsstyrkur sá, sem um ræðir í fjárlögunum, 14. gr. B. XIII, 1—2, hækki að tiltölu við það, sem fræðslukostnaður fræðsluhjeraðanna eykst við ofangreinda launahækkun.

3. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin þau ákvæði fræðslulaganna, sem fara í bága við þessi lög.

4. gr.

Lög þessi gilda til 1. júlí 1921.

Greinargerð.

Mentamálanefndin hefir ekki sjeð sjer fært, eins og sakir standa, að mæla með því, að frumvarp það, er stjórnin flutti um skipun barnakennara og laun þeirra og nefndin fjekk til meðferðar, nái fram að ganga.

Myndi frumvarpið, ef það yrði að lögum nú, auka allmikið tilkostnaðinn við barnafræðsluna í landinu. Sá kostnaðarauki út af fyrir sig vex nefndinni þó að visu ekki svo mjög í augum, ef ekki væri nú svo ástatt, að mestar líkur eru til, að mjög lítið verði um fræðslustarfsemi í landinu uns ófriðnum lýkur. Nefndinni virðist alls ekki rjett að lögbjóða nú slíka skipun kennara, sem frumvarpið fer fram á, einmitt þegar mestar líkur eru fyrir því, að margir kennarar, sem aðra atvinnu stunda jafnframt, geli ekkert starfað að kenslu.

Þá þykir nefndinni ekki rjett að ákveða nú laun alþýðukennara til frambúðar, þar sem launamálið í heild sinni hlýtur að verða tekið fyrir eins fljótt og unt er. Virðist þá sjálfsagt, að laun alþýðukennara verði ákveðin í samræmi við laun annara opinberra sýslunarmanna. Enn fremur ber að líta á það, að verðgildi peninga er nú svo á reiki, að óvarlegt er að ákveða nú laun starfsmanna til frambúðar. Gæti vel svo farið, að þeim mönnum, er nú væru ákveðin laun til frambúðar, væri enginn greiði ger.

Hins vegar er nefndinni ljóst, að einhverjar bætur verður nú þegar að gera

á kjörum alþýðukennara, ef ekki eiga að missast allir bestu kenslukraftarnir, og fyrir því leyfir nefndin sjer að koma fram með þetta frumvarp.

Þessi breyting á fræðslulögnum getur að nokkru leyti bætt úr ókjörum þeim, sem alþýðukennarastjettin á við að búa; en það er nefndinni ljóst, að þessi breyting er ekki til frambúðar, og fyrir því leggur hún til, að lögin skuli ekki gilda lengur en til 1. júlí 1921.

Verði þessu frumvarpi vel tekið, mun nefndin á sínum tíma leggja það til við háttvirta deild, að stjórnarfrumvarpið, um skipun og laun kennara, verði ekki samþykkt að þessu sinni, en telur hins vegar sjálfsagt, að unnið verði áfram að því að undirbúa nauðsynlegar breytingar á fræðslulögnum, svo að málið sje fullundirbúið þegar ástæður leyfa að þær breytingar nái fram að ganga.

Alþingi, 1. maí 1918.

Magnús Pjetursson,
formaður.

Jörundur Brynjólfsson,
skrifari og framsögumaður.

Stefán Stefánsson.

Pjetur Jónsson.

Hákon J. Kristófersson,
með fyrirv.

(B. XIV, 1).

Nd.

47. Frumvarp

til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík.

Frá mentamálanefnd.

1. gr.

Veðurathuganastöð skal sett á stofn í Reykjavík eða þar í nánd.

2. gr.

Stöðin skal rannsaka veðráttu og veðrabrigði að því er Ísland varðar, svo sem föng eru á, og gefa daglega út skýrslu um það, hverra veðra sje von.

3. gr.

Fastir starfsmenn skulu vera tveir, forstjóri og aðstoðarmaður. Ákveður stjórnarráðið laun þeirra.

Forstjóri skal skyldur að flytja nokkra fyrirlestra við Háskóla Íslands skólaár hvert, um almenna veðurfræði og veðráttu á Íslandi.

4. gr.

Forstjóri skal, með ráði landsstjórnar, fá gerðar veðurathuganir þar, er þurfa þykir á landi voru; skulu þaðan veðurskýrslur sendar daglega eða á þann hátt, sem forstjóri semur um. Veðurathuganaáhöld til stöðva þessara leggur landssjóður fram og greiðir þóknun fyrir starfann.

Alpt. 1918. A.

5. gr.

Í öllum verstöðum landsins, er hafa hraðskeytasamband, kaupstöðum og kaптúnunum, skal setja viðvörunarstöðvar, er birta daglega veðurskýrslur stöðvarinnar í Reykjavík og gefi glögg merki þegar snöggra veðrabrigða er von. Landssjóður kostar áhöld þau, er með þarf, en sveitarsjóðir eða bæjar-sjóðir greiða þóknun fyrir starfann.

6. gr.

Stjórnarráðið ákveður nánara með reglugerð alt það, er viðvíkur at-huganastöðinni í Reykjavík, sambandi hennar við aðrar stöðvar og um stofn-setning og fyrirkomulag viðvörunarstöðva.

7. gr.

Veðurathuganastöðin sje stofnselt svo fljótt, sem við verður komið.

Greinargerð.

Frumvarp þetta var til umræðu á síðasta þingi og var afgreitt frá neðri deild með samhljóða atkvæðum, en tími vanst ekki til þess að fá það útrætt í efri deild. — Nefndinni þótti því sjálfsagt að hreyfa máli þessu, þar sem enginn ágreiningur virtist vera um nauðsyn þess.

Þá var enn fremur ný ástæða, sem kom nefndinni til að bera frumvarp þetta fram, en hún er sú, að miklar líkur eru til, að ungur og efnilegur íslenskur námsmaður fái stund til þess að leggja stund á veðurfræði, ef hann sæi, að hjer á landi yrði hægt að fá atvinnu í þeirri grein. Að öðrum kosti myndi hann leggja stund á aðrar námsgreinar. Nefndin álitur mikilsvert, að íslenskur maður, veður-fræðingur, gæti strax orðið forstjóri stöðvarinnar í Reykjavík, þegar hún verður stofnselt, og væntir þess því, að Alþingi leyfi þessu máli fram að ganga svo fljótt sem unt er. Telur hún líklegt, að slík lög yrðu næg hvöt fyrir mann þann, sem áður er um getið, til þess, að hann snúi sjer strax að veðurfræðinni, en ekki öðru.

(B. VII, 2).

Ed.

48. Nefndaralít

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og komist að þeirri niðurstöðu,

að rjett sje að ráða hæstvirktri deild til að samþykkja það með breytingu, er gerð verður grein fyrir í framsögu málsins.

BREYTINGARTILLÖGURNAR

eru þessar:

Við 4. gr.

1. A undan »10.« í upphafi greinarinnar komi:
3.
2. Í stað orðsins »komi« komi:
gangi.
3. Í stað orðanna »ganga 2., 3. og 4. gr.« komi:
ganga 2. og 4. gr.

Alþingi, 1. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.

Jóh. Jóhannesson,
ritari.

Magnús Torfason.

(A. II, 3).

Ed. 49. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um viðauka við lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálífuófriðnum, á þingskjali 2.

Frá samgöngumálanefnd.

1. Á eftir 1. gr. komi svo hljóðandi 2. gr.:

Aftan við 3. gr. nefndra laga, 1. febrúar 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Enn fremur er landsstjórninni heimilt að leggja bann, að einhverju leyti eða öllu, við útflutningi eða sölu úr landi á skepnufóðri, aðfluttu eða innlendu, ef ástæða er til að óttast fódurskort í landinu. Landsstjórnin ákveður sjálf, hvað telst til skepnufóðurs.

2. 2. gr. verði 3. gr.
3. 3. gr. verði 4. gr.

(C. XI, 2).

Nd.**50. Nefndarállit**

um tillögu til þingsályktunar um úthlutun matvöru- og sykursæðla og um vöruflutninga.

Frá bjargráðanefnd.

Vjer höfum sýnt stjórnarnefnd landsverslunarinnar þessa tillögu og rætt um hana. Telur hún tillöguna óþarfa, því að stjórnarnefndin hafi frá öndverðu haft í huga þær ástæður, sem tillagan miðar við, og hafi búist við að taka eins mikið tillit til þeirra og hægt væri. En þetta ylti nokkuð á því, hve rífligan vöruforða landið fengi, og að engin óvænt teppa kæmi í aðflutninga. Enn fremur væri þetta og komið undir flutningatækjum þeim, er landið hefði ráð á. Í stuttu máli kvað nefndin, að haft mundi tillit til hinna einstöku bygðarlaga, eftir mismunandi kringumstæðum þeirra, eftir því sem frammannefnd skilyrði leyfðu.

Samkvæmt þessum undirtektum telur nefndin þingsályktun í þessu efni óþarfa, og því sje rjett að afgreiða tillöguna með þannig hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ.

Með trausti til þess, að landsstjórnin og landsverslunin hafi fullan huga á að fullnægja eins og föng leyfa og við verður komið hinum mismunandi þörfum hjeræða og bygðarlaga til vöruforða og aðflutninga, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 2. maí 1918.

Sigurður Stefánsson,
formaður.

Þjetur Jónsson,
skrifari og framsögum.

Þjetur Þórðarson.

Þorsteinn Jónsson.

Björn Kristjánsson.

Jörundur Brynjólfsson.

Sigurður Sigurðsson.

(D. I, 1).

Ed.**51. Fyrirspurn**

til landsstjórnarinnar um úthlutun og sölu kornvöru og sykurs.

Flutningsmaður Halldór Steinsson.

Hvað knúði landsstjórnina til að gefa út reglugerð, dags. 23. jan. þ. á., um úthlutun og sölu kornvöru, sykurs o. fl.?

(B. IV, 3).

Nd.

52. Framvörp

til laga um mjólkursölu á Ísafirði.

(Eftir 3. umr. i Ed.).

1. gr.

Bæjarstjórn Ísafjarðar er heimilað að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á i kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölustaða þeirra vörutegunda. Heimilt er henni og að ákveða, að enginn megi standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda geti hún swift þann leyfinu, er það hefir fengið, ef ástæða þykir til.

2. gr.

Bæjarstjórn setur nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

3. gr.

Meðan mjólkurskortur er i kaupstaðnum, er bæjarstjórn heimilt að banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og veitingahúsum, svo og notkun mjólkur og rjóma til niðursuðu eða til sælgætis, sem gert er i brauðgerðarhúsum eða i sambandi við aðra atvinnu, til sölu handa almenningi.

4. gr.

Þegar svo stendur á, sem i 3. gr. segir, er bæjarstjórninni og heimilt að setja reglur um úthlutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum eða á annan hátt, eftir því sem henta þykir.

5. gr.

Rjett er bæjarstjórn að leggja sektir við, alt að 1000 krónum, fyrir brot á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.—4. gr. Renna þær sektir i bæjarsjóð.

6. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr., skulu sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál.

7. gr.

Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar i stað.

(B. IX, 4).

Ed.

53. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþýktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Aftan við 3. gr. laga nr. 79, 14. nóvember 1917, um samþýktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum, bætist ný grein, svo hjóðandi:

Í samþýktum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, má ákveða sektir, 100—1000 krónur, fyrir brot. Sektir allar renni í hlutaðeigandi bæjarsjóð.

2. gr.

Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XV, 1).

Ed.

54. Frumvarp

til laga um bæjarstjórn Vestmannaeyja.

Flutningsm. Karl Einarsson.

1. gr.

Vestmannaeyjar skulu teknar í tölu kaupstaðanna, og nær umdæmi kaupstaðarins yfir núverandi Vestmannaeyjahrepp (sýslu).

2. gr.

Sýslumaðurinn í Vestmannaeyjum nefnist bæjarfógeti og hefir öll hin sömu störf á hendi og sýslumaðurinn nú, enda hefir hann sömu laun úr landssjóði.

3. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti; hann er oddviti og hefir atkvæðisrjett á fundum.

Samþykki $\frac{3}{5}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjós-

enda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

4. gr.

Bæjarsjóður eignast allar eigur Vestmannaeyjasýslu og Vestmannaeyjahrepps, og tekur að sjer allar skyldur hans og skuldbindingar.

5. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál, og skal í samþykkt kveðið á um skipun, verksvið og vald þeirra nefnda. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa, eftir reglum, sem hún setur um það. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstímatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 20. gr.

6. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

7. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár, þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra.

8. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Fari fulltrúi frá á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunnið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

9. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samín um þá, er kosningarrjett eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru oddviti bæjarstjórnar og 2 fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kærun gegn kjörskrá á að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á kæurnar.

10. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram

fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt, er kjörfundi er vant að boða.

11. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan. Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

12. gr.

Kærun yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar bæjarstjórn álits kjörstjórnar um kærana og leggur úrskurð sinn á málið innan 8 daga. Innan 14 daga má kæra úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu. Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kærun.

Þurfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað og við hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

13. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svifti hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

14. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

Fundur bæjarstjórnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávallt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og mót, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunngert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi

rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosningu, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

15. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir bæjarfjelagið, eða hún miði til að sferast undan skyldum þeim, er á því hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

16. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

17. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kys, 2 úr sínum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má selja þau með byggingarsamþykt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykt má ákveða sektir fyrir brot, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykta hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

18. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, samkvæmt hafnarlögum.

19. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kys um sáttamannsefni.

20. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjösendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverri feralin í útmældum húsgrunnum skal greiða 2—5 aura árlega til bæjarþarfa og af hverri feralin útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 1—2 aura, samkvæmt ákvæðum áætlunar.

21. gr.

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fullt gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir hafi líka á gjaldárinu haft fast aðsetur annarsstaðar og galdið þar útsvar. Þá skal draga frá útsvarinu tiltölulega eftir þeim tíma, er þeir dvöldust annarsstaðar, þó eigi meira en þeir guldu þar.

Á hvers konar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun, kaupskap eða þilbátaútgæð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandi eigi heimili annarsstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabréf og haft sölubúð eða vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni og bæjarstjórn að halda þessum upplýsingum leyndum.

22. gr.

Niðurjöfnunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurjöfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefnd kys formann úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (14. gr.).

Niðurjöfnunarnefnd skal hafa lokið niðurjöfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurjöfnunarnefnd auglýsir.

Kærun yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan hálfis mánaðar frá því að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálfis mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan hálfis mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálfis mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því, að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni, áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá, nema gjald hans nemi að minsta kosti hinu lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskrá.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjalddaga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það, sem ofgoldið er.

23. gr.

Bæjarstjórn má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara í síðari hluta júnimánaðar, ef þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flust hafa til kaupstæðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og skattskyldir eru samkvæmt því, er áður segir. Aukaniðurjöfnun skal lögð fram til sýnis vikutíma, á sama hátt sem fyr greinir.

24. gr.

Verði ágreiningur milli Vestmannaeyja og annars sveitarfjelags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

25. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfjelagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálfis mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunarskrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

26. gr.

Bæjarstjórnin, og oddviti bæjarstjórnar sjerstaklega, skal hafa nákvæmar

gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað sje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabryfum og öðrum eignum bæjarins.

27. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávísun bæjarstjórnar. Oddviti ávísar útgjöldum, og skulu þau áður samþykkt af fulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

28. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á smíðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

29. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólkestal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

30. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlinis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta greiðslu þeirra.

31. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda oddvita bæjarstjórnar fyrir lok janúarmánaðar; lætur oddviti bæjarstjórnar reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kýs bæjarstjórn þá hlutfallsskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár, og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna, að úrskurður bæjarstjórnar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágrip af honum, er oddviti bæjarstjórnar semji; á það ágrip að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

32. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir umliðið reikningsár með öllum fylgiskjölum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmat gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvila á bænum að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjartulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

33. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 5. gr. og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

34. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

Greinargerð.

Af eyjum þeim, sem Vestmannaeyjasýsla nær yfir, er að eins ein, Heimaey, bygð, og á henni er svo að segja öll bygðin á einum stað, norðast á eyjunni sunnan við höfnina. Það virðist því vera harla óviðfeldið sveitarstjórnarfyrikomulag þar, að hafa þar bæði hreppsnefnd og sýslunefnd, báðar á sama svæðinu og með sama verkefni, sem sje að stjórna málefnum hrepps og sýslu, sem eru eitt og hið sama. Þar sem nú íbúatala Eyjanna er komin á 3. þúsund, velmegun sæmileg, en næg verkefni fyrir hendi: Hafnargerð, vatnsveita, vegagerðir, heilbrigðismál o. m. fl., þá virðist nú tími kominn til, að öll málefni eyjanna lúti sömu stjórn.

Raunar get jeg borið um það, að samvinna hrepps- og sýslunefndar hefir verið góð, og hægt um hönd að halda fundi, þar sem allir nefndarmenn búa á sama stað, og því ekki orðið að sök um stjórn á málefnum sveitarinnar hin óeðlilega tvískifting, sem áður er drepíð á, en þar sem samþykkt var í einu hljóði á þingmála fundi nú í vor áskorun, þess efnis að taka Vestmannaeyjar í tölu kaupstaða, og sýslu- og hreppsnefnd eru þessu meðmælt í einu hljóði, þá sje jeg ekki, hvað ætti að geta orðið þessu áhugamáli Eyjarbúa til fyrirstöðu.

(A. VIII, 1).

N° 1.**55. Frumvarp**

til laga um stimpilgjald.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

I. Almenn ákvæði.

1. gr.

Þá er skjöl þau, sem um ræðir í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd af embættismanni, sem til þess er bær, eða stofnunum þeim, er ræðir um í 7. gr., á hann eða þær að sjá um, að þau sjeu stimpluð eins og fyrir er mælt í lögum þessum, á kostnað þess manns, sem biður um að skjalið sje útgæfið eða afgreitt.

2. gr.

Stjórnarráðið lætur búa til stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hvernig haga skuli sölu á stimpilmerkjum. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2 af hundraði af þeirri upphæð, sem inn kemur við sölu.

Stjórnarráðið hefir heimild til þess að láta búa til pappir með áletrðu stimpilmerki, og má nota hann í stað stimpilmerkja.

Pangað til stimpilmerki eru útveguð, ákveður stjórnarráðið með reglugerð til bráðabirgða, hvernig stimpluninni skuli hagað.

3. gr.

Engin áhrif hefir það á stimpilskylduna, hve nær eða hvar skjal er útgæfið eða hvar útgefandi á heima. Við útreikning stimpilgjaldsins gilda þessar almennu reglur:

- a. Þegar stimpilgjald skal reiknað sem hundraðsgjald eftir verðhæð skjalsins, færast það niður í tölu, sem er deilanleg með 5, en má þó eigi vera minna en 10 aurar.
- b. Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi þar sem samningar fara fram. Ef um farmskirteini er að ræða, skal sá, er stimplunina framkvæmir, stimpla það eftir þeirri fjárhæð, sem ætla má að vara sú sje verð, sem skirteinið ræðir um, nema sá, er sýnir skjalið til stimplunar, gefi vottorð upp á æru og samvisku um, að varan sje seld og fyrir hvaða verð.
- c. Í afsals- og afhendingarskjölum og leigusamningum, sem þinglesin eru, skal ávalt tilfæra kaupverð, leigumála eða andvirði, sem fyrir rjettindin kemur.

Nú inniheldur stimpilskytt skjal eigi nægilegar upplýsingar um verðmæti skjalsins, og getur valdsmaður eða hlutaðeigandi stofnun þá heimtað af samningsaðiljum nákvæmari upplýsingar eða álit þeirra um það, eins og

þeir hyggja sannast og rjettast, og afgreiðist þá skjalið eigi fyr en fengnar eru þær upplýsingar, er nægar þykja.

- d. Nú hljóðar stimpilskyldt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er stylltra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknað af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, skal stimpilgjaldið vera af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni.

Ef greiðsla er áskilin um æfilið einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu fimmföldu; ef árgjaldið er mismunandi, skal taka meðalgjaldið.

II. Um stimpilgjald einstakra skjala.

4. gr.

Með 1% af verðhæðinni skal stimpla neðangreind skjöl:

- a. *Afsalsbrjef fyrir fastignum og skipum*, þar með talin afsöl við fógétagerðir, skifti eða uppboð, svo og öll önnur skjöl um sölu fasteigna og skipa, hvort heldur eru kaupsamningar, makaskiftabrjef, gjafabrjef, próventusamningar eða önnur slik skjöl. Enn fremur erfðafestubrjef, ef þau veita kaupanda rjett til að selja eða veðselja eignina. Ef giftingarvottorð, erfðaskrá eða önnur slik skjöl eru þinglesin sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema því að eins, að endurgjald sje áskilið til meðerfingja eða annara, því þá skal reikna stimpilgjald sem að framan greinir eftir endurgjaldinu.

Að öðru leyti skal reikna stimpilgjaldið fyrir öll slik heimildarskjöl eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í brjefinu. Með kaupverðinu skal telja veðskuldir og aðrar kvaðir, sem kaupandi eða rjettþegi tekur að sjer. Föst kúgildi teljast með í kaupinu eða afsalinu, en fylgi því annar sjenaður eða lausafje, og verðhæð þess er sönnuð áður en skjalið er þinglesið, skal ekkert stimpilgjald greiða af því.

Pegar kaupsamningur er þinglesinn, má þinglesa afsalsbrjef til sama kaupanda, án þess það sje stimplað á ný. Ef heimildarbrjef er framselt, er það skoðað sem sjerstakt afsalsbrjef og stimplað svo.

- b. *Skjöl, sem heimila rjett til fiskveiða eða veiðirjettindi, leggja ítök, iskyldur eða kvaðir á annars manns fasteign*, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjald eftir endurgjaldinu. Ef ekkert endurgjald er greitt eða áskilið, skal stimpla skjalið sem yfirlýsingu. Framsal á þessum rjettindum skal stimpla á sama hátt sem segir í staflíð a. um framsal heimildarbrjefa.
- c. *Afsalsbrjef og önnur heimildarbrjef fyrir skipum* skal stimpla um leið og skip eru skrásett, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru afhent til þinglestrar.
- d. *Farmskirteini* (konnossement) um vörur, sem senda á til útlanda. Afgreiðslumenn skipa eru skyldir til að sjá um, að farmskirteini sjeu stimpluð áður en skip lætur úr síðustu höfn.

5. gr.

Með $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni skal stimpla þessi skjöl:

- a. *Kaupmála*, um leið og þeir eru staðfestir, eða, þegar staðfestingar þarf eigi, þá þegar þeir eru þinglesnir. Stimpilgjaldið skal reikna eftir verðhæð þess, sem haldið skal utan fjárfjelags af annars eða beggja hálfu.
- b. *Fjelagssamninga*, um leið og þeir eru staðfestir eða þinglesnir. Gjaldið skal reiknað eftir upphæð alls þess fjár, sem aðiljar leggja í fjelagið, en er þó eigi, þegar staðfestingar er leitað, lægra en 10 krónur. — Sje fasteign eða skip afhent fjelaginu til eignar eða umráða, skal þó reikna stimpilgjaldið 1% af verðhæðinni, en þegar svo stendur á, má þó þinglesa samninginn eða skrásetja hann sem eignarheimild, án frekara stimpilgjalds. Nú leggur einn aðili fram peningaupphæð eða peningagildi, en annar persónulega vinnu, og skal þá meta hana jafna peningaframlaginu, nema öðruvisi sje ákveðið í samningnum; sjeu peningaframlög mismunandi, skal telja vinnuna jafna lægsta framlaginu. Nú hljóðar samningur eigi um nein framlög, heldur að eins um persónulega vinnu aðilja í einhverjum arðsömum tilgangi, og skal þá stimpla hann með 10 krónum.

Ef aðiljar leysa upp fjelag sitt, og skjal um það er þinglesið eða skrásett sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal stimpla það sem eignarskjal, ef fasteignin eða skipið fellur til annars en þess, sem eftir stimpluðu heimildarskjali hefir lagt það í fjelagið; ella skal skjalið stimpla sem yfirlýsingu.

- c. *Öll skuldabréf*, hvort sem þau eru trygð með veði eða eigi, ef þau eru þinglesin, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.

Stimpilgjaldið skal reikna eftir upphæð skjalsins. Sje veðrjettur stofnaður fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlast til að tryggja.

- d. *Framsal á skjölum þeim*, sem nú voru nefnd undir staflíð c., ef framsalið er þinglesið, hvort sem framsalið er ritað á sjálft skjalið eða á sjerstakt skjal. Stimpilgjaldið skal reikna eftir þeirri skuldarupphæð, sem framseld er, eða veðrjetti þeim, sem framseldur er.
- e. *Yfirfærslu á skyldum skuldunauts til annars*, ef skjalið er þinglesið, jafnvel þótt yfirfærslan sje rituð á skjal, sem áður hefir verið stimplað.

6. gr.

Eftirnefnd skjöl og brjef skal stimpla með föstu gjaldi:

- a. *Yfirlýsingar*, sem eru þinglesnar eða skrásettar, skal stimpla með einni krónu, ef þær falla ekki undir nein ákvæði, sem nefnd eru að framan.
- b. *Borgarabréf til verslunar* með 100 krónum; borgarabréf handiðnamanns eða skipsstjóra með 10 krónum. Sveinsbrjef með 4 krónum. Málafærslumannsleyfi með 50 krónum.
- c. *Leyfisbrjef*, sem stjórnarráðið eða valdsmenn gefa út, skal stimpla svo sem hjer segir:

Einkaleyfis-veitingabréf með 50 krónum. *Leyfisbrjef*, sem veita undanþágu frá skilyrðum, sem sett eru í einkaleyfis-veitingabréf-

um, með 25 krónum. Vigslubrjef með 1 krónu; önnur leyfisbrjef með 2 krónum.

- d. *Embættisveitingabrjef* eða sýslanabrjef, sem stjórnarvöld veita, skal stimpla þannig: Ef árslaunin eru ekki yfir 1000 krónur, með 2 krónum, ef launin eru frá 1000 kr. til 2000 kr., með 4 krónum, ef þau eru frá 2000 kr. til 3000 kr., með 8 krónum, ef þau eru frá 3000 kr. til 4000 kr., með 12 krónum, og sjeu þau þar yfir (4000 kr.) með 16 krónum.
- e. *Mælingarbrjef* skipa frá 12—30 tons með 1 krónu, frá 30—100 tons með 2 krónum, og sjeu þau þar yfir, með 5 krónum.
- f. *Útdrætti, afrit og vottorð*, sem einstakir menn biðja um úr dómsmálabókum, skiftabókum, uppboðs- og notarialbókum, veðbókum, skipaskráningarbókum, firmaskránni og vörumerkjaskránni, skal stimpla með 50 aurum. Sama stimpilgjald skal greiða fyrir notarialgerðir og notarialvottorð, hvers konar sem eru, þar á meðal notarialvottorð um undirskrift, um stefnubirtingu, afsögn á vixli o. s. frv.

Fullkomnar dómisgerðir eða aðrar rjettargerðir *in forma* fyrir hjeradsrjetti skal stimpla með 2 krónum. Þingsvitni skal stimpla með 1 krónu. Stimpilfrjáls eru þó þingsvitni, sem tekin eru til þess að öðlast verðlaun fyrir björgun frá druknun, eða þegar slys ber að höndum.

- g. *Löggiltar verslunarbækur* skal stimpla með 2 krónum.
- h. *Útnefningar utanrjettar* skal stimpla með 1 krónu.
- i. *Byggingarbrjef og leigusamninga* skal stimpla með 5 krónum, ef árleigan margfölduð með áraföldanum fer eigi yfir 1000 kr., með 10 krónum, ef hærra fer.
- j. *Erfðaskrár, dánargjafir og gjafarfa* skal stimpla með 10 krónum.

Ákvæði um, að ekkja skuli sitja í óskiftu búi, skal stimpla með 1 krónu, ef þau eru sjerstaklega gerð. Erfðaskrá skal stimpla þegar arfleiddandi deyr.

7. gr.

Vixla, allar ávisanir, nema tjeikka, og skuldabrjef, sem eigi á að þinglesa, skal stimpla með 1 krónu af hverjum 1000 eða broti úr þúsundi, sem vixillinn, ávisunin eða skuldabrjefið nemur, þegar verðbrjef þessi eru seld bönkum eða öðrum lánsstofnunum eða send þeim til samþýktar eða innheimtu.

Framlengdur vixill telst nýr vixill.

Nú hljóðar vixill eða ávisun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir gangverði þeirrar myntar hjer á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram.

Stofnanir þær, sem nefndar eru í þessari grein, annast innheimtu stimpilgjaldsins og afgreiðslu þess í landssjóð, samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur.

8. gr.

Öll önnur skjöl en þau, er nú hafa verið nefnd, eru stimpilfrjáls; svo eru og undanþegnar stimpilgjaldi þær bækur, brjef og skuldbindingar, sem um getur í 14. gr. laga nr. 11, 7. júní 1902, um heimild til að stofna hlutafjelagsbanka á Íslandi.

Sömu undanþágu hefir Landsbanki Íslands.

Ekkert skjal stimplast nema einu sinni, nema a það sje ritað framsal eða annað, er hefir sjálfstæða stimpilskyldu i för með sjer.

III. Ýms ákvæði.

9. gr.

Þegar skjal, sem er stimpilskytt samkvæmt framanskráðum reglum, er afhent embættismanni eða öðrum, er innheimta á stimpilgjald samkvæmt 7. gr., skal hann skýra hlutaðeiganda frá upphæð stimpilgjaldsins, eða ef ekki er hægt að reikna það út, heimta þegar nauðsynlegar upplýsingar i því efni, sbr. þó 3. gr. b. Skal það vera aðalregla að greiða stimpilgjaldið þegar i stað. Nú er stimpilgjald eigi greitt þegar i stað, og má eigi synja um stimplun skjalsins og afgreiðslu að heldur, ef það getur valdið hlutaðeiganda rjettarmissi eða verulegum óþægindum, og skal þá innheimtumaður innheimta gjaldið síðar. Eigi má heldur fresta afgreiðslu skjals af því að innheimtumaður tortryggir upplýsingar þær, er liggja til grundvallar fyrir verðhæðinni; en þegar svo stendur á, getur hann látið virðingu fram fara af útnefndum mönnum. Meti þeir verðmæti skjalsins að minsta kosti 10% hærra en skýrt var frá, skal sá, er stimpilskyldan hvílir á, borga virðingarkostnaðinn; ella greiðist hann úr landssjóði.

10. gr.

Nú verður það uppvíst, að verðhæð skjals, sem er stimpilskytt, er sell lægri en rjett er, til þess að svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru visvitandi gefnar i sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið. Sektina ákveður lögreglustjóri með úrskurði, er áfrýja má til yfirrjettar.

Sömu ábyrgð skal sá sæta, sem til þess að komast undan stimpilgjaldi á erfðaskrá, lætur fyrirfarast að leggja hana fram við skifti eða sýna hana skiftaráðanda áður til stimplunar.

11. gr.

Ábyrgð á því, að stimpilskytt skjal sje stimplað, ber sá, er innheimta á gjaldið. Um sektir fyrir vanrækslu i því efni fer eftir ákvæðum 144. greinar hinna almennu hegningarlaga 25. júní 1869.

12. gr.

Sektir og ógoldin stimpilgjöld má taka lögtaki. Gjöld þessi hafa sama forgöngurjett sem önnur gjöld til landssjóðs.

Sá einn svarar til sekta, sem gerst hefir sekur i brotinu.

Þegar um einkaskjöl er að ræða, bera þeir ábyrgð á greiðslu stimpilgjaldsins, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutaðeigandi stjórnarvalds á því. Þá er um önnur skjöl er að ræða, ber sá ábyrgð á greiðslunni, sem biður um afgreiðslu. Sekt-

irnar renna í landssjóð. Stjórnarráðið getur fært sekt niður, eða enda látið hana falla alveg niður, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

13. gr.

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem löglegur innheimtumaður stimpilgjalds gerir um stimpilskylduna eða upphæð gjaldsins, má áfrýja til stjórnarráðsins, en þó er eigi að síður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

14. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað. Þau gilda um allar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðst eftir þann dag, og stendur þá á sama, hve nær skjalið er sett og samið. Þegar stimpilfrjáls skjöl eru afhent til afgreiðslu vegna framsals eða áteiknana, skal reikna stimpilgjaldið eingöngu eftir framsalinu og áteiknaninni.

Greinargerð.

Það er fyrirsjáanlegt, að landssjóði er þörf á tekjuauka. Bæði eru horfur á því, að tekjulindir landssjóðs, að minsta kosti á þessu ári, bregðist, og auk þess er fyrirsjáanlegt, að útgjöldin muni fara mikið fram yfir það, sem gert var ráð fyrir í núgildandi fjárlögum. Ýmsar lögákveðnar útborganir, sem ekki er getið í fjárlögunum, nema miklum upphæðum. Þannig má gera ráð fyrir, að dýrtíðaruppbót embættismanna nemi kr. 350000,00									
Almenn hjálp vegna dýrtíðarinnar, sem gert er ráð fyrir í stjórnarfrumv., getur orðið alt að — 450000,00									
Áætlaður tekjuhalli á árinu er ca. — 400000,00									
									Kr. 1200000,00

Hjer er því þegar að ræða um allmikinn halla, sem er nú orðinn fyrirsjáanlegur, ef dýrtíðarfrumvarpið verður samþykkt, og eru þó ekki nærri öll útgjöld samkvæmt sjerstökum lögum talin hjer. En auk þess er það með öllu víst, að framyfirgreiðslur verða á hinum eiginlegu fjárlagaliðum, vegna hinnar vaxandi dýrtíðar.

Nauðsynin á þessu tekjuaukafrumvarpi er því brýn.

Frumvarp þetta er að miklu leyti tekið eftir frumv. til laga um stimpilgjald, sem samþykkt var í neðri deild Alþingis á fyrra ári, og var þá vísað til stjórnarinnar. Breytingar þær, sem gerðar hafa verið á frumv., miða til að auka tekjurnar af stimpilgjaldinu. Eru aðalbreytingarnar fólgnar í því, að

4. gr. liðirnir a—c eru hækkaðir um helming og nýjum lið bætt við um stimpilgjald af farmskirteinum.

5. gr. liðirnir a—e eru hækkaðir um helming og auk þess eru breytingar til hækunar á stimpilgjaldi af nokkrum víxlaupphæðum og nokkrar smáhækkarnir.

Það er erfitt að gefa nákvæmt yfirlit yfir tekjuaukann af þessu frumvarpi, en gera má ráð fyrir, að hann nemi allverulegri upphæð, sennilega ekki undir kr. 200000,00 til 300000,00.

(A. IX, 1).

Nd.**56. Frumvarp**

til laga um hækkun á vörutolli.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

1. gr.

Gjald það, sem ákveðið er í 1. gr. 6. og 9. málsg. laga nr. 45, 2. nóvember 1914, skal hækka um helming (100%).

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Í fjárlögum fyrir árin 1916—1917 er vörutollur áætlaður 375 þús. kr. fyrir árið 1917, en hann hefir á því ári orðið sem næst helmingi lægri, og er alls eigi að búast við, að hann hækki á yfirstandandi ári. Eins og sýnt hefir verið fram á af hálfu landsstjórnarinnar í greinargerð við frv. til laga um stimpilgjald verður eigi hjá því komist að auka tekjur landssjóðs töluvert. Tekjuauki sá, sem leiða mundi af frv. þessu, ef það verður að lögum, mundi á ári nema nálægt 80 þús. kr., ef aðflutningar verða svipaðir og á árinu 1917.

(B. VIII, 1).

Nd.**57. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 49, 30. nóv. 1914, um breyting á tilskipun 20. apríl 1872, um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík.

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

1. gr.

3. gr. laga nr. 49, 30. nóv. 1914 (5. gr. tilsk. 20. apríl 1872) orðist svo:

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, karlar og konur, sem eru 25 ára að aldri þegar kosning fer fram, hafa átt lögheimili í bænum 1 ár, hafa óflekkað mannorð, eru fjár sins ráðandi og standa eigi í skuld fyrir sveitarstyrk.

Nú á kjósandi ógreitt útsvar (tekjuskatt) til bæjarsjóðs að nokkru eða öllu leyti, og liðnir eru fullir tveir mánuðir frá gjalddaga skattsins viku áður en kosning fer fram, og skal kjörstjórnin þá strika nafn hans af kjörskránni.

Ef kjósandi, sem þannig hefir verið strikaður út af kjörskránni, sann-

ar fyrir kjörstjórninni tveim dögum fyrir kjördag, að hann hafi þá greitt áður umgetið gjald sitt til bæjarsjóðs, skal kjörstjórnin setja nafn hans á kjörskrá og honum heimilað að neyta kosningarrjettar.

Á sama hátt skal leyfa þeim, sem staðið hafa í skuld fyrir þeginn sveitarstýrk, en fullnægja öðrum skilyrðum fyrir kosningarrjetti, að kjósa, ef hann sannar kjörstjórninni tveim dögum fyrir kjördag, að hann hafi greitt skuld sína.

Giftar konur hafa kosningarrjett, þótt þær sjeu eigi fjár síns ráðandi vegna hjónabandsins, ef þær að öðru leyti uppfylla lögmælt skilyrði fyrir kosningarrjetti.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir, sje hann ekki vistráðið hjú. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, eigi heldur foreldrar og börn, nje móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra.

Heimilt er og konum jafnan að skorast undan kosningu.

2. gr.

Þau ákvæði gildandi laga, er koma í bága við þessi lög, eru hjér með úr gildi numin.

3. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1919.

Greinargerð.

Verði frumvarp það að lögum, er ræðir um bæjargjöld í Reykjavík og nú liggur fyrir þinginu, má búast við því, að allmargir þeir, er þyngst heimili hafa fram að færa, verði ekki útsvarsskyldir til bæjarsjóðs, en af því leiðir samkvæmt gildandi lögum, að þeir missa kosningarrjett sinn í málefnum bæjarins. Fyrir því er farið fram á, að útsvar til bæjarsjóðs sje ekki skilyrði fyrir kosningarrjetti, ef að öðru leyti eru uppfyllt skilyrði þau, er sett eru og þar að lúta.

Ákvæðið um að þeir, er ekki hafa staðið skil á útsvari sínu til bæjarsjóðs, sem fallið er í gjalddaga, sjeu strikaðir út af kjörskrá, virðist nauðsynlegt vegna bæjarsjóðs.

Frumvarp þetta er flutt með vitund og vilja bæjarstjórnar, og er að efni samkvæmt einróma álití hennar.

(A. II, 4).

Ed.**58. Frumvarp**

til laga um viðauka við lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúðfríðnum.

(Eftir 3. umr. i Ed.).

1. gr.

Á eftir 4. tölulið 2. gr. nefndra laga, 1. febrúar 1917, komi nýr töluliður, svo hljóðandi:

5. Enn fremur að ráða að meira eða minna leyti yfir skipum þeim, sem heima eiga í landinu, svo sem að gera ákvarðanir um ferðir þeirra, flutning og farþega með þeim, eða að taka þau að öllu í sína þjónustu um lengri eða skemri tíma.

2. gr.

Aftan við 3. gr. nefndra laga, 1. febrúar 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Enn fremur er landsstjórninni heimilt að leggja bann, að einhverju leyti eða öllu, við útflutningi eða sölu úr landi á skepnufóðri, aðfluttu eða innlendu, ef ástæða er til að óttast fódurskort í landinu. Landsstjórnin ákveður sjálf, hvað telst til skepnufóðurs.

3. gr.

Aftan við 5. gr. sömu laga bætist þessi ákvæði:

Landsstjórnin getur gert fyrirskipanir um þau atriði, er þurfa þykir, viðvikjandi skipverjum, farþegum og póstflutningi með skipum, og ákveður refsingar fyrir brot gegn þeim fyrirskipunum.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. VII, 3).

Ed.**59. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum.

(Eftir 2. umr. i Ed.).

1. gr.

Í stað 2. málsgreinar 4. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, komi svo hljóðandi málsgrein:

Í janúar næstum eftir að samþykkt hefir verið með leynilegri atkvæðagreiðslu samkvæmt 17. gr., að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu.

2. gr.

1. málslíður 14. greinar nefndra laga orðist þannig:

Að loknu hverju reikningsári skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna ár og senda bæjarstjóranum fyrir lok febrúarmánaðar.

3. gr.

17. grein nefndra laga orðist þannig:

Bæjarstjórnin lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta. Verði þá felt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, getur bæjarstjórn látið nýja atkvæðagreiðslu fram fara síðar, þó eigi fyr en að einu ári liðnu frá því að samskonar atkvæðagreiðsla fór fram.

4. gr.

3., 10., 12. og 16. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, gangi í gildi þegar í stað. Verði samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða við leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda, að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, ganga 2. og 4. gr. laganna í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí sama ár. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. X, 2).

Nð.

60. Viðaukatillaga

við frv. til laga um stækkun verslunarlóðarinnar í Ólafsfirði.

Flm.: Stefán Stefánsson og Einar Árnason.

Aftan við frumvarpsgreinina bætist:

og taki lóðin á land upp 200 metra frá stórstraumsfjöruborði.

(B. III, 2).

Nd.**61. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 80, 14. nóv. 1917, um breytingu á lögum um stofnun landsbanka, m. m.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin leggur til að frumvarpið verði samþykkt óbreytt, eftir því sem atvik liggja til; en hún vill láta þess getið um leið, að eigi beri að líta á þetta sem fyrirheit um eftirlaun bankastjóra í framtíðinni.

Neðri deild Alþingis, 3. maí 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Þorleifur Jónsson,
framsm.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. V, 2).

Ed.**62. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um einkarjett til verslunar með smjör og tól (þingskj. 24).

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

Meiri hluti nefndarinnar lítur svo á, að frumvarp þetta geti orðið til nokkurra bóta, einkum ef hámarksverð smjörsins er hækkað og hvötin með því aukin til vaxandi smjörframleiðslu. Með smjörverði því, sem ráð er fyrir gert í frumvarpinu, verður verðhækkun smjörs frá því, er var fyrir striðið, nokkru meiri en verðhækkun á kindakjöti, og ætti það að vera hvöt fyrir bændur til að hverfa frá dillkakjötsframleiðslu til fráfærna, þar sem ekki munar miklu um, hvort borgar sig betur. Og sú hvöt hlýtur að verða því sterkari, því hærra sem smjörverðsmarkið er sett. Að yfirráð landsstjórnarinnar á smjörversluninni ættu að geta orðið til þess að greiða götuna milli framleiðenda og neytenda, virðist oss líka rjett, og eins hitt, að þau ættu að geta girt fyrir óheppileg braskaraafskifti af henni; en til að tryggja það, muni þó vera rjettara að breyta niðurlagsatriði 4. gr., og eins að setja inn ákvæði um brot gegn fyrirmælum frumvarpsins. Að þessu athuguðu leggur meiri hluti nefndarinnar til, að frumvarpið verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGUM.

1. Við 2. gr.

a. Fyrir orðin: »Í hverri sveit skal skipaður« (í upphafi greinarinnar) komi:
Í hverjum hreppi skal skipaður.

b. Fyrir orðið: »sveitarmenn« komi:
hreppsþúar (á tveimur stöðum).

2. Við 3. gr.

Fyrir orðin: »launaður með 1% af verði smjørs þess, er hann metur« komi:

launaður með 5 au. af hverju kg. smjørs þess, er hann metur.

3. Við 4. gr.

a. Fyrir: »Hámarksverð á smjöri skal í innkaupum vera: A. kr. 4,50 og B. kr. 4,00 hvert kg.« komi:

Hámarksverð á smjöri skal í innkaupum vera: A. kr. 5,00 og B. kr. 4,50 hvert kg.

b. Fyrir niðurlagsatriði sömu greinar: »Smjör og tólg, er framleiðandi selur milliliðalaust til neytanda, er undanþegið hámarksverði« komi:

Smjör og tólg, er framleiðandi selur milliliðalaust til neytanda, hlítir sama hámarksverði og smjör og tólg, er landsverslunin selur.

4. Á eftir 4. gr. komi ný gr., er verði 5. gr., svo hljóðandi:

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 10—500 kr., og fer um mál út af slíkum brotum sem almenn lögreglumál.

5. 5. gr. verður

6. gr.

Fyrir einstökum atriðum verður gerð nánari grein í framsögu málsins.

Alþingi, 1. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
formaður.

Sigurjón Friðjónsson,
skrifari og framsögumaður.

M. J. Kristjánsson.

(B. V, 3).

Ed.

63. Nefndarálit

um frumvarp til laga um einkarjett til verslunar með smjör og tólg.

Frá minni hluta bjargráðanefndar.

Nefndin hefir ekki getað orðið á eitt sátt í máli þessu. Minni hlutinn telur ekki rjett, að frumvarpið verði að lögum, og liggja að því rök þau, er hjer greinir:

1. Óeðlilegt og ógerandi að leggja hömlur á bein viðskifti innanlands á milli

framleiðenda og neytenda á fæðutegundum þeim, sem aflað er í landinu sjálfu.

2. Lögin myndu þar af leiðandi ekki ná tilganginum; yrðu óvinsæl, virt að engu og í kringum þau farið. Nóg af slíkum lögum nú upp á siðkastið, er helst virðast eiga það eitt erindi inn á löggjafarsvið landsins að auka litils-virðingu á allri löggjöf og löghlýðni.
3. Kostnaðurinn við framkvæmd laganna töluvert ísjárverður og milliliðafyrirkomulagið þunglamalegt og að nokkru leyti óþarft, svo sem umsjónarmenn í hreppum, sem ekkert myndu gera annað en safna ófullkomnum og algerlega óábyggilegum skýrslum.
4. Svo gæti farið, að smjörverð stigi hærra með þessu einokunarfyrirkomulagi en ef viðskifti væru frjáls, t. d. ef vel áraði og smjöröflun yrði mikil í landinu og landsverslun væri búin að festa sjer meira af smjöri en hægt væri að selja með því verði, er myndaðist af hámarksverði og kostnaði, er á það legðist samkvæmt ákvæðum frumvarpsins, og landsverslun biði halla af sölunni, sem þá ætti að lenda á landssjóði, eins og gert er ráð fyrir í greinargerð fyrir frumvarpinu.
5. Óviðeigandi og óviturlegt að ákveða hámarksverð á fæðutegundum, sem aflað er í landinu sjálfu, í lögum, er lengur eiga að standa, þar eð ástæður eru svo breytilegar á þessum vöð- og byltingatímum, að alt getur horft öndvert við að svípstund liðinni að kalla má.
6. Lögin myndu í engu falli stuðla að meiri feitmetisöflun í landinu, jafnvel þótt svo ólíklega kynni að ske, að þau að einhverju leyti ýttu undir bændur í einstökum sveitum eða hjeruðum til að taka upp fráfærur ásauðar, því að aukin smjöröflun við auknar fráfærur fer að mestu leyti fram á kostnað tölgar og kjötteiti, svo að þar lenti í sama fari að mestu. En vel gæti svo farið, að lögin hefðu gagnstæð áhrif á framkvæmd fráfærna eða alt önnur en þau, er ráð er gert fyrir í greinargerð fyrir frumvarpinu.
7. Það virðist sem of mikið sje gert úr feitmetisskortinum í landinu, því að ekki er beinlinis hægt að miða við ástæður síðustu tveggja ára, þar eð smjöröflun hefir verið afarlitil í miklum hluta landsins á þeim árum, sökum þess að taða hefir hrakist afskaplega mikið og nýttar af kúm fyrir þá sök orðið afar rýrar; útkoman gæti því orðið alt önnur, ef vel áraði og nýttar af kúm yrðu í góðu lagi.

Að lokum leyfum við okkur að benda á það, að önnur ráð eru til þess að bæta úr feitmetisskortinum en þau, er í frumvarpinu eiga að felast, t. d. ef að því væri stuðlað, að vel veruð sild, er hæf væri til manneldis, fengist með þolanlegu verði, því að sild er líka feitmeti. Sama er að segja um þorskalýsi, sem brætt saman við tólg gerir hana næstum að smjörigildi. Þá má og benda á hrossafeiti. Svo komið nú, að hrossafjöldi er orðinn svo mikill í sumum hjeruðum landsins, að til vandræða horfir, og ekki önnur ráð fyrir hendi, ef útflutningi á hrossum verður ekki við komið með þolanlegum kjörum á þessu sumri, en að þá verði að fara að slátra hrossunum. Hvað á þá að gera við hrossafeitina? Eigum við að kasta henni sem einskis nýtri? Ekki teljum við það bjargráð, heldur hitt, að hún sje notuð til viðbits með sömu ánægju og annað feitmeti, eins og einstakir bændur eru þegar farnir að gera.

Þarna gæti komið drjúg viðbót við feitmeti það, sem allað er í landinu á annan hátt.

Af framanskráðum ástæðum leyfum vér okkur að ráða háttv. deild til að samþykkja ekki frumv. þetta.

Alþingi, 4. maí 1918.

Hjörtur Snorrason,
ritari minni hlutans.

Guðm. Ólafsson,
framsögum. minni hlutans.

(C. VIII, 2).

Nd.

64. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn á Siglufirði útibú frá Landsbanka Íslands.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir átt fund um þetta mál við bankastjóra Landsbankans, og virðast þeir allir vera á einu máli um það, að útibú muni geta þrífist á Siglufirði, en hins vegar voru nokkuð skiftar skoðanir þeirra um, hvort bankinn mundi sem stendur eða bráðlega hafa nægilegt fje fyrir hendi til stofnunar slíks útibús.

Að þannig vöxnu máli sjer nefndin ekkert því til fyrirstöðu, að tillaga þessi verði samþykkt, þar sem hún fer eigi fram á annað en að útibúið verði stofnsett þegar föng verða á. Nefndin gerir ráð fyrir því, að þörf sje á útibúi á þessum stað.

Nefndin leggur því til, að tillagan verði samþykkt.

Alþingi, 6. maí 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögumaður.

Þorleifur Jónsson.

Einar Jónsson.

Þjelur Ottesen.

(B. II, 2).

Nd.**65. Nefndarállt**

um frv. til laga um mótak.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir orðið sammála um, að þörf sje á, eins og nú stendur, að setja lagaákvæði, er fyrirbygggi, að mótak verði selt óhæfilega hátt. Hins vegar þótti nefndinni eigi nægilega trygður rjettur eigenda eða umráðamanna mólanda í ýmsum greinum, og leggur því til, að töluverðar breytingar verði gerðar á frv., og miða þær allar í þá átt að tryggja þennan rjett.

Þetta eru

BREYTINGARTILLÖGUR

nefndarinnar.

1. Við 1. gr.

Aftan við greinina bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Ef ágreiningur verður milli eiganda eða umráðamanns mólands og þess, er óskar mótags, um, hvort hinum síðarnefnda sje nauðsyn á mótaki á þeim stað eða hvar í landinu megi þurka og geyma mó, skal hreppsnefnd eða bæjarstjórn, þar sem mólandið er, skera úr, og verður þeim úrskurði eigi áfrýjað. Meðan nægilegt móland er innan takmarka hrepps eða kaupstaðar, er óheimilt mótak utan þeirra takmarka, nema aðiljar sjeu ásáttir um.

2. Við 3. gr.

Greinin orðist svo:

Gjald fyrir mótak, þurkun mós, upphleðslu, geymslu, hnausstungu, torfistu og átroðning, skulu hinir kvöddu menn meta eftir gæðum mós, þykt hans, legu mólands og gæðum, og yfirleitt öllu, sem máli skiftir um verðmæti hans og mólandsins. Þó má gjaldið venjulega eigi vera hærra en 10% umfram það gjald, sem tekið var fyrir mótak á þeim stað árið 1917; en hafi enginn mór þá verið tekinn þar, skal hafa hliðsjón af slíku gjaldi á því ári í sama bygðarlagi. Nú er móland leigujarðar tekið samkvæmt lögum þessum, og skiftist gjaldið þá milli landsdrottins og leiguliða, eftir mati tveggja óvilhallra manna, er sýslumaður eða bæjarfógeti kveður til þess, nema aðiljar komi sjer saman um skiftinguna.

3. Við 4. gr.

Greinin falli burt, en í hennar stað komi ný 4. grein, svo hljóðandi:

Sá, sem fær mótak samkvæmt lögum þessum, er skyldur til að ganga þannig frá mógröfum, að skepnum stafi eigi veruleg hætta af.

Með þessum breytingum ræður nefndin háttv. deild til að samþykkja frv.

Alþingi, 6. maí 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögum.

Þorleifur Jónsson.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

(B. XIII, 2).

Nd. 66. Állt fjárveitinganefndar

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 59 frá 22. nóv. 1907, um fræðslu barna.

Fjárveitinganefndin hefir athugað fjárhagshlið frv. og sjer ekkert við hana að athuga. Samþykkt á fundi nefndarinnar með 6 : 1 atkv.

Alþingi, 4. maí 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
skrifari.

(B. VII, 4).

Nd. 67. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Í stað 2. málsgreinar 4. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, komi svo hljóðandi málsgrein:

Í janúar næstum eftir að samþykkt hefir verið með leynilegri atkvæðagreiðslu samkvæmt 17. gr., að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu.

2. gr.

1. málslíður 14. greinar nefndra laga orðist þannig:

Að loknu hverju reikningsári skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna ár og senda bæjarstjóranum fyrir lok febrúarmánaðar.

3. gr.

17. grein nefndra laga orðist þannig:

Bæjarstjórnin lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta. Verði þá felt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, getur bæjarstjórn látið nýja atkvæðagreiðslu fram fara síðar, þó eigi fyr en að einu ári liðnu frá því að samskonar atkvæðagreiðsla fór fram.

4. gr.

3., 10., 12. og 16. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, gangi í gildi þegar í stað. Verði samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða við leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda, að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, ganga 2. og 4. gr. laganna í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí sama ár. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. X, 3).

Ed.**68. Frumvarp**

til laga um stækkun verslunarlóðarinnar í Ólafsfirði.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

Takmörk verslunarlóðar í Ólafsfirði skulu vera frá Brinnesá að austan og til Kotnefs að vestan, og taki lóðin á land upp 200 metra frá stórstraumisfjöruborði.

(D. II, 1).

Nd.**69. Fyrirspurn**

til landsstjórnarinnar um framkvæmdir fossanefndarinnar.

Flutningsmenn: Gisli Sveinsson, Pjetur Ottesen, Stefán Stefánsson, Jón Jónsson, Magnús Guðmundsson, Þórarinn Jónsson, Einar Arnórsson, Sigurður Sigurðsson, Sigurður Stefánsson og Magnús Pjetursson.

Hvað liður framkvæmdum fossanefndarinnar, er skipuð var samkvæmt ályktun síðasta Alþingis, og hver er niðurstaða hennar að því er sjerstaklega snertir 1. og 4. lið nefndrar ályktunar?

(B. IX, 5).

Ed. 70. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþykktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

Flutningsmaður: Magnús Kristjánsson.

1. Á undan 1. gr. frumvarpsins komi ný grein, svo hljóðandi:

Aftan við 2. gr. laga nr. 79, 14. nóv. 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Í framangreindum samþykktum skal ákveða, að veita megi kaupmönnum, sem eingöngu versla með tóbaksvörur eða sælgæti, undanþágu, að því er snertir lokunartíma sölubúða slíkra sjerverslana, gegn hæfilegu árgjaldi, sem stjórnarráðið ákveður fyrir eitt ár í senn og rennur í bæjarsjóð hlutaðeigandi kaupstaðar.

Greinatala frumvarpsins breytist samkvæmt þessu.

2. Verði framangreind tillaga samþykkt, falli úr 1. gr. frumvarpsins orðin:
»laga nr. 79 — kaupstöðum«.

(B. I, 3).

Ed. 71. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um bæjarstjórn á Siglufirði.

Flutningsmenn: Stefán Stefánsson og Einar Árnason.

1. Við 1. gr.

a. Fyrir orðin: »þar stofnað nýtt sjerstakt lögsagnarumdæmi, er náð« komi: nær umdæmið.

b. Í staðinn fyrir »lögsagnarumdæmi« í *annari og þriðju* málsgrein sömu greinar komi:
umdæmi.

2. Við 3. gr.

Greinin orðist þannig:

Landsstjórnin skipar fyrir um, hvernig málum þeim í Hvanneyrarhreppi, sem ekki eru útkljáð þegar lögin öðlast gildi, skuli skift milli sýslumanns Eyjafjarðarsýslu og lögreglustjórans á Siglufirði.

3. Við 5. gr.

Greinin orðist þannig:

Í Siglufjarðarkaupstað skal vera lögreglustjóri, skipaður af landsstjórninni, með 2000 kr. árslaunum úr landssjóði, og hefir hann á hendi, auk stjórnar kaupstaðarmálefna, dómstjórn í almennum lögreglumálum, lögreglustjórn, gjaldheimtu á skipagjöldum fyrir sýslumanninn í Eyjafjarð-

arsýslu í kaupstaðnum og önnur störf, er hreppstjórum eru falin, hverjum í sínu umdæmi, alt gegn þeirri þóknun, sem þeim er ákveðin í lögum.

4. Við 6. gr.

Í stað »bæjarfógetinn«, komi:
lögreglustjórinn.

5. Við 7. gr.

Greinin orðist svo:

Lögreglustjórinn er sjálfkjörinn oddviti bæjarstjórnarinnar og hefir atkvæðisrjett á fundum. Hann hefir fyrir oddvitastarfið 500 kr. þóknun á ári úr bæjarsjóði.

6. Við 16., 18., 21., 29., 30. og 33. gr.

Í stað »bæjarfógeti« komi:
lögreglustjóri.

(B. IV, 4).

Nd.

72. Nefndarálit

um frumvarp til laga um mjólkursölu á Ísafirði (þingskjal 52).

Frá allsherjarnefnd.

Frumvarp þetta er að kalla orðrjett sniðið eftir lögum um sama efni handa Reykjavík. Nefndin sjer því ekkert athugavert við frumvarpið, og ræður háttvirtri deild til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi, 7. maí 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Einar Jónsson,
framsögumaður.

Þorleifur Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(A. V, 2)

Nd.

73. Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna, lögum 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, og lögum 20. okt. 1913, um stofnun hagstofu Íslands.

Frá meiri hluta allsherjarnefndar.

Allsherjarnefnd hefir ekki getað orðið á eitt sátt um þetta mál.

Meiri hluti nefndarinnar getur engan veginn fallist á það sem rjetta leið

eða heppilega að taka út úr einstaka liði launamálsins og breyta þeim, þar sem það stendur fyrir dyrum að taka launamálið í heild sinni til athugunar.

Með því að taka einstaka liði launamálsins út úr, eins og stjórnin leggur til í þessu frumvarpi, raskast að sjálfsgöðu það heildarsamræmi, sem nauðsynlegt er að sje í launalöggjöf landsins.

Meiri hluti nefndarinnar verður sem sje að líta svo á, að með þessum breytingum sje öðrum starfsmönnum landsins órjettur ger, 'og eðlileg afleiðing þess verði sú, að þeir risi allir upp sem einn maður og krefjist hækkunar á launum sínum, í samsvörun við þá hækkun, sem farið er fram á í þessu frumvarpi, og það nú þegar á þessu aukabingi.

Meiri hluti nefndarinnar vill engan veginn stuðla að því að fá nú alt launamálið inn á þetta aukabing á þennan hátt; litur enn fremur svo á, að það sje naumast gerlegt að ráða þessu mikla máli til lykta, eins og nú er ástatt, eða yfir höfuð nokkuð við það að fást á öðrum grundvelli en þeim, sem gert hefir verið með dýrtíðaruppbótinni.

Meiri hluti nefndarinnar ræður því háttv. deild til að fella frumvarpið.

Alþingi, 6. maí 1918.

Pjetur Ottesen,
framsögumaður.

Þorleifur Jónsson.

Einar Jónsson.

Með því að mál þetta snertir mig persónulega, hefi jeg engin afskipti haft af því í nefndinni og mun eigi greiða atkvæði um það í háttv. deild.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

(C. XII, 1).

Nð.

74. Tillaga

til þingsályktunar um sauðfjárbaðlyf.

Flutningsm.: Þórarinn Jónsson og Pjetur Ottesen.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að annast um það, að nægileg baðlyf til þrifabáða á sauðfje næsta haust verði komin til landsins ekki síðar en fyrir næstkomandi ágústmánaðarlok.
2. Að, brýna rækilega fyrir hreppsnefndum og bæjarstjórnnum, að tryggilegt eftirlit sje haft með böðununum, og að þær fari, eftir því sem kostur er á, samtímis fram á þeim svæðum, þar sem samgöngur eru tíðar.

(B. XVI, 1).

Nd.**75. Frumvarp**

til laga um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að leggja gjald á kvikmyndasýningar og aðrar opinberar myndasýningar, aðrar en málverka- eða teiknisýningar.

Flutningsm.: Jörundur Brynjólfsson og Þorsteinn Jónsson.

1. gr.

Bæjarstjórnnum og sveitarstjórnnum er heimilt að krefjast gjalds í bæjar-sjóð eða sveitarsjóð af kvikmyndasýningum og öðrum opinberum myndasýningum, sem fram fara í umdæmi þeirra, öðrum en málverka- eða teiknisýningum.

Gjaldið skal ákveða með reglugerð, er bæjarstjórn eða sveitarstjórn semur og stjórnarráðið staðfestir, og má í reglugerðinni ákveða, að sýningar, sem haldnar verða í góðgerðaskyni, skuli undanþegnar gjaldskyldu, ef trygging er fyrir, að tilganginum sje fullnægt.

2. gr.

Gjaldið má vera mishátt fyrir mismunandi sýningar, en aldrei meira en 20% — tuttugu af hundraði — af öllum tekjum, áður en kostnaður er dreginn frá.

3. gr.

Í reglugerðum þeim, sem settar verða samkvæmt 1. gr., skal kveða á um innheimtu gjaldsins.

4. gr.

Brot gegn reglugerðum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum, allt að 1000 krónum, og skal fara með mál, er risa út af þeim, sem opinber lögreglumál.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1918.

Greinargerð.

Á nokkrum stöðum hjer á landi eru starfrækt kvikmyndahús, og má búast við, að þeim fjölgi eftir því, sem fólki fjölgar í bæjum og kaupúnum.

Ekkert er eðlilegra en að þessar stofnanir greiði nokkurt gjald til viðkomandi bæjar- eða sveitarsjóðs.

Vel má vera, að kvikmyndahúsin greiði nú eitthvert gjald til sveitar- eða bæjarsjóðs, en viðast hvar mun það vera allt of lágt, og óvist um, að viðkomandi sveitar- eða bæjarstjórn hafi vald, án lagaheimildar, til að hækka gjald þetta.

Frumvarp þetta er flutt með vitund og vilja bæjarstjórnar Reykjavíkur.

(B. XIV, 2).

Nd. 76. Állt fjárveitinganefndar

um frumvarp til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík.

Fjárveitinganefndin hefir athugað fjárhagshlið frumvarpsins, og þar sem ekki er ætlast til, að lögin komi strax til framkvæmda, þá sjer hún ekkert við hana að athuga. Samþykkt á fundi nefndarinnar með 4 : 1 atkv.

Alþingi, 7. maí 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
skrifari.

(B. XII, 2).

Nd. 77. Nefndarálit

um frumvarp til laga um hafnsögu í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og þar sem hún telur víst, að nauðsyn beri til að yngja upp gömul lagaákvæði, er að þessu lúta, þá ræður hún háttv. deild til að samþykkja frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 7. maí 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Þorl. Jónsson,
framsögum.

Einar Jónsson.

Pjetur Ottesen.

(B. XVII, 1).

Nd. 78. Frumvarp

til laga um löggilding verslunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu.

Flutningsm.: Gísli Sveinsson.

1. gr.

Við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu skal vera löggiltur verslunarstaður.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi, þegar stjórnarráðið hefir ákveðið takmörk verslunarlóðarinnar samkvæmt lögum nr. 61, 10. nóv. 1905, og birt þau í B-deild Stjórnartíðindanna.

Greinargerð.

Þótt mál það, sem frv. fjallar um, sýnist hvorki mikilsvert nje snertandi ástand það, er nú ríkir — en við hið síðara verða einkum að miðast tillögur þingmanna á þessu aukapingi, ef vel er —, þá hefi jeg þó viljað flytja það nú, eftir ósk hlutaðeigandi hjeraðsbúa, með því að það er nokkrum hluta þeirra áhugamál og horfir þeim til nauðsynja, er fram í sækir, og að sumu leyti í bráð. Flutningabátur sá (Skafthellingur), er Skafthellingar hafa komið sjer upp með miklum erfiðsmunum, er nú loks kominn til landsins og tekur upp ferðir sem suðurlandsskip, og er svo til ætlast, að hann geti komið vörum alstaðar þar í land með suðurströndinni, er kleift er, en sjerstaklega eru nokkrir ákveðnir staðir til þess hentugastir og líklegastir. Meðal þeirra er þessi tiltekni staður — Hvalsíki við Skeiðarársand —, sem eigi hefir verið löggiltur, þótt aðrir lendingaeða viðkomustaðir í sömu sýslu, sem eigi eru líklegri, hafi þegar verið teknir í tölu löggiltra verslunarstaða.

(B. XVIII, 1).

Nd.

79. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða o. fl.

Frá fjárveitinganefnd.

1. gr.

Gjaldskrá þá, sem um getur í 4. gr. laga nr. 34, 16. nóv. 1907, heimilast landsstjórninni, með ráði landlæknis, að hækka um helming (100 %), eða því sem næst yfirleitt.

2. gr.

Borgun sú til hjeraðslækna fyrir læknisferðir, sem ákveðin er í 5. gr. laga nr. 34, 16. nóv. 1907, skal hækka um helming (100%).

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda fyrst um sinn, meðan landssjóður veitir dýrtíðaruppbót á launum embættis- og sýslunarmanna sinna.

Greinargerð.

Meiri hluti fjárveitinganefndar hefir tekið að sjer að flytja frv. þetta að tilhlutun stjórnarinnar, til þess að spara tímatöl þá, sem á málinu hlaut að verða, ef það hefði verið lagt fyrir sem stjórnarfrv. En stjórn Læknafjelags Íslands sendi landsstjórninni brjef, og biður hana að flytja frv., sem fari í þessa átt. Í brjefi þessu lýsir stjórn Læknafjelagsins nauðsyn þess að bæta til bráðabirgða þann hluta launa hjeraðslæknanna, sem þeim er ætlaður í borgun fyrir læknisverk og ferðir.

Brjef þetta, ásamt áliti landlæknis, er prentað sem fylgiskjöl með frumvarpinu, og nægir því að vísa til brjefa þessara til frekari greinargerðar.

Fylgiskjal I.

Reykjavík, 9. apríl 1918.

Stjórn Læknafjelags Íslands leyfir sjer hjer með virðingarfylst að fara þess á leit við stjórnarráð Íslands, að það leggi fyrir komandi Alþingi lagafrumvarp um bráðabirgðahækkun á borgun fyrir læknisverk hjeraðslækna, sem svari til þess, sem nauðsynjavörur hafa hækkað í verði síðan styrjöldin hófst, og þá væntanlega eigi minni en 100%.

Ástæður vorar fyrir þessari málaleitun eru þessar:

1). Þótt læknum, sem öðrum embættismönnum, hafi verið veitt dýrtíðaruppbót á föstu laununum, þá nær hún aðeins til nokkurs hluta af tekjum þeirra. Hinn afarlági taxti á öllum verkum lækna hefir haldist óbreyttur, en öll sanngirni mælir með því að uppbót fengist á honum, engu síður en föstu laununum. Aukatekjur lækna hafa því rýrnað stórkostlega, jafnframt því sem peningar fjellu í verði.

2). Oss er kunnugt um það, að hagar hjeraðslækna gerist nú mjög þröngur, er bæði voru tekjur þeirra flestra mjög rýrar áður en ófriðurinn skall yfir, og dýrtíð hefir aukist fram úr hófi með hverju ári síðan, án þess að sjeð verði fyrir enda á henni.

3). Að vjer höfum ekki miðað uppbót á borgun fyrir læknisverk við sama hlutfall og dýrtíðaruppbót þá, sem Alþingi veitti embættismönnum, stafar bæði af því, hve lág hún er og sjerstaklega af því, að borgun sú, sem ákveðin er með lögum 16. nóv. 1907 og gjaldskrá fyrir hjeraðslækna, dagsettri 14. febr. 1908, er svo afarlág.

Hvað borgun fyrir læknisferðir snertir, þá er nú læknum goldið miklu minna en óbrotnum fylgdarmanni, 3: 30 aurar um klukkustund að degi, en 50 au. að nóttu. Til samanburðar má nefna ferðataxta norsku læknanna frá 1909:

»Sjúkravitjun alt að 1 km. frá heimili læknis 4,00 kr.						
---	---	5	---	---	---	5,00
---	---	7	---	---	---	6,00
---	---	8,5	---	---	---	7,00
---	---	10	---	---	---	8,00

Ef lengra er farið, þá 2 kr. fyrir hverja 5 km. Flutningur ókeypis.
Næturtaxti 30--50% hærri.

Íslenskir læknar fá því 30 auru fyrir sömu vegalengd, sem norskir læknar fá 7—8 kr. fyrir, og er þó í ráði að hækka norska taxtann að miklum mun. Og þó eru hin föstu laun norsku læknanna miklu hærri en íslensku launin. Föstu launin voru frá 3000 kr. (klasse I b) til 1200 kr., en 3 launahækkanir fylgdu, 200 kr. í hvert sinn, en nú er ráðgert að hækka þau, svo að þau verði 5000—2000 kr. (byrjunarlaun).

Um gjaldskrá hjeraðslækna er svipað að segja. Hvað allra ríflegust er borgunin fyrir skoðun sjúklinga 5 fyrstu sinnin, 1 kr. Í Noregi er hún borguð með 2—3 kr., og á nú að hækka upp í 3—5 kr. (fyrsta skoðun).

Að sjálfsöğðu ber brýna nauðsyn til að endurskoða þessi ákvæði öll og breyta þeim. En hver gerum ráð fyrir, að stjórn og Alþingi sjeu ef til vill ófús á það, meðan launamálið er ekki tekið fyrir í heild. Auk þess teljum hver sjálfsagt, að læknastjettinni gefist kostur á að láta álit sitt í ljós á þessu máli á almennum læknafundi, sem væntanlega verður haldinn sumarið 1919. Hver höfum því eigi treyst oss til að fara fram á annað en bráðabirgðauppbót á gildandi töxtum, meðan sú dýrtið helst, sem nú stendur yfir.

Virðingarfylst.

Guðm. Hannesson. G. Magnússon. Sæm. Bjarnhjeðinsson.

Til Stjórnarráðs Íslands.

Fylgiskjal II.

LANDLÆKNIRINN.

Reykjavík, 23. apríl 1918.

Með brjefi, dagsettu 12. þ. m., hefir hið háa Stjórnarráð beiðst þess, að jeg láti í tje álit mitt og tillögur um hjer með fylgjandi erindi frá Læknafjelagi Íslands, um hækkun á borgun fyrir læknisverk hjeraðslækna.

Fyrst er þá að geta þess, að Læknafjelag Íslands er nýstofnað (í janúar þ. á), og veit jeg, að flestallir hjeraðslæknar landsins hafa þegar gengið í það fjelag, ásamt því nær öllum öðrum læknum á landi hjer. »Tilgangur fjelagsins er« — segir í lögum þess — »að efla hag og sóma íslenskrar læknastjettar, samvinnu

meðal lækna í heilbrigðismálum þjóðarinnar og glæða áhuga lækna fyrir öllu, er að starfi þeirra lýtur.«

Stjórn fjelagsins sneri sjer fyrst til mín sem landlæknis með þetta mál-efni, sjálfsgagt af því, að það er meir en kunnugt, að hjeraðslæknar hafa hingað til ekki átt annan málsvara en landlækni, og það tíðum bakað embættisstarfi hans mörg óþægindi að verða að taka það upp hjá sjálfum sjer að halda fram rjettmætum hagsmunakröfum hjeraðslækna gagnvart þingi og stjórn. Þess vegna svaraði jeg málaleitun Læknaþjelagsins á þann hátt, að nú bæri stjórn þess fjelags að sjálfsgöðu að bera upp óskir og kröfur hjeraðslæknastjettarinnar, svo að landlæknir gæti látið þar til sín taka á þann eina rjetta hátt, sem yfirmaður heilbrigðismála landsins og ráðunautur stjórnarinnar í þeim málum.

Að svo mæltu sný jeg mjer að erindi Læknaþjelagsins. Þar er farið fram á, að stjórnarráðið leggi fyrir »komandi Alþingi lagafrumvarp um bráðabirgða-hækkun á borgun fyrir læknisverk hjeraðslækna, sem svari til þess, sem nauðsynjavörur hafa hækkað í verði, siðan styrjöldin hófst, og þá væntanlega eigi minni en 100%.« Er þar átt við hvorttveggja, tímaborgun til hjeraðslækna á ferðum þeirra, samkv. 5. gr. laga nr. 34, 16. nóv. 1907, og líka þá borgun, sem þeim ber fyrir læknisverk, samkv. gjaldskrá fyrir hjeraðslækna, 14. febr. 1908. Sú gjaldskrá er sett samkv. 4. gr. nefndra laga. En sú grein er þannig orðuð, að gjaldskráin verður ekki hækkuð neitt að mun án nýrrar lagaheimildar.

Þá vil jeg geta þess, að löngu áður en stríðið hófst varð jeg var við mikla óánægju hjeraðslækna um land alt yfir því, hvað þeir fá ferðir sínar illa borgaðar. Og mjög víða sögðu hjeraðslæknar mjer, að alþýða manna teldi þetta smánarborgun — 30 aurar fyrir hverja klukkutímaferð —, svo að allur þorri manna borgaði læknum miklu meira fyrir ferðir þeirra en lögin tiltaka.

Hins vegar voru hjeraðslæknar þá yfirleitt allánægðir með þá borgun, sem þeir fengu fyrir læknisverk sín samkvæmt gjaldskránni.

Þetta er ofureðlilegt. Ef lítið er á kjör norskra hjeraðslækna, hvað þeir fá fyrir ferðir sínar og læknisverk, þá má sjá, að hlutfallið er alt annað. Ef norskur hjeraðslæknir t. d. vitjar sjúklings, sem á heima 30 rastir frá heimili læknisins, þá fær hann 8 kr. fyrir fyrstu 10 rastirnar og 2 kr. fyrir hverjar 5 rastir, sem við bætast, og því 16 kr. fyrir ferð til sjúklings í 30 rasta fjarlægð. Hjer á landi fara venjulega 8—10 tímar í jafnlanga ferð; en hjer fær læknir þá ekki nema 2 kr. 40 aur. til 3 kr. fyrir ferðina, sem sje hjer um bil $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{7}$ af þeirri borgun, sem norskur hjeraðslæknirinn fær. Fyrir að vitja sjúklings (skoðun og ráðlegging) fjekk norskur hjeraðslæknirinn áður 2—3 kr., sá íslenskur 1—2 kr. (sbr. 3. gr. A í gjaldskránni). Þar er því munurinn margfalt minni, þótt mikill sje.

Af framangreindum ástæðum get jeg ekki fallist á tillögu Læknaþjelagsins um jafnmikla hækkun á borgun fyrir læknisferðir og læknisverk. En að öllu öðru leyti tel jeg þessa málaleitan á fullum rökum bygða, og mæli eindregið með því, að hún verði tekin til greina. Legg jeg því til og leyfi mjer að fara þess á leit, að hinu háa Stjórnarráði megi þóknast að hlutast til um það, að ákveðin verði með lögum dýrtiðarhækkun á borgun fyrir læknisferðir og læknisverk, þannig, að sú borgun, sem ákveðin er í 5. gr. laga nr. 34, 1907, verði hækkuð

um 150⁰%, en öll gjöld fyrir læknisverk, samkvæmt gjaldskrá 14. febr. 1908, verði hins vegar ekki hækkuð nema um 50⁰%.

G. Björnson.

Til Stjórnarráðsins.

(C. XIII, 1).

Nd.

80. Tillaga

til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til að greiða Gísla Guðmundssyni meiri laun en heimilað er í fjárlögum.

Frá fjárveitinganefnd.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða Gísla Guðmundssyni, gerlafræðingi, 600 kr. á ári af launum þeim, sem í fjárlögum eru ætluð forstöðumanni efnarannsóknarstofunnar í Reykjavík, meðan hann gegnir þeim störfum.

(B. I, 4).

Nd.

81. Frumvarp

til laga um bæjarstjórn á Siglufirði.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Siglufjarðarverslunarstaður skal tekinn í tölu kaupstaðanna, og nær umdæmið yfir allan hinn núverandi Hvanneyrarhrepp.

Umdæmi þetta skal hjer eftir sem hingað til vera í alþingiskjördæmi Eyjafjarðarsýslu, þangað til öðruvísi verður ákveðið.

Þar, sem í lögum þessum er talað um kaupstað og kaupstaðarbúa, er átt við allt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

2. gr.

Landssjóður greiðir kostnað þann, sem stofnun hins nýja lögsagnarumdæmis hefir í för með sjer.

3. gr.

Landsstjórnin skipar fyrir um, hvernig málum þeim í Hvanneyrar-

hreppi, sem ekki eru útkljáð, þegar lögin öðlast gildi, skuli skift milli sýslumanns Eyjafjarðarsýslu og lögreglustjórans á Siglufirði.

4. gr.

Verslunarlóð kaupstaðarins hefir þessi takmörk:

a. *Ad vestanverðu við höfnina:*

Að norðan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 föðmum fyrir norðan húsið Bakka. Að sunnan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 föðmum fyrir sunnan húsið Hliðarhús. Að vestan fjallið. Að austan höfnin.

b. *Ad austanverðu við höfnina:*

Að norðan svo nefndur Rjómalækur, sunnan við túnið á Staðarhóli. Að sunnan Skútuá. Að vestan höfnin. Að austan lina, sem er 50 föðmum ofar en stórstraumsflóðmál.

5. gr.

Í Siglufjarðarkaupstað skal vera lögreglustjóri, skipaður af landsstjórninni, með 2000 kr. árslaunum úr landssjóði, og hefir hann á hendi, auk stjórnar kaupstaðarmálefna, dómstjórn í almennum lögreglumálum, lögreglustjórn, gjaldheimtu á skipagjöldum fyrir sýslumanninn í Eyjafjarðarsýslu í kaupstaðnum og önnur störf, er hreppstjórum eru falin, hverjum í sinu umdæmi, alt gegn þeirri þóknun, sem þeim er ákveðin í lögum.

6. gr.

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn, og eru í henni lögreglustjórinn og sex bæjarfulltrúar, kosnir af kaupstaðarbúum, eftir lögum um kosningar til bæjarstjórna í kaupstöðum. Skilyrðin fyrir kosningarrjetti og kjörgengi eru hin sömu og nú gilda, eða síðar kunna að verða sett, um kjörgengi og kosningarrjett í málefnum kaupstaða og hreppsfjelaga. Tölu bæjarfulltrúa má stjórnarráðið breyta, ef þörf gerist, eftir tillögu bæjarstjórnar.

7. gr.

Lögreglustjórinn er sjálfkjörinn oddviti bæjarstjórnarinnar og hefir atkvæðisrjett á fundum. Hann hefir fyrir oddvitastarfið 500 kr. þóknun á ári úr bæjarsjóði.

8. gr.

Oddviti bæjarstjórnar hefir á hendi framkvæmd á ákvörðunum þeim, er bæjarstjórnin gerir, og í bæjarmálefnum yfir höfuð. Þó má bæjarstjórnin fela einum eða fleirum mönnum úr sínum flokki að framkvæma einstöku bæjarstörf, eftir reglum, er hún sjálf setur. Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem bæjarstjórnin felur þeim.

9. gr.

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir til 6 ára. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta sinn, fara tveir frá að tveimur árum liðnum og svo ávalt tveir annaðhvort ár. Hverjir fari frá í fyrsta og annað skifti skal vera komið undir samkomulagi eða hlutkesti.

Ef einhver fulltrúi fer frá áður en 6 ár eru liðin frá kosningu hans, skal sem fyrst kjósa annan í hans stað, en að eins fyrir þann tíma, er hinn átti eftir að vera.

10. gr.

Fulltrúakosning skal fara fram á virkum degi sem fyrst eftir nýár, nema þegar aukakosning þarf að fara fram. Í kjörstjórn eru bæjarfógeti og tveir fulltrúar, er bæjarstjórnin kýs til þess. Kjörstjórnin skal semja kjörskrá fyrir hver árslok, og gildir hún fyrir almanaksárið næsta á eftir, þótt aukakosning fari fram á því ári.

Kjörskráin skal liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Mótbárur gegn kjörskránni, að einhver sje oftalinn eða vantallinn, á að bera upp fyrir kjörstjórninni að minsta kosti þrem dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á málið.

11. gr.

Formaður kjörstjórnar skal boða stað og stund, er kosningar skulu fram fara, að minsta kosti viku á undan kosningu, á þann hátt, sem þing eða fundir eru alment boðaðir í kaupstaðnum.

12. gr.

Hver sá, sem er kjörgengur, er skyldur að taka móti kosningu, nema hann sje sextugur að aldri, eða hann, vegna heilsubrests eða annars, hafi sennilega ástæðu til að skorast undan kosningu. Kjörstjórnin sker úr þessu; en láti hann sjer ekki lynda úrskurð hennar, skal skjóta málinu til bæjarstjórnarinnar. Sá, sem hefir gegnt fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þann starfa aftur fyr en eftir jafnlangan tíma og hann síðast var fulltrúi.

13. gr.

Sá, sem hefir eitthvað að kæra yfir kosningargerð þeirri, er fram hefir farið, eða yfir úrskurðum kjörstjórnarinnar, verður að bera mál sitt skriflega undir bæjarstjórnina innan viku eftir að kosning hefir fram farið, eigi umkvörtun hans að vera tekin til greina. Innan hálf mánaðar frá því, að kæruskjalið var afhent bæjarstjórninni, leggur hún úrskurð sinn á málið, og skal áður leita um það álits kjörstjórnarinnar. Kæra má skriflega úrskurð bæjarstjórnarinnar fyrir stjórnarráðinu, innan hálf mánaðar frá því að úrskurðurinn var upp kveðinn. Þegar almennar kosningar hafa fram farið, fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórninni, er fullnaðarúrskurður er lagður á kærur þær, er fram kunna að hafa komið yfir hinni nýju kosningu.

14. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en sá tími er liðinn, sem hann er kosinn til, og skal bæjarstjórnin ákveða, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórnin ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, sökum atvika, er

svifta hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni, af því hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, sem hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, sem vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í 11. gr.

15. gr.

Oddviti bæjarstjórnarinnar stýrir umræðum á fundum og sjer um, að það sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina. Fundir bæjarstjórnarinnar skulu venjulega fara fram í heyranda hljóði. Þó má ræða einstök mál innan luktra dyra, þegar bæjarstjórnin ályktar það. Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður, auk oddvita, að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðafjöldi skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og móti, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar, og þá ræður hlutkesti. Það skal kunnbert bæjarbúum, hvar og hve nær bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera, eða að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa æskir þess. Oddviti skal á undan fundum, að svo miklu leyti, sem unt er, skýra bæjarfulltrúum frá því, hver málefni komi fyrir. Allir þeir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina strax og bókun er lokið, og sjerhver í bæjarstjórninni á rjett á að fá ágreiningsatkvæði sitt stuttlega bókað. Bæjarstjórnin setur sjálf fundar-sköp sín, en stjórnarráðið samþykkir þau.

16. gr.

Virðist lögreglustjóra, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út yfir valdsvið hennar, sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, og leggur það úrskurð sinn á málið. Eftirrit af skýrslu bæjarfógeta skal jafnframt sent bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en skýrslan fer til stjórnarráðsins.

17. gr.

I öllum þeim málum, er snerta uppeldi og fræðslu barna, hefir formaður barnaskólanefndarinnar sæti og atkvæði á fundum bæjarstjórnarinnar.

18. gr.

Bæjarstjórnin kýs fjóra menn til að vera í byggingarnefnd fyrir kaupstaðinn ásamt lögreglustjóra; skulu tveir þessara manna kosnir úr flokki bæjarfulltrúa.

19. gr.

Bæjarstjórnin kýs 5 menn í nafnarnefnd samkvæmt hafnarlögum Siglufjarðar.

20. gr.

Bæjarstjórnin kýs bæjargjaldkera og veitir honum árlega þóknun. Skál hann skyldur að hafa starf sitt á hendi að minsta kosti 3 ár, nema bæjarstjórnin taki lausnarbeiðni hans gilda fyr.

21. gr.

Bæjarstjórnin skipar sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu lögreglustjóra, en hann getur veitt þeim lausn án samþykkis bæjarfulltrúanna.

22. gr.

Endurskoðendur reikninga kaupstaðarins skulu vera tveir; eru þeir kosnir til þriggja ára í senn af kosningarbærum kaupstaðarbúum og á sama hátt og fulltrúarnir. Þeir hafa þóknun úr bæjarsjóði fyrir starfa sinn. Auk reikninga bæjarsjóðsins skal þeim og skylt að endurskoða alla reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

23. gr.

Reikningsár kaupstaðarins er almanaksárið. Innan 1. dags októbermánaðar ár hvert skal bæjarstjórnin semja áætlun um tekjur og gjöld kaupstaðarins næsta ár. Í áætluninni skal tilgreina tekjur þær, sem til eru, til þess að borga með gjöldin, án þess að skattur sje lagður á bæjarbúa. Því, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafna niður á bæjarbúa eftir efnun og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal bæjarstjórnin ræða á tveim fundum með viku millibili. Við aðra umræðu skal bæjarstjórn ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein fyrir sig. Skál áætlunin í þeirri mynd, sem bæjarstjórnin samþykkir hana, vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. — Áætlun þessa skal leggja fram innan 1. dags nóvembermánaðar, og skal hún vera öllum til sýnis í hálfan mánuð. Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en sem svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

24. gr.

Niðurföfnun eftir efnun og ástæðum nær til allra, sem hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði; þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarsstaðar og góldið þar útsvar; þá skal frá ársútsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarsstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar. Ef rekin er í kaupstaðnum atvinna, sem talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða einhver kaupskapur, eða þilbátaútgerð, þá má leggja aukaútsvar á þá atvinnu, þótt ekki sje hún rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarsstaðar. Á hvalveiði, selveiði, síldveiði, á allskonar bræðslu og allskonar verksmiðjuíðnað, á atvinnu útlendra skipa við verkun á síld á höfninni, á ábúð á jörð eða jarðarhluta, á leiguliðaaafnot af jörð, þótt engin ábúð fylgi, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má leggja útsvar, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má

leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabréf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

25. gr.

Fimm manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum. Um kosningarrjett og kjörgengi til niðurfjöfnunarnefndar gildir hið sama sem ákveðið er um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar, svo og um kosningaraðferðina; einnig um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu. Nefndarmenn skulu kosnir til 6 ára, og skal kosning fara fram í september eða októbermánuði. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta skifti, fara tveir frá að þremur árum liðnum eftir samkomulagi eða hlutkesti. Síðan fara frá á hverjum þriggja ára fresti þrir og tveir nefndarmenn til skiftis. Enginn, sem er kjörgengur í bæjarstjórn, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurfjöfnunarnefndina. Þó má enginn samtímis sitja í niðurfjöfnunarnefnd og bæjarstjórn. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, getur verið undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir síðast í henni verið.

26. gr.

Niðurfjöfnunarnefndin jafnar niður hinum árlegu gjöldum í nóvembermánuði, samkvæmt áætluninni. Niðurfjöfnunarskráin og skrá um gjöld bæjarins skal liggja öllum til sýnis á venjulegum, hentugum, áður auglýstum stað, hálfan mánuð fyrir árslok. Bæjarstjórnin getur ákveðið, að aukaniðurfjöfnun skuli fram fara um mánaðamótin ágúst og september, og skulu gjöld þá lögð á þá, sem hafa flutt sig til kaupstaðarins eftir að aðalniðurfjöfnun fór fram og gjaldskyldir eru, eða farnir verða burt áður en næsta aðalniðurfjöfnun fer fram. Þessi aukaniðurfjöfnun skal liggja öllum til sýnis í hálfan mánuð, svo sem aðalniðurfjöfnun. Heimilt er niðurfjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árs-tekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni að halda þessum upplýsingum leyndum. Kæur yfir niðurfjöfnun skulu sendar niðurfjöfnunarnefndinni skriflegar, innan hálfes mánaðar frá því, að niðurfjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálfes mánaðar þar á eftir skal nefnd þessi skriflega skýra kærandanum frá, hvort og að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun þá, sem niðurfjöfnunarnefndin hefir gert, má svo innan hálfes mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórninni, sem leggur fullnaðarúrskurð á málið innan hálfes mánaðar. Kæur, sem koma fram eftir hinn tiltekna tíma, verða ekki teknar til greina. Hverjum, sem gert er að greiða bæjargjald, er heimilt að kvarta yfir gjaldi því, sem lagt hefir verið ekki að eins á sjálfan hann, heldur og á aðra á skránni, eða að einhverjum hafi verið slept. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns, eða að einhverjum hafi verið slept, skal þeim manni gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni áður en úr þessu er skorið í niðurfjöfnunarnefndinni eða bæjarstjórninni. Enginn getur, með því að bera sig upp um skattgjald sitt, komist hjá að greiða gjaldið á rjettum gjalddaga, en verði gjaldið lækkað, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það, sem ofgildið er.

27. gr.

Ef ágreiningur verður milli Siglufjarðarkaupstaðar og einhvers annars sveitar- eða bæjarfjelags um skiftingu milli þeirra á skattgjaldi einhvers manns, sker stjórnarráðið úr því.

28. gr.

Öll bæjargjöld eftir aðalniðurjöfnun skulu goldin að helmingi fyrir 1. febrúar og að helmingi fyrir 1. ágúst, en eftir aukaniðurjöfnun fyrir 1. október ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og líka allar aðrar tekjur kaupstaðarins. Sjeu gjöldin ekki greidd innan mánaðar frá gjald-daga, ber að taka þau lögtaki. Flytji gjaldskyldur maður sig alfarinn úr bænum fyrir nýár, fellur alt það gjald burt, sem lagt er á sjálfan hann fyrir það ár, sem í hönd fer. Sá, sem flytur sig úr kaupstaðnum einhvern tíma á árinu, er að eins gjaldskyldur til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem flytur sig inn í kaupstaðinn á árinu og er settur á auka-niðurjöfnunarskrá, er gjaldskyldur frá þeim tíma, er hann fluttist inn.

29. gr.

Bæjarstjórn, og sjerstaklega lögreglustjóri, skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn kaupstaðarins og sjá um, að tekjur bæjarsjóðs sjeu rjett heimtar og í tækan tíma; enn fremur gæta þess, að geymt sje, og eftir atvikum ávaxtað, fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda, til að borga útgjöld hans. Bæjar-stjórnin öll skal hafa ábyrgð á innstæðum og öðrum eignum kaupstaðarins.

30. gr.

Gjaldkeri skal að minsta kosti einu sinni á hverjum ársfjórðungi gefa bæjarstjórninni ákveðna sjóðsskýrslu, er sýni, hvað goldist hefir í bæjarsjóð og úr honum og hver er hinn handbæri peningaforði. Eigi má gjaldkeri borga neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávisun bæjarstjórnar. Skulu allar ávis-anir vera undirritaðar af lögreglustjóra, og sjeu þær yfir 100 krónur, þá einnig að minsta kosti af tveim bæjarfulltrúum.

31. gr.

Bæjarstjórnin er skyld að útvega og láta landsstjórninni eða hagstof-unni í tje skýrslur þær, sem beðið er um, svo sem um fólksstal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand kaupstaðarins.

32. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki hvílir beinlínis á henni samkvænt lögum, ekki taka af innstæðu fje kaupstaðarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa neina nýja fasteign, ekki taka stærri lán, nje lán upp á lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta borgunartímanum.

33. gr.

Pegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir

tekjur og gjöld kaupstaðarins, svo og skýrslu um eignir og skuldir í árslokin, og senda bæjarstjórninni fyrir lok janúarmánaðar. Lögreglustjóri lætur reikning þennan liggja öllum bæjarbúum til sýnis hálfan mánuð á vanalegum, hentugum, áður auglýstum stað. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af endurskoðendum kaupstaðarins, og skulu þeir hafa lokið rannsókn sinni innan mánaðar. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum þeirra, en það skal hann hafa gert innan hálf mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum endurskoðenda og svörum gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, sem leggur úrskurð sinn á reikninginn og veitir gjaldkera kvittun. Enginn má taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, sem honum hafa verið sjerstaklega falin á hendur. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna, að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Þegar búið er að leggja úrskurð á bæjarreikninginn, getur bæjarstjórnin birt á prenti ágrip af honum, er bæjarfógeti semur, og skulu í því ágripi greind öll aðalatriðin í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

34. gr.

Innan loka septembermánaðar skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið liðna reikningsár með athugasemdum endurskoðenda og úrskurðum bæjarstjórnarinnar. Komi það fram, að bæjarstjórnin hafi greitt ölögmæt gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvila á kaupstaðnum, eða á annan hátt ranglega beitt valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er með þarf; og ef nauðsyn ber til, getur stjórnarráðið með lögsókn komið fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

35. gr.

Með byggingarsamþykkt, sem bæjarstjórnin semur fyrir kaupstaðinn og stjórnarráðið staðfestir, má fela byggingarnefnd að annast byggingarmálefni kaupstaðarins undir yfirstjórn bæjarstjórnar. Í samþyktina má setja fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en enn þá eru í lögum, ákveða sektir fyrir brot og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, sem af ákvæðum samþykta-
innar leiðir.

36. gr.

Hið fyrsta eftir að lög þessi öðlast gildi skal stofna slökkvilið á Siglu-
firði. Allir bæjarbúar, sem til þess verða álitnir hæfir, eru skyldir til að mæta við slökkviliðsæfingar eftir boði bæjarstjórnar eða þess manns, sem bæjar-
stjórnin setur yfir slökkviliðið. Þegar eldsvoði kemur upp, skulu allir verkfær-
ir karlmenn í bænum skyldir að koma til brunans og hlýða öllum fyrirskip-
unum slökkviliðsstjóra eða aðstoðarmanna hans, er að því lúta að hjarga úr
eldinum, slökkva hann eða varna útbreiðslu hans. Bæjarstjórnin semur reglu-
gerð fyrir slökkviliðið, en stjórnarráðið staðfestir, og má ákveða sektir fyrir brot
gegn ákvæðum reglugerðarinnar, og renna þær í bæjarsjóð. Með mál út
af brotum gegn reglugerð þeirri skal farið sem almenn lögreglumál.

37. gr.

Bæjarstjórnin hefir alla yfirumsjón með vatnsleiðslu og rafleiðslu bæjarins, en falið getur hún sjerstökum mönnum eða sjerstökum nefndum alla nánari stjórn og umsjón stofnana þessara. Þurfi að taka vatn eða vatnsafl í landareign einstakra manna, skulu landeigendur skyldir til að láta í tje nægilegt vatn úr uppsprettum, ám og lækjum í landareign þeirra, þó svo, að þeir sjeu eigi með því sviftir nægilegu vatni til heimilisþarfa fyrir þá sjálfa. Svo skal þeim og skyllt að láta af hendi lóð og landsafnot til hvers kyns mannvirkja, er í þessu skyni þarf, þar með talið grjóttak, malartekja og torfrista, og að þola þær eignarkvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarjetti, sem slik mannvirki hafa í för með sjer, alt gegn því, að fult endurgjald komi fyrir. Bætur fyrir jarðrask í óræktuðu landi skulu því að eins greiddar, að álitid verði, að landeigandi biði skaða við það. Verði ekki samkomulagi náð um bætur þessar, skal eignarnám fram fara samkvæmt lögum.

38. gr.

Stjórnarráðið gerir ráðstafanir til þess, að lög þessi komist til framkvæmda 20. maí næst eftir að þau eru staðfest af konungi, og telst fyrsta fjárhagsár kaupstaðarins frá fardögum til ársloka það ár.

(A. II, 5).

Nd.**82. Nefndaralít**

um frumvarp til laga um viðauka við lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfríðnum.

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leggur til, að það verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 8. maí 1918.

Sigurður Stefánsson,
formaður.

Pjetur Jónsson,
framsögumaður.

Þorsteinn Jónsson.

Pjetur Þórðarson.

Björn Kristjánsson.

Jörundur Brynjólfsson.

Sigurður Sigurðsson.

(C. X, 2).

Nd.**83. Skýrsla**

um hag landssjóðs í lok fjárhagstímabilsins 1916—1917 og um útlitið fyrir yfirstandandi fjárhagstímabil (sbr. þgskj. 20).

Frá fjárhagsnefnd.

Eftir fyrirlagi háttv. deildar hefir nefndin athugað fjárhagsástand landsins eftir fönfum, og hefir hún í þessu efni stuðst við landsreikninginn 1916 og farið eftir honum, þótt hann sje óendurskoðaður, því að nefndin hefir að sjálfsögðu alls engan tíma haft til að gagnrýna hann, enda er það starf, sem að sjálfsögðu verður framkvæmt af yfirskoðunarmönnum. Um tekjur og gjöld á árinu 1917 hefir nefndin aflað sjer skýrslna úr bókum stjórnarráðsins, en tekið skal það fram, að með því að enn geta komið fram útgjöld, er tilheyra því ári, getur niðurstaðan breytst nokkuð, en eigi svo, að neinu verulegu muni.

Samkvæmt bráðabirgðauppgerð tekna og gjalda á árinu 1917 er tekjuhallinn á árinu kr. 1940109,61 en upp í þetta er til frá árinu 1916:

1. Tekjuafgangur það ár kr. 143021,42
2. Innieign hjá landsverslun í árslok 1916 — 590080,63 — 733102,05

Eftir kr. 1207007,56

sem er þá tekjuhallinn á síðastliðnu fjárhagstímabili.

Um árið 1918 verður að sjálfsögðu lítið sagt með fullri vissu; en jafnvel þótt gengið sje út frá því, að áætlaðar tekjur komi inn og útgjöld þau, sem í fjárlögum standa, fari eigi verulega fram úr áætlun, hlýtur þó tekjuhallinn að verða, sbr. fjárl., um kr. 400000,00

Við þetta bætist kostnaður af væntanlegum dýrtiðarráðstöfunum

þessa þings, sem eigi er sjeð hverjar verða, en nefndin

áætlar -- 400000,00

og útgjöld, sem ekki standa í fjárlögum, áætluð — 600000,00

kr. 1400000,00

Upp í þennan tekjuhalla ársins 1918 er eigi annað til, svo sjáanlegt sje, en tekjuauki, sem samþykktur kann að verða á þessu þingi, því að við samning fjárlaganna fyrir yfirstandandi fjárhagstímabil var tekið tillit til tekjuaukafrv. þeirra, er samþykkt voru á síðasta þingi, nema tekjuskattsaukans, sem erfilt er að gera áætlun um.

Verði tekjuaukafrv. þau samþykkt, sem nú eru fram komin, má búast við nokkrum auknum tekjum á yfirstandandi ári, en varla mundu þær nema meiru en 300000 kr., og yrði þá tekjuhalla ársins 1918 rúm 1 miljón. Að sönnu skal það tekið fram, að benda má á ýms atriði, er gera það sennilegt, að tekjuhallinn kunni að verða eitthvað minni, en þar sem jafnframt má búast við, að útgjöld komi, sem nú eru ófyrirsjáanleg, þykir eigi varlegt að ganga út frá honum minni.

Um ástandið á árinu 1919 er enn erfiðara að segja nokkuð ákveðið, en með því, að tekjuaukafrv. þau, sem nú kunna að verða samþykkt, gefa væntanlega meiri tekjur á því ári en yfirstandandi ári, vegna þess hversu líðið er nú á árið,

má ef til vill vænta þess, að tekjuhallinn verði eigi yfir 1 miljón næsta ár, þótt við kunni að bætast ófyrirsjáanleg gjöld.

Ef þessar áætlanir fara nærri hinu rjetta, ætti samanlagður tekjuhalli fyrir fjárhagstimabilin 1916—1917 og 1918—1919 að verða undir $3\frac{1}{2}$ miljón kr., ef ástandið verður svipað og nú er. Ef styrjöldin endar fyrir árslok 1919, má búast við, að hagurinn verði betri, en jafnframt má og taka það til athugunar, að ástandið getur versnað, ef til vill til stórra muna, og hagurinn þannig orðið verri en hjer er gert ráð fyrir.

Það skal tekið fram, að viðlagasjóður var við árslok 1916 um $1\frac{3}{4}$ miljón kr., en hann er eigi í handbæru fje, eins og kunnugt er. Ágóði af landsversluninni hefir orðið til ársloka 1917 um 1 miljón kr., en eigi virðist fært að byggja á því sem eign, þar sem búast má við allmiklum halla á versluninni þegar styrjöldin hættir, vegna verðlækkunar á vörum, tapi á húsum og áhöldum o. fl.

Eins og fjármálaráðherrann hefir þegar gefið skýrslu um, voru skuldir landssjóðs í árslok 1917 sem næst kr. 19000000,00

Fjárhæð þessi hefir verið notuð eins og hjer greinir:

a. Gömul lán til ýmsra fyrirtækja ca.	kr. 2415000,00
b. Til rekstrar landsverslunarinnar —	— 5660000,00
c. Til skipakaupa —	— 3550000,00
d. Dýrtiðarlán Reykjavíkur —	— 100000,00
e. Tekjuhalli síðasta fjárhagstimabils ca.	— 1200000,00
f. Í sjóði við árslok 1917 —	— 7375000,00
	— 20300000,00

Ástæðan til þess, að hin síðasttalda upphæð er allmikið hærri en lánaupphæðin, er sú, að í árslok var að sjálfsögðu allmikið ógreitt af gjöldum ársins 1917, og í landssjóði átti bæði Stóra norræna ritsímafjel. og rikissjóður Dana allmikið fje. Sú fjárhæð, sem talin er í sjóði $\frac{1}{2}$ 1918, er því þeim mun hærri sem nemur hinum ógreidda hluta gjalda ársins 1917 og fje því, sem rikissjóður og Stóra norræna ritsímafjelagið áttu inni í landssjóði.

Nánara yfirlit eða frekari skýrslu sjer nefndin eigi fært að gefa um fjárhagsástandið.

Alþingi, 6. maí 1918.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson.

Einar Árnason.

Hákon J. Kristófersson.

(C. XIV, 1).

Nd.

84. Tillaga

til þingsályktunar um útsæði.

Frá hjargráðanefnd.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að gera ráðstafanir til þess:

1. Að vekja athygli sveitar- og bæjarfjelaga á því að sjá sjer fyrir nægilegu útsæði í haust og tryggri geymslu þess í vetur.

2. Að afla útsæðis til geymslu, innlands og útlends, af bestu tegund, og heimilast henni að verja fje úr landssjóði til þess að láta gera tryggan geymslu-stað fyrir útsæðið.
3. Að annast um, að gefinn verði út leiðarvísir til almennings um trygga geymslu útsæðis yfir veturinn.

Greinargerð.

1. Nefndin telur nauðsynlegt, að menn sjeu í haust hvattir til þess að taka frá nægilegt útsæði til geymslu til næsta vors, og að hyllst sje til þess, eftir því sem unt er, að velja það af innlendum kartöflustofni.
2. Til tryggingar því, að ekki verði útsæðisskortur vorið 1919, álitur nefndin rjett, að landsstjórnin tryggi sjer útsæðisforða nú í haust og geymi hann á tryggum stað. Innlands útsæðis gerir nefndin ráð fyrir að aflað verði í garðrækt landsstjórnarinnar á Garðsskaga, og að valdar verði þar úr í þessu skyni þær tegundirnar, *er best hafa reynst hjer að undanförru*. Að öðru leyti verður að útvega útsæðiskartöflur frá útlöndum og birgja landið af þeim, með því sem fyrir er. — Einar garðyrkjumaður Helgason álitur, að útlendar kartöflur (bestu tegundir) sjeu eins góðar eða jafnvel betri til útsæðis heldur en kartöflur af útlendu kyni, er hjer hafa vaxið að eins eitt sumar.

Leggja verður áherslu á það, að landsstjórnin kosti kapps um, að þessi útsæðisforði verði geymdur á alveg óhultum og tryggum stað, þar sem frost eða raki getur ekki grandað.

3. Samkvæmt reynslu manna frá í vetur um geymslu útsæðis o. s. frv. telur nefndin þörf á, að gefin verði út leiðbeining í blöðunum eða sjerstöku riti um það efni, og að mönnum sje þar kent, hvernig þeir eigi að verja kartöflur frosti og öðrum skemdum yfir veturinn.

(B. IX, 6).

Ed.

85. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþykktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

Flutningsmaður Karl Einarsson.

Við 1. gr.

Í stað orðanna: »100—1000 krónur» komi:
alt að 500 krónum.

(A. IX, 2).

Nd.**86. Nefndarálit**

um frv. til laga um hækkun á vörutolli.

Frá fjárhagsnefnd.

Vegna hinna erfiðu kringumstæðna landssjóðs sjer nefndin eigi annað fært en að hækka vörutollinn, en henni þykir rjett að ganga lengra í þessu en gert er ráð fyrir í frv. stjórnarinnar og leggur til, að allur vörutollur verði tvöfald-
aður, að sjálfsögðu einkum vegna þess, að með því nást væntanlega töluvert auknar tekjur, og einnig af þeirri ástæðu, að með því næst betra samræmi milli tolls á hinum einstöku vörutegundum. Eftir því verði, sem nú er á vörutegund-
um þeim, sem breytingartillaga nefndarinnar nær til, verður ekki sagt, að hækk-
unin sje tilfinnanleg. Á árinu 1917 var allur vörutollur tæpar 190000 kr. og með svipuðum innflutningi þ. á. ætli tekjuaukinn að geta numið 90—100 þús. kr. í ár.

Samkvæmt þessu leggur nefndin til, að frv. verði samþ. með svo látandi

BREYTINGU:

Við 1. gr.

Greinin hljóði svo:

Gjald það, sem ákveðið er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, og lögum nr. 45, 2. nóv. 1914, skal hækka um helming (100%).

Alþingi, 9. maí 1918.

Magnús Guðmundsson,
form., framsögum.Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson.

Hákon J. Kristófersson.

Einar Árnason.

(A. IV, 2).

Nd.**87. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtiðarinnar.

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

Frumvarp þetta er breyting á lögum um sama efni frá 29. sept. 1917 og nemur í burt lánveitingarnar til bæjar- og sveitarfjelaga í 1. gr. nefndra laga, en setur í staðinn heimild handa stjórninni til þess að veita þessum fjelögum bein-
an dýrtiðarstyrk, en þó mjög takmarkaðan. Ástæður stjórnarinnar til þess að
gera þessa breytingu eru einkum þær, að engar líkur sjeu til, að svo ódýr og löng

lán fáið, að samsvari lánskjörum áminstra laga. Enn fremur, að erfitt sje fyrir stjórnina að skera úr, hve þörfin sje mikil í hverjum stað, og loks, að veruleg neyð hafi eigi enn þá kallað að um þessi lán.

Síðasta atriðið, sem nefndin er stjórninni sammála um, getur raunar ekki verið ástæða til að nema lánsheimildina burt. Hún er einungis miðuð við *verulega neyð* í heilum bæjar- og sveitarfjelögum, þegar þar að kemur. Nú býst stjórnin við, eins og líklega flestir, að slíka neyð geti borið að höndum fyr en seinna, ef styrjöldin varir enn svo að missirum skiftir. Hinar ástæðurnar tvær benda þar á móti ljóslega til þess, að breyta þurfi lögnum, og er nefndin stjórninni sammála um það.

En á aðferðina til dýrtíðarhjálpar samkvæmt stjórnarfrumvarpinu getur nefndin ekki fallist fyllilega. Hún getur sem sje ekki fallist á að taka upp styrkveitingar í stað lánveitinga. Eins og stjórnin hefir gengið frá þessu í frumvarpinu, verður ekki ljettara fyrir hana að skera úr, þegar til styrkveitinganna kemur, »hve þörfin sje mikil á hverjum stað«. Frumvarp stjórnarinnar krefst þar engra frekari skilríkja en hin gildandi lög. Þótt sveitar- eða bæjarstjórnir leggi á gjaldendur svo kallað aukagjald til dýrtíðarhjálpar, er nemi alt að 10 kr. fyrir hvern íbúa, er það engin örugg sönnun þess, að farið sje alvarlega að sverfa að gjaldþoli sveitamanna. Inn undir þann gjaldauka er líka í rauninni hægt að smeygja mestöllum fátækra-kostnaði bæjarins eða sveitarinnar, án þess að stjórnin fái við því sjeð, a. m. k. allri hækkun frá fyrri árum (sbr. »auk venjulegra útgjalda«). Þess vegna gætu ýms bæjar- og sveitarfjelög náð í styrk þennan, þótt ekki væri þar sú »verulega neyð«, sem dýrtíðarlögin eru miðuð við. Og styrkurinn, eins og hann er áætlaður af stjórninni í hæsta lagi (450 þús. kr.), er svo lítil fúlga, að hann má ekki við því að dreifast þangað, sem hans er að tiltölu lítil þörf. Til samanburðar má nefna dýrtíðarhjálp þá, sem veitt var næstliðinn vetur, sem sje afslátt af kolum, sem einungis eða að mestu kom niður á kaптúnunum og kaupstöðum, eða nálega 50 bæjar- og sveitarfjelögum. Hann nemur samtals ca. 490 þús. kr. (þar af í Reykjavík 214 þús. kr.). Nú orkar mjög tvímælis um, hve mikil áhrif þessi kolauppbót hafi haft til þess að bæta kjör þeirra, sem nauðulega voru staddir þennan kalda vetur. Og flestum ber saman um, að þessi úrbót hafi náð harla skamt. Þetta sýnir annað tveggja, að hjálp þessi hefir verið of lítil, ellegar hún hefir skifst óheppilega. Þess vegna þarf mikið meira fje til dýrtíðarhjálpar, hvort heldur er gjöf eða lán, ef þess á að gæta til muna, ellegar þá að verja því *einungis* til þess að bæta úr ítrustu neyð þeirra manna, sem geta ekki af eigin ramleik varist sárum skorti. Og verði slík neyð almenn, hvað megna þá fáein hundruð þúsunda úr landssjóði, ef bæjar- og sveitarfjelögin leggja eigi fram sína ítrustu krafta? Þau standa þó mun betur að vigi en landssjóður til álagningar á gjaldþol manna, sjerstaklega á þann gróða, er ýmsir hafa haft af styrjöldinni undanfarin ár. Hvað hefir landssjóður borið og hvað ber hann úr bítum af slíkum gróða? Ekkert teljandi, í samanburði við það, sem þarf til dýrtíðarhjálpar, þegar í verulega neyð er komið. Setjum nú svo, að kolaafslættinum úr landssjóði hefði verið jafnað niður á dýrtíðargróða landsmanna með sanngjörnum skatti. Enginn vafi er á því, að á Reykjavíkurbúa hefði komið eins mikið af þeirri fúlgu og nemur kolaafslættinum í Reykjavík, eða má ske meira. Ef svipuð niðurstaða er annarsstaðar, þá sjest, hve fátænlega hefir verið seilst um hurð til loku, að sækja slíka dýrtíðarhjálp í landssjóð, þar sem hann engan dýrtíðarskatt hafði á móti; enda sjest á

frumvarpi stjórnarinnar, að hún óskar ekki heimildar til samskonar dýrtíðar-hjálpar.

Nefndin er nú á sömu skoðun og stjórnin um það, að landssjóður hafi því miður ekki miklu að miðla til þeirrar hjálpar, sem umrædd lög eru sett til, eins og fjárhag hans og lánstrausti er nú varið. En þar af slýtur aftur, eins og að framan er bent á, að til þess að sú litla hjálp komi að tilætluðum notum, má alls eigi dreifa henni út eins lauslega og verða myndi eftir stjórnarfrumvarp-inu, heldur reisa við því þær skorður, sem hægt er. Slik hjálp sem þessi má ekki veitast bæjar- eða sveitarfjelögum fyrir en þar hefir innbyrðis sorfið svo að gjald-poli manna, að yfir vofir, að hinir efnaðri gjaldendur slíki bæinn eða sveitina sökum gjaldþyngsla, eins og komið hefir fyrir áður í einstökum sveitarfjelögum hjer á landi. Fyr kannast meiri hluti nefndarinnar ekki við þá »verulegu neyð«, sem landssjóður eigi að sinna um eða geti sint um á þennan hátt. Og til þess að rannsaka þetta á hverjum stað, eftir föngum, vill nefndin að settir sjeu tveir kunnugir og óvilhallir trúnaðarmenn.

Eins og að framan er bent á, getur meiri hluti nefndarinnar ekki fallist á að hverfa frá lánsaðferðinni og taka upp lítills háttar styrkveitingar í staðinn. Sem hjargráð í skorti kemur lánsfjeð nákvæmlega að sama liði og hreinn styrkur, á meðan það er ekki endurgreitt. Hins vegar kannast nefndin við, að lánskjör þau, er lög nr. 25, 29. sept. 1917 tiltaka, geti ekki komið til mála, nema stjórnin fái til þess samsvarandi lán, en það virðist nú ókleift. Enn fremur fellst nefndin á, að setja þurfi lánunum hæfileg takmörk. Nú hefir nefndin enn fremur athugað, hve hverfandi lítil hjálpin er, sem stjórnarfrumvarpið tiltekur fyrir þau bæjar- og sveitarfjelög, sem komin eru í verulegt neyðarástand. Hún hyggur, að 5 kr. styrkur úr landssjóði fyrir hvern íbúa geri mjög lítið að verkum. Meiri hlutinn leggur því til, að lánsaðferðinni sje haldið enn í lögunum, í þeirri von, að stjórninni hepnist að ná í nokkurt fje til þess, en að lánin takmarkist við 20 kr. fyrir hvern íbúa. Með því fje, að viðbættu því, sem bæjar- og sveitarfjelögin gætu lagt fram af eigin ramleik í sama augnamiði, myndi það geta bætt verulega úr innbyrðis neyð, svo sem með atvinnubótum, með afslætti á helstu lífsnauðsynjum þeirra, sem mjög bágð væru staddir, og jafnvel með beinum styrk. Hugsum oss, að allir kaupstaðir landsins, kaптún og sjávarþorp og má ske fáein önnur sveitarfjelög, eða alt að helmingi landsbúa, fengi lán. Þá næmi sú lánsfúlga, sem þyrfti, alt að 900 þús. krónum. En kæmist mikill meiri hluti allra bæjar- og sveitarfjelaga eigi af án slíkrar hjálpar, þá er komið á það allsherjar-neyðarástand, sem slik lög er hjer um ræðir mega ekkert við, og eru þá orðin þýðingarlaus.

Í tillögum nefndarinnar er lánskilyrðum breytt í þá átt, að fastbinda eigi lánin lengur en 2 ár, á meðan óvíst er um þau lánskjör, sem stjórnin verður að sæta til þess augnamiðs. Hitt dylst nefndinni ekki, að þau bæjar- og sveitar-fjelög, sem komast í þá þröng að þurfa að fá lán þessi, verða ef unt er að fá framlenging á þeim að meira eða minna leyti, og sum þeirra má ske einhverja eftirgjöf. En þá er til þess kemur, getur stjórnin sjeð sjer betur farborða í því efni, enda verður eitt eða fleiri þing haldin fram að þeim tíma.

Dýrtíðarhjálp þeirri, er ræðir um í 4. gr. laga nr. 25, 29. sept. 1917, og 6. gr. stjórnarfrumvarpsins, vill nefndin haga þannig, að bæjar- og sveitarfjelögin standi fyrir slíkum atvinnubótum að öllu leyti sjálf. Þar á móti geti stjórnin varið fje til þess, ef fje er fyrir hendi, að ljetta undir með þeim í þessu efni, með

því að kaupa afurðir vinnunnar að einhverju leyti, svo að bæjarfjelög t. d. þyrftu eigi, síst að öllu leyti, að festa sitt eigið fje í þeim fyrirtækjum. Tæki þetta einkum til Reykjavíkur og annara kaupstaða má ske líka. Landsstjórnin hefði t. d. alveg eins getað keypt grjótmulning af Reykjavík síðastl. vetur eins og að láta sjálf vinna hann, ef lögin hefðu mælt svo fyrir, og árangurinn vafalaust orðið landssjóði betri. Reykjavík gæti einnig tekið vegarspotta fyrir landssjóð á »akk-orð«, til þess að tryggja bæjarmönnum atvinnu. Auðvitað gæfi landsstjórnin ekki fyrir afurðir slíkrar dýrtíðarvinnu svo hátt verð, að *enginn* halli kæmi á bæinn, en þó svo hátt, að hagur yrði fyrir bæinn, móts við að selja öðrum eða geyma þær óseldar. Að þessu lýtur breytingartillaga meiri hlutans við 6. gr. frumv.

Einn nefndarmanna, Jörundur Brynjólfsson, hefir eigi getað fallist á aðal-sköðun nefndarinnar, og eru breytingartillögurnar á þingskjali 88 frá meiri hluta nefndarinnar. Verður nánari greinargerð þeirra að biða framsögunnar.

Alþingi, 9. maí 1918.

Sigurður Stefánsson,
formaður.

Pjetur Jónsson,
skrifari og framsm.

Björn Kristjánsson.

Sigurður Sigurðsson.
Með fyrirvara.

Pjetur Þórðarson.

Þorsteinn M. Jónsson.
Með fyrirvara.

(A. IV, 3).

Ed.

88. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

1. Við 1. gr.

Greinin orðist svo:

Til 1. september 1919 veitist landsstjórninni heimild til lántöku fyrir landið til þeirra bjargráða og dýrtíðarráðstafana, er lög þessi mæla fyrir um.

2. Við 2., 3. og 4. gr.

Greinarnar falli burt, en í þeirra stað komi 5 nýjar greinar, svo hljóðandi:

2. gr.

Af láni því, er 1. gr. ræðir um, heimilast landsstjórninni að veita bæjarfjelögum og sveitarfjelögum dýrtíðarlán, þar sem veruleg neyð er fyrir

höndum. En það er veruleg neyð, ef bæjar- eða sveitarfjlagið getur eigi með eigin framlögum, nje með lántökum af eigin ramleik, hjá bönkum eða öðrum lánsstofnunum, forðað frá yfirvofandi hungri og harðrjetti.

3. gr.

Nú þykir bæjarstjórn þörf á lántöku fyrir bæinn, samkv. 2. gr., og snýr hún sjer þá til stjórnarráðsins, er þegar í stað nefnir til tvo hæfa utanbæjarmenn, til þess að líta á og kynna sjer þörf og ástæður bæjarins og bæjarmanna.

En þá er sveitarstjórn vill beiðast lántöku samkv. 2. gr., skal hún snúa sjer til sýslumanns um það að kveðja til tvo hæfa menn utan sveitar, til þess á sama hátt að líta á og kynna sjer ástæður í sveitarfjlaginu. Semur stjórnarráðið erindisbrjef fyrir þessa eftirlitsmenn.

Fyrir hvern dag, er eftirlitsmenn verja til rannsóknar, hafa þeir 7 krónur í dagpeninga og ferðakostnað, er greiðist úr bæjar- eða sýslusjóði.

4. gr.

Eftirlitsmenn gera skýrslu um skoðun sína undir eiðstilboð. Að því búnu sendir bæjarstjórn eða sveitarstjórn lánbeiðnina til stjórnarráðsins ásamt skýrslu eftirlitsmanna, svo og álit bæjarfógeta eða sýslumanns um lántökuna.

5. gr.

Í lánbeiðninni skal skýrt frá, hvernig fyrirhugað er að verja láninu, hvort heldur til lánveitinga þeim, er í neyð eru staddir, eða til styrktar á annan hátt, til úthlutunar á matvælum og eldsneyti með niðursettu verði, eða til framleiðslu og atvinnubóta á ábyrgð bæjar- eða sveitarfjelagsins. Getur stjórnarráðið sett nákvæmari ákvæði um hagnýting lánsins við hverja einstaka lánveitingu, enda sje þá haft tillit til mismunandi ástæðna og staðháttá.

Lán þau og styrkir, er einstakir menn fá samkvæmt lögum þessum, skulu eigi skoðast sem sveitarstyrkur.

6. gr.

Lán þau, er landsstjórnin veitir samkvæmt lögum þessum, mega eigi hærri vera til neins bæjar- eða sveitarfjelags en nemi 20 kr. fyrir hvern íbúa. Lánin eru vaxta og afborgunarlaus fyrsta árið, en falla í gjalddaga ásamt 5% vöxtum fyrir síðara árið eftir 2 ár frá lántökudegi. Þó má stjórnarráðið framlengja lánin, með sömu vöxtum, ef brýn þörf er á, að einhverju eða öllu leyti.

3. Við 5. gr., sem verður 7. gr.

Fyrir orðin: »til framkvæmdar« komi:
samkvæmt.

4. Við 6. gr., sem verður 8. gr.

Hún orðist svo:

Af láni því, er ræðir um í 1. gr., má landsstjórnin verja til kaupa á

afurðum af dýrtiðarvinnu bæjarfjelaga og sveitarfjelaga, svo sem efni til undirbúnings stórhýsa, vega, brúa og hafnargerða.

5. Við 7. gr.

Greinin falli burt.

6. Við 8. gr.

Greinin verði 9. gr.

(A. IV, 4).

Nd.

89. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtiðarinnar.

Frá minni hluta bjargráðanefndar.

1. Við 1. gr.

Síðasta málsgrein 1. gr. orðist svo:

Fje þessu má verja til niðurfærslu á verði á matvælum, eldsneyti og öðrum óhjákvæmilegum lífsnauðsynjum, eða til úthlutunar á slíkum vörum endurgjaldslaust.

2. Við 3. gr.

Á eftir greininni komi ný grein, sem verður 4. gr.:

Áður en stjórnarráðið greiðir sveitar- eða bæjarstjórn það fjárframlag úr landssjóði, er 3. gr. ræðir um, skal það leita álits bjargráðanefndar hjeradsins eða kaupsinsins, hvort brýn nauðsyn beri til fjárframlaga úr landssjóði, samkvæmt 1. gr.

Áliti nefndin eða komist stjórnarráðið að því, að án þess megi bjargast, skal stjórnarráðið ekkert endurgjald greiða viðkomandi sveitar- eða bæjarfjelagi.

3. Við 4. gr.

a. Síðasta málsgrein 4. gr. orðist svo:

Ef nauðsynjavörur eru eingöngu keyptar, þá skal úthluta þeim til þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa í hreppnum eða bæjarfjelaginu, en ef fjenu er varið til niðurfærslu á vöruverði, þá skal hafa mismunandi verð á vörunum, eftir efnahag kaupenda, þannig, að hinir allra efnaminstu fái sinn hluta af vörunum fyrir alls ekki neitt. Hjálp samkvæmt lögum þessum skal ekki skoðast sem sveitarstyrkur.

b. Varatillaga:

Orðin »einkum« og »jafnvel« í síðustu málsgrein 4. gr. falli burt.

4. Við 5. gr.

Á eftir 5. gr. komi ný grein, sem verður 7. gr.

Nú skortir sveitar- eða bæjarstjórn fje til framkvæmda þessum lögum

(samkv. 1. gr.), og getur ekki fengið það hjá innlendum bönkum eða lánstofnunum, og heimilast landsstjórninni þá að veita þeim lán til eins árs með 5% vöxtum.

Geti sveitar- eða bæjarstjórn ekki greitt lánið að einu ári liðnu, heimilast landsstjórninni að framlengja það að nokkru eða öllu leyti með sömu vöxtum.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt að veita bráðabirgðalán til skamms tíma, með venjulegum vöxtum, gegn tryggingu, til stuðnings sjávarútgerð, svo sem til oliu- og saltkaupa.

(A. V, 3).

Nd.

90. Nefndarálit

um frv. til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna, lögum 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, og lögum 20. okt. 1913, um hagstofu Íslands.

Frá minni hluta allsherjarnefndar.

Á síðasta þingi kom fram frumvarp um breytingu og bætur á launakjörum dómara í landsyfirdóminum. Var það samþykkt í efri deild, en neðri deild afgreiddi frv. með rökstuddri dagskrá. Undirritaður lagði þá til, að deildin vísaði málinu frá sjer með rökstuddri dagskrá, þess efnis, að stjórnin skyldi taka upp launamálið í heild sinni og undirbúa bætur á því. Þetta hefði verið tiltölulega auðvelt, þar sem vel mátti hafa stuðning af tillögum millipinganefndarinnar, sem skipuð var 1914, til að rannsaka launa- og eftirlaunamálið. En stjórnin hefir að eins borið upp frv. það, sem hjer liggur fyrir, um yfirdómara og skrifstofustjóra í stjórnarráðinu og hagstofustjórnann.

Minni hlutinn telur launakjör þessara manna, sjerstaklega yfirdómaranna, eigi viðsæmandi. Og verður hann því að leggja með því, að frv. stjórnarinnar verði samþykkt. Stjórnin tekur starfsmenn í æðsta innlenda dómstólnum og æðstu umboðsstofnun landsins, en hefir slept starfsmönnum í æðstu mentastofnun landsins, háskólanum, enda þótt meginíð af kennurum háskólans eigi við lakari launakjör að búa. Nú hefir háskólaráðið sent bæði fjárveitinganefndum þingsins og kenslumálaráðherra erindi með mjög rækilegri greinargerð um það, hve óviðunandi launakjör kennara háskólans eru, og liggur sú greinargerð til sýnis á lestrarsal Alþingis. Jeg er samþykkur þeirri greinargerð og verð því að leggja til, að upp í frv. verði tekin ákvæði um endurbætur á launakjörum háskólakennara, og eru viðaukatill. þar um á þingskj. 91.

Alþingi, 9. maí 1918.

Einar Arnórsson.

(A. V. 4).

Nd.**91. Viðaukatillögur**

við frv. til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna, lögum 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, og lögum 20. okt. 1913, um hagstofu Íslands.

Frá minni hluta allsherjarnefndar.

1. Á eftir 2. gr. frv. komi ný grein, er verður 3. grein, svo látandi:

Prófessorar við Háskóla Íslands hafa að byrjunarlaunum 5000 kr. á ári, en launin hækka á hverjum 3 ára fresti um 200 kr., upp í 6000 kr.

Dósentar við Háskóla Íslands hafa að byrjunarlaunum 3600 kr., en launin hækka á hverjum 3 ára fresti um 200 kr., upp í 4600 kr.

2. Greinatalan breytist samkvæmt þessu.

3. Í fyrirsögn frv. á eftir »æðstu umboðsstjórn Íslands« komi:
lögum nr. 36, 11. júlí 1909, um laun háskólakennara.

(A. IV, 5).

Nd.**92. Nefndaralít**

um frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá minni hluta bjargráðanefndar.

Jeg hefi ekki getað orðið sammála meðnefndarmönnum mínum um það, á hvern hátt haga beri liðveislunni þeirri, er landssjóður kann að veita til hjálpar fjárhagslega illa settum sveitum og kaptúnum, er hafa fyrir mörgu atvinnulausu og öreiga fólki að sjá.

Meiri hluti bjargráðanefndar lítur svo á, að ekki sje rjett, að landssjóður veiti nokkurn fjárhagslegan stuðning fyrir en svo er orðið ástätt, að sveitar- eða bæjarfjlagið er svo þrotið að kröftum, að þeir, er einhvers meгна, ætla sökum sveitarþýngsla að flýja hjeraðið, og ætlast til að sú hjálp, er landssjóður þá veitir, sje að eins lán, en enginn frekari stuðningur.

Í þessu efni lit jeg alt öðru vísi á.

Pegar svo er komið, að eitthvert sveitar- eða bæjarfjlag getur ekki bjargast við það fje, er það á ráð á, og hefir notað möguleika þá, er það hefir til lántöku, sýnist mjer nauðsyn beri til, að jafnframt því, sem landssjórninni er heimilað að lána fje, þá sje einnig veittur sá stuðningur, er eitthvað að ofurlitlu leyti ljetti gjaldabyrðinni á sveitar- eða bæjarfjlaginu. Það er það minsta, sem unt er að gera undir þess konar kringumstæðum.

Vel getur svo illa farið, að t. d. í kaptúnum verði á komandi vetri mjög lítið um atvinnu; er þá sýnilegt, að fjölmennustu kaaptúnum verður afkoman

afarerfið. Hljóta þau þá að sökkva í óbotnandi skuldafen, einkum þó ef það skyldi nú verða ofan á í þinginu, eins og meiri hlutinn leggur til, að landssjóður veiti engar atvinnubætur. Fæ jeg ekki sjeð, hvernig fjölmennir bæir eiga að bjargast, ef lítið eða ekkert skyldi verða um sjávarútgerð næsta vetur, og ekkert verður gert af þinginu þeim bjargræðisvegi til stuðnings, eins og mestar horfur eru nú á.

Þó hagur landssjóðs sje langt frá því góður, og honum af þeim sökum sje erfitt um fjárframlög í stórum stil, þá ber að gæta þess, að það fje, er sveitar- og bæjarfjelög eyða langt um efni fram til bjargar íbúum sínum, er engan veginu óviðkomandi landssjóði. Lánstraust landssjóðs og gjaldþol byggist á efnalegu sjálfstæði sveitarfjelaga og kaupsúna, og þá einkum kaupsúnanna, því að frá kaup- tünnum og sjávarþorpum hefir landssjóður haft hingað til allar aðaltekjur sínar. Og því fleiri bygðarlög, sem eru efnalega sjálfbjarga eða eru studd til þess, því trygðari er hagur landssjóðs í framtíðinni, enda þótt skuldir hans ykjust í bili eitthvað við það.

Til þess að standa skil á því fje, er sveitar- og bæjarfjelög taka að láni til bjargar almenningi, verða þau að leggja gjöldin eingöngu á íbúa sína, einmitt þá, er mest skakkaföll hljóta af völdum ófriðarins. Alt öðru máli er að gegna um landssjóð. Hann einn hefir vald til þess að jafna gjöldunum á alla lands- búna. Þá bera þau bygðarlög, sem nú eru betur sett, nokkuð af byrði hinna, og er slíkt allra hluta sjálfsgæðast.

Meiri hluti nefndarinnar ætlar sveitar- og bæjarfjelögum eingöngu að hugsa um atvinnubæturnar, en vill hins vegar heimila landsstjórninni að kaupa af þeim af- urðir af dýrtíðarvinnu. Þetta get jeg á engan hátt fallist á. Tel jeg slíkt miður heppilegt, og ósýnt er, að það verði affarasælla fyrir landssjóð. Hver á að meta slíka vinnu? Á hvern hátt á að meta hana? Á að taka tillit til þess við matið, á hvaða tíma og undir hvaða kringumstæðum slík vinna er unnin? Um þetta segir meiri hlutinn ekkert. Mun reynast erfitt og ærið vandasamt fyrir lands- stjórnina að vita nokkuð um það, hvort hún kaupir slíkar vinnuafurðir hæfilegu verði eða ekki. Mun virðulegum meiri hluta vissara að fyrirskipa í lögnum vendilega rannsókn á því.

Jeg ætla, að aðalástæðan hjá meiri hlutanum til þess að nema þetta á- kvæði burt, hafi verið sú, að með þessu móti mundi engu fje verða varið til dýrtíðarbóta úr landssjóði, að minsta kosti ekki beinlinis, og telur þá auðvitað öllu borgið, hvernig sem fer og hvað sem af hlýst.

Á síðastliðnum vetri bárust landsstjórninni mjög víða að beiðnir um dýr- tíðarlán, og er fullvíst um, að sumar af þeim lánbeiðnum voru óþarfar. Viðkom- andi sveitarfjelög höfðu þeirra alls ekki brýna þörf. Að farið var fram á þessi lán að þarflausu, hefir vafalaust átt rót sína að rekja til lánskjara dýrtíðarlánanna; menn beinlinis ætlað sjer að græða á þeim. Til þess að fyrirbyggja slíkar ástrið- ur og óþarfa ásælni í fje landsins, tel jeg rjett, að landið veiti lánin með nokkurn veginn fullum vöxtum og til skamms tíma, og með þeim skilyrðum, sem breyt- ingartillögur minar við stjórnarfrumvarpið greina. Hygg jeg, að sjeð sje fyrir því á þennan hátt og með öðrum ákvæðum frumvarpsins, að menn geti ekki, án þess að *brýnar ástæður sjeu fyrir hendi, yfirvoðandi almenn neyð*, komist yfir fje úr landssjóði samkv. þessum lögum. Og virðist mjer þá óþarft og *alls ekki sæmandi* að fyrirskipa *rannsókn af utanhjeraðsmönnum* á kostnað þeirra sveitar- og bæjar-

ljelaga, sem eru svo ólánssöm að megna ekki af eigin ramleik að bjarga íbúum sínum frá hungri og harðrjetti, eins og meiri hluti nefndarinnar gerir.

Frumvarpi stjórnarinnar er að mínu áliti í ýmsu ábótavant, hvað liðveislu við almenning snertir. En því undarlegra er það, að tillögur skuli koma fram um það að ganga mikið skemra en það frumvarp gerir í þá átt, að lands-sjóður liðsinni bjargarlausu fólki. Og ef til vill hefði því verið best og skynsamlegast að hreyfa ekkert við lögnum (nr. 25, 29. sept.) frá því í fyrra um þetta efni. Þótt lánskjörin í þeim lögum sjeu rúm, gat stjórnarráðið haft svo góðar gætur á lánum, sem það veitti, að þeirra væri sú þörf, sem lögin gera ráð fyrir, til þess að þau væru veitt.

En eftir því sem atvik liggja til; býst jeg ekki við, að við þau verði unað, og fyrir því leyfi jeg mjer að bera fram breytingartillögurnar á þgskj. 89 við stjórnarfrumvarpið. Tel jeg þær til bóta frumvarpinu, ef þær verða samþykktar.

Mundi jeg hafa haft þær að sumu leyti rýmri til handa þeim, er áhrif heimsstyrjaldarinnar leika nú sárast, ef maunúðinni og viðsýninu væri nú ekki svo háttað, sem er hjá virðulegum meiri hluta bjargráðanefndar. Og þar sem sumir þm. í meiri hlutanum hafa um langt skeið verið helstu leiðarljós Alþingis Íslendinga í fjármálum landsins, og þeim því mest að þakka, hvernig hagur lands-sjóðs er nú, má eflaust telja, að ekki þurfi að spyrja um, hver ítök slíkir ágætismenn eiga í hv. deild, og því fávíslegt að búast við miklum árangri af þeim tillögum, sem brjóta í bága við skoðun slíkra leiðarstjarna.

Fyrir einstökum atriðum í breytingartillögnum á þingskjali 89 verður nánari grein gerð við framsögu málsins.

Alþingi, 10. maí 1918.

Jörundur Brynjólfsson.

(B. II. 3).

Nd.

93. Frumvarp

til laga um móttak.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Nú á einhver eða hefir umráð á landi, sem móttak er í, og er hann þá skyldur til að láta það af hendi til móttaks, eftir því sem nauðsyn er á og eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum. Eigendur eða leigjendur lands eru einnig skyldir til að leyfa að þurka, bláða upp og geyma í landi sínu mó þann, sem þar er tekinn upp.

Ef ágreiningur verður milli eiganda eða umráðamanns mólands og þess, er óskar móttaks, um, hvort hinum síðarnefnda sje nauðsyn á móttaki á

þeim stað, eða hvar í landinu megi þurka og geyma mó, skal hreppsnefnd eða bæjarstjórn, þar sem mólandið er, skera úr, og verður þeim úrskurði eigi áfrýjað. Meðan nægilegt móland er innan takmarka hrepps eða kaupstaðar, er óheimilt mótak utan þeirra takmarka, nema aðiljar sjeu ásáttir um.

2. gr.

Sá, sem þarfnast mótak og nær eigi viðunanlegum samningum við eiganda eða umráðamann mólands, getur krafist þess af bæjarstjórn eða hreppsnefnd, þar sem hann er búsettur, að hún gefi honum vottorð um, hversu mikið hann teljist þurfa af mó til 1 árs. Með vottorð þetta getur hann snúið sjer til bæjarfógeta eða sýslumanns og fengið hjá honum kvadda 2 hæfa og óvilhalla menn til að meta gjald fyrir mótak það, er hann þarfnast samkvæmt vottorði hreppsnefndar. Rjett er og, að fleiri sjeu saman um að fá tilnefnda matsmenn, og bæjarstjórn eða hreppsnefnd getur einnig fengið tilnefnda menn til að meta gjald fyrir mótak handa fleiri eða færri af ibúum kaupstaðarins eða hreppsins, eða handa ibúum ákveðins hluta hrepps eða kaupstaðar, en tilgreina skal þá jafnan, hversu mikið ætla megi að þurfi af mó.

3. gr.

Gjald fyrir mótak, þurkun mós, upphleðslu, geymslu, hnausstungu, torf-ristu og átroðning, skulu hinir kvöddu menn meta, eftir gæðum mós, þykt hans, legu mólands og gæðum, og yfirleitt öllu, sem máli skiftir um verðmæti hans og mólandsins. Þó má gjaldið venjulega eigi vera hærra en 10% umfram það gjald, sem tekið var fyrir mótak á þeim stað árið 1917; en hafi enginn mór þá verið tekinn þar, skal hafa hliðsjón af slíku gjaldi á því ári í sama bygðarlagi. Nú er móland leigujarðar tekið samkvæmt lögum þessum, og skiftist gjaldið þá milli landsdrottins og leiguliða, eftir mati tveggja óvilhallra manna, er sýslumaður eða bæjarfógeti kveður til þess, nema aðiljar komi sjer saman um skiftinguna.

4. gr.

Sá, sem fær mótak samkvæmt lögum þessum, er skyldur til að ganga þannig frá mógröfum, að skepnum stafi eigi veruleg hætta af.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 10—1000 kr., og fer um mál út af slíkum brotum sem um almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálfsúfriðurinn stendur.

(A. IV, 6).

Nd.

94. Viðaukatillaga

við breytingartillögur á þskj. 88 við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Við 4. lið (6. gr. frumvarpsins, *sem verður 8. gr.*).

Aftan við liðinn (greinina) bætist:

Enn fremur heimilast landsstjórninni, ef almennur atvinnuskortur verður í landinu eða bæjum þess, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta, einkum til framleiðslu, svo sem til þess að reka garðrækt í stórum stíl og heyskap, og að framkvæma stærri áveitufyrirtæki að meira eða minna leyti, eftir því er um semur við þá, er eiga hlut að máli um slík verk.

(C. XV, 1).

Nd.

95. Tillaga

til þingsályktunar um biðlaun handa Metúsalem Stefánssyni, skólastjóra á Eiðum.

Frá fjárveitinganefnd.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða Metúsalem Stefánssyni, skólastjóra á Eiðum, frá 1. jan. 1919 1000 kr. biðlaun á ári, meðan hann fær ekki fasta stöðu, þó ekki lengur en í 2 ár.

(A. VIII 2).

Nd.

96. Nefndarálit

um frv. til laga um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

Þótt nefndinni sje það fullljóst, hversu athugavert það er að leggja slíkan skatt á viðskiftalífið sem stimpilgjald er, ekki síst jafnhátt og frv. þetta gerir ráð fyrir, og þótt nefndin felli sig alls ekki vel við að leggja stimpilgjald á farmskírteini, sem í raun og veru er eigi annað en útlutningsgjald af vörum, hefir það þó orðið ofan á í nefndinni að leggja það til við háttv. deild, að frv. verði

samþykkt með nokkrum breytingum, sem tilfærðar verða í áliti þessu; en breytingar þessar verða nánar skýrðar í framsögu. Ástæðan til þess, að þessi varð niðurstaða nefndarinnar, er sú, hversu nú er ástatt um fjárhag landssjóðs, og væru fjárhagsástæðurnar eigi slíkar sem þær eru nú, mundi nefndinni alls eigi hafa komið til hugar að mæla með svo háu stimpilgjaldi, sem frv. gerir ráð fyrir. Telur nefndin brýna þörf á að lækka þetta gjald, svo fljótt sem kringumstæður leyfa. Bæði af þessu og af því, að nefndinni þykir rjett að láta það koma beinlínis fram, að hún ætlast eigi til, að stimpilgjald af farmskírteinum sje nema til bráðabirgða, er það lagt til, að í 14. gr. frv. sje ákveðið, að lögin gildi að eins til ársloka 1921, svo að trygt sje, að þau verði endurskoðuð fyrir þann tíma, enda er hin mesta nauðsyn á að endurskoða svo fljótt sem auðið er alla skattalöggjöf landsins.

Þessar eru

BREYTINGARTILLÖGUR

nefndarinnar:

1. Við 4. gr.

Síðari setning 4. gr. d. orðist svo:

Afgreiðslumenn skipa eru skyldir til að sjá um, að lögreglustjóra eða umboðsmanni hans sjeu afhent farmskírteini til stimplunar, áður en skip lætur úr höfn, þar sem vara er tekin.

2. Við 6. gr.

a. Fyrir orðin í 6. gr. b.: »borgarabréf handiðnarmanns eða skipstjóra með 10 kr.« komi:

Skipstjóraskírteini með 10 kr. og stýrimannsskírteini með 5 kr.

b. Síðasta setning 6. gr. c. orðist svo:

Önnur leyfisbréf með 5 kr.

3. Við 10. gr.

Á eftir 2. málsg. 10. gr. komi ný málsgrein, svo hljóðandi:

Ef afgreiðslumaður lætur fyrirfarast að sjá um, að farmskírteini sje afhent til stimplunar, varðar það sektum, allt að 5000 kr.

4. Við 14. gr.

2 fyrri málslíðirnar orðist svo:

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda fyrst um sinn til ársloka 1921. Þau varða allar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðst eptir að þau koma í gildi, án tillits til þess, hve nær skjalið er sett og samið.

Alþingi, 10. maí 1918.

Magnús Guðmundsson,
form., framsögum.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Þórarinn Jónsson.

Hákon J. Kristófersson.

Einar Árnason.

(B. II, 4).

Nd. 97. Breytingartillaga

við frv. til laga um mótak.

Frá allsherjarnefnd.

Aftan við 6. gr. bætist:

Þó skulu ákvæði 3. gr. gilda um gjald fyrir mótak á árinu 1918.

(B. I, 5).

Nd. 98. Breytingartillögur

við frv. til laga um bæjarstjórn á Siglufirði (þskj. 81).

Frá allsherjarnefnd.

1. Við 2. gr.:
Greinina skal fella. Greinatalan breytist eftir því.
2. Við 5. gr.:
 - a. Fyrir »landsstjórninni« komi:
dómsmálaráðherra.
 - b. »hverjum í sínu umdæmi« falli burt.
 - c. Fyrir »2000« komi:
1500.
3. Við 7. gr.:
Fyrir »500« komi:
1000.
4. Við 9. gr.:
Fyrir »annaðhvort« komi:
annaðhvort.
5. Við 10. gr. 1. mgr.:
Fyrir »bæjarfógeti« komi:
lögreglustjóri.
6. Við 16. gr.:
Fyrir »bæjarfógeta« komi:
lögreglustjóra.
7. Við 17. gr.:
Fyrir »barnaskólanefndarinnar« komi:
skólanefndar.
8. Við 25. gr.:
Fyrir »getur verið«, í síðustu setningu, komi:
er.

9. Við 33. gr.:

Fyrir »bæjarfógeti« komi:
lögreglustjóri.

(B. III, 3).

Nd.

99. Breytingartillaga

við frv. til laga um viðauka við lög nr. 80, 11. nóv. 1917, um breyting á lög-
um nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka, 18. sept.
1885, m. m.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Frumvarpsgreinin orðist svo:

Þegar framkvæmdarstjórar Landsbankans láta af forstöðu bankans,
nýtur hver þeirra 4000 kr. eftirlauna á ári.

(B. XIX, 1).

Nd.

100. Frumvarp

til laga um viðauka við lög 11. desember 1891, um samþykktir um kynbætur
hesta.

Flutningsm. Sigurður Sigurðsson.

1. gr.

Bannað er að láta graðfola eldri en $1\frac{1}{2}$ árs ganga lausa innan um
hross á afrjettum eða í heimahögum. Hittist slíkur hestur gæslulaus ann-
arsstaðar en í heimalandi eiganda eða geymenda, skal fara með hann sem
óskilafje.

Þó er heimilt í samþykkt að gera undantekningar um graðhesta, sem
ætlaðir eru eða notaðir til undaneldis, samkvæmt löggiltri samþykkt eftir lög-
um frá 11. des. 1891, eða í hrossaræktarfelögum.

2. gr.

Heimilt er í samþykkt samkvæmt lögum frá 11. des. 1891 að ákveða,
að eldri graðhesta en $1\frac{1}{2}$ árs, er hittast gæslulausir, samkvæmt 1. gr., og
ekki eru ætlaðir eða notaðir til undaneldis, megi gelda á kostnað og ábyrgð
eiganda eða geymenda.

3. gr.

Í þeim hreppum, sem hrossaræktarfelög eru stofnuð í og starfrækt, er heimilt að fela þeim eftirlit það, sem þarf til þess, að ákvæðum löggiltrar samþyktrar sje gætt, enda hafi slík felög sett sjer lög og kosið stjórn, og lúti eftirliti Búnaðarfelags Íslands.

4. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, 10—100 kr., er renni í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið, en til hrossaræktarfelaga, þar sem þau eru til og starfa.

5. gr.

Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, skulu rekin sem almenn lögreglumál.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 74, 14. nóvember 1917, um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþykktir um kynbætur hesta.

Greinargerð.

Jafnvel þó að lög þau, sem hjer er farið fram á að breyta og auka, sjeu til þess að gera ný, þá verður samt eigi annað sagt en að þessi viðauki við lög-in — 2. og 3. gr. frumvarpsins — sje nauðsynlegur og aðkallandi. — Áhugi fyrir umbótum hestaræktarinnar er að aukast og hrossaræktarfelögunum að fjölga. Og eitt af aðalatriðunum í þessari umbótaviðleitni er það að eiga valda undaneldisgraðhesta og geta trygt sjer not þeirra.

Hins vegar eru þeir margir, sem láta sig þetta mál litlu skifta, og eru jafnvel andvígir öllum tilraunum til umbóta í þessu efni. Meðal annars leyfa þessir menn sjer — sumir þeirra að minsta kosti — að láta óvalda graðfola og kynslæma, sem bannað er að nota, leika lausum hala, í trássi við skýlaus fyrirmæli laga og löggiltra samþykta, er banna slíkt, en erfitt og kostnaðarsamt að hafa folana í haldi eða gæslu, enda óvinsælt og stríðsamt að beita því ráði.

Fyrir því verður blátt áfram að leyfa þeim, er falið er að líta eftir því, að fyrirmælum löggiltra samþykta sje hlýtt, að gelda slíka fola, ef þeir hittast gæslulausir að vorinu eða sumrinu. Annars eiga menn það sífelt á hættu, að þessir folar geri skaða og eyðileggi allar tilraunir til umbóta hestaræktinni.

Þar sem hrossaræktarfelög eru komin á fót er eðlilegast, að þeim eða stjórnarnefnd þeirra sje falið eftirlitið með, að ákvæða löggiltrar samþyktrar sje gætt og þeim fullnægt. Tel jeg einnig, að með því sje fengin meiri trygging um fullnægjandi eftirlit en ella á sjer stað.

(D. III, 1).

Nd.

101. Fyrirspurn

til stjórnarinnar um úthlutun kola.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Eftir hverju var landssjóðskolunum úthlutað manna á meðal síðasta vetur? Hefir landsstjórnin eða sveitarstjórnirnar ráðið því, hversu með var farið?

(B. VII, 5).

Nd.

102. Nefndarálit

um frv. til laga um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum.

Frá allsherjarnefnd.

Frv. þetta, sem komið er frá háttv. Ed., ræður nefndin háttv. Nd. til að samþykkja með eftirfarandi 2 smábreytingum.

1. Í stað »málgreinar« í upphafi 1. gr. komi:
málsliðar.
2. 3. og 4. gr. verði ein gr., 3. gr., og 5. gr. verði 4. gr.

Alþingi, 11. maí 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögumaður.

Einar Jónsson.

Þjetur Ottesen.

Þorleifur Jónsson.

(B. XV, 2).

Ed.**103. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um bæjarstjórn Vestmannaeyja.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og ræður hv. deild til að samþykkja það með nokkrum breytingum.

Með lögum þessum eru sýslumanni lögð margvisleg þýðingarmikil störf fyrir bæinn á herðar, án þess að honum sje ætluð nein borgun fyrir kostnað þann, er þau hljóta að baka honum. Þar sem sveitarfjlagið losnar við öll útgjöld við stjórn sýslumála og oddvitalaun m. m., virðist ekki nema sanngjarn, að bæjar-sjóður greiði honum nokkurt skrifstofufje, en minna en 500 kr. telur nefndin það ekki geta verið.

Landið á eyjarnar, og því hefir það ríkari hvöt til að hafa fult eftirlit með, hvernig sveitarstjórn þar fari úr hendi en í öðrum kaupstöðum. Nefndin telur því rjett að þrengja heimildina til að taka fulltrúa landsstjórnarinnar úr bæjarstjórn, og leggur til, að þessu atriði verði breytt í þá átt.

Fyrir öðrum breytingartillögum verður gerð grein í framsögunni.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 1. gr.

Greinin orðist svo:

Vestmannaeyjar skulu teknar í tölu kaupstaða.

2. Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Sýslumaðurinn í Vestmannaeyjasýslu skal vera bæjarfógeti. Hann hefir auk þess öll hin sömu störf á hendi og sýslumaðurinn nú, enda hafi sömu laun úr landssjóði.

3. Við 3. gr.

a. Fyrir »hann er — á fundum« í fyrri málsg. komi:

Hann er oddviti hennar og hefir atkvæðisrjett á fundum. Bæjar-sjóður greiðir honum 500 kr. í skrifstofufje.

b. Í stað » $\frac{3}{5}$ « í síðari málsg. komi: $\frac{2}{3}$.

4. Við 5. gr.

Í stað »20. gr.« komi:

22. gr.

5. Við 7. gr.

Aftan við greinina bætist:

Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

6. Við 8. gr.

Á eftir fyrri málslið komi:

Árið 1919 skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu; fer einn þriðjungur þeirra frá eftir eitt ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 2 ár.

7. Við 20. gr. 3. málsg.

- a. Fyrir »hverri feralin« á tveim stöðum komi:
hverjum fermetra.
- b. Fyrir »2—5« komi:
4—10.
- c. Fyrir »1—2« komi:
2—4.

Alþingi, 11. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskr.

Magnús Torfason,
ritari.

(C. VIII, 3).

Ed.

104. Tillaga

til þingsályktunar um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn á Siglufirði útibú frá Landsbanka Íslands.

(Eftir eina umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að útibú frá Landsbanka Íslands verði sett á stofn á Siglufirði, svo fljótt sem unt er.

(C. XII, 2).

Nd.

105. Þingsályktun

um sauðfjárbaðlyt.

(Samþykkt í Nd. 11. maí).

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að annast um það, að nægileg baðlyf til þrifabaða á sauðfje næsta haust verði komin til landsins ekki síðar en fyrir næstkomandi ágústmánaðarlok.
2. Að brýna rækilega fyrir hreppsnefndum og bæjarstjórnnum, að tryggilegt eftirlit sje haft með böðununum, og að þær fari, eftir því sem kostur er á, samtímis fram á þeim svæðum, þar sem samgöngur eru tíðar.

(B. III, 4).

Ed.

106. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 80, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885, m. m.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

Pegar núverandi framkvæmdarstjóri Landsbankans, Björn Kristjánsson, lætur af forstöðu bankans, fær hann árlega 4000 krónur í eftirlaun.

(A. IV, 7).

Nd.

107. Viðaukatillaga

við breytingartillögur á þgskj. 89 við frv. til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá minni hluta bjargráðanefndar.

Við 3. lið a.

Aftan við liðinn bætist:

eigi heldur lán nje annar stuðningur, er hreppsfielag eða kaupstaður veitir einstökum mönnum, þeim til framfæris, frá því að lög þessi öðlast gildi og þar til þrem mánuðum eftir ófriðarlök.

Framfærsluveit ber, samkvæmt gildandi lögum, ábyrgð á því fje, er maður fær hjá dvalarsveit sinni.

(C. XX, 1).

Nd.

108. Tillaga

til þingsályktunar um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta.

Frá samgöngumálanefnd.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni:

1. að hækka styrk þann, sem ákveðinn er í gildandi fjárlögum til Langanessbáts, um alt að 12 þús. kr. á ári, og gangi 1 eða 2 bátar frá Sauðárkróki til Seyð-

isfjarðar, með viðkomu í Grímsey, er sjeu eigi minni til samans en 80 smálestir og haldi uppi ferðum til miðs nóvembers.

2. að lána alt að 90 þús. kr. til kaupa á Húnaflóabát.

Meiri hluti fjárveitinganefndar er meðmæltur þessum tillögum.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
fundaskrifari.

(C. XXI, 1).

Ed.

109. Tillaga

til þingsályktunar um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangsnesslandi.

Frá bjargráðanefnd.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að styrkja kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangsnesslandi við Steingrímsfjörð í Strandasýslu með fjárframlagi úr landssjóði, er nemi 10 kr. á hverja smálest nothæfra kola, sem framleidd verða þar og seld á þessu ári, enda verði kolin seld þeim mun ódýrari. Enn fremur heimilast Strandasýslu námurjettindi landsins í Gunnarsstaðagróf ókeypis til ársloka 1919.

Fjárveitinganefnd Ed. Alþingis fellst fyrir sitt leyti á tillögu þessa.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(B. VI, 2).

Ed.

110. Nefndarálit

um frumvarp til laga um skipamiðlara.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta eftir föngum og reynt að afla sjer þeirrar þekkingar á málefnum, er henni var mögulegt á þessum stutta tíma, sem hún hafði yfir að ráða.

Nefndin fekk til athugunar allitarlegt frumvarp (í handriti) til laga um verslunar- og siglingamiðla, er hún athugaði, en komst að þeirri niðurstöðu, að bæði vantaði tíma til þess að afgreiða svo langt og vandasamt frumvarp á einu aukapingi, sem að líkindum var vel hálfnað þegar það barst nefndinni, og svo væri miðilsstarfið svo mjög á byrjunarstigi, að tæpast væri kominn tími til að semja mjög ítarleg lög í því efni, þar sem reynslan væri svo lítil og lög þau, er sett hafa verið í nágrannalöndunum, eru í ýmsum greinum mjög frábrugðin hver öðrum í mörgum aðalatriðum, og því erfitt um að velja, hvað taka á til fyrirmyndar meðan engin eða lítil reynsla er fengin hjer á landi.

Hins vegar var nefndinni það ljóst, að hjer er um þýðingarmikið mál að ræða, sem ekki má dragast að setja lög um, er tryggi mönnum það að eiga kost á að geta snúið sjer til einhvers þess manns, sem bæði er vaxinn þessum starfa og um leið viðurkendur valinkunnur maður.

Nefndin bar þetta mál undir Verslunnarráð Íslands og fekk skriflegt svar frá því, dags. 9. þ. m., sem hljóðar þannig:

»Eins og kunnugt er, þá er skipamiðlarastarfsemi í fyrstu byrjun hjer á landi. Lög þau, er sett hafa verið í nágrannalöndum vorum um skipamiðlarastarfsemi, eru með ýmsu móti, og í mörgum aðalatriðum eru lögin mjög frábrugðin hver öðrum. Með tilliti til þessa og sjerstaklega þó vegna þess, að hjer á landi hagar á margan hátt alt öðruvísi til en í nágrannalöndunum, þá verður að fara gætilega á stað í því efni að lögskipa um störf skipamiðlara, og virðist oss frumvarp það, er fyrir liggur, fara rjetta leið í málinu. Aðalatriðið er, að hjer verði kostur á starfshæfum skipamiðlurum, sem trygging er fyrir að verði óvilhallir í starfi sínu, og álitur ráðið, að því takmarki megi ná með hjer umræddu frumvarpi.

Verslunnarráðið kemst þannig að sömu niðurstöðu, sem vjer höfðum komist, og ætli það að vera nokkur trygging fyrir því, að flutningsmaðurinn hafi hitt rjetta leið í málinu, eftir því sem nú á stendur.

Í frumvarp þetta vantar að visu ákvæði um, hvað skipamiðlar eiga og mega hafa á hendi, en það álitur nefndin nægja að tekið sje fram í reglugerð, er stjórnnarráðið setur.

Nefndin hefir því fallist á frumvarp þetta í aðalatriðunum, en vill þó gera nokkrar smábreytingar á því.

1. Alstaðar í frumvarpinu, þar sem standa »skipamiðlarar« komi: skipamiðlar, skipamiðill o. s. frv.
2. Nefndinni virðist það ekki nægilegt, að skipamiðill hafi óflekkað mannorð, því að því skilyrði fullnægja hundruð eða þúsundir manna, sem þó eru óhæfir til starfsins, en aðalatriðið er, að maðurinn sje, auk þess að hafa hæfileika til starfsins, alþektur heiðursmaður, sem allir geta treyst.
3. Nefndinni virðist og rjett að drepa á það í frumvarpinu, að á miðlum hvíli full skaðabótaskylda gagnvart viðskiftamönnum þeirra.

Nefndin ræður því hinni háttv. deild til þess að samþykkja frumvarpið með eftirfarandi

BREYTINGUM:

1. Við 1. gr.

Greinin orðist svo:

Stjórnnarráðinu er heimilt, eftir tillögum bæjarstjórna, og að

því er Reykjavík snertir, Versluðarráðs Íslands, að löggilda skipamiðla í kaupstöðum.

2. Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Enginn getur öðlast löggildingu sem skipamiðill nema hann sje fullra 25 ára að aldri, valinkunnur maður, fjár síns ráðandi og eigi í þjónustu annara. Í reglugerð, er stjórnarráðið setur, skal nánara ákveðið, hver störf löggiltir skipamiðlar mega hafa á hendi, og enn fremur má með reglugerð ákveða þóknun fyrir tiltekin skipamiðilsstörf.

3. Við 3. gr.

Fyrir »skipamiðlari« komi:
skipamiðill.

4. Við 4. gr.

Greinin orðist svo:

Nú fullnægir löggiltur skipamiðill eigi lengur skilyrðum þeim, er lög þessi setja fyrir löggildingu, og skal stjórnarráðið þá svifta hann löggildingu.

5. Við 5. gr.

a. Fyrir »skipamiðlara« komi:
skipamiðlar.

b. Aftan við greinina bætist:

enda beri þeir og ábyrgð á gerðum sínum sem slíkir.

6. Við fyrrisögnina.

Fyrir orðið »skipamiðlara« komi:
skipamiðla.

Alþingi, 12. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form. og frsm.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskr.

Magnús Torfason.

(C. X, 3 og XVI, 2).

Nd.

III. Skýrsla

um námurekstur landssjóðs á Tjörnesi.

Frá fjárhagsnefnd.

Eitt af því, sem fjárhagsnefndin hefir talið sjer skylt að rannsaka samkv. ályktuninni á þingskj. 20, er Tjörnesnámurekstur landssjóðs. Hefir nefndin kynt sjer öll plögg og reikninga þessa máls, er fyrir finnst hjá stjórnarvöldum landsins, og leyfir sjer hjer með að gefa stutt yfirlit yfir hið helsta úr sögu og rekstri

þessa fyrirtækis. Verður nákvæmar farið í sakir, að því er einstök atriði snertir, við framsögu að tillögu til þingsályktunar (þskj. 112), er nefndin hefir í hyggju að bera fram í háttv. deild.

1. Náman.

Náma sú, er hjer um ræðir, er svo nefnd Tungunáma, eða brúnkolanáma í landi jarðarinnar Ytri-Tungu í Tjörneshreppi. Af skilríkjum þeim, sem fyrir liggja, verður þess fyrst vart í maí f. á. (8. maí 1917), að landsstjórnin falast, símleiðis, eftir því að fá leiguumráð yfir þessari námu hjá Tjörneshreppi, sem þá var að einhverju leyti orðinn eigandi jarðarinnar Tungu, eða að m. k. námurjettar þar. Af hálfu hreppsnefndar er því svarað þannig, þ. 11. s. m., að náman geti fengist leigð fyrir ákveðið eftirgjald, sem sje 2400 kr. á ári. Þann 14. s. m. tilkynnir stjórnarráðið hreppsnefndinni, að landssjóður vilji *leigja* með fullum afnotum, gegn gjaldi, kr. 3,50 fyrir hverja smálest kola, sem burt er flutt, og sama dag sendir hreppsnefndin skeyti um, að hún gangi sem leigusali að þessum kostum.

Þessari leigu hefir verið haldið til 1. sept. 1917, að því er virðist, og á reikningum sjest, að greitt hefir verið Tjörneshreppi í upptökugjald (leigugjald) samtals kr. 2077,50.

Þá verður það nálægt miðjum ágústmánuði f. á., án þess að sjeð verði af plöggum málsins af hvaða rötum það er runnið eða hver rök liggja til þess, að landssjóður *kaupir* námu þessa af Tjörneshreppi. Kemur fulltrúi hreppsins hingað suður á þeim tíma, og fer fram afsal til landsins á *námurjettindum* öllum í Ytri-Tungu þann 16. ágúst 1917 fyrir kaupverð kr. 16000,00. Hefir landsstjórnin þannig gefið fyrir námu þessa kr. 18077,50, og hefir heyrst, að það muni vera nær hálfu meira verð en hreppurinn hafði þá nýlega eignast jörðina og rjettindin fyrir, en engin skilríki finnast um þetta hjer.

2. Vinnan.

Landsstjórnin hóf nú brátt kolavinslu í námu þessari. Seinni hluta maímánaðar f. á. ákveður hún, að norður fari sem verkstjóri við námureksturinn Jónas nokkur Þorsteinsson, er verið hafði áður verkstjóri við vegagerðir landsins, og kom hann til námunnar 4. júní. Hefir hann verið verkstjóri síðan, og að því er virðist annar maður til að einhverju leyti, Sigurður nokkur Jónsson. Þá var og fenginn um sama leyti til þess að vera ráðsmaður námunnar Benedikt Björnsson-skólastjóri á Húsavík, en eftirlitsmaður og reikningshaldari var skipaður þann 2. júní sýslumaðurinn í Þingeyjarsýslu, Steingr. Jónsson. — Yfirstjórn alls hafði stjórnarráðið eða atvinnumáladeild þess; hafði atvinnumálaráðherra Sigurður Jónsson og ferðast norður og undirbúið kolanámið, að því er sjá má á greiðsluávisun til hans frá 13. júní f. á.

Seint í ágústmánuði 1917 er aðalverkstjórinn, Jónas Þorsteinsson, kallaður suður hingað til »undirbúnings *veltrarvinnu*«, og er hann þ. 18. sept. ráðinn áfram til verkstjórastöðunnar með skriflegum samningi (til 1. maí þ. á.), og skyldi hann hafa 15 kr. á dag, einnig verðlaun af uppteknum kolum, 50 aura af smálest hverri, frítt fæði, húsnæði, hita og þjónustu og ferðir fram og aftur. — Ef þessi friðindi eru reiknuð til peninga eftir sama mælikvarða og þau kostuðu landssjóð þar

nyrðra eða miðuð við það, sem verkstjóri þessi hefði orðið að gefa fyrir þau hjer í Reykjavík, verður árskaup hans naumast undir kr. 8000,00.

Kjör þau, sem ráðsmaður hafði, munu hafa verið 300 kr. kaup á mán-
uði og alt frítt.

Við námuvinnuna voru verkamenn stundum allmargir, stundum færri, og er talið, að þeir munu hafa verið til jafnaðar um 35—40. Kaup höfðu þeir til jafnaðar 60—70 aura um klukkustund (nokkrir meira), eða 6—7 kr. á dag, miðað við 10 stunda dagsverk, auk fæðis, þjónustu o. s. frv. Eftir 6. okt. lækkaði kaupið nokkuð; fengu sumir 55—60 aura, en meðaltal varð nálega 50 aurar og umgetin friðindi hjeldu sjer.

Þess má þegar geta hjer, að fæðis- og matreiðslukostnaður hefir reiknast að vera að meðaltali kr. 3,20 á dag fyrir manninn; húsnaði og eldsneyti (sem með vissu hefir eyðst allmikið í námunni) ekki talið.

Svo telst til, að unnin hafi verið í námunni til nýárs síðastl. 8191,1 dags-
verk, ef með er talin húsagerðin, en frá nýári og til 9. mars 2084 dagsverk. Upp hafa verið tekin til þess tíma kol um 1430 smálestir, ef alt skal kol telja.

Nefndin hefir kannað, hvert eldsneyti þetta hefir verið selt eða hvernig það hafi dreifst um landið og komist að þessari niðurstöðu (tölurnar að eins hjer um bil):

Til Reykjavíkur hafa verið seldar úr þessari námu nálega 310 smál.

— Þingeyjarsýslu...	...	...	...	...	...	...	— 300 —
— Eyjafjarðarsýslu og Akureyrar ..	...	...	...	...	...	...	— 275 —
— Skagafjarðarsýslu	...	...	...	...	...	...	— 65 —
— Norður-Múlasýslu með Seyðisfirði...	...	...	...	...	...	...	— 60 —
— Húnavatnssýslu	...	...	...	...	...	...	— 35 —
— Suður-Múlasýslu ..	...	...	...	...	...	...	— 15 —

Eins og við er að búast, er það eingöngu Norður- og Austurland auk Reykjavíkur, sem notið hefir af eldsneyti þessu, og sumar sýslurnar að litlu leyti; aðallega sjálf Þingeyjarsýslan og Eyjafjarðarsýsla með Akureyrarkaupstað. .

3. Kostnaðurinn.

Drepið hefir verið á nokkur kostnaðaratriði hjer að framan, svo sem námuverðið og einnig fæðiskostnað verkamannanna, er alls reiknast hafa numið frá byrjun (maí—júni í fyrra) til 9. mars þ. á., en til þess tíma eru nú reikningar að mestu uppgerðir, kr. 44352,62. Matvælabirgðir námunnar voru þá virtar á kr. 8000,00, sem dragast frá, svo að út kemur það, sem eytt hefir verið, kr. 36352,62. Á þeim tíma teljast hafa verið seld kol úr námunni fyrir alls kr. 36425,01 og upptekin kol, óseld, virt kr. 15620,00, sem gerir til samans kr. 52045,01. Má því segja, að verkalýðurinn allur hafi, til jafnaðar tekið, unnið rúmlega fyrir mat sínum, sem sumir hafa dregið í efa, er heyrt hafa um rekstrar-
útkomu námunnar.

Við námuna var reist hús fyrir verkamenn. Eru veggir allir úr torfi, en innan þiljað. Efni varð að slytja að, trje og járn, og trjesmiðameistari var sendur norður hjeðan úr Reykjavík í ágústmánuði f. á., Einar Erlendsson. Húsagerðin kostaði kr. 40451,72. Virt mun húsið hafa verið til brunavátryggingar á 33 þús. kr.

Önnur útgjöld á þessum tíma til námurekstrarins eru einkanlega verka-laun og annar kostnaður við verkamenn (svo sem fargjöld o. s. frv.), til verkstjórnar, ráðsmensku og eftirlits, með fleiru óákveðnu (sem ekki er fullkomin grein gerð fyrir), alls yfir 85 þús. króna. Áhöld, sprengiefni og ýms gögn yfir 40 þús. króna.

Tekjurnar eru, eins og gefur að skilja, svo sem eingöngu andvirði hinna seldu brúnkola, er áður er getið um. Og *útloman* verður þannig, þegar búið er að gera fyrir hæfilegri fyrningu á eignum fyrirtækisins, — að *hreinn halli á rekstri þessarar námu hefir orðið á þessum tíma, frá miðjum maí f. á. og til 9. mars þ. á., á annað hundrað þúsund króna*, eða, eftir því sem reiknast hefir nákvæmast, kr. 102161,83. Það gerir á þessu 10 mánaða tímabili að meðaltali yfir 10 þúsund króna tap á mánuði.

Um verð það, sem sett var á kolin, skal þess getið, að stjórnarráðið ákvað það 23. júlí f. á. kr. 35,00 á hverri smálest við námuna (á Tjörnesi); en 19. sept. s. á. var það hækkað upp í kr. 40,00 á smálest, sem þó mun ekki hafa komist í framkvæmd fyrir en eftir nýár. Við hvað verðlagið hefir verið miðað, verður eigi á neinn veg greint af skilríkjum þeim, er fyrir liggja. Og sýnt virðist, að eigi hefir það verið sett til þess, að reksturinn bæri sig. — Í þessu sambandi þykir rjett að taka fram, að eftir þeim röddum að dæma, sem borist hafa af reynslu þessa eldsneytis síðastl. vetur, hefir kaupendum og notendum víst þótt nægilegt fyrir þau gefið, því að víða hefir verið illa látið af brúnkolunum úr Tjörnesnámu landssjóðs, a. m. k. sumum sendingum, sem menn hafa talið miður hreinsaðar en bæri og lítt hæfar til nokkurrar notkunar.

4. Niðurlagsorð.

Eins og skýrt hefir verið frá áður, var yfirstjórn þessa fyrirtækis í höndum atvinnumálastjórnar landsins. Nefndin hefir sannfært sig um, að á öllu þessu tímabili voru aldrei gerðir upp reikningar námunnar, aldrei gert neitt yfirlit yfir reksturinn eða hag hans, og eigi verður af neinu sjeð, að landsstjórnin hafi haft eða gert sjer nokkra hugmynd um, hvernig sakir stóðu í raun og veru, þótt svo kunni að hafa verið. Í framkvæmdinni, að því er snertir eftirlit og stærri útborganir, naut stjórnarráðið aðstoðar sýslumannsins á Húsavík, en um tilhögun vinnunnar og eyðslu til námunnar voru verkstjórnarnir að mestu einráðir, nema hvað stjórnarráðið að formi til lagði á samþykki sitt.

Af gögnum, sem fyrir nefndinni hafa legið, má sjá, að fenginn var aðstoðarmaður í landsversluninni, hr. Einar Gunnarsson, cand. phil., til þess að eins eins mánaðar tíma að athuga vikulega hvað liði kolabirgðum námunnar og skuldbindingum hennar, sem sje frá 9. okt. til 17. nóv. f. á. Lýsingu á ástandinu, allófagra, gefur hann í bræfi, dags. síðastnefndan dag (^{17/11} 1917), er endar með þessum ummælum:

»Samkvæmt framangreindu — sem byggist á skýrslum frá námunni »síðan 9. f. m. — virðist engin stjórn á henni að einu eða neinu leyti; »mundi því þörf að kveðja nú þegar til menn að rannsaka allan rekstur »hennar, svo ekki hljótist meira tjón þar af vanrækslu en þegar er orðið«.

Inn á þetta m. m. verður nánar gengið, ef málið kemur fyrir háttv. deild.

Leið nú til jóla, og er þá svo að sjá sem stjórnarráðið hafi, þ. 27. des.

f. á., falið þáverandi forstöðumanni landsverslunarinnar að láta áðurnefndan Einar Gunnarsson *gera upp* reikning Tjörnesnámunnar (Tungunámu) til ársloka, en eigi hefir það verk komist í framkvæmd, og sat allt við sama.

Þ. 19. janúar þ. á. skrifar verkstjórinn, Jónas Þorsteinsson, stjórnarráðinu og fer fram á, að umsjón öll og reikningshald námunnar flytjist að öllu leyti norður. Stjórnarráðið sendir brjef þetta vegamálastjóra, verkfræðingi landsins, Geir G. Zoëga, til umsagnar og álita þ. 14. febr. síðastl., og 29. s. m. svarar vegamálastjóri og leggur til, að stjórn fyrirtækisins og reikningsfærsla sje falin einum hæfum manni hjer, líkt og stjórn vegamálanna honum o. s. frv. Verður þetta til þess, að stjórnarráðið *felur vegamálastjóra, með brjefi þ. 4. mars síðastl., stjórn og eftirlit með rekstri námunnar*, og er það nú í hans höndum.

Afskifti hans af fyrirtæki þessu höfðu áður verið þau, að stjórnarráðið sneri sjer til hans um öslun verkfæra og áhalda til námunnar, sem hann útvegaði erlendis. Einnig hafði hann á f. á. ráðið nokkra verkamenn til þessarar vinnu, eftir tilmælum atvinnumálastjórnarinnar. Þegar hann nú hafði tekið við, fær hann plögg námunnar í hendur frá stjórnarráðinu og heimtar til sín að norðan alla reikninga og bækur. Með þessi gögn í höndum *gerði hann síðan reikningsyfirlit yfir rekstur og hag námunnar* frá byrjun (miðjum maí f. á.) og til ársloka síðustu og þaðan til 9. mars síðastl., og er á þeim reikningstölum bygt hjer að framan.

Ýmsar breytingar gerði vegamálastjórinn á vinnufyrirkomulaginu, ljét segja upp verkamönnum, er óþarfir reyndust (þar sem ekki er hægt að vinna), fyrirskipaði ráðningu á mönnum með viðunanlegum kjörum, en *án fæðis*, og lagði fleiri ráð á um reksturinn framvegis, ákvað kolaverð 55 kr. smálest hverja, þar sem þau eru geymd.

Enn hefir vegamálastjóri fengið hingað til lands sænskan námuverkstjóra, að því er af er látið dugandi mann og reyndan frá brúnkolanámum á Skáni. Er hann nú kominn norður á Tjörnes og á að ganga úr skugga um, hvernig þar er háttað öllu um námuna og vinslu kolanna (m. a. hafði heyrst, að kolin væru þar mjög á þrotum, er menn þó alls ekki vita gerla). Þessi verkstjóri á að koma fullu lagi á alla vinnuna, ef tiltök verða að halda henni áfram — og fara síðan til annara staða á landinu; — ýms áhöld, sjerstaklega gerð til kolavinslu, hefir vegamálastjóra einnig tekist að útvega, og eru þau komin til landsins (eru nú á leið norður).

Þar sem svo miklu fje hefir verið varpað í námu þessa, og eldsneytisþörf landsmanna eigi síður brýn en áður, hefir vegamálastjóra þótt full ástæða til þess að láta nú gera ítarlega — og síðustu — tilraun með námuverkið, undir hæfri og ábyggilegri stjórn. En það er þó skoðun hans, að eigi tjöi að halda því áfram með stöðugu tapi fyrir landssjóð.

Alþingi, 12. maí 1918.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Einar Árnason.

Þórarinn Jónsson.

Hákon Kristófersson.

(C. XVI, 1).

Nð.**112. Tillaga**

til þingsályktunar um námurekstur landssjóðs á Tjörnesi m. m.

Frá fjárhagsnefnd.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina:

1. að halda ekki áfram rekstri Tjörnesnámunnar á kostnað landssjóðs, nema náman geti borið sig eða rekstrarhalli verði hverfandi lítill í samanburði við það, sem verið hefir í höndum stjórnarinnar, og
2. að styðja með ráðum og dáð að samtökum einstaklinga til eldsneytisöflunar.

(C. XVII, 1).

Nð.**113. Tillaga**

til þingsályktunar um rannsókn mómyra.

Frá bjargráðanefnd.

Alþingi ályktar að fela landsstjórninni að láta gera rækilega rannsókn á mómyrum, sjerstaklega við Faxaflóa, til þess að komast fyrir, hvort móiðnaður með Lavals-aðferð væri tiltækilegur, og heimilast nauðsynlegt fje til rannsóknarinnar.

(B. XVIII, 2).

Nð.**114. Breytingartillögur**

við frv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjæraða o. fl.

Flutningsmenn: Jón Jónsson og Björn Stefánsson.

1. Við 1. gr.
Fyrir »að hækka um helming (100%)« komi:
að hækka um 100%.
2. Við 2. gr.
Greinin falli burt.

(A. IX, 3).

Nd.

115. Breytingartillaga

við frv. til laga um hækkun á vörutolli.

Frá Jörundi Brynjólfssyni.

Í staðinn fyrir »helming (100%)« komi:
100%.

B. II, 5).

Nd.

116. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um mótak.

Frá Magnúsi Pjeturssyni.

Við 1. gr.

Aftan við greinina bætist:

eða miklum mun auðveldara að ná mótum vegna aðdráttla.

(B. IV, 5).

Nd.

117. Lög

um mjólkursölu á Ísafirði.

(Afgreidd frá Nd. 13. maí).

1. gr.

Bæjarstjórn Ísafjarðar er heimilað að setja ákvæði um alt, er lýtur að meðferð og gæðum rjóma og mjólkur, er selja á í kaupstaðnum, svo og um tölu og legu útsölustaða þeirra vörutegunda. Heimilt er henni og að ákveða, að enginn megi standa fyrir sölu til almennings á mjólk eða rjóma, nema hann hafi til þess leyfi heilbrigðisnefndar, enda geti hún svift þann leyfinu, er það hefir fengið, ef ástæða þykir til.

2. gr.

Bæjarstjórn setur nauðsynlegar reglur um eftirlit með mjólkurmeðferð og sölu mjólkur og rjóma.

3. gr.

Meðan mjólkurskortur er í kaupstaðnum, er bæjarstjórn heimilt að banna sölu á mjólk eða rjóma til neyslu á sölustaðnum og veitingahúsum, svo og notkun mjólkur og rjóma til niðursuðu eða til sælgætis, sem gert er í brauðgerðarhúsum eða í sambandi við aðra atvinnu, til sölu handa almenningi.

4. gr.

Þegar svo stendur á, sem í 3. gr. segir, er bæjarstjórninni og heimilt að setja reglur um úthlutun mjólkur, svo sem með mjólkurseðlum eða á annan hátt, eftir því sem henta þykir.

5. gr.

Rjett er bæjarstjórn að leggja sektir við, alt að 1000 krónum, fyrir brot á ákvæðum þeim, er hún setur samkvæmt 1.—4. gr. Renna þær sektir í bæjarsjóð.

6. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum þeim, sem bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr., skulu sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál.

7. gr.

Ákvæði, er bæjarstjórn setur samkvæmt 1.—4. gr. laga þessara, liggja undir samþykki stjórnarráðsins.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(D. IV, 1)

Nd.

118. Fyrirspurn

til landsstjórnarinnar um hækkun á verði á sykri landsverslunarinnar.

Flutningsmenn: Einar Arnórsson, Sigurður Stefánsson, Gísli Sveinsson, Björn Stefánsson, Þórarinn Jónsson, Magnús Guðmundsson, Magnús Pjetursson, Pjetur Ottesen og Einar Jónsson.

Hvers vegna hækkaði landsstjórnin verð á sykri landsverslunarinnar síðastliðið haust? Og hvers vegna lækkaði stjórnin sykurverðið aftur?

(C. XIII, 2).

Ed.

119. Tillaga

til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til að greiða Gísla Guðmundssyni meiri laun en heimilað er í fjárlögum.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða Gísla Guðmundssyni, gerlafræðingi, 600 kr. á ári af launum þeim, sem í fjárlögum eru ætluð forstöðumanni efnarannsóknarstofunnar í Reykjavík, meðan hann gegnir þeim störfum.

(B. XIV, 3).

Ed.

120. Frumvarp

til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Veðurathuganastöð skal sett á stofn í Reykjavík eða þar í nánd.

2. gr.

Stöðin skal rannsaka veðráttu og veðrabrigði að því er Ísland varðar, svo sem föng eru á, og gefa daglega út skýrslu um það, hverra veðra sje von.

3. gr.

Fastir starfsmenn skulu vera tveir, forstjóri og aðstoðarmaður. Ákveður stjórnarráðið laun þeirra.

Forstjóri skal skyldur að flytja nokkra fyrirlestra við Háskóla Íslands skólaár hvert, um almenna veðurfræði og veðráttu á Íslandi.

4. gr.

Forstjóri skal, með ráði landsstjórnar, fá gerðar veðurathuganir þar, er þurfa þykir á landi voru; skulu þaðan veðurskýrslur sendar daglega eða á þann hátt, sem forstjóri semur um. Veðurathuganaáhöld til stöðva þessara leggur landssjóður fram og greiðir þóknun fyrir starfann.

5. gr.

Í öllum verstöðum landsins, er hafa hraðskeytasamband, kaupstöðum og kauptúnum, skal setja viðvörunarstöðvar, er birtu daglega veðurskýrslur stöðvarinnar í Reykjavík og gefi glögg merki þegar snöggra veðrabrigða er von. Landssjóður kostar áhöld þau, er með þarf, en sveitarsjóðir eða bæjar-sjóðir greiða þóknun fyrir starfann.

6. gr.

Stjórnarráðið ákveður nánara með reglugerð alt það, er viðvikur at-huganastöðinni í Reykjavík, sambandi hennar við aðrar stöðvar og um stofn-setning og fyrirkomulag viðvörunarstöðva.

7. gr.

Veðurathuganastöðin sje stofnsett svo fljótt, sem við verður komið.

(B. XIII, 3).

Ed.

121. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 59, 22. nóv. 1907, um fræðslu barna.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Í 21. gr. og 22. gr. 2. lið laga nr. 59, 22. nóv. 1907, komi i stað »6 kr.«: 9 kr.; i 23. gr. 3. lið komi fyrir »18 kr.«: 30 kr. og fyrir »12 kr.«: 20 kr., og i 24. gr. 3. lið komi i stað »25 kr.«: 40 kr. og i stað »18 kr.«: 30 kr.

2. gr.

Landssjóðsstyrkur sá, sem um ræðir i fjárlögunum, 14. gr. B. XIII, 1—2, hækki að tiltölu við það, sem fræðslukostnaður fræðsluhjæraðanna eykst við ofangreinda launahækkun.

3. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin þau ákvæði fræðslulaganna, sem fara i bága við þessi lög.

4. gr.

Lög þessi gilda til 1. júlí 1921.

(B. I, 6).

Ed.**122. Frumvarp**

til laga um bæjarstjórn á Siglufirði.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Siglufjarðarverslunarstaður skal tekinn í tölu kaupstaðanna, og nær umdæmið yfir allan hinn núverandi Hvanneyrarhrepp.

Umdæmi þetta skal hjer eftir sem hingað til vera í alþingiskjördæmi Eyjafjarðarsýslu, þangað til öðruvisi verður ákveðið.

Þar, sem í lögum þessum er talað um kaupstað og kaupstaðarbúa, er átt við allt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

2. gr.

Landsstjórnin skipar fyrir um, hvernig málum þeim í Hvanneyrarhreppi, sem ekki eru útkljáð, þegar lögin öðlast gildi, skuli skift milli sýslumanns Eyjafjarðarsýslu og lögreglustjórans á Siglufirði.

3. gr.

Verslunarlóð kaupstaðarins hefir þessi takmörk:

a. *Að vestanverðu við höfnina:*

Að norðan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 fœðmum fyrir norðan húsið Bakka. Að sunnan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 fœðmum fyrir sunnan húsið Hliðarhús. Að vestan fjallið. Að austan höfnin.

b. *Að austanverðu við höfnina:*

Að norðan svo nefndur Rjómalækur, sunnan við túnið á Staðarhóli. Að sunnan Skútuá. Að vestan höfnin. Að austan lina, sem er 50 fœðmum ofar en stórstraumsflóðmál.

4. gr.

Í Siglufjarðarkaupstað skal vera lögreglustjóri, skipaður af dómsmálaráðherra, með 2000 kr. árslaunum úr landssjóði, og hefir hann á hendi, auk stjórnar kaupstaðarmálefna, dómstjórn í almennum lögreglumálum, lögreglustjórn, gjaldheimtu á skipagjöldum fyrir sýslumanninn í Eyjafjarðarsýslu í kaupstaðnum og önnur störf, er hreppstjórum eru falin, alt gegn þeirri þóknun, sem þeim er ákveðin í lögum.

5. gr.

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn, og eru í henni lögreglustjórinn og sex bæjarfulltrúar, kosnir af kaupstaðarbúum, eftir lögum um kosningar til bæjarstjórna í kaupstöðum. Skilyrðin fyrir kosningarrjetti og kjörgengi eru hin sömu og nú gilda, eða síðar kunna að verða sett, um kjörgengi og kosningarrjett í málefnum kaupstaða og hreppsfélaga. Tölu bæjarfulltrúa má stjórnarráðið breyta, ef þörf gerist, eftir tillögu bæjarstjórnar.

6. gr.

Lögreglustjórinn er sjálfkjörinn oddviti bæjarstjórnarinnar og hefir atkvæðisrjett á fundum. Hann hefir fyrir oddvitastarfið 500 kr. þóknun á ári úr bæjarsjóði.

7. gr.

Oddviti bæjarstjórnar hefir á hendi framkvæmd á ákvörðunum þeim, er bæjarstjórnin gerir, og í bæjarmálefnum yfir höfuð. Þó má bæjarstjórnin fela einum eða fleirum mönnum úr sinum flokki að framkvæma einstöku bæjarstörf, eftir reglum, er hún sjálf setur. Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem bæjarstjórnin felur þeim.

8. gr.

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir til 6 ára. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta sinn, fara tveir frá að tveimur árum liðnum og svo ávalt tveir annaðhvert ár. Hverjir fari frá í fyrsta og annað skifti skal vera komið undir samkomulagi eða hlutkesti.

Ef einhver fulltrúi fer frá áður en 6 ár eru liðin frá kosningu hans, skal sem fyrst kjósa annan í hans stað, en að eins fyrir þann tíma, er hinn átti eftir að vera.

9. gr.

Fulltrúakosning skal fara fram á virkum degi sem fyrst eftir nýár, nema þegar aukakosning þarf að fara fram. Í kjörstjórn eru lögreglustjóri og tveir fulltrúar, er bæjarstjórnin kýs til þess. Kjörstjórnin skal semja kjörskrá fyrir hver árslok, og gildir hún fyrir almanaksárið næsta á eftir, þótt aukakosning fari fram á því ári.

Kjörskráin skal liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Mótbárur gegn kjörskránni, að einhver sje oftalinnt eða vantalinnt, á að bera upp fyrir kjörstjórninni að minsta kosti þrem dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á málið.

10. gr.

Formaður kjörstjórnar skal boða stað og stund, er kosningar skulu fram fara, að minsta kosti viku á undan kosningu, á þann hátt, sem þing eða fundir eru alment boðaðir í kaupstaðnum.

11. gr.

Hver sá, sem er kjörgengur, er skyldur að taka móti kosningu, nema hann sje sextugur að aldri, eða hann, vegna heilsubrests eða annars, hafi sennilega ástæðu til að skorast undan kosningu. Kjörstjórnin sker úr þessu; en láti hann sjer ekki lynda úrskurð hennar, skal skjóta málinu til bæjarstjórnarinnar. Sá, sem hefir gegnt fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þann starfa aftur fyr en eftir jafnlangan tíma og hann síðast var fulltrúi.

12. gr.

Sá, sem hefir eitthvað að kæra yfir kosningargerð þeirri, er fram hefir farið, eða yfir úrskurðum kjörstjórnarinnar, verður að bera mál sitt skriflega undir bæjarstjórnina innan viku eftir að kosning hefir fram farið, eigi umkvörtun hans að vera tekin til greina. Innan hálfis mánaðar frá því, að kæruskjalið var afhent bæjarstjórninni, leggur hún úrskurð sinn á málið, og skal áður leita um það álits kjörstjórnarinnar. Kæra má skriflega úrskurð bæjarstjórnarinnar fyrir stjórnarráðinu, innan hálfis mánaðar frá því að úrskurðurinn var upp kveðinn. Þegar almennar kosningar hafa fram farið, fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórninni, er fullnaðarúrskurður er lagður á kærur þær, er fram kunna að hafa komið yfir hinni nýju kosningu.

13. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en sá tími er liðinn, sem hann er kosinn til, og skal bæjarstjórnin ákveða, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórnin ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, sökum atvika, er svifta hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni, af því hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, sem hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, sem vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í 11. gr.

14. gr.

Oddviti bæjarstjórnarinnar stýrir umræðum á fundum og sjer um, að það sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina. Fundir bæjarstjórnarinnar skulu venjulega fara fram í heyranda hljóði. Þó má ræða einstök mál innan luktra dyra, þegar bæjarstjórnin ályktar það. Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður, auk oddvita, að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðafjöldi skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og móti, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar, og þá ræður blutkesti. Það skal kunnert bæjarbúum, hvar og hve nær bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera, eða að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa æskir þess. Oddviti skal á undan fundum, að svo miklu leyti, sem unt er, skýra bæjarfulltrúum frá því, hver málefni komi fyrir. Allir þeir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina strax og bókun er lokið, og sjerhver í bæjarstjórninni á rjett á að fá ágreiningsatkvæði sitt stuttlega bókað. Bæjarstjórnin setur sjálf fundarsköp sín, en stjórnarráðið samþykkir þau.

15. gr.

Virðist lögreglustjóra, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út yfir valdsvið hennar, sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, og leggur það úrskurð sinn á málið. Eftirrit af skýrslu lögreglustjóra skal jafnframt

sent bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en skýrslan fer til stjórnarráðsins.

16. gr.

Í öllum þeim málum, er snerta uppeldi og fræðslu barna, hefir formaður skólanefndarinnar sæti og atkvæði á fundum bæjarstjórnarinnar.

17. gr.

Bæjarstjórnin kýs fjóra menn til að vera í byggingarnefnd fyrir kaupstaðinn ásamt lögreglustjóra; skulu tveir þessara manna kosnir úr flokki bæjarfulltrúa.

18. gr.

Bæjarstjórnin kýs 5 menn í nafnarnefnd samkvæmt hafnarlögum Siglufjarðar.

19. gr.

Bæjarstjórnin kýs bæjargjaldkera og veitir honum árlega þóknun. Skal hann skyldur að hafa starf sitt á hendi að minsta kosti 3 ár, nema bæjarstjórnin taki lausnarbeiðni hans gilda fyr.

20. gr.

Bæjarstjórnin skipar sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og nætúrverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu lögreglustjóra, en hann getur veitt þeim lausn án samþykkis bæjarfulltrúanna.

21. gr.

Endurskoðendur reikninga kaupstaðarins skulu vera tveir; eru þeir kosnir til þriggja ára í senn af kosningarbærum kaupstaðarbúum og á sama hátt og fulltrúarnir. Þeir hafa þóknun úr bæjarsjóði fyrir starfa sinn. Auk reikninga bæjarsjóðsins skal þeim og skylt að endurskoða alla reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

22. gr.

Reikningsár kaupstaðarins er almanaksárið. Innan 1. dags októbermánaðar ár hvert skal bæjarstjórnin semja áætlun um tekjur og gjöld kaupstaðarins næsta ár. Í áætluninni skal tilgreina tekjur þær, sem til eru, til þess að borga með gjöldin, án þess að skattur sje lagður á bæjarbúa. Því, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafna niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal bæjarstjórnin ræða á tveim fundum með viku millibili. Við aðra umræðu skal bæjarstjórn ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein fyrir sig. Skal áætlunin í þeirri mynd, sem bæjarstjórnin samþykkir hana, vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. — Áætlun þessa skal leggja fram innan 1. dags nóvembermánaðar, og skal hún vera öllum til sýnis í hálfan mánuð. Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi

nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en sem svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

23. gr.

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði; þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarsstaðar og goldið þar útsvar; þá skal frá ársútsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarsstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar. Ef rekin er í kaupstaðnum atvinna, sem talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða einhver kaupskapur, eða þilbátaútgerð, þá má leggja aukaútsvar á þá atvinnu, þótt ekki sje hún rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarsstaðar. Á hvalveiði, selveiði, sildveiði, á allskonar bræðslu og allskonar verksmiðjuíðnað, á atvinnu útlendra skipa við verkun á sild á höfninni, á ábúð á jörð eða jarðarhluta, á leiguliðaaafnot af jörð, þótt engin ábúð fylgi, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má leggja útsvar, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupsfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabréf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

24. gr.

Fimm manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum. Um kosningarrjett og kjörgengi til niðurjöfnunarnefndar gildir hið sama sem ákveðið er um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar, svo og um kosningaraðferðina; einnig um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu. Nefndarmenn skulu kosnir til 6 ára, og skal kosning fara fram í september eða októbermánuði. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta skifti, fara tveir frá að þremur árum liðnum eftir samkomulagi eða hlutkesti. Síðan fara frá á hverjum þriggja ára fresti þrír og tveir nefndarmenn til skiftis. Enginn, sem er kjörgengur í bæjarstjórn, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina. Þó má enginn samtímis sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, er undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir síðast í henni verið.

25. gr.

Niðurjöfnunarnefndin jafnar niður hinum árlegu gjöldum í nóvembermánuði, samkvæmt áætluninni. Niðurjöfnunarskráin og skrá um gjöld bæjarins skal liggja öllum til sýnis á venjulegum, hentugum, áður auglýstum stað, hálfan mánuð fyrir árslok. Bæjarstjórnin getur ákveðið, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara um mánaðamótin ágúst og september, og skulu gjöld þá lögð á þá, sem hafa flutt sig til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og gjaldskyldir eru, eða farnir verða burt áður en næsta aðalniðurjöfnun fer fram. Þessi aukaniðurjöfnun skal liggja öllum til sýnis í hálfan mánuð, svo sem aðalniðurjöfnun. Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árs-tekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skytt er nefndinni að halda þessum upplýsingum leyndum. Kærur yfir niðurjöfnun skulu

sendar niðurjöfnunarnefndinni skriflegar, innan hálfis mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálfis mánaðar þar á eftir skal nefnd þessi skriflega skýra kærandanum frá, hvort og að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun þá, sem niðurjöfnunarnefndin hefir gert, má svo innan hálfis mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórninni, sem leggur fullnaðarúrskurð á málið innan hálfis mánaðar. Kærur, sem koma fram eftir hinn tiltekna tíma, verða ekki teknar til greina. Hverjum, sem gert er að greiða bæjargjald, er heimilt að kvarta yfir gjaldi því, sem lagt hefir verið ekki að eins á sjálfan hann, heldur og á aðra á skránni, eða að einhverjum hafi verið slept. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns, eða að einhverjum hafi verið slept, skal þeim manni gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni áður en úr þessu er skorið í niðurjöfnunarnefndinni eða bæjarstjórninni. Enginn getur, með því að bera sig upp um skattgjald sitt, komist hjá að greiða gjaldið á rjettum gjalddaga, en verði gjaldið lækkað, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það, sem ofgildið er.

26. gr.

Ef ágreiningur verður milli Siglufjarðarkaupstaðar og einhvers annars sveitar- eða bæjarfélags um skiftingu milli þeirra á skattgjaldi einhvers manns, sker stjórnarráðið úr því.

27. gr.

Öll bæjargjöld eftir aðalniðurjöfnun skulu goldin að helmingi fyrir 1. febrúar og að helmingi fyrir 1. ágúst, en eftir aukaniðurjöfnun fyrir 1. október ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og líka allar aðrar tekjur kaupstaðarins. Sjeu gjöldin ekki greidd innan mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki. Flytji gjaldskyldur maður sig alfarinn úr bænum fyrir nýár, fellur allt það gjald burt, sem lagt er á sjálfan hann fyrir það ár, sem í hönd fer. Sá, sem flytur sig úr kaupstaðnum einhvern tíma á árinu, er að eins gjaldskyldur til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem flytur sig inn í kaupstaðinn á árinu og er settur á aukaniðurjöfnunarskrá, er gjaldskyldur frá þeim tíma, er hann fluttist inn.

28. gr.

Bæjarstjórn, og sjerstaklega lögreglustjóri, skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn kaupstaðarins og sjá um, að tekjur bæjarsjóðs sjeu rjett heimtar og í tækan tíma; enn fremur gæta þess, að geymt sje, og eftir atvikum ávaxtað, fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda, til að borga útgjöld hans. Bæjarstjórnin öll skal hafa ábyrgð á innstæðum og öðrum eignum kaupstaðarins.

29. gr.

Gjaldkeri skal að minsta kosti einu sinni á hverjum ársfjórðungi gefa bæjarstjórninni ákveðna sjóðsskýrslu, er sýni, hvað goldist hefir í bæjarsjóð og úr honum og hver er hinn handbæri peningaforði. Eigi má gjaldkeri borga neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávisun bæjarstjórnar. Skulu allar ávisanir vera undirritaðar af lögreglustjóra, og sjeu þær yfir 100 krónur, þá einnig að minsta kosti af tveim bæjarfulltrúum.

30. gr.

Bæjarstjórnin er skyld að útvega og láta landsstjórninni eða hagstofunni í tje skýrslur þær, sem beðið er um, svo sem um fólkstal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand kaupstaðarins.

31. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki hvílir beinlínis á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje kaupstaðarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa neina nýja fasteign, ekki taka stærri lán, nje lán upp á lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta borgunartímanum.

32. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir tekjur og gjöld kaupstaðarins, svo og skýrslu um eignir og skuldir í árslokin, og senda bæjarstjórninni fyrir lok janúarmánaðar. Lögreglustjóri lætur reikning þennan liggja öllum bæjarbúum til sýnis hálfan mánuð á vanalegum, hentugum, áður auglýstum stað. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af endurskoðendum kaupstaðarins, og skulu þeir hafa lokið rannsókn sinni innan mánaðar. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum þeirra, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum endurskoðenda og svörum gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, sem leggur úrskurð sinn á reikninginn og veitir gjaldkera kvittun. Enginn má taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, sem honum hafa verið sjerstaklega falin á hendur. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna, að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Þegar búið er að leggja úrskurð á bæjarreikninginn, getur bæjarstjórnin birt á prenti ágrip af honum, er lögreglustjóri semur, og skulu í því ágripi greind öll aðalatriðin í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

33. gr.

Innan loka septembermánaðar skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið liðna reikningsár með athugasemdum endurskoðenda og úrskurðum bæjarstjórnarinnar. Komi það fram, að bæjarstjórnin hafi greitt ólögsmæt gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvila á kaupstaðnum, eða á annan hátt ranglega beitt valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er með þarf; og ef nauðsyn ber til, getur stjórnarráðið með lögsókn komið fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

34. gr.

Með byggingarsamþykkt, sem bæjarstjórnin semur fyrir kaupstaðinn og stjórnarráðið staðfestir, má fela byggingarnefnd að annast byggingarmálefni kaupstaðarins undir yfirstjórn bæjarstjórnar. Í samþyktina má setja fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en enn þá eru í lögum, ákveða sektir fyrir

brot og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, sem af ákvæðum samþýktarinnar leiðir.

35. gr.

Hið fyrsta eftir að lög þessi öðlast gildi skal stofna slökkvilið á Siglufríði. Allir bæjarbúar, sem til þess verða álitnir hæfir, eru skyldir til að mæta við slökkviliðsæfingar eftir boði bæjarstjórnar eða þess manns, sem bæjarstjórnin setur yfir slökkviliðið. Þegar eldsvoði kemur upp, skulu allir verkfærir karlmenn í bænum skyldir að koma til brunans og hlýða öllum fyrirskipunum slökkviliðssjóra eða aðstoðarmanna hans, er að því lúta að bjarga úr eldinum, slökkva hann eða varna útbreiðslu hans. Bæjarstjórnin semur reglugerð fyrir slökkviliðið, en stjórnarráðið staðfestir, og má ákveða sektir fyrir brot gegn ákvæðum reglugerðarinnar, og renna þær í bæjarsjóð. Með mál út af brotum gegn reglugerð þeirri skal farið sem almenn lögreglumál.

36. gr.

Bæjarstjórnin hefir alla yfirumsjón með vatnsleiðslu og rasleiðslu bæjarins, en falið getur hún sjerstökum mönnum eða sjerstökum nefndum alla nánari stjórn og umsjón stofnana þessara. Þurfi að taka vatn eða vatnsafl í landareign einstakra manna, skulu landeigendur skyldir til að láta í tje nægilegt vatn úr uppsprettum, ám og lækjum í landareign þeirra, þó svo, að þeir sjeu eigi með því sviftir nægilegu vatni til heimilisþarfa fyrir þá sjálfa. Svo skal þeim og skylt að láta af hendi lóð og landsafnot til hvers kyns mannvirkja, er í þessu skyni þarf, þar með talið grjóttak, malartekja og torfrista, og að þola þær eignarkvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarjetti, sem slík mannvirki hafa í för með sjer, alt gegn því, að fult endurgjald komi fyrir. Bætur fyrir jarðrask í óræktuðu landi skulu því að eins greiddar, að álitnið verði, að landeigandi biði skaða við það. Verði ekki samkomulagi náð um bætur þessar, skal eignarnám fram fara samkvæmt lögum.

37. gr.

Stjórnarráðið gerir ráðstafanir til þess, að lög þessi komist til framkvæmda 20. maí næst eftir að þau eru staðfest af konungi, og telst fyrsta fjárhagsár kaupstaðarins frá fardögum til ársloka það ár.

(B. IX, 7).

Ed.

123. Nefndarátt

um frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþýktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin ræður hæstviritri deild til að samþykkja frumvarpið með þeirri breytingu, að lágmark sekta verði sett 20 kr. og hámarkið 500 kr.

Nefndinni virðist ísjárvert að samþykkja brtt. á þskj. 70, um að lögþjóða undanþágu um lokunartíma tóbaksverslana og sælgætis; telur það skerðing á samþykktarvaldi því, er bæjarstjórnun er veitt með lögunum.

Hins vegar þykir rjett að rýmka samþykktarvald á þessu sviði í þá átt, að stytta megi lokunartíma sjerverslana, gegn árgjaldi, er samþykktarvaldið ákveður.

Leggur nefndin því til, að hv. deild samþykki frv. með 2. brtt. á þskj. 70 og eftirfarandi

BREYTINGARTILLÖGUM.

1. Á undan 1. gr. frumvarpsins komi ný grein, svo hljóðandi:

Aftan við 2. gr. laga nr. 79, 14. nóv. 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Í samþykkt má enn fremur ákveða, að veita megi sjerverslunum undanþágu, að því er snertir lokunartíma sölubúða, gegn hæfilegu árgjaldi, sem stjórnarráðið ákveður, samkvæmt uppástungu bæjarstjórnar, fyrir eitt ár í senn, og renna skal í bæjarsjóð.

2. Við 1. gr.

Í stað orðanna »100—1000 krónur« komi:
20—500 krónur.

Alþingi, 13. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskr.

Magnús Torfason,
ritari.

(A. IV, 8).

Nd.

124. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtiðarinnar.

Frá Gísla Sveinssyni.

1. Við 1. gr.

Aftan við greinina bætist:

eða til atvinnubóta á ábyrgð bæjar- eða sveitarfélags.

2. Við 6. gr.

Greinin orðist svo:

Enn fremur er landsstjórninni heimilt frá þeim tíma, er lög þessi koma í gildi og til 1. september 1919, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta í beinar þarfir framleiðslunnar og til kaupa á afurðum af dýrtiðarvinnu bæjar- eða sveitarfélaga, svo sem efni til undirbúnings stórhýsa, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, vega, brúa og hafnargerða. Efni þetta skal metið til verðs af óvilhöllum mönnum, er dómkvaddir skulu þar, sem stjórnarráðið ákveður.

(C. XIV, 2).

Nð. 125. Állt fjárveitinganefndar

um tillögu til þingsál. um útsæði.

Fjárveitinganefndin hefir ekkert við fjárhagsatriði tillögunnar að athuga.

Alþingi, 14. maí 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
fundaskrifari.

(C. XVII, 2).

Nð. 126. Állt fjárveitinganefndar

um tillögu til þingsál. um rannsókn mómyra.

Fjárveitinganefndin hefir ekkert við fjárhagshlið tillögunnar að athuga.

Alþingi, 14. maí 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
fundaskrifari.

(C. XVIII, 1).

Ed. 127. Tillaga

til þingsályktunar um sjóvátryggingu.

Flutningsm. Magnús Torfason.

Efri deild Alþingis ályktar að skipa þriggja manna nefnd til að rannsaka sjó- og stríðsvátryggingar landsstjórnarinnar og íhuga, hvort tiltækilegt sje, að landið taki á sig slíkar tryggingar á skipum þess og förmum.

(C. XIX, 1).

Nd.**128. Tillaga**

til þingsályktunar um reglugerð fyrir sparisjóði.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson, Einar Árnason og Pjetur Ottesen.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að veita þeim sparisjóðum, er þess óska, undanþágu frá bókfærslu þeirri, sem fyrirskipuð er með reglugerð fyrir sparisjóði, þegar þeir hafa sýnt, að bókfærsla þeirra er nægilega trygg.

Greinargerð.

Þegar reglugerð sú fyrir sparisjóði, er stjórnarráðið gaf út 5. maí síðastliðið ár, barst út um land meðal þeirra manna, er hafa á hendi forstöðu og rekstur sparisjóða, mun þeim allflestum strax hafa orðið það ljóst, að hún fyrirskipaði umfangsmeiri og margbrotnari bókfærslu en þeir höfðu búist við eða áttu áður að venjast. Þetta kom því fremur á óvart sem það atriði í rekstri sjóðanna hafði reynst víðast hvar bæði glögt og auðvelt, enda það ekki valdið hinu allra minsta fjártapi. Með reglugerðinni er ákveðið, að við sparisjóðina sju færðar 11 bækur, og með því fyrirskipað að bókfæra sömu upphæðina 4–6 sinnum. Veldur þetta bæði mjög miklum og alls óþörfum tölum og erfiði fyrir gjaldkera og sjáanlega að sama skapi auknum kostnaði fyrir sjálfar stofnanirnar. Reglugerðin er því þyrnir í augum mjög margra forstöðumanna sjóðanna úti um land, enda þegar komnar fram óskir um undanþágu frá þessari margbrotnu og þunglamalegu bókfærslu, og þá frekast kjósa að mega haga henni líkt og verið hefir.

(A. IV, 9).

Nd.**129. Frumvarp**

til laga um almenna hjálp vegna dýrtidarinnar.

(Eftir 2. umr. i Nd.).

1. gr.

Á tímabilinu frá 1. sept. 1918 til 1. sept. 1919 veitist sveitar- og bæjarfjelögum heimild til að verja úr sveitar- eða bæjarsjóði, auk venjulegra útgjalda, upphæð, er þó ekki nemi meiru en 15 kr. á hvern mann í sveitarfjelaginu, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórnar, af dýrtið og matvælaskorti. Fje þessu má verja til kaupa á matvælum, eldsneyti og öðrum nauðsynjavörum, eða til niðurfærslu á verði á þessum vörum.

2. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu, ef því verður við komið, fyrir 1. október 1918 senda stjórnarráðinu skýrslu um, hve miklu fje þær hafi ákveðið að verja til dýrtiðarráðstafana samkv. 1. gr., og til hvers því skuli varið, og skal leita samþykkis stjórnarráðsins á tillögum þessum.

3. gr.

Af upphæð þeirri, er sveitarfjelög og bæjarfjelög hafa varið til dýrtiðarráðstafana samkv. 1. gr., skal endurgreiða hlutaðeigandi sveitar- og bæjarfjelagi úr landssjóði $\frac{1}{3}$ hluta, er stjórnarráðið hefir úrskurðað reikning hreppsnefndar yfir matvæli þau, eldsneyti o. s. frv., er keypt hafa verið fyrir hreppinn eða varið hefir verið til niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og skal reikningur þessi endursendur hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn, og fylgi síðan sveitarsjóðsreikningi hreppsins eða bæjarins. Þó er landsstjórninni heimilt, ef sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, að greiða fyrirfram nokkurn hluta af fje því, er úr landssjóði ber að greiða.

4. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu semja reglur um úthlutun á nauðsynjavörum þeim, er keyptar hafa verið samkvæmt lögum þessum, eða um niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og leggja reglur þessar undir samþykki stjórnarráðsins. Ef nauðsynjavörur eru eingöngu keyptar, þá skal úthluta þeim til þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa í hreppnum eða bæjarfjelinu, en ef fjenu er varið til niðurfærslu á vöruverði, þá skal hafa mismunandi verð á vörunum, eftir efnahag kaupanda, þannig að hinir allra efnaminstu, sem þó ekki þiggja af sveit, fái sinn hluta af vörunum fyrir alls ekki neitt, enda skoðast hjálp samkvæmt lögum þessum ekki sveitarstyrkur.

5. gr.

Hreppsnefndum er heimilt að taka lán, sem nauðsynleg eru til framkvæmdar lögum þessum, og enn fremur að jafna niður hærri útsvörum í því skyni, án þess að leita þurfi samþykkis sýslunefnda, samkv. 53. gr. sveitarstjórnarlaganna.

6. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt frá þeim tíma, er lög þessi koma í gildi og til 1. september 1919, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta í beinar þarfir framleiðslunnar og til kaupa á afurðum af dýrtiðarvinnu bæjar- eða sveitarfjelaga, svo sem efni til undirbúnings stórhýsa, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, vega, brúa og hafnargerða. Efni þetta skal metið til verðs af óvilhöllum mönnum, er dómkvaddir skulu þar, sem stjórnarráðið ákveður.

7. gr.

Til framkvæmdar þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og skulu þá jafnframt falla úr gildi lög nr. 25, 29. sept. 1917, um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

(B. II. 6).

Ed.

130. Frumvarp

til laga um mótak.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Nú á einhver eða hefir umráð á landi, sem mótak er í, og er hann þá skyldur til að láta það af hendi til mótags, eftir því sem nauðsyn er á og eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum. Eigendur eða leigjendur lands eru einnig skyldir til að leyfa að þurka, hlaða upp og geyma í landi sínu mó þann, sem þar er tekinn upp.

Ef ágreiningur verður milli eiganda eða umráðamanns mólands og þess, er óskar mótags, um, hvort hinum síðarnefnda sje nauðsyn á mótagi á þeim stað, eða hvar í landinu megi þurka og geyma mó, skal hreppsnefnd eða bæjarstjórn, þar sem mólandið er, skera úr, og verður þeim úrskurði eigi áfrýjað. Meðan nægilegt móland er innan takmarka hrepps eða kaupstaðar, er óheimilt mótak utan þeirra takmarka, nema aðiljar sjeu ásáttir um eða miklum mun auðveldara að ná mónum vegna aðdráttá.

2. gr.

Sá, sem þarfnast mótags og nær eigi viðunanlegum samningum við eiganda eða umráðamann mólands, getur krafist þess af bæjarstjórn eða hreppsnefnd, þar sem hann er búsettur, að hún gefi honum vottorð um, hversu mikið hann teljist þurfa af mó til 1 árs. Með vottorði þetta getur hann snúið sjer til bæjarlógeta eða sýslumanns og fengið hjá honum kvadda 2 hæfa og óvilhalla menn til að meta gjald fyrir mótak það, er hann þarfnast samkvæmt vottorði hreppsnefndar. Rjett er og, að fleiri sjeu saman um að fá tilnefnda matsmenn, og bæjarstjórn eða hreppsnefnd getur einnig fengið tilnefnda menn til að meta gjald fyrir mótak handa fleiri eða færri af íbúum kaupstaðarins eða hreppsins, eða handa íbúum ákveðins hluta hrepps eða kaupstaðar, en tilgreina skal þá jafnan, hversu mikið ætla megi að þurfi af mó.

3. gr.

Gjald fyrir mótak, þurkun mós, upphleðslu, geymslu, hnausstungu, torf-ristu og átroðning, skulu hinir kvöddu menn meta, eftir gæðum mós, þykt hans, legu mólands og gæðum, og yfirleitt öllu, sem máli skiftir um verðmæti hans og mólandsins. Þó má gjaldið venjulega eigi vera hærra en 10% umfram

það gjald, sem tekið var fyrir mótak á þeim stað árið 1917; en hafi enginn mór þá verið tekinn þar, skal hafa hliðsjón af slíku gjaldi á því ári í sama bygðarlagi. Nú er móland leigujarðar tekið samkvæmt lögum þessum, og skiftist gjaldið þá milli landsdrottins og leiguliða, eftir mati tveggja óvilhallra manna, er sýslumaður eða bæjarfógeti kveður til þess, nema aðiljar komi sjer saman um skiftinguna.

4. gr.

Sá, sem fær mótak samkvæmt lögum þessum, er skyldur til að ganga þannig frá mógröfum, að skepnum stafi eigi veruleg hætta af.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 10—1000 kr., og fer um mál út af slíkum brotum sem um almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálfrúfriðurinn stendur. Þó skulu ákvæði 3. gr. gilda um gjald fyrir mótak á árinu 1918.

(C. XVII, 3).

Nð.

131. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um rannsókn mómyra.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Tillöguna skal orða svo:

I. Alþingi ályktar að fela stjórninni að gera og láta gera það, sem hjer verður talið:

a. Að sjá um, að sem flestir einstaklingar leggi kapp á að rækta allar manneldisjurtir, þær er hjer mega vaxa, og safna þeim, er sjálfkrafa vaxa. Og auk þess að láta gera hvorttveggja á alþjóðarkostnað, þar sem svo stórum má vinna, að ofvaxið sje einstökum mönnum.

Telur Alþingi þessar helstar ætjurtir, er safna má sjálfvöxnum:

1. Úr sjó:

Söl (*Rhodymenia palmata*).

Fjörugrös (*Chondrus crispus*).

Purpurahimna (*Porphyra umbilicalis*).

2. Á landi:

Fjallagrös (*Cetraria islandica*).

Heimula (*Rumex domesticus*).

Krækiber (*Empetrum nigrum*).

Bláber (*Vaccinium uliginosum*).

Aðalbláber (*Vaccinium Myrtillus*).

Þessar má rækta helstar:

Jarðepli (*Solanum tuberosum*).

Bygg (*Hordeum vulgare*).

Grænkál (*Brassica oleracea* f. *acephala*).

Hvitkál (— — f. *capitata*).

Blómkál (— — f. *botrytis*).

Rósakál (— — f. *gemmifera*).

Hnúðkál (— — f. *gongylodes*).

Savoykál (— — f. *sabauda*).

Næpur (— rapa f.).

Gulrófur (— napus f. *napobrassica*).

Ræfla (*Raphanus sativus*).

Gulrót (*Daucus Carota*).

Kirfill (*anthriscus*).

β. Að setja menn með sjerþekking til þess að leiðbeina almenningi og standa fyrir alþjóðarfyrirtækjum.

γ. Að láta þá skipun fara til allra, að afla innlends eldiviðar til vetrarins, og láta einnig gera það á alþjóðarkostnað. Telst hjer til:

1. Surtarbrandstekja. Skal ljetta mönnum hana með þeim hætti, að gerðir verði á alþjóðarkostnað akvegir eða sporvegir frá námum til sjávar eða flutningabrautar. Heimila má mönnum surtarbrandstekju ókeypis á landssjóðsjörðum. Vinna ella á landssjóðskostnað að skaðlausu.

2. Mótekja. Um hana verður hjer sama um mælt að breyttu breytanda. Skulu hjeruðum fengnir móleitarmenn, er sje goldið að hálfu af alþjóðarfje.

3. Kolmóvinsla. Skal láta rannsaka mómyrar, til þess að vita, hvar sje staðir, er fallnir sje til kolmógerðar, vídd og dýpt og gæði, og gera annan undirbúning allan, sem nauðsynlegur er að sjerfróðra manna viti, til þess að setja á stofn hjer á landi kolmóvinslu með aðferð La-vals, ekki síðar en næsta vor.

4. Skógarhögg. Skal höggva og höggva láta sem mest má, skógum að skemdarlausu.

δ. Að afla bátaviðar og láta sjávarhjeruð hafa báta til fiskveiða á næstu haustvertíð; að leggja fyrir menn að herða sem mest af fiskinum og að leggja fyrir öll hjeruð eða sveitir að koma upp íshúsum.

Að sjá sjómönnum fyrir vinnu í landlegum, t. d. með því að láta verslanir flytja nóg af hör hingað til færagerðar og netja o. fl. þ. h.

ε. Að fá hingað tæki til þess að vinna salt úr sjó.

ζ. Að leggja svo fyrir og fylgja því fram með fullum krafti, að allur búskapur færist til forns lags um nytjar búpenings, svo að mjólk úr ám og kúm verði eingöngu hagnýtt til fæðis. Að leggja fyrir hjeraðastjórnir, að sjá um að menn skeri hross og eli, en fjölgi sauðfje að því skapi.

η. Að sjá búöndum fyrir verkafólki og ráða helst menn frá sjávarsíðunni í ársvistir til þeirra.

II. Alþingi ályktar að veita stjórninni heimild til að verja fje úr landssjóði til þessara ráðstafana, eftir því sem þörf krefur.

Verði það nauðsynlegt að taka ráð af mönnum um lög fram til þess að koma fram þessum ráðstöfunum, felur Alþingi stjórninni að bera nú fram nauðsynleg frumvörp til laga, er heimili slíkar aðfarir, ef hún telur sig eigi hafa heimildina í lögum nú, eða gefa út bráðabirgðalög um það efni, ef þinginu vinst eigi tími til nauðsynlegrar lagasmíðar sökum heimfýsi þingmanna.

(C. XX, 2).

Nð.

132. Viðaukatillaga

við tillögu til þingsályktunar um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta.

Frá Sigurði Stefánssyni.

Aftan við 1. lið tillögunnar bætist:

og enn fremur hækka styrkinn til bátsferða um Ísafjarðardjúp upp í alt að 9 þús. kr. á ári.

(A. IV, 10).

Nð.

133. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Við 6. gr.

Á eftir orðunum »í beinar þarfir framleiðslunnar« komi:

svo sem til þess að reka garðrækt og heyskap í stórum stíl og að framkvæma stærri áveitufyrirtæki að meira eða minna leyti, eftir því, er um semur við þá, er eiga hlut að máli um þau verk.

(A. IV, 11).

Nd.**134. Viðaukatillaga**

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

Við 6. gr.

Aftan við greinina bætist:

Einnig er landsstjórninni heimilt að lána til skamms tíma, gegn tryggingu, olíu og salt til stuðnings sjávarútgerð.

(C. VII, 2).

Ed.**135. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn í Vestmannaeyjum útbú frá Landsbanka Íslands.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir atþugað tillögu þessa. Var nokkur hluti hennar í efa um það í fyrstu, hvort rjett væri að samþykkja tillögu þessa, þar sem bankinn hefir fult vald til þess, með samþykki stjórnarinnar, að setja á stofn útbú þar sem brýn nauðsyn ber til, þegar peningahagur hans leyfir, og þar sem sömu nefndarmenn eru þeirrar skoðunar, að þingið eigi helst ekki að blanda sjer inn í þau mál, sem eru innan verkahings bankans sjálfs. Tveir bankastjórar Landsbankans hafa líka lýst því yfir við nefndina, að þeir vildu setja á stofn útbú þar sem þeir álitu þau nauðsynleg, þegar þeir sæju bankanum það fært, og bankastjórnin virtist vera sammála nefndinni í því, að nauðsynin væri tæpast neinstaðar brýnni en í Vestmannaeyjum nú þegar.

Nú hefir komið til orða, að Íslandsbanki setti þetta eftirþráða útbú á stofn, og hafði nefndin því til sönnunar í höndunum brjef frá stjórn þess banka, þar sem hún segir, að það sje og hafi verið tilætlun Íslandsbanka að setja á stofn bankaútbú í Vestmannaeyjum, svo fljótt sem kringumstæður leyfi.

Brjef þetta var lesið upp fyrir stjórn Landsbankans og hafði hún ekkert við það að athuga, en kvað svo mikla þörf á útbúum víðar, og því meira en nóg við fje bankans að gera, að þótt þetta umrædda útbú færi í hendur hins bankans, vildi hún ekki fara í neitt kapplaup um að setja það á stofn.

En þar sem allri nefndinni er það ljóst, að Vestmannaeyingar þarfnast bankaútbús, og það sem allra fyrst, og með því, að tveir nefndarmennirnir vilja ekki staðhæfa það, að svona þingsályktunartillaga herði eigi á framkvæmd málsins hjá öðrum hvorum bankanum, en einn vill eindregið fá hana samþykta, þá varð það að samkomulagi hjá nefndarmönnum að fylgja fram tillögunni, þannig

að hún kæmi ekki til framkvæmda, ef Íslandsbanki vildi setja útbúið á stofn innan skamms.

Nefndin ræður því hinni háttvirtu deild til þess að samþykkja tillöguna með eftirfarandi

VIÐAUKA- OG BREYTINGARTILLÖGUM.

1. Aftan við tillöguna bætist:

Svo framarlega sem Íslandsbanki gerir það ekki innan hæfilegs tíma.

2. Fyrir orðið »útbú« á tveim stöðum komi:

útbú.

Alþingi, 14. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form. og ritari.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskr.

Magnús Torfason.

(A. IV, 12).

Nd.

136. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Flutningsmenn: Björn Stefánsson og Gísli Sveinsson.

1. Við 1. gr.

a. Á milli orðanna »útgjalda« og »upphæð« komi:
miðað við meðaltal þriggja síðustu ára.

b. Fyrir »15 kr.« komi:
25 kr.

2. Við 2. gr.

Í staðinn fyrir »1. október« komi:
1. nóvember.

3. Við 3. gr.

Upphaf greinarinnar, út að »stjórnarráðið hefir úrskurðað«, orðist svo:

Ef upphæð sú, sem sveitar- eða bæjarfjelag hefir varið til dýrtíðarráðstafana samkv. 1. gr., nemur meira en 5 kr. á hvern mann í sveitarfjelinu, fær það endurgreitt úr landssjóði nokkurn hluta þeirrar upphæðar, sem fram yfir er, þannig:

$\frac{1}{6}$ af fyrstu	5 kr. á mann hvern.
$\frac{1}{5}$ ef upphæðin nemur frá	5—10 — - — —
$\frac{1}{4}$ - — — — —	10—15 — - — —
$\frac{1}{3}$ - — — — —	15—20 — - — —

Endurgreiðsla þessi fer fram þegar (o. s. frv.).

(B. X, 4).

Ed.

137. Lög

um stækkun verslunarlóðarinnar í Ólafsfirði.

(Afgreidd frá Ed. 15. maí).

Takmörk verslunarlóðar í Ólafsfirði skulu vera frá Brimnesá að austan og til Kotnefs að vestan, og taki lóðin á land upp 200 metra frá stórstraumisfjöruborði,

(A. II, 6).

Nd.

138. Lög

um viðauka við lög 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúðfriðnum.

(Afgreidd frá Nd. 15. maí).

1. gr.

Á eftir 4. tölulið 2. gr. nefndra laga, 1. febrúar 1917, komi nýr töluliður, svo hljóðandi:

5. Enn fremur að ráða að meira eða minna leyti yfir skipum þeim, sem heima eiga í landinu, svo sem að gera ákvarðanir um ferðir þeirra, flutning og farþega með þeim, eða að taka þau að öllu í sína þjónustu um lengri eða skemri tíma.

2. gr.

Aftan við 3. gr. nefndra laga, 1. febrúar 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Enn fremur er landsstjórninni heimilt að leggja bann, að einhverju leyti eða öllu, við útflutningi eða sölu úr landi á skepnufóðri, aðfluttu eða

innlendu, ef ástæða er til að óttast fódurskort í landinu. Landsstjórnin ákveður sjálf, hvað telst til skepnufóðurs.

3. gr.

Aftan við 5. gr. sömu laga bætist þessi ákvæði:

Landsstjórnin getur gert fyrirskipanir um þau atriði, er þurfa þykir, viðvikjandi skipverjum, farþegum og póstflutningi með skipum, og ákveður refsingar fyrir brot gegn þeim fyrirskipunum.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(C. XIV, 3).

Ed.

139. Tillaga

til þingsályktunar um útsæði.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að gera ráðstafanir til þess:

1. Að vekja athygli sveitar- og bæjarfjelaga á því að sjá sjer fyrir nægilegu útsæði í haust og tryggri geymslu þess í vetur.
2. Að afla útsæðis til geymslu, innlands og útlends, af bestu tegund, og heimilast henni að verja fje úr landssjóði til þess að láta gera tryggan geymslustað fyrir útsæðið.
3. Að annast um, að gefinn verði út leiðarvísir til almennings um tryggja geymslu útsæðis yfir veturinn.

(B. XII, 3).

Ed.

140. Framvarp

til laga um hafnsögu í Reykjavík.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Öll skip, sem eru 30 smálestir bruttó að stærð eða meira, skulu, hvort

sem þau nota hafnsögumann eða ekki, vera skyld til að greiða hafnsögugjald í fyrsta skifti á ári hverju, er þau koma frá útlöndum og leggjast við festar innan takmarka Reykjavíkurhafnar. Komi skip oftar á sama ári, skal það ekki greiða hafnsögugjald nema það noti hafnsögumann.

Herskip, skemtiskip og fiskiskip, sem skrásett eru hjer á landi, eru undanþegin hafnsögugjaldi, nema þau noti hafnsögumann.

2. gr.

Hafnarnefnd Reykjavíkur hefir á hendi yfirstjórn hagnsögumála í Reykjavík.

Hafnarnefnd skipar hafnsögumenn, svo marga sem þurfa þykir, og ákveður laun þeirra. Launin greiðast úr hafnarsjóði Reykjavíkur.

3. gr.

Hafnsögugjald greiðist samkvæmt reglugerð, er hafnarnefnd Reykjavíkur semur og stjórnarráð Íslands staðfestir, og skal í þeirri reglugerð jafnframt ákveða, hvert gjald skuli greiða fyrir leiðsögu út úr höfninni og um höfnina, þar á meðal inn í innri höfnina og út úr henni.

Öll gjöld samkvæmt reglugerðinni renna í hafnarsjóð Reykjavíkur, og má taka þau lögtaki.

4. gr.

Um framkvæmd hafnsögunnar og innheimtu hafnsögugjalda skal nánara ákveðið í reglugerð, er hafnarnefnd Reykjavíkur semur og stjórnarráð Íslands staðfestir.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, er settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, alt að 1000 kr. Með mál út af slíkum brotum skal fara sem almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og eru þá jafnframt numin úr gildi öll önnur lagaákvæði, sem koma í bága við þau.

(B. XV, 3).

Ed.

141. Frumvarp

til laga um bæjarstjórn Vestmannaeyja.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Vestmannaeyjar skulu teknar í tölu kaupstaða.

2. gr.

Sýslumaðurinn í Vestmannaeyjum skal vera bæjarfógeti. Hann hefir auk þess öll hin sömu störf á hendi og sýslumaðurinn nú, enda hafi sömu laun úr landssjóði.

3. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti. Hann er oddviti hennar og hefir atkvæðisrjett á fundum. Bæjarsjóður greiðir honum 500 kr. í skrifstofufje.

Samþykki $\frac{2}{3}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjósenda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

4. gr.

Bæjarsjóður eignast allar eigur Vestmannaeyjasýslu og Vestmannaeyjabrepps, og tekur að sjer allar skyldur hans og skuldbindingar.

5. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál, og skal í samþykkt kveðið á um skipun, verksvið og vald þeirra nefnda. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa, eftir reglum, sem hún setur um það. — Allir bæjarfulltrúar eru skvldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstimatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 22. gr.

6. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

7. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára

að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár, þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

8. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Árið 1919 skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu; fer einn þriðjungur þeirra frá eftir eitt ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 2. ár. Fari fulltrúi frá á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunnið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

9. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarrjett eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru oddviti bæjarstjórnar og 2 fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kærur gegn kjörskrá á að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á kærurnar.

10. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt, er kjörfundi er vant að boða.

11. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan. Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

12. gr.

Kærur yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar bæjarstjórn álitis kjörstjórnar um kærana og leggur úrskurð sinn á málið innan 8 daga. Innan 14 daga má kæra úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu. Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kærur.

Purfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað og við hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

13. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er

liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svifti hann kjörgengi; hún ákveður og hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

14. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem ályktað er, sje rjett ritað i gerðabókina.

Fundir bæjarstjórnar skulu fara fram i heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og mót, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunngert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosningu, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

15. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir bæjarfjelagið, eða hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það i gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

16. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

17. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kys, 2 úr sinum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykkt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykkt má ákveða sektir fyrir brot, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykktar hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykkt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

18. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, samkvæmt hafnarlögum.

19. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kýs um sáttamannsefni.

20. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal íhuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjósendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverjum fermetra í útmældum húsgrunnum skal greiða 4—10 aura árlega til bæjarþarfa, og af hverjum fermetra útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 2—4 aura, samkvæmt ákvæðum áætlunar.

21. gr.

Niðurfjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir hafi líka á gjaldárinu haft fast aðsetur annarsstaðar og goldið þar útsvar. Þá skal draga frá útsvarinu tiltölulega eftir þeim tíma, er þeir dvöldust annarsstaðar, þó eigi meira en þeir guldu þar.

Á hvers konar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun, kaupskap eða þilbátaútgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandi eigi heimili annarsstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. A kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabrief og haft sölubúð eða vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni og bæjarstjórn að halda þessum upplýsingum leyndum.

22. gr.

Niðurjöfnunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurjöfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefnd kys formann úr sinum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (14. gr.).

Niðurjöfnunarnefnd skal hafa lokið niðurjöfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurjöfnunarnefnd auglýsir.

Kæfur yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan hálfis mánaðar frá því að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálfis mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan hálfis mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálfis mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því, að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni, áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá, nema gjald hans nemi að minsta kosti hinu lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskrá.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjald-daga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það, sem of-goldið er.

23. gr.

Bæjarstjórn má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara í síðari

hluta júnimánaðar, ef þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flust hafa til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og skattskyldir eru samkvæmt því, er áður segir. Aukaniðurjöfnun skal lögð fram til sýnis vikutíma, á sama hátt sem fyr greinir.

24. gr.

Verði ágreiningur milli Vestmannaeyja og annars sveitarfélags um, hvernig skilfta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

25. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálfis mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunarskrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

26. gr.

Bæjarstjórnin, og oddviti bæjarstjórnar sjerstaklega, skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað tje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabryfum og öðrum eignum bæjarins.

27. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávisun bæjarstjórnar. Oddviti ávisar útgjöldum, og skulu þau áður samþykkt af fulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

28. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á smiðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

29. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólkstal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

30. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlinis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta greiðslu þeirra.

31. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda oddvita bæjarstjórnar fyrir lok janúarmánaðar; lætur oddviti bæjarstjórnar reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kys bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár, og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstörf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna, að úrskurður bæjarstjórnar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágríp af honum, er oddviti bæjarstjórnar semji; á það ágríp að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

32. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir umliðið reikningsár með öllum fylgiskjöllum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmæt gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvíla á bænum að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

33. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 5. gr. og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

34. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

(B. VII, 6).

Nd.**142. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Í stað 2. málslíðar 4. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, komi svo hljóðandi málsgrein:

Í janúar næstum eftir að samþykkt hefir verið með leynilegri atkvæðagreiðslu samkvæmt 17. gr., að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu.

2. gr.

1. málslíður 14. greinar nefndra laga orðist þannig:

Að loknu hverju reikningsári skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna ár og senda bæjarstjóranum fyrir lok febrúarmánaðar.

3. gr.

17. grein nefndra laga orðist þannig:

Bæjarstjórnin lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta. Verði þá felt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, getur bæjarstjórn látið nýja atkvæðagreiðslu fram fara síðar, þó eigi fyr en að einu ári liðnu frá því að samskonar atkvæðagreiðsla fór fram.

3., 10., 12. og 16. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, gangi í gildi þegar í stað. Verði samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða við leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda, að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, ganga 2. og 4. gr. laganna í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí sama ár. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. XXI, 2).

Nd.**143. Tillaga**

til þingsályktunar um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangsnesslandi.

(Eftir síðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að styrkja kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangsnesslandi við Steingrímsfjörð í Strandasýslu með fjárframlagi úr landssjóði, er nemi 10 kr. á hverja smálest nothæfra kola, sem framleidd verða þar og seld á þessu ári, enda verði kolin seld þeim mun ódýrari. Enn fremur heimilast Strandasýslu námurjettindi landsins í Gunnarsstaðagróf ókeypis til ársloka 1919.

(C. XX, 3).

Nd.**144. Viðaukatillaga**

við tillögu til þingsályktunar um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta.

Frá Pjetri Ottesen.

Aftan við tillöguna bætist nýr töluliður, svo hljóðandi:

3. Að hækka styrkinn til Faxaflóabátsins, eftir því sem nauðsyn krefur.

(B. XX, 1).

Ed.**145. Frumvarp**

til laga um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík, og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki.

Frá bjargráðanefnd.

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að setja fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík, eftir samráði við Búnaðarfélag Íslands og Fiskveiðafélag Íslands, til fyrirgreiðslu vinnuviðskiftum í landinu. Laun forstöðumanns ákveður landsstjórnin.

2. gr.

Enn fremur heimilast landsstjórninni vald til að ráðstafa vinnufæru, en atvinnulausu og bjargarvana fólki, sem ekki verður ráðið á fólksráðningaskrifstofunni eða með frjálsum samningum á annan hátt. Þetta má þó því að eins

ske, að stórfeld bjargarvandráði verði, eða vofi yfir, og að eins að fengnu samþykki stjórnarvalda þeirra sveita eða bæja, sem fólkinu er ráðstafað til.

3. gr.

Hver sá, sem verkafólks er vant, getur snúið sjer til hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða bæjarstjórnar, og þær síðan til fólksráðningaskrifstofunnar, með fyrirspurnir og boð i verkafólk. Samningur, sem sveitarstjórn eða bæjarstjórn gerir samkvæmt framkomnum tilmælum við fólksráðningaskrifstofuna, er bindandi fyrir hlutaðeigandi einstaklinga.

4. gr.

Pegar mjög iskyggilega litur út á einhverjum stað með bjargræði fólks, skal hlutaðeigandi bæjarstjórn eða sveitarstjórn gera landsstjórninni aðvart, með itarlegri skýrslu, um hve margt sje þar af vinnufæru, en atvinnulausu fólki, og hve mikill hluti þess bjargarvana, svo og um aldur þess og vinnudug. Skýrslu þessa hefir landsstjórnin síðan til leiðbeiningar við ráðstafanir þær, sem hún telur nauðsynlegar.

5. gr.

Landsstjórninni er heimilt að setja verkafólki, er ferðast með skipum, lægri fargjaldstaxta en hinn vanalega. Fargjald fólks, sem ráðstafað er samkvæmt 2. gr., greiðir landssjóður að öllu leyti.

6. gr.

Hver sá, sem ráðstafað er samkvæmt 2. gr., skal skoðaður af lækni og hafa frá honum vottorð um að vera ekki haldinn af næmum sjúkdómi.

7. gr.

Með brot gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda til 1. desember 1919.

Greinargerð.

Hjer á landi hagar nú svo til, að verkafólksekla er sumstaðar mikil, einkum í landbúnaðarsveitum, en hins vegar er margt af fólki í kaupúnum og sjávarþorpum atvinnulítið, og ósýnt, hversu ræðst fram úr því. Talsverðar líkur eru til að sjávarútvegurinn rýrni mjög frá því, sem verið hefir, vegna dýrtíðar, skorts á skipakosti o. fl., afurðasöluvandræða o. s. frv., og getur þá farið svo, að margt af verkafólki verði alveg atvinnulaust og bjargarlaust. Og þó að líkurnar virðist öllu meiri til, að sjávarútvegurinn geti enn um hrið haldið áfram að fæða flest það fólki, sem á honum hefir lifað hingað til, virðist rjett að búast við, að til hins verra geti dregið áður lýkur.

Líklegt er, að fólksráðningaskrifstofa hjer í Reykjavík gæti bætt töluvert

úr verkafólkseklum og atvinnuleysi, með milligöngu og frjálsum samningum, einkum ef hún stæði í sambandi við sveitarstjórnir eða aðra tiltekna menn úti um land. En atvinnuleysið og bjargarvandræðin geta orðið svo mikil, að ekki verði hjá því komist að ráðstafa fólki beinlínis, þaðan sem vandræðin eru mest og þangað sem ástæður eru betri. Og að því leyti, sem það getur ekki orðið með frjálsum samningum, verður það að gerast eftir valdboði.

Frumvarp það, sem ritað er hér að ofan, er samið með þetta fyrir augum. Er ætlunin sú, að aðaláherslan verði lögð á að greiða fyrir frjálsum vinnuviðskiftum, svo sem auðið er, undir yfirumsjón landsstjórnar, með milligöngu fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og bæjar- og sveitarstjórna. Þátttaka landssjóðs í fargjöldum mundi og að líkindum verða til nokkurrar fyrirgreiðslu. Til valdboðsráðstafana er ekki búist við að tekið verði fyrir enn í síðustu lög, þ. e. ekki nema því að eins, að yfir vofi hungursneyð.

(C. XXII, 1).

Nd.

146. Tillaga

til þingsályktunar um námsstyrk til háskólasveina.

Frá fjárveitinganefnd.

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að veita háskólasveinum uppbót á styrk þeim til náms og húsaleigu 1917—1918, er þeir hafa notið, 50%.

(C. XXIII, 1).

Nd.

147. Tillaga

til þingsályktunar um harðærisuppbót handa orðabókarhöfundunum.

Frá minni hluta fjárveitinganefndar.

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að veita orðabókarhöfundunum, Birni dr. Bjarnasyni, Jóhannesi L. L. Jóhannessyni og Þórbergi Þórðarsyni, uppbót á launum þeirra, eftir sömu reglum sem öðrum starfsmönnum lands-
sjóðs.

(B. I, 7).

Ed.**148. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um bæjarstjórn á Siglufirði.

Frá allsherjarnefnd:

Nefndin hefir athugað frumv. þetta og leyfir sjer eftir atvikum að ráða hæstvirtri deild til þess að samþykkja það óbreytt.

Alþingi, 15. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskrifari.

Magnús Torfason.

(D. V, 1).

Nd.**149. Fyrirspurn**

til landsstjórnarinnar út af sölu á salti og öðrum nauðsynjum til útlendra fiskiskipa.

Frá Hákonni Kristóferssyni og Pjetri Ottesen.

Er það með ráði eða samþykki landsstjórnarinnar, að útlend fiskiskip, sem stunduðu fiskveiðar hjer við land síðastliðna vetrarvertið, hafa fengið hjer salt og aðrar nauðsynjar til útgerðarinnar?

(A. IV, 13).

Nd.**150. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Flutningsmaður: Einar Árnason.

1. Við 1. gr. Fyrir orðin »er þó ekki nemi meiru en 15 kr. á hvern mann í sveitarfjlaginu« komi:
er hreppsnefnd eða bæjarstjórn telur nauðsynlega.
2. 2. og 3. gr. falli burt.

3. Á eftir 5. gr. komi ný grein, svo látandi:

Landsstjórninni er heimilt að lána sveitar- og bæjarfjelögum nauðsynjavörur með alt að eins árs gjaldfresti, gegn 5% vöxtum af vöruverðinu.

(B. VI, 3).

Ed.

151. Frumvarp

til laga um skipamiðla.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Stjórnarráðinu er heimilt, eftir tillögum bæjarstjórna, og að því er Reykjavík snertir, Verslunarráðs Íslands, að löggilda skipamiðla í kaupstöðum.

2. gr.

Enginn getur öðlast löggildingu sem skipamiðill, nema hann sje fullra 25 ára að aldri, valinkunnur maður, fjár sins ráðandi og eigi í þjónustu annara. Í reglugerð, er stjórnarráðið setur, skal nánara ákveðið, hver störf löggiltir skipamiðlar mega hafa á hendi, og enn fremur má með reglugerð ákveða þóknun fyrir tiltekin skipamiðilsstörf.

3. gr.

Hver sá, er öðlast löggildingu sem skipamiðill, skal undirrita drengskaparheit um, að hann vilji rækja starf sitt með alúð og samviseusemi og fara eftir þeim reglum, er um það verða settar.

4. gr.

Nú fullnægir löggiltur skipamiðill eigi lengur skilyrðum þeim, er lög þessi setja fyrir löggildingu, og skal stjórnarráðið þá svifta hann löggildingu.

5. gr.

Skipamiðlar skulu sæta sömu viðurlögum fyrir brot sem sýslunarmenn, enda beri þeir og ábyrgð á gerðum sínum sem slíkir.

(B. IX, 8).

Ed.**152. Frumvarp**

til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþykktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Aftan við 2. gr. laga nr. 79, 14. nóv. 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Í samþykkt má enn fremur ákveða, að veita megi sjerverslunum undanþágu, að því er snertir lokunartíma sölubúða, gegn hæfilegu árgjaldi, sem stjórnarráðið ákveður, samkvæmt uppástungu bæjarstjórnar, fyrir eitt ár í senn, og renna skal í bæjarsjóð.

2. gr.

Aftan við 3. gr. bætist ný grein, svo hljóðandi:

Í samþykktum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, má ákveða sektir, 50—500 krónur, fyrir brot. Sektir allar renni í hlutaðeigandi bæjarsjóð.

3. gr.

Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(A. VIII, 3).

Nd.**153. Frumvarp**

til laga um stimpilgjald.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

I. Almenn ákvæði.

1. gr.

Þá er skjöl þau, sem um ræðir í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd af embættismanni, sem til þess er bær, eða stofnunum þeim, er ræðir um í 7. gr., á hann eða þær að sjá um, að þau sjeu stimpluð eins og fyrir er

mælt í lögum þessum, á kostnað þess manns, sem biður um að skjalið sje útgefið eða afgreitt.

2. gr.

Stjórnarráðið lætur búa til stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hvernig haga skuli sölu á stimpilmerkjum. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2 af hundraði af þeirri upphæð, sem inn kemur við sölu.

Stjórnarráðið hefir heimild til þess að láta búa til pappir með áletruðu stimpilmerki, og má nota hann í stað stimpilmerkja.

Pangað til stimpilmerki eru útveguð, ákveður stjórnarráðið með reglugerð til bráðabirgða, hvernig stimpluninni skuli hagað.

3. gr.

Engin áhrif hefir það á stimpilskylduna, hve nær eða hvar skjal er útgefið eða hvar útgefandi á heima. Við útreikning stimpilgjaldsins gilda þessar almennu reglur:

- a. Þegar stimpilgjald skal reiknað sem hundraðsgjald eftir verðhæð skjalsins, færist það niður í tölu, sem er deilanleg með 5, en má þó eigi vera minna en 10 aurar.
- b. Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi þar sem samningar fara fram. Ef um farmskirteini er að ræða, skal sá, er stimplunina framkvæmir, stimpla það eftir þeirri fjárhæð, sem ætla má að vara sú sje verð, sem skirteinið ræðir um, nema sá, er sýnir skjalið til stimplunar, gefi vottorð upp á æru og samvisku um, að varan sje seld og fyrir hvaða verð.
- c. Í afsals- og afhendingarskjölum og leigusamningum, sem þinglesin eru, skal ávalt tilfæra kaupverð, leigumála eða andvirði, sem fyrir rjettindin kemur.

Nú inniheldur stimpilskylt skjal eigi nægilegar upplýsingar um verðmæti skjalsins, og getur valdsmaður eða hlutaðeigandi stofnun þá heimtað af samningsaðiljum nákvæmari upplýsingar eða álit þeirra um það, eins og þeir hyggja sannast og rjettast, og afgreiðist þá skjalið eigi fyr en fengnar eru þær upplýsingar, er nægar þykja.

- d. Nú hljóðar stimpilskylt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lifi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er styttra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknað af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, skal stimpilgjaldið vera af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni.

Ef greiðsla er áskilin um æfitið einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lifi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu fimmföldu; ef árgjaldið er mismunandi, skal taka meðalgjaldið.

II. *Um stimpilgjald einstakra skjala.*

4. gr.

Með 1% af verðhæðinni skal stimpla neðangreind skjöl:

- a. *Afsalsbrjef fyrir fasteignum og skipum*, þar með talin afsöl við fógetagerðir, skifti eða upphæð, svo og öll önnur skjöl um sölu fasteigna og skipa, hvort heldur eru kaupsamningar, makaskiftabrjef, gjafabrjef, próventusamningar eða önnur slík skjöl. Enn fremur erfðafestubrjef, ef þau veita kaupanda rjett til að selja eða veðsetja eignina. Ef giftingarvottorð, erfðaskrá eða önnur slík skjöl eru þinglesin sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema því að eins, að endurgjald sje áskilið til meðerfingja eða annara, því þá skal reikna stimpilgjald sem að framan greinir eftir endurgjaldinu.

Að öðru leyti skal reikna stimpilgjaldið fyrir öll slík heimildarskjöl eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í brjefinu. Með kaupverðinu skal telja veðskuldir og aðrar kvaðir, sem kaupandi eða rjettþegi tekur að sjer. Föst kúgildi teljast með í kaupinu eða afsalinu, en fylgi því annar fjenaður eða lausafje, og verðhæð þess er sönnuð áður en skjalið er þinglesið, skal ekkert stimpilgjald greiða af því.

Þegar kaupsamningur er þinglesinn, má þinglesa afsalsbrjef til sama kaupanda, án þess það sje stimplað á ný. Ef heimildarbrjef er framselt, er það skoðað sem sjerstakt afsalsbrjef og stimplað svo.

- b. *Skjöl, sem heimila rjett til fiskveiða eða veiðirjettindi, leggja ítök, iskyldur eða kvaðir á annars manns fasteign*, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjald eftir endurgjaldinu. Ef ekkert endurgjald er greitt eða áskilið, skal stimpla skjalið sem yfirlýsingu. Framsal á þessum rjettindum skal stimpla á sama hátt sem segir í staflíð a. um framsal heimildarbrjefa.
- c. *Farmskirteini (konnossement) um vörur*, sem senda á til útlanda. Afgreiðslumenn skipa eru skyldir til að sjá um, að lögreglustjóra eða umboðsmanni hans sjeu afhent farmskirteini til stimplunar, áður en skip lætur úr höfn, þar sem vara er tekin.

Afsalsbrjef og önnur heimildarbrjef fyrir skipum skal stimpla um leið og skip eru skrásett, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru afhent til þinglestrar.

5. gr.

Með $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni skal stimpla þessi skjöl:

- a. *Kaupmála*, um leið og þeir eru staðfestir, eða, þegar staðfestingar þarf eigi, þá þegar þeir eru þinglesnir. Stimpilgjaldið skal reikna eftir verðhæð þess, sem haldið skal utan fjárfjelags af annars eða beggja hálfu.
- b. *Fjelagssamninga*, um leið og þeir eru staðfestir eða þinglesnir. Gjaldið skal reiknað eftir upphæð alls þess fjár, sem aðiljar leggja í fjelagið, en er þó eigi, þegar staðfestingar er leitað, lægra en 10 krónur. — Sje fasteign eða skip afhent fjelaginu til eignar eða umráða, skal þó reikna stimpilgjaldið 1% af verðhæðinni, en þegar svo stendur á, má þó þinglesa samninginn eða skrásetja hann sem eignarheimild, án frekara stimpilgjalds. Nú leggur einn aðili fram peningaupphæð eða peningagildi, en annar persónulega vinnu, og skal þá meta hana jafna peningaframlaginu, nema öðruvisi sje ákveðið í samningnum; sjeu peningaframlög mismunandi, skal telja vinnuna jafna lægsta framlaginu. Nú hljóðar samningur eigi um nein framlög,

heldur að eins um persónulega vinnu aðilja í einhverjum arðsömum tilgangi, og skal þá stimpla hann með 10 krónum.

Ef aðiljar leysa upp fjelag sitt, og skjal um það er þinglesið eða skrásett sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal stimpla það sem eignarskjal, ef fasteignin eða skipið fellur til annars en þess, sem eftir stimpluðu heimildarskjali hefir lagt það í fjelagið; ella skal skjalið stimpla sem yfirlýsingu.

- c. *Öll skuldabréf*, hvort sem þau eru trygð með veði eða eigi, ef þau eru þinglesin, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.

Stimpilgjaldið skal reikna eftir upphæð skjalsins. Sje veðrjettur stofnaður fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlast til að tryggja.

- d. *Framsal á skjölum þeim*, sem nú voru nefnd undir staflíð c., ef framsalið er þinglesið, hvort sem framsalið er ritað á sjálft skjalið eða á sjerstakt skjal. Stimpilgjaldið skal reikna eftir þeirri skuldarupphæð, sem framseld er, eða veðrjetti þeim, sem framseldur er.
- e. *Yfirfærslu á skyldum skuldunauts til annars*, ef skjalið er þinglesið, jafnvel þótt yfirfærslan sje rituð á skjal, sem áður hefir verið stimplað.

6. gr.

Eftirnefnd skjöl og brjef skal stimpla með föstu gjaldi:

- a. *Yfirlýsingar*, sem eru þinglesnar eða skrásettar, skal stimpla með einni krónu, ef þær falla ekki undir nein ákvæði, sem nefnd eru að framan.
- b. *Borgarabréf til verslunar* með 100 krónum. Skipstjóraskirteini með 10 kr. og stýrimannsskirteini með 5 kr. Sveinsbrjef með 4 krónum. Mála-færslumannsleyfi með 50 krónum.
- c. *Leyfisbrjef*, sem stjórnarráðið eða valdsmenn gefa út, skal stimpla svo sem bjer segir:

Einkaleyfis-veitingabréf með 50 krónum. *Leyfisbrjef*, sem veita undanþágu frá skilyrðum, sem sett eru í einkaleyfis-veitingabréfum, með 25 krónum. Vigslubrjef með 1 krónu; önnur leyfisbrjef með 5 krónum.

- d. *Embættisveitingabréf* eða sýslanabréf, sem stjórnarvöld veita, skal stimpla þannig: Ef árslauin eru ekki yfir 1000 krónur, með 2 krónum, ef lauin eru frá 1000 kr. til 2000 kr., með 4 krónum, ef þau eru frá 2000 kr. til 3000 kr., með 8 krónum, ef þau eru frá 3000 kr. til 4000 kr., með 12 krónum, og sjeu þau þar yfir (4000 kr.) með 16 krónum.
- e. *Mælingarbrjef* skipa frá 12—30 tons með 1 krónu, frá 30—100 tons með 2 krónum, og sjeu þau þar yfir, með 5 krónum.
- f. *Útdrætti, afrit og vottorð*, sem einstakir menn biðja um úr dómsmálabókum, skiftabókum, uppboðs- og notarialbókum, veðbókum, skipaskráningarbókum, firmaskránni og vörumerkjaskránni, skal stimpla með 50 aorum. Sama stimpilgjald skal greiða fyrir notarialgerðir og notarialvottorð, hvers konar sem eru, þar á meðal notarialvottorð um undirskrift, um stefnubirtingu, afsögn á vixli o. s. frv.

Fullkomnar dómsgerðir eða aðrar rjettargerðir *in forma* fyrir hjer-aðsrjetti skal stimpla með 2 krónum. Þingsvitni skal stimpla með 1 krónu. Stimpilfrjáls eru þó þingsvitni, sem tekin eru til þess að öðlast verðlaun fyrir björgun frá druknun, eða þegar slys ber að höndum.

g. *Löggiltar verslunarbækur* skal stimpla með 2 krónum.

h. *Útnefningar utanrjettar* skal stimpla með 1 krónu.

i. *Byggingarbrjef og leigusamninga* skal stimpla með 5 krónum, ef ársleigan margfölduð með árafjöldanum fer eigi yfir 1000 kr., með 10 krónum, ef hærri fer.

j. *Erfðaskrár, dánargjafir og gjafarfa* skal stimpla með 10 krónum.

Ákvæði um, að ekkja skuli sitja í óskiftu bú, skal stimpla með 1 krónu, ef þau eru sjerstaklega gerð. Erfðaskrá skal stimpla þegar arfleiðandi deyr.

7. gr.

Vixla, allar ávisanir, nema tjekka, og skuldaþrjef, sem eigi á að þinglesa, skal stimpla með 1 krónu af hverjum 1000 eða broti úr þúsundi, sem vixillinn, ávisunin eða skuldaþrjefið nemur, þegar verðþrjef þessi eru seld hönkum eða öðrum lánsstofnunum eða send þeim til samþyktar eða innheimtu.

Framlengdur vixill telst nýr vixill.

Nú hljóðar vixill eða ávisun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir gangverði þeirrar myntar hjer á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram.

Stofnanir þær, sem nefndar eru í þessari grein, annast innheimtu stimpilgjaldsins og afgreiðslu þess í landssjóð, samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur.

8. gr.

Öll önnur skjöl en þau, er nú hafa verið nefnd, eru stimpilfrjáls; svo eru og undanþegnar stimpilgjaldi þær bækur, þrjef og skuldbindingar, sem um getur í 14. gr. laga nr. 11, 7. júní 1902, um heimild til að stofna hlutafjelagsbanka á Íslandi.

Sömu undanþágu hefir Landsbanki Íslands.

Ekkert skjal stimplast nema einu sinni, nema a það sje ritað framsal eða annað, er hefir sjálfstæða stimpilskyldu í för með sjer.

III. Ýms ákvæði.

9. gr.

Þegar skjal, sem er stimpilskytt samkvæmt framanskráðum reglum, er afhent embættismanni eða öðrum, er innheimta á stimpilgjald samkvæmt 7. gr., skal hann skýra hlutaðeiganda frá upphæð stimpilgjaldsins, eða ef ekki er hægt að reikna það út, heimta þegar nauðsynlegar upplýsingar í því efni, sbr. þó 3. gr. b. Skal það vera aðalregla að greiða stimpilgjaldið þegar í stað. Nú er stimpilgjald eigi greitt þegar í stað, og má eigi synja um stimplun skjalsins

og afgreiðslu að heldur, ef það getur valdið hlutaðeiganda rjettarmissi eða verulegum óþægindum, og skal þá innheimtumaður innheimta gjaldið síðar. Eigi má heldur fresta afgreiðslu skjals af því að innheimtumaður tortryggir upplýsingar þær, er liggja til grundvallar fyrir verðhæðinni; en þegar svo stendur á, getur hann látið virðingu fram fara af útnefndum mönnum. Meti þeir verðmæti skjalsins að minsta kosti 10% hærra en skýrt var frá, skal sá, er stimpilskyldan hvílir á, borga virðingarkostnaðinn; ella greiðist hann úr landssjóði.

10. gr.

Nú verður það uppvíst, að verðhæð skjals, sem er stimpilskyld, er sett lægri en rjett er, til þess að svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru visvitandi gefnar í sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið. Sektina ákveður lögreglustjóri með úrskurði, er áfrýja má til yfirrjettar.

Sömu ábyrgð skal sá sæta, sem til þess að komast undan stimpilgjaldi á erfðaskrá, lætur fyrirfarast að leggja hana fram við skifti eða sýna hana skiftaráðanda áður til stimplunar.

Ef afgreiðslumaður lætur fyrirfarast að sjá um, að farmskirteini sje afhent til stimplunar, varðar það sektum, alt að 5000 kr.

11. gr.

Ábyrgð á því, að stimpilskyld skjal sje stimplað, ber sá, er innheimta á gjaldið. Um sektir fyrir vanrækslu í því efni fer eftir ákvæðum 144. greinar hinna almennu hegningarlaga 25. júní 1869.

12. gr.

Sektir og ógoldin stimpilgjöld má taka lögtaki. Gjöld þessi hafa sama forgöngurjett sem önnur gjöld til landssjóðs.

Sá einn svarar til sekta, sem gerst hefir sekur í brotinu.

Þegar um einkaskjöl er að ræða, bera þeir ábyrgð á greiðslu stimpilgjaldsins, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutaðeigandi stjórnarvalds á því. Þá er um önnur skjöl er að ræða, ber sá ábyrgð á greiðslunni, sem biður um afgreiðslu. Sektirnar renna í landssjóð. Stjórnarráðið getur fært sekt niður, eða enda látið hana falla alveg niður, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

13. gr.

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem löglegur innheimtumaður stimpilgjalds gerir um stimpilskylduna eða upphæð gjaldsins, má áfrýja til stjórnarráðsins, en þó er eigi að síður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

14. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda fyrst um sinn til ársloka 1921. Þau varða allar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðst eftir að þau koma í gildi, án tillits til þess, hve nær skjalið er sett og samið. Þegar stimpilfrjáls skjöl eru afhent til afgreiðslu vegna framsals eða áteiknana, skal reikna stimpilgjaldið eingöngu eftir framsalinu og áteiknaninni.

(A. IX, 4).

Nd.**154. Frumvarp**

til laga um hækkun á vörutolli.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Gjald það, sem ákveðið er í lögum nr. 50, 22. okt. 1912, og lögum nr. 45, 2. nóv. 1914, skal hækka um 100%.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(C. XX, 4).

Ed.**155. Tillaga**

til þingsályktunar um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni:

1. að hækka styrk þann, sem ákveðinn er í gíldandi fjárlögum til Langanessbáts, um alt að 12 þús. kr. á ári, og gangi 1 eða 2 bátar frá Sauðárkróki til Seyðisfjarðar, með viðkomu í Grimsey, er sjeu eigi minni til samans en 80 smálestir og haldi uppi ferðum til miðs nóvembers, og enn fremur hækka styrkinn til bátsferða um Ísafjarðardjúp upp í alt að 9 þús. kr. á ári.
2. að lána alt að 90 þús. kr. til kaupa á Húnaflóabát.

(B. VI, 4).

Ed.**156. Breytingartillaga**

við frv. til laga um skipamiðla.

Flutningsm. Kristinn Danielsson.

Við 5. gr.

Í stað orðanna: »enda beri . . . sem slikir« komi:
enda bera á sama hátt ábyrgð á gerðum sínum.

(C. XXIV, 1).

Ed.

157. Tillaga

til þingsályktunar um fjárveiting til þess að fá Röntgenstofnuninni ný áhöld.

Frá meiri hluta fjárveitinganefndar.

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að verja 6500 — sex þúsund og fimm hundruð — krónum til þess að útvega Röntgenstofnuninni ný áhöld, til viðbótar við þær vjelar, sem keyptar voru þegar stofnunin hófst 1914.

(C. VIII, 4).

Ed.

158. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn á Siglufirði útibú frá Landsbanka Íslands.

Frá allsherjarnefnd.

Með skírskotun til þess, sem fram hefir verið tekið um málið í hv. neðri deild, ræður nefndin hv. deild til þess að samþykkja þingsályktun þessa.

Nánar tekið fram í framsögunni.

Alþingi, 16. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form. og ritari.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskr.

Magnús Torfason.

(D. VI, 1).

Ed.

159. Fyrirspurn

til landsstjórnarinnar um þingfrestun.

Flutningsmenn: Magnús Torfason og Karl Einarsson.

Hverjar eru ástæður stjórnarinnar til að fresta þingfundum?

(C. XXI, 3).

Nd.**160. Breytingartillaga**

við tillögu til þingsályktunar um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangnesslandi.

Frá Magnúsi Pjeturssyni.

Tillagan orðist þannig:

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að styrkja kolanám í Gunnarsstaðagrófi í Drangnesslandi í Strandasýslu, á þann hátt að láta gera á landskjóðs kostnað akfæran veg frá námunni til sjávar og lána verkfæri til að vinna námuna, en fyrning á verkfærunum borgar námurekandi, eftir dómkvaddra manna mati. Enn fremur heimilast Strandasýslu námurjettindi landsins í Drangnesslandi til ársloka 1919.

(A. VIII, 4).

Nd.**161. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um stimpilgjald.

Flutningsm.: Björn Kristjánsson, Jörundur Brynjólfsson og Stefán Stefánsson.

Við 7. gr.

1. málsgrein orðist svo:

Víxlar, allar ávísanir, nema tjeckar, og skuldabréf, sem eigi á að þinglesa, stimplast eftir upphæð þeirra eins og hér segir, þegar verðbréf þessi eru seld bönkum eða öðrum lánsstofnunum eða send þeim til samþýktar eða innheimtu:

	200 kr. eða minna með 20 aur.	
Frá 200— 400 kr.	— 40 aur.	
— 400— 600 —	— 60 —	
— 600— 800 —	— 80 —	
— 800—1000 —	— 1 krónu.	

Sje upphæðin hærri, skal stimpla skjöl þessi með 1 krónu af þúsundi eða broti úr þúsundi.

Erlendir víxlar og ávísanir eru þá fyrst stimpilskyldir, er þeir eru samþýktir, og víxlar og ávísanir, sem eiga að greiðast við sýningu, um leið og þeir eru innleystir.

(B. XV, 4).

Nd.

162. Frumvarp

til laga um bæjarstjórn Vestmannaeyja.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Vestmannaeyjar skulu teknar í tölu kaupstaða.

2. gr.

Sýslumaðurinn í Vestmannaeyjum skal vera bæjarfógeti. Hann hefir auk þess öll hin sömu störf á hendi og sýslumaðurinn nú, enda hafi sömu laun úr landssjóði.

3. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti. Hann er oddviti hennar og hefir atkvæðisrjett á fundum. Bæjarsjóður greiðir honum 500 kr. í skrifstofufje.

Samþykki $\frac{2}{3}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjósenda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

4. gr.

Bæjarsjóður eignast allar eigur Vestmannaeyjasýslu og Vestmannaeyjahrepps, og tekur að sjer allar skyldur hans og skuldbindingar.

5. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal selja fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál, og skal í samþykkt kveðið á um skipun, verksvið og vald þeirra nefnda. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa, eftir reglum, sem hún setur um það. — Allir bæjarfulltrúar eru skvildir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstímatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 22. gr.

6. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

7. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára

að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár, þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

8. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Árið 1919 skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu; fer einn þriðjungur þeirra frá eftir eitt ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 2. ár. Fari fulltrúi frá á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunnið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

9. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarrjett eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru oddviti bæjarstjórnar og 2 fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kæur gegn kjörskrá á að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á kæurnar.

10. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt, er kjörfundi er vant að boða.

11. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan. Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

12. gr.

Kæur yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar bæjarstjórn álitis kjörstjórnar um kæruna og leggur úrskurð sinn á málið innan 8 daga. Innan 14 daga má kera úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu. Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kæur.

Purfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað og við hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

13. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er

liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svipti hann kjörgengi; hún ákveður og hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

14. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina.

Fundir bæjarstjórnar skulu fara fram í heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og móti, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunngert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosningu, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

15. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir bæjarfjelagið, eða hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

16. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæli og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

17. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kýs, 2 úr sínum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykkt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykkt má ákveða sektir fyrir brot, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykktar hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykkt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

18. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, samkvæmt hafnarlögum.

19. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og nætúrverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kys um sáttamannsefni.

20. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjósendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverjum fermetra í útmældum húsgrunnum skal greiða 4—10 aura árlega til bæjarþarfa, og af hverjum fermetra útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 2—4 aura, samkvæmt ákvæðum áætlunar.

21. gr.

Niðurföfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir hafi líka á gjaldárinu haft fast aðsetur annarsstaðar og galdið þar útsvar. Þá skal draga frá útsvarinu tiltölulega eftir þeim tíma, er þeir dvöldust annarsstaðar, þó eigi meira en þeir guldu þar.

A hvers konar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun, kaupskap eða þilbátaútgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandi eigi heimili annarsstaðar. A sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. A kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabryf og haft sölubúð eða vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skytt er nefndinni og bæjarstjórn að halda þessum upplýsingum leyndum.

22. gr.

Niðurjöfnunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurjöfnunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurjöfnunarnefnd kys formann úr sinum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (14. gr.).

Niðurjöfnunarnefnd skal hafa lokið niðurjöfnun í lok nóvembermánaðar.

Niðurjöfnunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurjöfnunarnefnd auglýsir.

Kærun yfir niðurjöfnun skulu sendar niðurjöfnunarnefnd skriflega innan hálf mánaðar frá því að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálf mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurjöfnunarnefndar má svo innan hálf mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan hálf mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurjöfnunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því, að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni, áður en niðurjöfnunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurjöfnunarskrá, nema gjald hans nemi að minsta kosti hinu lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurjöfnunarskrá.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjald-daga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það, sem of-goldið er.

23. gr.

Bæjarstjórn má ákveða, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara í síðari

hluta júnimánaðar, ef þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flust hafa til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og skattskyldir eru samkvæmt því, er áður segir. Aukaniðurjöfnun skal lögð fram til sýnis vikutíma, á sama hátt sem fyr greinir.

24. gr.

Verði ágreiningur milli Vestmannaeyja og annars sveitarfélags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

25. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálfis mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunarskrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

26. gr.

Bæjarstjórnin, og oddviti bæjarstjórnar sjerstaklega, skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabrfefum og öðrum eignum bæjarins.

27. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávísun bæjarstjórnar. Oddviti ávísar útgjöldum, og skulu þau áður samþykkt af fulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

28. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á smiðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

29. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólktal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

30. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlínis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje, veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slík lán eða fresta greiðslu þeirra.

31. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda oddvita bæjarstjórnar fyrir lok janúarmánaðar; lætur oddviti bæjarstjórnar reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurrjðfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kýs bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár, og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstórf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna, að úrskurður bæjarstjórnar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágrip af honum, er oddviti bæjarstjórnar semji; á það ágrip að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

32. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir umliðið reikningsár með öllum fylgiskjöllum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmat gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvila á bænum að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

33. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 5. gr. og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

34. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

(B. XVII, 2).

Ed.**163. Frumvarp**

til laga um löggilding verslunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu skal vera löggiltur verslunarstaður.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi, þegar stjórnarráðið hefir ákveðið takmörk verslunarlóðarinnar samkvæmt lögum nr. 61, 10. nóv. 1905, og birt þau í B-deild Stjórnartíðindanna.

(B. VII, 7).

Ed.**164. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Í stað 2. málslíðar 4. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, komi svo hljóðandi málsgrein:

Í janúar næstum eftir að samþykkt hefir verið með leynilegri atkvæðagreiðslu samkvæmt 17. gr., að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu.

2. gr.

1. málslíður 14. greinar nefndra laga orðist þannig:

Að loknu hverju reikningsári skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna ár og senda bæjarstjóranum fyrir lok febrúarmánaðar.

3. gr.

17. grein nefndra laga orðist þannig:

Bæjarstjórnin lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um,

hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta. Verði þá felt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, getur bæjarstjórn látið nýja atkvæðagreiðslu fram fara síðar, þó eigi fyr en að einu ári liðnu frá því að samskonar atkvæðagreiðsla fór fram.

3., 10., 12. og 16. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, gangi í gildi þegar í stað. Verði samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða við leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda, að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, ganga 2. og 4. gr. laganna í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí sama ár. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. VII, 3).

Nd.

165. Tillaga

til þingsályktunar um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn í Vestmannaeyjum útbú frá Landsbanka Íslands.

(Eftir eina umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að útbú frá Landsbanka Íslands verði sett á stofn í Vestmannaeyjum, svo framarlega sem Íslandsbanki gerir það ekki innan hæfilegs tíma.

(C. XXV, 1).

Ed.

166. Tillaga

til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita sveitarfjelagi, fiskifjellagsdeild eða fjelagi einstakra manna, sem ræðst í að kaupa björgunarbát, allt að 40 þúsund króna styrk í þessu skyni, þó ekki fram yfir þriðjung kostnaðar.

Greinargerð.

Sjávarútvegsnefnd leyfir sjer að bera upp fyrir háttv. deild framanritaða tillögu, og er reyndar ekki þörf á að gera ítarlega grein fyrir henni.

Það er í augum uppi og sannað orðið af mörgum sorglegum atburðum, hversu hinn sívaxandi vjelbátasfloti landsins á mikið í húfi, bæði um mannlíf og annað tjón, hvað sem út af ber, meðan ekkert er að hafst, sem verða má til hjargar þegar svo ber undir og koma í veg fyrir slys. Eru nú að opnast augu manna og vakna áhugi fyrir nauðsyninni á því, að á þeim veiðistöðvum, þar sem stærstu bátasflotarnir ganga, sjeu til björgunarbátar, er hafa eftirlit með bátunum og sjeu til taks til hjálpar, hve nær sem þarf. Sjálsagt þykir annarsstaðar, t. d. í Noregi, að hafa slíka hjálparbáta, og ekki má lengi dragast úr þessu, að svo verði einnig hjer; til þess eru oss mannlífin alt of dýr, auk annars tilfinn-anlegs tjóns, sem í þessu efni vofir yfir útveginum.

Af þessum orsökum er þessi tillaga vor fram komin, að oss þykir sjálf-sagt, að Alþingi muni telja sjer ljúft og skylt að glæða þann áhuga, sem vakn-aður er á þessu máli, og þyki brýn nauðsyn á því fyrir þessa atvinnugrein, sem orðin er ein af drýgstu framleiðslulindum landsins.

Skal hjer eigi farið fleirum orðum um málið, en í flutningi tillögunnar gerð nánari grein fyrir því, hvað fyrir oss vakir.

Alþingi, 17. maí 1918.

Karl Einarsson,
form.

Kristinn Danielsson,
skrifari.

M. J. Kristjánsson.

(A. VIII, 5).

Nd.

167. Breytingartillaga

við frv. til laga um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

3. gr. b. orðist svo:

Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi, þar sem samn-ingar fara fram. Ef um farmskirteini er að ræða, skal miða stimpilgjaldið við söluverð vörunnar með umbúðum, fluttrar um borð í skip (fob) á þeirri höfn, er hún fyrst fer frá, eða söluverð erlendis (cif), að frádregnu flutnings- og ábyrgð-argjaldi til útlanda, svo og miðlagjaldi. Sendandi vöru er skyldur til að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um söluverð og söluskilmála. Ef vara sú, sem farmskirteini ræðir um, er send óseld, skal lögreglustjóri ákveða stimpilgjaldið, eftir því sem ætla má, að varan sje verð með umbúðum, flutt um borð.

(A. XX, 1).

Nd.

168. Frumvarp

til laga um dýrtíðar- og gróðaskatt.

(Lagt fyrir Alþingi 1918).

1. gr.

Þeir, sem hafa í árstekjur 30000 kr. eða meira, skulu, auk tekjuskatts þess, er ræðir um í lögum nr. 23, 14. des. 1877, og lögum nr. 54, 26. okt. 1917, greiða dýrtíðar- og gróðaskatt eins og hjer segir:

Af tekjum frá og með 30000 kr. og að 31000 kr. 5%			
— — — —	31000	— — —	32000 — 5½%
— — — —	32000	— — —	33000 — 6%

og síðan eykst skatturinn um ½ af hundraði á hverju þúsundi, uns hann er orðinn 15 af hundraði, sem greiðist af tekjum, er nema 50000 kr. eða meiru.

Skattur telst eigi af minna en heilu hundraði.

2. gr.

Um ákvörðun teknanna, skattskrár, skattskyldu, kærur yfir skatti og viðurlög við rangri skýrslu um tekjur, fer eltir ákvæðum laga þeirra, sem getur um í 1. gr.

3. gr.

Skatt samkvæmt lögum þessum ber sýslumönnum og bæjarfógetum að innheimta á manntalsþingum, í fyrsta sinn 1919, af tekjum ársins 1917, og fer um reikningsskil eins og stjórnarráðið ákveður.

4. gr.

Lög þessi gilda til ársloka 1921.

Greinargerð.

Á yfirstandandi styrjaldartímum munu flestar þjóðir, nema vjer Íslendingar, hafa selt lög í þeim tilgangi að skatta gróða þann, sem ætla má að stafi að meira eða minna leyti af styrjöldinni, og virðist þetta rjettmælt, þegar litið er á hag almennings. Tilgangur þessa frv. er að reyna, hvort þessi leið sje eigi einnig fær hjer. Það virðist eigi auðið að gera neina ábyggilega áætlun um, hversu miklu þessi skattur mundi nema, og þykir því rjettast að sleppa því.

Um hin einstöku ákvæði frv. skal þess getið, að tilætlunin er að innheimtu þessa skatts verði hagað eins og tekjuskattsinnheimtunni nú. Er gert ráð fyrir, að skattanefndir þær og yfirskattanefndir, sem nú hafa á hendi undirbún-

ing skattskráa, undirbúi einnig þær skattskrár, sem þessi skattur yrði innheimtur eftir, ef stjórnarráðinu þykir nauðsynlegt að hafa sjerstakar skattskrár fyrir þennan skatt. Einnig er ætlast til, að við ákvörðun tekna komi alt hið sama til greina og eftir nügildandi tekjuskattslögum.

(C. XXI, 4).

Nd.

169. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangnesslandi.

Frá bjargráðanefnd.

Tillagan orðist þannig:

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að styrkja kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangnesslandi í Strandasýslu með 2000 króna fjárframlagi úr landssjóði, til þess að gera akfæran veg frá námunni til sjávar og til áhaldakaupa.

(A. IV, 14).

Ed.

170. Frumvarp

til laga um almenna hjálp vegna dýrtidarinnar.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Á tímabilinu frá 1. sept. 1918 til 1. sept. 1919 veitist sveitar- og bæjarfjelögum heimild til að verja úr sveitar- eða bæjarsjóði, auk venjulegra útgjalda, upphæð, er þó ekki nemi meiru en 15 kr. á hvern mann í sveitarfjelinu, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórnar, af dýrtið og matvælaskorti. Fje þessu má verja til kaupa á matvælum, eldsneyti og öðrum nauðsynjavörum, eða til niðurfærslu á verði á þessum vörum.

2. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu, ef því verður við komið, fyrir 1. nóvember 1918 senda stjórnarráðinu skýrslu um, hve miklu fje þær hafi ákveðið að verja til dýrtiðarráðstafana samkv. 1. gr., og til hvers því skuli varið, og skal leita samþykkis stjórnarráðsins á tillögum þessum.

3. gr.

Af upphæð þeirri, er sveitarfjelög og bæjarfjelög hafa varið til dýrtiðarráðstafana samkv. 1. gr., skal endurgreiða hlutaðeigandi sveitar- og bæjarfjेलagi úr landssjóði $\frac{1}{3}$ hluta, er stjórnarráðið hefir úrskurðað reikning hreppsnefndar yfir matvæli þau, eldsneyti o. s. frv., er keypt hafa verið fyrir hreppinn eða varið hefir verið til niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og skal reikningur þessi endursendur hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn, og fylgi síðan sveitarsjóðsreikningi hreppsins eða bæjarins. Þó er landsstjórninni heimilt, ef sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, að greiða fyrirfram nokkurn hluta af fje því, er úr landssjóði ber að greiða.

4. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu semja reglur um úthlutun á nauðsynjavörum þeim, er keyptar hafa verið samkvæmt lögum þessum, eða um niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og leggja reglur þessar undir samþykki stjórnarráðsins. Ef nauðsynjavörur eru eingöngu keyptar, þá skal úthluta þeim til þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa í hreppnum eða bæjarfjेलaginu, en ef fjenu er varið til niðurfærslu á vöruverði, þá skal hafa mismunandi verð á vörunum, eftir efnahag kaupanda, þannig að hinir allra efnaminstu, sem þó ekki þiggja af sveit, fái sinn hluta af vörunum fyrir alls ekki neitt, enda skoðast hjálp samkvæmt lögum þessum ekki sveitarstyrkur.

5. gr.

Hreppsnefndum er heimilt að taka lán, sem nauðsynleg eru til framkvæmdar lögum þessum, og enn fremur að jafna niður hærri útsvörum í því skyni, án þess að leita þurfi samþykkis sýslunefnda, samkv. 53. gr. sveitarstjórnarlaganna.

6. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt frá þeim tíma, er lög þessi koma í gildi og til 1. september 1919, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta í beinar þarfir framleiðslunnar og til kaupa á afurðum af dýrtiðarvinnu bæjar- eða sveitarfjेलaga, svo sem efni til undirbúnings stórhýsa, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, vega, brúa og hafnargerða. Efni þetta skal metið til verðs af óvilhöllum mönnum, er dómkvaddir skulu þar, sem stjórnarráðið ákveður.

7. gr.

Til framkvæmdar þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og skulu þá jafnframt falla úr gildi lög nr. 25, 29. sept. 1917, um almenna hjálp vegna dýrtiðarinnar.

(B. XVI, 2).

Nð.**171. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að leggja gjald á kvikmyndasýningar og aðrar opinberar myndasýningar, aðrar en málverka- eða teiknisýningar.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin telur eigi rjett að skatta kvikmyndasýningar og aðrar opinberar sýningar, nema málverka- og teiknisýningar, einar sjer. Sama virðist eiga að ganga yfir margar aðrar skemtanir. En vant er að gera upp á milli þeirra í þessu efni. Frv. sjálfu er og frá öðrum hliðum ábótavant. Þar sem nefndin telur hinn bóginn vel fallið, að skattur sje á skemtanir alment lagður, leyfir hún sjer á að bera upp við frumvarpið neðangreindar

BREYTINGARTILLÖGUR.**1. Við 1. gr.**

Greinin orðist svo:

Bæjarstjórnnum og sveitarstjórnnum skal heimilt að leggja skatt til bæjar- eða sveitarsjóðs á skemtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að, svo sem myndasýningar, dansskemtanir, söngskemtanir, leiksýningar o. s. frv.

Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða sveitarstjórn semur og dómsmálaráðherra staðfestir, má undanþiggja skattinum skemtanir, sem haldnar verða í góðgerðaskyni eða í visindalegum eða fræðandi tilgangi, svo og málverka-, höggmynda- og dráttmyndasýningar, enda skeri dómsmálaráðherra úr, ef ágreiningur verður um þetta efni.

2. Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Skattur sá, er í 1. gr. getur, má vera mismunandi hár, eftir því hver skemtunin er, en aldrei má hann hærri vera en 20% af aðgöngueyri á skemtun hverja.

3. Við 3. gr.

Greinin orðist svo:

Í reglugerðum þeim, sem í 1. gr. segir, skal kveðið á um tilhögun skattsins, innheimtu og annað, sem þar að lýtur.

4. Fyrirsögn orðist svo:

Frumvarp til laga um skemtanaskatt.

Alþingi, 17. maí 1918.

Einar Arnórsson,
form., framsögum.Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Þorleifur Jónsson.

(A. IX, 5).

Ed.

172. Frumvarp

til laga um hækkun á vörutolli.

(Eftir 3. umr. i Nd.).

1. gr.

Gjald það, sem ákveðið er í lögum nr. 50, 22. okt. 1912, og lögum nr. 45, 2. nóv. 1914, skal hækka um 100%.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. VI, 5).

Nd.

173. Frumvarp

til laga um skipamiðla.

(Eftir 3. umr. i Ed.).

1. gr.

Stjórnarráðinu er heimilt, eftir tillögum bæjarstjórna, og að því er Reykjavík snertir Verslunarráðs Íslands, að löggilda skipamiðla í kaupstöðum.

2. gr.

Enginn getur öðlast löggildingu sem skipamiðill, nema hann sje fullra 25 ára að aldri, valinkunnur maður, fjár síns ráðandi og eigi í þjónustu annara. Í reglugerð, er stjórnarráðið setur, skal nánara ákveðið, hver störf löggiltir skipamiðlar mega hafa á hendi, og enn fremur má með reglugerð ákveða þóknun fyrir tiltekin skipamiðilsstörf.

3. gr.

Hver sá, er öðlast löggildingu sem skipamiðill, skal undirrita drengskaparheit um, að hann vilji rækja starf sitt með alúð og samviskusemi og fara eftir þeim reglum, er um það verða settar.

4. gr.

Nú fullnægir löggiltur skipamiðill eigi lengur skilyrðum þeim, er lög þessi setja fyrir löggildingu, og skal stjórnarráðið þá svifta hann löggildingu.

5. gr.

Skipamiðlar skulu sæta sömu viðurlögum fyrir brot sem sýslunarmenn, enda bera á sama hátt ábyrgð á gerðum sínum.

(B. IX, 9).

Nd.

174. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþyktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Aftan við 2. gr. laga nr. 79, 14. nóv. 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Í samþykt má enn fremur ákveða, að veita megi sjerverslunum undanþágu, að því er snertir lokunartíma sölubúða, gegn hæfilegu árgjaldi, sem stjórnarráðið ákveður, samkvæmt uppástungu bæjarstjórnar, fyrir eitt ár í senn, og renna skal í bæjarsjóð.

2. gr.

Aftan við 3. gr. bætist ný grein, svo hljóðandi:

Í samþyktum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, má ákveða sektir, 20—500 krónur, fyrir brot. Sektir allar renni í hlutaðeigandi bæjarsjóð.

3. gr.

Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. I, 8).

Ed.

175. Lög

um bæjarstjórn á Siglufirði.

(Afgreidd frá Ed. 18 maí).

1. gr.

Siglufjarðarverslunarstaður skal tekinn í tölu kaupstaðanna, og nær umdæmið yfir allan hinn núverandi Hvanneyrarhrepp.

Umdæmi þetta skal hjer eftir sem hingað til vera í alþingiskjördæmi Eyjafjarðarsýslu, þangað til öðruvisi verður ákveðið.

Þar, sem í lögum þessum er talað um kaupstað og kaupstaðarbúa, er átt við alt hið nýja umdæmi og íbúa þess.

2. gr.

Landsstjórnin skipar fyrir um, hvernig málum þeim í Hvanneyrarhreppi, sem ekki eru útkljáð, þegar lögin öðlast gildi, skuli skift milli sýslumanns Eyjafjarðarsýslu og lögreglustjórans á Siglufirði.

3. gr.

Verslunarlóð kaupstaðarins hefir þessi takmörk:

a. *Að vestanverðu við höfnina:*

Að norðan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 fœðmum fyrir norðan húsið Bakka. Að sunnan bein lina milli fjalls og fjöru, 25 fœðmum fyrir sunnan húsið Hliðarhús. Að vestan fjallið. Að austan höfnin.

b. *Að austanverðu við höfnina:*

Að norðan svo nefndur Rjómalækur, sunnan við túnið á Staðarhóli. Að sunnan Skútuá. Að vestan höfnin. Að austan lina, sem er 50 fœðmum ofar en stórstraumsflóðmál.

4. gr.

Í Siglufjarðarkaupstað skal vera lögreglustjóri, skipaður af dómsmálaráðherra, með 2000 kr. árslaunum úr landssjóði, og hefir hann á hendi, auk stjórnar kaupstaðarmálefna, dómstjórn í almennum lögreglumálum, lögreglustjórn, gjaldheimtu á skipagjöldum fyrir sýslumanninn í Eyjafjarðarsýslu í kaupstaðnum og önnur störf, er hreppstjórum eru falin, alt gegn þeirri þóknun, sem þeim er ákveðin í lögum.

5. gr.

Málefnum kaupstaðarins skal stjórnað af bæjarstjórn, og eru í henni lögreglustjórinn og sex bæjarfulltrúar, kosnir af kaupstaðarbúum, eftir lögum um kosningar til bæjarstjórna í kaupstöðum. Skilyrðin fyrir kosningarrjetti og kjörgengi eru hin sömu og nú gilda, eða síðar kunna að verða sett, um kjörgengi og kosningarrjett í málefnum kaupstaða og hreppsfélaga. Tölu bæjarfulltrúa má stjórnarráðið breyta, ef þörf gerist, eftir tillögu bæjarstjórnar.

6. gr.

Lögreglustjórinn er sjálfkjörinn oddviti bæjarstjórnarinnar og hefir atkvæðisrjett á fundum. Hann hefir fyrir oddvitastarfið 500 kr. þóknun á ári úr bæjarsjóði.

7. gr.

Oddviti bæjarstjórnar hefir á hendi framkvæmd á ákvörðunum þeim, er bæjarstjórnin gerir, og í bæjarmálefnum yfir höfuð. Þó má bæjarstjórnin fela einum eða fleirum mönnum úr sínum flokki að framkvæma einstöku bæjarstörf, eftir reglum, er hún sjálf setur. Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem bæjarstjórnin felur þeim.

8. gr.

Bæjarfulltrúarnir skulu kosnir til 6 ára. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta sinn, fara tveir frá að tveimur árum liðnum og svo ávalt tveir annaðhvert ár. Hverjir fari frá í fyrsta og annað skifti skal vera komið undir samkomulagi eða hlutkesti.

Ef einhver fulltrúi fer frá áður en 6 ár eru liðin frá kosningu hans, skal sem fyrst kjósa annan í hans stað, en að eins fyrir þann tíma, er hinn átti eftir að vera.

9. gr.

Fulltrúakosning skal fara fram á virkum degi sem fyrst eftir nýár, nema þegar aukakosning þarf að fara fram. Í kjörstjórn eru lögreglustjóri og tveir fulltrúar, er bæjarstjórnin kýs til þess. Kjörstjórnin skal semja kjörskrá fyrir hver árslok, og gildir hún fyrir almanaksárið næsta á eftir, þótt aukakosning fari fram á því ári.

Kjörskráin skal liggja öllum kaupstaðarbúum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Mótbárur gegn kjörskránni, að einhver sje oftalinn eða vantallinn, á að bera upp fyrir kjörstjórninni að minsta kosti þrem dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á málið.

10. gr.

Formaður kjörstjórnar skal boða stað og stund, er kosningar skulu fram fara, að minsta kosti viku á undan kosningu, á þann hátt, sem þing eða fundir eru alment boðaðir í kaupstaðnum.

11. gr.

Hver sá, sem er kjörgengur, er skyldur að taka móti kosningu, nema hann sje sextugur að aldri, eða hann, vegna heilsubrests eða annars, hafi sennilega ástæðu til að skorast undan kosningu. Kjörstjórnin sker úr þessu; en láti hann sjer ekki lynda úrskurð hennar, skal skjóta málinu til bæjarstjórnarinnar. Sá, sem hefir gegnt fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þann starfa aftur fyr en eftir jafnlangan tíma og hann síðast var fulltrúi.

12. gr.

Sá, sem hefir eitthvað að kæra yfir kosningargerð þeirri, er fram hefir farið, eða yfir úrskurðum kjörstjórnarinnar, verður að bera mál sitt skriflega undir bæjarstjórnina innan viku eftir að kosning hefir fram farið, eigi umkvörtun hans að vera tekin til greina. Innan háls mánaðar frá því, að kæru-skjalið var afhent bæjarstjórninni, leggur hún úrskurð sinn á málið, og skal áður leita um það álits kjörstjórnarinnar. Kæra má skriflega úrskurð bæjarstjórnarinnar fyrir stjórnarráðinu innan háls mánaðar frá því að úrskurðurinn var upp kveðinn. Þegar almennar kosningar hafa fram farið, fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórninni, er fullnaðarúrskurður er lagður á kærur þær, er fram kunna að hafa komið yfir hinni nýju kosningu.

13. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en sá tími er liðinn, sem hann er kosinn til, og skal bæjarstjórnin ákveða, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórnin ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, sökum atvika, er svifta hann kjörgengi; hún ákveður og, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni, af því hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, sem hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, sem vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í 11. gr.

14. gr.

Oddviti bæjarstjórnarinnar stýrir umræðum á fundum og sjer um, að það sem ályktað er, sje rjett ritað í gerðabókina. Fundir bæjarstjórnarinnar skulu venjulega fara fram í heyranda hljóði. Þó má ræða einstök mál innan luktra dyra, þegar bæjarstjórnin ályktar það. Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður, auk oddvita, að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðafjöldi skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og móti, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar, og þá ræður hlutkesti. Það skal kunngert bæjarbúum, hvar og hve nær bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera, eða að minsta kosti helmingur bæjarfulltrúa æskir þess. Oddviti skal á undan fundum, að svo miklu leyti, sem unt er, skýra bæjarfulltrúum frá því, hver málefni komi fyrir. Allir þeir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina strax og bókun er lokið, og sjerhver í bæjarstjórninni á rjett á að fá ágreiningsatkvæði sitt stuttlega bókað. Bæjarstjórnin setur sjálf fundar-sköp sín, en stjórnarráðið samþykkir þau.

15. gr.

Virðist lögreglustjóra, að einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar gangi út yfir valdsvið hennar, sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir kaupstaðinn, eða miði til að færast undan skyldum þeim, er á kaupstaðnum hvila, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt í gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, og leggur það úrskurð sinn á málið. Eftirrit af skýrslu lögreglustjóra skal jafnframt

sent bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en skýrslan fer til stjórnarráðsins.

16. gr.

Í öllum þeim málum, er snerta uppeldi og fræðslu barna, hefir formaður skólanefndarinnar sæti og atkvæði á fundum bæjarstjórnarinnar.

17. gr.

Bæjarstjórnin kýs fjóra menn til að vera í byggingarnefnd fyrir kaupstaðinn ásamt lögreglustjóra; skulu tveir þessara manna kosnir úr flokki bæjarfulltrúa.

18. gr.

Bæjarstjórnin kýs 5 menn í hafnarnefnd samkvæmt hafnarlögum Siglufjarðar.

19. gr.

Bæjarstjórnin kýs bæjargjaldkera og veitir honum árlega þóknun. Skal hann skyldur að hafa starf sitt á hendi að minsta kosti 3 ár, nema bæjarstjórnin taki lausnarbeiðni hans gilda fyr.

20. gr.

Bæjarstjórnin skipar sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og næturverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu lögreglustjóra, en hann getur veitt þeim lausn án samþykkis bæjarfulltrúanna.

21. gr.

Endurskoðendur reikninga kaupstaðarins skulu vera tveir; eru þeir kosnir til þriggja ára í senn af kosningarbærum kaupstaðarbúum og á sama hátt og fulltrúarnir. Þeir hafa þóknun úr bæjarsjóði fyrir starfa sinn. Auk reikninga bæjarsjóðsins skal þeim og skylt að endurskoða alla reikninga þeirra sjóða og stofnana, er bæjarstjórnin hefir umsjón með.

22. gr.

Reikningsár kaupstaðarins er almanaksárið. Innan 1. dags októbermánaðar ár hvert skal bæjarstjórnin semja áætlun um tekjur og gjöld kaupstaðarins næsta ár. Í áætluninni skal tilgreina tekjur þær, sem til eru, til þess að borga með gjöldin, án þess að skattur sje lagður á bæjarbúa. Því, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafna niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal bæjarstjórnin ræða á tveim fundum með viku millibili. Við aðra umræðu skal bæjarstjórnin íhuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein fyrir sig. Skal áætlunin í þeirri mynd, sem bæjarstjórnin samþykkir hana, vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. — Áætlun þessa skal leggja fram innan 1. dags nóvembermánaðar, og skal hún vera öllum til sýnis í hálfan mánuð. Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi

nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en sem svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

23. gr.

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði; þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir á gjaldárinu hafi líka haft fast aðsetur annarsstaðar og galdið þar útsvar; þá skal frá ársútsvarinu draga tiltölulega við þann tíma, er þeir dvöldu annarsstaðar, þó ekki meira en þeir guldu þar. Ef rekin er í kaupstaðnum atvinna, sem talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun eða einhver kaupskapur, eða þilbátaútgerð, þá má leggja aukaútsvar á þá atvinnu, þótt ekki sje hún rekin nema 8 vikur og atvinnurekandinn eigi heimili annarsstaðar. Á hvalveiði, selveiði, sildveiði, á allskonar bræðslu og allskonar verksmiðjuíðnað, á atvinnu útlendra skipa við verkun á sild á höfninni, á ábúð á jörð eða jarðarhluta, á leiguliðaafnot af jörð, þótt engin ábúð fylgi, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má leggja útsvar, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabréf og hafa sölubúð og vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

24. gr.

Fimm manna nefnd skal jafna niður gjöldum eftir efnum og ástæðum. Um kosningarrjett og kjörgengi til niðurjöfnunarnefndar gildir hið sama sem ákveðið er um kosningarrjett og kjörgengi til bæjarstjórnar, svo og um kosningarafðerðina; einnig um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu. Nefndarmenn skulu kosnir til 6 ára, og skal kosning fara fram í september eða októbermánuði. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta skifti, fara tveir frá að þremur árum liðnum eftir samkomulagi eða hlutkesti. Síðan fara frá á hverjum þriggja ára fresti þrir og tveir nefndarmenn til skiftis. Enginn, sem er kjörgengur í bæjarstjórn, getur skorast undan að taka á móti kosningu í niðurjöfnunarnefndina. Þó má enginn samtímis sitja í niðurjöfnunarnefnd og bæjarstjórn. Hver sá, er verið hefir 6 ár eða lengur samfleytt í nefndinni, er undanþeginn starfa þessum jafnlengi og hann hefir síðast í henni verið.

25. gr.

Niðurjöfnunarnefndin jafnar niður hinum árlegu gjöldum í nóvembermánuði, samkvæmt áætluninni. Niðurjöfnunarskráin og skrá um gjöld bæjarins skal liggja öllum til sýnis á venjulegum, hentugum, áður auglýstum stað, hálfan mánuð fyrir árslok. Bæjarstjórnin getur ákveðið, að aukaniðurjöfnun skuli fram fara um mánaðamótin ágúst og september, og skulu gjöld þá lögð á þá, sem hafa flutt sig til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og gjaldskyldir eru, eða farnir verða burt áður en næsta aðalniðurjöfnun fer fram. Þessi aukaniðurjöfnun skal liggja öllum til sýnis í hálfan mánuð, svo sem aðalniðurjöfnun. Heimilt er niðurjöfnunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árs-tekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skylt er nefndinni að halda þessum upplýsingum leyndum. Kæfur yfir niðurjöfnun skulu

sendar niðurjöfnunarnefndinni skriflegar, innan hálfis mánaðar frá því, að niðurjöfnunarskráin var til sýnis. Innan hálfis mánaðar þar á eftir skal nefnd þessi skriflega skýra kærandanum frá, hvort og að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun þá, sem niðurjöfnunarnefndin hefir gert, má svo innan hálfis mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórninni, sem leggur fullnaðarúrskurð á málið innan hálfis mánaðar. Kærer, sem koma fram eftir hinn tiltekna tíma, verða ekki teknar til greina. Hverjum, sem gert er að greiða bæjargjald, er heimilt að kvarta yfir gjaldi því, sem lagt hefir verið ekki að eins á sjálfan hann, heldur og á aðra á skránni, eða að einhverjum hafi verið slept. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns, eða að einhverjum hafi verið slept, skal þeim manni gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni áður en úr þessu er skorið í niðurjöfnunarnefndinni eða bæjarstjórninni. Enginn getur, með því að bera sig upp um skattgjald sitt, komist hjá að greiða gjaldið á rjettum gjalddaga, en verði gjaldið lækkað, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það, sem ofgildið er.

26. gr.

Ef ágreiningur verður milli Siglufjarðarkaupstaðar og einhvers annars sveitar- eða bæjarfjelags um skiftingu milli þeirra á skattgjaldi einhvers manns, sker stjórnarráðið úr því.

27. gr.

Öll bæjargjöld eftir aðalniðurjöfnun skulu goldin að helmingi fyrir 1. febrúar og að helmingi fyrir 1. ágúst, en eftir aukaniðurjöfnun fyrir 1. október ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og líka allar aðrar tekjur kaupstaðarins. Sjeu gjöldin ekki greidd innan mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki. Flytji gjaldskyldur maður sig alfarinn úr bænum fyrir nýár, fellur allt það gjald burt, sem lagt er á sjálfan hann fyrir það ár, sem í hönd fer. Sá, sem flytur sig úr kaupstaðnum einhvern tíma á árinu, er að eins gjaldskyldur til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem flytur sig inn í kaupstaðinn á árinu og er settur á aukaniðurjöfnunarskrá, er gjaldskyldur frá þeim tíma, er hann fluttist inn.

28. gr.

Bæjarstjórn, og sjerstaklega lögreglustjóri, skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn kaupstaðarins og sjá um, að tekjur bæjarsjóðs sjeu rjett heimtar og í tækan tíma; enn fremur gæta þess, að geymt sje, og eftir atvikum ávaxtað, fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda, til að borga útgjöld hans. Bæjarstjórnin öll skal hafa ábyrgð á innstæðum og öðrum eignum kaupstaðarins.

29. gr.

Gjaldkeri skal að minsta kosti einu sinni á hverjum ársfjórðungi gefa bæjarstjórninni ákveðna sjóðsskýrslu, er sýni, hvað goldist hefir í bæjarsjóð og úr honum og hver er hinn handbæri peningaforði. Eigi má gjaldkeri borga neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávísun bæjarstjórnar. Skulu allar ávísanir vera undirritaðar af lögreglustjóra, og sjeu þær yfir 100 krónur, þá einnig að minsta kosti af tveim bæjarfulltrúum.

30. gr.

Bæjarstjórnin er skyld að útvega og láta landsstjórninni eða hagstofunni í tje skýrslur þær, sem beðið er um, svo sem um fólkestal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand kaupstaðarins.

31. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki hvílir beinlínis á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje kaupstaðarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa neina nýja fasteign, ekki taka stærri lán, nje lán upp á lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slik lán eða fresta borgunartímanum.

32. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir tekjur og gjöld kaupstaðarins, svo og skýrslu um eignir og skuldir í árslokin, og senda bæjarstjórninni fyrir lok janúarmánaðar. Lögreglustjóri lætur reikning þennan liggja öllum bæjarbúum til sýnis hálfan mánuð á vanalegum, hentugum, áður auglýstum stað. Reikningurinn sje því næst vandlega yfirfarinn af endurskoðendum kaupstaðarins, og skulu þeir hafa lokið rannsókn sinni innan mánaðar. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum þeirra, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn, ásamt athugasemdum endurskoðenda og svörum gjaldkera, fyrir bæjarstjórnina, sem leggur úrskurð sinn á reikninginn og veitir gjaldkera kvittun. Enginn má taka þátt í úrskurði á athugasemd, sem snertir þau bæjarstörf, sem honum hafa verið sjerstaklega falin á hendur. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna, að úrskurður bæjarstjórnarinnar sje rjettur, enda leggi úrskurðurinn honum peningaábyrgð á hendur, og má hann halda málinu til dóms og laga. Þegar búið er að leggja úrskurð á bæjarreikninginn, getur bæjarstjórnin birt á prenti ágrip af honum, er lögreglustjóri semur, og skulu í því ágripi greind öll aðalatriðin í tekjum og gjöldum kaupstaðarins.

33. gr.

Innan loka septembermánaðar skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir hið liðna reikningsár með athugasemdum endurskoðenda og úrskurðum bæjarstjórnarinnar. Komi það fram, að bæjarstjórnin hafi greitt ólögmat gjöld, neitað að greiða þau gjöld, sem löglega hvila á kaupstaðnum, eða á annan hátt ranglega beitt valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er með þarf; og ef nauðsyn ber til, getur stjórnarráðið með lögsókn komið fram ábyrgð á hendur þeim bæjarfulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

34. gr.

Með byggingarsamþykkt, sem bæjarstjórnin semur fyrir kaupstaðinn

og stjórnarráðið staðfestir, má fela byggingarnefnd að annast byggingarmálefni kaupstaðarins undir yfirstjórn bæjarstjórnar. Í samþyktina má setja fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en enn þá eru í lögum, ákveða sektir fyrir brot og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, sem af ákvæðum samþyktaðinnar leiðir.

35. gr.

Hið fyrsta eftir að lög þessi öðlast gildi skal stofna slökkvilið á Siglufirði. Allir bæjarbúar, sem til þess verða álitnir hæfir, eru skyldir til að mæta við slökkviliðsæfingar eftir boði bæjarstjórnar eða þess manns, sem bæjarstjórnin setur yfir slökkviliðið. Þegar eldsvoði kemur upp, skulu allir verkfærir karlmenn í bænum skyldir að koma til brunans og hlýða öllum fyrirskipunum slökkviliðsstjóra eða aðstoðarmanna hans, er að því lúta að bjarga úr eldinum, slökkva hann eða varna útbreiðslu hans. Bæjarstjórnin semur reglugerð fyrir slökkviliðið, en stjórnarráðið staðfestir, og má ákveða sektir fyrir brot gegn ákvæðum reglugerðarinnar, og renna þær í bæjarsjóð. Með mál út af brotum gegn reglugerð þeirri skal farið sem almenn lögreglumál.

36. gr.

Bæjarstjórnin hefir alla yfirumsjón með vatnsleiðslu og rafleiðslu bæjarins, en falið getur hún sjerstökum mönnum eða sjerstökum nefndum alla nánari stjórn og umsjón stofnana þessara. Þurfi að taka vatn eða vatnsafl í landareign einstakra manna, skulu landeigendur skyldir til að láta í tje nægilegt vatn úr uppsprettum, ám og lækjum í landareign þeirra, þó svo, að þeir sjeu eigi með því sviftir nægilegu vatni til heimilisþarfa fyrir þá sjálfa. Svo skal þeim og skylt að láta af hendi lóð og landsafnot til hvers kyns mannvirkja, er í þessu skyni þarf, þar með talið grjóttak, malartekja og torfrista, og að þola þær eignarkvaðir, óhagræði og takmörkun á afnotarjetti, sem slik mannvirki hafa í för með sjer, alt gegn því, að fult endurgjald komi fyrir. Bætur fyrir jarðrask í óræktuðu landi skulu því að eins greiddar, að álitid verði, að landeigandi biði skaða við það. Verði ekki samkomulagi náð um bætur þessar, skal eignarnám fram fara samkvæmt lögum.

37. gr.

Stjórnarráðið gerir ráðstafanir til þess, að lög þessi komist til framkvæmda 20. maí næst eftir að þau eru staðfest af konungi, og telst fyrsta fjárhagsár kaupstaðarins frá fardögum til ársloka það ár.

(B. VII, 8).

Ed.

176. Lög

um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum.

(Afgreidd frá Ed. 18. maí).

1. gr.

Í stað 2. málslíðar 4. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, komi svo hljóðandi málsgrein:

Í janúar næstum eftir að samþykkt hefir verið með leynilegri atkvæðagreiðslu samkvæmt 17. gr., að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu.

2. gr.

1. málslíður 14. greinar nefndra laga orðist þannig:

Að loknu hverju reikningsári skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna ár og senda bæjarstjóranum fyrir lok febrúarmánaðar.

3. gr.

17. grein nefndra laga orðist þannig:

Bæjarstjórnin lætur fram fara leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta. Verði þá felt með meiri hluta greiddra atkvæða, að svo skuli gert, getur bæjarstjórn látið nýja atkvæðagreiðslu fram fara síðar, þó eigi fyr en að einu ári liðnu frá því að samskonar atkvæðagreiðsla fór fram.

3., 10., 12. og 16. gr. laga nr. 65, 14. nóv. 1917, gangi í gildi þegar í stað. Verði samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða við leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda, að bæjarstjóri skuli kosinn í stað bæjarfógeta, ganga 2. og 4. gr. laganna í gildi 1. janúar næstan á eftir. Að öðru leyti öðlast þau gildi 1. júlí sama ár. 31. gr. laga nr. 22, 8. okt. 1883, falli niður.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. VIII, 5).

Ed.

177. Þingsályktun

um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn á Siglufirði útibú frá Landsbanka Íslands.

(Afgreidd frá Ed. 18. maí).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að útibú frá Landsbanka Íslands verði sett á stofn á Siglufirði, svo fljótt sem unt er.

(B. XVIII, 3).

Nd.

178. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjæraða o. fl.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Gjaldskrá þá, sem um getur í 4. gr. laga nr. 34, 16. nóv. 1907, heimilast landsstjórninni, með ráði landlæknis, að hækka um 100%, eða því sem næst yfirleitt.

2. gr.

Borgun sú til hjæraðslækna fyrir læknisferðir, sem ákveðin er í 5. gr. laga nr. 34, 16. nóv. 1907, skal hækka um helming (100%).

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda fyrst um sinn, meðan landssjóður veitir dýrtíðaruppbót á launum embættis- og sýslunarmanna sinna.

(C. XVII, 4).

Nd.

179. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um rannsókn mómyra.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

1. Tillöguna skal orða svo:

I. Alþingi ályktar að fela stjórninni að gera og láta gera það, sem hjer verður talið:

a. Að sjá um, að sem flestir einstaklingar leggi kapp á að rækta manneldisjurtir, þær er hjer mega vaxa, og safna þeim, er sjálfkrafa vaxa. Og auk þess að láta gera hvorttveggja á alþjóðarkostnað, þar sem svo stórum má vinna, að ofvaxið sje einstökum mönnum.

Telur Alþingi þessar helstar ætjurtir, er safna má sjálfvöxnum:

1. Úr sjó:

Söl (*Rhodymenia palmata*).Fjörugrös (*Chondrus crispus*).Purpurahimna (*Porphyra umbilicalis*).

2. Á landi:

Fjallagrös (*Cetraria islandica*).Heimula (*Rumex domesticus*).Krækiber (*Empetrum nigrum*).Bláber (*Vaccinium uliginosum*).Aðalbláber (*Vaccinium Myrtillus*).

Þessar má rækta helstar:

Jarðepli (*Solanum tuberosum*).Bygg (*Hordeum vulgare*).Grænkál (*Brassica oleracea* f. *acephala*).Hvítkál (— — f. *capitata*).Blómkál (— — f. *botrytis*).Rósakál (— — f. *gemmifera*).Hnúðkál (— — f. *gongylodes*).Savoykál (— — f. *sabauda*).

Næpur (— rapa f.).

Gulrófur (— napus f. *napobrassica*).Ræfla (*Raphanus sativus*).Gulrót (*Daucus Carota*).Kyrfill (*anthriscus*).

β. Að setja menn með sjerþekking til þess að leiðbeina almenningi og standa fyrir alþjóðarfyrirtækjum.

γ. Að láta þá skipun fara til allra, að afla innlends eldiviðar til vetrarins, og láta einnig gera það á alþjóðarkostnað. Telst hjer til:

1. Surtarbrandstekja. Skal ljetta mönnum hana með þeim hætti, að gerðir

verði á alþjóðarkostnað akvegir eða sporvegir frá námum til sjávar eða flutningabrautar. Heimila má mönnum surtarbrandstekju ókeypis á landssjóðsjörðum. Vinna ella á landssjóðskostnað að skaðlausu.

2. Mótekja. Um hana verður hjer sama um mælt að breyttu breytanda. Skulu hjeruðum fengnir móleitarmenn, er sje goldið að hálfu af alþjóðarfje.

3. Kolmóvinsla. Skal láta ranusaka mómýrar, til þess að vita, hvar sje staðir, er fallnir sje til kolmógerðar, vídd og dýpt og gæði, og gera annan undirbúning allan, sem nauðsynlegur er að sjerfróðra manna viti, til þess að setja á stofn hjer á landi kolmóvinslu með aðferð Laval, ekki síðar en næsta vor.

4. Skógarhögg. Skal höggva og höggva láta sem mest má, skógum að skemdarlausu.

ð. Að afla bátaviðar og láta sjávarhjeruð hafa báta til fiskveiða á næstu haustvertíð; að leggja fyrir menn að herða sem mest af fiskinum og að leggja fyrir öll hjeruð eða sveitir að koma upp ishúsum.

Að sjá sjómönnum fyrir vinnu í landlegum, t. d. með því að láta verslanir flytja nóg af hör hingað til færagerðar og netja o. fl. þ. h.

ε. Að fá hingað tæki til þess að vinna salt úr sjó.

ζ. Að leggja svo fyrir og fylgja því fram með fullum krafti, að allur búskapur færist til forns lags um nytjar búpenings, svo að mjólk úr ám og kúm verði eingöngu hagnýtt til fæðis. Að leggja fyrir hjeraðastjórnir, að sjá um að menn skeri hross og eti, en fjölgi sauðfje að því skapi.

η. Að sjá búöndum fyrir verkafólki og ráða helst menn frá sjávarsíðunni í ársvistir til þeirra.

θ. Að láta bestu lækna gera matseðil handa landsmönnum, hvernig haganlegast megi setja saman íslenskar fæðutegundir.

ι. Að hafa nákvæmt eftirlit með öllum aðflutningum til landsins, svo að hver maður verði að hafa leyfi stjórnarinnar til þess að geta flutt hingað vörur.

II. Alþingi ályktar að veita stjórninni heimild til að verja fje úr landssjóði til þessara ráðstafana, eftir því sem þörf krefur.

Verði það nauðsynlegt að taka ráð af mönnum um gildandi lög fram til þess að koma fram þessum ráðstöfunum, felur Alþingi stjórninni að bera nú fram nauðsynleg frumvörp til laga, er heimili slíkar aðfarir, ef hún telur sig eigi hafa heimildina í lögum nú, eða gefa út bráðabirgðalög um það efni, ef þinginu vinst eigi tími til nauðsynlegrar lagasmíðar.

2. Fyrirsögnin skal vera:

Tillaga til þingsályktunar um hjargráð.

(C. XXVI, 1).

Nd.**180. Tillaga**

til þingsályktunar um lán handa Suðurfjarðahreppi.

Flutningsmaður: Hákon Kristófersson.

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að lána Suðurfjarðahreppi 35000 krónur, til að fullgera rafveituna á Bildudal. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5% árlegum vöxtum og greiðist með jöfnum afborgunum á 40 árum.

Greinargerð.

Ástæður fyrir tillögu þessari felast í brjefi því frá hreppsnefnd Suðurfjarðahrepps, dags. 21. mars, sem hjer er prentað.

Sumarið 1913 fengu nokkrir menn hjer í Bildudal rafmagnsfræðing til að koma hingað og athuga, hvernig hentugast væri að raflýsa kauptúnið. Áleit hann að með því að nota Litlueyrará, sem rennur eftir Bildudalnum, skamt frá kaup-túninu, mætti fá rafmagn, nægilegt til að lýsa öll hús og götur í kauptúninu, og stofnkostnaður við það mundi verða um 15 þúsund krónur.

Haustið eftir og veturinn hjeldu menn hjer áfram að athuga vatnsmagn-ið í ánni, en þóttust þá verða þess vísari, að þessi á — Litlueyrará — yrði oft svo lítil, að tæpast yrði hún notuð til rafveitu.

Varð nú ekki meira aðgert og liðu svo tvö ár.

Vorið 1915 var þingmanni kjördæmisins falið að útvega hjá þinginu 15 þúsund króna lán til að raflýsa Bildudalskaup-tún. — Þetta tókst. — Þingið 1915 veitti heimild til að lána úr viðlagasjóði til 20 ára 15 þúsund krónur til að raflýsa Bildudalskaup-tún.

Veturinn eftir, þann 28. jan., var á fjölmönnum sveitarfundi fyrir Suðurfjarðahrepp, sem haldinn var í Bildudal, með öllum greiddum atkvæðum skor-að á hreppsnefndina að láta raflýsa Bildudal og nota lánsheimild þingsins.

Halldór Guðmundsson, rafmagnsfræðingur, var nú fenginn til að koma vestur til nýrra rannsókna; komst hann nú að þeirri niðurstöðu, að Litlueyrará væri ekki hægt að nota, en með því að nota Hnúksá, sem líka rennur eftir Bildu-dalnum, en nokkru fjær, mætti fá rafveitu með minst 50 hestöflum og sem myndi nægja ekki aðeins til að lýsa hús og götur, heldur einnig til suðu fyrir flest hús kaup-túnsins. Stofnkostnað áætlaði hann 53 þúsund krónur.

Var nú ákveðið að koma rafveitunni á, bygt á þessari áætlun, og Hall-dóri falin forustan.

Var nú tekið til starfa.

Rafmagnsfræðingurinn fór til útlanda til að útvega vjelar og áhöld, og

fjekk hann loforð um, að það kæmi til landsins veturinn á eftir. En hjer var alt sumarið unnið að því að stífla ána, reisa stöðvarhús, undirbúa leiðslur o. fl.

Veturinn eftir komst kafbátahernaðurinn í algleyming og allir flutningar hingað frá útlöndum hindruðust. Gekk nú seint og erfitt að fá vjelarnar og áhöldin flutt, og þegar komið var fram á sumar (1917) var enn margt ókomið. Flutningsgjöld hækkuðu. Var nú augljóst, að kostnaðaráætlun sú, sem upphaflega var gerð, myndi reynast alt of lág.

Var nú áætlað, að ekki yrði komist af með minna en 75 þúsund krónur.

Þá upphæð lánaði Landsbankinn með veðdeildarkjörum til 40 ára, gegn ábyrgð sýslusjóðs og fyrsta veðrjetli í rafveitustöðinni og öðrum eigum og tekjum hreppsins.

Nú stöðjaði ógæfan að fyrir alvöru í ýmsum myndum.

Skipi, sem flutti járnþípur til að leiða vatnið í, var sökt; var þá látið steypa sementsþípur í Reykjavík í stað járnþípnanna. Tók það langan tíma og varð dýrt. Vetur lagðist að fyr en venja er til með ótíð og frostum. Varð því að hætta við alla vinnu miklu fyr en gert hafði verið ráð fyrir.

Síðan hefir ekkert verið hægt að gera og verður ekki fyr en ísa leysir úr jörðu.

Nú er þannig ástatt, að allar vjelar, þípur og áhöld eru komin hingað, nema suðuáhöld.

Eftir er að leggja mikið af þípum í jörðu, ljúka við stöðvarhúsið og ýmislegt fleira smávægilegra, en alt er það vinna, sem ljúka má við í vor, ef verkamenn og peninga ekki skortir.

Eins og fyr er á drepíð, lánaði Landsbankinn 75 þúsund krónur, en þegar síðastliðið haust að allir erfiðleikar margfölduðust og dráttur varð á, að hægt væri að ljúka við verkið, fór kostnaðurinn líka enn á ný mikið fram úr áætlun. Einstakir menn lánuðu 15 þúsund krónur til að hægt væri að halda áfram, en þá peninga verður að endurgjalda næsta haust. Enn þá er eftir að borga nokkuð af þípum, og mikla peninga þarf til að borga verkamönnum í vor. Þar að auki þarf hreppsnefndin að leggja út peninga fyrir suðuáhöld og líklega að lána notendum þau að meira eða minna leyti. Vexti og afborgun af bankaláninu verður að borga í haust, en þangað til eru engin líkindi til að rafveitan gefi af sjer neinar verulegar tekjur.

Er því nú áætlað, að kostnaðurinn verði alls og alls 110 þúsund krónur.

Þar af hefir Landsbankinn lánað 75 þúsund krónur, og vantar þá 35 þúsund krónur.

Þá peninga er engin von til að bankinn láni, því nú hefir hreppurinn ekkert eftir að veðsetja.

Fáist því peningar ekki á einhvern hátt, verður ekki hægt að ljúka við rafveituna.

Snúum við okkur því til hins háa Alþingis og biðjum það að útvega þessa upphæð — 35 þúsund krónur — með sem bestum borgunarskilmálum að hægt verður að fá. Verður fjeð að verða handbært fyrir hreppsnefndina á þessu ári.

Þær 15 þúsund krónur, sem þingið heimilaði að lána úr viðlagasjóði 1915, reyndi hreppsnefndin að fá, en stjórnarráðið svaraði henni, að peningar væru ekki til.

(A. VIII, 6).

Ed.**183. Frumvarp**

til laga um stimpilgjald.

(Eftir 3. umr. i Nd.).

I. Almenn ákvæði.

1. gr.

Þá er skjöl þau, sem um ræðir í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd af embættismanni, sem til þess er bær, eða stofnunum þeim, er ræðir um í 7. gr., á hann eða þær að sjá um, að þau sjeu stimpluð eins og fyrir er mælt í lögum þessum, á kostnað þess manns, sem biður um að skjalið sje útgefið eða afgreitt.

2. gr.

Stjórnarráðið lætur búa til stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hvernig haga skuli sölu á stimpilmerkjum. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2 af hundraði af þeirri upphæð, sem inn kemur við sölu.

Stjórnarráðið hefir heimild til þess að láta búa til pappir með áletrðu stimpilmerki, og má nota hann í stað stimpilmerkja.

Pangað til stimpilmerki eru útveguð, ákveður stjórnarráðið með reglugerð til bráðabirgða, hvernig stimpluninni skuli hagað.

3. gr.

Engin áhrif hefir það á stimpilskylduna, hve nær eða hvar skjal er útgefið eða hvar útgefandi á heima. Við útreikning stimpilgjaldsins gilda þessar almennu reglur:

- a. Þegar stimpilgjald skal reiknað sem hundraðsgjald eftir verðhæð skjalsins, færist það niður í tölu, sem er deilanleg með 5, en má þó eigi vera minna en 10 aurar.
- b. Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi þar sem samningar fara fram. Ef um farmskirteini er að ræða, skal miða stimpilgjaldið við söluverð vörunnar með umbúðum, fluttrar um borð í skip (fob) á þeirri höfn, er hún fyrst fer frá, eða söluverð erlendis (cif), að frádregnu flutnings- og ábyrgðargjaldi til útlanda, svo og miðlagjaldi. Sendandi vöru er skyldur til að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um söluverð og söluskilmála. Ef vara sú, sem farmskirteini ræðir um, er send óseld, skal lögreglustjóri ákveða stimpilgjaldið, eftir því sem ætla má, að varan sje verð með umbúðum, flutt um borð.

- c. Í afsals- og afhendingarskjölum og leigusamningum, sem þinglesin eru, skal ávalt tilfæra kaupverð, leigumála eða andvirði, sem fyrir rjettindin kemur.

Nú inniheldur stimpilskytt skjal eigi nægilegar upplýsingar um verðmæti skjalsins, og getur valdsmaður eða hlutaðeigandi stofnun þá heimað af samningsaðiljum nákvæmari upplýsingar eða álit þeirra um það, eins og þeir hyggja sannast og rjettast, og afgreiðist þá skjalið eigi fyr en fengnar eru þær upplýsingar, er nægar þykja.

- d. Nú hljóðar stimpilskytt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er styttra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknað af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, skal stimpilgjaldið vera af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni.

Ef greiðsla er áskilin um æfitið einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu fimmföldu; ef árgjaldið er mismunandi, skal taka meðalgjaldið.

II. Um stimpilgjald einstakra skjala.

4. gr.

Með 1 % af verðhæðinni skal stimpla neðangreind skjöl:

- a. *Afsalsbrjef fyrir fasteignum og skipum*, þar með talin afsöl við fógetagerðir, skifli eða uppboð, svo og öll önnur skjöl um sölu fasteigna og skipa, hvort heldur eru kaupsamningar, makaskiftabrjef, gjafabrjef, próventusamningar eða önnur slik skjöl. Enn fremur erfðafestubryef, ef þau veita kaupanda rjett til að selja eða veðsetja eignina. Ef giftingarvottorð, erfðaskrá eða önnur slik skjöl eru þinglesin sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema því að eins, að endurgjald sje áskilið til meðferfingja eða annara, því þá skal reikna stimpilgjald sem að framan greinir eftir endurgjaldinu.

Að öðru leyti skal reikna stimpilgjaldið fyrir öll slik heimildarskjöl eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í brjefinu. Með kaupverðinu skal telja veðskuldir og aðrar kvaðir, sem kaupandi eða rjettþegi tekur að sjer. Föst kúgildi teljast með í kaupinu eða afsalinu, en fylgi því annar fjenaður eða lausafje, og verðhæð þess er sönnuð áður en skjalið er þinglesið, skal ekkert stimpilgjald greiða af því.

Þegar kaupsamningur er þinglesinn, má þinglesa afsalsbrjef til sama kaupanda, án þess það sje stimplað á ný. Ef heimildarbrjef er framselt, er það skoðað sem sjerstakt afsalsbrjef og stimplað svo.

- b. *Skjöl, sem heimila rjett til fiskveiða eða veiðirjettindi, leggja ítök, iskyldur eða kvaðir á annars manns fasteign*, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjald eftir endurgjaldinu. Ef ekkert endurgjald er greitt eða áskilið, skal stimpla skjalið sem yfirlýsingu. Framsal á þessum rjettindum skal stimpla á sama hátt sem segir í staflíð a. um framsal heimildarbrjefa.

- c. *Farmskirteini* (konnossement) um vörur, sem senda á til útlanda. Afgreiðslumenn skipa eru skyldir til að sjá um, að lögreglustjóra eða umboðsmanni hans sjeu afhent farmskirteini til stimplunar, áður en skip lætur úr höfn, þar sem vara er tekin.

Afsalsbrjef og önnur heimildarbrjef fyrir skipum skal stimpla um leið og skip eru skrásett, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru afhent til þinglestrar.

5. gr.

Með $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni skal stimpla þessi skjöl:

- a. *Kaupmála*, um leið og þeir eru staðfestir, eða, þegar staðfestingar þarf eigi, þá þegar þeir eru þinglesnir. Stimpilgjaldið skal reikna eftir verðhæð þess, sem haldið skal utan fjárfjelags af annars eða beggja hálfu.
- b. *Fjelagssamninga*, um leið og þeir eru staðfestir eða þinglesnir. Gjaldið skal reiknað eftir upphæð alls þess fjár, sem aðilar leggja í fjelagið, en er þó eigi, þegar staðfestingar er leitað, lægra en 10 krónur. — Sje fasteign eða skip afhent fjelaginu til eignar eða umráða, skal þó reikna stimpilgjaldið 1% af verðhæðinni, en þegar svo stendur á, má þó þinglesa samninginn eða skrásetja hann sem eignarheimild, án frekara stimpilgjalds. Nú leggur einn aðili fram peningaupphæð eða peningagildi, en annar persónulega vinnu, og skal þá meta hana jafna peningaframlaginu, nema öðruvisi sje ákveðið í samningnum; sjeu peningaframlög mismunandi, skal telja vinnuna jafna lægsta framlaginu. Nú hljóðar samningur eigi um nein framlög, heldur að eins um persónulega vinnu aðila í einhverjum arðsömum tilgangi, og skal þá stimpla hann með 10 krónum.

Ef aðilar leysa upp fjelag sitt, og skjal um það er þinglesið eða skrásett sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal stimpla það sem eignarskjal, ef fasteignin eða skipið fellur til annars en þess, sem eftir stimpluðu heimildarskjali hefir lagt það í fjelagið; ella skal skjalið stimpla sem yfirlýsingu.

- c. *Öll skuldabryf*, hvort sem þau eru trygð með veði eða eigi, ef þau eru þinglesin, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.

Stimpilgjaldið skal reikna eftir upphæð skjalsins. Sje veðrjettur stofnaður fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlast til að tryggja.

- d. *Framsal á skjölum þeim*, sem nú voru nefnd undir staflíð c., ef framsalið er þinglesið, hvort sem framsalið er ritað á sjálft skjalið eða á sjerstakt skjal. Stimpilgjaldið skal reikna eftir þeirri skuldarupphæð, sem framseld er, eða veðrjetti þeim, sem framseldur er.
- e. *Yfirfærslu á skyldum skuldunauts til annars*, ef skjalið er þinglesið, jafnvel þótt yfirfærslan sje rituð á skjal, sem áður hefir verið stimplað.

6. gr.

Eftirnefnd skjöl og brjef skal stimpla með föstu gjaldi:

- a. *Yfirlýsingar*, sem eru þinglesnar eða skrásettar, skal stimpla með einni krónu, ef þær falla ekki undir nein ákvæði, sem nefnd eru að framan.

- b. *Borgarabréf til verslunar* með 100 krónum. *Skipstjóráskirteini* með 10 kr. og *stýrimannsskirteini* með 5 kr. *Sveinsbréf* með 4 krónum. *Málafærslumannsleyfi* með 50 krónum.
- c. *Leyfisbréf, sem stjórnarráðið* eða *valdsmenn* gefa út, skal stimpla svo sem hjer segir:
- Einkaleyfis-veitingabréf* með 50 krónum. *Leyfisbréf, sem veita undanþágu frá skilyrðum, sem sett eru í einkaleyfis-veitingabréfum,* með 25 krónum. *Vígslubrjef* með 1 krónu; önnur *leyfisbréf* með 5 krónum.
- d. *Embættisveitingabréf* eða *sýslanabréf, sem stjórnarvöld veita,* skal stimpla þannig: Ef árslaunin eru ekki yfir 1000 krónur, með 2 krónum, ef launin eru frá 1000 kr. til 2000 kr., með 4 krónum, ef þau eru frá 2000 kr. til 3000 kr., með 8 krónum, ef þau eru frá 3000 kr. til 4000 kr., með 12 krónum, og sjeu þau þar yfir (4000 kr.) með 16 krónum.
- e. *Mælingarbréf* skipa frá 12—30 tons með 1 krónu, frá 30—100 tons með 2 krónum, og sjeu þau þar yfir, með 5 krónum.
- f. *Útdrætti, afrit og vottorð, sem einstakir menn biðja um úr dómsmálabókum, skiftabókum, uppboðs- og notarialbókum, veðbókum, skipaskráningarbókum, firmaskránni og vörumerkjaskránni,* skal stimpla með 50 aurum. Sama stimpilgjald skal greiða fyrir notarialgerðir og notarialvottorð, hvers konar sem eru, þar á meðal notarialvottorð um undirskrift, um stefnubirtingu, afsögn á vixli o. s. frv.
- Fullkomnar dómsgerðir eða aðrar rjettargerðir *in forma* fyrir hjer-aðsrjetti skal stimpla með 2 krónum. Þingsvitni skal stimpla með 1 krónu. Stimpilfrjáls eru þó þingsvitni, sem tekin eru til þess að öðlast verðlaun fyrir björgun frá druknun, eða þegar slys ber að höndum.
- g. *Löggiltar verslunarbækur* skal stimpla með 2 krónum.
- h. *Útnefningar utanrjettar* skal stimpla með 1 krónu.
- i. *Byggingarbréf og leigusamninga* skal stimpla með 5 krónum, ef ársleigan margfölduð með árafjöldanum fer eigi yfir 1000 kr., með 10 krónum, ef hærra fer.
- j. *Erfðaskrár, dánargjafir og gjafarfa* skal stimpla með 10 krónum.

Ákvæði um, að ekkja skuli sitja í óskiftu búi, skal stimpla með 1 krónu, ef þau eru sjerstaklega gerð. Erfðaskrá skal stimpla þegar arfleiddandi deyr.

7. gr.

Vixlar, allar ávísanir, nema tjeckar, og skuldabréf, sem eigi á að þinglesa, stimplast eftir upphæð þeirra eins og hjer segir, þegar verðbrjef þessi eru seld bönkum eða öðrum lánsstofnunum eða send þeim til samþykktar eða innheimtu:

200 kr. eða minna	með 20 aur.
Frá 200— 400 kr.	— 40 aur.
— 400— 600 —	— 60 —
— 600— 800 —	— 80 —
— 800—1000 —	— 1 krónu.

Sje upphæðin hærri, skal stimpla skjöl þessi með 1 krónu af þúsundi eða broti úr þúsundi.

Erlendir víxlar og ávisanir eru þá fyrst stimpilskyldir, er þeir eru samþykktir, og víxlar og ávisanir, sem eiga að greiðast við sýningu, um leið og þeir eru innleystir.

Framlengdur víxill telst nýr víxill.

Nú hljóðar víxill eða ávisun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir gangverði þeirrar myntar hjer á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram.

Stofnanir þær, sem nefndar eru í þessari grein, annast innheimtu stimpilgjaldsins og afgreiðslu þess í landssjóð, samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur.

8. gr.

Öll önnur skjöl en þau, er nú hafa verið nefnd, eru stimpilfrjáls; svo eru og undanþegnar stimpilgjaldi þær bækur, brjef og skuldbindingar, sem um getur í 14. gr. laga nr. 11, 7. júní 1902, um heimild til að stofna hlutafjelgsbanka á Íslandi.

Sömu undanþágu hefir Landsbanki Íslands.

Ekkert skjal stimplast nema einu sinni, nema a það sje ritað framsal eða annað, er hefir sjálfstæða stimpilskyldu í för með sjer.

III. Ýms ákvæði.

9. gr.

Þegar skjal, sem er stimpilskylt samkvæmt framanskráðum reglum, er afhent embættismanni eða öðrum, er innheimta á stimpilgjald samkvæmt 7. gr., skal hann skýra hlutaðeiganda frá upphæð stimpilgjaldsins, eða ef ekki er hægt að reikna það út, heimta þegar nauðsynlegar upplýsingar í því efni, sbr. þó 3. gr. b. Skal það vera aðalregla að greiða stimpilgjaldið þegar í stað. Nú er stimpilgjald eigi greitt þegar í stað, og má eigi synja um stimplun skjalsins og afgreiðslu að heldur, ef það getur valdið hlutaðeiganda rjettarmissi eða verulegum óþægindum, og skal þá innheimtumaður innheimta gjaldið síðar. Eigi má heldur fresta afgreiðslu skjals af því að innheimtumaður tortryggir upplýsingar þær, er liggja til grundvallar fyrir verðhæðinni; en þegar svo stendur á, getur hann látið virðingu fram fara af útnefndum mönnum. Meti þeir verðmæti skjalsins að minsta kosti 10% hærra en skýrt var frá, skal sá, er stimpilskyldan hvílir á, borga virðingarkostnaðinn; ella greiðist hann úr landssjóði.

10. gr.

Nú verður það uppvist, að verðhæð skjals, sem er stimpilskylt, er sett lægri en rjett er, til þess að svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru

visvitandi gefnar í sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið. Sektina ákveður lög-reglustjóri með úrskurði, er áfrýja má til yfirrjettar.

Sömu ábyrgð skal sá sæta, sem til þess að komast undan stimpilgjaldi á erfðaskrá, lætur fyrirfarast að leggja hana fram við skifti eða sýna hana skiftaráðanda áður til stimplunar.

Ef afgreiðslumaður lætur fyrirfarast að sjá um, að farmskirteini sje afhent til stimplunar, varðar það sektum, alt að 5000 kr.

11. gr.

Ábyrgð á því, að stimpilskyldt skjal sje stimplað, ber sá, er innheimta á gjaldið. Um sektir fyrir vanrækslu í því efni fer eftir ákvæðum 144. greinar hinna almennu hegningarlaga 25. júní 1869.

12. gr.

Sektir og ógoldin stimpilgjöld má taka lögtaki. Gjöld þessi hafa sama forgöngurjett sem önnur gjöld til landssjóðs.

Sá einn svarar til sekta, sem gerst hefir sekur í brotinu.

Þegar um einkaskjöl er að ræða, bera þeir ábyrgð á greiðslu stimpil-gjaldsins, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutaðeigandi stjórnarvalds á því. Þá er um önnur skjöl er að ræða, ber sá ábyrgð á greiðslunni, sem biður um afgreiðslu. Sekt-irnar renna í landssjóð. Stjórnarráðið getur fært sekt niður, eða enda látið hana falla alveg niður, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

13. gr.

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem löglegur innheimtumaður stimp-ilgjalds gerir um stimpilskylduna eða upphæð gjaldsins, má áfrýja til stjórnar-ráðsins, en þó er eigi að síður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

14. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda fyrst um sinn til ársloka 1921. Þau varða allar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðst eftir að þau koma í gildi, án tillits til þess, hve nær skjalið er sett og samið. Þegar stimpilfrjáls skjöl eru afhent til afgreiðslu vegna framsals eða áteiknana, skal reikna stimpilgjaldið eingöngu eftir framsalinu og áteiknaninni.

(B. XX, 2).

Ed.**184. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki.

Frá bjargráðanefnd.

1. Við 3. gr.

a. Á eftir orðunum »boð í verkafólk« komi:

Sömu leið getur sá farið, sem vinnukraft hefir að bjóða.

b. Á eftir orðunum »framkomnum tilmælum« komi:

vinnuveitanda og vinnuþiggjanda.

2. 8. gr. orðist þannig:

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálfríðurinn stendur.

3. Við fyrirsögnina.

Á eftir orðinu »atvinnulausu« komi:

og bjargarvana.

(B. XXI, 1).

Ed.**185. Frumvarp**

til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að veita Þorkeli Þ. Clementz, vjel-fræðingi í Reykjavík, einkarjett um 15 ár til þess að þurka kjöt á Íslandi með vjelum, sem ætlað er til útflutnings.

2. gr.

Geti leyfishafi ekki innan 3 ára sýnt, að tilraunir allar og undirbúningur sjeu svo langt komið, að fyrirtækið geti tekið til starfa á því ári, fellur einkaleyfið úr gildi.

3. gr.

Af hverri smálest af þurkuðu kjöti, sem út er flutt, skal greiða alt að 10 kr. í landssjóð, þó ekki af fyrsta árs framleiðslu.

4. gr.

Eigi má leggja annað eða meira gjald á þá vöru, er leyfishafi framleiðir, en um getur í 3. grein.

5. gr.

Þegar 5 ár eru liðin eða meira frá því, er einkaleyfishafi tók að flytja út þurkað kjöt, hefir landsstjórnin rjett til að taka í sínar hendur einkaleyfið og allar vjelar, hús og áhöld, fyrir það verð, er dómkvaddir menn meta.

Greinargerð.

Frumvarp samhljóða þessu frumvarpi samþykki háttv. Nd. á síðasta þingi með 12 : 3 atkv. sama daginn og þingi var slitið, svo að háttv. Ed. gafst ekki færi á að athuga þetta mikilsverða mál.

(B. XVIII, 4).

Nd.

186. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða o. fl.

Flutningsm.: Einar Árnason, Sveinn Ólafsson og Þorsteinn Jónsson.

1. Við 1. gr. Í stað orðanna: »að hækka um 100% eða því sem næst yfirleitt« komi:
að hækka um alt að 50%.
2. Við 2. gr. Í stað orðanna: »skal hækka um helming (100%)« komi:
skal hækka um 50%.

(A. VII, 2).

Nd.**187. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um bæjargjöld í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

Pótt frumvarp þetta hafi verið undirbúið af sjerstakri nefnd, sem bæjarstjórn Reykjavíkur skipaði til þess að rannsaka skattamál bæjarins, síðan rætt á fundum bæjarstjórnar og loks gengið í gegn um hreinsunareld stjórnarinnar, er því mjög áfátt að ýmsu leyti. Orðfæri á því er fremur ljelegt, nauðsynleg fyrirmæli og einsæ vantar í það og greinaröðin í því hefir jafnvel raskast, svo að í frumvarpinu er nú engin 28. gr., heldur kemur 29. gr. þegar á eftir 27. gr. Verður öll greinatalan því skökk úr því, og tilvitnanir í greinir frumv. eftir 27. gr. því skakkar. Í athugasemdum við frv. er og villandi skýrt frá efni frv., þar sem skilja má orðin í þeim svo, að matið 10. hvert ár fari eftir lögum nr. 59, 3. nóv. 1915, í stað laga nr. 22, 3. s. m. Nefndin getur eigi heldur fallist á ýms efnisatriði frv. En hún viðurkennir, að mál þetta sje Reykjavíkurkaupstað mjög mikilvægt, og leggur því til, að frv. nái fram að ganga, en vill gera sitt til þess að lagfæra það eftir föngum. Ber nefndin því upp breytingartillögur á þingskjali 188, og skal nú gerð grein fyrir þeim tillögum og svo gerðar athugasemdir við hverja grein að öðru leyti, svo sem þörf þykir.

Um fyrrsögn frv. og 1. brtt.

Bæjargjöld Rvíkur eru fleiri en tekjuskattur og lóðargjald. Því virðist rjettara að hafa fyrrsögnina eins og hjer er stungið upp á.

Um 2. gr. frv. og 2. brtt. 1.

Nefndinni þykir skattstigi frv. hækka of ört að neðanverðu. Telur hún fullvist, að skattur eftir 1. gr. frv. verði að mun hærri en aukaútsvar það, sem nú er lagt á menn í Reykjavík, þá er tekjur hafa alt að 6000 kr. Einnig telur nefndin rjettlátt að láta gjaldstigann hækka á hærri laununum, bæði örara en í frv. segir og lengur. Ber nefndin því upp brtt. 2. og setur hjer til samanburðar yfirlit yfir skatt og tekjur, bæði eftir frv. og brtt., og verður yfirlitið á þessa leið:

Eftir 1. gr. frv.					Eftir brtt. 1.				
Tekjur		%	Skattgjald		Tekjur		%	Skattgjald	
500—	800	1	5,00—	7,50	300—	800	1	3,00—	7,50
800—	1100	1 ¹ / ₂	12,00—	15,75	800—	1100	1 ¹ / ₄	10,00—	12,63
1100—	1400	2	22,00—	27,00	1100—	1400	1 ¹ / ₂	16,50—	20,25
1400—	1700	2 ¹ / ₂	35,00—	41,25	1400—	1700	1 ³ / ₄	24,50—	28,87

Eftir 1. gr. frv.				Eftir brtt. 1.			
Tekjur		%	Skattgjald	Tekjur		%	Skattgjald
1700—	2100	3	51,00— 61,50	1700—	2000	2	34,00— 39,00
2100—	2600	3½	73,50— 89,25	2000—	2300	2½	45,00— 50,62
2600—	3100	4	104,00— 122,00	2300—	2600	2½	57,50— 63,75
3100—	3700	4½	139,50— 164,25	2600—	2900	2¾	71,50— 78,38
3700—	4300	5	185,00— 212,50	2900—	3200	3	87,00— 94,50
4300—	5000	5½	236,50— 272,25	3200—	3500	3½	104,00— 111,81
5000—	6000	6	300,00— 357,00	3500—	3800	3½	122,50— 131,25
6000—	10000	6½	390,00— 646,75	3800—	4100	3¾	142,50— 153,38
10000—	15000	7	700,00— 1046,50	4100—	4500	4	164,00— 178,00
15000—	22000	7½	1125,00— 1646,25	4500—	5000	4½	202,50— 222,75
22000—	30000	8	1760,00— 2396,00	5000—	5500	5	250,00— 272,50
30000—	40000	8½	2550,00— 3395,75	5500—	6000	5½	302,50— 327,25
40000—	50000	9	3600,00— 4495,50	6000—	6500	6	360,00— 387,00
50000—	—	10	5000,00— —	6500—	7000	6½	422,50— 451,75
50000—	75000	10	5000,00— 7495,00	7000—	8000	7	490,00— 556,50
75000—	100000	10	7500,00— 10000,00	8000—	9000	7½	600,00— 671,25
				9000—	10000	8	720,00— 796,00
				10000—	12000	8½	850,00— 1015,75
				12000—	15000	9	1080,00— 1340,50
				15000—	20000	9½	1425,00— 1895,25
				20000—	30000	10	2000,00— 2995,00
				30000—	40000	11	3300,00— 4395,50
				40000—	50000	12	4800,00— 5994,00
				50000—	75000	13	6500,00— 7943,25
				75000—	100000	14	10500,00— 13993,00
				100000—	—	15	15000 — —

Nefndinni þykir rjettara að lækka skattskyldar tekjur niður í 300 krónur, til þess að einhleyppt lausafólk sleppi síður og vinnufólk. Eftir tillögum nefndarinnar verður skatturinn nokkru minni á miðlungstekjum, en sýnu hærri á tekjum yfir 6000 kr. og skatturinn látinn hækka upp í 15%, eins og í gildandi lögum um tekjuskatt og eigna til landssjóðs, þótt hækkunin verði þar miklu örari, 15% af 29000 kr. og þar yfir.

Um b-lið brtt. er þess eins að geta, að betur sýnist fara á því að setja ákvæði 9. gr. 1. málsg. 2. másl. og 2. mgr. aftan við 1. gr.

Um 3. gr. frv. og 3. brtt.

Orðið »hlutdeild« virðist óþarft.

Um 4. gr. frv. og 4. brtt.

Venjur geta myndast um að sleppa einstökum mönnum, t. d. sendikennurum frá öðrum ríkjum hingað til háskólans.

Um 5. gr. og 5. brtt.

Orðabreyting, en eigi efnis.

Um 6. gr. og 6. brtt.

Sama.

Um 7. gr. og 7. brtt.

a-liður felur eigi í sjer efnisbreytingu. Um aukaútsvar, annars staðar á lagt, þykir nefndinni rjett að taka beint fram, að það teljist til rekstrarkostnaðar.

b-liður geymir efnisbreytingu að því leyti til, að nefndin ætlast til, að lög-mælt ekkjutrygging og ellistyrkur teljist til »lögmaellra kvaða« á embætti, og heyri því eigi undir »lifsábyrgð« eða »aðra persónutrygging« í niðurlagi greinarinnar. Embættismenn verða að standa straum af slíkri tryggingu, en aðrir eru engum lögum háðir í því efni.

Í c-lið er lagt til, að 4% verði 5%, því að 4%-frádráttur af greiddu hlutafje þykir helsti lágt.

Um 8. gr. og 8. brtt.

Nefndinni þykir eigi ástæða til þess að láta ákvæði gr. um samskatt haldast, nema um hjón. Henni virðist ósanngjarnt, að foreldrar telji fram tekjur barna sinna og ábyrgist skatt af þeim. Skatturinn verður bæði hærri en ella myndi og ábyrgðin meiri. Ákvæðið um endurgjaldskröfu hjóna á hvort annað og erfingja hvors um sig er að mestu í samræmi við gildandi lög.

Brottfall síðustu málsg. stafar af því, að ákvæðið er með öllu óþarft, því að óbeinlinis er sagt þegar í upphafi gr., að hjón, er slitið hafa samvistir, greiði skatt hvort í sínu lagi.

Um 9. gr. og 9. brtt.

Um a- og b-lið vísast til um 1. gr.

Um c-lið athugast: Vel má vera, að tekjur manns nemi eigi 300 kr., þegar frá er dregið samkvæmt 9. gr. Ef maður á t. d. 8 börn 14 árum yngri, næmi frádrátturinn $2 \cdot 150 + 6 \cdot 200 = 1500$ kr. Hann yrði að hafa að minsta kosti 1800 kr. tekjur til þess að verða skattskyldur. Hins vegar er hart, að slíkir menn missi rjettindi vegna þessarar ívilnunar einnar. Um ákvæði 17. gr. síðustu málsg. og 26. gr. er það auðvitað, að notkun þeirra getur því eigi heldur haft rjettindamissi í för með sjer.

Um 11. gr. og 11. brtt.

Fyrir »stjórnarráðið«, sem tekur yfir alla ráðherrana, þykir rjettara, bæði hjer og annarsstaðar í frv., að setja »ráðherra«, og er þá átt við þann ráðherra, er fer með bæjar- og sveitarstjórnarmál.

Um 12. gr. og 12. brtt.

Eru orðabreytingar.

Um 13. gr. og 13. brtt.

Orðabreyting, nema sektarákvæðið er fært aftur í kaflann um refsíákvæði.

Um 15. gr. og 14. brtt.

Er orðabreyting að mestu, en annars í samræmi við fyrri brtt. Þó er lagt til, að rýmkað verði um skyldu skattþegns í 3. mgr.

Um 18. gr. og 15. brtt.

Ákvæði síðustu mgr. virðist eiga heima í þeim kafla frv., þar sem refsí- ákvæði eru og önnur skyld.

Um 22. gr. og 16. brtt.

a-liður er orðabreyting.

Í b-lið er lagt til, að 2. mgr. falli burt. Þessi mgr. er bæði lítt skiljanleg, vegna ótæks orðalags, [og lokaákvæði hennar virðist gera að engu eða að minsta kosti þýðingarlítið upphafsákvæði hennar, enda virðist slíkrar takmörkunar, sem í málsg. segir, eigi þörf vegna ákvæða 29. og 30. gr.

Um 23. gr. og 17. brtt.

Í frv. vantar alveg ákvæði um það, hve nær yfirskattaráð skuli hafa úrskurðað kærur, og er þó gert ráð fyrir slíku fyrirmæli á öðrum stað í frv., sjá 32. gr. Einsætt er og, að ágreiningur um skattskyldu heyrir undir dómstólana.

Um 24. gr. og 18. brtt.

Greinin er orðuð um, bæði vegna brtt. við 8. gr. og vegna þess, að sama má segja í styttra máli, og síðasta málsg. gr. er óþörf. Það atriði, sem þessi málsg. mælir fyrir um, getur farið og á að fara eftir 12. gr. l. nr. 3, 12. jan 1900, um fjármál hjóna.

Um 25. gr. og 19. brtt.

Breytingartillagan er að nokkru leyti að eins nauðsynleg orðabreyting og að nokkru flutningur á efni síðustu málsg. 27. gr. hingað, því að ákvæði hennar á hjer heima.

Um 26. gr. og 20. brtt.

Er í samræmi við lagamálsvenju.

Um 27. gr. og 21. brtt.

Er orðabreyting, enda nokkru skýrar kveðið á um það, sem segja á. Um brottfall síðustu mgr. sjá um 25. gr.

Um 29.—34. gr. og 22.—25. brtt.

28. gr. vantar í frv.

Í kafla þessum er víða breytt orðalagi, en aðallega eru breytingarnar fólgnar í því, að refsí- og nauðungarreglum er hjer safnað í eina heild, málshöfð-

unarreglum í eina og sömu grein og kveðið skýrar á um ýmislegt, er hjer að lýtur. Auk þess er sumt óþarft af því, sem fram er tekið í frv., t. d. um sættina í 30. gr. og »proklama« í sömu gr. Það er og óviðeigandi, að erfingjarnir ábyrgist persónulega undandreginn skatt, nema þeir skifti með sjer búinu vísir vitendur um skattsvik. Þá mundu þeir væntanlega gera það eftir almennum reglum. — Um það, hvert sektir renni, skal þess getið, að sektir í málum gegn skattaráðum eða öðrum opinberum starfsmönnum út af ávirðingum í sýslan þeirra renna auðvitað til landssjóðs, þar sem málið er sakamál. — Orðið »lögtak« í 34. gr. frv. er alveg rangt. Lögtak byggist eigi á dómi nje sátt, en sektir hjer yrðu að eins innheimtar að undangengnum dómi, sátt eða úrskurði ráðherra. Fullnustugerðin heitir þá eigi »lögtak«, heldur »fjárnám«. En »aðför« tekur yfir, eða getur tekið yfir, hvorttveggja, og er þó venjulegar haft að eins um fjárnámsgerðir, sbr. l. nr. 19, 4. nóv. 1887. Í nokkrum eldri lögum er fjárnámi og lögtaki blandað saman, og mun þetta hafa vilt þá, er frv. sömdu.

Um 35.—41. gr. og 26.—28. brtt.

Þótt nefndinni virðist lóðargjaldið nokkuð hátt, telur hún þó eigi sært að leggja til lækkun á því, þar sem slík lækkun mundi að líkindum hafa í för með sjer tilsvareandi hækkun á tekjuskattinum, hreyfitölunni, en óvíst, hvort það væri heppilegra. — Breytingar hjer eru að mestu orðabreytingar eða lagfæringar á frv.

Um 42.—45. gr. og 29.—30. brtt.

Brtt. við 42. gr. er orðabreyting, og að sumu nauðsynleg í samræmi við aðrar brtt. — Brtt. við 45. gr. stafar af því, að 23. gr. 1. málsg. tilsk. 20. apríl 1872 er numin úr lögum með 8. gr. l. nr. 86, 22. nóv. 1907, og virðist óþarft að ógilda hana enn af nýju.

Alþingi, 22. maí 1918.

Einar Arnórsson,
formaður og framsm.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Þorleifur Jónsson.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

(A. VII, 3).

Nd. 188. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um bæjargjöld í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

1. Fyrirsögn frumvarpsins orðist svo:

Frumvarp til laga um tekjuskatt og lóðargjöld í Reykjavík.

2. Við 1. gr.

a. Í stað: »Af tekjum frá og með . . . af því, sem yfir er 50000 kr., greiðist 10⁰/₀« komi:

Af tekjum frá og með	300 kr. að	800 kr.	1 ⁰ / ₀
— — — — —	800 — —	1100 —	1 ¹ / ₄ ⁰ / ₀
— — — — —	1100 — —	1400 —	1 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	1400 — —	1700 —	1 ³ / ₄ ⁰ / ₀
— — — — —	1700 — —	2000 —	2 ⁰ / ₀
— — — — —	2000 — —	2300 —	2 ¹ / ₄ ⁰ / ₀
— — — — —	2300 — —	2600 —	2 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	2600 — —	2900 —	2 ³ / ₄ ⁰ / ₀
— — — — —	2900 — —	3200 —	3 ⁰ / ₀
— — — — —	3200 — —	3500 —	3 ¹ / ₄ ⁰ / ₀
— — — — —	3500 — —	3800 —	3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	3800 — —	4100 —	3 ³ / ₄ ⁰ / ₀
— — — — —	4100 — —	4500 —	4 ⁰ / ₀
— — — — —	4500 — —	5000 —	4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	5000 — —	5500 —	5 ⁰ / ₀
— — — — —	5500 — —	6000 —	5 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	6000 — —	6500 —	6 ⁰ / ₀
— — — — —	6500 — —	7000 —	6 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	7000 — —	8000 —	7 ⁰ / ₀
— — — — —	8000 — —	9000 —	7 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	9000 — —	10000 —	8 ⁰ / ₀
— — — — —	10000 — —	12000 —	8 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	12000 — —	15000 —	9 ⁰ / ₀
— — — — —	15000 — —	20000 —	9 ¹ / ₂ ⁰ / ₀
— — — — —	20000 — —	30000 —	10 ⁰ / ₀
— — — — —	30000 — —	40000 —	11 ⁰ / ₀
— — — — —	40000 — —	50000 —	12 ⁰ / ₀
— — — — —	50000 — —	75000 —	13 ⁰ / ₀
— — — — —	75000 — —	100000 —	14 ⁰ / ₀
— — — — —	100000 —	og þar yfir	15 ⁰ / ₀

b. Aftan við gr. komi ný málsg., svo látandi.

Af öllum tekjum skal því slept, sem afgangs verður, þegar tekjuhæðinni er deilt með 50. Af lægri tekjum en 300 kr. greiðist eigi skattur.

3. Við 3. gr.

Í 2. lið falli orðið »hlutdeild« niður.

4. Við 4. gr.

Eftir »gildandi laga« komi:

eða venju.

5. Við 5. gr.

e-liður orðist svo:

Af happdrætti, spilum, veðfje og öðru slíku.

6. Við 6. gr.

Í a-lið falli »(spekulationsskyni)« brott.

7. Við 7. gr.

a. a-liður orðist svo:

Pau gjöld, er á árinu ganga til að afla teknanna, halda þeim við og tryggja þær, þar á meðal vextir af skuldum, er af atvinnu eða fyrirtæki stafa beinlínis, svo og aukaútsvar, er lagt kynni að vera á atvinnu gjaldþegns, sem annars staðar er rekin.

b. b-liður orðist svo:

Frá embættistekjum skrifstofukostnað og aðrar lögmæltar kvaðir, er embættinu fylgja.

c. Fyrir »4⁰/₀« í c-lið komi:

5⁰/₀.

d. Fyrir »42« í 5. mgr. komi:

41.

e. Fyrir »3. gr. 3., 2. málsg. « í 6. málsg. komi:

3. gr. 3. tölulið 2. málslið.

8. Við 8. gr.

Greinin orðist svo:

Tekjur hjóna, er samvistum eru, skulu saman taldar til skattgjalds, enda þótt sjereign sje eða sjeratvinna, enda ábyrgist bóndi skattgreiðslu. Rjett er bónda eða erfingjum hans að krefjast endurgjalds af konu eða erfingjum hennar á þeim hluta skattsins, er að rjettum tölum kemur á sjereign hennar eða sjeratvinnu.

9. Við 9. gr.

a. Síðari másl. 1. málsg. falli burt.

b. 2. málsg. falli burt.

c. Við gr. bætist ný málsg., svo látandi:

Nú verður maður eigi skattskyldur vegna frádráttar samkvæmt þessari gr., og skal hann þá eigi missa kosningarrjett eða kjörgengi í mál-efnum bæjarins af þeim sökum.

10. Við 11. gr.

Fyrir »stjórnarráðinu« í 1. málsg. komi:

ráðherra.

11. Við 12. gr.

a. 2. másl. 1. málsg. orðist svo:

Formaður ráðsins, er ráðherra skipar, skal hafa leyst af hendi fullkomið lagapróf, er veitir aðgöngu að embættum hjer á landi, er lögfræðingar eiga að skipa.

b. 1. málsli. 2. málsgr. orðist svo:

Það er borgaraskylda að taka við kosningu í skattaráð, og mega þeir einir undan skorast, sem óskýlt er að taka sæti í bæjarstjórn.

c. 5. málsgr. orðist svo:

Formaður ákveður fundarstað og fundartíma. Meira en helmingur yfirsattaráðsmanna þarf að vera á fundi, til þess að lögmaður úrskurður verði upp kveðinn.

d. Í síðustu málsgr. falli brott orðið »úrslitum« á báðum stöðum.

12. Við 13. gr.

Greinin orðist svo:

Auk skýrsla þeirra, er í lögum um manntal í Reykjavík getur, skal húseiganda eða umboðsmanni hans skýlt að láta í tje skýrslu um alla þá, einstaklinga, stofnanir, fjelög, verslanir, atvinnufyrirtæki o. s. frv., sem í húsi hans eru. Skal skýrslan rituð á þar til gerð eyðublöð, er ákveðin verða með sjerstakri reglugerð, er bæjarstjórn semur og ráðherra staðfestir. Skattaráð lætur senda út eyðublöðin, en skila skal þeim aftur, útfylltum og undirrituðum, um leið og manntalsskýrslunum.

Nú fflytst maður í hús eftir afhendingu áðurnefndrar skýrslu, og skal húseigandi eða umboðsmaður hans þá senda skattstjóra skýrslu um það innan 8 daga. Á sama hátt skal tilkynna brottflutning úr húsi.

14. Við 15. gr.

a. 1. málsli. 1. málsgr. orðist svo:

Fyrir 15. jan. ár hvert lætur skattaráð senda öllum þeim, er vera kynnu skattskyldir, eyðublöð undir skýrslu um tekjur þeirra og viðskiftaveltu, sbr. 3. gr. 3. lið. Bæjarstjórn býr til fyrirmynd að eyðublöðum þessum, en ráðherra samþykkir.

b. 3. málsgr. orðist svo:

Skattgreiðandi skal sjálfur eða fyrirsvarsmaður hans undirrita skýrslur þær, er í þessari grein segir.

15. Við 18. gr.

Síðari málsgr. falli burt.

16. Við 22. gr.

a. Í 1. málsgr. verði: »gefur úrskurð um«:
úrskurðar.

b. 2. málsgr. falli burt.

c. Í 3. málsgr. verði orðin »og skal þá taka kröfunu til greina«:
og skal þá veita honum kost á því.

17. Við 23. gr.

1. málsgr. orðist svo:

Yfirsattaráð skal hafa kveðið upp úrskurð fyrir lok júnimán., og er sá úrskurður fullnaðarúrskurður um ákvörðun tekjuhæðar. Ágreining um skattskyldu má bera undir dómstólana.

18. Við 24. gr.

Greinin orðist svo:

Nú hefir skattþegni verið slept þegar almenna skattamalið fór fram, og skal þá ákveða skatt hans sjerstaklega, samkvæmt lögum þessum. Sama

er um þá, er flytjast til bæjarins eða verða á annan hátt skattskyldir eftir að almennu skattamati það ár er lokið.

19. Við 25. gr.

a. 1. málsg. orðist svo:

Nú deyr skattþegn eða flytst búferlum úr bænum, eða fjelagi (sbr. 3 gr. 3. lið) er slitið eða það hættir skattskyldri starfsemi í bænum, og fellur skattskyldan þá niður frá lokum þess skattmissiris. En skattmissiri telst frá 1. jan. til 30. júní og frá 1. júlí til 31. des.

b. 3. málsg. orðist svo:

Nú hefir fjelag, skattskyldt samkv. 3. gr. 3. lið, flutst burt úr bænum, án þess að skattskyldan sje þó niður fallin, og er skattaráði þá rjett að meta skatt þess af nýju, ef þörf gerist, enda skal byggja á upplýsingum þeim, er fram hafa komið áður en almenna skattamatið fór fram.

20. Við 26. gr.

Fyrir »kafla« komi:
málsgrein.

21. Við 27. gr.

a. 2. málsg. orðist svo:

Nú liður mánuður frá gjalddaga, og skal bæjargjaldkeri þá beiðast lögtaks til innheimtu skattinum.

b. Síðasta málsg. falli niður.

22. Við 29. gr.

a. Hún verði 28. gr., og breytist greinatalan samkvæmt því.

b. 2. málsg. orðist svo:

Ákvæðum laga þessara um viðurlög fyrir vanrækslu á framtali þarf þó eigi að beita, ef skattaráð telur skattþegn hafa rjettlætt fyllilega aðferð sína.

23. Við 30. gr.

a. 1. málsg. orðist svo:

Nú skýrir maður visvitandi rangt frá einhverju því, er máli skiftir um tekjuskatt hans, og skal hann þá sekur um alt að því tífalda skattupphæð þá, er undan var dregin.

b. 2. málsg. orðist svo:

Nú verður slíkt uppvíst við meðferð dánarbús, og skal greiða þá úr búinu tvöfalda þá upphæð, er á vantar.

c. Aftan við gr. komi ný málsg., svo látandi:

Brot á ákvæðum 13. gr. varða alt að 500 kr. sekt.

24. Við 31. gr.

Hún orðist svo:

Skattaráðsmönnum og yfirskattaráðs, skattheimtumanni og borgarstjóra, svo og aðstoðarmönnum þeirra og bæjarfulltrúum, er bannað, að viðlagðri ábyrgð, eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um embættis- og sýsl-unarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að, sökum starfa síns, um efnahag skattþegna.

Ef maður annars birtir nokkuð það, sem bannað er að birta í lögum þessum, þá skal hann sæta sektum, alt að 1000 krónum.

25. Við 32. gr.

Greinin orðist svo:

Nú skorast einhver undan því að láta af hendi skýrslur þær, er í 18. gr. segir, og sker ráðherra þá úr ágreiningi um það efni, og getur hann, ef þörf þykir, lagt við dagsektir, uns skyldunni er fullnægt. Þó getur sá, er hlut á að máli, skotið málinu til dómstólanna áður 14 dagar sjeu liðnir frá birtingu úrskurðarins.

Nú hefir skattaráð eða yfirskattaráð eigi framkvæmt störf sín samkvæmt lögum þessum áður lögmæltur tími sje liðinn, og er ráðherra þá rjett að skylda þau til þess, að viðlögðum hverjum einstökum manni í ráðinu dagsektum, enda komi eigi fram lögmætar afsakanir.

Við vanrækslu á skyldu þeirri, er í 28. gr. 3. málsg. greinir, getur ráðherra og lagt dagsektir, uns skyldunni er fullnægt.

26. Við 33. gr.

Hún orðist svo:

Mál út af brotum á ákvæðum 30. gr. 1. málsg. og 31. gr. laga þessara skulu sæta sakamálameðferð. Mál út af brotum þeim, er í 29. gr. og 30. gr. 2. og 3. mgr. segir, skulu sæta meðferð sem opinber lögreglumál. Refsimál, er fara skal með sem opinbert lögreglumál, skal eigi höfða, nema sá, sem hlut á að máli, skattaráð, yfirskattaráð, bæjarstjórn eða ráðherra krefjist þess.

27. Við 34. gr.

Greinin orðist svo:

Sektir, er ráðherra úrskurðar eða á falla samkvæmt dómi í opinberu lögreglumáli eða sátt, renna í bæjarsjóð, enda má aðför gera til innheimtu sektanna.

28. Við 35. gr.

»38. og 39« í 1. málsg. verði:

37. og 38.

29. Við 39. gr.

a. Í 1. lið bætist milli orðanna »eða því öllu« og »gegn fyrirfram ákveðinni borgun«:

ókeypis eða.

b. 2. liður orðist svo:

Nú ákveður bæjarstjórn, að erfðafestulandi megi breyta í byggingarlóð, og skal þá greitt af þeim hluta lóðargjald frá næstu áramótum eftir, enda skal lóðin metin samkvæmt 36. gr., og fellur þá burt erfðafestugjaldið af þeim hluta frá sama tíma.

30. Við 42. gr.

Greinin orðist svo:

Ráðherra getur gefið út, að fengnum tillögum bæjarstjórnar, leiðbeiningar um skilning á lögum þessum, um nánari ákvörðun skattskyldra tekna og störf skattaráða.

31. Við 45. gr.

Aftan við »23. gr.« komi:

2. málsg.

(B. XX, 3).

Ed.

189. Frumvarp

til laga um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að setja fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík, eftir samráði við Búnaðarsfelag Íslands og Fiskiveiðafelag Íslands, til fyrirgreiðslu vinnuviðskiftum í landinu. Laun forstöðumanns ákveður landsstjórnin.

2. gr.

Enn fremur heimilast landsstjórninni vald til að ráðstafa vinnufæru, en atvinnulausu og bjargarvana fólki, sem ekki verður ráðið á fólksráðningaskrifstofunni eða með frjálsum samningum á annan hátt. Þetta má þó því að eins ske, að stórfeld bjargarvandráði verði, eða vofi yfir, og að eins að fengnu samþykki stjórnarvalda þeirra sveita eða bæja, sem fólkinu er ráðstafað til.

3. gr.

Hver sá, sem verkafólks er vant, getur snúið sjer til hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða bæjarstjórnar, og þær síðan til fólksráðningaskrifstofunnar, með fyrirspurnir og boð í verkafólk. Sömu leið getur sá farið, sem vinnukraft hefir að bjóða. Samningur, sem sveitarstjórn eða bæjarstjórn gerir samkvæmt framkomnum tilmælum vinnuveitanda og vinnuþiggjanda við fólksráðningaskrifstofuna, er bindandi fyrir hlutaðeigandi einstaklinga.

4. gr.

Pegar mjög iskyggilega litur út á einhverjum stað með bjargræði fólks, skal hlutaðeigandi bæjarstjórn eða sveitarstjórn gera landsstjórninni aðvart, með ítarlegri skýrslu, um hve margt sje þar af vinnufæru, en atvinnulausu fólki, og hve mikill hluti þess bjargarvana, svo og um aldur þess og vinnudug. Skýrslu þessa hefir landsstjórnin síðan til leiðbeiningar við ráðstafanir þær, sem hún telur nauðsynlegar.

5. gr.

Landsstjórninni er heimilt að setja verkafólki, er ferðast með skipum, lægri fargjaldstaxta en hinn vanalega. Fargjald fólks, sem ráðstafað er samkvæmt 2. gr., greiðir landssjóður að öllu leyti.

6. gr.

Hver sá, sem ráðstafað er samkvæmt 2. gr., skal skoðaður af lækni og hafa frá honum vottorð um að vera ekki haldinn af næmum sjúkdómi.

7. gr.

Með brot gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálfríðurinn stendur.

(A. IX, 6).

Ed.**190. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um hækkun á vörutolli.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir nú athugað frumvarp þetta, sem samþykkt hefir verið í háttv. neðri deild, og leggur hún til, eftir atvikum, að það verði einnig samþykkt óbreytt í þessari háttv. deild.

Alþingi, 22. maí 1918.

Magnús Torfason,
form.

Guðm. Ólafsson,
skrifari og framsögum.

H. Steinsson.

(C. XXV, 2).

Ed.**191. Álit fjárveitinganefndar**

um fjárhagsatriðið i till. til þingsál. um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárhagshlið tillögu þessarar og er því meðmælt, að hún nái fram að ganga.

Alþingi, 22. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(C. XX, 5).

Ed.

192. Álit fjárveitinganefndar

um fjárhagsatriðið í till. til þingsál. um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárhagshlið tillögu þessarar og getur fallist á, að hún nái fram að ganga.

Alþingi, 22. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(B. XX, 4).

Ed.

193. Álit fjárveitinganefndar

um fjárhagsatriðið í frv. til laga um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárhagshlið máls þessa og telur hana ekki ísjárverða.

Alþingi, 22. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(C. XIV, 4).

Ed. 194. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um útsæði (þingskj. 139).

Frá bjargráðanefnd.

Tillagan orðist þannig:

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að vekja athygli sveitar- og bæjarfjelaga á því að sjá sjer fyrir nægilegu útsæði í haust og tryggri geymslu þess í vetur.
2. Að annast um, að gefinn verði út leiðarvisir til almennings um tryggja geymslu útsæðis yfir veturinn.
3. Að útvega útlent útsæði hæfilega snemma næsta vor, ef útlit er þá fyrir, að nægilegt útsæði sje ekki til í landinu.

(C. XXV, 3).

Nd. 195. Tillaga

til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát.

(Eftir síðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita sveitarfjelagi, fiskifjellagsdeild eða fjelagi einstakra manna, sem ræðst í að kaupa björgunarbát, alt að 40 þúsund króna styrk í þessu skyni, þó ekki fram yfir þriðjung kostnaðar.

(C. XX, 6).

Ed. 196. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta.

Frá samgöngumálanefnd.

a. A eftir 1. lið komi nýr liður:

2. Að veita 8500 kr. viðbótarstyrk til Breiðafjarðarbáts, vegna vetrarferða 1917—1918.

b. 2. liður (lánsheimildin) verði 3. liður.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárhagshlið breytingartillögu þessarar og getur fallist á, að hún nái fram að ganga.

Alþingi, 23. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
form.

Eggert Pálsson,
fundaskr.

(C, XXVII, 1).

Ed.

197. Tillaga

til þingsályktunar um eftirlaun handa Jóhannesi pósti Þórðarsyni á Ísafirði.

Flutningsmenn: Magnús Torfason, Hjörtur Snorrason og Guðjón Guðlaugsson.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða Jóhannesi pósti Þórðarsyni 1000 kr. eftirlaun á ári.

Greinargerð.

Á póstferðum frá Hjarðarholti til Ísafjarðar hefir verið gerð sú breyting, að pósturinn fer að eins frá Búðardal að Arngerðareyri. Þar sem núverandi póstur er búsettur á Ísafirði og á hvorki kost á grasnyt nje heimili nálægt Arngerðareyri, er hann til neyddur að segja af sjer starfinu, og þar sem hann, er um aldarfjórðung hefir þjónað þessu starfi með sjerstökum dugnaði og trúmensku, nú er þrotinn að heilsu og þrátt fyrir ítrustu sparsemi aleignalaus maður og hefir fyrir fjölskyldu að sjá, virðist sjálfsagt að veita honum svo mikil eftirlaun, að hann geti komist af án annara hjálpar.

(C. XXVIII, 1).

Ed.

198. Tillaga

til þingsályktunar um bátaferðir á Faxaflóa.

Frá samgöngumálanefnd.

Alþingi skorar á landsstjórnina að stuðla að því, að Eimskipafjelag Íslands taki að sjer rekstur á bátaferðum um Faxaflóa, eða hlutist til um, að ferðir þessar komist á annan hátt sem fyrst í hentugt og trygt horf. Heimilast stjórninni jafnframt að hækka að nokkru styrk til Faxaflóaferða, ef brýn nauðsyn krefur.

Fjárveitinganefnd Ed. hefir athugað fjárhagshlið tillögu þessarar, og getur meiri hluti hennar, eftir atvikum, fallist á hana, í því trausti, að stjórnin verji ekki meiru fje til útgerðar þessarar en svarar samgöngubótum þeim, sem fást fyrir það, miðað við brýnustu þarfir, og með tilliti til þess fjár, sem veitt er til strandferðabáta annarsstaðar.

Alþingi, 23. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(B. XXI, 2).

Ed.

199. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

Frá landbúnaðarnefnd.

1. Við 1. gr.

a. Fyrir: »að þurka kjöt á Íslandi með vjelum« komi:
að vjelþurka á Íslandi kjöt.

b. Aftan við greinina bætist:

Þó með því skilyrði, sem áskilið er í 5. gr.

2. Við 5. gr.

Fyrir: »í sínar hendur einkaleyfið og allar« komi:
einkaleyfið í sínar hendur og kaupa.

(B. IX, 10).

Nd.

200. Lög

um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþýktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum.

(Afgreidd frá Nd. 23. maí).

1. gr.

Aftan við 2. gr. laga nr. 79, 14. nóv. 1917, bætist ný málsgrein, svo hljóðandi:

Í samþýkt má enn fremur ákveða, að veita megi sjerverslunum undanþágu, að því er snertir lokunartíma sölubúða, gegn hæfilegu árgjaldi, sem stjórnarráðið ákveður, samkvæmt uppástungu bæjarsjórnar, fyrir eitt ár í senn, og renna skal í bæjarsjóð.

2. gr.

Aftan við 3. gr. bætist ný grein, svo hljóðandi:

Í samþýktum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, má ákveða sektir, 20—500 krónur, fyrir brot. Sektir allar renni í hlutaðeigandi bæjarsjóð.

3. gr.

Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. XXI, 5).

Nd.

201. Tillaga

til þingsályktunar um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangnesslandi.

(Eftir fyrri umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að styrkja kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangnesslandi í Strandasýslu með 2000 króna fjárframlagi úr landsjóði, til þess að gera akfæran veg frá námunni til sjávar og til áhaldakaupa.

(C. VII, 5).

Sp.

202. Tillaga

til þingsályktunar um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn í Vestmannaeyjum útibú frá Landsbanka Íslands.

(Eftir eina umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að útibú frá Landsbanka Íslands verði sett á stofn í Vestmannaeyjum, svo framarlega sem Íslandsbanki gerir það ekki innan hæfilegs tíma.

(C. XVII, 5).

Ed.

203. Tillaga

til þingsályktunar um rannsókn mómyra.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að fela landsstjórninni að láta gera rækilega rannsókn á mómyrum, sjerstaklega við Faxaflóa, til þess að komast fyrir, hvort móiðnaður með Lavals-aðferð væri tiltækilegur, og heimilast nauðsynlegt fje til rannsóknarinnar.

(A. XV, 5).

Nd.

204. Nefndarálit

um frumvarp til laga um bæjarstjórn Vestmannaeyja (þingskj. 162).

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir orðið á það sátt að leggja til við hv. deild, að frumvarp þetta verði samþykkt óbreytt.

Alþingi, 24. maí 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skritari.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

Þorleifur Jónsson.

(B. XII, 4).

Ed.**205. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um hafnsögu í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og telur það þarft og vandað að frágangi, að öðru leyti en því, að hún hefði kunnað því betur, að getið hefði verið í 6. gr. helstu lagaákvæða þeirra, er úr gildi eru felld. Hún ræður þó hæstv. deild til að samþykkja frv. óbreytt, þar sem hún telur athugasemdina hjer að framan eigi svo þýðingarmikla, að frv. eigi að fara aftur til hv. Nd. vegna lagfæringar á 6. gr.

Alþingi, 24. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.Jóh. Jóhannesson,
fundaskr. og ritari.

Magnús Torfason.

(C. XXI, 6).

Nd.**206. Viðaukatillaga**

við tillögu til þingsályktunar um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangnesslandi.

Frá Magnúsi Pjeturssyni.

Aftan við tillöguna bætist:

Enn fremur eru Strandasýslu heimil námurjettindi landsins í Drangnesslandi ókeypis til ársloka 1919.

(B. XX, 5).

Nd.**207. Frumvarp**

til laga um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að setja fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík, eftir samráði við Búnaðarfélag Íslands og Fiskiveiðafélag Íslands, til fyrirgreiðslu vinnuviðskiftum í landinu. Laun forstöðumanns ákveður landsstjórnin.

2. gr.

Enn fremur heimilast landsstjórninni vald til að ráðstafa vinnufæru, en atvinnulausu og bjargarvana fólki, sem ekki verður ráðið á fólksráðningaskrifstofunni eða með frjálsum samningum á annan hátt. Þetta má þó því að eins ske, að stórfeld bjargarvandræði verði, eða vofi yfir, og að eins að fengnu sámpykki stjórnarvalda þeirra sveita eða bæja, sem fólkinu er ráðstafað til.

3. gr.

Hver sá, sem verkafólks er vant, getur snúið sjer til hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða bæjarstjórnar, og þær síðan til fólksráðningaskrifstofunnar, með fyrirspurnir og boð i verkafólk. Sömu leið getur sá farið, sem vinnukraft hefir að bjóða. Samningur, sem sveitarstjórn eða bæjarstjórn gerir samkvæmt framkomnum tilmælum vinnuveitanda og vinnuþiggjanda við fólksráðningaskrifstofuna, er bindandi fyrir hlutaðeigandi einstaklinga.

4. gr.

Þegar mjög iskyggilega lítur út á einhverjum stað með bjargræði fólks, skal hlutaðeigandi bæjarstjórn eða sveitarstjórn gera landsstjórninni aðvart, með ítarlegri skýrslu, um hve margt sje þar af vinnufæru, en atvinnulausu fólki, og hve mikill hluti þess bjargarvana, svo og um aldur þess og vinnudug. Skýrslu þessa hefir landsstjórnin síðan til leiðbæiningar við ráðstafanir þær, sem hún telur nauðsynlegar.

5. gr.

Landsstjórninni er heimilt að setja verkafólki, er ferðast með skipum, lægri fargjaldstaxta en hinn vanalega. Fargjald fólks, sem ráðstafað er samkvæmt 2. gr., greiðir landssjóður að öllu leyti.

6. gr.

Hver sá, sem ráðstafað er samkvæmt 2. gr., skal skoðaður af lækni og hafa frá honum vottorð um að vera ekki haldinn af næmum sjúkdómi.

7. gr.

Með brot gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálífuófríðurinn stendur.

(C. XXII, 2).

Nd.**208. Breytingartillaga**

við tillögu til þingsályktunar um námsstyrk til háskólasveina.

Frá Einari Arnórssyni.

Tillagan orðist á þessa leið:

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að hækka náms- og húsaleigu-
styrk háskólanema 1917—1918 um 50% frá því, er í gildandi fjárlögum segir.

(C. XIV, 5).

Sp.**209. Tillaga**

til þingsályktunar um útsæði.

(Eftir síðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að vekja athygli sveitar- og bæjarfjelaga á því að sjá sjer fyrir nægilegu útsæði i haust og tryggri geymslu þess i vetur.
2. Að annast um, að gefinn verði út leiðarvisir til almennings um trygga geymslu útsæðis yfir veturinn.
3. Að útvega útlent útsæði hæfilega snemma næsta vor, ef útlit er þá fyrir, að nægilegt útsæði sje ekki til i landinu.

(C. XX, 7).

Ed.**210. Tillaga**

til þingsályktunar um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta.

(Eftir fyrri umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni:

1. að hækka styrk þann, sem ákveðinn er í gildandi fjárlögum til Langanessbáts, um alt að 12 þús. kr. á ári, og gangi 1 eða 2 bátar frá Sauðárkróki til Seyðisfjarðar, með viðkomu í Grímsey, er sjeu eigi minni til samans en 80 smálestir og haldi uppi ferðum til miðs nóvembers, og enn fremur hækka styrkinn til bátsferða um Ísafjarðardjúp upp í alt að 9 þús. kr. á ári.
2. að veita 8500 kr. viðbótarstyrk til Breiðafjarðarbáts, vegna vetrarferða 1917—1918.
3. að lána alt að 90 þús. kr. til kaupa á Húnaflóabát.

(B. XXII, 1).

Nd.

211. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjæða o. fl.

Flutningsmenn: Einar Arnórsson, Bjarni Jónsson frá Vogu, Matth. Ólafsson og Hákon Kristófersson.

1. gr.

3. gr. 1. og 2. málsg. orðist svo:

Hjæðslæknir hver fær að ársláunum 2500 kr.

Aðstoðarlæknum skal veita 1500 kr. þóknun hverjum á ári.

2. gr.

Lög þessi koma til framkvæmdar 1. júlí 1918.

Greinargerð.

Í neðri deild Alþingis var nýlega felt frv. um hækkun á þóknun handa læknum fyrir læknisverk í þágu einstaklinga og ferðakostnað. Þótti ýmsum hallkvæmara að bæta kjör lækna með hækkun fastra launa þeirra. Mun og enginn vilja halda því fram, að 1500 króna læknislaun sjeu boðleg mönnum, sem þurft hafa að eyða 10—12 bestu árum æfi sinnar til undirbúnings starfnum og hafa síðan sífellt ófrelsi og ábyrgð á heilsu manna og lífi. Lífskjör lækna valda því, að þeir endast allra stjötta verst og verða menn skammlífir. Það ætti að vera óþarft að geta þess, hversu þjóðinni er áriðandi að hafa góða lækna og læknaskipan og heilbrigðismál í góðu lagi. Hjer skal að eins mint á það, að með góðum sóttvörnum og fræðslu um sóttvarnir, sjúkdóma og sóttkveikjur hefði t. d. svarta dauða 1402—1404, plágunni 1494, stórubólu o. s. frv. orðið afstýrt eða heft svo, að eigi hefði stórfelt tjón gert. Og hversu mikið mundi eigi hafa verið gefandi fyrir slíkt? Flutningsmenn þessa frv. telja læknastjettina eina allra nauðsynlegustu starfsmanna landsins, og að læknar eigi því að sæta svo sæmilegum kjörum, að þeir megi rækja starf sitt óskiftir og með fullri alúð. Og þetta frv. telja flm. því í rjetta átt stefna, enda þótt þeir vildu fram á meira fara, ef þeim þætti fært.

212. Frumvarp

Flutningsmaður Matth. Ólafsson.

- a. Að koma á góðu skipulagi á útbúnaði skipa og báta.
- b. Að herða á eftirliti með skoðun skipa og lita eftir, að sömu reglum sje fylgt alstaðar á landinu.
- c. Að hafa eftirlit með, að lög þau, sem snerta siglingar og útbúnað skipa, sjeu ekki brotin, og koma á föstu samræmi í prófun manna þeirra, er taka skipstjórapróf fyrir smáskip, og skulu þau hjer eftir að mestu leyti fara fram skriflega, en allar úrlausnir sendast siglingaráði Íslands, sem svo úrskurðar, hvort hinum prófaða skuli veitt skipstjórarjettindi eða ekki.
- d. Að rannsaka sjóferðavottorð þeirra manna, sem taka skipstjórapróf á smáskipum, svo og þeirra manna, er vilja fá skipstjóra- eða stýrimannsskirteini á stærri skipum, og skulu slik skirteini gefin út af stjórnarráði Íslands, eftir tillögum siglingaráðsins, og undirrituð af báðum.
- e. Að hafa rjett til að taka, um lengri eða skemri tíma, skirteini af þeim mönnum, sem gera sig seka í að misbeita siglingalögunum eða á annan hátt nota rjettindi sín óvarlega.

f. Að taka á móti kærurum alstaðar af landinu, sem snerta þau mál, sem siglingaráðið hefir til meðferðar, rannsaka þær nákvæmlega og láta þá, sem að lögbrotum eru valdir, sæta ábyrgð fyrir gerðir sínar samkvæmt lögum, enda þótt engin slys hafi af hlotist.

Einkum skal siglingaráðið sjálft og umboðsmenn þess hafa vakandi eftirlit með því, að siglingalögum sje hlýtt.

g. Að svara fyrirspurnum, hvaðan sem þær koma, ef þær snerta þau mál, sem siglingaráðið varða, hvort sem þær koma frá fjelögum eða einstökum mönnum.

h. Að svara fyrirspurnum frá Alþingi og stjórnarvöldum og gera sjálfstæðar tillögur í öllum siglingamálum landsmanna.

5. gr.

Öll mál, sem aðallega snerta siglingar, svo sem sjóvátryggingar, undanþágur frá lögum um atvinnu við siglingar og vjelgæslu í íslenskum skipum, lög og reglugerðir um skoðun skipa, útnefning skoðunarmanna, reglugerðir um hleðslu og hleðslumerki á skipum o. s. frv., skulu borin undir siglingaráðið, og skulu stjórnarvöldin jafnan fara eftir tillögum þess.

6. gr.

Siglingaráðið skal öðru hvoru, helst ekki sjaldnar en einu sinni á ári, senda tvo menn í allar helstu veiðistöðvar landsins, og skulu þeir athuga vandlega allan útbúnað skipa og báta, þar sem þeir koma, svo og líta eftir, að hinir föstu skoðunarmenn á stöðunum sjeu samviskusamir og ræki skyldu sína vel, en annars að sjá um, að þeim sje vikið frá.

7. gr.

Siglingaráðið skal hlutast til um, að gefinn sje út leiðarvisir í hagsýnni sjómensku og vjelgæslu.

8. gr.

Siglingaráðið skal hafa opna skrifstofu í Reykjavík að minsta kosti þrjár klukkustundir á dag, og skal ávalt að minsta kosti einn úr siglingaráðinu vera staddur þar á þeim tíma. Annars skal siglingaráðið hafa fasta fundi einu sinni í viku og aukafundi svo oft, sem þurfa þykir.

Kostnaður við skrifstofustörf og stjórn siglingaráðsins greiðist að öllu úr landssjóði.

9. gr.

Öll stærri mál og fyrirspurnir skulu jafnan lögð fyrir siglingaráðið á fundi til umsagnar, en smærri fyrirspurnum, sem ekki orka tvímælis, getur sá meðlimur ráðsins, sem staddur er í skrifstofu þess, þegar fyrirspurnin er lögð fram, svarað á ábyrgð ráðsins. En þær fyrirspurnir, ásamt svörum, skulu færðar í sjerstaka bók, sem svo er lögð fram á fundum ráðsins til samþykkis.

10. gr.

Siglingaráðið kýs sjer formann, og stjórnar hann fundum þess og boðar

meðlimi ráðsins til aukafunda, en fastir fundir skulu ákveðnir af ráðinu í sameiningu, og skulu þeir jafnan vera á sama vikudegi og sama tíma. Til þeirra funda þarf eigi að boða.

Siglingaráðið ræður sjer ritara, og bókar hann það, sem gerist á fundum, í bók, sem stjórnarráð Íslands löggildir. Ritari svarar fyrirspurnum, sem ráðinu hafa borist, eftir ákvörðun fundanna, og færir þau inn í bók, sem einnig er löggilt af stjórnarráði Íslands.

11. gr.

Siglingaráðið tekur sjer til aðstoðar einn eða fleiri menn, sem hafa sjerþekkingu á einhverju því máli, er það hefir með höndum. Skulu þeir hafa tillögurjett og málfrelsi á fundum ráðsins, en eigi atkvæðisrjett.

12. gr.

Fundir siglingaráðsins eru lögmætir ef þrír fulltrúar eru mættir. Þó má ekkert mál upp bera á fundi, sem snertir smíð skipa eða útbúnað, nema hlutaðeigandi sjerfræðingur sje mættur.

Sjeu atkvæði jöfn, ræður atkvæði formanns.

13. gr.

Úrskurðum siglingaráðsins má skjóta til stjórnarráðs Íslands, að undanskilinni 4. gr. staflíð d.

14. gr.

Þau ákvæði í öðrum lögum, er koma í bág við þessi lög, eru hjer með úr lögum numíð.

Greinargerð.

Það er kunnugra en frá þurfi að segja, að siglingamálefni vor Íslendinga eru í megnasta ólagi.

Sumpart vantar lög og reglur um, hvernig á að haga sjer í ýmsum tilfellum, og þeirra laga og reglna, sem þegar eru til, er svo slælega gætt, að með öllu má telja óviðunandi. Þannig eru til reglur um útbúnað skipa, en þær hafa hingað til komið að sárlitlu gagni, því að það er alkunna, að útbúnaður á vjelbátum landsins er svo bágborinn, að miklar líkur eru til, að meiri hluti þeirra slysa, sem orðið hafa hin síðari árin á vjelbátum vorum, eigi rót sína að rekja til þess, í hve ljelegu ástandi bátarnir eru.

Þá er það og eigi síður orðið áhyggjuefni öllum þeim, er um þessi mál hugsa, hve gálauslega farið er með mannslífin hjer á landi.

Það er nú orðin alltíð venja, að vjelbátar taki fólk til flutnings úr einum stað í annan á landinu, án þess að nokkurt eftirlit sje með því haft, hvort á slíkum bátum sjeu nokkur tæki til björgunar, ef slys ber að höndum, svo að eigi sje minst á hina sára ljelegu aðbúð, sem slíkt fólk á við að búa á þessum ferðum.

Að sjálfsögðu verður að taka tillit til þess, hve samgöngur eru erfiðar og

mannflutningaþörfin brýn nú sem stendur, en þess heldur þarf að tryggja, svo sem auðið er, að af þessum flutningum hljótið sem allra minst tjón, en lítil líkindi eru til, að á þessu ráðist bót, ef eigi er til í landinu einhver stofnun, er hefir rjett og skyldur til að sinna þessum málum eingöngu og hefir eitthvert vald til að taka í taumana, ef ógætilega er farið með líf manna og eignir.

Af þessum ástæðum er það, að skipstjórafélagið »Aldan« hefir tekið þetta mál til rækilegrar athugunar, og hefir niðurstaðan orðið sú, að félagið hefir samið frumvarp það, er hjer liggur fyrir, og fyrir tilmæli þessa fjelags er það flutt inn í þingið.

Fyrir einstökum greinum frumvarpsins mun gerð frekari grein við framsögu málsins.

(A. V, 5).

Nd.

213. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna, lögum 3. okt. 1903, um skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, og lögum 20. okt. 1913, um stofnun hagstofu Íslands.

Flutningsmenn: Sveinn Ólafsson, Einar Árnason og Þorsteinn Jónsson.

1. Við 1. gr.

Greinin orðist svo:

Dómstjórinn í landsyfirdómnum hefir að launum 5200 krónur á ári og yfirdómendurnir í sama dómi 4200 krónur árlega hver.

2. Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Skrifstofustjórnarnir í stjórnarráðinu hafa að árslaunum 4200 krónur hver. Sömu laun greiðast hagstofustjóra.

3. Við 3. gr.

Greinin falli burt.

4. Við 4. gr., sem verður 3. gr.

Greinin orðist svo:

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

5. Við fyrirsögnina:

a. Fyrir »um skipun« komi:

um aðra skipun.

b. Orðið »stofnun« falli burt.

(C. XVI, 3).

Nd.

214. Rökstudd dagskrá

feld í Nd. 23. maí.

Flutningsmaður: Pjetur Jónsson.

(Till. til þingsál. um námurekstur landssjóðs á Tjörnesi m. m., á þgskj. 112).

Landsstjórnin hefir nýlega komið á nýju skipulagi um stjórn Tungu-námunnar, sett útlendan sjerfræðing til ítarlegri rannsóknar á henni og til að stjórna nýjum vinnuaðferðum við kolanámið. Má því búast við, að sæmileg reynsla fáið á þessu sumri um það, hversu námurekstur á þessum stað getur borið sig. Í því trausti, að landsstjórnin, að fengnum þessum upplýsingum, haldi eigi námurekstrinum áfram með verulegum halla fyrir landssjóðinn, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(C. XVI, 4).

Nd.

215. Rökstudd dagskrá

feld í Nd. 23. maí.

Flutningsmaður: Magnús Pjetursson.

(Till. til þingsál. um námurekstur landssjóðs á Tjörnesi m. m., á þgskj. 112).

Sýni það sig í sumar, að ekki sje hægt að selja kol úr Tjörnesnámunni því verði, sem þarf til þess að náman verði rekin hallalaust fyrir landsjóð undir hægri stjórn, álitur deildin rjett, að hætt sje við námureksturinn á landssjóðs kostnað og reynt sje þá að leigja námuna út, og með áskorun til stjórnarinnar að taka þetta ráð, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(C. XVI, 5).

Nd. 216. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 23. maí.

Flutningsmaður: Þorleifur Jónsson.

(Till. til þingsál. um námurekstur landssjóðs á Tjörnesi m. m., á þgskj. 112).

Sýni það sig í sumar, að eigi sje hægt að reka Tjörnesnámuna hallalaust fyrir landssjóð, undir stjórn vegamálastjóra, álitur deildin rjett, að hætt sje við námureksturinn á landssjóðs kostnað, og reynt sje þá að leigja námuna út, og í trausti þess, að stjórnin taki það ráðs, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. XVII, 3).

Ed. 217. Lög

um löggilding verslunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu.

(Afgreidd frá Ed. 25. maí).

1. gr.

Við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu skal vera löggiltur verslunarstaður.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi, þegar stjórnarráðið hefir ákveðið takmörk verslunarlóðarinnar samkvæmt lögum nr. 61, 10. nóv. 1905, og birt þau í B-deild Stjórnartíðindanna.

(B. III, 5).

Ed. 218. Nefndarálit

um frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 80, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka, 18. sept. 1885, m. m.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og haft tal af Birni bankastjóra Kristjánssyni um málið. Lýsti hann yfir því, að frumvarp það, sem hjer liggur Alpt. 1918. A.

fyrir, væri borið fram eftir ósk sinni og að það væri ósk sín og vilji að fara úr bankastjórninni sem fyrst, helst 1. júlí næstkomandi. Liggja atvik svo að, að heilsa hans er í veði ef hann neyðist til að vera lengur við bankann. Sjálfur er hann nú efnalaus, því að þegar hann fór að bankanum, fjekk hann syni sínum í hendur verslun þá, er hann rak áður, og hefir engin önnur atvinnustörf haft með höndum síðan hann fór í bankastjórnina.

Nefndin verður að telja alla sanngirni mæla með því, að þegar maður lætur af jafn-þýðingarmikilli trúnaðarstöðu í almennings þarfir eins og hjer er um að ræða, verði að veita honum hæfilegan lífeyri eða eftirlaun af almannaþje. Getur meiri hluti nefndarinnar eftir öllum atvikum fallist á, að upphæð sú, er frv. hljóðar um, sje ekki of há, þegar tekið er tillit til hins mikla verðfalls, sem orðið hefir á peningum. Rjett þykir og nefndinni að binda eftirlaunarjettinn við ákveðið tímatakmark og vill setja 1. júlí næstkomandi, eftir ósk bankastjórans.

Fyrirsögn frv. getur nefndin með engu móti fallist á; þykir hún löng og þunglamaleg.

Nefndin leyfir sjer því að ráða hæstv. deild til þess að samþykkja fyrirbyggjandi frv. með þessum

BREYTINGUM.

1. Frumvarpsgreinin orðist svo:

Frá 1. júlí 1918 greiðir Landsbanki Íslands Birni Kristjánssyni, banka-
stjóra, 4000 krónur í árleg eftirlaun.

2. Fyrirsögn frumvarpsins orðist svo:

Frumvarp til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni.

Alþingi, 25. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskrifari og ritari.

Magnús Torfason.

Með fyrirvara.

(B. XXIV, 1).

Ed.

219. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórn-
ina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfuófriðnum.

Flutningsmaður Magnús Torfason.

Aftan við 3. gr. laga nr. 5, 1. febrúar 1917, bætist ný málsg., svo
hljóðandi:

Engar vörur, aðrar en nauðsynjavörur, má flytja til landsins nema
með leyfi landsstjórnarinnar, og getur hún með reglugerð bannað innflutning
á vörutegundum, sem að hennar dómi eru ónauðsynlegar.

Greinargerð.

Eftir því, sem þrengra verður um skipakost og erfiðara að birgja landið að nauðsynjavörum, rekur nauður til að nota farmrúm skipanna sem best. Til þess, að þetta geti orðið, þarf frekari lagaheimild en felst í lögum þeim, sem enn hafa verið samþykkt um ófriðarráðstafanir, og því er frv. þetta fram komið. Eftirlit samkvæmt lögum þessum ákveður stjórnarráðið með reglugerð.

(C. XX, 8).

Sp.

220. Tillaga

til þingsályktunar um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta.

(Eftir síðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni:

1. að hækka styrk þann, sem ákveðinn er í gildandi fjárlögum til Langanessbáts, um alt að 12 þús. kr. á ári, og gangi 1 eða 2 bátar frá Sauðárkróki til Seyðisfjarðar, með viðkomu í Grímsey, er sjeu eigi minni til samans en 80 smálestir og haldi uppi ferðum til miðs nóvembers, og enn fremur hækka styrkinn til bátsferða um Ísafjarðardjúp upp í alt að 9 þús. kr. á ári.
2. að veita 8500 kr. viðbótarstyrk til Breiðafjarðarbáts, vegna vetrarferða 1917—1918.
3. að lána alt að 90 þús. kr. til kaupa á Húnaflóabát.

(B. XXV, 1).

Nd.

221. Frumvarp

til laga um sölu á prestsmötu.

Flutningsmenn: Bjarni Jónsson, Stefán Stefánsson, Einar Jónsson, Pjetur Ottesen, Pjetur Þórðarson, Einar Árnason, Benedikt Sveinsson, Hákon Kristófersson, Gísli Sveinsson og Björn Stefánsson.

1. gr.

Heimilt skal þeim, er prestsmötu eiga að greiða, að fá þær keyptar af sjer eftir lögum þessum.

2. gr.

Sá, er kaups beiðist á prestsmötu, sendir um það beiðni til landsstjórnarinnar.

Verð prestsmötu ákveður svo landsstjórnin þannig, að 5% af verðhæðinni veiti sömu vaxtaupphæð, sem hið árlega prestsmötugjald hefir numið að meðaltali eftir verðlagsskrárverði á smjöri næstliðin 10 ár í sýslu þeirri, er kaupbeiðandi á heima i. Þó skal ekki tekið tillits til smjörverðs þau ár, er ófriðurinn stóð, sá er hófst 1914.

3. gr.

Kaupandi greiðir að minsta kosti $\frac{1}{10}$ hluta kaupverðsins um leið og kaupin eru gerð.

En fyrir eftirstöðvunum skal gera skuldabryf, með veði í fasteign, er landsstjórnin tekur gilt, og greiðast þær síðan á 10 árum með jöfnum afborgunum ásamt 5% vöxtum.

Heimilt er að greiða kaupverðið í einu lagi.

4. gr.

Andvirði prestsmötu renni í prestlaunasjóð, er greiðir síðan viðkomandi presti vexti þá, er fást af andvirði prestsmötunnar.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

Greinargerð.

Höfuðástæðan til þess að frumvarp þetta er komið fram er sú, að nú síðan ófriðurinn reis, hefir smjör stigið svo í verði, að það er næstum fersfalt við það verð, er var fyrir ófriðinn á algengu smjöri. Þá var verðið tíðast kringum 60 aura pundið. Nú er verðið alt að 350 aur. pundið. Orsökina er alkunn: Siglingateppa og feitmetisekla í heiminum, og hjerlendis stórum minni framleiðsla á smjöri, sem stafar af mikilli ónýtingu á tóðum nú tvö undanfarin ár í miklum hluta landsins.

Það er því auðsætt, að þeir, er inna eiga af hendi smjörleignagjöld, verða mjög hart úti, enda þótt þeir megri greiða þau í peningum eftir smjörverði verðlagsskrár.

Fyrir ófriðinn var verð á smjörpundi og ullarpundi svipað. Nú í ár þyrfti andvirði $1\frac{1}{2}$ pd. ullar til að leysa smjörpundið. Þá þyrfti rúmlega 2 pd. kjöts til að mæta smjörpundinu; nú þarf meira en 4 pund til þess. Út í þetta þarf ekki lengra að fara; það er auðsætt, að þeim, er greiða eiga smjörleigur, verður það alt að helmingi dýrara en tíðast hefir verið.

Hjer að auki kemur enn fleira til greina um prestsmötur, sem gerir tilfinnanlegra að gjalda þær í smjöri en áður var, og oft ómögulegt, t. a. m. er tóður nýtast illa, því að næstum engir geta fært frá ám, þótt vildu, vegna fólksleku. Alt fólk, er þarf til að vinna að framleiðslu landbúnaðarins, er þrefalt dýrara en var fyrir rúmum áratug, en framleiðslan hefir alls ekki stigið í verði að sama skapi, nema smjörið eitt sem stendur, — en hjá flestum landsmönnum er það litill hluti kaupeyris, þótt í ári láti. — Hafa margir bændur af þeim sökum orðið að ganga frá jörðum sínum og flytja í kaupstaðina. En það, að sveitabúnaðurinn, þrátt fyrir tjeða erfðleika, hefir ekki eyðilagst, er eingöngu að þakka þeim framförum í búnaði, sem orðið hafa á síðari árum, sem og því, að bænd-

ur hafa orðið að leggja að sjer meiri vinnu en oft áður, og eru þeir því margir útslitnir fyrir örlög fram.

Hefði nú alt verið látið haldast með gamla laginu, túnin verið þýfð heim undir bæi, rjómabúin ekki verið stofnuð nje sláturfjelögin, þá er hætt við, að jafnvel sumar bændakirkjujarðirnar væru fallnar í eyði og prestsmötukúgildin »fallin sínum herra«. Því virðist fylsta ástæða til að losa kirkjubændur og aðra þá, er prestsmötur greiða, undan þessari kvöð með sem aðgengilegustum kjörum. Enn fremur má minna á það, er í móti skyldi koma prestsmötunum: Tiltækin prestsþjónusta. Hún er nú, vegna aðgerða hins opinbera, orðin víðast ænum mun minni en til var ætlast, er prestsmötur komust í núverandi horf eftir síðaskiftin; skal að eins bent á samsteypur brauða og þá erfiðleika, er því eru samfara fyrir söfnuði.

Skal svo horfið að hinum einstöku greinum frv.

Við 1. gr.

Ástæða er til að skylt sje að láta falar prestsmötur, þeim er frv. til tekur, því að dæmi munu til, að þær hafi ekki fengist keyptar, og þarf því laga-fyrirmæli, er komi í veg fyrir, að salan sje háð geðþótta landsstjórnar í það og það skifti.

Við 2. gr.

Ekki er nema tímatöf og fyrirhöfn að láta kaupbeiðni fara krókaleið áður en hún kemur til landsstjórnarinnar. Það þykir ef til vill djarft, að í stað 4%, sem tíðkast hefir, skuli 5% vaxtahæð lögð til grundvallar, er verðhæð prestsmötu er ákveðin. En þegar á það er litið, að 5—6% eru jafn-algengir útlánsvextir nú, sem 4% voru þegar sú regla, er fylgt hefir verið við mat á prestsmötum, var tekin upp, svo að auðvelt hlýtur að vera að ávaxta peninga fyrir a. m. k. 5% í fyrirsjáanlegri framtíð — landið tekur stórlán erlendis fyrir 5½% — þá er sýnilegt, að klerkdómurinn þarf einskis í að missa í þessu falli af því, er hann hefir sanngirniskröfu til. Þá er og ekki síður ástæða til að sleppa úr smjörverði ófriðaráranna, er verð prestsmötu er ákveðið, vegna þess að hið háa verð á smjöri, síðastliðin tvö ár einkum, kemur mjög fáum að verulegu gagni, sökum illrar nýtingar á töðum, eins og áður var á vikið; enda væri fráleitt, er ákveða skal fast og varanlegt skipulag, að miða við óvanalegt og hverfult gapaverð. Því að vitanlegt er, að þá er friður kemst á og viðskifti gerast eðlileg, feitmeti fer að flytjast til landsins o. s. frv., þá fellur smjör niður í svipað verð sem var fyrir ófriðinn. Klerkdómurinn nýtur samt sem áður verðhækkunar þeirrar á smjöri, er rjómabúin hafa komið til leiðar, án þess að hann, sem slíkur, hafi kostað þar nokkru til; virðist því síður ástæða til, að hann taki frekar »hlut á þurru landi« á kostnað þeirra, er prestsmötur er ætlað að greiða. Prestsmötukvöðin stendur heldur engan veginn í sanngjörnu hlutfalli við þann höfuðstól, kúgildin, er hún á að gjaldast af, og liggur því á vinnumagni og öðrum eignum gjaldanda, og heldur niðri verði þeirra eins og nú er komið.

Við 3. gr.

Sjálfsgat virðist að gefa kaupendum greiðslufrest, en sennilega nægir 10 ára frestur. Því að á þeim tíma mundi flestum kleift að innleysa prestsmötuna,

en ekki er nema sanngjarnt, að þeir verði að greiða sömu vexti af eftirstöðvum, sem leggja skal til grundvallar við mat prestsmötu og landssjóði er ætlað að greiða samkvæmt 4. gr.

Við 4. gr.

Hjer er lagt til, að andvirði prestsmötu greiðist í sjóð landsins, vegna þess að þá er fyrirhöfnin engin að ávaxta það; og þar sem landssjóður verður að taka erlend lán með $5\frac{1}{2}\%$ vöxtum og lakari kjörum, er sýnn hagur fyrir hann að fá innlent fje fyrir 5% og affallalaust, er ekki þarf út að borga fremur en vill. Að öðru leyti skýrir greinin sig sjálf.

Við 5. gr.

Við þessa grein er ekkert að segja nema það, að best er að lögin komi sem fyrst að notum.

(C. XXIX, 1).

Ed.

222. Tillaga

til þingsályktunar um dýrtíðaruppbót handa vegagerðarstjóra Sigurgeiri Gíslasyni.

Flutningsm.: Kristinn Danielsson.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða Sigurgeiri Gíslasyni, vegagerðarstjóra í Hafnarfirði, sömu dýrtíðaruppbót, sem aðrir vegagerðarstjórar landsins hafa notið.

(C. XXII, 3).

Ed.

223. Tillaga

til þingsályktunar um námsstyrk til háskólasveina.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að hækka náms- og húsaleigustyrk háskólanema 1917—1918 um 50% frá því, er í gildandi fjárlögum segir.

(C. XXIV, 2).

Ed.

224. Tillaga

til þingsályktunar um fjárveiting til þess að fá Röntgenstofnuninni ný áhöld.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að verja 6500 — sex þúsund og fimm hundruð — krónum til þess að útvega Röntgenstofnuninni ný áhöld, til viðbótar við þær vjelar, sem keyptar voru þegar stofnunin hófst 1914.

(C. XXI, 7).

Sp.

225. Tillaga

til þingsályktunar um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangsnesslandi.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að styrkja kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangsnesslandi í Strandasýslu með 2000 króna fjárframlagi úr lands-sjóði, til þess að gera akfæran veg frá námunni til sjávar og til áhaldakaupa. Enn fremur eru Strandasýslu heimil námurjettindi landsins í Drangsnesslandi ókeypis til ársloka 1919.

(B. XVI, 3).

Nd.

226. Frumvarp

til laga um skemtanaskatt.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Bæjarstjórnnum og sveitarstjórnnum skal heimilt að leggja skatt til bæjar- eða sveitarsjóðs á skemtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að, svo sem myndasýningar, dansskemtanir, söngskemtanir, leiksýningar o. s. frv.

Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða sveitarstjórn semur og dómsmálaráðherra staðfestir, má undanþiggja skattinum skemtanir, sem haldnar verða í góðgerðaskyni eða í vísindalegum eða fræðandi tilgangi, svo og málverka-, höggmynda- og dráttmyndasýningar, enda skeri dómsmálaráðherra úr, ef ágreiningur verður um þetta efni.

2. gr.

Skattur sá, er í 1. gr. getur, má vera mismundi hár, eftir því hver skemtunin er, en aldrei má hann hærri vera en 20% af aðgöngueyri á skemtun hverja.

3. gr.

Í reglugerðum þeim, sem í 1. gr. segir, skal kveðið á um tilhögun skattsins, innheimtu og annað, sem þar að lýtur.

4. gr.

Brot gegn reglugerðum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum, allt að 1000 krónum, og skal fara með mál, er rísa út af þeim, sem opinber lögreglumál.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1918.

(B. XX, 8).

Nd.

227. Breytingartillaga

við frv. til laga um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Þar sem fyrir kemur í frumvarpinu orðið »fólksráðningaskrifstofa« komi alstaðar í þess stað, í þeim beygiföllum, er við eiga:
fólksráðningarstofa.

(B. XXII, 2).

Nd.

228. Breytingartillaga

við frv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða o. fl.

Flm. Stefán Stefánsson.

Við 1. gr.

- a. Í staðinn fyrir »2500 kr.« komi:
2000 kr.
- b. Í staðinn fyrir »1500 kr.« komi:
1200 kr.

(B. XXVI, 1).

Nd.

229. Frumvarp

til laga um almenn sjúkrasamlög.

Flutningsmaður: Björn Stefánsson.

1. gr.

Í hverju sveitarfjlagi¹⁾ á landinu skal stofna sjúkrasamlag, til styrktar öllum þeim, ungum og gömlum, konum sem körlum, sem læknishjálpar þurfa að leita, öðrum en þeim, sem ekkert gjalda til samlagsins samkv. 3. gr. c. Sjóðir þessir skulu styrktir með árlegu tillagi úr landsjóði, sem nemur 40 aurum á hvern mann í landinu. Sjúkrasamlag hverrar sveitar skal og styrkt með árlegu tillagi úr sveitarsjóði, sem nemur 25 aurum á hvern mann í sveitarfjlaginu.

2. gr.

Gjaldskyldir til samlagsins eru allir, konur og karlar, sem eru fullra 16 ára og ekki yfir 65 ára við næsta nýár áður en skýrsla er gerð, samkv. lögum þessum, nema þeir:

- a. sem njóta sveitarstyrks.
- b. sem fyrir heilsubrest geta ekki unnið fyrir sjer,
- c. sem eru í lögskráðu samlagi skv. l. nr. 39, 11. júlí 1911, og breytingum á þeim.

3. gr.

Hver gjaldskyldur karlmaður 20—55 ára greiðir samlaginu 1,50 kr. á ári. Hver gjaldskyldur kvenmaður á sama aldri 1 kr. á ári. Gjaldskyldir yngri menn og konur en 20 ára, eða eldri en 55 ára, greiða hálfu minna gjald.

Undanþegnir árlegu gjaldi eru þeir karlar, sem í eitt skifti fyrir öll greiða 60 kr., og þær konur, sem í eitt skifti fyrir öll greiða 40 kr. í samlagssjóð.

4. gr.

Sveitarstjórnir skulu fyrir lok janúarmánaðar ár hvert semja skrá yfir alla þá í sveitarfjlaginu, sem það ár eru gjaldskyldir til samlagsins.

Skulu þar með taldir þeir, sem fjarverandi eru, ef heimilisfang eiga í sveitarfjlaginu. Skrár þessar skulu liggja almenningi til sýnis á fundarstað sveitarinnar 1.—10. febr. næsta á eftir. Áliti einhver sig ranglega settan á skrána, eða skakt sagt til um aldur hans, svo að hann fyrir það verði að borga hærra tillag heldur en ef aldurinn væri rétt talinn, gerir hann sveitarstjórninni aðvart um það fyrir lok febrúarmánaðar. Áliti sveitarstjórn aðvörun þessa á rökum bygða, leiðrjettir hún skrána tafarlaust samkvæmt því.

1) Í frv. þessu tákna »sveitarfjlag« bæði sveitar- og bæjarfjlag. Einnig »sveitarstjórnir« bæði hreppsnefndir og bæjarstjórnir.

5. gr.

Sveitarstjórnir velja einn mann úr sínum flokki til þess að hafa á hendi innheimtu, reikningshald og útborganir úr sjóðnum, umsjón hans og meðferð alla, eftir því sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum. Í ómakslaun fær hann 3% af árlegu iðgjaldi gjaldskyldra meðlima sveitarfélagsins.

Gjaldddagi iðgjaldanna er 20. júlí.

6. gr.

Árgjald til samlagsins má taka lögtaki samkv. lögum 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar. Hafa sjúkrasamlagsgjöld sama forgangsrikt í dánar- eða þrotabú gjaldenda eins og skattar og gjöld landssjóðs.

7. gr.

Sveitarstjórnir skulu í aprilmánuði ár hvert senda stjórnarráði Íslands skrá yfir alla þá, sem þar eru gjaldskyldir til samlagsins það ár, ásamt vottorði hlutaðeigandi prests eða lögreglustjóra um mannfjölda í sveitarfélaginu við næstu áramót á undan. Stjórnarráðið sendir svo sveitarstjórninni í næsta september á eftir $\frac{3}{4}$ af landssjóðstillaginu, sem það ár kemur til útborgunar.

8. gr.

$\frac{1}{4}$ af landssjóðstillaginu leggur stjórnarráðið inn í aðaldeild Söfnunar-sjóðsins, þar sem það ávaxtast undir umsjón og eftirliti landlæknis. Hefir hvert sveitarfélag þar reikning út af fyrir sig. Í þann reikning leggjast og þeir peningar, sem landlækni kunna að verða sendir samkv. 10. og 12. gr.

9. gr.

Hver sá, sem hefir þurft til læknis að leita frá 1. okt. til 1. okt. fyrir sig eða sitt skyldulið, skal í októbermánuði ár hvert senda alla reikninga sína frá læknum það ár til reikningshaldara þess, sem nefndur er í 5. gr. Eiga reikningarnir að vera kvittaðir af hlutaðeigandi læknum. Skal svo reikningshaldari fyrir 15. nóv. s. á. endurgreiða hlutaðeiganda $\frac{5}{6}$ þeirrar upphæðar, sem hann hefir borgað læknumum í dagpeninga, fyrir lyfseðla, ráðleggingar og önnur læknisverk. Lyfin endurborgast ekki, enda mega lækna ekki hafa þau á sama reikningi, nema þau sjeu talin saman út af fyrir sig, svo að fljótlega verði sjeð, hvað þau nema miklu af reikningsupphæðinni.

10. gr.

Ef árstekjur sjóðsins allar, aðrar en þær, sem lagðar eru í Söfnunar-sjóðinn samkv. 8., 10. og 12. gr., hrökkva ekki til að endurborga $\frac{5}{6}$ reikninganna, dregur reikningshaldari jafna hundraðstölu af öllum þeim reikningum, sem fyrir liggja og eiga að endurgreiðast samkv. 9. gr. Verði aftur á móti afgangur af árstekjunum þegar $\frac{5}{6}$ eru greiddir, má sveitarstjórn ákveða, að borga skuli alt að helmingi lyfjakostnaðar. Verði þá enn afgangur, sendir reikningshaldari þá upphæð með næstu pósthæð landlækni, til innlags í reikning hlutaðeigandi sveitarfélags við Söfnunarsjóðinn.

Hafi einhver eða einhverjir borgað tillag sitt einu sinni fyrir alt, samkv. 3. gr., skal jafnan senda $\frac{3}{4}$ hluta þeirrar upphæðar í Söfnunarsjóðinn.

11. gr.

Þegar inneign sjúkrasamlags einhverrar sveitar í Söfnunarsjóðnum er orðin það há, að hún nemur 5 kr. á hvern mann í sveitarfjelinu, skal setja nýjar reglur um útborganir úr sjóðnum, hafi lögum þessum ekki fyr verið breytt.

12. gr.

Hafi sjúkrasamlögum áskotnast aðrar tekjur en gert er ráð fyrir í lögum þessum, með gjöfum eða á annan hátt, mega sveitarstjórnir ákveða, að verja megi alt að $\frac{3}{4}$ hlutum þeirrar upphæðar til styrktar sjúklingum sínum það ár, en $\frac{1}{4}$ minst skal senda í Söfnunarsjóðinn.

13. gr.

Reikningsár sjóðsins er 1. okt. til 1. okt.

14. gr.

Reikningshaldari semur ársreikning sjóðsins í nóv. ár hvert, og sendir hann síðan endurskoðaðan og samþykktan af hreppsnefnd til landlæknis.

15. gr.

Þegar lög þessi koma til framkvæmdar hækkar nügildandi gjaldskrá lækna og dagpeningar um 100%.

Greinargerð.

Tilgangur þessa frv. er tvennur, og er hvortveggja augljós.

1. Bæta launakjör læknanna.

2. Ljetta sjúklingum kostnað þeirra við læknaviltjun og læknahjálp.

Að visu gengur frv. þetta ekki eins langt og vera ætli í því að ljetta byrði sjúklinganna. Lengra hefi jeg þó ekki þorað að ganga að þessu sinni. En þar sem frv. þetta er að minni hyggju spor í rjetta átt, vil jeg stiga það strax, í von um að lengra verði gengið þegar betur lætur í ári fyrir landsmönnum og landssjóðnum, og þegar reynslan, sem fæst með þessum lögum, getur orðið ábyggileg leiðbeining um það, hvað miklar tekjur þessir sjóðir þurfi að hafa, til þess að allir sjúklingar geti fengið ókeypis læknishjálp og sjúkráhússvist. Vinnutap nefni jeg ekki. Bætur fyrir það hygg jeg rjettara sje að tryggja með frjálsum samlögum hverrar stjettar fyrir sig heldur en með lögboðnum samlögum allra stjetta, enda óviðfeldið að skipa þeim að tryggja sjer dagpeninga, sem eru, eða þykjast vera, sjálfum sjer nógir, hvað sem að höndum ber, eða þeim, sem ekkert vinna, þótt heilbrigðir sjeu.

Um hitt — að láta efnamenn og heilbrigða taka þátt í því að borga læknishjálp sjúkra sveitunga sinna — er öðru máli að gegna. Hygg jeg að því verði ekki illa tekið eða álitid ósanngjarnt:

1. Af því jeg held að flestir eða allir sýni einhverjum sveitunga sínum meiri samúð og hjálp en sem nemur alt að hálfri annari krónu á ári.
2. Jeg tel að skattar sjeu lagðir á ótraustari og verðminni gjaldstofa en góð heilsa er, og að þennan skatt vilji allir heldur gjalda en njóta og enginn eftir sjer telja. Því þurfi ekki að hika við að leggja hann á.

Krafa lækna um að fá kjör sin bætt er nú þegar á þessu þingi viðurkend svo rjettmæt — þótt þingm. hrysi hugur við að gera það á kostnað sjúklinganna — að um hana þarf ekki að fjölyrða.

Jeg hefi ekki þau gögn í höndum, að jeg geti reikningslega sagt nákvæmlega, hve miklar tekjur þessir sjóðir muni hafa, en áætlun, ekki mjög fjarri sanni, skal jeg setja hjer. Geri jeg þá ráð fyrir, að landsmenn sjeu 90 þús., en þar af sjeu 2 þús. í lögskráðum sjúkrasamlögum eftir eldri lögum. Fyrir rúmu ári voru 1500 í slikum samlögum, sbr. fylgiskjal með frv. stjórnarinnar 1917 um breyting á lögum um sjúkrasjóði.

Áætlunin verður þá þannig:

Karlar 20—55 ára áætlaðir 17500 á kr. 1,50	kr. 26250
Konur 20—55 ára áætlaðar 18000 á kr. 1,00	— 18000
Karlar 16—20 og 55—65 ára áætlaðir 7000 á kr. 0,75	— 5250
Konur 16—20 og 55—65 ára áætlaðar 7300 á kr. 0,50	— 3650
Tillag sveitarsjóða fyrir 88000 á kr. 0,25	— 22000
Tillag landssjóðs fyrir 88000 á kr. 0,40	— 35200
Fastar árstekjur alls ...	kr. 110350

Þar frá dregst

a. Í Söfnunarsjóð $\frac{1}{10}$ eða	kr. 11035,00
b. Ómakslaun reikningshaldara, eða 3% af 53150 —	1594,50
Kemur þá til útborgunar.....	kr. 97720,50

Sje nú gert ráð fyrir, að þessar tekjur sjóðanna hrykkju nákvæmlega til að borga það, sem í frv. er áætlað, $\frac{5}{6}$ af læknavinnu, þá fá þeir enn fremur frá sjúklingunum sjötta partinn eða	kr. 19544,10
Samtals:	kr. 117264,60

Sje nú þessu skift milli 43 hjeraðslækna — mig minnir þeir vera það margir — þá kemur að meðaltali á hvern	— 2727,08
Þar við fastalaunin	— 1500,00
Þar við dýrtiðaruppbót	— 600,00
Samtals:	kr. 4827,08

auk meðalasölunnar, sem líklega fer langt með það að fylla fimta þúsundið.

Hjer er þá jafnlangt gengið í því að bæta kjör lækna eins og í frv. því, sem felt hefir verið hjer í hv. neðri deild, en það er ekki gert á kostnað

sjúklinganna, eins og í því frv. var ætlast til, heldur á kostnað þeirra heilbrigðu með landssjóðsstyrk, og það felli jeg mig betur við.

»Þeir verða að borga, sem geta«, og á þessum vandræða tímum verður ekki hjá því komist að ganga nær þeim, sem eitthvað hafa í afgangi — til hjálpar hinum, sem ver eru settir, — en ella væri talið nauðsynlegt.

Mjer dylst það ekki, að missmiði eru mörg á þessu frv. Jeg hefi þó ekki viljað fresta því að koma fram með það, í von um að fleiri háttv. þingmenn færu nú þegar að athuga þá leið, sem þar er farin, og gætu sem fyrst komið með þær bendingar, sem því mættu að gagni verða.

(A. IX, 7).

Ed.

230. Lög

um hækkun á vörutolli.

(Afgreidd frá Ed. 27. maí).

1. gr.

Gjald það, sem ákveðið er í lögum nr. 30, 22. okt. 1912, og lögum nr. 45, 2. nóv. 1914, skal hækka um 100%.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XXI, 3).

Ed.

231. Frumvarp

til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að veita Þorkeli Þ. Clementz, vjel-fræðingi í Reykjavík, einkarjett um 15 ár til þess að vjelþurka á Íslandi kjöt, sem ætlað er til útflutnings, þó með því skilyrði, sem áskilið er í 5. gr.

2. gr.

Geti leyfishafi ekki innan 3 ára sýnt, að tilraunir allar og undirbúningur sjeu svo langt komið, að fyrirtækið geti tekið til starfa á því ári, fellur einkaleyfið úr gildi.

3. gr.

Af hverri smálest af þurkuðu kjöti, sem út er flutt, skal greiða allt að 10 kr. í landssjóð, þó ekki af fyrsta árs framleiðslu.

4. gr.

Eigi má leggja annað eða meira gjald á þá vöru, er leyfishafi framleiðir, en um getur í 3. grein.

5. gr.

Þegar 5 ár eru liðin eða meira frá því, er einkaleyfishafi tók að flytja út þurkað kjöt, hefir landsstjórnin rjett til að taka einkaleyfið í sínar hendur og kaupa vjelar, hús og áhöld, fyrir það verð, er dómkvaddir menn meta.

(C. XXVIII, 2).

Nd.

232. Tillaga

til þingsályktunar um bátaferðir á Faxaflóa.

(Eftir síðari umr. í Ed.).

Alþingi skorar á landsstjórnina að stuðla að því, að Eimskipafélag Íslands taki að sjer rekstur á bátaferðum um Faxaflóa, eða hlutist til um, að ferðir þessar komist á annan hátt sem fyrst í hentugt og trygt horf. Heimilast stjórninni jafnframt að hækka að nokkru styrk til Faxaflóaferða, ef brýn nauðsyn krefur.

(B. XVI, 4).

Nd.

233. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um skemtanaskatt.

Flutningsm. Gísli Sveinsson.

1. gr. frv. orðist svo:

Bæjarstjórnnum og sveitarstjórnnum skal heimilt að leggja skatt til bæjar- eða sveitarsjóðs á skemtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að, aðrar en þær, sem einvörðungu eru söngskemtanir eða reglulegar leiksýningar, eða málverka-, höggmynda- og dráttmyndasýningar. Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða sveitarstjórn semur og dómsmálaráðherra staðfestir, má enn fremur undanþiggja skattinum skemtanir, sem haldnar eru í góðgerðaskyni, eða í visindalegum eða fræðandi tilgangi, enda skeri dómsmálaráðherra úr, ef ágreiningur verður um þetta efni.

(C. XXV, 4).

Nð.**234. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Nefndin hefir athugað tillögu þessa, sem komin er frá efri deild, og kynt sjer eftir föngum gögn þau, sem fram eru komin í málinu.

Hún lítur svo á, að þörfin fyrir björgunarbáta sje hvarvetna á landinu, þar sem úthald er að hausti og vetri.

Með tillögu þessari, ef samþykkt verður, er því fordæmi skapað, sem líkt verður eftir, og viðurhlutamikið mundi að neita þeim, sem í kjölfarið kæmi.

Flutningsmenn tillögunnar munu hafa haft Vestmannaeyjar fyrst og fremst fyrir augum og ætlað bátnum þar stöð. En með því að þörfin er nærri jafnbrýn í nálægum veiðistöðvum, og gert er ráð fyrir verulegu framlagi úr landssjóði, en báturinn annars vegar á að vera eign einstakra manna og sennilega notaður öðrum þræði af þeim til annarlegra starfa, virðist eigi verða hjá því komist að áskilja landsstjórninni að einhverju leyti ákvörðunarrjett um notkun bátsins, björgunarsvæði og björgunarlaun.

Nefndin veit nú að visu, að hagur landssjóðs leyfir illa þessa styrkveitingu og enn síður fleiri af sama tægi; þó vill hún ekki leggja á móti tillögunni, en ræður hv. deild til að samþykkja hana með eftirfarandi

VIÐAUKA.

Aftan við tillöguna bætist:

Styrkveitingin er þó því skilyrði bundin, að stjórnarráðið úrskurði ágreining, sem verða kann út af björgunarlaunum til bátsins, og leggi samþykki á allar ákvarðanir um gerð bátsins, útbúnað hans, björgunarsvæði, dvalarstað og vinnubrögð á vertíð eða þegar ætla má, að hann þurfi tiltækur að vera til björgunar.

Alþingi, 27. maí 1918.

Sv. Ólafsson,
form. og framsögumaður.

Pjetur Ottesen,
skrifari.

Matth. Ólafsson. Björn Kristjánsson. Björn R. Stefánsson.

(B. III, 6).

Ed.**235. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 80, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka, 18. sept. 1885, m. m.

Flutningsmenn: Eggert Pálsson, Halldór Steinsson, Sigurjón Friðjónsson, Guðm. Ólafsson.

Í stað »4000« komi:
2000.

(C. XXVI, 2).

Nd.**236. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um lán handa Suðurfjarðahreppi.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin álitur, að ekki verði komist hjá því að veita þessum hreppi lán. Virðist komið í svo mikið ófni í þessu máli, að það sje skylda landssjóðs að hjálpa hreppnum fram úr þeim vandræðum, einkum þar sem óviðráðanlegir atburðir hafa hamlað því, að rafveitan kæmist í framkvæmd. Veltur á svo miklu fyrir þetta hreppsfelag, að ekki liggi alveg nytjalaust það stórfje, sem þegar er lagt í þetta fyrirtæki, að svo virðist, sem Alþingi fái ekki undan skotist að veita nokkra aðstoð, enda eru allir hlutir, sem til framkvæmda þarf, komnir á rafveitustöðvarnar, samkvæmt yfirlýsingu hreppsnefndar. Vantar þá ekkert annað en fje til þess að rafveitan geti tekið til starfa.

Þótt nefndin telji sjálfsagt að hlaupa hjer undir bagga, þá finst henni enga nauðsyn bera til þess að lána hreppnum alla þá upphæð, sem líkur eru til að þurfi til þess að rafveitan geti hafið starf sitt. Telur hún eðlilegt, að sjálfir hrepps-búar leggi eitthvað beinlínis af mörkum, enda munu vera þar efnamenn, svo að þeim ætti ekki að verða skotaskuld úr því.

Þá þykir nefndinni afborgunartími lánsins oflangur, og vill því stytta hann nokkuð, en í stað þess vill nefndin leyfa lánið afborgunarlaust fyrstu 2 ár-in. Munu þau verða erfiðust fyrir fyrirtækið, og því notagott að þurfa ekki að hafa þá miklar útborganir.

Enn skal það tekið fram, að verði brtt. nefndarinnar samþ., þá eru það að eins 10 þúsund krónur, sem í raun og veru eru alveg ný lánsheimild. Fimmtán þúsund krónur voru áður lofaðar frá 1915. Nefndin vill leggja áherslu á, að lán þetta alt verði veitt þegar á þessu sumri.

Samkvæmt framanrituðu leyfir nefndin sjer að bera fram þessa

BREYTINGARTILLÖGU.

Tillagan orðist þannig:

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að lána Suðurfjarðahreppi í Barðastrandarsýslu 25000 krónur til þess að fullgera rafveituna á Bíldudal. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufjelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5°%, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

Alþingi, 27. maí 1918.

Pjetur Jónsson,
form.

Magnús Pjetursson,
skrifari og framsögumaður.

Matth. Ólafsson.

Jón Jónsson. Þorleifur Jónsson. Sigurður Stefánsson.

Bjarni Jónsson frá Vogu.

(A. X, 2).

Nd.

237. Nefndarálit

um frv. til laga um dýrtíðar- og gróðaskatt.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin getur fallist á, að rjett sje, að lög verði sett um dýrtíðar- og gróðaskatt, en henni þykir frv. stjórnarinnar fara alt of langt í þessu efni, bæði á þann veg, að skatturinn byrji á of lágru tekjufjárhæð, og skatturinn hækki of fljótt. Þá þykir nefndinni og rjettara að láta skatt þennan eigi verða hærri en 10°%, í stað 15°%, sem gert er ráð fyrir í frv. stjórnarinnar.

Nefndin viðurkennir það, að rjettmætt sje, að þeir menn, sem miklar tekjur hafa, leggi fram drjúgan skerf til almenningsþarfa, eigi sist þegar tekjur þessar eru fram komnar að meira eða minna leyti vegna þess ástands, sem nú ríkir í heiminum, ástands, sem gerir öllum þorra manna stórum erfiðara, og sumum ókleift, að afla sjer þess, sem með þarf til framfærslu sjer og sínum. En þótt þetta sje viðurkent, verður einnig að líta á það, að ýmsir þeir menn, sem miklar tekjur hafa, leggja oft fje sitt í talsverða hættu, og aðrir veita landsmönnum atvinnu, sem drjúgum munar. Hjer verður því að reyna að fara þann meðalveg, að löggjöfin lami eigi framkvæmdir einstaklinga með of háum skatti, en ríkið fái samt skatt af slíkum tekjum, sem telja má hæfilegan.

Þennan meðalveg hefir nefndin reynt að fara, og þar tekið tillit til þess allverulega tekjuskattsauka, sem samþykktur var á síðasta Alþingi.

Nefndin leggur því til, að frv. þetta, sem að eins á að gilda til ársloka 1921, verði samþykkt með eftirfarandi

BREYTINGU.

1. gr. orðist svo:

Þeir, sem hafa yfir 50000 kr. árstekjur, skulu, auk tekjuskatts þess, er ræðir um í lögum nr. 23, 14. des. 1877, og lögum nr. 54, 26. okt. 1917, greiða dýrtíðar- og gróðaskatt eins og hjer segir:

Af tekjum frá 50000 kr. að 55000 kr.	5%
- — — 55000 — — 60000 —	5½%
- — — 60000 — — 65000 —	6%

og síðan eykst skatturinn um ½ af hundraði á hverjum 5 þúsundum, uns hann er orðinn 10 af hundraði, sem greiðist af tekjum, er nema 100000 kr. eða meiru.

Skattur telst eigi af minna en heilu hundraði.

Alþingi, 27. maí 1918.

Magnús Guðmundsson,
form. og framsögumaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Einar Árnason. H. J. Kristófersson. Þórarinn Jónsson.

(B. II, 7).

Ed.

238. Nefndarálit

um frumvarp til laga um mótak.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin er sammála um, að full þörf sje á að greitt sje fyrir því, að menn geti tálmalauast aflað sjer eldsneytis nú í eldiviðarskortinum, og telur því frv. fara í rjetta átt.

Hins vegar verður að hafa það hugfast, að slík valdboð gangi ekki of nærri eignarrjetti manna, en það gerir frv., eins og það nú er orðað, þar sem það heimilar fult mónám á jörð, hvar sem er og hvernig sem á stendur. Er enginn vafi á, að það geti orðið til að fella sumar jarðir tilfinnanlega í verði, ef mótak þeirra er upp urið, og ætti þá að bæta verðfallið upp eftir mati. Þar sem nú frv. miðar gjald fyrir mótak við frjálsa sölu síðasta ár, er eigi unt að taka tillit til slíks verðfalls, og þar sem mótekjuleyfi á mólitlum jörðum hlyti oft að verða svo dýrt, að mótaka þar svaraði ekki kostnaði, hefir nefndin talið rjett að láta heimild til mótekju að eins ná til jarða, er hafa mó aflögu, að mati hreppsnefndar.

Samkvæmt framangreindu ræður nefndin hæstv. deild til að samþykkja frv. með svo látandi

BREYTINGARTILLÖGUM.

1. Við 1. gr.

a. Í stað orðanna: »Nú á einhver — mótak er í« í fyrri málsg. komi:

Nú á maður eða hefir umráð á landi, þar sem mótak er aflögu.

b. Á eftir orðunum: »er óskar mótaks, um,« í síðari málsg. komi:

hvort hinn fyrnefndi hafi mótak aflögu og

2. Við 3. gr.

Í stað orðanna: »eftir mati — kveður til þess« komi:

eftir mati sömu manna.

Alþingi, 27. maí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
formaður.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskr.

Magnús Torfason,
ritari.

(B. III, 7).

Ed.

239. Breytingartillaga

við breytingartillögu á þingskjali 235.

Flutningsm. Guðjón Guðlaugsson.

Fyrir »2000« komi:
3000.

(B. XVI, 5).

Ed.

240. Framvarp

til laga um skemtanaskatt.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Bæjarstjórnnum og sveitarstjórnnum skal heimilt að leggja skatt til bæjar- eða sveitarsjóðs á skemtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að, aðrar en þær, sem einvörðungu eru söngskemtanir eða reglulegar leiksýningar, eða málverka-, höggmynda- og dráttmyndasýningar. Með reglugerð, sem bæjar-

stjórn eða sveitarstjórn semur og dómsmálaráðherra staðfestir, má enn fremur undanþiggja skattinum skemtanir, sem haldnar eru í góðgerðaskyni eða í vísindalegum eða fræðandi tilgangi, enda skeri dómsmálaráðherra úr, ef ágreiningur verður um þetta efni.

2. gr.

Skattur sá, er í 1. gr. getur, má vera mismunandi hár, eftir því hver skemtunin er, en aldrei má hann hærri vera en 20% af aðgöngueyri á skemtun hverja.

3. gr.

Í reglugerðum þeim, sem í 1. gr. segir, skal kveðið á um tilhögun skattsins, innheimtu og annað, sem þar að lýtur.

4. gr.

Brot gegn reglugerðum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum, allt að 1000 krónum, og skal fara með mál, sem rísa út af þeim, sem opinber lögreglumál.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1918.

(C. XIX, 2).

Nd.

241. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um reglugerð fyrir sparisjóði.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndinni er það kunnugt, að óánægja nokkur er víða um land út af reglugerð fyrir sparisjóði frá 5. maí 1917. Virðist nefndinni, að umkvartanir þessar sjeu á nokkrum rökum bygðar, sjerstaklega að því er snertir smærri sparisjóði, sem óneitanlega verður allerfitt og kostnaðarsamt að fylgja fyrir-mælum reglugerðarinnar út í æsar. Telur nefndin sanngirni mæla með því, að hinum minni sparisjóðum, sem heima eiga í sveitum, utan kaupsúna, verði veitt undanþága frá því bókhaldi, sem fyrirskipað er í nefndri reglugerð, ef þeir geta sýnt, að bókfærsla þeirra sje trygg.

Samkvæmt þessu leyfir nefndin sjer að mæla með því, að tillaga, sem fer í þessa átt, verði samþykkt, og leggur til, að

Tillagan á þingskjali 128 orðist þannig:

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að veita þeim sparisjóðum, sem eru í sveitum og hafa ekki yfir 75000 kr. til ávöxtunar, undanþágu, að meira eða minna leyti, frá bókfærslu þeirri, sem fyrirskipuð er í reglugerð fyrir sparisjóði, 5. maí 1917, ef sjóðir þessir sanna fyrir stjórnarráðinu, að bókfærslu þeirra sje þannig hátt- að, að trygt sje.

Alþingi, 28. maí 1918.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gisli Sveinsson,
skrifari.

Einar Árnason,
framsögum.

Þórarinn Jónsson.

H. J. Kristófersson.

B. XIX, 2).

Nd.

242. Nefndarálit

um frv. til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþykktir um kynbætur hesta.

Frá landbúnaðarnefnd.

Lögin frá síðasta Alþingi um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþykktir um kynbætur hesta, eru tekin orðrjett upp í frumvarpið, og svo bætt inn í það tveimur nýjum greinum, 2. og 3. gr. Nefndin hefir nú athugað sjerstaklega þessi nýju ákvæði frumvarpsins, og getur ekki sjeð neitt varhugavert við að heimila það, sem þar ræðir um. Auk þess er henni kunnugt um, að óskað hefir verið eftir lagaheimild í þessa átt. Hafa þær óskir komið einkum úr þeim hrossahjeruðum, þar sem einhver viðleitni er höfð til þess að bæta hestakynið og hrossa- ræktina.

Virðist nefndinni meðal annars nokkur ástæða að taka tillit til þess. Ræður hún því, að öllu athuguðu, til, að frumvarpið sje samþykkt.

Alþingi, 28. maí 1918.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Sigurður Sigurðsson,
framsögum.

Einar Árnason,
skrifari.

Þjetur Þórðarson.

Einar Jónsson.

(C. XXX, 1).

Nd.

243. Tillaga

til þingsályktunar um dýrtíðaruppbót handa barna- og lýðskólanum í Bergsstaðastræti í Reykjavík.

Flutningsm.: Björn Kristjánsson og Jörundur Brynjólfsson.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita barna- og lýðskólanum í Bergsstaðastræti í Reykjavík dýrtíðaruppbót fyrir árið 1917 og framvegis, eins og öðrum lýðskólum og alþýðuskólum, er dýrtíðaruppbótar njóta úr lands-sjóði.

(C. XXXI, 1).

Nd.

244. Tillaga

til þingsályktunar um heimild handa landsstjórninni til þess að greiða hjeraðslæknum og aðstoðarlæknum dýrtíðaruppbót af aukatekjum þeirra.

Flutningsm.: Gísli Sveinsson, Einar Árnason, Jörundur Brynjólfsson, Sveinn Ólafsson og Jón Jónsson.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða hjeraðslæknum og aðstoðarlæknum dýrtíðaruppbót af aukatekjum þeirra fyrir árið 1918 og meðan lög nr. 59, 26. okt. 1917, eru í gildi, eftir reglum þeirra laga og auk þeirrar uppbótar, sem þeim ber samkvæmt þeim af föstum launum þeirra.

(C. XXV, 5).

Nd.

245. Állt fjárveitinganefndar

um tillögu til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát.

Meiri hluti nefndarinnar getur fallist á fjárhagsatriði málsins, með því skilorði, að í þetta sinn verði að eins um einn bát að ræða, og þá á svæðinu umhverfis Vestmannaeyjar og nágrennaveiðistöðvar.

Alþingi, 28. maí 1918.

Pjetur Jónsson,
form.

Magnús Pjetursson,
skrifari.

(C. XXI, 4).

Ed. 246. Breytingartillögur

við frv. til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

Flutningsmaður Magnús Torfason.

1. Við 1. gr.

a. Orðin »Þorkeli P. Clementz, vjelfræðingi í Reykjavík,« falli niður.

b. Í stað »15 ár« komi:
10 ár frá því leyfið er veitt.

2. Við 5. gr.

Í stað orðanna »fyrir það verð, er dómkvaddir menn meta« komi:

fyrir sannvirði, samkvæmt mati dómkvaddra manna.

(C. XIV, 6).

Sp. 247. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um útsæði.

Frá bjargráðanefnd Nd.

3. liður orðist svo:

Að afla innlends eða útlends útsæðis af bestu tegundum til geymslu, til frekari tryggingar því, að ekki verði útsæðisskortur í landinu.

(B. XIV, 4).

Ed. 248. Nefndarálit

um frv. til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík.

Frá mentamálanefnd.

Undirrituð mentamálanefnd efri deildar, sem hv. deild fal mál þetta til athugunar, hefir eftir föngum leitast við að kynna sjer helstu atriði, er að því lúta.

Nefndin viðurkennir, að til nytsemdar á ýmsan hátt mundi horfa að koma upp veðurathuganastöð í Reykjavík, eins og frumvarpið fer fram á, og telur eðlilegt og sjálfsagt, að það verði gert þegar nægileg skilyrði eru fyrir hendi, en það ætlum vjer tæpast vera að svo stöddu. Teljum vjer, að aðalgagn það, sem af henni á að verða, og um leið aðalástæða til að hraða því að lögleiða stofnunina nú þegar, mundi ekki geta komið í ljós, fyr en eftir langan tíma, er komnar væru á athuganastöðvar víðs vegar um land og merkjastöðvar, sem alt þarf undirbúning og hlýtur að kosta ærið fje. Hins vegar eru engar áætlanir fyrir hendi um þetta, sem nauðsynlega þyrfti að vera, áður en ráðist er í stofnunina, og getum vjer ekki heldur, að því er kostnað allan snertir, gert oss neina ábyggilega grein fyrir, hver hann mundi verða, en ætlum, að hann hljóti að verða meiri en vakað hefir enn fyrir í meðferð málsins á þingi.

Þar sem vjer þannig teljum, að mál þetta þurfi meiri undirbúning en við verður komið að hafa á þessu þingi, og eðlilegast er að stjórnin á sínum tíma annist, og þar sem fjárhagur landsins sem stendur krefur, að höfð sje öll varasemi og ekki hraðað fjárútlátum, sem annaðhvort þola bið eða geta ekki í næstu framtíð komið að tilætluðum notum, þá hefir oss sýnst rjettast að ráða hv. deild til að fresta þessu máli og afgreiða það með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRA.

Með því að deildin telur, að veðurathuganastöð í Reykjavík þurfi meiri undirbúning og áætlanir um kostnað og annað heldur en nú eru fyrir hendi, og eðlilegast er, að landsstjórnin á sínum tíma annist þann undirbúning, þá tekur hún fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 29. maí 1918.

Eggert Pálsson,
form.

Kristinn Danielsson,
framsögum.

Guðm. Ólafsson.

(A. V, 6).

Nd.

249. Breytingartillaga

við viðaukatillögur á þingskjali 91.

Frá Einari Arnórssyni.

1. 1. liður viðaukatill. orðist svo:

Prófessorar við Háskóla Íslands hafa að byrjunarlaunum 4200 kr. á ári, en launin hækka á hverjum 3 ára fresti um 200 kr. upp í 4800 kr.
Dósentar við Háskóla Íslands hafa 3600 kr. í árslaun.

(C. XXI, 8).

Sp. 250. Þingsályktun

um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangnesslandi.

(Afgreidd frá Sp. 29. maí).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að styrkja kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangnesslandi í Strandasýslu með 2000 króna fjárframlagi úr lands-sjóði, til þess að gera akfæran veg frá námunni til sjávar og til áhaldakaupa. Enn fremur eru Strandasýslu heimil námurjettindi landsins í Drangnesslandi ókeypis til ársloka 1919.

(C. VII, 6).

Sp. 251. Þingsályktun

um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn í Vestmannaeyjum útibú frá Landsbanka Íslands.

(Afgreidd frá Sp. 29. maí).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að útibú frá Landsbanka Íslands verði sett á stofn í Vestmannaeyjum, svo framarlega sem Íslandsbanki gerir það ekki innan hæfilegs tíma.

(C. XIV, 7).

Sp. 252. Þingsályktun

um útsæði.

(Afgreidd frá Sp. 29. maí).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að vekja athygli sveitar- og bæjarfjelaga á því að sjá sjer fyrir nægilegu útsæði i haust og tryggri geymslu þess i vetur.
2. Að annast um, að gefinn verði út leiðarvisir til almennings um trygga geymslu útsæðis yfir veturinn.
3. Að afla innlends eða útlends útsæðis af bestu tegundum til geymslu, til frekari tryggingar því, að ekki verði útsæðisskortur i landinu.

(C. XX, 9).

Sp.**253. Þingsályktun**

um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta.

(Afgreidd frá Sp. 29. maí).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni:

1. að hækka styrk þann, sem ákveðinn er í gildandi fjárlögum til Langanessbáts, um alt að 12 þús. kr. á ári, og gangi 1 eða 2 bátar frá Sauðárkróki til Seyðisfjarðar, með viðkomu í Grimsey, er sjeu eigi minni til samans en 80 smálestir og haldi uppi ferðum til miðs nóvembers, og enn fremur hækka styrkinn til bátsferða um Ísafjarðardjúp upp í alt að 9 þús. kr. á ári.
2. að veita 8500 kr. viðbótarstyrk til Breiðafjarðarbáts, vegna vetrarferða 1917—1918.
3. að lána alt að 90 þús. kr. til kaupa á Húnaflóabát.

(C. XXXII, 1).

Nd.**254. Tillaga**

til þingsályktunar um skipun launamálanefndar.

Flutningsm. Pjetur Jónsson, Þórarinn Jónsson og Matth. Ólafsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skipa 7 manna nefnd til þess að taka til ihugunar erindi þau frá ýmsum embættismönnum og starfsmönnum landsins um launabætur, sem komið hafa til Alþingis, og gera tillögur þeim viðvikjandi.

(B. XXI, 5).

Nd.**255. Frumvarp**

til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að veita einkarjett um 10 ár, frá því er leyfið er veitt, til þess að vjelþurka á Íslandi kjöt, sem ætlað er til útflutnings, þó með því skilyrði, sem áskilið er í 5. gr.

2. gr.

Geti leyfishafi ekki innan 3 ára sýnt, að tilraunir allar og undirbúningur sjeu svo langt komið, að fyrirtækið geti tekið til starfa á því ári, fellur einkaleyfið úr gildi.

3. gr.

Af hverri smálest af þurkuðu kjöti, sem út er flutt, skal greiða alt að 10 kr. í landssjóð, þó ekki af fyrsta árs framleiðslu.

4. gr.

Eigi má leggja annað eða meira gjald á þá vöru, er leyfishafi framleiðir, en um getur í 3. grein.

5. gr.

Þegar 5 ár eru liðin eða meira frá því, er einkaleyfishafi tók að flytja út þurkað kjöt, hefir landsstjórnin rjett til að taka einkaleyfið í sínar hendur og kaupa vjelar, hús og áhöld, fyrir sannvirði, samkvæmt mati dómkvaddra manna.

(B. XII, 5).

Ed.

256. Lög

um hafnsögu í Reykjavík.

(Afgreidd frá Ed. 29. maí).

1. gr.

Öll skip, sem eru 30 smálestir bruttó að stærð eða meira, skulu, hvort sem þau nota hafnsögumann eða ekki, vera skyld til að greiða hafnsögugjald í fyrsta skifti á ári hverju, er þau koma frá útlöndum og leggjast við festar innan takmarka Reykjavíkurhafnar. Komi skip oftár á sama ári, skal það ekki greiða hafnsögugjald nema það noti hafnsögumann.

Herskip, skemtiskip og fiskiskip, sem skrásett eru hjer á landi, eru undanþegin hafnsögugjaldi, nema þau noti hafnsögumann.

2. gr.

Hafnarnefnd Reykjavíkur hefir á hendi yfirstjórn hafnsögumála í Reykjavík.

Hafnarnefnd skipar hafnsögumenn, svo marga sem þurfa þykir, og ákveður laun þeirra. Launin greiðast úr hafnarsjóði Reykjavíkur.

3. gr.

Hafnsögugjald greiðist samkvæmt reglugerð, er hafnarnefnd Reykjavíkur semur og stjórnarráð Íslands staðfestir, og skal í þeirri reglugerð jafnframt ákveða, hvert gjald skuli greiða fyrir leiðsögu út úr höfninni og um höfnina, þar á meðal inn í innri höfnina og út úr henni.

Öll gjöld samkvæmt reglugerðinni renna í hafnarsjóð Reykjavíkur, og má taka þau lögtaki.

4. gr.

Um framkvæmd hafnsögunnar og innheimtu hafnsögugjalda skal nánara ákveðið í reglugerð, er hafnarnefnd Reykjavíkur semur og stjórnarráð Íslands staðfestir.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, er settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, alt að 1000 kr. Með mál út af slíkum brotum skal fara sem almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og eru þá jafnframt numin úr gildi öll önnur lagaákvæði, sem koma í bága við þau.

(B. III, 7).

Ed.

257. Frumvarp

til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

Frá 1. júlí 1918 greiðir Landsbanki Íslands Birni Kristjánssyni, bankastjóra, 4000 krónur í árleg eftirlaun.

(C. XXVI, 3).

Nd.

258. Tillaga

til þingsályktunar um lán handa Suðurfjarðahreppi.

(Eftir fyrri umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að lána Suðurfjarðahreppi í Barðastrandarsýslu 25000 krónur til þess að fullgera rafveituna á Bíldudal. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufjelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5⁰%, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

(C. XXV, 6).

Nd.

259. Tillaga

til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát.

(Eftir fyrri umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita sveitarfjelagi, fiskifjellagsdeild eða fjelagi einstakra manna, sem ræðst í að kaupa björgunarbát, alt að 40 þúsund króna styrk í þessu skyni, þó ekki fram yfir þriðjung kostnaðar.

Styrkveitingin er þó því skilyrði bundin, að stjórnarráðið úrskurði ágreining, sem verða kann út af björgunarlaunum til bátsins, og leggi samþykki á allar ákvarðanir um gerð bátsins, útbúnað hans, björgunarsvæði, dvalarstað og vinnubrögð á vertíð eða þegar ætla má, að hann þurfi tiltækur að vera til björgunar.

(B. XX, 6).

Nd.

260. Nefndarálit

um frumv. til laga um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana.

Frá bjargráðanefnd.

Frumvarp þetta er komið frá efri deild og lagt fram af bjargráðanefnd þar.

Allmikill vafi virðist nefndinni á því, að ákvæðin í 2. og 4. grein kæmu að liði í framkvæmd, en ákvæðin í 1. og 3. gr. var nefndin sammála um að gætu að gagni komið.

Eftir atvikum ræður meiri hluti nefndarinnar til þess að samþykkja frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 29. maí 1918.

Sigurður Stefánsson,
formaður.

Pjetur Jónsson,
skrifari.

Björn Kristjánsson.

Pjetur Þórðarson.

Sigurður Sigurðsson,
framsögumaður.

Með fyrirvara og visum til brtt. á þgskj. 261.

Jörundur Brynjólfsson.

Þorsteinn Jónsson.

(B. XX, 7).

Nd.

261. Breytingartillögur

við frv. til laga um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana.

Flutningsmenn Jörundur Brynjólfsson og Þorsteinn Jónsson.

1. Við 2. gr.
Greinin falli burt.
2. Við 4. gr.
Greinin falli burt.
3. Við 5. gr.
Síðasta málsg. gr. falli burt.
4. Við 6. gr.
Greinin falli burt.
5. Við fyrirsögnina.
Fyrirsögn frv. orðist svo:
Frv. til laga um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík.

(C. XXIV, 3).

Ed.**262. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um fjárveiting til þess að fá Röntgenstofnuninni ný áhöld.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir íhugað tillögu þessa og fellst á hana óbreytta.

Alþingi, 28. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

M. J. Kristjánsson. Hjörtur Snorrason. Karl Einarsson.

(C. XXVII, 2).

Ed.**263. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um eftirlaun handa Jóhannesi pósti Þórðarsyni á Ísafirði.

Frá fjárveitinganefnd.

Fjárveitinganefndin hefir athugað ofangreinda tillögu og getur ekki fallist á hana óbreytta. Það að veita pósti þeim, sem hjer um ræðir, svo há eftirlaun sem farið er fram á í tillögunni, telur nefndin að draga mundi fleiri en einn dilk á eftir sjer. Aðrir uppgjafapóstar mundu telja sig misrjetti beitta, ef eftirlaun þeirra væru ekki hækkuð að sama skapi. Og er bersýnilegt, að ekki yrði staðið á móti kröfum þeirra í þeim efnum. En væri farið að hækka að miklum mun eftirlaun allra uppgjafapósta, yrði ósamræmið milli eftirlauna þeirra og eftirlauna flestra annara starfsmanna þjóðfjeldagsins alláberandi, auk þess sem slík regla mundi leiða til þess, að margir póstar mundu fyr en ella losa sig við starfann og leggja kapp á að komast á eftirlaun.

En þótt nefndin geti þannig ekki, af framangreindum ástæðum, fallist á tillöguna eins og hún liggur fyrir, þá þykir henni rjett, þar sem svo má álíta,

að hið breytta fyrirkomulag á pósthæðunum á milli Ísafjarðar og Hjarðarholts geri pósti þeim, sem hjer ræðir um, ókleift að hafa þessar ferðir lengur á hendi, að honum sjeu einhverjar bætur veittar, er skoða megi sem nokkurs konar bið-laun. Þykir nefndinni þær bætur hæfilega settar 1000 kr. á ári í þrjú ár, en eftir þann tíma fái umræddur póstur eftirlaun eftir sama mælikvarða og aðrir upp-gjafapóstar.

Nefndin leggur því til, að á þingsályktunartillögunni sje gerð svo feld

BREYTING.

Í stað orðanna »1000 kr. eftirlaun á ári« komi :

1000 kr. á ári í þrjú ár eftir að hann lætur af pósthæðum.

Alþingi, 28. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
skrifari.

M. J. Kristjánsson. Karl Einarsson. Hjörtur Snorrason.

(C. XXIX, 2).

Ed.

264. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um dýrtiðaruppbót handa vegagerðarstjóra Sigur-geiri Gíslasyni.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir íhugað tillögu þessa, en getur ekki fallist á hana, og vill mæla með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ.

Deildin litur svo á, að sýslunefnd Gullbringusýslu, sem hefir haft með höndum vegagerð þá, sem hjer er um að ræða, eigi að sjá vegagerðarstjóranum fyrir dýrtiðaruppbót þeirri, er hann kann að eiga sanngirniskröfu til. Telur hún því Alþingi málið óviðkomandi, eins og það liggur fyrir, og tekur fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 28. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

Hjörtur Snorrason. Karl Einarsson. M. J. Kristjánsson.

(C. XIII, 3).

Ed.

265. Nefndarállt

um tillögu til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til að greiða Gísla Guðmundssyni meiri laun en heimilað er í fjárlögum.

Frá fjárveitinganefnd.

Fjárveitinganefnd hefir athugað ofangreinda tillögu og leggur til, að háttv. efri deild samþykki hana óbreytta.

Alþingi, 28. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

Hjörtur Snorrason.

Karl Einarsson.

M. J. Kristjánsson.

(C. XXII, 4).

Ed.

266. Nefndarállt

um tillögu til þingsályktunar um námsstyrk til háskólasveina.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir athugað tillögu þessa, og eftir atvikum ræður hún deildinni til að samþykkja hana óbreytta.

Alþingi, 28. maí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

M. J. Kristjánsson.

Karl Einarsson.

Hjörtur Snorrason.

(C. XXXII, 2).

Nd.

267. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um skipun launamálanefndar.

Flutningsm.: Pjetur Jónsson.

Fyrir »7 manna« komi:

5 manna.

Alpt. 1918. A.

(C. XXXI, 2).

Nd.

268. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar á þingskjali 244.

Flutningsmenn: Einar Arnórsson og Magnús Pjetursson.

Tillagan orðist svo:

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða hjeraðslæknum og aðstoðarlæknum 100% dýrtíðaruppbót af aukatekjum þeirra fyrir árið 1918 og meðan lög nr. 59, 26. okt. 1917, eru í gildi, auk þeirrar uppbótar, sem þeim ber samkvæmt þeim lögum af föstum launum.

(C. XXV, 7).

Nd.

269. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát.

Frá sjávarútvegsnefnd.

Í fyrri málsgrein tillögunnar á eftir orðunum »fjelagi einstakra manna« komi:

i Vestmannaeyjum.

(B. II, 8).

Ed.

270. Frumvarp

til laga um mótak.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Nú á maður eða hefir umráð á landi, þar sem mótak er aflögu, og er hann þá skyldur til að láta það af hendi til mótaks, eftir því sem nauðsyn er á og eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum. Eigendur eða leigjendur

lands eru einnig skyldir til að leyfa að þurka, hlaða upp og geyma í landi sínu mó þann, sem þar er tekinn upp.

Ef ágreiningur verður milli eiganda eða umráðamanns mólands og þess, er óskar mótak, um, hvort hinn fyrnefndi hafi mótak aflögu og hvort hinum síðarnefnda sje nauðsyn á mótaki á þeim stað, eða hvar í landinu megi þurka og geyma mó, skal hreppsnefnd eða bæjarstjórn, þar sem mólandið er, skera úr, og verður þeim úrskurði eigi áfrýjað. Meðan nægilegt móland er innan takmarka hrepps eða kaupstaðar, er óheimilt mótak utan þeirra takmarka, nema aðiljar sjeu ásáttir um eða miklum mun auðveldara að ná mónum vegna aðdráttá.

2. gr.

Sá, sem þarfnast mótak og nær eigi viðunanlegum samningum við eiganda eða umráðamann mólands, getur krafist þess af bæjarstjórn eða hreppsnefnd, þar sem hann er búsettur, að hún gefi honum vottorð um, hversu mikið hann teljist þurfa af mó til 1 árs. Með vottorð þetta getur hann snúið sjer til bæjarfógeta eða sýslumanns og fengið hjá honum kvadda 2 hæfa og óvilhalla menn til að meta gjald fyrir mótak það, er hann þarfnast samkvæmt vottorði hreppsnefndar. Rjett er og, að fleiri sjeu saman um að fá tilnefnda matsmenn, og bæjarstjórn eða hreppsnefnd getur einnig fengið tilnefnda menn til að meta gjald fyrir mótak handa fleiri eða færri af íbúum kaupstaðarins eða hreppsins, eða handa íbúum ákveðins hluta hrepps eða kaupstaðar, en tilgreina skal þá jafnan, hversu mikið ætla megi að þurfi af mó.

3. gr.

Gjald fyrir mótak, þurkun mós, upphleðslu, geymslu, hnausstungu, torf-ristu og átroðning, skulu hinir kvöddu menn meta, eftir gæðum mós, þykt hans, legu mólands og gæðum, og yfirleitt öllu, sem máli skiftir um verðmæti hans og mólandsins. Þó má gjaldið venjulega eigi vera hærra en 10% umfram það gjald, sem tekið var fyrir mótak á þeim stað árið 1917; en hafi enginn mór þá verið tekinn þar, skal hafa hliðsjón af slíku gjaldi á því ári í sama bygðarlagi. Nú er móland leigujarðar tekið samkvæmt lögum þessum, og skiftist gjaldið þá milli landsdrottins og leiguliða, eftir mati sömu manna, nema aðiljar komi sjer saman um skiftinguna.

4. gr.

Sá, sem fær mótak samkvæmt lögum þessum, er skyldur til að ganga þannig frá mógröfum, að skepnum stafi eigi veruleg hætta af.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 10—1000 kr., og fer um mál út af slíkum brotum sem um almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálfríðurinn stendur. Þó skulu ákvæði 3. gr. gilda um gjald fyrir mótak á árinu 1918.

(B. VI, 6).

Nd.**271. Nefndarálit**

um frv. til laga um skipamiðla.

Frá allsherjarnefnd.

Um það bil sem nefndin tók að athuga þetta frv., barst henni frá einum háttv. deildarmanna uppkast að frv. til laga um verslunar- og siglingamiðla. Þetta síðarnefnda frv. er miklu yfirgrípsmeira en frv. um skipamiðla, en tekur hins vegar til þessara miðla. Nú þykir nefndinni líklegt, að þörf sje á lagaákvæðum um fleiri miðla en skipamiðla, og eðlilegast, að um þá miðla, sem slíkt yrði á-litið, verði sett að eins ein lög. Vegna þessa þykir nefndinni rjettast, þar sem þörf er á góðum undirbúningi undir slík lög, að vísa þessu máli í heild sinni til stjórnarinnar og fela henni að undirbúa undir næsta þing frv. til laga um miðla, ef henni, að undangenginni rannsókn, þykir þörf á slíku.

Nefndin ræður því háttv. deild til að afgreiða mál þetta með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ.

Deildin væntir þess, að stjórnin athugi, hvort eigi sje þörf á lagaákvæðum um verslunar- og siglingamiðla, og ef hún telur slíka þörf fyrir hendi, að hún þá leggi fyrir næsta reglulegt Alþingi frv. til laga í þá átt. Í von um þetta tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 29. maí 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögumaður.

Einar Jónsson. Þorleifur Jónsson. Pjetur Ottesen.

(A. VIII, 7).

Ed.

272. Nefndarálit

við frumvarp til laga um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin telur margt mæla á móti því að setja slík lög, sem hjer ræðir um, af flestum hinum sömu ástæðum, sem teknar eru fram í áliti fjárhagsnefndar hv. Nd. á þgskj. 96, og getur því vísað til þess. Er það að eins sakir brýnnar nauðsynjar á tekjuauka fyrir landssjóð að nefndin, þrátt fyrir alt, ræður hæstv. deild til að samþykkja frv.

Nokkrar breytingar þykir þó rjett að gera á frv., og skal um fyrstu brtt. tekið fram, að óþarft virðist að búa til stimpilmerki fyr en endanleg stimpillög eru sett — frimerki mættu duga í bráð — og að ritari nefndarinnar getur ekki verið samþykkur síðustu brtt. Fyrir öðrum breytingum verður gerð grein í fram-sögu málsins.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Við 2. gr.

Orðin »til bráðabirgða« í síðustu málsg. falli niður.

2. Við 3. gr. b.

Í stað »miðlagjaldi« komi:
miðilsgjaldi.

3. Við 5. gr. b.

a. Annar málsliður orðist svo:

Gjaldið skal reiknað eftir fjárupphæð þeirri, sem lögð er í fjelagið þegar staðfestingar er leitað, þó eigi lægra en 10 kr.

b. Í stað »aðili«, »aðilja«, »aðiljar« komi:
fjelagi, fjelaga, fjelagar.

c. Í stað »mismunandi« komi:
eigi jafnhá.

4. Við 6. gr. c.

a. Í stað orðanna: »Leyfisbrjef, sem veita undanþágu« í 2. málsg. 2. málsl. komi:

Leyfisbrjef til undanþágu.

b. Orðin »Vígslubrjef með 1 krónu« í 2. málsg. 3. málsl. falli niður.

5. Við 6. gr. d.

Í stað orðanna »með 16 krónum« komi:
með 20 krónum.

6. Við 6. gr. h.
Í stað orðsins »Útnefningar« komi:
Kvaðning.
7. Við 6. gr. i.
Liðurinn orðist svo:
Byggingarbrjef og leigusamninga skal stimpla með 3 krónum, ef ársleigan, margfölduð samkvæmt 3. gr. d, fer eigi yfir 1000 kr., með 10 kr. ef hærri fer.
8. Við 6. gr. j.
Í stað orðanna »með 10 krónum« komi:
með 5 krónum.
9. Við 7. gr.
a. Í stað orðsins »Framlengdur« í 5. málsg. komi:
Endurnýjaður.
b. Í stað orðsins »gangverði« í 6. málsg. komi:
bankagangverði.
10. Við 9. gr.
Í stað orðsins »útnefndum« í 3. línu að neðan komi:
kvöddum.
11. Við 10. gr.
a. 1. málsg. fyrri másl. orðist svo:
Nú verður uppvíst, að stimpilskyldu skjali er skotið undan stimplun, eða verðhæð skjals, sem er stimpilskytt, sett lægri en rjett er, til þess að svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru vísitandi gefnar í sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið eða gjaldmunurinn.
b. Í stað orðsins »yfirrjettar« í 1. málsg. síðari másl. komi:
æðri rjettar.
12. Við 12. gr.
Tveir fyrri másl. 3. málsg. orðist svo:
Ábyrgð á greiðslu stimpilgjalds af einkaskjölum bera þeir, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutaðeigandi stjórnarvalds á því. Ábyrgð á stimpilgjaldi annara skjala ber sá, er biður um afgreiðslu.
13. Við 14. gr.
Í stað »1921« í 1. másl. komi:
1919.

Alþingi, 28. maí 1918.

Magnús Torfason,
form. og ritari.

Guðm. Ólafsson,
fundaskrifari.

H. Steinsson.

(C. XXXIII, 1).

Nd.

273. Tillaga

til þingsályktunar um styrkauka til tveggja skálda.

Flutningsmenn: Bjarni Jónsson frá Vog, Jörundur Brynjólfsson og Þorsteinn Jónsson.

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að greiða Guðmundi skáldi Guðmundssyni og Guðmundi skáldi Magnússyni 1200 — tólf hundruð — krónur hvorum, til viðbótar við skáldstyrk þann, sem þeim hefir verið veittur þetta ár.

Greinargerð.

Þótt sjerstakri nefnd hafi verið falið að úthluta styrknum, þá hafa þó fylgt þau tvö skilyrði, að þeir menn hjeldi styrknum, sem hafa haft hann lengi, og að þeir væri framvegis jafnir, sem verið hafa jafnir.

Í fjárlagafrv. á síðasta þingi hafði stjórnin tekið einn af þeim út úr og ætlað honum hærra. Þessu mótmælti fjárveitinganefndin skýrt og ótvírætt. Í Alþt. 1917 B, 312 segir framsögumaður nefndarinnar: »— — Það hefir verið tekin upp sú regla, að nefna ekki menn, sem njóta skyldi þessa styrks, en stjórnin hefir þó í athugasemdum við frv. nefnt einn mann og virðist ætla honum 1200 kr. hækkun, en ætla má, að hún ætli öðrum 500 kr., svo að eftir verða þá 300 kr. óráðstafað af hækkuninni. Út af þessu vill nefndin láta þess getið, að hún vill ekki láta menn standa ójafnt, sem áður hafa staðið jafnt«. Og í Alþt. 1917 B, 572 segir hann: »Jeg vil endurtaka það, sem jeg hefi sagt áður fyrir hönd nefndarinnar, að henni mundi þykja það ilt, ef farið væri að gera upp á milli þeirra, er áður hafa verið jafnir í fjárlögunum, eða að taka einn fram yfir annan«. Nú er það að visu eigi þingsins sök, að nefndin hefir einmitt fengið einum manni hækkunina og sett bæði þessi skáld hjá, en fyrir því er það skylda þingsins að bæta úr því afglapi.

(B. XV, 6).

Nd.

274. Lög

um bæjarstjórn Vestmannaeyja.

(Afgreidd frá Nd. 30. maí).

1. gr.

Vestmannaeyjar skulu teknar í tölu kaupstaða.

2. gr.

Sýslumaðurinn í Vestmannaeyjum skal vera bæjarfógeti. Hann hefir auk þess öll hin sömu störf á hendi og sýslumaðurinn nú, enda hafi sömu laun úr landssjóði.

3. gr.

Bæjarstjórn stýrir málefnum kaupstaðarins; í henni eru kjörnir bæjarfulltrúar og bæjarfógeti. Hann er oddviti hennar og hefir atkvæðisrjett á fundum. Bæjarsjóður greiðir honum 500 kr. í skrifstofufje.

Samþykki $\frac{2}{3}$ greiddra atkvæða með leynilegri atkvæðagreiðslu kjósenda, skal í stað bæjarfógeta kosinn bæjarstjóri til 6 ára í senn, á sama hátt og bæjarfulltrúar. Hann skal launaður af bæjarsjóði.

4. gr.

Bæjarsjóður eignast allar eigur Vestmannaeyjasýslu og Vestmannaeyjahrepps, og tekur að sjer allar skyldur hans og skuldbindingar.

5. gr.

Forstaða bæjarmálefna og framkvæmd ákvarðana þeirra, er bæjarstjórn tekur, er á hendi oddvita.

Með samþykkt skal setja fastar nefndir til að fara með einstök bæjarmál, og skal í samþykkt kveðið á um skipun, verksvið og vald þeirra nefnda. Þó má bæjarstjórn fela einum eða fleirum fulltrúanna framkvæmd einstakra bæjarstarfa, eftir reglum, sem hún setur um það. — Allir bæjarfulltrúar eru skyldir að taka að sjer þau sjerstöku bæjarstörf, sem þeim verða falin á hendur.

Fyrir nefndarmenn, kosna utan bæjarstjórnar, gilda sömu synjunarástæður og starfstimatakmörk og um bæjarfulltrúa, sjá þó 22. gr.

6. gr.

Bæjarfulltrúar eru 9. Tölu þeirra má stjórnarráðið breyta, eftir tillögum bæjarstjórnar. Bæjarfulltrúa kjósa bæjarbúar, sem kosningarrjett hafa eftir lögum þessum.

7. gr.

Kosningarrjett hafa allir bæjarbúar, konur og karlar, sem eru 25 ára

að aldri og hafa átt lögheimili í bænum 1 ár, þegar kosning fer fram, og fullnægja að öðru leyti skilyrðum fyrir kosningarrjetti til Alþingis.

Kjörgengur er hver sá, er kosningarrjett hefir. Þó mega hjón aldrei sitja samtímis í bæjarstjórn, foreldrar og börn, nje heldur móðurforeldrar eða föðurforeldrar og barnabörn þeirra. Konum er jafnan heimilt að skorast undan kosningu.

8. gr.

Bæjarfulltrúar skulu kosnir til 3 ára, þriðjungur árlega. Árið 1919 skulu þó fulltrúarnir kosnir fullri tölu; fer einn þriðjungur þeirra frá eftir eitt ár, samkvæmt hlutkesti, og annar þriðjungur eftir 2. ár. Fari fulltrúi frá á kjörtímabilinu af öðrum ástæðum en þeim, að kjörtímabil hans sje útrunnið, skal þegar kjósa í hans stað fyrir þann tíma, sem eftir er af því.

9. gr.

Almennar fulltrúakosningar fara fram einhvern fyrsta virkan dag eftir nýár. Svo skal kosningu undirbúa, að skrá sje samin um þá, er kosningarrjett eiga; skrá þá skal kjörstjórn semja, en kjörstjórar eru oddviti bæjarstjórnar og 2 fulltrúanna, er bæjarstjórn kys. Kjörskrá skal liggja öllum kjósendum til sýnis á hentugum stað um hálfan mánuð á undan kjördegi. Kæur gegn kjörskrá á að bera upp fyrir kjörstjórn í síðasta lagi 3 dögum á undan kjördegi, og leggur hún þá úrskurð sinn á kæurnar.

10. gr.

Formaður kjörstjórnar boðar stund og stað, er kosningar skulu fram fara, með eigi minna en viku fresti, og á þann hátt, er kjörfundi er vant að boða.

11. gr.

Innan sextugs aldurs er hver kjörgengur karlmaður skyldur að taka við kosningu, hafi hann ekki sennilega ástæðu til að skorast undan. Sker kjörstjórn úr þessu, en úrskurði hennar má skjóta til bæjarstjórnar. Sá, sem gegnt hefir fulltrúastörfum 6 ár eða lengur, er eigi skyldur að takast á hendur þá sýslu aftur jafnlangan tíma og hann hefir verið fulltrúi.

12. gr.

Kæur yfir kosningargerð eða úrskurðum kjörstjórnar verður að bera skriflega undir bæjarstjórnina innan 8 daga eftir að kosning fór fram. Leitar bæjarstjórn álots kjörstjórnar um kæruna og leggur úrskurð sinn á málið innan 8 daga. Innan 14 daga má kera úrskurð bæjarstjórnar fyrir stjórnarráðinu. Eftir almennar kosningar fara bæjarfulltrúar þeir, er frá eiga að fara, þá fyrst úr bæjarstjórn, er fullnaðarúrskurður er lagður á framkomnar kæur.

Þurfi uppkosning að fara fram, skal þegar til hennar stofnað og við hana nota hinar síðast leiðrjettu kjörskrár.

13. gr.

Nú vill bæjarfulltrúi ganga úr bæjarstjórn áður en kjörtími hans er

liðinn, og ákveður hún þá, hvort taka skuli beiðni hans til greina. Bæjarstjórn ákveður enn fremur, hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórn um stund, sakir atvika, er svifti hann kjörgengi; hún ákveður og hvort bæjarfulltrúi skuli fara frá, eða honum vikið úr bæjarstjórninni um stund, af því að hann hefir vanrækt eða færst undan að gera það, er hann er skyldur til sem bæjarfulltrúi. Þó má sá, er vikið er úr bæjarstjórn, kæra til stjórnarráðsins á þann hátt, sem segir í næstu grein á undan.

14. gr.

Oddviti stjórnar umræðum á fundum og sjer um að það, sem ályktað er, sje rjett ritað i gerðabókina.

Fundir bæjarstjórnar skulu fara fram i heyranda hljóði. Einstök mál má þó ræða innan luktra dyra, þegar bæjarstjórn ákveður.

Til þess að lögmæt ákvörðun sje gerð, verður auk oddvita minst helmingur bæjarfulltrúa að vera á fundi. Atkvæðamagn skal ávalt ráða. Sjeu jafnmörg atkvæði með og mót, fellur atkvæðisefnið, nema við kosningar; þá ræður hlutkesti.

Það skal kunngert bæjarbúum, hve nær og hvar bæjarstjórnin heldur almenna fundi. Aukafundi má halda þegar oddvita þykir nauðsyn til bera eða minst helmingur bæjarfulltrúa æskir þess.

Oddviti skal á undan fundum, ef því verður við komið, skýra bæjarfulltrúum frá, hver málefni komi fyrir. Allir bæjarfulltrúar, sem eru á fundi, skulu rita nöfn sín undir gerðabókina við fundarlok, og á sjerhver fulltrúi rjett á að fá ágreiningsatriði sitt stuttlega bókað. Við nefndarkosningar skal viðhafa hlutfallskosningu, er þess er krafist.

Bæjarstjórn setur sjálf þingsköp sín, en stjórnarráðið staðfestir þau.

15. gr.

Virðist oddvita einhver ákvörðun bæjarstjórnarinnar ganga út fyrir valdsvið hennar, eða ákvörðun sje gagnstæð lögum eða skaðleg fyrir bæjarfjlagið, eða hún miði til að færast undan skyldum þeim, er á því hvíla, má hann fella ályktunina úr gildi að sinni, með því að rita álit sitt um það i gerðabókina. Um þetta skal hann, svo fljótt sem verða má, senda stjórnarráðinu skýrslu, er svo leggur úrskurð á málið. Eftirrit af skýrslu oddvita skal jafnframt senda bæjarstjórninni, svo að hún geti gert athugasemdir sínar við hana áður en hún fer til stjórnarráðsins.

16. gr.

Í málum um uppeldi og fræðslu barna hefir formaður skólanefndar sæti og tillögurjett á fundum bæjarstjórnar, en atkvæðisrjett því að eins, að hann sje bæjarfulltrúi.

17. gr.

Bæjarstjórn ræður byggingarmálefnum bæjarins, en byggingarnefnd annast framkvæmd þeirra. Skipa hana oddviti, sem er formaður hennar, og 4 menn, er bæjarstjórn kýs, 2 úr sínum flokki.

Þyki lóðareiganda rjetti sínum hallað með úrskurði bæjarstjórnar eða byggingarnefndar, má hann skjóta honum til stjórnarráðsins.

Nú þykir bæjarstjórn rjett, að sett verði fyllri ákvæði um byggingarmál bæjarins en þá eru í lögum, og má setja þau með byggingarsamþykkt, er bæjarstjórn semur eftir tillögum byggingarnefndar og stjórnarráðið staðfestir. Í byggingarsamþykkt má ákveða sektir fyrir brot, svo og setja reglur um greiðslu þess kostnaðar, er ákvæði byggingarsamþykktar hafa í för með sjer; svo má þar og ákveða hæfileg gjöld fyrir leyfi þau, sem bæjarstjórn eða byggingarnefnd veitir. Nú er byggingarfulltrúi skipaður samkvæmt byggingarsamþykkt, og má þá ákveða hæfileg gjöld fyrir þau störf hans, er hann leysir af hendi sem byggingarfulltrúi í þarfir einstakra manna, eftir beiðni þeirra. Gjöld fyrir byggingarleyfi og störf fyrir einstaka menn skulu hafa lögtaksrjett, og renna þau í bæjarsjóð.

18. gr.

Bæjarstjórn ræður hafnarmálum bæjarfjelagsins, samkvæmt hafnarlögum.

19. gr.

Bæjarstjórn skipar embættismenn eða sýslunarmenn bæjarins og veitir þeim lausn. Lögregluþjóna og nætúrverði skipar bæjarstjórnin eftir tillögu bæjarfógeta, er veitir þeim lausn. Hún gerir og tillögur um skipun yfirsetukvenna og kys um sáttamannsefni.

20. gr.

Almanaksárið telst reikningsár bæjarins. Innan 1. nóvember skal bæjarstjórn semja áætlun yfir tekjur og gjöld næsta árs. Það, sem á vantar til að standa straum af bæjarþörfum, skal jafnað niður á bæjarbúa eftir efnum og ástæðum. Áætlun þá, sem þannig er samin, skal ræða á 2 fundum með viku bili. Við síðari umræðu skal ihuga áætlunina grein fyrir grein og greiða atkvæði um hverja grein hennar. Skal áætlunin vera regla fyrir hæð bæjargjalda og fjárstjórn allri á næsta ári. Hún skal lögð fram innan 15. nóvember kjósendum til sýnis í hálfan mánuð.

Án samþykkis stjórnarráðsins má eigi nokkurt ár leggja hærri bæjargjöld samtals á bæjarbúa en svari meðaltali allra bæjargjalda þrjú síðustu árin, að fimtungi viðbættum.

Af hverjum fermetra í útmældum húsgrunnum skal greiða 4—10 aura árlega til bæjarþarfa, og af hverjum fermetra útmældrar óbygðrar lóðar skal greiða 2—4 aura, samkvæmt ákvæðum áætlunar.

21. gr.

Niðurjöfnun eftir efnum og ástæðum nær til allra, sem hafa lögheimili eða fast aðsetur í bænum eigi skemur en 3 mánuði. Þeir skulu greiða þar fult gjald eftir öllum efnahag sínum, nema þeir hafi líka á gjaldárinu haft fast aðsetur annarsstaðar og goldið þar útsvar. Þá skal draga frá útsvarinu tiltölulega eftir þeim tíma, er þeir dvöldust annarsstaðar, þó eigi meira en þeir guldu þar.

Á hvers konar atvinnu, sem rekin er í bænum og talin er sjerstaklega arðsöm, svo sem verslun, kaupskap eða þilbátaútgerð, má gjald leggja, þótt ekki sje rekin nema 8 vikur og atvinnurekandi eigi heimili annarsstaðar. Á sildveiði og sildarverkun í kaupstaðnum eða á höfninni, og lóðarafnot, sem einhvern arð gefa, má gjald leggja, þótt sú atvinna sje rekin enn styttri tíma. Á kaupfjelög og pöntunarfjelög má leggja útsvar, ef þau hafa leyst borgarabryf og haft sölubúð eða vörur til sölu, svo sem hæfa þykir eftir árlegri veltu og arði í söludeild fjelagsins.

Heimilt er niðurfjölfunarnefnd að krefjast þess, að borgarar bæjarins sendi henni, á þar til gerðum eyðublöðum, skýrslu um árstekjur sínar og aðrar upplýsingar um efni þeirra og ástæður. Skyld er nefndinni og bæjarstjórn að halda þessum upplýsingum leyndum.

22. gr.

Niðurfjölfunarnefnd skipa 7 menn, og skulu þeir kosnir í októbermánuði á sama hátt og bæjarfulltrúar. Þeir skulu kosnir til 6 ára. Þó fara 4 þeirra frá eftir 3 ár, samkvæmt hlutkesti, er bæjarstjórn lætur fram fara. Um setu í niðurfjölfunarnefnd gildir að öðru leyti sama og fyr segir um bæjarstjórn, að því er við getur átt. Enginn má á sama tíma sitja í niðurfjölfunarnefnd og bæjarstjórn.

Niðurfjölfunarnefnd kýs formann úr sínum flokki, og gildir hið sama um ályktanir hennar og atkvæðagreiðslu og um bæjarstjórn (14. gr.).

Niðurfjölfunarnefnd skal hafa lokið niðurfjölfun í lok nóvembermánaðar.

Niðurfjölfunarskráin skal liggja til sýnis 1.—15. desember á hentugum stað, er niðurfjölfunarnefnd auglýsir.

Kærun yfir niðurfjölfun skulu sendar niðurfjölfunarnefnd skriflega innan háls mánaðar frá því að niðurfjölfunarskráin var til sýnis. Innan háls mánaðar þar á eftir skal nefndin skriflega tilkynna kæranda, hvort eða að hve miklu leyti krafa hans hafi verið tekin til greina. Ályktun niðurfjölfunarnefndar má svo innan háls mánaðar þar á eftir bera upp fyrir bæjarstjórn, sem leggur úrskurð sinn á málið innan háls mánaðar.

Hverjum, sem bæjargjald er gert, er heimilt að kvarta yfir skattgjaldi því, sem lagt hefir verið á hann eða aðra, sem á niðurfjölfunarskránni standa, svo og yfir því, að einhverjum sje slept af skránni. Ef kvartað er yfir gjaldi annars manns eða yfir því, að manni sje slept, skal honum gefinn kostur á að segja álit sitt um það efni, áður en niðurfjölfunarnefnd eða bæjarstjórn fella úrskurð sinn.

Eigi má bæjarstjórn bæta manni á niðurfjölfunarskrá, nema gjald hans nemi að minsta kosti hinu lægsta gjaldi, sem þegar hefir verið lagt á einhvern annan á niðurfjölfunarskrá.

Enginn getur, með því að bera sig upp við bæjarstjórnina um skattgjald sitt, komist hjá því að greiða þann hluta skattsins, sem fallinn er í gjald-daga; en verði gjaldinu breytt, skal greiða aftur úr bæjarsjóði það, sem of-goldið er.

23. gr.

Bæjarstjórn má ákveða, að aukaniðurfjölfun skuli fram fara í síðari

hluta júnímánaðar, ef þess þykir þörf, og skulu skattar þá lagðir á þá, sem flust hafa til kaupstaðarins eftir að aðalniðurjöfnun fór fram og skattskyldir eru samkvæmt því, er áður segir. Aukaniðurjöfnun skal lögð fram til sýnis vikutíma, á sama hátt sem fyr greinir.

24. gr.

Verði ágreiningur milli Vestmannaeyja og annars sveitarfélags um, hvernig skifta beri skattgjaldi manns, skal stjórnarráðið skera úr því.

Þykist einhver ekki vera skattskyldur í bænum, má hann skjóta máli sinu til dómstólanna.

25. gr.

Öll bæjargjöld skulu goldin fyrir 15. janúar og 15. júlí ár hvert, og ber bæjargjaldkera að innheimta þau, eins og aðrar tekjur bæjarfélagsins. Sjeu þau eigi greidd innan hálfis mánaðar frá gjalddaga, ber að taka þau lögtaki.

Flytji skattskyldur maður úr bænum innan ársloka, fellur alt gjald niður, sem lagt er á hann sjálfan fyrir ár það, er fer í hönd. Sá, sem flytur úr bænum einhvern tíma á árinu, er að eins skyldur til að greiða skatt til loka þess ársfjórðungs, er hann flytur sig. Sá, sem settur er á aukaniðurjöfnunarskrána, er að eins skyldur að greiða skatt frá 1. júlí.

26. gr.

Bæjarstjórnin, og oddviti bæjarstjórnar sjerstaklega, skal hafa nákvæmar gætur á fjárstjórn bæjarins og sjá um, að skattar og aðrar tekjur sjeu rjett heimtar og í tækan tíma og teknar lögtaki, ef þess þarf við; enn fremur gæta þess, að geymt sje og eftir atvikum ávaxtað fje bæjarins, þangað til á því þarf að halda til þess að borga útgjöld hans.

Bæjarstjórnin hefir ábyrgð á innstæðum, skuldabrfesum og öðrum eignum bæjarins.

27. gr.

Gjaldkeri skal, þegar þess er krafist, gefa bæjarstjórninni nákvæma sjóðskýrslu, er sýni bæði hvað goldist hafi í bæjarsjóð og hvað úr honum hafi verið greitt. Eigi má bæjargjaldkeri greiða neitt úr bæjarsjóði nema eftir ávísun bæjarstjórnar. Oddviti ávísar útgjöldum, og skulu þau áður samþykkt af fulltrúa þeim eða nefndarmanni, er þau eiga undir.

28. gr.

Fyrir opinber uppboðsþing, sem bærinn lætur halda í sínar þarfir, svo sem á smíðum, vegavinnu o. fl., skal ekkert gjald greiða í landssjóð.

29. gr.

Bæjarstjórn er skyld að útvega og láta landsstjórninni í tje skýrslur þær, er hún kann að æskja, svo sem um fólktal, skepnuhald, atvinnuvegi og annað ástand bæjarins.

30. gr.

Bæjarstjórnin má ekki, án samþykkis stjórnarráðsins, takast á hendur neina skuldbindingu til langframa, sem ekki beinlinis hvílir á henni samkvæmt lögum, ekki taka af innstæðufje bæjarins, ekki selja nje veðsetja fasteignir hans nje kaupa nýja fasteign, ekki taka stærri lán nje til lengri tíma en svo, að þau verði borguð aftur af tekjum þess árs, sem í hönd fer, nje heldur endurnýja slík lán eða fresta greiðslu þeirra.

31. gr.

Þegar við lok hvers reikningsárs skal gjaldkeri semja reikning yfir allar tekjur og gjöld kaupstaðarins hið umliðna árið og senda oddvita bæjarstjórnar fyrir lok janúarmánaðar; lætur oddviti bæjarstjórnar reikninginn liggja kjósendum til sýnis, eins og fyrir er mælt um niðurjöfnunarskrána.

Yfirskoðunarmenn bæjarreikninganna eru 2, og kýs bæjarstjórn þá hlutfallskosningu. Starf það hafa þeir á hendi í 3 ár, og mega ekki eiga sæti í bæjarstjórn þann tíma. Þeir skulu hafa lokið rannsókn sinni á reikningnum innan mánaðar frá því að þeir fengu hann. Þegar gjaldkeri hefir svarað athugasemdum yfirskoðunarmanna, en það skal hann hafa gert innan hálfis mánaðar, skal leggja reikninginn fyrir bæjarstjórnina, er úrskurðar hann og veitir gjaldkera kvittun; þó má enginn taka þátt í úrskurði, sem snertir þau bæjarstórf, er honum hafa verið sjerstaklega á hendur falin. Nú vill reikningshaldari eða annar, sem hlut á að máli, eigi viðurkenna, að úrskurður bæjarstjórnar sje rjettur, enda honum lögð peningaábyrgð á hendur, og má hann skjóta máli sínu til dómstólanna.

Þegar lagður hefir verið úrskurður á reikning gjaldkera, á að birta í blaði ágríp af honum, er oddviti bæjarstjórnar semji; á það ágríp að vera svo fullkomið, að til sjeu greind öll aðalatriði í tekjum og gjöldum bæjarins.

32. gr.

Innan loka septembermánaðar ár hvert skal senda stjórnarráðinu reikning fyrir umliðið reikningsár með öllum fylgiskjöllum. Komi það fram, að bæjarstjórn hafi greitt ólögmaet gjöld, neitað að greiða gjöld, sem hvila á bænum að lögum, eða á annan hátt beitt ranglega valdi sínu, skal stjórnarráðið gera þær ráðstafanir, er við þarf, og ef nauðsyn ber til, með lögsókn koma fram ábyrgð á hendur þeim bæjartulltrúum, sem hafa átt þátt í þessum ályktunum.

33. gr.

Með samþykkt þeirri, er getur um í 5. gr. og stjórnarráðið staðfestir, má setja nánari reglur um sjerhvert atriði í stjórn bæjarins, samkvæmt grundvallarreglum laga þessara, þar á meðal um brot á þeim.

34. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919.

(C. XXXIV, 1).

Nd.**275. Tillaga**

til þingsályktunar um landsverslunina.

Frá bjargráðanefnd.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að koma á þeirri meginreglu í landsversluninni, að kaupmenn og kaupfjelög hafi á hendi afhending og útsölu á vörum hennar.
2. Að sjá landinu fyrir nægilegum lánum til rekstrar landsverslunarinnar og til annara þarfa landsins, með sem hagkvæmustum vaxtakjörum og nægum greiðslufresti.

(C. XIX, 3).

Nd.**276. Breytingartillaga**

við breytingartillögu á þingskjali 241.

Flutningsm.: Stefán Stefánsson.

Í stað orðanna »sem eru í sveitum og hafa ekki yfir 75000 kr.« komi:
sem hafa ekki yfir 100000 kr.

(A. VII, 4).

Nd.**277. Breytingartillögur**

við frv. til laga um bæjargjöld í Reykjavík.

Frá Pjetri Jónssyni.

1. Við 3. gr.

- a. Orðin »eða á hlutdeild í slíkri atvinnu« í 2. lið falli burt.
- b. 3. liður orðist þannig:

Öll hlutafjelög og önnur fjelög með takmarkaðri ábyrgð, svo og samlagshlutafjelög, sem heimili eiga í bænum, nema tekjuafgangi sje einungis varið til velgerðar- eða mannúðarfyrirtækja. Enn fremur framleiðslufjelög, kaupfjelög og önnur samvinnufjelög, með heimilisfangi í bænum, sem starfa til efnahagsmuna fyrir fjelagana. Stofnanir þær, er hjer eru nefndar, en ekki eru heimilisfastar í bænum, greiði skatt, ef þær ástæður eru fyrir hendi, sem

getið er í 2. lið. Umboðsmenn utanbæjarfjelaga bera einnig ábyrgð á skattgreiðslunni.

2. Við 7. gr.

a. c-liður orðist þannig:

Um þau fjelög, sem heima eiga í bænum og nefnd eru í 3. gr. 3. lið, ber að draga frá tekjunum þá upphæð, sem greidd er í arð af hlutdeildum fjelagsmanna.

b. Á eftir c-lið komi nýr liður, svo látandi:

d. Samkvæmt kröfu skattgreiðanda ber enn fremur að draga frá þann hluta teknanna, sem aflað er í öðru bæjar- eða sveitarfjelagi og hann sannar, að hann greiði af löglegt útsvar þar.

c. 6. málsgrein falli burt.

3. Við 15. gr.

Orðin »eða viðskiftaveltu sbr. 3. gr. 3, 2. málsg.« í 1. mgr. falli burt.

(B. XXVIII, 1).

Nd.

278. Frumvarp

til laga um löggilta sjóttjónsmenn.

Flutningsm.: Sveinn Ólafsson.

1. gr.

Úrslitareikninga sjóttjóns annast hjer á landi löggiltur sjóttjónsmaður (Dispatcheur).

2. gr.

Stjórnarráðið löggildir sjóttjónsmenn þar sem þurfa þykir og farið er fram á það. Þann einan má löggilda sjóttjónsmann, sem er fullráða að lögum, fjár síns ráðandi, hefir óflekkað mannorð, hefir leyst af hendi lögfræðipróf það, sem skilyrði er fyrir lögfræðiembættum hjer á landi, og sannar, að hann sje að öðru leyti fær um að gegna starfanum.

3. gr.

Stjórnarráðið setur reglur um starf sjóttjónsmanna og borgun þá, sem þeim skal heimilt að áskilja sjer fyrir reikningagerðina. Enn fremur skal í þeirri reglugerð tiltaka á hvern hátt sá, sem óskar löggildingar, skuli sanna, að hann sje fær um að takast starfann á hendur.

4. gr.

218. og 223. gr. laga nr. 56, 30. nóv. 1914, falla úr gildi að því leyti, sem þær fara í bága við lög þessi.

5. gr.

Lög þessi öðlast gildi þann dag, sem þau eru birt í Stjórnartíðindunum.

Greinargerð.

Eftir siglingalögum, nr. 56, 30. nóv. 1914, 218. gr., eiga 2 dómkvaddir menn að annast úrslitareikninga sjóttjóns. Þetta hefir þótt dýrt og umsvifamikið í reyndinni, enda eigi tíðkanlegt annarsstaðar. Er því lagt til, að stjórnarráðinu verði heimilað að löggilda einn mann á hverjum stað, þar sem þörf krefur, til starfans og að setja reglur um starfhæfi hans, að dæmi grannþjóða vorra.

Landssjóði stafa engin útgjöld af þessu, með því að starfsmenn þessir taka kaupgjald af þeim, sem þeir gera sjóttjónsreikninga fyrir.

(B. III, 8).

Nd.

279. Frumvarp

til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni.

(Eftir 3. umr. i Ed.).

Frá 1. júlí 1918 greiðir Landsbanki Íslands Birni Kristjánssyni, bankastjóra, 4000 krónur í árleg eftirlaun.

(C. XXXV, 1).

Nd.

280. Tillaga

til þingsályktunar um rannsókn simleiða.

Flutningsmaður: Hákon Kristófersson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á stjórnina að hlutast til um, að rannsakað verði á yfirstandandi sumri, hvar heppilegast muni að leggja síma frá Patreksfirði til Saurbæjar í Rauðasandshreppi og Breiðuvíkur í sama hreppi.

(C. XXXIV, 2).

Nd.**281. Breytingartillaga**

við tillögu til þingsályktunar um landsverslunina.

Flutningsmaður: Pjetur Oltesen.

Fyrri liður tillögunnar orðist svo:

Að koma á þeirri meginreglu í landsversluninni, að kaupmenn, kaupfjelög og sveitarfjelög hafi á hendi afhendingu og útsölu á vörum hennar.

Enn fremur skulu afskifti þau, er sýslumenn nú hafa af afhendingu á vörum landsverslunarinnar og innheimtu, hverfa úr sögunni.

(A. X, 3).

Nd.**282. Frumvarp**

til laga um dýrtiðar- og gróðaskatt.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Þeir, sem hafa yfir 50000 kr. árstekjur, skulu, auk tekjuskatts þess, er ræðir um í lögum nr. 23, 14. des. 1877, og lögum nr. 54, 26. okt. 1917, greiða dýrtiðar- og gróðaskatt eins og hjer segir:

Af tekjum frá	50000 kr.	að	55000 kr.	5 ⁰ / ₁₀
— — —	55000 —	—	60000 —	5 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀
— — —	60000 —	—	65000 —	6 ⁰ / ₁₀

og síðan eykst skatturinn um $\frac{1}{2}$ af hundraði á hverjum 5 þúsundum, uns hann er orðinn 10 af hundraði, sem greiðist af tekjum, er nema 100000 kr. eða meiru.

Skattur telst eigi af minna en heilu hundraði.

2. gr.

Um ákvörðun teknanna, skattskrár, skattskyldu, kærur yfir skatti og viðurlög við rangri skýrslu um tekjur, fer eftir ákvæðum laga þeirra, sem getur um í 1. gr.

3. gr.

Skatt samkvæmt lögum þessum ber sýslumönnum og bæjarlógetum að innheimta á manntalsþingum, í fyrsta sinn 1919 af tekjum ársins 1917, og fer um reikningsskil eins og stjórnarráðið ákveður.

4. gr.

Lög þessi gilda til ársloka 1921.

(C. XXVI, 4).

Ed.**283. Tillaga**

til þingsályktunar um lán handa Suðurfjarðahreppi.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að lána Suðurfjarðahreppi í Barðastrandarsýslu 25000 krónur til þess að fullgera rafveituna á Bildudal. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufjelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5%, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

(C. XXV, 8).

Sp.**284. Tillaga**

til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita sveitarfjlagi, fiskifjelagsdeild eða fjlagi einstakra manna í Vestmannaeyjum, sem ræðst í að kaupa björgunarbát, alt að 40 þúsund króna styrk í þessu skyni, þó ekki fram yfir þriðjung kostnaðar.

Styrkveitingin er þó því skilyrði bundin, að stjórnarráðið úrskurði greiðing, sem verða kann út af björgunarlaunum til batsins, og leggi samþykki á allar ákvarðanir um gerð bátsins, útbúnað hans, björgunarsvæði, dvalarstað og vinnubrögð á vertíð eða þegar ætla ma, að hann þurfi tillækur að vera til björgunar.

(C. XXVIII, 3).

Nd.**285. Þingsályktun**

um bátaferðir á Faxaflóa.

(Afgreidd frá Nd. 31. maí).

Alþingi skorar á landsstjórnina að stuðla að því, að Eimskipafjlag Íslands taki að sjer rekstur á bátaferðum um Faxaflóa, eða hlutist til um, að ferðir þessar komist á annan hátt sem fyrst í hentugt og trygt horf. Heimilast stjórninni jafnframt að hækka að nokkru styrk til Faxaflóaferða, ef brýn nauðsyn krefur.

(C. XIX, 4).

Nd.

286. Þingsályktun

um reglugerð fyrir sparisjóði.

(Samþykkt í Nd. 31. maí).

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að veita þeim sparisjóðum, sem hafa ekki yfir 100000 kr. til ávöxtunar, undanþágu, að meira eða minna leyti, frá bókfærslu þeirri, sem fyrirskipuð er í reglugerð fyrir sparisjóði 5. maí 1917, ef sjóðir þessir sanna fyrir stjórnarráðinu, að bókfærslu þeirra sje svo háttað, að trygt sje.

(A. IV, 15).

Ed.

287. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá bjargráðanefnd.

I. 1. gr. orðist svo:

Á tímabilinu frá 1. sept. 1918 til 1. sept. 1919 veitist sveitar- og bæjarfjelögum heimild til að verja úr sveitar- og bæjarsjóði, auk venjulegra útgjalda, nauðsynlegri upphæð, að dómi sveitar- eða bæjarstjórnar, til þess að afstýra eða bæta úr verulegri neyð af dýrtíð og matvæðaskorti.

II. Í stað 2.—5. gr. komi:

2. gr.

Hreppsnefndum og bæjarstjórnnum er heimilt að jafna niður hærri útsvörum en venjulega til framkvæmda 1. gr., og eins að taka lán, ef þörf gerist, án þess að leita þurfi samþykkis sýslunefnda eða stjórnarráðs, samkvæmt 53. gr. sveitarstjórnarlaganna.

3. gr.

Þegar hreppsnefnd eða bæjarstjórn hefir ákveðið að veita dýrtíðarhjálp samkvæmt þessum lögum, meiri en svo, að jafnað verði niður á sveit-

ar- eða bæjarfjelögin sama ár, og hún getur ekki fengið nauðsynlegt lánsfje til hjálparinnar hjá bönkum eða öðrum lánsstofnunum innanhjeraðs, skal hún snúa sjer til landsstjórnarinnar með hjálparbeiðni, og skal beiðninni fylgja skýrsla um, hve miklu fje þyki nauðsynlegt að verja til dýrtiðarráðstafana í sveitar- eða bæjarfjelaginu og hvernig ætlað sje að verja því, svo og um það, hvernig ástandið er, og enn fremur skilríki fyrir því, að ekki hafi fengist nægilegt lán hjá bönkum nje öðrum lánsstofnunum. Skal þá landsstjórnin veita dýrtiðarhjálpar af landssjóði, svo sem henni virðist nauðsynlegt og hægt er, með þeim skilyrðum, sem 4. gr. getur.

4. gr.

Fje má veita af landssjóði til dýrtiðarhjálpar samkvæmt 1.—3. gr., og skal það að öllu leyti veitt sem lán með 6% vöxtum, meðan það nemur eigi meiru en 10 kr. á mann í sveitar- eða bæjarfjelaginu, að meðtöldum öðrum lánnum, fengnum í hjálparskyni samkvæmt 3. gr. Verði nauðsynlegt að leggja fram meira fje af landssjóði til dýrtiðarráðstafana en svo, að nemi 10 kr. á mann, að meðtöldum öðrum lánnum, fengnum í sama skyni, veitist helmingur þess, sem um fram er, sem óendurkræfur dýrtiðarstyrkur, en framlög lands-sjóðs að öðru leyti sem lán, með þeim vaxtakjörum, sem áður eru nefnd. Lán, veitt af landssjóði samkvæmt þessari grein, afborgist á 5 árum, og ákveður landsstjórnin, hve nær fyrsta afborgun fer fram.

5. gr.

Pegar hreppsnefndir og bæjarstjórnir verja fje til dýrtiðarhjálpar samkvæmt 1—4. gr., skal einkum verja því til kaupa á brýnustu nauðsynjavörum. Lána má einstaklingum vörurnar með þeim kjörum, sem sveitarstjórn eða bæjarstjórn ákveður, og eins úthluta þeim með niðursettu verði og endurgjaldslaust til þeirra, sem við bágust kjör eiga að búa, enda skoðist hjálpar, sem veitt er á þennan hátt, ekki sem sveitarstyrkur. Frá því er þó sú undantekning, er 6. gr. getur. Aldrei má í neinu sveitar- eða bæjarfjelagi veita minni óendurkræfan styrk til einstaklinga en veittur hefir verið þangað af landssjóði.

III. Á eftir 5. gr. komi ný grein, svo hljóðandi:

Til dýrtiðarhjálpar samkvæmt lögum þessum hefir hver maður rjett í sinni dvalarsveit, án tillits til sveitfesti í venjulegum skilningi. Dýrtiðarhjálpar, sem veitt er sem lán og ekki greiðist af þeim, er hjálparina fær, á tilteknum tíma, getur sveitarstjórn þá talið sveitarstyrk.

IV. 6., 7. og 8. gr. verði 7., 8. og 9. gr.

(C. XXXII, 3).

Nd.

288. Breytingartillaga

við till. til þingsályktunar um skipun launamálanefndar.

Flutningsmaður Björn Stefánsson.

1. Tillagan orðist svo:

Neðri deild Alþingis ályktar að fela fjárveitinganefndinni að taka til íhugunar erindi þau frá ýmsum embættismönnum og starfsmönnum landsins um launabætur, sem komið hafa til Alþingis, og gera tillögur þeim viðvikjandi.

2. Fyrirsögnin orðist svo:

Tillaga til þingsályktunar um launamál.

(B. II, 9).

Nd.

289. Frumvarp

til laga um mótak.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Nú á maður eða hefir umráð á landi, þar sem mótak er aflögu, og er hann þá skyldur til að láta það af hendi til mótaks, eftir því sem nauðsyn er á og eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum. Eigendur eða leigjendur lands eru einnig skyldir til að leyfa að þurka, hlaða upp og geyma í landi sínu mó þann, sem þar er tekinn upp.

Ef ágreiningur verður milli eiganda eða umráðamanns mólands og þess, er óskar mótaks, um, hvort hinn fyrnefndi hafi mótak aflögu og hvort hinum síðarnefnda sje nauðsyn á mótaki á þeim stað, eða hvar í landinu megi þurka og geyma mó, skal hreppsnefnd eða bæjarstjórn, þar sem mólandið er, skera úr, og verður þeim úrskurði eigi áfrýjað. Meðan nægilegt móland er innan takmarka hrepps eða kaupstaðar, er óheimilt mótak utan þeirra takmarka, nema aðiljar sjeu ásáttir um eða miklum mun auðveldara að ná mónum vegna aðdráttá.

2. gr.

Sá, sem þarfnast mótaks og nær eigi viðunanlegum samningum við eiganda eða umráðamann mólands, getur krafist þess af bæjarstjórn eða hreppsnefnd, þar sem hann er búsettur, að hún gefi honum vottorð um, hversu

mikið hann teljist þurfa af mó til 1 árs. Með vottorð þetta getur hann snúið sjer til bæjarfógeta eða sýslumanns og fengið hjá honum kvadda 2 hæfa og óvilhalla menn til að meta gjald fyrir mótak það, er hann þarfnast samkvæmt vottorði hreppsnefndar. Rjett er og, að fleiri sjeu saman um að fá tilnefnda matsmenn, og bæjarstjórn eða hreppsnefnd getur einnig fengið tilnefnda menn til að meta gjald fyrir mótak handa fleiri eða færri af íbúum kaupstaðarins eða hreppsins, eða handa íbúum ákveðins hluta hrepps eða kaupstaðar, en tilgreina skal þá jafnan, hversu mikið ætla megi að þurfi af mó.

3. gr.

Gjald fyrir mótak, þurkun mós, upphleðslu, geymslu, hnausstungu, torf-ristu og átroðning, skulu hinir kvöddu menn meta, eftir gæðum mós, þykt hans, legu mólands og gæðum, og yfirleitt öllu, sem máli skiftir um verðmæti hans og mólandsins. Þó má gjaldið venjulega eigi vera hærra en 10% umfram það gjald, sem tekið var fyrir mótak á þeim stað árið 1917; en hafi enginn mór þá verið tekinn þar, skal hafa hliðsjón af slíku gjaldi á því ári í sama bygðarlagi. Nú er móland leigujarðar tekið samkvæmt lögum þessum, og skiftist gjaldið þá milli landsdrottins og leiguliða, eftir mati sömu manna, nema aðiljar komi sjer saman um skiftinguna.

4. gr.

Sá, sem fær mótak samkvæmt lögum þessum, er skyldur til að ganga þannig frá mógröfum, að skepnum stafi eigi veruleg hætta af.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 10—1000 kr., og fer um mál út af slíkum brotum sem um almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálfríðurinn stendur. Þó skulu ákvæði 3. gr. gilda um gjald fyrir mótak á árinu 1918.

(C, XXVII, 3).

Nd.

290. Tillaga

til þingsályktunar um eftirlaun handa Jóhannesi pósti Þórðarsyni á Ísafirði.

(Eftir siðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða Jóhannesi pósti Þórðarsyni 1000 kr. á ári í þrjú ár eftir að hann lætur af póststörfum.

(C. XIII, 4).

Ed.

291. Þingsályktun

um heimild fyrir landsstjórnina til að greiða Gísla Guðmundssyni meiri laun en heimilað er í fjárlögum.

(Afgreidd frá Ed. 1. júní).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða Gísla Guðmundssyni, gerlafræðingi, 600 kr. á ári af launum þeim, sem í fjárlögum eru ætluð forstöðumanni efnarannsóknarstofunnar í Reykjavík, meðan hann gegnir þeim störfum.

(C. XXII, 5).

Ed.

292. Þingsályktun

um námsstyrk til háskólasveina.

(Afgreidd frá Ed. 1. júní).

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að hækka náms- og húsaleigustyrk háskólanema 1917—1918 um 50% frá því, er í gildandi fjárlögum segir.

(C. XXIV, 4).

Ed.

293. Þingsályktun

um fjárveiting til þess að fá Röntgenstofnuninni ný áhöld.

(Afgreidd frá Ed. 1. júní).

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að verja 6500 — sex þúsund og fimm hundruð — krónum til þess að útvega Röntgenstofnuninni ný áhöld, til viðbótar við þær vjolar, sem keyptar voru þegar stofnunin hófst 1914.

(A. IV, 16).

Ed.

294. Nefndarálit

um frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp það um almenna dýrtíðarhjálp, sem komið er frá háttv. Nd., og komist að þeirri niðurstöðu, að rjett sje að breyta því. Það, sem nefndin hefir við frumv. að athuga, er fyrst og fremst það, að samkvæmt því verði aðgangur vel stæðra sveitar- og bæjarfjelaga að landssjóði til dýrtíðarhjálpar alt of auðveldur, svo að sveitar- og bæjarfjelög geti hæglega náð í styrk þaðan, þótt þess sje engin þörf, en að á hinn bóginn sje aðgangurinn að landssjóði fyrir þau sveitar- og bæjarfjelög, sem erfitt eiga og ekki geta lagt fram fje á móts við hann af eigin ramleik, svo torveldur, að ilt sje við að una. Í öðru lagi má nefna það, að hin fyrirheitna hjálp getur reynst alt of takmörkuð og ófullnægjandi, þótt hún fengist, þar, sem hennar er mest þörf, sje hún fastbundin við 15 kr. hámark á mann í því sveitar- eða bæjarfjelagi, sem hjálpað er. Þegar samin eru lög um almenna dýrtíðarhjálp, verður það að vera eitt af aðaláhersluatriðum þeirra laga, að hjálpin geti orðið að fullum tilætludum notum, og megi því ekki takmarkast af öðru en framkvæmdarvandkvæðunum. Að takmarka hjálpin við fastákveðna, alstaðar jafnt gildandi fjárupphæð á mann, er óheppilegt, bæði vegna þessa, að aldrei verður sagt fyrirfram, hversu langt hjálpin þarf að ná, og vegna þess, að hjálparþörf hinna ýmsu sveitar- og bæjarfjelaga hlýtur að vera og verða mjög mismunandi. Skorður við því, að leitað sje dýrtíðarhjálp af landssjóði ófyrirsynju, virðist því rjettara að reisa á annan hátt, þann hátt að gera hjálpin ekki fýsilegri eða auðfengnari en svo, að hennar sje að eins leitað þegar brýn nauðsyn er til.

Um það, hvort almenn dýrtíðarhjálp skuli veitast sem lán eða sem óendurkræfur styrkur, eru mjög mismunandi skoðanir, og vill nefndin gefa þeim stefnum báðum allfrjálsan taum. Í rauninni fer það eftir kringumstæðum, lundarlagi manna o. fl., hvort heppilegra er. Þeim, sem liggja við sveit og skuldugir eru, getur aukid lánsfje, og þar með auknar skuldir, orðið til eyðileggingar allri viðreisnarvon; öðrum geta lán orðið bæði til stundarljettis og varanlegrar viðreisnar. Úr þessu skera kunnugir best, eftir því sem við á í hverju einstöku tilfelli, og virðist því rjett að leggja úrskurðarvald um það í hendur bæjar- og sveitarstjórna. Er svo tilætl- að í breytingartillögum þeim, er nefndin flytur (á þgskj. 287), að sveitar- og bæjarfjelög geti veitt einstaklingum styrk sem dýrtíðarhjálp, af eigin ramleik, hve nær er þeim sýnist rjett, án þess það skoðist sem sveitarstyrkur í venjulegum skilningi; en að af landssjóði verði lán ekki veitt í þessu skyni, og því síður óendurkræfur styrkur, fyr en mikið sverfur að.

Nánari grein fyrir brtt. verður gerð í framsögu málsins.

Alþingi, 1. júní 1918.

Guðjón Guðlaugsson, Sigurjón Friðjónsson,
form. skrifari og framsögumaður.

M. J. Kristjánsson. Guðm. Ólafsson.

(B. XX, 9).

Nd.

295. Frumvarp

til laga um fólksráðningarstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að setja fólksráðningarstofu í Reykjavík, eftir samráði við Búnaðarfélag Íslands og Fiskiveiðafélag Íslands, til fyrirgreiðslu vinnuviðskiftum í landinu. Laun forstöðumanns ákveður landsstjórnin.

2. gr.

Enn fremur heimilast landsstjórninni vald til að ráðstafa vinnufæru, en atvinnulausu og bjargarvana, fólki, sem ekki verður ráðið í fólksráðningarstofunni eða með frjálsum samningum á annan hátt. Þetta má þó því að eins ske, að stórfeld bjargarvandráði verði, eða vofi yfir, og að eins að fengnu samsýkki stjórnarvalda þeirra sveita eða bæja, sem fólkinu er ráðstafað til.

3. gr.

Hver sá, sem verkafólks er vant, getur snúið sjer til hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða bæjarstjórnar, og þær síðan til fólksráðningarstofunnar, með fyrirspurnir og boð í verkafólk. Sömu leið getur sá farið, sem vinnukraft hefir að bjóða. Samningur, sem sveitarstjórn eða bæjarstjórn gerir samkvæmt fram komnum tilmælum vinnuveitanda og vinnuþiggjanda við fólksráðningarstofuna, er bindandi fyrir hlutaðeigandi einstaklinga.

4. gr.

Þegar mjög iskyggilega lítur út á einhverjum stað um bjargræði fólks, skal hlutaðeigandi bæjarstjórn eða sveitarstjórn gera landsstjórninni aðvart, með ítarlegri skýrslu um, hve margt sje þar af vinnufæru, en atvinnulausu, fólki, og hve mikill hluti þess bjargarvana, svo og um aldur þess og vinnudug. Skýrslu þessa hefir landsstjórnin síðan til leiðbeiningar við ráðstafanir þær, sem hún telur nauðsynlegar.

5. gr.

Landsstjórninni er heimilt að setja verkafólki, er ferðast með skipum, lægri fargjaldstaxta en hinn vanalega. Fargjald fólks, sem ráðstafað er samkvæmt 2. gr., greiðir landssjóður að öllu leyti.

6. gr.

Hver sá, sem ráðstafað er samkvæmt 2. gr., skal skoðaður af lækni og hafa frá honum vottorð um að vera ekki haldinn af næmum sjúkdómi.

7. gr.

Með brot gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálfuófriðurinn stendur.

(B. XIV, 5).

Ed.

296. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Ed. 1. júní. (Sbr. þgskj. 248).

Frá mentamálanefnd Ed.

(Frv. til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík, á þgskj. 120).

Með því að deildin telur, að veðurathuganastöð í Reykjavík þurfi meiri undirbúning og áætlanir um kostnað og annað heldur en nú eru fyrir hendi, og eðlilegast er, að landsstjórnin á sínum tíma annist þann undirbúning, þá tekur hún fyrir næsta mál á dagskrá.

(C. XXX, 2).

Ed.

297. Tillaga

til þingsályktunar um dýrtíðaruppbót handa barna- og lýðskólanum í Bergsstaðastræti í Reykjavík.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita barna- og lýðskólanum í Bergsstaðastræti í Reykjavík dýrtíðaruppbót fyrir árið 1917 og framvegis, eins og öðrum lýðskólum og alþýðuskólum, er dýrtíðarupphótar njóta úr lands-sjóði.

(C. XXXII, 4).

Nd.

298. Tillaga

til þingsályktunar um launamál.

(Samþ. í Nd. 1. júní).

Neðri deild Alþingis ályktar að fela fjárveitinganefndinni að taka til íhugunar erindi þau frá ýmsum embættismönnum og starfsmönnum landsins um launabætur, sem komið hafa til Alþingis, og gera tillögur þeim viðvikjandi.

(B. XXVIII, 1).

Nd.

299. Frumvarp

til laga um frestun á framkvæmd laga nr. 45, 20. okt. 1913, um bjargráðasjóð Íslands.

Flutningsmenn: Pjetur Ottesen og Pjetur Þórðarson.

1. gr.

Frestað skal fyrst um sinn framkvæmd laga nr. 45, 20. okt. 1913, um bjargráðasjóð Íslands.

2. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1919.

Greinargerð.

Erfiðleikar þeir, sem nú eru á öllum sviðum og fara daglega vaxandi, gefa fylstu ástæðu til þess að fresta fyrst um sinn framkvæmd þessara laga og ljetta af þjóðinni þeim álögum, sem lagðar eru á herðar henni með þessum lögum.

(A. V, 7).

Nd.

300. Rökstudd dagskrá

feld í Nd. 1. júní.

Flutningsm.: Sigurður Stefánsson.

(Frv. til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna, lögum 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, og lögum 20. okt. 1913, um hagstofu Íslands, á þgskj. 5).

Með þeirri áskorun til landsstjórnarinnar, að hún taki alt launamálið til rækilegrar meðferðar og leggi fyrir næsta Alþingi frumvarp til almennra launalaga, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskránni.

(B. VI, 7).

Nd.

301. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 3. júní. (Sbr. þgskj. 271).

Frá allsherjarnefnd Nd.

(Frv. til laga um skipamiðla, á þgskj. 173).

Deildin væntir þess, að stjórnin athugi, hvort eigi sje þörf á lagaákvæðum um verslunar- og siglingamiðla, og ef hún telur slíka þörf fyrir hendi, að hún þá leggi fyrir næsta reglulegt Alþingi frv. til laga í þá átt. Í von um þetta tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. XIX, 3).

Ed.

302. Frumvarp

til laga um viðauka við lög 11. desember 1891, um samþykktir um kynbætur hesta.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Bannað er að láta graðfola eldri en $1\frac{1}{2}$ árs ganga lausa innan um hross á afrjettum eða í heimahögum. Hittist slíkur hestur gæslulaus annarsstaðar en í heimalandi eiganda eða geymanda, skal fara með hann sem óskilafje.

Þó er heimilt í samþykkt að gera undantekningar um graðhesta, sem ætlaðir eru eða notaðir til undaneldis, samkvæmt löggilttri samþykkt eftir lögum frá 11. des. 1891, eða í hrossaræktarfelögum.

2. gr.

Heimilt er í samþykkt samkvæmt lögum frá 11. des. 1891 að ákveða, að eldri graðhesta en $1\frac{1}{2}$ árs, er hittast gæslulausir, samkvæmt 1. gr., og ekki eru ætlaðir eða notaðir til undaneldis, megi gelda á kostnað og ábyrgð eiganda eða geymanda.

3. gr.

Í þeim hreppum, sem hrossaræktarfelög eru stofnuð í og starf-rækt, er heimilt að fela þeim eftirlit það, sem þarf til þess að ákvæðum löggilttrar samþykktar sje gætt, enda hafi slík felög sett sjer lög og kosið stjórn, og lúti eftirliti Búnaðarfelags Íslands.

4. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, 10—100 kr., er renni í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið, en til hrossaræktarfelaga, þar sem þau eru til og starfa.

5. gr.

Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, skulu rekin sem almenn lögreglumál.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 74, 14. nóvember 1917, um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþýktir um kynbætur hesta.

(A. X, 4).

Ed.

303. Frumvarp

til laga um dýrtíðar- og gróðaskatt.

(Eftir 3. umr. i Nd.).

1. gr.

Þeir, sem hafa yfir 50000 kr. árstekjur, skulu, auk tekjuskatts þess, er ræðir um í lögum nr. 23, 14. des. 1877, og lögum nr. 54, 26. okt. 1917, greiða dýrtíðar- og gróðaskatt eins og hér segir:

Af tekjum frá 50000 kr. að 55000 kr. 5%

— — — 55000 — — 60000 — 5½%

— — — 60000 — — 65000 — 6%

og síðan eykst skatturinn um ½ af hundraði á hverjum 5 þúsundum, uns hann er orðinn 10 af hundraði, sem greiðist af tekjum, er nema 100000 kr. eða meiru.

Skattur telst eigi af minna en heilu hundraði.

2. gr.

Um ákvörðun teknanna, skattskrár, skattskyldu, kærur yfir skatti og viðurlög við rangri skýrslu um tekjur, fer eftir ákvæðum laga þeirra, sem getur um í 1. gr.

3. gr.

Skatt samkvæmt lögum þessum ber sýslumönnum og bæjarfógetum að innheimta á manntalsþingum, í fyrsta sinn 1919 af tekjum ársins 1917, og fer um reikningsskil eins og stjórnarráðið ákveður.

4. gr.

Lög þessi gilda til ársloka 1921.

(A. VIII, 8).

Ed.

304. Frumvarp

til laga um stimpilgjald.

(Eftir 2. umr. i Ed.).

I. Almenn ákvæði.

1. gr.

Þá er skjöl þau, sem um ræðir í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd af embættismanni, sem til þess er bær, eða stofnunum þeim, er ræðir um í 7. gr., á hann eða þær að sjá um, að þau sjeu stimpluð eins og fyrir er mælt í lögum þessum, á kostnað þess manns, sem biður um að skjalið sje útgefið eða afgreitt.

2. gr.

Stjórnarráðið lætur búa til stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hvernig haga skuli sölu á stimpilmerkjum. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2 af hundraði af þeirri upphæð, sem inn kemur við sóluna.

Stjórnarráðið hefir heimild til þess að láta búa til pappír með áletruðu stimpilmerki, og má nota hann í stað stimpilmerkja.

Pangað til stimpilmerki eru útveguð, ákveður stjórnarráðið með reglugerð, hvernig stimpluninni skuli hagað.

3. gr.

Engin áhrif hefir það á stimpilskylduna, hve nær eða hvar skjal er útgefið eða hvar útgefandi á heima. Við útreikning stimpilgjaldsins gilda þessar almennu reglur:

- a. Þegar stimpilgjald skal reiknað sem hundraðsgjald eftir verðhæð skjalsins, færast það niður í tölu, sem er deilanleg með 5, en má þó eigi vera minna en 10 aurar.
- b. Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi þar, sem samningar fara fram. Ef um farmskirteini er að ræða, skal miða stimpilgjaldið við söluverð vörunnar með umbúðum, fluttrar um borð í skip (fob) á þeirri höfn, er hún fyrst fer frá, eða söluverð erlendis (cif), að frádregnu flutnings- og ábyrgðargjaldi til útlanda, svo og miðilsgjaldi. Sendandi vöru er skyldur til að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um söluverð og söluskilmála. Ef vara sú, sem farmskirteini ræðir um, er send óseld, skal lögreglustjóri ákveða stimpilgjaldið, eftir því sem ætla má, að varan sje verð með umbúðum, flutt um borð.

- c. Í afsals- og afhendingarskjölum og leigusamningum, sem þinglesin eru, skal ávalt tilfæra kaupverð, leigumála eða andvirði, sem fyrir rjettindin kemur.

Nú inniheldur stimpilskytt skjal eigi nægilegar upplýsingar um verðmæti skjalsins, og getur valdsmaður eða hlutaðeigandi stofnun þá heimtað af samningsaðiljum nákvæmari upplýsingar eða álit þeirra um það, eins og þeir hyggja sannast og rjettast, og afgreiðist þá skjalið eigi fyrir en fengnar eru þær upplýsingar, er nægar þykja.

- d. Nú hljóðar stimpilskytt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tíniabil, sem ekki er styttra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknað af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, skal stimpilgjaldið vera af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni.

Ef greiðsla er áskilin um æfilið einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu fimmföldu; ef árgjaldið er mismunandi, skal taka meðalgjaldið.

II. Um stimpilgjald einstakra skjala.

4. gr.

Með 1% af verðhæðinni skal stimpla neðangreind skjöl:

- a. *Afsalsbrjef fyrir fasteignum og skipum*, þar með talin afsöl við fógetagerðir, skifti eða uppboð, svo og öll önnur skjöl um sölu fasteigna og skipa, hvort heldur eru kaupsamningar, makaskiftabrjef, gjafabrjef, próventusamningar eða önnur slík skjöl. Enn fremur erfðafestubrjef, ef þau veita kaupanda rjett til að selja eða veðsetja eignina. Ef giftingarvottorð, erfðaskrá eða önnur slík skjöl eru þinglesin sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema því að eins, að endurgjald sje áskilið til meðerfingja eða annara, því þá skal reikna stimpilgjald sem að framan greinir eftir endurgjaldinu.

Að öðru leyti skal reikna stimpilgjaldið fyrir öll slík heimildarskjöl eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í brjefinu. Með kaupverðinu skal telja veðskuldir og aðrar kvaðir, sem kaupandi eða rjettþegi tekur að sjer. Föst kúgildi teljast með í kaupinu eða afsalinu, en fylgi því annar fjenaður eða lausafje, og verðhæð þess er sönnuð áður en skjalið er þinglesið, skal ekkert stimpilgjald greiða af því.

Þegar kaupsamningur er þinglesinn, má þinglesa afsalsbrjef til sama kaupanda, án þess það sje stimplað á ný. Ef heimildarbrjef er framselt, er það skoðað sem sjerstakt afsalsbrjef og stimplað svo.

- b. *Skjöl, sem heimila rjett til fiskveiða eða veiðirjettindi, leggja ítök, iskyldur eða kvaðir, á annars manns fasteign*, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjald eftir endurgjaldinu. Ef ekkert endurgjald er greitt eða áskilið, skal stimpla skjalið sem yfirlýsingu. Framsal á þessum rjettindum skal stimpla á sama hátt sem segir í staflíð a. um framsal heimildarbrjefa.

- c. *Farmskirteini* (konnossement) um vörur, sem senda á til útlanda. Afgreiðslumenn skipa eru skyldir til að sjá um, að lögreglustjóra eða umboðsmanni hans sjeu afhent farmskirteini til stimplunar áður en skip lætur úr höfn þar sem vara er tekin.

Afsalsbrjef og önnur heimildarbrjef fyrir skipum skal stimpla um leið og skip eru skrásett, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru afhent til þinglestrar.

5. gr.

Með $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni skal stimpla þessi skjöl:

- a. *Kaupmála*, um leið og þeir eru staðfestir, eða, þegar staðfestingar þarf eigi, þá þegar þeir eru þinglesnir. Stimpilgjaldið skal reikna eftir verðhæð þess, sem haldið skal utan fjárfjelags af annars eða beggja hálfu.
- b. *Fjelagssamninga*, um leið og þeir eru staðfestir eða þinglesnir. Gjaldið skal reiknað eftir fjárupphæð þeirri, sem lögð er í fjelagið þegar staðfestingar er leitað, þó eigi lægra en 10 krónur. — Sje fasteign eða skip afhent fjelaginu til eignar eða umráða, skal þó reikna stimpilgjaldið 1% af verðhæðinni, en þegar svo stendur á, má þó þinglesa samninginn eða skrásetja hann sem eignarheimild, án frekara stimpilgjalds. Nú leggur einn fjelagi fram peningaupphæð eða peningagildi, en annar persónulega vinnu, og skal þá meta hana jafna peningaframlaginu, nema öðruvísi sje ákveðið í samningnum; sjeu peningaframlög eigi jafnhá, skal telja vinnuna jafna lægsta framlaginu. Nú hljóðar samningur eigi um nein framlög, heldur að eins um persónulega vinnu fjelaga í einhverjum arðsömum tilgangi, og skal þá stimpla hann með 10 krónum.

Ef fjelagar leysa upp fjelag sitt, og skjal um það er þinglesið eða skrásett sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal stimpla það sem eignarskjal, ef fasteignin eða skipið fellur til annars en þess, sem eftir stimpluðu heimildarskjali hefir lagt það í fjelagið; ella skal skjalið stimpla sem yfirlýsingu.

- c. *Öll skuldabrief*, hvort sem þau eru trygð með veði eða eigi, ef þau eru þinglesin, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.

Stimpilgjaldið skal reikna eftir upphæð skjalsins. Sje veðrjettur stofnaður fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlast til að tryggja.

- d. *Framsal á skjölum þeim*, sem nú voru nefnd undir staðlið c., ef framsalið er þinglesið, hvort sem framsalið er ritað á sjálft skjalið eða á sjerstakt skjal. Stimpilgjaldið skal reikna eftir þeirri skuldarupphæð, sem framseld er, eða veðrjetti þeim, sem framseldur er.
- e. *Yfirlýsingu á skyldum skuldunauts til annars*, ef skjalið er þinglesið, jafnvel þótt yfirlýslingin sje rituð á skjal, sem áður hefir verið stimplað.

6. gr.

Eftirnefnd skjöl og brjef skal stimpla með föstu gjaldi:

- a. *Yfirlýsingar*, sem eru þinglesnar eða skrásettar, skal stimpla með einni krónu, ef þær falla ekki undir nein ákvæði, sem nefnd eru að framan.

- b. *Borgarabréf til verslunar* með 100 krónum. Skipstjóraskirteini með 10 kr. og stýrimannsskirteini með 5 kr. Sveinsbréf með 4 krónum. Mála-færslumannsleyfi með 50 krónum.
- c. *Leyfisbréf, sem stjórnarráðið* eða *valdsmenn* gefa út, skal stimpla svo sem hjer segir:

Einkaleyfis-veitingabréf með 50 krónum. *Leyfisbréf til undanþágu* frá skilyrðum, sem sett eru í einkaleyfis-veitingabréfum, með 25 krónum; önnur leyfisbréf með 5 krónum.

- d. *Embættisveitingabréf* eða *sýslanabréf*, sem stjórnarvöld veita, skal stimpla þannig: Ef árslaunin eru ekki yfir 1000 krónur, með 2 krónum, ef launin eru frá 1000 kr. til 2000 kr., með 4 krónum, ef þau eru frá 2000 kr. til 3000 kr., með 8 krónum, ef þau eru frá 3000 kr. til 4000 kr., með 12 krónum, og sju þau þar yfir (4000 kr.) með 20 krónum.
- e. *Mælingarbréf* skipa frá 12—30 tons með 1 krónu, frá 30—100 tons með 2 krónum, og sju þau þar yfir, með 5 krónum.
- f. *Útdrætti, afrit og vottorð*, sem einstakir menn biðja um úr dómsmálabókum, skiftabókum, uppboðs- og notarialbókum, veðbókum, skipaskráningarbókum, firmaskránni og vörumerkjaskránni, skal stimpla með 50 aurum. Sama stimpilgjald skal greiða fyrir notarialgerðir og notarialvottorð, hvers konar sem eru, þar á meðal notarialvottorð um undirskrift, um stefnubirtingu, afsögn á vixli o. s. frv.

Fullkomnar dómsgerðir eða aðrar rjeltargerðir *in forma* fyrir hjer-aðsrjetti skal stimpla með 2 krónum. Þingsvitni skal stimpla með 1 krónu. Stimpilfrjáls eru þó þingsvitni, sem tekin eru til þess að öðlast verðlaun fyrir björgun frá druknun, eða þegar slys ber að höndum.

- g. *Löggiltar verslunarbækur* skal stimpla með 2 krónum.
- h. *Kvaðning utanrjettar* skal stimpla með 1 krónu.
- i. *Byggingarbréf og leigusamninga* skal stimpla með 3 krónum, ef ársleigan, margfölduð samkvæmt 3. gr. d, fer eigi yfir 1000 kr., með 10 krónum ef hærri fer.
- j. *Erfðaskrár, dánargjafir og gjafarfa* skal stimpla með 5 krónum.

Ákvæði um, að ekkja skuli sitja í óskiftu búi, skal stimpla með 1 krónu, ef þau eru sjerstaklega gerð. Erfðaskrá skal stimpla þegar arfleiddi deyr.

7. gr.

Vixlar, allar ávísanir, nema tjeckar, og skuldabréf, sem eigi á að þinglesa, stimplast eftir upphæð þeirra eins og hjer segir, þegar verðbréf þessi eru seld bönkum eða öðrum lánsstofnunum eða send þeim til samþykktar eða innheimtu:

200 kr. eða minna	með 20 aur.
Frá 200— 400 kr.	— 40 aur.
— 400— 600 —	— 60 —
— 600— 800 —	— 80 —
— 800—1000 —	— 1 krónu.

Sje upphæðin hærri, skal stimpla skjöl þessi með 1 krónu af þúsundi eða broti úr þúsundi.

Erlendir víxlar og ávísanir eru þá fyrst stimpilskyldir, er þeir eru samþykktir, og víxlar og ávísanir, sem eiga að greiðast við sýningu, um leið og þeir eru innleystir.

Endurnýjaður víxill telst nýr víxill.

Nú hljóðar víxill eða ávísun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir bankagangverði þeirrar myntar hjer á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram.

Stofnanir þær, sem nefndar eru í þessari grein, annast innheimtu stimpilgjaldsins og afgreiðslu þess í landssjóð, samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur.

8. gr.

Öll önnur skjöl en þau, er nú hafa verið nefnd, eru stimpilfrjáls; svo eru og undanþegnar stimpilgjaldi þær bækur, brjef og skuldbindingar, sem um getur í 14. gr. laga nr. 11, 7. júní 1902, um heimild til að stofna hlutafjelags-banka á Íslandi.

Sömu undanþágu hefir Landsbanki Íslands.

Ekkert skjal stimplast nema einu sinni, nema á það sje ritað framsal eða annað, er hefir sjálfstæða stimpilskyldu í för með sjer.

III. Ýms ákvæði.

9. gr.

Þegar skjal, sem er stimpilskyldt samkvæmt framanskráðum reglum, er afhent embættismanni eða öðrum, er innheimta á stimpilgjald samkvæmt 7. gr., skal hann skýra hlutaðeiganda frá upphæð stimpilgjaldsins, eða ef ekki er hægt að reikna það út, heimta þegar nauðsynlegar upplýsingar í því efni, sbr. þó 3. gr. b. Skal það vera aðalregla að greiða stimpilgjaldið þegar í stað. Nú er stimpilgjald eigi greitt þegar í stað, og má eigi synja um stimplun skjalsins og afgreiðslu að heldur, ef það getur valdið hlutaðeiganda rjettarmissi eða verulegum óþægindum, og skal þá innheimtumaður innheimta gjaldið síðar. Eigi má heldur fresta afgreiðslu skjals af því að innheimtumaður tortryggir upplýsingar þær, er liggja til grundvallar fyrir verðhæðinni; en þegar svo stendur á, getur hann látið virðingu fram fara af kvöddum mönnum. Meti þeir verðmæti skjalsins að minsta kosti 10% hærra en skýrt var frá, skal sá, er stimpilskyldan hvílir á, borga virðingarkostnaðinn; ella greiðist hann úr landssjóði.

10. gr.

Nú verður uppvíst, að stimpilskyldu skjali er skotið undan stimplun, eða verðhæð skjals, sem er stimpilskyldt, sett lægri en rjett er, til þess að

svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru visvitandi gefnar í sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið eða gjaldmunurinn. Sektina ákveður lögreglustjóri með úrskurði, er áfrýja má til æðri rjettar.

Sömu ábyrgð skal sá sæta, sem til þess að komast undan stimpilgjaldi á erfðaskrá lætur fyrirfarast að leggja hana fram við skifti eða sýna hana skiftaráðanda áður til stimplunar.

Ef afgreiðslumaður lætur fyrirfarast að sjá um, að farmskirtetni sje afhent til stimplunar, varðar það sektum, alt að 5000 kr.

11. gr.

Ábyrgð á því, að stimpilskyldt skjal sje stimplað, ber sá, er innheimta á gjaldið. Um sektir fyrir vanrækslu í því efni fer eftir ákvæðum 144. greinar hinna almennu hegningarlaga 25. júní 1869.

12. gr.

Sektir og ógoldin stimpilgjöld má taka lögtaki. Gjöld þessi hafa sama forgöngurjett sem önnur gjöld til landssjóðs.

Sá einn svarar til sekta, sem gerst hefir sekur í brotinu.

Ábyrgð á greiðslu stimpilgjalds af einkaskjölum bera þeir, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutaðeigandi stjórnarvalds á því. Ábyrgð á stimpilgjaldi annara skjala ber sá, er biður um afgreiðslu. Sektirnar renna í landssjóð. Stjórnarráðið getur fært sekt niður, eða enda látið hana falla alveg niður, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

13. gr.

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem löglegur innheimtumaður stimpilgjalds gerir um stimpilskylduna eða upphæð gjaldsins, má áfrýja til stjórnarráðsins, en þó er eigi að siður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

14. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda fyrst um sinn til ársloka 1921. Þau varða allar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðst eftir að þau koma í gildi, án tillits til þess, hve nær skjalið er sett og samið. Þegar stimpilfrjáls skjöl eru afhent til afgreiðslu vegna framsals eða áteiknana, skal reikna stimpilgjaldið eingöngu eftir framsalinu og áteiknaninni.

(B. II, 10).

Nd.**305. Framhaldsnefndarállt**

um frv. til laga um mótak.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin vill eigi gera ágreining út af breytingum þeim, sem háttv. Ed. hefir gert á frv. þessu, og leggur því til, að frv. verði samþykkt óbreytt, en í framsögu mun verða gerð grein fyrir, hvernig skilja beri brtt. Ed.

Alþingi, 4. júní 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.

Magnús Guðmundsson,
skrifari og framsögum.

Pjetur Ottesen.

Þorleifur Jónsson.

(C. XXXVI, 1).

Nd.**306. Tillaga**

til þingsályktunar um uppgjöf á eftirstöðvum af láni úr landssjóði til Fiskifjelags Íslands til steinoliukaupa.

Flutningsm. Matthías Ólafsson.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita Fiskifjelagi Íslands uppgjöf á 2988,60 kr. eftirstöðvum af láni, sem landsstjórnin veitti fjelaginu árið 1915 til steinoliukaupa.

(A. VII, 5).

Nd.

307. Frumvarp

til laga um tekjuskatt og lóðargjöld í Reykjavík.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

I. kafli.

Um tekjuskatt.

Skattskylda.

1. gr.

Tekjuskatt skal greiða í bæjarsjóð samkvæmt ákvæðum þeim, er hjer fara á eftir:

Af tekjum frá og með	300 kr. að	800 kr.	1 ^o / _o
— — — — —	800 — —	1100 —	1 ¹ / ₄ ^o / _o
— — — — —	1100 — —	1400 —	1 ¹ / ₂ ^o / _o
— — — — —	1400 — —	1700 —	1 ³ / ₄ ^o / _o
— — — — —	1700 — —	2000 —	2 ^o / _o
— — — — —	2000 — —	2300 —	2 ¹ / ₄ ^o / _o
— — — — —	2300 — —	2600 —	2 ¹ / ₂ ^o / _o
— — — — —	2600 — —	2900 —	2 ³ / ₄ ^o / _o
— — — — —	2900 — —	3200 —	3 ^o / _o
— — — — —	3200 — —	3500 —	3 ¹ / ₄ ^o / _o
— — — — —	3500 — —	3800 —	3 ¹ / ₂ ^o / _o
— — — — —	3800 — —	4100 —	3 ³ / ₄ ^o / _o
— — — — —	4100 — —	4500 —	4 ^o / _o
— — — — —	4500 — —	5000 —	4 ¹ / ₂ ^o / _o
— — — — —	5000 — —	5500 —	5 ^o / _o
— — — — —	5500 — —	6000 —	5 ¹ / ₂ ^o / _o
— — — — —	6000 — —	6500 —	6 ^o / _o
— — — — —	6500 — —	7000 —	6 ¹ / ₂ ^o / _o
— — — — —	7000 — —	8000 —	7 ^o / _o
— — — — —	8000 — —	9000 —	7 ¹ / ₂ ^o / _o
— — — — —	9000 — —	10000 —	8 ^o / _o
— — — — —	10000 — —	12000 —	8 ¹ / ₂ ^o / _o
— — — — —	12000 — —	15000 —	9 ^o / _o
— — — — —	15000 — —	20000 —	9 ¹ / ₂ ^o / _o
— — — — —	20000 — —	30000 —	10 ^o / _o
— — — — —	30000 — —	40000 —	11 ^o / _o
— — — — —	40000 — —	50000 —	12 ^o / _o
— — — — —	50000 — —	75000 —	13 ^o / _o
— — — — —	75000 — —	100000 —	14 ^o / _o
— — — — —	100000 —	og þar yfir —	15 ^o / _o

Af öllum tekjum skal því slept, sem afgangs verður þegar tekjuhæðinni er deilt með 50. Af lægri tekjum en 300 kr. greiðist eigi skattur.

2. gr.

Ef þörf gerist til þess að ná samræmi milli tekjuskattsupphæðar þeirrar, er greiða skal eitthvert ár, og tekjuskattsupphæðar þeirrar, er bæjarstjórn hefir áætlað á fjárhagsáætlun fyrir það ár, má lækka eða hækka hundraðstölur þær, sem ákveðnar eru í 1. gr., með því að margfalda þær allar, hverja fyrir sig, með sömu hreyfitölu. Hreyfitala þessi má aldrei vera lægri en 0,60 og aldrei hærri en 1,40, nema $\frac{2}{3}$ hlutar bæjarstjórnar samþykki og stjórnarráðið staðfesti.

3. gr.

Skattinn greiða:

1. Allir þeir, sem búsettir eru í Reykjavík, og það eins þótt þeir dvelji um sjundarsakir utan bæjar, hér á landi eða í útlöndum, án þess að flytja sig búferlum úr bænum.

2. Sjerhver sá einstaklingur, fjelag eða stofnun, sem rekur arðsama atvinnu eða starfrækslu í bænum 4 mánuði ársins eða lengur, þótt ekki eigi heimili í bænum.

3. Öll hlutafjelög, samlagshlutafjelög og önnur fjelög með takmarkaðri ábyrgð, sem heimilisfang eiga í bænum, nema tekjuafgangi sje einungis varið til velgerðar eða mannúðarfyrirtækja. Enn fremur framleiðslufjelög, samvinnufjelög, pöntunarfjelög og önnur slík fjelög með heimilisfangi í bænum, sem hafa þann tilgang að starfa til efnahagsmuna fyrir fjelagana, og það eins þótt afrakstur sá, sem verða kann af starfseminni, sje eigi allur eða að hluta talinn fjelaginu sem slíku til tekna, samkvæmt fyrirkomulagi því, sem er á starfsemi þess og reikningsfærslu. Stofnanir þær, er hér voru nefndar, en ekki eru heimilisfastar í bænum, greiða skatt, ef þær ástæður eru fyrir hendi, sem getið er í 2. lið. Umbodsmenn utanbæjarfjelaga bera einnig ábyrgð á skattgreiðslunni.

4. gr.

Undanþegnir skattskyldu eru þeir menn, fjelög eða stofnanir, sem samkvæmt ákvæðum gildandi laga eða venju eru sjerstaklega undanþegnir skattskyldu til bæjarins.

5. gr.

Með þeim undantekningum og takmörkunum, sem síðar greinir, teljast allar árstekjur skattgreiðanda til skattskyldra tekna hans, hvort sem þær eru fengnar í bænum eða ekki og hvort sem um er að ræða peninga eða fjármuni, sem metnir verða til peninga, svo sem tekjur:

a. Af sjávarútvegi, siglingum, verslun, verksmiðjuíðnaði, iðnaði, handiðn, jarðrækt eða sjerhverri annari atvinnu eða starfsemi; enn fremur allar tekjur, sem telja má endurgjald fyrir starfsemi í þágu vísinda, lista og bókmenta, eða fyrir vinnu, greiða eða aðstoð, hvernig sem henni kann að vera varið.

b. Af hverskonar leigu af fasteign eða lausafje, eða rjetti til að nota

fast eign eða lausafje annara án endurgjalds. Húsnæði það, sem eigandinn býr sjálfur í, telst honum til tekna, eftir þeirri leigu, sem hann hefði getað fengið fyrir það ef hann hefði leigt það öðrum.

c. Af embætti eða stöðu, svo sem föst laun, aukatekjur, embættisbústaður, landauragjald, jarðarafnot, endurgjald fyrir skrifstofukostnað (sbr. 7. gr. b. að því er snertir skrifstofukostnað embættismanna), enn fremur af eftirlaunum, biðlaunum, gjöfum, styrkveitingum, lifeyri, hverju nafni sem nefnist, próventu og öðru slíku.

d. Af vöxtum eða arði af hverskonar skuldabréfum, hlutabréfum og öðrum innlendum eða útlendum verðbréfum, af kröfum manna á hendur öðrum og af fje, er maður hefir lánað öðrum, utanlands eða innan, hvort sem er gegn veði eða skriflegri skuldbindingu eða ekki.

e. Af happdrætti, spilum, veðfje og öðru slíku.

Að því er snertir utanbæjarfjelög og þá skattgreiðendur, sem taldir eru í 3. gr. 2. lið, koma að eins þær tekjur til greina, sem nefndar eru í þeim lið.

6. gr.

Til tekna telst ekki:

a. Sá eignaauki, sem stafar af því, að fjármunir skattgreiðanda hækka í verði — hins vegar kemur ekki heldur til frádráttar tekjum, þótt slíkir fjármunir lækki í verði —, eigi heldur tekjur, sem stafa af sölu á eignum skattgreiðanda (þar með talin verðbrjef), nema slík sala falli undir atvinnurekstur hlutaðeigandi skattgreiðanda, t. d. fasteignasala sem atvinnurekstur, eða salan fer fram í gróðavonarskyni; þegar svo stendur á, telst verslunarhagnaðurinn af sölu til tekna, og eins getur tap á sölu komið til frádráttar tekjum skattgreiðanda.

b. Eignaauki, sem stafar af arftöku, fyrirframgreiðslu upp í arf, fallinn eða ófallinn, af giftingu, útborgun lífsábyrgðar, brunabóta og þess háttar.

c. Tekjur, sem stafa af eyðslu höfuðstóls eða lántöku.

d. Dagpeningar og endurgreiðsla ferðakostnaðar, hvorttveggja við vinnu í þarfir hins opinbera, sem er þess eðlis, að skattgreiðandi verður að dvelja utan bæjarins.

Eignaauki sá, sem um ræðir í staflíð a. og b., og eignarýrnun sú, sem verðrýrnun fjármuna leiðir af sjer, kemur þess vegna að eins til greina að svo miklu leyti sem arður sá, er eignirnar gefa, hefir aukist eða minkað, og þá að eins upphæð sú, sem arðsaukinn eða arðsrýrnunin nemur.

7. gr.

Þegar reikna skal skattskyldar tekjur ber að draga frá:

a. Þau gjöld, sem á árinu ganga til að afla teknanna, halda þeim við og tryggja þær, þar á meðal vextir af skuldum, er af atvinnu eða fyrirtæki stafa beinlínis, svo og aukaútsvar, er lagt kynni að vera á atvinnu gjaldþegns, sem annarsstaðar er rekin.

b. Frá embættistekjum skrifstofukostnað og aðrar lögmæltar kvaðir, er embættinu fylgja.

c. Að því er snertir þau fjelög, sem heima eiga í bænum og nefnd

eru í 3. gr. 3. lið, ber að draga frá tekjunum 5% af innborguðu hlutafje eða stofnfje.

d. Samkvæmt kröfu skattgreiðanda ber enn fremur að draga frá þann hluta teknanna, sem aflað er í öðru bæjar- eða sveitarfjelagi og hann sannar að hann greiði af löglegt útsvar þar.

Ákveða má samkvæmt reglugerð þeirri, sem nefnd er í 41. gr., hvort og að hve miklu leyti ber að taka tillit til endurtryggingar, þegar ákveða skal skattskyldar tekjur útlendra ábyrgðarfjelaga.

Tekjur framleiðslufjelaga, samvinnufjelaga, pöntunarfjelaga og annara slikra fjelaga, sbr. 3. gr. 3. tölul., 2. málsl., ákveður skattaráð þannig, að fjelaginu sje gert sem hreinar tekjur sá hundraðshluti af viðskiftaveltu fjelagsins það ár, sem skatturinn er miðaður við, sem telja má að samsvari hagnaði þeim, er fjelagsmenn hafa haft af starfsemi fjelagsins. Þessi hundraðshluti skal ákveðinn að fengnum upplýsingum stjórnenda fjelagsins um viðskiftaveltuna og þau önnur atriði, sem stjórnendurnir óska að gefa upplýsingar um, og má hann aldrei fara fram úr 10% af viðskiftaveltunni.

Tekjur þær, sem samkvæmt framanskráðu koma til greina við ákvörðun skatts, eru skattskyldar án tillits til þess, hvernig þeim er varið, þar af leiðandi jafnt hvort sem skattgreiðandi ver þeim sjer eða heimili sínu til viðurværis, til hjúahalds, til nytsemdar eða munaðar, til að afla sjer fjár, til umbóta á eignum sínum, færa út atvinnu sína eða arðsöm fyrirtæki, til gjafa eða á annan hátt, þar á meðal til lífsábyrgðar eða annarar persónutryggingar.

8. gr.

Tekjur hjóna, er samvistum eru, skulu saman taldar til skattgjalds, enda þótt sjereign sje eða sjeratvinna, enda ábyrgist bóndi skattgreiðslu. Rjett er bónda eða erfingjum hans að krefjast endurgjalds af konu eða erfingjum hennar á þeim hluta skattsins, er að rjettum tölum kemur á sjereign hennar eða sjeratvinnu.

9. gr.

Fyrir hvert barn, sem í byrjun þess almanaksárs, þegar skatturinn er lagður á, er yngra en 14 ára, ber að draga frá tekjunum kr. 150.00, ef börnin eru 1 eða 2, en 200 kr. fyrir hvert barn, sem er umfram tvö.¹

Hundraðsgjald það, sem greiða ber í skatt samkvæmt 1. gr., skal miða við tekjurnar eftir að það, sem talið er í þessari grein, er dregið frá þeim.

Nú verður maður eigi skattskyldur vegna frádráttar samkvæmt þessari gr., og skal hann þá eigi missa kosningarrjett eða kjörgengi í málefnum bæjarins af þeim sökum.

10. gr.

Skattinn ber að miða við tekjurnar næsta almanaksár á undan niðurjöfnuninni, nema annað sje venjulegt rekstrarár í atvinnugrein hlutaðeiganda eða hann gefi sjálfur upp tekjur sínar og sýni jafnframt, að hann noti annað reikningsár en almanaksárið. Þegar þannig er ástatt getur skattaráðið látið það rekstrar- eða reikningsár, sem um er að ræða, koma í staðinn fyrir almanaksárið.

Niðurjöfnun skattsins.

11. gr.

Skattaráðið skal jafna niður tekjuskatti. Í ráðinu skulu vera 7 menn, formaður og 6 menn aðrir. Formaður skal skipaður af ráðherra, að fengnum tillögum bæjarstjórnar, og nefnist hann skattstjóri. Skal hann hafa að árslaunum 4000 kr. Hann annast allan undirbúning undir störf ráðsins og framkvæmdir fyrir þess hönd. Hann skal og skyldur til að annast önnur störf, sem snerta skattamál bæjarins, þau er fyrir hann kunna að vera lögð með lögum og reglugerðum. Skrifstofukostnað fær hann greiddan samkvæmt reikningi.

Af hinum 6 skattaráðsmönnum kys bæjarstjórnin 2 til 6 ára og 2 varamenn, sem taka sæti í ráðinu í forföllum aðalmanna. Fer kosning þessara manna fram í nóvembermánuði og gildir til 6 ára í senn, þannig, að annar fer frá 3. hvert ár. Í fyrsta skifti ræður hlutkesti hvor frá skuli fara.

Hinir 4 skattaráðsmennirnir og 4 varamenn skulu kosnir almennum kosningum til 6 ára í senn, þannig, að 2 fari frá 3. hvert ár. Í fyrsta skifti ræður hlutkesti hverjir fara frá. Þessir skattaráðsmenn skulu og kosnir í nóvembermánuði. Kosningarrjett og kjörgengi til skattaráðsins hafa þeir bæjarbúar, sem kosningarrjett og kjörgengi hafa til bæjarstjórnarinnar, og skal kosningin fara fram og henni hagað á sama hátt og eftir sömu reglum eins og kosning til bæjarstjórnar.

Varamenn eru þeir, sem næstan atkvæðafjöldi fá þeim, sem kjörnir eru, og skal sú atkvæðatala ákveðin eftir sömu reglum sem atkvæðatala hinna kjörnu aðalmanna.

Það er borgaraleg skylda að taka við kosningu í skattaráð, og eru þeir einir undanþegnir þeirri skyldu, sem eru bæjarfulltrúar og þeir, sem eru undanþegnir skyldu að taka við kosningu í bæjarstjórn. Sá, sem hefir setið í skattaráði 6 ár, er eigi skyldur að taka við kosningu á ný, uns sex ár eru liðin frá því að hann gekk úr ráðinu.

Aðalmenn í skattaráði, utan skattstjóra, skulu fá 300 kr. þóknun árlega fyrir starfa sinn. Varamenn skulu fá 8 kr. þóknun fyrir hvern dag, er þeir eru að störfum í skattaráðinu.

Kostnaður við skattaráðið greiðist úr bæjarsjóði.

Formaður ákveður dag og stund fyrir fundi skattaráðsins. Til þess að skattaráð geti lagt á skatt eða kveðið upp úrskurð, svo að gilt sje, verður meira en helmingur skattaráðsmanna að vera viðstaddur.

Í skattaráðinu ræður afl atkvæða úrslitum. Ef atkvæði eru jöfn, ræður atkvæði formanns úrslitum.

12. gr.

Í yfirskaðaráði eiga sæti 5 menn. Formaður ráðsins, er ráðherra skipar, skal hafa leyst af hendi fullkomið lagapróf, er veitir aðgöngu að embættum hjer á landi, er lögfræðingar eiga að skipa. Hina 4 skipar bæjarstjórn með hlutfallskosningu, 2 úr flokki bæjarfulltrúa og 2 utan bæjarstjórnar. Einn varaformaður og 4 varamenn skulu skipaðir á sama hátt, og taka þeir sæti í ráðinu í forföllum hinna. Skipun yfirskaðaráðsmanna og varamanna fer fram í nóvember og

gildir til 6 ára í senn. Nú gengur bæjarfulltrúi, sem er í yfirskattaráði, úr bæjarstjórn, og kys þá bæjarstjórnin annan bæjarfulltrúa í hans stað fyrir það, sem eftir er kjörtímabilsins. Sami maður getur eigi átt sæti í skattaráði og yfirskattaráði á sama tíma.

Það er borgaraskylda að taka við kosningu í skattaráð, og mega þeir einir undan skorast, sem óskýlt er að taka sæti í bæjarstjórn. Sá, sem setið hefir í yfirskattaráði í 6 ár, er eigi skyldur að taka við kosningu á ný, uns 6 ár eru liðin frá því að hann gekk úr ráðinu.

Yfirskattaráðsmenn, aðalmenn og varamenn, skulu fá 8 kr. þóknun fyrir hvern dag, er þeir eru að störfum. Kostnaður við skriftir og brjefasendingar greiðist eftir reikningi. Öll útgjöld greiðast úr bæjarsjóði.

Formaður ákveður fundarstað og fundartíma. Meira en helmingur yfirskattaráðsmanna þarf að vera á fundi, til þess að lögmætur úrskurður verði upp kveðinn.

Í yfirskattaráði ræður afl atkvæða. Ef atkvæði eru jöfn, ræður atkvæði formanns.

13. gr.

Auk skýrslna þeirra, er í lögum um manntal í Reykjavík getur, skal húseiganda eða umboðsmanni hans skylt að láta í tje skýrslu um alla þá, einstaklinga, stofnanir, fjelög, verslanir, atvinnufyrirtæki o. s. frv., sem í húsi hans eru. Skal skýrslan rituð á þar til gerð eyðublöð, er ákveðin verða með sjerstakri reglugerð, er bæjarstjórn semur og ráðherra staðfestir. Skattaráð lætur senda út eyðublöðin, en skila skal þeim aftur, útfylltum og undirrituðum, um leið og manntalsskýrslunum.

Nú flytst maður í hús eftir afhendingu áður nefndrar skýrslu, og skal húseigandi eða umboðsmaður hans þá senda skattstjóra skýrslu um það innan 8 daga. Á sama hátt skal tilkynna brottflutning úr húsi.

14. gr.

Að fengnum þessum skýrslum sjer skattstjóri um, að gerð sje skrá yfir þá menn, stofnanir og fjelög, sem skattskyld eru. Skrá þessi skal samin eftir fyrirmynd, er bæjarstjórnin ákveður, og skal lokið samningu hennar fyrir 31. des. næstan á eftir.

15. gr.

Fyrir 15. jan. ár hvert lætur skattaráðið senda öllum þeim, er vera kynnu skattskyldir, eyðublöð undir skýrsiu um tekjur þeirra og viðskiftaveltu, sbr. 3. gr. 3.lið. Bæjarstjórn býr til fyrirmynd að eyðiblöðum þessum, en ráðherra samþykkir. Skýrslur þessar skulu því næst sendar skattstjóra undirskrifaðar fyrir 1. febrúar næst á eftir. Þó eiga þeir, sem lögum samkvæmt eru skyldir að halda verslunarbækur, rjett á að fresta því að afhenda skattskýrslu sína til loka febrúarmánaðar.

Enn fremur getur skattaráðið, samkvæmt umsókn, í sjerstökum tilfellum gefið skattgreiðendum enn frekari frest, ef þeir sanna, að þeir vegna alveg sjerstakra ástæðna við reikningsfærslu sína geti ekki gefið nákvæma skýrslu um tekjur sínar áður en greindir frestir eru liðnir.

Skattgreiðandi skal sjálfur eða fyrirsvarsmaður hans undirrita skýrslur þær, er í þessari grein segir.

16. gr.

Auk þess, sem segir í 15. gr., skal skattstjóri sjá um, að auglýst sje í tveim viðlesnum blöðum í Reykjavík, eigi seinna en viku fyrir 1. febrúar ár hvert, að skattaráðið byrji ákvörðun tekna gjaldenda 1. febrúar og jafnframt skora á menn að senda skattaráðinu skýrslur um tekjur sínar.

17. gr.

1. febrúar ár hvert eða næsta virkan dag þar á eftir, ef 1. febrúar er helgur dagur, byrjar skattaráðið ákvörðun skattskyldra tekna gjaldenda.

Fyrst skal ákveða tekjur skattaráðsmanna sjálfra, og ber hlutaðeiganda að vikja frá á meðan sú ákvörðun fer fram. Ekki mega skattaráðsmenn heldur taka þátt í skattmati fyrir ættingja sína í beinum ættlegg upp á við eða niður á við, maka sinn eða systkini.

Því næst eru rannsakaðar þær skýrslur skattgreiðenda, sem komið hafa. Ef ætla má, að slík skýrsla sje of lág, skal bjóða hlutaðeiganda að mæta á fundi ráðsins til að láta því í tje upplýsingar eða sannanir, og ákveður ráðið því næst tekjur hans, hvort sem hann hefir mætt eða ekki. Dvelji hann utanbæjar eða ef eigi er kunnugt um dvalarstað hans og hafi hann ekki umboðsmann hjer í bænum, sem ráðinu er kunnugt um, má hækka skattstofn hans, án þess að skylt sje að skora á hann að láta í tje frekari skýringar eða upplýsingar.

Því næst eru ákveðnar tekjur annara skattgreiðenda og skal, ef fullnægjandi upplýsingar og skilriki fyrir tekjum einstakra skattgreiðenda eru ekki fyrir hendi, styðjast við, hvað ætla má að framsfærsla hans sjálfs og heimilis hans muni kosta, miðað við stærð þess og lifnaðarháttu og annað, sem kunnugt er um fjárhagsástæður hans, og hversu atvinnurekstur hans er arðsamur og yfirgripsmikill.

Ef skattaráðsmaður er ósamþykkur ákvörðun tekna einhvers eða þeim grundvallarreglum, sem skattaráðið hefir farið eftir, getur hann bókað mótmæli sín í gerðabókina.

Pegar sjerstakar ástæður, svo sem veikindi, mannslát, erfiðar heimilisástæður og því um líkt, mælir með því, að skattgreiðanda sjeu ekki taldar til skatts allar skattskyldar tekjur hans, getur skattaráðið, samkvæmt umsókn, ákveðið hæfilegan frádrátt á skattskyldum tekjum hans. Slikar ákvarðanir skulu jafnan tilkynntar bæjarstjórn.

18. gr.

Allir embættismenn og aðrir, er opinber störf hafa á hendi, sömu-leiðis stjórnendur banka, váttryggingarfelaga, hlutafjelaga, lánsfelaga, sparisjóða og annara slikra stofnana, eru skyldir að gefa, í fyrirskipuðu, stuttu formi, allar þær skýrslur, er þeir geta í tje látið og mega verða skattaráðinu til leiðbeiningar við starf þess, svo sem skýrslur um starfslaun, skuldabrfef, þinglesin veðskuldabrfef, sparisjóðsinniegn, veðvottorð, fje ómyndugra o. s. frv.

19. gr.

Ákvörðun tekna skal lokið fyrir 10. mars og skal þá jafnframt lokið útreikningi skattsins fyrir hvern gjaldanda, eins og hann mundi verða samkvæmt ákvæðum 1. gr., og samlagningu skattupphæðar allra skattgreiðenda. Skal skattaráðið síðan ákveða hreyfitölu þá, er nota skal samkvæmt ákvæðum 2. gr., þannig, að samtölu-upphæðin á skatti allra skattgreiðenda verði 5–10% hærri en skatturinn allur er áætlaður af bæjarstjórn í fjárhagsáætlun þeirri, er gildir fyrir yfirstandandi skattár. Skal síðan gerður fullnaðarútreikningur á skattinum og tekjuskattskráin samin í samræmi við þetta, samkvæmt fyrirmynd, er bæjarstjórnin setur, og skal því lokið fyrir 15. mars. Þann dag skal leggja fram, samkvæmt auglýsingu, sem áður hefir verið birt, skrá yfir ákvörðun tekna þeirra skattgreiðenda, sem ekki hafa gefið skýrslu sjálfir eða ekki sent slíka skýrslu í tæka tíð. Skrá þessi skal liggja frammi á hentugum stað bæjarbúum til sýnis. Á þessa skrá ber einnig að taka þá, sem skattskyldir eru samkvæmt 3. gr. 3. lið, án tillits til, hvort þeir hafa sent skýrslu eða ekki. Samtímis ber að senda þeim, er sent hafa skýrslu, sem ekki hefir verið tekin til greina, sjerstaka tilkynningu þar að lútandi, og skal þess jafnframt getið, hversu miklar tekjur þeim hafa verið gerðar. Ekki má birta skrá þessa nje hluta af henni í blöðum eða á annan hátt.

Í síðasta lagi 23. mars skal skattaráðið senda borgarstjóra staðfest afrit af tekjuskattskránni til notkunar við innheimtu skattsins.

Frá 15.—31. mars er þeim, sem teknir hafa verið á þessar skrár, heimilt að bera fram kærur sínar viðvikjandi þeim ákvörðunum, sem snerta þá sjálfa. Á sama tíma er sjerhverjum heimilt að kæra það, ef skattskyldum manni hefir verið slept af skránni eða tekjur hans metnar of lágt, svo og hver önnur atriði, sem að einhverju leyti snerta ákvörðun skattsins.

Kærur skal senda skattaráðinu skriflega, og getur hlutaðeigandi krafist þess, að honum verði veitt tækifæri til að gefa munnlega frekari skýringar, sem hann kann að vilja láta í tje. Ber þá að taka slíka kröfu til greina.

20. gr.

1. apríl, eða næsta virkan dag, svo og næstu daga, heldur skattaráðið, ef með þarf, fund, einn eða fleiri, til að rannsaka kærur þær, sem fram hafa komið. Á fund þennan skal boða þá, sem óskað hafa að bera fram frekari skýringar og upplýsingar, sem þeim kann að þykja ástæða til. Hafi komið fram umkvörtun um, að skattskyldum manni hafi verið slept eða tekjur hans taldar of lágt, ber bæði að skýra skattgreiðanda og þeim, sem kært hefir, frá, hve nær þeir skuli mæta fyrir skattaráðinu í tilefni af þessu, ef þeir óska þess.

Pegar skattaráðið hefir rannsakað kærur þær, sem fram hafa komið, ákveður það, hvaða breytingar gera skuli á ákvörðun tekna.

Það sendir þeim, sem skattur hefir verið lagður á eða hann hækkaður á, og þeim, sem sent hafa kærur, sem ekki hafa verið teknar til greina að öllu leyti, skriflega tilkynningu þar að lútandi; einnig skýrir það þeim frá, að þeim sje heimilt, ef þeim sýnist svo, að kæra til yfirskattaráðs, að sú kæra verði að vera skrifleg og að hana verði að senda til yfirskattaráðs innan 14 daga. Skýrsla um úrskurði skattaráðsins á kærum skal jafnframt send borg-

arstjóra. Því, sem um ræðir í grein þessari, skal skattaráðið hafa lokið fyrir 1. maí.

21. gr.

Ef einhver skattgreiðandi vill ekki hlíta úrskurði skattaráðs um kæru sína, getur hann áfrýjað úrskurðinum til yfirskaðaráðs, ef hann gerir það innan 14 daga frá því að skattaráðið hefir sent honum tilkynningu um úrskurð sinn á kæru hans. Enn fremur getur bæjarstjórn áfrýjað úrskurði skattaráðsins til yfirskaðaráðsins, ef hún gerir það innan 14 daga frá því að henni barst skýrsla skattaráðs um úrskurð þess á kærnum.

22. gr.

Yfirskaðaráðið úrskurðar áfrýjunarkæur þær, er fram hafa komið á rjettum tíma. Áfrýjunarkæran skal vera skrifleg og rökstudd og afrit af úrskurði skattaráðsins skal fylgja kærinni, svo og önnur málsskjöl, er skýrt geta málið.

Óski gjaldandi, er kærir, að mæta sjálfur fyrir yfirskaðaráðinu til þess að gefa munnlega skýringu, á hann að gefa það til kynna í sjálfri kærinni, og skal þá veita honum kost á því. Þegar yfirskaðaráð álitur nauðsynlegt, getur það kvatt á sinn fund formann skattaráðs, eða, hafi hann forföll, einhvern annan meðlim ráðsins; við rannsókn mála, er fram koma frá bæjarstjórn, skal ráðið kveðja til fundar formann skattaráðs.

Ef yfirskaðaráðsmaður hefir sjálfur áfrýjað kæru, ber honum að vikja frá meðan ákvörðun er tekin um þá kæru. Yfirskaðaráðsmenn mega eigi heldur taka þátt í úrskurði á kærnum út af skattmati fyrir ættingja þeirra sjálfra í beinan ættlegg upp á við eða niður á við, maka þeirra eða systkini.

23. gr.

Yfirskaðaráð skal hafa kveðið upp úrskurð fyrir lok júnímán., og er sá úrskurður fullnaðarúrskurður um ákvörðun tekjuhæðar. Ágreining um skattskyldu má bera undir dómstólana.

Frá úrskurði yfirskaðaráðs skal skýra bæði kæranda og skattaráði. Skattaráðið skal leiðrjetta skattskrána og gefa skattheimtumanni bæjarins nauðsynlegar skýrslur um það.

Fjölgun og burtför gjaldenda.

24. gr.

Nú hefir skattþegni verið slept þegar almenna skattmatið fór fram, og skal þá ákveða skatt hans sjerstaklega, samkvæmt lögum þessum. Sama er um þá, er flytjast til bæjarins eða verða á annan hátt skattskyldir eftir að almennu skattmati það ár er lokið.

25. gr.

Nú deyr skattþegn eða flytst búferlum úr bænum, eða fjelagi (sbr. 3. gr. 3. lið) er slitið eða það hættir skattskyldri starfsemi í bænum, og fellur

skattskyldan þá niður frá lokum þess skattmissiris. En skattmissiri telst frá 1. jan. til 30. júní og frá 1. júlí til 31. des.

Dánarbú og þrotabú gjalda þann skatt, er hinn látni eða þrotamaðurinn átti að gjalda fyrir það skattmisseri, er hann ljetst á eða þrotabúsmeðferðin byrjaði.

Nú hefir fjelag, skattskylt samkv. 3. gr. 3. lið, flutst burt úr bænum, án þess að skattskyldan sje þó niður fallin, og er skattaráði þá rjett að meta skatt þess af nýju, ef þörf gerist, enda skal byggja á upplýsingum þeim, er fram hafa komið áður en almenna skattmatið fór fram.

26. gr.

Bæjarstjórninni skal heimilt að lækka eða gefa alveg eftir skatt þann, er lagður er á gjaldanda samkvæmt lögum þessum, ef vitneskja fæst um, að atvik þau, sem gert er ráð fyrir í síðustu málsgrein 17. greinar, hafi komið fyrir, eftir að skattmatið fór fram.

Innheimta skattsins.

27. gr.

Gjald dagar skattsins eru 1. apríl og 1. október, og skal í hvert sinn greiða helming skattsins. Bæjargjaldkerinn sjer um innheimtu skattsins.

Nú liður mánuður frá gjalddaga, og skal bæjargjaldkeri þá beiðast lög taks til innheimtu skattinum.

Enginn gjaldandi getur, með því að kæra skattmatið, komist hjá þeirri skyldu að greiða á rjettum tíma þann hluta skattsins, er þegar er fallinn í gjalddaga, nema yfirskattaráð hafi áður gefið úrskurð um að lækka skuli skattinn.

Þegar yfirskattaráð hefir breytt skattmatinu skal leiðrjetta upphæðina, sem hinn einstaki gjaldandi skal greiða, með því að auka við eða draga frá skattinum fyrir næsta skattgjaldstimabil og einnig, ef þörf gerist, með því að endurgreiða það, sem þegar er greitt, eða hluta af því.

Refsiákvæði.

28. gr.

Hver sá, er vanrækir að telja fram tekjur sínar samkvæmt fyrirmælum laga þessara, missir rjettinn til að kæra yfir mati þeirra til skatts, nema hann sanni, að skattmatið sje meira en 25% hærra en hinar rjettu tekjur. Sje mismunurinn meiri en 25%, skal hann greiða skatt af hinum rjettu tekjum, að viðbættum 15%.

Ákvæðum laga þessara um viðurlög fyrir vanrækslu á framtali þarf þó eigi að beita, ef skattaráð telur skattþegn hafa rjettlætt fyllilega aðferð sína.

29. gr.

Nú skýrir maður visvitandi rangt frá einhverju því, er máli skiftir um

tekjuskatt hans, og skal hann þá sekur um alt að því tífalda skattupphæð þá, er undan var dregin.

Nú verður slíkt uppvíst við meðferð dánarbús, og skal greiða þá úr búinu tvöfalda þá upphæð, er á vantar.

Skiftarjettur og executores testamenti eru skyldugir, þegar lokið er uppgerð á tekjum og gjöldum búsins, að gefa skattaráði skýrslu um fjármuni þá, er hinn látni hefir látið eftir sig, svo framarlega sem þeir nema ekki minna en 3000 kr. Við vanrækslu þessarar skyldu getur stjórnarráðið lagt dagsektir, uns henni er fullnægt.

Brot á ákvæðum 13. gr. varða alt að 500 kr. sekt.

30. gr.

Skattaráðsmönnum og yfirskattaráðs, skattheimtumanni og borgarstjóra, svo og aðstoðarmönnum þeirra og bæjarfulltrúum, er bannað, að viðlagðri ábyrgð, eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um embættis- og sýsl-unarmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að, sökum starfa síns, um efnahag skattþegna.

Ef maður annars birtir nokkuð það, sem bannað er að birta í lögum þessum, þá skal hann sæta sektum, alt að 1000 krónum.

31. gr.

Nú skorast einhver undan því að láta af hendi skýrslur þær, er í 18. gr. segir, og sker ráðherra þá úr ágreiningi um það efni, og getur hann, ef þörf þykir, lagt við dagsektir, uns skyldunni er fullnægt. Þó getur sá, er hlut á að máli, skotið málinu til dómstólanna áður 14 dagar sjeu liðnir frá birtingu úrskurðarins.

Nú hefir skattaráð eða yfirskattaráð eigi framkvæmt störf sín samkvæmt lögum þessum áður lögmaeltur tími sje liðinn, og er ráðherra þá rjett að skylda þau til þess, að viðlögðum hverjum einstökum manni í ráðinu dagsektum, enda komi eigi fram lögmatar afsakanir.

Við vanrækslu á skyldu þeirri, er í 28. gr. 3. málsg. greinir, getur ráðherra og lagt dagsektir, uns skyldunni er fullnægt.

32. gr.

Mál út af brotum á ákvæðum 30. gr. 1. málsg. og 31. gr. laga þessara skulu sæta sakamálameðferð. Mál út af brotum þeim, er í 29. gr. og 30. gr. 2. og 3. mgr. segir, skulu sæta meðferð sem opinber lögreglumál. Refsimál, er fara skal með sem opinbert lögreglumál, skal eigi höfða, nema sá, sem hlut á að máli, skattaráð, yfirskattaráð, bæjarstjórn eða ráðherra, krefjist þess.

33. gr.

Sektir, er ráðherra úrskurðar eða á falla samkvæmt dómi í opinberu lögreglumáli eða sátt, renna í bæjarsjóð, enda má aðfór gera til innheimtu sektanna.

II. kafli.

Um lóðargjald.

34. gr.

Af öllum lóðum, bygðum og óbygðum, í lögsagnarumdæmi Reykjavíkurkaupstaðar (sbr. þó 37. og 38. gr.) skal greiða gjald í bæjarsjóð, er nefnist lóðargjald, og nemi einni krónu af hverjum hundrað krónum af virðingarverði lóðarinnar.

Um næstu fimm ár eftir að lög þessi koma til framkvæmda greiðist að eins þriðjungur framangreinds gjalds af lóðum eða lóðahlutum, sem eigandi sannar að teknar hafi verið til afnota sem matjurtagarðar eða fiskverksunarreitir fyrir 1. janúar 1918, á meðan þær eru notaðar á sama hátt. Bæjarsjórnin getur framlengt frest þennan um önnur 5 ár, svo og ákveðið, að gjaldákvæði þetta skuli einnig ná til lóða eða lóðahluta, sem síðar hafa verið teknar til matjurtaræktunar, þó svo, að ákvæðið gildi aldrei lengur en til loka tímabila þeirra, sem tiltekin eru í grein þessari.

35. gr.

Lóðargjaldið greiðist af virðingarverði lóðarinnar sjálfrar, án mannvirkja þeirra, sem gerð hafa verið á lóðinni.

36. gr.

Lóðargjaldið greiðist af verði því, sem lóðirnar eru metnar 10. hvert ár af lögskipaðri fasteignamatsnefnd, sbr. lög nr. 22, 3. nóv. 1915. Ef lóðir myndast milli tveggja reglulegra fasteignamata, 10. hvert ár, t. d. með því að erfðafestulandi sje breytt í byggingarlóð, skal verð lóðarinnar ákveðið til bráðabirgða með mati samkvæmt lögum nr. 59, 3. nóv. 1915, um mat á lóðum og löndum í Reykjavík. Skal leggja það mat til grundvallar fyrir upphæð lóðargjaldsins, þar til lokið er næsta reglulegu fasteignamati.

37. gr.

Undanþegnar lóðargjaldi eru allar lóðir bæjarsjóðs og hafnarsjóðs, lóðin undir dómkirkjunni og kirkjugarðar. Af lóðum þeim, sem sú kvöð hefir verið lögð á eða kann að verða lögð á, að eigi megi nota þær allar sem byggingarlóðir, skal að eins greiða lóðargjald af svo miklu af lóðinni, sem leyft er að nota sem byggingarlóð.

38. gr.

Af erfðafestulöndum greiðist lóðargjald eftir reglum þeim, sem hjer fara á eftir.

1. Undanþegin lóðargjaldi eru erfðafestulönd, sem látin hafa verið á erfðafestu með þeim skilmálum, að notanda sje skylt að láta af hendi erfðafesturjett sinn að nokkru af landinu eða því öllu ókeypis eða gegn fyrirfram ákveðinni borgun, hve nær sem bæjarstjórnin þarfnast þess handa bænum eða öðrum.

2. Nú ákveður bæjarstjórn, að erfðafestulandi megi breyta i byggingarlóð, og skal þá greitt af þeim hluta lóðargjald frá næstu áramótum eftir, enda skal lóðin metin samkvæmt 36. gr., og fellur þá burt erfðafestugjald af þeim hluta frá sama tíma.

Lóðargjaldið reiknast að eins af $\frac{4}{5}$ hlutum verðmætis hins byggingarhæfa lands, uns gjalddagi er kominn á þeim $\frac{1}{5}$ hluta, sem greiða ber i bæjarsjóð.

39. gr.

Gjalddagi lóðargjaldsins er 1. apríl og 1. október ár hvert, og greiðist helmingur gjaldsins i hvert sinn.

40. gr.

Fyrir lóðargjaldi má gera lögtak i hinni gjaldskyldu lóð, samkvæmt lögum 16. desember 1885, og hefir það i tvö ár frá gjalddaga forgöngurjett þann, sem skattgjöld til landssjóðs hafa að lögum.

III. kafli.

Ýms ákvæði.

41. gr.

Ráðherra getur gefið út, að fengnum tillögum bæjarstjórnar, leiðbeiningar um skilning á lögum þessum, um nánari ákvörðun skattskyldra tekna og störf skattaráða.

42. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1919.

Tekjuskattsmat samkvæmt lögnum skal fara fram i fyrsta skifti 1. febrúar 1920 og tekjuskattur og lóðargjald greiðast samkvæmt þeim i fyrsta skifti 1. apríl 1920.

43. gr.

Þegar tekjuskattur er lagður á i fyrsta skifti samkvæmt lögum þessum er skattaráðið eigi bundið við takmörkun þá, sem um getur i 2. gr., á hreyfifölu hundraðstalna þeirra, er 1. gr. ræðir um.

44. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin þau lagaákvæði, er hjer segir: 7., 8. og 9. gr. laga nr. 86, 22. nóv. 1907, um breyting á tilskipun 20. apríl 1872, um bæjarstjórn i kaupstaðnum Reykjavík.

21., 22. og 23. gr. 2. málsg. i tilskipun 20. apríl 1872, um bæjarstjórn i kaupstaðnum Reykjavík.

Lög nr. 18, 19. október 1877, um bæjargjöld i Reykjavíkurkaupstað, svo og önnur lagafyrirmæli, er koma i bága við lög þessi.

(B. XX, 10).

Nd.

308. Breytingartillögur

við frv. til laga um fólksráðningarstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vog.

1. Við 1. gr.

Greinina skal orða svo:

Stjórn landsins skal heimilt að setja á stofn fólksráðningarstofur þar sem þörf krefur, til þess að skifta vinnukrafti svo milli atvinnuvega, að trygð verði sem best framleiðsla á innlendum matvælum í hagfeldustu hlutföllum.

2. Við 2. gr.

Greinina skal orða svo:

Stjórnin skal tafarlaust láta rannsaka, hversu margir menn muni mega lifa á sjávarútvegi þetta ár og framvegis meðan svo er þröngvað kosti þeirrar atvinnugreinar sem nú. Verði sá uppi, að þeir reynist færri en verið hefir, má stjórnin ráða eða láta ráða slíkt fólk í vistir, samkvæmt 1. gr., svo og iðjulaust fólk. Vald skal hún hafa til þess að skipa mönnum vistir, ef menn tregðast.

3. Við 3. gr.

Í stað 3. og 4. gr. kemur:

3. gr.

Skýlt er hjeradsstjórnnum og sveitarstjórnnum að veita skýrslur og hafa á hendi framkvæmdir, eftir því sem stjórninni þykir þurfa. Skulu þær gegna þessum störfum ókeypis, en sæta 500—2000 kr. sektum fyrir óþarfan drátt, eftir úrskurði stjórnarráðsins.

4. Á undan 5. gr. kemur ný

4. gr.

Nú vill stjórnin afstýra bjargarskorti samkvæmt lögum þessum, og skal henni þá og heimilt að skipa mönnum hjú.

5. Við 6. gr.

Greinina skal orða svo:

Nú ræðst maður til vistar á heimili eða honum er skipuð þar vist, og skal hann áður skoðaður af lækni og hafa frá honum vottorð um, að hann sje ekki haldinn næmum sjúkdómi.

6. Við 7. gr.

Aftan við greinina skal bæta:

Við óhlýðni við ákvæðum 2. og 4. gr. liggja 5 króna dagsektir.

7. Við 8. gr.

Greinina skal orða svo:

Lög þessi öðlast þegar gildi og standa meðan brýn nauðsyn krefur, að dómi stjórnarinnar, og má hún fella þau úr gildi með auglýsingu.

8. Við fyrirsögn.

- a. Fyrir »fólksráðningarstofu í Reykjavík« kemur:
fólksráðningarstofur.
- b. Í stað »og bjargarvana« kemur:
til þess að afstýra bjargarskort.

(B. II, 11).

Nd.

309. Lög

um mótak.

(Afgreidd frá Nd. 5. júní).

1. gr.

Nú á maður eða hefir umráð á landi, þar sem mótak er aflögu, og er hann þá skyldur til að láta það af hendi til mótaks, eftir því sem nauðsyn er á og eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum. Eigendur eða leigjendur lands eru einnig skyldir til að leyfa að þurka, hlaða upp og geyma í landi sínu mó þann, sem þar er tekinn upp.

Ef ágreiningur verður milli eiganda eða umráðamanns mólands og þess, er óskar mótaks, um, hvort hinn fyrnefndi hafi mótak aflögu og hvort hinum síðarnefnda sje nauðsyn á mótaki á þeim stað, eða hvar í landinu megj þurka og geyma mó, skal hreppsnefnd eða bæjarstjórn, þar sem mólandið er, skera úr, og verður þeim úrskurði eigi áfrýjað. Meðan nægilegt móland er innan takmarka hrepps eða kaupstaðar, er óheimilt mótak utan þeirra takmarka, nema aðiljar sjeu ásáttir um eða miklum mun auðveldara að ná mónum vegna aðdrátta.

2. gr.

Sá, sem þarfnast mótaks og nær eigi viðunanlegum samningum við eiganda eða umráðamann mólands, getur krafist þess af bæjarstjórn eða hreppsnefnd, þar sem hann er búsettur, að hún gefi honum vottorð um, hversu mikið hann teljist þurfa af mó til 1 árs. Með vottorð þetta getur hann snúið sjer til bæjarfógeta eða sýslumanns og fengið hjá honum kvadda 2 hæfa og óvilhalla menn til að meta gjald fyrir mótak það, er hann þarfnast samkvæmt vottorði hreppsnefndar. Rjett er og, að fleiri sjeu saman um að fá tilnefnda matsmenn, og bæjarstjórn eða hreppsnefnd getur einnig fengið tilnefnda menn til að meta gjald fyrir mótak handa fleiri eða færri af íbúum kaupstaðarins

eða hreppsins, eða handa íbúum ákveðins hluta hrepps eða kaupstaðar, en tilgreina skal þá jafnan, hversu mikið ætla megí að þurfi af mó.

3. gr.

Gjald fyrir mótak, þurkun mós, upphleðslu, geymslu, hnausstungu, torf-ristu og átroðning, skulu hinir kvöddu menn meta, eftir gæðum mós, þykt hans, legu mólands og gæðum, og yfirleitt öllu, sem máli skiftir um verðmæti hans og mólandsins. Þó má gjaldið venjulega eigi vera hærra en 10% umfram það gjald, sem tekið var fyrir mótak á þeim stað árið 1917; en hafi enginn mór þá verið tekinn þar, skal hafa hliðsjón af slíku gjaldi á því ári í sama bygðarlagi. Nú er móland leigujarðar tekið samkvæmt lögum þessum, og skiftist gjaldið þá milli landsdrottins og leiguliða, eftir mati sömu manna, nema aðiljar komi sjer saman um skiftinguna.

4. gr.

Sá, sem fær mótak samkvæmt lögum þessum, er skyldur til að ganga þannig frá mógröfum, að skepnum stafi eigi veruleg hætta af.

5. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 10—1000 kr., og fer um mál út af slíkum brotum sem um almenn lögreglumál.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda meðan Norðurálfríðurinn stendur. Þó skulu ákvæði 3. gr. gilda um gjald fyrir mótak á árinu 1918.

(C. XXXV, 2).

Nd.

310. Þingsályktun

um rannsókn símleiða.

(Samþykkt í Nd. 5. júní).

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á stjórnina að hlutast til um, að rannsakað verði á yfirstandandi sumri, hvar heppilegast muni að leggja síma frá Patreksfirði til Saurbæjar í Rauðasandshreppi og Breiðuvíkur í sama hreppi.

(B. XX, 11).

Nð.

311. Breytingartillögur

við frv. til laga um fólksráðningarstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana.

Frá bjargráðanefnd.

1. Við 1. gr.

Fyrir »Fiskiveiðafjelag« komi:
Fiskifjelag.

2. Við 2. gr.

Greinin falli burt og 3. gr. verði 2. gr.

3. Við 4. gr.

Í stað hennar komi:

3. gr.

Nú er vinnufært fólk atvinnulaust og verður eigi ráðið til vinnu af fólksráðningarstofunni, nje með frjálsum samningum á annan hátt, eða gengur iðjulaust, enda líkur til, að það verði öðrum til byrði, og veitist þá bæjar- og sveitarstjórnnum vald til að ráðstafa fólki þessu í vistir, þótt eigi hafi það leitað sveitarstyrks.

4. gr.

Nú getur bæjar- eða sveitarstjórn eigi ráðstafað fólkinu samkvæmt 3. gr. og mjög ískyggilegar horfur eru um bjargræði. Skal hún þá safna ítarlegum skýrslum um ástandið, og getur að því búnu snúið sjer til landsstjórnarinnar — um leið og hún sendir skýrslu þessa — um aðstoð til þess að ráðstafa fólkinu. Hefir landsstjórnin þá vald til að skipa fyrir um flutning á slíku fólki til annara staða, ef þar er atvinnu að fá því til framfæris, og skipa því þar í vistir.

Nú gerir bæjar- eða sveitarstjórn engar eða ófullnægjandi ráðstafanir á atvinnulausu fólki og leitar eigi heldur aðstoðar landsstjórnar, og hefir þá landsstjórnin, að undangenginni aðvörun, sama vald til að ráðstafa því og áður ræðir um í þessari grein.

4. Við 5. gr.

Fyrir »2. gr.« komi:

4. gr.

5. Við 6. gr.

Greinin orðist svo:

Hver sá, sem ráðstafað er til vistar af landsstjórninni, skal skoðaður af lækni og hafa frá honum vottorð um að vera ekki haldinn næmum sjúkdómi.

6. Við 7. gr.

Greinin orðist svo:

Nú óhlýðnast maður ráðstöfunum þeim, sem gerðar verða samkvæmt heimild 3. og 4. gr., og má þá kæra hann fyrir bæjarfógeta eða sýslumanni, er heldur honum til hlýðni, ef þörf gerist með sektum eða fangelsi, eftir málavöxtum. Mál út af brotum gegn lögum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

7. Við fyrirsögn.

Hún verði:

Frumvarp til laga um fólksráðningar.

(B. XX, 12).

Nd.

312. Breytingartillaga

við brtt. á þgskj. 311 (fólksráðningarstofa).

Frá Jörundi Brynjólfssyni og Þorsteini Jónssyni.

Við 2. lið (3. gr.).

Orðin »enda líkur til, að þeir verði öðrum til byrði« falli burt.

(C. XXVII, 4).

Nd.

313. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um eftirlaun handa Jóhannesi pósti Þórðarsyni á Ísafirði.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin vill ráða hv. deild til þess að samþykkja þessa tillögu. Álitur hún þetta sanngjarna málaleitun, sem Alþingi geti ekki undan skotist. En þar sem hjer er alls ekki um eftirlaun að ræða, heldur þóknun, í viðurkenningarskyni fyrir vel og dyggilega unnið starf, þá vill nefndin bera fram þessa

BREYTINGARTILLÖGU

við fyrirsögnina:

Í stað »eftirlaun« komi:
þóknun.

Alþingi, 6. júní 1918.

Pjetur Jónsson,
form.

Magnús Pjetursson,
skrifari og framsögum.

Sigurður Stefánsson.

Matth. Ólafsson.

Jón Jónsson.

Þorleifur Jónsson.

Bjarni Jónsson
frá Vog.

(C. XXXVI, 2).

Nd.

314, Nefndarátt

um tillögu til þingsályktunar um uppgjöf á eftirstöðvum af láni úr landssjóði til Fiskifjelags Íslands til steinolíukaupa.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin vill veita þessari tillögu sín bestu meðmæli. En jafnframt vill nefndin geta þess, að þar sem þetta mun vera bókfært sem skuld við landsverslunina, þá álitur hún sjálfsagt, að landssjóður greiði þessa upphæð til landsverslunarinnar.

Alþingi, 7. júní 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
skrifari og framsögum.

Þorleifur Jónsson.

Matth. Ólafsson.

Jón Jónsson.

Sigurður Stefánsson.

Bjarni Jónsson
frá Vog.

(C. XXXVII, 1).

Nd.**315. Tillaga**

til þingsályktunar um almenningseldhús.

Frá bjargráðanefnd.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita tveim mönnum, einum karlmanni og einum kvenmanni, sem bæjarstjórn Reykjavíkur mælir með, alt að 4000 kr. styrk til þess að kynna sjer erlendis fyrirkomulag almenningseldhúsa og rekstur þeirra. Styrkur þessi veitist gegn því, að Reykjavíkurbær leggi fram eigi minna en einn fjórða hluta kostnaðar.

(B. III, 9).

Nd.**316. Framhaldsnefndarálit**

um frv. til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni.

Frá allsherjarnefnd.

Háttv. efri deild hefir breytt fyrirsögn frv., og hefir nefndin ekki neitt við það að athuga. Þá hefir hún breytt nokkuð orðalagi frumvarpsgreinarinnar, og er aðalbreytingin sú, að eftirlaunarjetturinn skuli bundinn við 1. júlí 1918.

Nefndinni virðist algerlega rangt að binda eftirlaunarjettinn við ákveðinn mánaðardag, þar sem það er alls eigi á valdi Alþingis að taka nokkra ákvörðun um lausn embættis- eða sýslunarmanna frá störfum þeirra, og vill því eindregið leggja til, að frv. verði að efni til fært í sama horf og það var í, er það fór hjeðan úr hv. deild.

Samkvæmt því leyfir nefndin sjer að bera fram þessa

BREYTINGARTILLÖGU.

Frumvarpsgreinin orðist svo:

Frá þeim tíma, er Björn Kristjánsson lætur af stjórn Landsbanka Íslands, greiðir bankinn honum 4000 kr. á ári í eftirlaun.

Alþingi, 7. júní 1918.

Einar Arnórsson,
formaður.Magnús Guðmundsson,
skrifari.Porleifur Jónsson,
framsögum.

Pjetur Ottesen.

Einar Jónsson.

(A. VIII, 9).

Ed. 317. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

1. Við 4. gr. a.
Orðin »hvort heldur eru« falli niður.
2. Við 4. gr c.
Í stað orðanna »Afgreiðslumenn skipa eru skyldir til« komi:
Sá, er afgreiðir skip, er skyldur til.
3. Við 6. gr i.
Á eftir »Byggingarbrjef og« komi:
aðra.
4. Við 7. gr.
Í stað orðanna »þeir eru innleystir« í 3. málsg. komi:
innlausn þeirra eða borgun fer fram.
5. Við 10. gr.
Í stað »lögreglustjóri« komi:
valdsmaður.

(B. XXIX, 1).

Nd. 318. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 6, 8. febrúar 1917, um heimild handa landsstjórninni til ráðstafana til tryggingar aðflutningum til landsins.

Frá bjargráðanefnd.

1. gr.

Við 1. gr. laga nr. 6, 8. febrúar 1917, bætist:

Enn fremur veitist ráðuneyti Íslands heimild, ef nauðsyn krefur, til þess að tryggja aðflutninga til landsins, að taka eignarnámi til útflutnings íslenskar afurðir hjá kaupmönnum, fjelögum, framleiðendum eða öðrum, gegn fullu endurgjaldi, að frádregnu lögboðnu útflutningsgjaldi. Endurgjald skal ákveða eftir mati þriggja óvilhallra manna; skal einn þeirra kvaddur af landsyfirrjettinum, annar af bæjarfógetanum í Reykjavík og þriðji af stjórnarráðinu. Þeir kjósa sjer oddvita. Matsgerðir þeirra eru fullnaðarmatsgerðir. Eignarnemi þarf ekki að taka hið numda strax í sínar vörslur að matsgerð lokinni, en greiða skal hann eiganda eða umráðamanni hins numda hæfilegan geymslu-

kostnað eftir mati matsmanna. Að öðru leyti fer um framkvæmd eignarnámsins eins og greinir í lögum nr. 61, 14. nóvember 1917, um framkvæmd eignarnáms.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Í lög 1. febrúar 1917 vantar skýra heimild til þess að taka vörur eignarnámi, en nú er, vegna skuldbindinga þeirra, sem hvíla á landsstjórninni samkvæmt samningi milli hennar og stjórna Bandamanna, óhjákvæmilegt að hafa slíka heimild til eignarnáms skýrt ákveðna í lögum. Því að þótt rjett megi telja, að sú viðtæka heimild, sem framangreind lög veita landsstjórninni til að setja með reglugerðum ákvæði, sem nauðsynleg þykja til þess að tryggja aðflutninga til landsins, innifeli einnig heimild til að fyrirskipa eignarnám, er, eins og nú á stendur, nauðsynlegt að taka fyrir allan vafa um þetta atriði. Enn fremur er óhjákvæmilegt að fá sjerstakar reglur um eignarnám það, sem hjer um ræðir, aðallega að því er snertir matsmennina og kvaðningu þeirra, svo og um, að matsgerðir þeirra skuli vera fullnaðarmatsgerðir.

(B. XXX, 1).

Nð.

319. Frumvarp

til laga um bráðabirgðaútflutningsgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Meðan Norðurálfríðurinn stendur og ráðuneyti Íslands fer með verslun innlendra vörutegunda, fleiri eða færri, eða sjer um útflutning þeirra, er því heimilt að leggja með reglugerð eða reglugerðum útflutningsgjald, auk þess útflutningsgjalds, sem nú er lögboðið, á vörutegundir þessar, eftir því sem nauðsynlegt er, til þess að landssjóður biði ekki skaða af afskiftum sínum af þeim. Gjaldi þessu skal hagað þannig, að ekki komi á neina vörutegund herra gjald en sem svarar til þeirrar fjárhæðar, sem landssjóður verður að leggja fram vegna verslunar með eða umsjónar á þeirri tegund.

Vörurnar, andvirði þeirra og váttryggingarupphæð, er að veði fyrir gjaldinu.

Í reglugerð má kveða á um innheimtu gjaldsins, hver skuli greiða það, sektir fyrir brot á henni og meðferð mála út af slíkum brotum.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Eins og kunnugt er, þá er landsstjórnin neydd til, vegna samninga við önnur ríki, að taka í sínar hendur verslun með ýmsar innlendar vörutegundir og umsjón með útflutningi á þeim, til þess að tryggja aðflutninga til landsins, og þar sem búast má við, að landssjóður bíði skaða af þessum afskiftum sínum, ef engi heimild er fyrir hendi um, að hann megi leggja gjald á vöruna til lúkningar þeim skaða, þá virðist eigi verða hjá því komist að ná honum með skatti. Tilætlun þessa frv. er að útvega slíka heimild, þar sem það gæti orðið landssjóði ofvaxið að greiða slíkan halla. Það er að sönnu óvanalegt að veita heimild til skattaálögu til landssjóðs með reglugerðum, en þar sem alveg sjerstaklega stendur á nú og eigi virðist auðið að ákveða skatt þennan með lögum, þannig, að nærri láti um, að landssjóður verði skaðlaus, þykir eigi fært að fara aðra leið í þessu efni en frv. gerir ráð fyrir. Og vafalaust þykir það, að þessi aðferð fari eigi í bága við 23. gr. stjórnarskrárinnar, sem að sjálfsögðu gildir um alla skatta, hvort sem þeir eru landssjóðs- eða sveitar- eða bæjarfjelagaskattar. Sjást þetta meðal annars bert á því, að bæði tekjur sýslusjóða og sveitar- og bæjarsjóða eru teknar að miklu leyti með niðurjöfnun.

Frv. þetta flytur fjárhagsnefnd eftir tilmælum landsstjórnarinnar.

(B. XXIV, 2).

Ed.

320. Nefndarálit

um frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfuófriðnum.

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og lítur hún svo á, að breyting sú, sem það vill gera á lögunum, gangi í rjetta átt og sje vel við eigandi á þessum erfiðu tímum.

Það er alkunnugt, að vöruflutningar til landsins eru nú svo miklum kostnaði og vandkvæðum bundnir, að tímum saman hafa ýmsar smærri nauðsynjavörur verið ófáanlegar í mörgum kaupþúnum landsins, er stafar af því, að þær hafa ekki fengist fluttar eða rjettara sagt verið látnar sitja á bakanum fyrir alls konar óþarfavörum, sem margir svo glæpast á að kaupa, fyrir ránverð venjulegast, og stundum ekki síst þeir, sem ómannlegast bera sig og hæst kvarta undan dýrtíðinni.

Má telja víst, að landsstjórninni takist að ráða bót á þessu, ef hún fær þessa heimild.

Bjargráðanefndin leggur því til, að háttv. deild samþykki frumvarpið með þessari

BREYTINGARTILLÖGU.

Frumvarpsgreinin orðist þannig:

Á eftir 3. tölulið 2. gr. laga nr. 5, 1. febr. 1917, komi nýr töluliður, svo hljóðandi:

Að banna með reglugerð innflutning á vörutegundum, sem að hennar dómi eru ónauðsynlegar.

Alþingi, 6. júní 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form..

Guðm. Ólafsson,
ritari og framsögumaður.

Magnús Kristjánsson,
með fyrirvara.

Sigurjón Friðjónsson.

(D. VIII, 1).

Nd.

321. Fyrirspurn

til landsstjórnarinnar um birtingu ensku samninganna.

Frá Pjetri Ottesen.

Hvað veldur drætti á birtingu ensku samninganna?

(A. VIII, 10).

Ed.

322. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um stimpilgjald.

Flutningsmaður: Jóh. Jóhannesson.

1. Við 2. gr.

Í stað orðanna »2 af hundraði« komi:
4 af hundraði.

2. Við 4. gr.

Í stað orðanna »um sölu fasteigna og skipa« i 1. málsg. komi:
um afhendingu fasteigna og skipa.

3. Við 5. gr.

Í stað orðanna »af verðhæðinni« í staflið b. komi:
af verðhæð hennar eða þess.

4. Við 6. gr.

Á eftir orðunum »Byggingarbrjef og leigusamningar« í staflið i. bætist inn:
sem þinglesnir eru.

5. Við 9. gr.

Í stað orðanna »og má eigi synja um stimplun skjalsins og afgreiðslu að heldur« komi:
og má þá veita frest á greiðslu þess.

(B. XXIX, 2).

Ed.

323. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 6, 8. febrúar 1917, um heimild handa landsstjórninni til ráðstafana til tryggingar aðflutningum til landsins.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Við 1. gr. laga nr. 6, 8. febrúar 1917, bætist:

Enn fremur veitist ráðuneyti Íslands heimild til þess að taka eignarnámi til útflutnings íslenskar afurðir hjá kaupmönnum, fjelögum, framleiðendum eða öðrum, gegn fullu endurgjaldi, að frádregnu lögboðnu útflutningsgjaldi. Endurgjald skal ákveða eftir mati þriggja óvilhallra manna; skal einn þeirra kvaddur af landsyfirrjettinum, annar af bæjarfógetanum í Reykjavík og þriðji af stjórnarráðinu. Þeir kjósa sjer oddvita. Matsgerðir þeirra eru fullnaðarmatsgerðir. Eignarnemi þarf ekki að taka hið numda strax í sínar vörslur að matsgerð lokinni, en greiða skal hann eiganda eða umráðamanni hins numda hæfilegan geymslukostnað eftir mati matsmanna. Að öðru leyti fer um framkvæmd eignarnámsins eins og greinir í lögum nr. 61, 14. nóvember 1917, um framkvæmd eignarnáms.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XXX, 2).

Ed.

324. Frumvarp

til laga um bráðabirgðaútflutningsgjald.

(Eftir 3. umr. i Nd.).

1. gr.

Meðan Norðurálfuðfriðurinn stendur og ráðuneyti Íslands fer með verslun innlendra vörutegunda, fleiri eða færri, eða sjer um útflutning þeirra, er því heimilt að leggja með reglugerð eða reglugerðum útflutningsgjald, auk lögboðinna útflutningsgjalda, á vörutegundir þessar, eftir því sem nauðsynlegt er, til þess að landssjóður biði ekki skaða af afskiftum sínum af þeim. Gjaldi þessu skal hagað þannig, að ekki komi á neina vörutegund hærra gjald en sem svarar til þeirrar fjárhæðar, sem landssjóður verður að leggja fram vegna verslunar með eða umsjónar á þeirri tegund.

Vörurnar, andvirði þeirra og váttryggingarupphæð, er að veði fyrir gjaldinu.

Í reglugerð má kveða á um tilhögun og innheimtu gjaldsins, hver skuli greiða það, sektir fyrir brot á henni og meðferð mála út af slíkum brotum.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XXIX, 3).

Nd.

325. Breytingartillaga

við frv. til laga um viðauka við lög nr. 6, 8. febr. 1917.

Frá Einari Arnórssyni.

Við 1. gr.

Orðin: »ef nauðsyn krefur« og »að tryggja aðflutninga til landsins« falli burt.

(B. XXX, 3).

Nð. 326. Breytingartillaga

við frv. til laga um bráðabirgðaútflutningsgjald.

Frá Einari Arnórssyni.

Við 1. gr. a. Fyrir »þess útflutningsgjalds, sem nú er lögboðið« komi:
lögboðinna útflutningsgjalda.

b. Upphaf síðustu málsgr. orðist svo:
Í reglugerð má kveða á um tilhöggun og innheimtu gjaldsins.

(C. XXXVIII, 1).

Nð. 327. Tillaga

til þingsályktunar um dýrtíðarvinnu.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni, álíti hún nauðsynlegt að útvega fólki dýrtíðarvinnu, að gera samning við stjórn Flóa-áveitufjelagsins um vinnu við framkvæmd Flóa-áveitunnar, eða einhvers hluta þess verks, fyrir atvinnulaust fólk, og að greiða beint úr landssjóði óhjákvæmilegan halla, sem verða kann á þessari vinnu, eftir því er um semur við þá, er þar eiga hlut að máli.

(B. XXX, 4).

Ed. 328. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um bráðabirgðaútflutningsgjald.

Flutningsm.: Karl Einarsson.

Við 1. gr.

A eftir orðunum í enda fyrstu málsgreinar: »umsjón á þeirri tegund« komi:

og skal það að eins lagt á þann hluta hvernar vörutegundar, sem landssjóður biður halla á.

(B. XXIX, 4).

Ed.**329. Lög**

um viðauka við lög nr. 6, 8. febrúar 1917, um heimild handa landsstjórninni til ráðstafana til tryggingar aðflutningum til landsins.

(Afgreidd frá Ed. 10. júní).

1. gr.

Við 1. gr. laga nr. 6, 8. febrúar 1917, bætist:

Enn fremur veitist ráðuneyti Íslands heimild til þess að taka eignarnámi til útflutnings íslenskar afurðir hjá kaupmönnum, fjelögum, framleiðendum eða öðrum, gegn fullu endurgjaldi, að frádregnu lögboðnu útflutningsgjaldi. Endurgjald skal ákveða eftir mati þriggja óvilhallra manna; skal einn þeirra kvaddur af landsyfirrettinum, annar af bæjarfógetanum í Reykjavík og þriðji af stjórnarráðinu. Þeir kjósa sjer oddvita. Matsgerðir þeirra eru fullnaðarmatsgerðir. Eignarnemi þarf ekki að taka hið numda strax í sínar vörslur að matsgerð lokinni, en greiða skal hann eiganda eða umráðamanni hins numda hæfilegan geymslukostnað eftir mati matsmanna. Að öðru leyti fer um framkvæmd eignarnámsins eins og greinir í lögum nr. 61, 14. nóvember 1917, um framkvæmd eignarnáms.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XXX, 5).

Ed.**330. Lög**

um bráðabirgðaútflutningsgjald.

(Afgreidd frá Ed. 10. júní).

1. gr.

Meðan Norðurálfríðurinn stendur og ráðuneyti Íslands fer með verslun innlendra vörutegunda, fleiri eða færri, eða sjer um útflutning þeirra, er því heimilt að leggja með reglugerð eða reglugerðum útflutningsgjald, auk lögboðinna útflutningsgjalda, á vörutegundir þessar, eftir því sem nauðsynlegt er, til þess að landssjóður biði ekki skaða af afskiftum sínum af þeim. Gjaldi

Þessu skal hagað þannig, að ekki komi á neina vörutegund hærra gjald en sem svarar til þeirrar fjárhæðar, sem landssjóður verður að leggja fram vegna verslunar með eða umsjónar á þeirri tegund.

Vörurnar, andvirði þeirra og vátryggingarupphæð, er að veði fyrir gjaldinu.

Í reglugerð má kveða á um tilhögun og innheimtu gjaldsins, hver skuli greiða það, sektir fyrir brot á henni og meðferð mála út af slíkum brotum.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XXIV, 3).

Ed.

331. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum.

Flm. Magnús Torfason.

Frumvarpsgreinin orðist þannig:

Aftan við 3. tölulið 2. gr. laga nr. 5, 1. febrúar 1917, bætist nýr töluliður, svo hljóðandi:

Að banna innflutning á vörum til landsins nema með leyfi landsstjórnarinnar, og, ef þörf gerist, ákveða, hve mikið skuli lagt á vöruna.

(B. XX, 13).

Ed.

332. Frumvarp

til laga um fólksráðningar.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að setja fólksráðningarstofu í Reykjavík, eftir samráði við Búnaðarfélag Íslands og Fiskifélag Íslands, til fyrirgreiðslu vinnuviðskiftum í landinu. Laun forstöðumanns ákveður landsstjórnin.

2. gr.

Hver sá, sem verkafólks er vant, getur snúið sjer til hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða bæjarstjórnar, og þær síðan til fólksráðningarstofunnar, með fyrirspurnir og boð í verkafólk. Sömu leið getur sá farið, sem vinnukraft hefir að bjóða. Samningur, sem sveitarstjórn eða bæjarstjórn gerir samkvæmt fram komnum tilmælum vinnuveitanda og vinnuþiggjanda við fólksráðningarstofuna, er bindandi fyrir hlutaðeigandi einstaklinga.

3. gr.

Nú er vinnufært fólk atvinnulaust og verður eigi ráðið til vinnu af fólksráðningarstofunni, nje með frjálsum samningum á annan hátt, eða gengur iðjulaust, og veitist þá bæjar- og sveitarstjórnnum vald til að ráðstafa fólki þessu í vistir, þótt eigi hafi það leitað sveitarstyrks.

4. gr.

Nú getur bæjar- eða sveitarstjórn eigi ráðstafað fólkinu samkvæmt 3. gr. og mjög iskyggilegar horfur eru um bjargræði. Skal hún þá safna ítarlegum skýrslum um ástandið, og getur að því búnu snúið sjer til landsstjórnarinnar — um leið og hún sendir skýrslu þessa — um aðstoð til þess að ráðstafa fólkinu. Hefir landsstjórnin þá vald til að skipa fyrir um flutning á slíku fólki til annara staða, ef þar er atvinnu að fá því til framfæris, og skipa því þar í vistir.

Nú gerir bæjar- eða sveitarstjórn engar eða ófullnægjandi ráðstafanir á atvinnulausu fólki og leitar eigi heldur aðstoðar landsstjórnar, og hefir þá landsstjórnin, að undangenginni aðvörun, sama vald til að ráðstafa því og áður ræðir um í þessari grein.

5. gr.

Landsstjórninni er heimilt að setja verkafólki, er ferðast með skipum, lægri fargjaldstaxta en hinn vanalega. Fargjald fólks, sem ráðstafað er samkvæmt 4. gr., greiðir landssjóður að öllu leyti.

6. gr.

Hver sá, sem ráðstafað er til vistar af landsstjórninni, skal skoðaður af lækni og hafa frá honum vottorð um að vera ekki haldinn næmum sjúkdómi.

7. gr.

Nú óhlýðnast maður ráðstöfunum þeim, sem gerðar verða samkvæmt heimild 3. og 4. gr., og má þá kæra hann fyrir bæjarfógeta eða sýslumanni, er heldur honum til hlýðni, ef þörf gerist með sektum eða fangelsi, eftir málavöxtum. Mál út af brotum gegn lögum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og standa meðan brýn nauðsyn krefur, að dómi stjórnarinnar, og má hún fella þau úr gildi með auglýsingu.

(C, XXVII, 5).

Sp.

333. Tillaga

til þingsályktunar um þóknun handa Jóhannesi pósti Þórðarsyni á Ísafirði.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða Jóhannesi pósti Þórðarsyni 1000 kr. á ári í þrjú ár eftir að hann lætur af póststörfum.

(C. XXV, 9).

Sp.

334. Breytingartillaga

við tillögu á þingskj. 284 (um björgunarbát).

Flutningsm. Kristinn Danielsson.

Orðin »í Vestmannaeyjum« falli burt.

(A. IV, 17).

Ed.

335. Breytingartillaga

við brtt. á þgskj. 287 við frv. til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá hjargráðanefnd.

Við II. (4. gr.).

Á eftir orðunum »með þeim vaxtakjörum, sem áður eru nefnd«, komi:

Þó má aldrei veita meiri óendurkræfan dýrtíðarstyrk af landssjóði en 5 kr. á mann í því sveitar- eða bæjarfjelagi, sem hjálpað er.

(B. XXXI, 1).

Nð.

336. Frumvarp

til laga um afnám laga nr. 10, 8. sept. 1915, um heimild fyrir ráðherra Íslands til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

Flutningsm.: Pjetur Ottesen, Sigurður Stefánsson og Einar Jónsson.

Lög nr. 10, 8. sept. 1915, skulu úr gildi numin.

Ástæður fyrir frumvarpinu.

Allir aðdrættir til landsins á nauðsynjavörum eru nú þegar komnir í höndur landsverslunarinnar, og virðist því verkefni verðlagsnefndar að þessu leyti horfið.

Hvað afskifti verðlagsnefndar af innlendri framleiðslu snertir, þá hefir reynslan sýnt, að þau afskifti hafa engan veginn náð tilgangi sínum, en aftur á móti á öðrum stöðum verkað alveg gagnstætt því, sem til var ætlast.

(C. XVII, 6).

Ed.

337. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um rannsókn mómyra.

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir athugað tillögu þessa, sem komin er frá hv. neðri deild.

Hún er sammála um það, að rjett muni vera að gera eitthvað í þessu máli, og að þá sje að sjálfsgöðu rjett að byrja á því að rannsaka, hvort vjer eigum mýrar, sem tiltækilegt sje að reka á móiðnað í stórum stil, með nýjustu og bestu aðferðum. En það dylst nefndinni heldur ekki, að fjárhagur landsins er ekki svo sterkur nú, að gerlegt sje að leggja ótakmarkað fje að þessu sinni til þessara rannsókna, og því síður, að vjer sjeum færir um að hrinda stórkostlegum móiðnaði á stað, hvort heldur væri með verulegum styrk eða lánveitingu.

Nefndin vill því að eins veita fje til rannsóknarinnar og selja þeirri fjárveitingu takmörk, sem sjeu í samræmi við fjárhag vorn nú, enda þótt skeð geti, að meira fje þurfi til þess, að rannsóknin geti talist viðtæk og ítarleg; en þá er líka hægt að bæta við síðar.

Nefndinni þótti rjett að binda fjárveitinguna ekki að eins við Faxaflóa, enda þótt hún búist við, að fyrstu rannsóknirnar verði gerðar þar.

Nefndin hefir því fallist á eftirfylgjandi

BREYTINGARTILLÖGU.

Tillagan orðist svo:

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja alt að 3000 krónum til rannsókna á mómyrum á þeim stöðum, er líklegastir þykja til þess, að móiðnaður verði rekinn á síðar.

Frekari grein fyrir breytingunni má gera í framsögunni.

Alþingi, 10. júní 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form. og ritari.

Sigurjón Friðjónsson,
fundaskrifari.

Guðm. Ólafsson.

M. J. Kristjánsson.

(C. XXV, 10).

Sp.

338. Þingsályktun

um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát.

(Afgreidd frá Sp. 11. júní).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita sveitarfjlagi, fiskifjellagsdeild eða fjlagi einstakra manna í Vestmannaeyjum, sem ræðst í að kaupa björgunarbát, alt að 40 þúsund króna styrk í þessu skyni, þó ekki fram yfir þriðjung kostnaðar.

Styrkveitingin er þó því skilyrði bundin, að stjórnarráðið úrskurði ágreining, sem verða kann út af björgunarlaunum til bátsins, og leggi samþykki á allar ákvarðanir um gerð bátsins, útbúnað hans, björgunarsvæði, dvalarstað og vinnubrögð á vertíð eða þegar ætla má, að hann þurfi tiltækur að vera til björgunar.

(C. XXVII, 6).

Sp.

339. Þingsályktun

um þóknun handa Jóhannesi pósti Þórðarsyni á Ísafirði.

(Afgreidd frá Sp. 11. júní).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða Jóhannesi pósti Þórðarsyni 1000 kr. á ári í þrjú ár eflir að hann lætur af póststörfum.

(C. XXXVI, 3).

Ed.

340. Tillaga

til þingsályktunar um uppgjöf á eftirstöðvum af láni úr landssjóði til Fiskifjelags Íslands til steinoliukaupa.

(Eftir siðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landssjórninni að veita Fiskifjelagi Íslands uppgjöf á 2988,60 kr. eftirstöðvum af láni, sem landssjórnin veitti fjelaginu árið 1915 til steinoliukaupa.

(B. XXIV, 4).

Ed.

341. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landssjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

Aftan við 3. tölulið 2. gr. laga nr. 5, 1. febrúar 1917, bætist nýr töluliður, svo hljóðandi:

Að banna innflutning á vörum til landsins nema með leyfi landssjórnarinnar, og, ef þörf gerist, ákveða, hve mikið skuli lagt á vöruna.

(B. XXIV, 5).

Ed.

342. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landssjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Orðin »ef þörf gerist« falli niður.

(A. VIII, 11).

Ed. 343. Breytingartillaga

við frv. til laga um stimpilgjald.

Frá Jóhannesi Jóhannessyni.

Við 9. gr.

Orðið »heldur« í 4. málslíð falli burt.

(B. XXI, 6).

Nd. 344. Nefndarálit

um frumvarp til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta og leggur til, að háttv. deild samþykki það óbreytt.

Alþingi, 10. júní 1918.

Stefán Stefánsson,
formaður.

Einar Árnason,
ritari.

Þjetur Þórðarson.

Sigurður Sigurðsson.

Einar Jónsson.

(A. VIII, 12).

Nd.

345. Frumvarp

til laga um stimpilgjald.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

I. Almenn ákvæði.

1. gr.

Þá er skjöl þau, sem um ræðir í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd af embættismanni, sem til þess er bær, eða stofnunum þeim, er ræðir um í 7. gr., á hann eða þær að sjá um, að þau sjeu stimpluð eins og fyrir er mælt í lögum þessum, á kostnað þess manns, sem biður um að skjalið sje útgefið eða afgreitt.

2. gr.

Stjórnarráðið lætur búa til stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hvernig haga skuli sölu á stimpilmerkjum. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2 af hundraði af þeirri upphæð, sem inn kemur við sölu.

Stjórnarráðið hefir heimild til þess að láta búa til pappir með áletruðu stimpilmerki, og má nota hann í stað stimpilmerkja.

Þangað til stimpilmerki eru útveguð, ákveður stjórnarráðið með reglugerð, hvernig stimpluninni skuli hagað.

3. gr.

Engin áhrif hefir það á stimpilskylduna, hve nær eða hvar skjal er útgefið eða hvar útgefandi á heima. Við útreikning stimpilgjaldsins gilda þessar almennu reglur:

- a. Þegar stimpilgjald skal reiknað sem hundraðsgjald eftir verðhæð skjalsins, færast það niður í tölu, sem er deilanleg með 5, en má þó eigi vera minna en 10 aurar.
- b. Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi þar, sem samningar fara fram. Ef um farmskirteini er að ræða, skal miða stimpilgjaldið við söluverð vörunnar með umbúðum, fluttrar um borð í skip (fob) á þeirri höfn, er hún fyrst fer frá, eða söluverð erlendis (cif), að frádregnu flutnings- og ábyrgðargjaldi til útlanda, svo og miðilsgjaldi. Sendandi vöru er skyldur til að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um söluverð og söluskilmála. Ef vara sú, sem farmskirteini ræðir um, er send óseld, skal lögreglustjóri ákveða stimpilgjaldið, eftir því sem ætla má, að varan sje verð með umbúðum, flutt um borð.

- c. Í afsals- og afhendingarskjöllum og leigusamningum, sem þinglesin eru, skal ávalt tilfæra kaupverð, leigumála eða andvirði, sem fyrir rjettindin kemur.

Nú inniheldur stimpilskytt skjal eigi nægilegar upplýsingar um verðmæti skjalsins, og getur valdsmaður eða hlutaðeigandi stofnun þá heimtað af samningsaðiljum nákvæmari upplýsingar eða álit þeirra um það, eins og þeir hyggja sannast og rjettast, og afgreiðist þá skjalið eigi fyrir en fengnar eru þær upplýsingar, er nægar þykja.

- d. Nú hljóðar stimpilskytt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er styttra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknað af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, skal stimpilgjaldið vera af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni.

Ef greiðsla er áskilin um æfitið einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu fimmföldu; ef árgjaldið er mismunandi, skal taka meðalgjaldið.

II. Um stimpilgjald einstakra skjala.

4. gr.

Með 1% af verðhæðinni skal stimpla neðangreind skjöl:

- a. *Afsalsbrjef fyrir fasteignum og skipum*, þar með talin afsöl við fógetagerðir, skifti eða uppboð, svo og öll önnur skjöl um afhendingu fasteigna og skipa, kaupsamningar, makaskiftabrjef, gjafabrjef, próventusamningar eða önnur slík skjöl. Enn fremur erfðafestubrjef, ef þau veita kaupanda rjett til að selja eða veðsetja eignina. Ef giftingarvottorð, erfðaskrá eða önnur slík skjöl eru þinglesin sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema því að eins, að endurgjald sje áskilið til meðersfingja eða annara, því þá skal reikna stimpilgjald sem að framan greinir eftir endurgjaldinu.

Að öðru leyti skal reikna stimpilgjaldið fyrir öll slík heimildarskjöl eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í brjefinu. Með kaupverðinu skal telja veðskuldir og aðrar kvaðir, sem kaupandi eða rjettþegi tekur að sjer. Föst kúgildi teljast með í kaupinu eða afsalinu, en tylgi því annar fjenaður eða lausafje, og verðhæð þess er sönnuð áður en skjalið er þinglesið, skal ekkert stimpilgjald greiða af því.

Þegar kaupsamningur er þinglesinn, má þinglesa afsalsbrjef til sama kaupanda, án þess það sje stimplað á ný. Ef heimildarbrjef er framselt, er það skoðað sem sjerstakt afsalsbrjef og stimplað svo.

- b. *Skjöl, sem heimila rjett til fiskveiða eða veiðirjettindi, leggja ítök, iskyldur eða kvaðir, á annars manns fasteign*, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjald eftir endurgjaldinu. Ef ekkert endurgjald er greitt eða áskilið, skal stimpla skjalið sem yfirlýsingu. Framsal á þessum rjettindum skal stimpla á sama hátt sem segir í staflíð a. um framsal heimildarbrjefa.

- c. *Farmskírteini* (konnossement) um vörur, sem senda á til útlanda. Sá, er afgreiðir skip, er skyldur til að sjá um, að lögreglustjóra eða umboðsmanni hans sjeu afhent farmskírteini til stimplunar áður en skip lætur úr höfn þar sem vara er tekin.

Afsalsbrjef og önnur heimildarbrjef fyrir skipum skal stimpla um leið og skip eru skrásett, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru afhent til þinglestrar.

5. gr.

Með $\frac{1}{2}\%$ af verðhæðinni skal stimpla þessi skjöl:

- a. *Kaupmála*, um leið og þeir eru staðfestir, eða, þegar staðfestingar þarf eigi, þá þegar þeir eru þinglesnir. Stimpilgjaldið skal reikna eftir verðhæð þess, sem haldið skal utan fjárfjelds af annars eða beggja hálfu.
- b. *Fjelagssamninga*, um leið og þeir eru staðfestir eða þinglesnir. Gjaldið skal reiknað eftir fjárupphæð þeirri, sem lögð er í fjelagið þegar staðfestingar er leitað, þó eigi lægra en 10 krónur. — Sje fasteign eða skip afhent fjelaginu til eignar eða umráða, skal þó reikna stimpilgjaldið 1% af verðhæð hennar eða þess, en þegar svo stendur á, má þó þinglesa samninginn eða skrásetja hann sem eignarheimild, án frekara stimpilgjalds. Nú leggur einn fjelagi fram peningaupphæð eða peningagildi, en annar persónulega vinnu, og skal þá meta hana jafna peningaframlaginu, nema öðruvisi sje ákveðið í samningnum; sjeu peningaframlög eigi jafnhá, skal telja vinnuna jafna lægsta framlaginu. Nú hljóðar samningur eigi um nein framlög, heldur að eins um persónulega vinnu fjelaga í einhverjum arðsömum tilgangi, og skal þá stimpla hann með 10 krónum.

Ef fjelagar leysa upp fjelag sitt, og skjal um það er þinglesið eða skrásett sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal stimpla það sem eignarskjal, ef fasteignin eða skipið fellur til annars en þess, sem eftir stimpluðu heimildarskjali hefir lagt það í fjelagið; ella skal skjalið stimpla sem yfirlýsingu.

- c. *Öll skuldabrief*, hvort sem þau eru trygð með veði eða eigi, ef þau eru þinglesin, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.

Stimpilgjaldið skal reikna eftir upphæð skjalsins. Sje veðrjettur stofnaður fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlast til að tryggja.

- d. *Framsal á skjölum þeim*, sem nú voru nefnd undir staflíð c., ef framsalið er þinglesið, hvort sem framsalið er ritað á sjálft skjalið eða á sjerstakt skjal. Stimpilgjaldið skal reikna eftir þeirri skuldarupphæð, sem framseld er, eða veðrjetti þeim, sem framseldur er.
- e. *Yfirlýsingar á skyldum skuldunauts til annars*, ef skjalið er þinglesið, jafnvel þótt yfirlýsingin sje rituð á skjal, sem áður hefir verið stimplað.

6. gr.

Eftirnefnd skjöl og brjef skal stimpla með föstu gjaldi:

- a. *Yfirlýsingar*, sem eru þinglesnar eða skrásettar, skal stimpla með einni krónu, ef þær falla ekki undir nein ákvæði, sem nefnd eru að framan.

- b. *Borgarabréf til verslunar* með 100 krónum. *Skipstjóráskirteini* með 10 kr. og *stýrimannsskirteini* með 5 kr. *Sveinsbréf* með 4 krónum. *Mála-færslumannsleyfi* með 50 krónum.
- c. *Leyfisbréf, sem stjórnarráðið* eða *valdsmenn* gefa út, skal stimpla svo sem hjer segir:
- Einkaleyfis-veitingabréf* með 50 krónum. *Leyfisbréf til undanþágu* frá skilyrðum, sem sett eru í einkaleyfis-veitingabréfum, með 25 krónum; önnur leyfisbréf með 5 krónum.
- d. *Embættisveitingabréf* eða *sýslanabréf, sem stjórnarvöld* veita, skal stimpla þannig: Ef árslaunin eru ekki yfir 1000 krónur, með 2 krónum, ef launin eru frá 1000 kr. til 2000 kr., með 4 krónum, ef þau eru frá 2000 kr. til 3000 kr., með 8 krónum, ef þau eru frá 3000 kr. til 4000 kr., með 12 krónum, og sju þau þar yfir (4000 kr.) með 20 krónum.
- e. *Mælingarbréf* skipa frá 12—30 tons með 1 krónu, frá 30—100 tons með 2 krónum, og sju þau þar yfir, með 5 krónum.
- f. *Útdrætti, afrit og vottorð, sem einstakir menn* biðja um úr dómsmálabókum, skiftabókum, uppbóðs- og notarialbókum, veðbókum, skipaskráningarbókum, firmaskránni og vörumerkjaskránni, skal stimpla með 50 a. um. Sama stimpilgjald skal greiða fyrir notarialgerðir og notarialvottorð, hvers konar sem eru, þar á meðal notarialvottorð um undirskrift, um stefnubirtingu, afsögn á vixli o. s. frv.
- Fullkomnar dómssgerðir eða aðrar rjettargerðir *in forma* fyrir hjer-aðsrjetti skal stimpla með 2 krónum. Þingsvitni skal stimpla með 1 krónu. Stimpilfrjáls eru þó þingsvitni, sem tekin eru til þess að öðlast verðlaun fyrir björgun frá druknun, eða þegar slys ber að höndum.
- g. *Löggiltar verslunarbækur* skal stimpla með 2 krónum.
- h. *Kvaðning utanrjettar* skal stimpla með 1 krónu.
- i. *Byggingarbréf og aðra leigusamninga, sem þinglesnir* eru, skal stimpla með 3 krónum, ef ársleigan, margfölduð samkvæmt 3. gr. d, fer eigi yfir 1000 kr., með 10 krónum ef herra fer.
- j. *Erfðaskrár, dánargjafir og gjafarfa* skal stimpla með 5 krónum.
- Ákvæði um, að ekkja skuli sitja í óskiftu bú, skal stimpla með 1 krónu, ef þau eru sjerstaklega gerð. Erfðaskrá skal stimpla þegar arfleiddandi deyr.

7. gr.

Vixlar, allar ávisanir, nema tjeckar, og skuldabréf, sem eigi á að þinglesa, stimplast eftir upphæð þeirra eins og hjer segir, þegar verðbréf þessi eru seld bönkum eða öðrum lánsstofnunum eða send þeim til samþykktar eða innheimtu:

200 kr. eða minna með 20 aur.	
Frá 200— 400 kr.	— 40 aur.
— 400— 600 —	— 60 —
— 600— 800 —	— 80 —
— 800—1000 —	— 1 krónu.

Sje upphæðin hærri, skal stimpla skjöl þessi með 1 krónu af þúsundi eða broti úr þúsundi.

Erlendir víxlar og ávísanir eru þá fyrst stimpilskyldir, er þeir eru samþykktir, og víxlar og ávísanir, sem eiga að greiðast við sýningu, um leið og innlausn þeirra eða borgun fer fram.

Endurnýjaður víxill telst nýr víxill.

Nú hljóðar víxill eða ávísun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir bankagangverði þeirrar myntar hjer á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram.

Stofnanir þær, sem nefndar eru í þessari grein, annast innheimtu stimpilgjaldsins og afgreiðslu þess í landssjóð, samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur.

8. gr.

Öll önnur skjöl en þau, er nú hafa verið nefnd, eru stimpilfrjáls; svo eru og undanþegnar stimpilgjaldi þær bækur, brjef og skuldbindingar, sem um getur í 14. gr. laga nr. 11, 7. júní 1902, um heimild til að stofna hlutafjelags-banka á Íslandi.

Sömu undanþágu hefir Landsbanki Íslands.

Ekkert skjal stimplast nema einu sinni, nema á það sje ritað framsal eða annað, er hefir sjálfstæða stimpilskyldu í för með sjer.

III. Ýms ákvæði.

9. gr.

Þegar skjal, sem er stimpilskytt samkvæmt framanskráðum reglum, er afhent embættismanni eða öðrum, er innheimta á stimpilgjald samkvæmt 7. gr., skal hann skýra hlutaðeiganda frá upphæð stimpilgjaldsins, eða ef ekki er hægt að reikna það út, heimta þegar nauðsynlegar upplýsingar í því efni, sbr. þó 3. gr. b. Skal það vera aðalregla að greiða stimpilgjaldið þegar í stað. Nú er stimpilgjald eigi greitt þegar í stað, og má þá veita frest á greiðslu þess, ef það getur valdið hlutaðeiganda rjettarmissi eða verulegum óþægindum, og skal þá innheimtumaður innheimta gjaldið síðar. Eigi má fresta afgreiðslu skjals af því að innheimtumaður tortryggir upplýsingar þær, er liggja til grundvallar fyrir verðhæðinni; en þegar svo stendur á, getur hann látið virðingu fram fara af kvöddum mönnum. Meti þeir verðmæti skjalsins að minsta kosti 10% hærra en skýrt var frá, skal sá, er stimpilskyldan hvílir á, borga virðingarkostnaðinn; ella greiðist hann úr landssjóði.

10. gr.

Nú verður uppvíst, að stimpilskyldu skjali er skotið undan stimplun, eða verðhæð skjals, sem er stimpilskytt, sett lægri en rjett er, til þess að

svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru vísitandi gefnar í sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið eða gjaldmunurinn. Sektina ákveður valdsmaður með úrskurði, er áfrýja má til æðri rjettar.

Sömu ábyrgð skal sá sæta, sem til þess að komast undan stimpilgjaldi á erfðaskrá lætur fyrirfarast að leggja hana fram við skifti eða sýna hana skiftaráðanda áður til stimplunar.

Ef afgreiðslumaður lætur fyrirfarast að sjá um, að farmskírteini sje afhent til stimplunar, varðar það sektum, alt að 5000 kr.

11. gr.

Ábyrgð á því, að stimpilskytt skjal sje stimplað, ber sá, er innheimta á gjaldið. Um sektir fyrir vanrækslu í því efni fer eftir ákvæðum 144. greinar hinna almennu hegningarlaga 25. júní 1869.

12. gr.

Sektir og ógoldin stimpilgjöld má taka lögtaki. Gjöld þessi hafa sama forgöngurjett sem önnur gjöld til landssjóðs.

Sá einn svarar til sekta, sem gerst hefir sekur í brotinu.

Ábyrgð á greiðslu stimpilgjalds af einkaskjölum bera þeir, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutadeigandi stjórnarvalds á því. Ábyrgð á stimpilgjaldi annara skjala ber sá, er biður um afgreiðslu. Sektirnar renna í landssjóð. Stjórnarráðið getur fært sekt niður, eða enda látið hana falla alveg niður, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

13. gr.

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem löglegur innheimtumaður stimpilgjalds gerir um stimpilskylduna eða upphæð gjaldsins, má áfrýja til stjórnarráðsins, en þó er eigi að stður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

14. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda fyrst um sinn til ársloka 1921. Þau varða allar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðst eftir að þau koma í gildi, án tillits til þess, hve nær skjalið er sett og samið. Þegar stimpilfrjáls skjöl eru afhent til afgreiðslu vegna framsals eða áteiknana, skal reikna stimpilgjaldið eingöngu eftir framsalinu og áteiknaninni.

(B. III, 10).

Ed.**346. Frumvarp**

til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni.

(Eftir eina umr. í Nd.).

Frá þeim tíma, er Björn Kristjánsson lætur af stjórn Landsbanka Íslands, greiðir bankinn honum 4000 kr. á ári í eftirlaun.

(A. IV, 18).

Ed.**347. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Flutningsm. Sigurjón Friðjónsson.

Við 5. gr.

- a. Á eftir orðinu: »Hreppsnefndum« komi:
og bæjarstjórnnum.
- b. Aftan við greinina bætist:
Lánin má veita af landssjóði, ef þau fást ekki á annan hátt.

(A. VIII, 13).

Nd.**348. Framhaldsnefndarállt**

um frv. til laga um stimpilgjald.

Frá fjárhagsnefnd.

Frv. þetta er hingað aftur komið frá háttv. Ed. með nokkrum breytingum, mestmegnis orðabreytingum, en einstaka smávægilegum efnisbreytingum, sem nefndin hefir ekkert að athuga við, og leggur hún því til, að frv. verði samþ. eins og það nú liggur fyrir.

Alþingi, 12. júní 1918.

Magnús Guðmundsson,
form, og framsögum.

Gísli Sveinsson,
skrifari.

Pórarinn Jónsson.

Einar Arnason.

H. J. Kristófersson.

(C. XXXIX, 1).

Nð.**349. Tillaga**

til þingsályktunar um efnivið til opinna róðrabáta.

Frá bjargráðanefnd.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að landið verði sem bráðast birgt að áraefni, trjávið og saum, til viðhalds og smíða opinna róðrabáta þar, sem mest er þörf.

Greinargerð.

Stjórnin hefir samkvæmt brjefi bjargráðanefndar, dags. 3. maí þ. á., safnað skýrslum um róðrabáta á öllu landinu og sent bjargráðanefndinni þessar skýrslur. Samkvæmt þeim eru til um 2000 róðrabátar, auk báta í Þingeyjarsýslu, sem skýrslu vantar um. Skýrslurnar telja bátana nógu marga, haldist vjelbátaútvegurinn í svipuðu horfi og hingað til, en teppist hann að meira eða minna leyti sje brýn þörf á að fjölga róðrabátum. Samkvæmt skýrslunum er algerður skortur á báta- og áravið og saum hvarvetna á landinu, nema á Akureyri. Samkvæmt upplýsingum, sem nefndin hefir fengið annarsstaðar frá, mun og vera nokkuð til af bátaefni í Reykjavík og Hafnarfirði. Nefndin telur bráðnaudsynlegt að bæta úr þessum skorti, og þess vegna þurfi að útvega landinu þegar í sumar efni til viðhalds þeim bátum, sem til eru, og, ef þörf krefur, til aukningar þessum útveg. Þess vegna flytur hún þessa tillögu.

(C. XXXIII, 2).

Nð.**350. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um styrkauka til tveggja skálda.

Frá fjárveitinganefnd.

Eins og greinargerðin fyrir tillögunni ber með sjer, þá var það áskilið frá fjárveitinganefnd á síðasta þingi, að þeir af styrkþegum skálda- og listamannastyrksins, sem áður hafa verið jafnir, skyldu enn vera svo. Nú hefir út af þessu verið brugðið, og þótt fjárveitinganefndin eða Alþingi eigi enga sök á þessu, þá er hitt vist, að enginn nema Alþingi getur jafnað þessa misfelli að þessu sinni, úr því sem komið er. Nefndin vill því mælast til þess við háttv. Alþingi, að það heimili stjórninni að auka að nokkru styrk þessara tveggja skálda, sem tillagan ræðir um, svo að ummæli framsögumanns nefndarinnar fyrir

hennar hönd á síðasta þingi verði ekki gerð alveg ómerk. Enda ber að skoða þau sem ályktun alls þingsins, úr því að ekki var á móti þeim mælt.

Þótt nefndin nú þannig fallist alveg á röksemdir tillögumanna, þá álitur hún ástæðulaust að veita eins háa upphæð og þeir fara fram á. Vill hún miða aukastyrk þennan, eftir því sem næst verður komist, við þá upphæð, sem fallið hefði í hlut skálda þeirra, er tillagan ræðir um, ef jafnt hefði verið skift, á þann hátt, sem síðasta Alþingi ætlaðist til.

Samkvæmt þessu leyfir nefndin sjer að bera fram þessa

BREYTINGARTILLÖGU

við tillögugreinina:

Í stað »1200 — tólf hundruð —« komi:
400 — fjögur hundruð —.

Alþingi, 12. júní 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
skrifari og framsögum.

Jón Jónsson.

Þorleifur Jónsson.

Matth. Ólafsson.

Sigurður Stefánsson,
(með fyrirvara).

Bjarni Jónsson
frá Vogu,
(með athugasemd).

(A. VIII, 14).

Nd.

351. Lög

um stimpilgjald.

(Afgreidd frá Nd. 13. júní).

1. Almenn ákvæði.

1. gr.

Þá er skjöl þau, sem um ræðir í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd af embættismanni, sem til þess er bær, eða stofnunum þeim, er ræðir um í 7. gr., á hann eða þær að sjá um, að þau sjeu stimpluð eins og fyrir er mælt í lögum þessum, á kostnað þess manns, sem biður um að skjalið sje útfíð eða afgreitt.

2. gr.

Stjórnarráðið lætur búa til stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hvernig haga skuli sölu á stimpilmerkjum. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2 af hundraði af þeirri upphæð, sem inn kemur við söluna.

Stjórnarráðið hefir heimild til þess að láta búa til pappír með áletrunum stimpilmerki, og má nota hann í stað stimpilmerkja.

Þangað til stimpilmerki eru útveguð, ákveður stjórnarráðið með reglugerð, hvernig stimpluninni skuli hagað.

3. gr.

Engin áhrif hefir það á stimpilskylduna, hve nær eða hvar skjal er útgefið eða hvar útgefandi á heima. Við útreikning stimpilgjaldsins gilda þessar almennu reglur:

- a. Þegar stimpilgjald skal reiknað sem hundradsgjald eftir verðhæð skjalsins, færast það niður í tölu, sem er deilanleg með 5, en má þó eigi vera minna en 10 aurar.
- b. Hljóði skjalið um vöru, skal farið eftir almennu verðlagi þar, sem samningar fara fram. Ef um farmskirteini er að ræða, skal miða stimpilgjaldið við söluverð vörunnar með umbúðum, fluttrar um borð í skip (fob) á þeirri höfn, er hún fyrst fer frá, eða söluverð erlendis (cif), að frádregnu flutnings- og ábyrgðargjaldi til útlanda, svo og miðilsgjaldi. Sendandi vöru er skyldur til að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um söluverð og söluskilmála. Ef vara sú, sem farmskirteini ræðir um, er send óseld, skal lögreglustjóri ákveða stimpilgjaldið, eftir því sem ætla má, að varan sje verð með umbúðum, flutt um borð.
- c. Í afsals- og afhendingarskjölum og leigusamningum, sem þinglesin eru, skal ávalt tilfæra kaupverð, leigumála eða andvirði, sem fyrir rjettindin kemur.

Nú inniheldur stimpilskytt skjal eigi nægilegar upplýsingar um verðmæti skjalsins, og getur valdsmaður eða hlutaðeigandi stofnun þá heimtað af samningsaðiljum nákvæmari upplýsingar eða álit þeirra um það, eins og þeir hyggja sannast og rjettast, og afgreiðist þá skjalið eigi fyr en fengnar eru þær upplýsingar, er nægar þykja.

- d. Nú hljóðar stimpilskytt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og æfi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er styttra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknað af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, skal stimpilgjaldið vera af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni.

Ef greiðsla er áskilin um æfitið einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu fimmföldu; ef árgjaldið er mismunandi, skal taka meðalgjaldið.

II. *Um stimpilgjald einstakra skjala.*

4. gr.

Með 1 % af verðhæðinni skal stimpla neðangreind skjöl:

- a. *Afsalsbrjef fyrir fasteignum og skipum*, þar með talin afsöl við fögetagerðir, skifti eða uppboð, svo og öll önnur skjöl um afhendingu fasteigna og skipa, kaupsamningar, makaskiftabryf, gjafabryf, próventusamningar eða önnur slík skjöl. Enn fremur erfðafestubryf, ef þau veita kaupanda rjett til að selja eða veðsetja eignina. Ef giftingarvottorð, erfðaskrá eða önnur slík skjöl eru þinglesin sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema því að eins, að endurgjald sje áskilið til meðferfinga eða annara, því þá skal reikna stimpilgjald sem að framan greinir eftir endurgjaldinu.

Að öðru leyti skal reikna stimpilgjaldið fyrir öll slík heimildarskjöl eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í bryfinu. Með kaupverðinu skal telja veðskuldir og aðrar kvaðir, sem kaupandi eða rjettþegi tekur að sjer. Föst kúgildi teljast með í kaupinu eða afsalinu, en fylgi því annar fjenaður eða lausafje, og verðhæð þess er sönnuð áður en skjalið er þinglesið, skal ekkert stimpilgjald greiða af því.

Pegar kaupsamningur er þinglesinn, má þinglesa afsalsbryf til sama kaupanda, án þess það sje stimplað á ný. Ef heimildarbryf er framselt, er það skoðað sem sjerstakt afsalsbryf og stimplað svo.

- b. *Skjöl, sem heimila rjett til fiskveiða eða veiðirjettindi, leggja ítök, iskyldur eða kvaðir, á annars manns fasteign*, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjald eftir endurgjaldinu. Ef ekkert endurgjald er greitt eða áskilið, skal stimpla skjalið sem yfirlýsingu. Framsal á þessum rjettindum skal stimpla á sama hátt sem segir í staflíð a. um framsal heimildarbryfa.
- c. *Farmskirteini* (konnossement) um vörur, sem senda á til útlanda. Sá, er afgreiðir skip, er skyldur til að sjá um, að lögreglustjóra eða umboðsmanni hans sjeu afhent farmskirteini til stimplunar áður en skip lætur úr höfn þar sem vara er tekin.

Afsalsbryf og önnur heimildarbryf fyrir skipum skal stimpla um leið og skip eru skrásett, en öll önnur skjöl, sem stimpilskyld eru samkvæmt þessari grein, um leið og þau eru afhent til þinglestrar.

5. gr.

Með $\frac{1}{2}$ % af verðhæðinni skal stimpla þessi skjöl:

- a. *Kaupmála*, um leið og þeir eru staðfestir, eða, þegar staðfestingar þarf eigi, þá þegar þeir eru þinglesnir. Stimpilgjaldið skal reikna eftir verðhæð þess, sem haldið skal utan fjárfjelags af annars eða beggja hálfu.
- b. *Fjelagssamninga*, um leið og þeir eru staðfestir eða þinglesnir. Gjaldið skal reiknað eftir fjáruppbæð þeirri, sem lögð er í fjelagið þegar staðfestingar er leitað, þó eigi lægra en 10 krónur. — Sje fasteign eða skip afhent fjelaginu til eignar eða umráða, skal þó reikna stimpilgjaldið 1 % af verðhæð hennar eða þess, en þegar svo stendur á, má þó þinglesa samninginn eða skrásetja hann sem eignarheimild, án frekara stimpilgjalds. Nú leggur einn fjelagi fram peningaupphæð eða peningagildi, en annar persónulega

vinnu, og skal þá meta hana jafna peningaframlaginu, nema öðruvisi sje ákveðið i samningnum; sjeu peningaframlög eigi jafnhá, skal telja vinnuna jafna lægsta framlaginu. Nú hljóðar samningur eigi um nein framlög, heldur að eins um persónulega vinnu fjelaga i einhverjum arðsömum tilgangi, og skal þá stimpla hann með 10 krónum.

Ef fjelagar leysa upp fjelag sitt, og skjal um það er þinglesið eða skrásett sem heimild fyrir fasteign eða skipi, skal stimpla það sem eignarskjal, ef fasteignin eða skipið fellur til annars en þess, sem eftir stimpluðu heimildarskjali hefir lagt það i fjelagið; ella skal skjalið stimpla sem yfirlýsingu.

- c. *Öll skuldabref*, hvort sem þau eru trygð með veði eða eigi, ef þau eru þinglesin, svo og kyrsetningar- og aðfarargerðir, svo framarlega sem fasteign hefir eigi verið lögð út til eignar.

Stimpilgjaldið skal reikna eftir upphæð skjalsins. Sje veðrjettur stofnaður fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlast til að tryggja.

- d. *Framsal á skjölum þeim*, sem nú voru nefnd undir staflíð c., ef framsalið er þinglesið, hvort sem framsalið er ritað á sjálfst skjalið eða á sjerstakt skjal. Stimpilgjaldið skal reikna eftir þeirri skuldarupphæð, sem framseld er, eða veðrjetti þeim, sem framseldur er.

- e. *Yfirfærslu á skyldum skuldunauts til annars*, ef skjalið er þinglesið, jafnvel þótt yfirfærslan sje rituð á skjal, sem áður hefir verið stimplað.

6. gr.

Eftirnefnd skjöl og brjef skal stimpla með föstu gjaldi:

- a. *Yfirlýsingar*, sem eru þinglesnar eða skrásettar, skal stimpla með einni krónu, ef þær falla ekki undir nein ákvæði, sem nefnd eru að framan.
- b. *Borgarabref til verslunar* með 100 krónum. Skipstjóraskirteini með 10 kr. og stýrimannsskirteini með 5 kr. Sveinsbref með 4 krónum. Mála-færslumannsleyfi með 50 krónum.
- c. *Leyfisbref*, sem stjórnarráðið eða valdsmenn gefa út, skal stimpla svo sem hjer segir:

Einkaleyfis-veitingabref með 50 krónum. *Leyfisbref til undanþágu* frá skilyrðum, sem sett eru i einkaleyfis-veitingabrefum, með 25 krónum; önnur leyfisbref með 5 krónum.

- d. *Embættisveitingabref* eða sýslanabref, sem stjórnarvöld veita, skal stimpla þannig: Ef árslaunin eru ekki yfir 1000 krónur, með 2 krónum, ef launin eru frá 1000 kr. til 2000 kr., með 4 krónum, ef þau eru frá 2000 kr. til 3000 kr., með 8 krónum, ef þau eru frá 3000 kr. til 4000 kr., með 12 krónum, og sjeu þau þar yfir (4000 kr.) með 20 krónum.
- e. *Mælingarbrjef* skipa frá 12—30 tons með 1 krónu, frá 30—100 tons með 2 krónum, og sjeu þau þar yfir, með 5 krónum.
- f. *Úldrætti, afrit og vottorð*, sem einstakir menn biðja um úr dómsmálabókum, skiftabókum, upphöðs- og notarialbókum, veðbókum, skipaskráningarbókum, firmaskránni og vörumerkjaskránni, skal stimpla með 50 aurum. Sama stimpilgjald skal greiða fyrir notarialgerðir og notarialvottorð, hvers

konar sem eru, þar á meðal notarialvottorð um undirskrift, um stefnubirtingu, afsögn á vixli o. s. frv.

Fullkomnar dómsgerðir eða aðrar rjettargerðir *in forma* fyrir hjer-aðsrjetti skal stimpla með 2 krónum. Þingsvitni skal stimpla með 1 krónu. Stimpilfrjáls eru þó þingsvitni, sem tekin eru til þess að öðlast verðlaun fyrir björgun frá druknun, eða þegar slys ber að höndum.

g. Löggiltar verslunarbækur skal stimpla með 2 krónum.

h. Kvaðning utanrjettar skal stimpla með 1 krónu.

i. Byggingarbrjef og aðra leigusamninga, sem þinglesnir eru, skal stimpla með 3 krónum, ef ársleigan, margfölduð samkvæmt 3. gr. d, fer eigi yfir 1000 kr., með 10 krónum ef hærri fer.

j. Erfðaskrár, dánargjafir og gjafarfa skal stimpla með 5 krónum.

Ákvæði um, að ekkja skuli sitja í óskiftu búi, skal stimpla með 1 krónu, ef þau eru sjerstaklega gerð. Erfðaskrá skal stimpla þegar arfleibandi deyr.

7. gr.

Vixlar, allar ávisanir, nema tjeckar, og skulda-brjef, sem eigi á að þinglesa, stimplast eftir upphæð þeirra eins og hjer segir, þegar verðbrjef þessi eru seld bönkum eða öðrum lánsstofnunum eða send þeim til samþykta eða innheimtu:

200 kr. eða minna með 20 aur.	
Frá 200— 400 kr.	— 40 aur.
— 400— 600 —	— 60 —
— 600— 800 —	— 80 —
— 800—1000 —	— 1 krónu.

Sje upphæðin hærri, skal stimpla skjöl þessi með 1 krónu af þúsundi eða broti úr þúsundi.

Erlendir vixlar og ávisanir eru þá fyrst stimpilskyldir, er þeir eru samþykta, og vixlar og ávisanir, sem eiga að greiðast við sýningu, um leið og innlausn þeirra eða borgun fer fram.

Endurnýjaður vixill telst nýr vixill.

Nú hljóðar vixill eða ávisun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir bankagangverði þeirrar myntar hjer á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram.

Stofnanir þær, sem nefndar eru í þessari grein, annast innheimtu stimpilgjaldsins og afgreiðslu þess í landssjóð, samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur.

8. gr.

Öll önnur skjöl en þau, er nú hafa verið nefnd, eru stimpilfrjáls; svo eru og undanþegnar stimpilgjaldi þær bækur, brjef og skuldbindingar, sem um getur í 14. gr. laga nr. 11, 7. júní 1902, um heimild til að stofna hlutafjelagsbanka á Íslandi.

Sömu undanþágu hefir Landsbanki Íslands.

Ekkert skjal stimplast nema einu sinni, nema á það sje ritað framsal eða annað, er hefir sjálfstæða stimpilskyldu í för með sjer.

III. Ýms ákvæði.

9. gr.

Þegar skjal, sem er stimpilskytt samkvæmt framanskráðum reglum, er afhent embættismanni eða öðrum, er innheimta á stimpilgjald samkvæmt 7. gr., skal hann skýra hlutaðeiganda frá upphæð stimpilgjaldsins, eða ef ekki er hægt að reikna það út, heimta þegar nauðsynlegar upplýsingar í því efni, sbr. þó 3. gr. b. Skal það vera aðalregla að greiða stimpilgjaldið þegar í stað. Nú er stimpilgjald eigi greitt þegar í stað, og má þá veita frest á greiðslu þess, ef það getur valdið hlutaðeiganda rjettarmissi eða verulegum óþægindum, og skal þá innheimtumaður innheimta gjaldið síðar. Eigi má fresta afgreiðslu skjals af því að innheimtumaður tortryggir upplýsingar þær, er liggja til grundvallar fyrir verðhæðinni; en þegar svo stendur á, getur hann látið virðingu fram fara af kvöddum mönnum. Meti þeir verðmæti skjalsins að minsta kosti 10% hærra en skýrt var frá, skal sá, er stimpilskyldan hvílir á, borga virðingarkostnaðinn; ella greiðist hann úr landssjóði.

10. gr.

Nú verður uppvíst, að stimpilskyldu skjali er skotið undan stimplun, eða verðhæð skjals, sem er stimpilskytt, sett lægri en rjett er, til þess að svikjast undan gjaldi, eða ósannar skýrslur eru vísitandi gefnar í sama skyni, og skal þá greiða fult gjald og auk þess sekt, er sje að minsta kosti fimmfalt hærri en stimpilgjaldið eða gjaldmunurinn. Sektina ákveður valdsmaður með úrskurði, er áfrýja má til æðri rjettar.

Sömu ábyrgð skal sá sæta, sem til þess að komast undan stimpilgjaldi á erfðaskrá lætur fyrirfarast að leggja hana fram við skifti eða sýna hana skiftaráðanda áður til stimplunar.

Ef afgreiðslumaður lætur fyrirfarast að sjá um, að farmskirteini sje afhent til stimplunar, varðar það sektum, alt að 5000 kr.

11. gr.

Ábyrgð á því, að stimpilskytt skjal sje stimplað, ber sá, er innheimta á gjaldið. Um sektir fyrir vanrækslu í því efni fer eftir ákvæðum 144. greinar hinna almennu hegningarlaga 25. júní 1869.

12. gr.

Sektir og ógoldin stimpilgjöld má taka lögtaki. Gjöld þessi hafa sama forgöngurjett sem önnur gjöld til landssjóðs.

Sá einn svarar til sekta, sem gerst hefir sekur í brotinu.

Ábyrgð á greiðslu stimpilgjalds af einkaskjölum bera þeir, einn fyrir alla og allir fyrir einn, útgefandi skjalsins, viðtakandi og sá, sem beiðist afgreiðslu hlutaðeigandi stjórnarvalds á því. Ábyrgð á stimpilgjaldi annara skjala ber sá, er biður um afgreiðslu. Sektirnar renna í landssjóð. Stjórnarráðið getur fært sekt niður, eða enda látið hana falla alveg niður, ef sjerstakar ástæður mæla með því.

13. gr.

Ákvörðunum þeim og úrskurðum, sem löglegur innheimtumaður stimpilgjalds gerir um stimpilskylduna eða upphæð gjaldsins, má áfrýja til stjórnarráðsins, en þó er eigi að siður heimilt að leggja málið fyrir dómstólana.

14. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda fyrst um sinn til ársloka 1921. Þau varða allar afgreiðslur, sem stimpilskylda er bundin við, ef afgreiðslu er beiðst eftir að þau koma í gildi, án tillits til þess, hve nær skjalið er sett og samið. Þegar stimpilfrjáls skjöl eru afhent til afgreiðslu vegna framsals eða áteiknana, skal reikna stimpilgjaldið eingöngu eftir framsalinu og áteiknaninni.

(C. XVII, 7).

Sp.

352. Tillaga

til þingsályktunar um rannsókn mómyra.

(Eftir siðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja alt að 3000 krónum til rannsókna á mómyrum á þeim stöðum, er líklegastir þykja til þess, að móiðnaður verði rekinn á siðar.

(B. IX, 2).

Na.

353. Nefndarálit

um frumvarp til laga um heimild handa landsstjórninni til þess að verja fje úr landssjóði til viðhalds Ölfusárbrúnni.

Frá fjárveitinganefnd.

Hv. deild þykir ef til vill nefndin hafa legið nokkuð lengi á þessu frumvarpi, en það hefir sínar eðlilegu ástæður, að hún gat ekki afgreitt það fyr, og skal hjer frá þeim skýrt.

Nefndin sendi frv. strax til vegamálastjóra og óskaði álits hans um það. Þetta álit þóttist vegamálastjóri varbúinn að láta uppi, nema hann kynti sjer nánar allar ástæður og þó sjerstaklega skoðaði Ölfusárbrúna. Átti hann hvort sem var leið austur í sýslur og vildi nota þá ferð til rannsóknar á þessu máli.

Eftir austurför sína sendi svo vegamálastjórinn umsögn sína um frv. og gerði tillögur í málinu, sem hann færði góð rök fyrir. Hefir nefndin fallist á tillögur hans og rök, sem koma fram hjer í eftirfarandi álitu.

Nefndin álitur að ekki megi taka þá stefnu, að landssjóður styrki sýslu-fjelögin til viðhalds brúa þeirra, sem þeim samkvæmt lögum ber að halda við.

Ef því hjer væri að eins um venjulegt viðhald að ræða, þá myndi nefndin ekki mæla með, að fje væri veitt úr landssjóði til þess; en samkvæmt upplýsingum vegamálastjóra hafa í upphafi verið gallar á brúarsmiðinu, sem hafa leitt það af sjer, að ekki hefir verið hægt með venjulegu viðhaldi að verja brúna skemdum. Talsvert af þeirri aðgerð, sem brúin nú nauðsynlega þarf, byggist á þessum byggingargöllum, og virðist nefndinni ekki rjett að krefjast þess af sýslunni, að hún kosti þá aðgerð.

Þessi höfuðástæða kemur nefndinni til þess að leggja til, að landssjóður kosti þessa viðgerð, sem nú ber brýna nauðsyn til, að $\frac{2}{3}$ hlutum, en sýslusjóður að $\frac{1}{3}$ hluta. Má gera ráð fyrir, að þá beri sýslan þann kostnað, sem talist getur undir venjulegt viðhald.

En það vill nefndin taka fram og leggur áherslu á, að viðgerð þessi verði framkvæmd undir umsjón vegamálastjóra og að sýslan framvegis láti ekkert á vanta til nauðsynlegs viðhalds, enda líti vegamálastjóri eftir því.

Samkvæmt framanrituðu leyfir nefndin sjer að bera fram þessa

BREYTINGARTILLÖGU

við 1. gr.

Greinina skal orða svo:

Landsstjórninni skal heimilt að greiða $\frac{2}{3}$ hluta af fje því, sem varið verður að þessu sinni til viðgerðar brúnni á Ölfusá í Árnessýslu.

Alþingi, 13. júní 1918.

Þjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Þjetursson,
skrifari og framsögum.

Þorleifur Jónsson.

Sigurður Stefánsson.

Jón Jónsson.

Matth. Ólafsson.

Þjarni Jónsson
frá Vogu.

(B. XIX, 4).

Ed.**354. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um kynbætur hesta.

Frá landbúnaðarnefnd.

Frumvarp þetta, sem gengið hefir óbreytt gegnum háttv. neðri deild, er breyting á lögum um sama efni frá síðasta þingi. Gerir það nokkru strangari ákvæði og viðurlög um lausagang graðhesta, sem ekki eru hæfir eða ætlaðir til undaneldis (2. gr.).

Nefndin er á einu máli um, að þetta nýja ákvæði sje til bóta, og leggur því til, að háttv. deild samþykki frumvarpið eins og það liggur fyrir.

Alþingi, 13. júní 1918.

Hjörtur Snorrason,
formaður.

Guðm. Ólafsson,
skrifari og framsögum.

Sigurjón Friðjónsson.

(A. IV, 19).

Ed.**355. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá Magnúsi Torfasyni.

1. Við 1. gr.

Í stað »15 kr.« komi:

25 kr.

Til vara:

20 kr.

2. Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu, ef því verður við komið, fyrir 1. nóvember 1918 senda stjórnarráðinu eftirrit af áætlun næsta reikningsárs, svo og skýrslu um til hvers fje því, sem ákveðið er að verja til dýrtíðarráðstafana samkv. 1. gr., skuli varið.

Ráðstafanir þessar liggja undir samþykki stjórnarráðsins, er meðal annars getur sold hækkun útsvara sem skilyrði fyrir hluttöku landssjóðs í útgjöldum, sem þæi hafa í för með sjer.

3. Við 3. gr.

I stað orðanna » $\frac{1}{3}$ hluta« komi:
alt að helmingi.

Til vara:

alt að 10 kr.

(A. VII, 6).

Nð. 356. Breytingartillaga

við frumv. til laga um tekjuskatt og lóðargjöld í Reykjavík.

Flutningsm.: Jörundur Brynjólfsson.

1. Við I. kafla, 7. gr.

Staflíður d falli burt.

2. Við I. kafla, 9. gr.

Síðasta málsgrein falli burt.

3. Við III. kafla (Ýms ákvæði).

Á eftir 40. gr. komi ný grein, sem verður 41. gr., svo hljóðandi (greinatalan breytist eftir því):

Skattskylda eða skattgreiðsla er eigi skilyrði fyrir kosningarrjetti eða kjörgengi í málefnum bæjarins.

(C. XXVI, 5).

Ed. 357. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um lán handa Suðurfjarðahreppi.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir athugað framangreinda tillögu og leggur til, að deildin samþykki hana óbreytta.

Alþingi, 13. júní 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggerf Pálsson,
ritari.

M. J. Kristjánsson.

Hjörtur Snorrason.

Karl Einarsson.

(C. XXXVI, 4).

Ed.**358. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um uppgjöf á eftirstöðvum af láni úr landssjóði til Fiskifjelags Íslands til steinoliukaupa.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir athugað þingsályktunartillögu þessa og ræður hæstv. deild til þess að samþykkja hana óbreytta.

Alþingi, 13. júní 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

M. J. Kristjánsson.
ritari.

Hjörtur Snorrason.

Karl Einarsson.

(B. XXIV, 6).

Ed.**359. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúðnum.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Frumvarpið orðist svo:

1. gr.

1. gr. laga nr. 5, 1. febr. 1917, orðist þannig:

Þangað til öðruvísi er ákveðið, heimilast landsstjórninni að gera ráðstafanir þær til að tryggja landið gegn afleiðingum af Norðurálfrúðnum, er segir í lögum þessum.

2. gr.

Aftan við 3. tölulið 2. gr. laga nr. 5, 1. febr. 1917, bætist nýr töluliður, svo hljóðandi:

Að banna innflutning á vörum til landsins, nema með leyfi stjórnarinnar, og ákveða, hve mikið skuli lagt á vöruna.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(A. X, 5).

Ed.**360. Nefndarállit**

um frumvarp til laga um dýrtiðar- og gróðaskatt.

Frá fjárhagsnefnd.

Nefndin hefir athugað frumvarp þetta, og leggur meiri hluti hennar til, að það verði samþykkt með þeim

BREYTINGUM

er hjer segir.

Við 1. gr.

Á eftir orðunum »Af tekjum frá« komi:

35000 kr.	að	40000 kr.	$3\frac{1}{2}\%$
40000	—	45000	4%
45000	—	50000	$4\frac{1}{2}\%$

Alþingi, 13. júní 1918.

Guðm. Ólafsson,
fundaskrifari.

H. Steinsson,
framsögumaður.

Legg til að frv. verði samþykkt óbreytt.

Magnús Torfason.

(B. XIII, 4).

Ed.**361. Nefndarállit**

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 59, 22. nóv. 1907, um fræðslu barna.

Frá mentamálanefnd.

Frumvarp þetta hefir verið samþykkt af háttv. neðri deild, og var flutt þar af mentamálanefnd þeirrar deildar til að koma í stað frumvarps um skipun barnakennara og laun þeirra, sem stjórnin hafði lagt fyrir deildina, en nefndin ekki sjeð sjer fært að leggja til, að samþykkt yrði, af ástæðum, sem

fram eru teknar í greinargerð á þingskj. 46 fyrir frumvarpi því, sem hjer liggur fyrir.

Undirrituð mentamálanefnd háttv. efri deildar hefir við athugun þessa máls hallast að sömu niðurstöðu, að þótt timar og ástæður allar sjeu nú of erfiðar til að koma fullnægjandi frambúðarskipulagi á þetta mál, þá geti þingið þó ekki leitt hjá sjer að ráða nú þegar á því nokkra bót, og verður nefndin að telja slíka bót felast í þessu frumvarpi og því ráða til að það nái fram að ganga.

Aðalefni frumvarpsins er að hækka kaup kennaranna í ákveðnu hlutfalli við það, sem það hefir verið hingað til eftir fræðslulögunum. Álitamál gæti auðvitað verið, hve langt ætti að fara í þá hækkun að þessu sinni, en nefndin sjer þó ekki ástæðu til að ráða til breytinga frá því hlutfalli, sem farið er fram á í 1. gr. frumvarpsins, eins og það er komið frá hv. neðri deild.

Aftur á móti þykir nefndinni ástæða til að ráða til nokkurra breytinga á ákvæðnm 2. greinar frumvarpsins, um hluttöku landssjóðs í kostnaðarauka þeim, sem frumvarpið hefir í för með sjer. Greinin ákveður, að landssjóðsstyrkurinn, sem nú er veittur í fjárlögum, skuli hækka að tiltölu við það, sem kostnaður fræðsluhjæraðanna eykst við þessa kauphækkun kennaranna. En þar sem landssjóðsstyrkurinn, sem nú er, nemur víða ekki meiru en $\frac{1}{4}$ hluta af skólakostnaðinum, þótt fjárlögin geri ráð fyrir, að hann megi vera helmingur þess kostnaðar, þá er sjáanlegt, að mestur hluti hækkunarinnar lendir á sveitarsjóðunum, en til þess teljum vjer þá illa færa á yfirstandandi tíma. Þar sem nú landssjóðsstyrkur fjárlaganna hefir aldrei verið svo mikill, að hann hafi náð því hlutfalli, sem lögin sjálf gera þó ráð fyrir, hefði oss þótt það vel hæfa, að landssjóður hefði bætt á sig öllum þessum kostnaðarauka, en þykir þó ráðlegt að fara í þessu nokkurn meðalveg og leggja til, að hann beri $\frac{2}{3}$ hluta kostnaðarins.

Samkvæmt framanrituðu, sem nánar verður skýrt í framsögu, leggjum vjer til, að frumv. verði samþykkt með þessari

BREYTINGU.

Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Auk landssjóðsstyrks þess, sem um ræðir í fjárlögunum, 14. gr. B. XIII, 1—2, skal greiða úr landssjóði $\frac{2}{3}$ hluta af launahækkun kennaranna samkvæmt 1. gr.

Alþingi, 14. júní 1918.

Eggert Pálsson,
formaður.

Kristinn Danielsson,
skrifari og framsögumaður.

Guðm. Ólafsson.

(A. IV, 20).

Nd.

362. Frumvarp

til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

(Eftir 3. umr. i Ed.).

1. gr.

Á tímabilinu frá 1. sept. 1918 til 1. sept. 1919 veitist sveitar- og bæjarfjelögum heimild til að verja úr sveitar- eða bæjarsjóði, auk venjulegra útgjalda, upphæð, er þó ekki nemi meiru en 15 kr. á hvern mann í sveitarfjelaginu, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórnar, af dýrtíð og matvæðaskorti. Fje þessu má verja til kaupa á matvælum, eldsneyti og öðrum nauðsynjavörum, eða til niðurfærslu á verði á þessum vörum.

2. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu, ef því verður við komið, fyrir 1. nóvember 1918 senda stjórnarráðinu skýrslu um, hve miklu fje þær hafi ákveðið að verja til dýrtíðarráðstafana samkv. 1. gr., og til hvers því skuli varið, og skal leita samþykkis stjórnarráðsins á tillögum þessum.

3. gr.

Af upphæð þeirri, er sveitarfjelög og bæjarfjelög hafa varið til dýrtíðarráðstafana samkv. 1. gr., skal endurgreiða hlutaðeigandi sveitar- og bæjarfjelagi úr landssjóði $\frac{1}{3}$ hluta, er stjórnarráðið hefir úrskurðað reikning hreppsnefndar yfir matvæli þau, eldsneyti o. s. frv., er keypt hafa verið fyrir hreppinn eða varið hefir verið til niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og skal reikningur þessi endursendur hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn, og fylgi síðan sveitarsjóðsreikningi hreppsins eða hajarins. Þó er landsstjórninni heimilt, ef sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, að greiða fyrirfram nokkurn hluta af fje því, er úr landssjóði ber að greiða.

4. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu semja reglur um úthlutun á nauðsynjavörum þeim, er keyptar hafa verið samkvæmt lögum þessum, eða um niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og leggja reglur þessar undir samþykki stjórnarráðsins. Ef nauðsynjavörur eru eingöngu keyptar, þá skal úthluta þeim til þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa í hreppnum eða bæjarfjelaginu, en ef fjenu er varið til niðurfærslu á vöruverði, þá skal hafa mismunandi verð á vörunum, eftir efnahag kaupanda, þannig að hinir allra efnaminstu, sem þó ekki þiggja af sveit, fái sinn hluta af vörunum fyrir alls ekki neitt, enda skoðast hjálp samkvæmt lögum þessum ekki sveitarstyrkur.

5. gr.

Hreppsnefndum er heimilt að taka lán, sem nauðsynleg eru til framkvæmdar lögum þessum, og enn fremur að jafna niður hærri útsvörum í því skyni, án þess að leita þurfi samþykkis sýslunefnda, samkv. 53. gr. sveitarstjórnarlaganna. Lánin má veita úr landssjóði, ef þau fást ekki á annan hátt.

6. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt frá þeim tíma, er lög þessi koma í gildi og til 1. september 1919, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta í beinar þarfir framleiðslunnar og til kaupa á afurðum af dýrtiðarvinnu bæjar- eða sveitarfélaga, svo sem efni til undirbúnings stórhýsa, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, vega, brúa og hafnargerða. Efni þetta skal metið til verðs af óvilhöllum mönnum, er dómkvaddir skulu þar, sem stjórnarráðið ákveður.

7. gr.

Til framkvæmdar þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og skulu þá jafnframt falla úr gildi ög nr. 25, 29. sept. 1917, um almenna hjálp vegna dýrtiðarinnar.

C. XXXIII, 3).

Ed.

363. Tillaga

til þingsályktunar um styrkauka til tveggja skálda.

(Eftir siðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að greiða Guðmundi skáldi Guðmundssyni og Guðmundi skáldi Magnússyni 400 — fjögur hundruð — krónur hvorum, til viðbótar við skáldstyrk þann, sem þeim hefir verið veittur þetta ár.

(C. XL, 1).

Nd.

364. Tillaga

til þingsályktunar um erfðaábúð á þjóðjörðum og kirkjujörðum.

Flutningsm. Björn Stefánsson.

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir næsta Alþingi frumvarp til laga um erfðaábúð á þjóðjörðum og kirkjujörðum.

(B. XXXII, 1).

Nd.

365. Frumvarp

til laga um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn.

Flutningsm.: Einar Arnórsson.

1. gr.

Skyllt er hverjum manni að láta af hendi nauðsynlegt land undir nýjan kirkjugarð handa Stokkseyrarsókn, enda komi fult endurgjald fyrir.

2. gr.

Sóknarnefndin ákveður, í samráði við biskup, hve nær eignarnám skuli fara fram, hvar land skuli tekið og hversu mikið. Um framkvæmd eignarnámsins fer að öðru leyti eftir gildandi lögum um það efni.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð

fyrir frumvarpi þessu felst í brjefi sóknarnefndar Stokkseyrarsóknar, dags. 6. þ. m. Er brjef þetta hjer prentað og hljóðar svo:

Í mörg undanfarin ár hefir það verið mjög ofarlega á baugi í Stokkseyrarsókn að taka upp nýjan kirkjugarð, þar sem fyrirsjáanlegt er, að hinn núverandi kirkjugarður — sem auk annars er altóflitill fyrir jafnstóra sókn — verður innan skams útgrafinn með öllu. En hjer hagar svo til, að vegna grjóts í jörðu er víða óhentugt um kirkjugarðsstæði, nema þá svo langt fyrir utan þorpið, að ókleift er við að notast. Sóknarnefndin hefir áður, eftir ósk safnaðarfundar, rannsakað, hvar hentugast myndi vera að taka upp nýjan kirkjugarð, og hefir til þess fundið lóðarblett vestarlega á Stokkseyri, sem til

þessa hefir verið lítið notaður, en á þessum bletti hefir ekki verið mögulegt að ná eignarheimild, vegna móttöðu sumra jarðeigenda.

Þar sem þessi blettur að eins gefur af sjer lítilfjörlegt gras og ekki getur staðið eigendum torfunnar, sem nú eru allmargir, í neinu sjerstöku verði, og sóknarnefndin hins vegar vonliti um, að hægt verði yfir höfuð að tala að ná sanngjörnu samkomulagi við eigendurna, þá neyðist hún til, að fengnu einróma samþykki almenns safnaðarfundar, að snúa sjer til löggjafarvaldsins með beiðni um að fá heimild til að taka lóð undir kirkjugarð eignarnámi eftir mati óvilhallra manna.

Leyfir sóknarnefndin sjer því að snúa sjer til háttvirtra þingmanna Árnessýslu og beiðast þess, að þeir vilji leggja fyrir Alþingi frumvarp til laga um heimild handa sóknarnefndinni á Stokkseyri til þess að taka eignarnámi lóð undir kirkjugarð.

Í sóknarnefnd Stokkseyrarsóknar.

Stokkseyri, 6. júní 1918.

Virðingarfyllst,

Sigurður Einarsson.

Bjarni Grímsson.

Júníus Pálsson.

Til

alþingismanna Árnessýslu

(C. XLI, 1).

Nd.

366. Fíllaga

til þingsályktunar um lán handa klæðaverksmiðjunni á Álafossi.

Frá fjárveitinganefnd.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að lána eigendum klæðaverksmiðjunnar á Álafossi alt að 100 þús. krónur, til að fullkomna verksmiðjuna á ýmsan hátt.

Lánið veitist gegn veði í verksmiðjunni og ábyrgð, er stjórnin tekur gilda, ávaxtist með 5% og greiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

(C. XXXIX, 2).

Ed.

367. Tillaga

til þingsályktunar um efnivið til opinna róðrabáta.

(Eftir eina umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að landið verði sem bráðast birgt að áraefni, trjávið og saum, til viðhalds og smíða opinna róðrabáta þar, sem mest er þörf.

(B. XXIV, 7).

Nd.

368. Frumvarp

til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

1. gr. laga nr. 5, 1. febr. 1917, orðist þannig:

Þangað til öðruvisi er ákveðið, heimilast landsstjórninni að gera ráðstafanir þær til að tryggja landið gegn afleiðingum af Norðurálfrúfriðnum, er segir í lögum þessum.

2. gr.

Aftan við 3. tölulið 2. gr. sömu laga bætist nýr töluliður, svo hljóðandi:

Að banna innflutning á vörum til landsins, nema með leyfi stjórnarinnar, og ákveða, hve mikið skuli lagt á vöruna.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(C. XXXVI, 5).

Ed.

369. Þingsályktun

um uppgjöf á eftirstöðvum af láni úr landssjóði til Fiskifjelags Íslands til steinoliukaupa.

(Afgreidd frá Ed. 15. júní).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita Fiskifjelagi Íslands uppgjöf á 2988,60 kr. eftirstöðvum af láni, sem landsstjórnin veitti fjelaginu árið 1915 til steinoliukaupa.

(C. XXVI, 6).

Ed.

370. Þingsályktun

um lán handa Suðurfjarðahreppi.

(Afgreidd frá Ed. 15. júní).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að lána Suðurfjarðahreppi í Barðastrandarsýslu 25000 krónur til þess að fullgera rafveituna á Bildudal. Lánið veitist gegn ábyrgð sýslufjelags Vestur-Barðastrandarsýslu, ávaxtast með 5⁰/_o, sje endurborgunarlaust fyrstu 2 árin, en greiðist síðan með jöfnum afborgunum á 30 árum.

(C. XVII, 8).

Sp.

371. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um rannsókn mómyra.

Frá bjargráðanefnd Nd.

Tillagan orðist þannig:

Alþingi ályktar að fela landsstjórninni að láta gera rækilega rannsókn á mómyrum, til þess að komast fyrir, hvort móiðnaður með Laval's-aðferð væri tiltækilegur, og heimilast nauðsynlegt fje til rannsóknarinnar.

(B. XXXVII, 2).

Nd. 372. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um almenningsseldhús.

Frá bjargráðanefnd.

1. Fyrir orðin í niðurlagi tillögunnar:

»eigi minna en einn fjórða hluta kostnaðar« komi:
það sem til vantar.

2. Aftan við tillöguna bætist:

Álitist þess eigi þörf að senda menn utan í þessum erindum, er landsstjórninni heimilt að verja fjenu til styrktar því, að almenningsseldhúsi verði komið á fót.

(B. XI, 3).

Nd. 373. Frumvarp

til laga um heimild handa landsstjórninni til þess að verja fje úr landssjóði til viðhalds Ölfusárbrúnni.

(Eftir 2 umr. í Nd.).

1. gr.

Landsstjórninni skal heimilt að greiða $\frac{2}{3}$ hluta af fje því, sem varið verður að þessu sinni til viðgerðar brúnni á Ölfusá í Árnessýslu.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(A. X, 6).

Ed.**374. Frumvarp**

til laga um dýrtíðar- og gróðaskatt.

(Eftir 2. umr. i Ed.).

1. gr.

Þeir, sem hafa yfir 35000 kr. árstekjur, skulu, auk tekjuskatts þess, er ræðir um í lögum nr. 23, 14. des. 1877, og lögum nr. 54, 26. okt. 1917, greiða dýrtíðar- og gróðaskatt eins og hjer segir:

Af tekjum frá 35000 kr. að 40000 kr. $3\frac{1}{2}\%$					
—	—	—	40000	—	— 45000 — 4%
—	—	—	45000	—	— 50000 — $4\frac{1}{2}\%$

og síðan eykst skatturinn um $\frac{1}{2}$ af hundraði á hverjum 5 þúsundum, uns hann er orðinn 10 af hundraði, sem greiðist af tekjum, er nema 100000 kr. eða meiru.

Skattur telst eigi af minna en heilu hundraði.

2. gr.

Um ákvörðun teknanna, skattskrár, skattskyldu, kærur yfir skatti og viðurlög við rangri skýrslu um tekjur, fer eftir ákvæðum laga þeirra, sem getur um í 1. gr.

3. gr.

Skatt samkvæmt lögum þessum ber sýslumönnum og bæjarlógetum að innheimta á manntalsþingum, í fyrsta sinn 1919 af tekjum ársins 1917, og fer um reikningsskil eins og stjórnarráðið ákveður.

4. gr.

Lög þessi gilda til ársloka 1921.

(A. IV, 21).

Nd.**375. Breytingartillögur**

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá meiri hluta bjargráðanefndar.

1. 1. gr. orðist svo:

Frá 1. sept. 1918 til 1. sept. 1919 veitist sveitar- og bæjarstjórnnum heimild til að verja úr sveitar- og bæjarsjóði auk venjulegra útgjalda, án

þess að leita þurfi samþykkis sýslunefndar eða stjórnarráðs, upphæð, er nemi alt að 10 krónum á mann í sveitar- eða bæjarfjlaginu, til þess að afstýra eða bæta úr verulegri neyð, að dómi sveitar- eða bæjarstjórnar, af dýrtíð og matmælaskorti.

2. Fyrir 2.—5. gr. komi:

2. gr.

Nú hrekkur sú upphæð, sem jafnað er niður samkvæmt 1. gr., ekki til að afstýra verulegri neyð, og getur þá hreppsnefnd eða bæjarstjórn leitað til landsstjórnarinnar um dýrtíðarhjálp. Beiðninni skal fylgja itarleg skýrsla um hjargræðisástand sveitarinnar eða bæjarins, staðfest af oddvita sýslunefndar eða bæjarfógeta, sömuleiðis greinargerð fyrir því, hvernig hjálpinni skuli varið, (hvort heldur er til kaupa á nauðsynjavörum eða til framleiðslu og atvinnubóta).

3. gr.

Áður en sveitar- eða bæjarstjórn leitar dýrtíðarhjálpar hjá landsstjórninni, skal hún hafa freistað lántöku hjá lánsstofnunum innanhjeraðs — og hjá aðalbönkunum —, enda fylgi vottorð þeirra til landsstjórnar um, að þar hafi árangurslaust verið hjálpar leitað.

4. gr.

Að fengnum þessum skilríkjum má landsstjórnin veita lán úr lands-sjóði til dýrtíðarhjálpar, svo sem hún telur nauðsynlegt og föng eru á, en eigi mega lán þau hærri vera til neins sveitar- eða bæjarfjelags en nemi 10 krónum fyrir hvern íbúa. Lánin skulu veitt með 6% ársvöxtum og afborgist á 5 árum; ræður landsstjórnin hve nær afborgun byrjar.

5. gr.

Landsstjórnin getur sett nánari ákvæði um hagnýting lánanna með hliðsjón af mismunandi ástæðum og staðhättum, en að öðru leyti fer um hagnýting þeirra eftir ákvæðum sveitar- eða bæjarstjórnar.

6. gr.

Sama rjett til dýrtíðarhjálpar hafa allir menn í dvalarsveit sinni, þótt ekki sjeu þeir þar sveitlægir.

Nú er dýrtíðarhjálp, sem veitt er sem lán, ekki greidd af lánþega á tilteknum tíma, og getur sveitar- eða bæjarstjórn þá talið það sveitarstyrk.

7. gr.

Hreppsnefndum og bæjarstjórnnum er heimilt að taka nauðsynleg lán til framkvæmdar lögum þessum, og eins að jafna niður hærri útsvörum, ef þörf gerist, án þess að leita þurfi samþykkis sýslunefnda eða stjórnarráðs.

3. 6., 7. og 8. gr. verði 8., 9. og 10. gr.

4. Fyrirsögn frumvarpsins orðist svo:

FRUMVARP

til laga um almenna dýrtíðarhjálp.

(C. XXXVII, 3).

Nd.

376. Álit fjárveitinganefndar

um tillögu til þingsályktunar um almenningseldhús.

Nefndin hefir athugað fjárhagsatriðið í tillögunni og samþykkt með samhljóða atkvæðum að leggja ekki á móti því.

Alþingi, 19. júní 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
skrifari.

(A. IV, 22).

Nd.

377. Breytingartillaga

við frv. til laga um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

Frá Jóni Jónssyni og Birni Stefánssyni.

Við 5. gr.

Niðurlag greinarinnar »lánin má veita úr landssjóði« o. s. frv. falli burt.

(B. XIII, 5).

Ed.

378. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 59, 22. nóv, 1907, um fræðslu barna.

Frá mentamálanefnd.

Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Auk landssjóðsstyrks þess, sem um ræðir í fjárlögunum 14. gr. B. XIII, 1—2, skal greiða úr landssjóði helming af launahækkun kennaranna samkvæmt 1. gr.

(A. X, 7).

Nd.

379. Frumvarp

til laga um dýrtíðar- og gróðaskatt.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Peir, sem hafa yfir 35000 kr. árstekjur, skulu, auk tekjuskatts þess, er ræðir um í lögum nr. 23, 14. des. 1877, og lögum nr. 54, 26. okt. 1917, greiða dýrtíðar- og gróðaskatt eins og hjer segir:

Af tekjum frá	35000 kr.	að	40000 kr.	3½%
— — —	40000 —	—	45000 —	4%
— — —	45000 —	—	50000 —	4½%

og síðan eykst skatturinn um ½ af hundraði á hverjum 5 þúsundum, uns hann er orðinn 10 af hundraði, sem greiðist af tekjum, er nema 100000 kr. eða meiru.

Skattur telst eigi af minna en heilu hundraði.

2. gr.

Um ákvörðun teknanna, skattskrár, skattskyldu, kærur yfir skatti og viðurlög við rangri skýrslu um tekjur, fer eftir ákvæðum laga þeirra, sem getur um í 1. gr.

3. gr.

Skatt samkvæmt lögum þessum ber sýslumönnum og bæjarfógetum að innheimta á manntalsþingum, í fyrsta sinn 1919 af tekjum ársins 1917, og fer um reikningsskil eins og stjórnarráðið ákveður.

4. gr.

Lög þessi gilda til ársloka 1921.

(B. XIX, 5).

Ed.

380. Lög

um viðauka við lög 11. desember 1891, um samþykktir um kynbætur hesta.

(Afgreidd frá Ed. 20. júní).

1. gr.

Bannað er að láta graðfola eldri en $1\frac{1}{2}$ árs ganga lausa innan um hross á afriðttum eða í heimahögum. Hittist slíkur hestur gæslulaus annarsstaðar en í heimalandi eiganda eða geymenda, skal fara með hann sem óskilafje.

Þó er heimilt í samþykkt að gera undantekningar um graðhesta, sem ætlaðir eru eða notaðir til undaneldis, samkvæmt löggilttri samþykkt eftir lögum frá 11. des. 1891, eða í þrossaræktarfjelogum.

2. gr.

Heimilt er í samþykkt samkvæmt lögum frá 11. des. 1891 að ákveða, að eldri graðhesta en $1\frac{1}{2}$ árs, er hittast gæslulausir, samkvæmt 1. gr., og ekki eru ætlaðir eða notaðir til undaneldis, megi gelda á kostnað og ábyrgð eiganda eða geymenda.

3. gr.

Í þeim hreppum, sem hrossaræktarfjelög eru stofnuð í og starfrækt, er heimilt að fela þeim eftirlit það, sem þarf til þess að ákvæðum löggilttrar samþykktar sje gætt, enda hafi slík fjelög sett sjer lög og kosið stjórn, og lúti eftirliti Búnaðarfjelags Íslands.

4. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, 10—100 kr., er renni í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið, en til hrossaræktarfjelaga, þar sem þau eru til og starfa.

5. gr.

Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, skulu rekin sem almenn lögreglumál.

6. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi númerin lög nr. 74, 14. nóvember 1917, um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþýktir um kynbætur hesta.

(B. XI, 4).

Ed.

381. Frumvarp

til laga um heimild handa landsstjórninni til þess að verja fje úr landssjóði til viðhalds Ölfusárbrúnni.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Landsstjórninni skal heimilt að greiða $\frac{2}{3}$ hluta af fje því, sem varið verður að þessu sinni til viðgerðar brúnni á Ölfusá í Árnessýslu.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(C. XLII, 1).

Nd.

382. Tillaga

til þingsályktunar um raflýsingu á Laugarnesspítala.

Frá fjárveitinganefnd.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja fje til þess að raflýsa holdsveikraspítalann í Laugarnesi.

(C. XLIII, 1).

Nd.**383. Tillaga**

til þingsályktunar um hinn almenna mentaskóla.

Flutningsmaður: Bjarni Jónsson frá Vogu.

Alþingi ályktar að skora á stjórnina:

- I. Að rannsaka, hvort eigi muni hollara að gera hinn almenna mentaskóla aftur að lærðum skóla, með líku sniði og áður var, en greina hann frá gagnfræðaskólunum.
- II. Að rannsaka, hvort eigi mundi rjettara að skifta þeim lærða skóla í deildir síðustu árin, málfræðideild og stærðfræðideild, eða jafnvel fleiri.
- III. Að gera sem fyrst ráðstafanir til þessarar breytingar, svá fremi rannsóknin leiðir til þeirrar niðurstöðu.

(C. XLIV, 1).

Sp.**384. Tillaga**

til þingsályktunar um kosning samningamanna.

Frá fullveldisnefndum.

Alþingi ályktar að kjósa fjóra þingmenn til þess að hafa á hendi samninga fyrir hönd þingsins við sendimenn Dana.

Greinargerð.

Sendimenn þeir, er hingað koma frá Danmörku til samninga við þing og stjórn Íslands, geta auðvitað ekki samið við alt þingið í einu. Verður því nauðsynlegt að kjósa milligöngumenn, en ætlast er til, að þeir beri mál sín jafnóðum undir fullveldisnefndir og undir þingflokka áður fastráðið sje að bera það undir þingið.

(B. XIII, 6).

Nð.

385. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 59, 22. nóv. 1907, um fræðslu barna.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Í 21. gr. og 22. gr. 2. lið laga nr. 59, 22. nóv. 1907, komi í stað »6 kr.«: 9 kr.; í 23. gr. 3. lið komi fyrir »18 kr.«: 30 kr. og fyrir »12 kr.«: 20 kr., og í 24. gr. 3. lið komi í stað »25 kr.«: 40 kr. og í stað »18 kr.«: 30 kr.

2. gr.

Auk landssjóðsstyrks þess, sem um ræðir í fjárlögunum, 14. gr. B. XIII, 1—2, skal greiða úr landssjóði helming af launahækkun kennaranna samkvæmt 1. gr.

3. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin þau ákvæði fræðslulaganna, sem fara í bága við þessi lög.

4. gr.

Lög þessi gilda til 1. júlí 1921.

(C. XXXIX, 3).

Ed.

386. Pingsályktun

um efnivið til opinna róðrabáta.

(Afgreidd frá Ed. 21. júní).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að landið verði sem bráðast birgt að áraefni, trjávið og saum, til viðhalds og smíða opinna róðrabáta þar, sem mest er þörf.

(C. XL, 2).

Nd.**387. Þingsályktun**

um erfðaábúð á þjóðjörðum og kirkjujörðum.

(Samþykkt í Nd. 21. júní).

Neðri deild Alþingis ályktar að skora á landsstjórnina að undirbúa og leggja fyrir næsta Alþingi frumvarp til laga um erfðaábúð á þjóðjörðum og kirkjujörðum.

(C. XXXVII, 4).

Ed.**388. Tillaga**

til þingsályktunar um almenningseldhús.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita tveim mönnum, einum karlmanni og einum kvenmanni, sem bæjarstjórn Reykjavíkur mælir með, alt að 4000 kr. styrk til þess að kynna sjer erlendis fyrirkomulag almenningseldhúsa og rekstur þeirra. Styrkur þessi veitist gegn því, að Reykjavíkurbær leggi fram það, sem á vantar.

Álitist þess eigi þörf að senda menn utan í þessum erindum, er landsstjórninni heimilt að verja fjenu til styrktar því, að almenningseldhúsi verði komið á fót.

(C. XLI, 2).

Ed.**389. Tillaga**

til þingsályktunar um lán handa klæðaverksmiðjunni á Álafossi.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að lána eigendum klæðaverksmiðjunnar á Álafossi alt að 100 þús. krónur, til að fullkoma verksmiðjuna á ýmsan hátt.

Lánið veitist gegn veði í verksmiðjunni og ábyrgð, er stjórnin tekur gilda, ávaxtist með 5% og greiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

(A. X, 8).

Nð. 390. Framhaldsnefndarállt

um frv. til laga um dýrtíðar- og gróðaskatt.

Frá fjárhagsnefnd.

Háttv. Ed. hefir breytt frv. þannig, að skattur þessi á að greiðast af tekjum yfir 35000 kr., en eftir frv. eins og það fór hjeðan úr deildinni var lágmarkið 50000 kr.

Eftir atvikum fellst nefndin á þessa breytingu og eins skatthundraðsgjald það, sem Ed. hefir sett á tekjur milli 35 og 50 þúsund kr.

Alþingi, 21. júní 1918.

Magnús Guðmundsson,
form. og framsögumaður.

Gísli Sveinsson,
skrifari.
(Með fyrirvara).

Þórarinn Jónsson.

Einar Árnason.

H. J. Kristófersson.

(B. XXXIII, 1).

Nð. 391. Framvarp

til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða.

Frá fjárveitinganefnd.

1. gr.

Meðan ófriðurinn stendur og þar til öðruvisi verður ákveðið heimilast hjeraðslæknum landsins að hækka gjaldskrá þá, sem um getur í 4. gr. laga nr. 34, 16. nóv. 1907, svo og borgun fyrir ferðir, sem ákveðin er í 5. gr. sömu laga, um allt að 50%.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Þar sem það virðist óhjákvæmilegt, að bætt sjeu launakjör lækna, en nefndinni hins vegar virðist sanngjarnt, að almenningur taki nokkurn þátt í því að bæta kjör þessara starfsmanna þjóðarinnar sjerstaklega, hefir hún leyft sjer að bera þetta frumvarp fram.

(C. XVII, 9).

Sp.

392. Þingsályktun

um rannsókn mómyra.

(Afgreidd frá Sp. 21. júní).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja alt að 3000 krónum til rannsókna á mómyrum á þeim stöðum, er líklegastir þykja til þess, að móiðnaður verði rekinn á siðar.

(B. XXXIV, 1).

Nd.

393. Frumvarp

til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Frá fjárveitinganefnd.

1. gr.

Auk lögmæltra launa og dýrtiðaruppbótar samkvæmt lögum nr. 59, 26. okt. 1917, veitist launaviðbót, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum.

2. gr.

Skrifstofustjórar í stjórnarráði Íslands, svo og hagstofustjórinn, landsbókavörður, þjóðskjalavörður og þjóðmenjavörður, fá 500 kr. launaviðbót hver á ári.

3. gr.

Dómsþjóri í landsyfirrjetti fær 1200 króna launaviðbót á ári og meðdómendur sama rjettar 1000 kr. hvor.

4. gr.

Landlæknir, holdsveikralæknir og allir hjeraðslæknar landsins, aðrir en þeir, sem taldir eru í 5. grein, fá 500 króna launaviðbót hver um sig á ári.

5. gr.

Læknarnir í Keflavíkur-, Patreksfjarðar-, Blönduóss-, Seyðisfjarðar- og Reykjar-fjarðarhjeruðum fá þá launaviðbót, sem til vantar að laun þeirra nemi 2000 krónum á ári.

6. gr.

Allir fastir kennarar háskólans, (prófessorar og dósentar), að Einari prófessor Arnórssyni undanskildum, fá 500 kr. launaviðbót á ári hver um sig.

7. gr.

Skólastjórar við mentaskólann, gagnfræðaskólann á Akureyri, kennaraskólann, stýrimannaskólann og vjelstjóraskólann og allir fastir kennarar og aukakennarar þessara skóla, svo og fræðslumálastjórinn, fá 500 kr. launaviðbót hver á ári.

8. gr.

Vegamálastjóri og vitamálastjóri fá 500 kr. launaviðbót á ári hvor um sig.

9. gr.

Biskup landsins fær 500 kr. launaviðbót á ári.

10. gr.

Fangaverðinum við hegningarhúsið í Reykjavík veitist 400 kr. launaviðbót á ári.

11. gr.

Landsstjórninni heimilast að verja allt að 8000 kr. á ári til úthlutunar meðal presta þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa sökum dýrtidarinnar. Úthlutun þessa fjár skal gerð eftir tillögum biskups.

12. gr.

Af launaviðbót samkvæmt lögum þessum greiðist engin dýrtidaruppbót.

13. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og gilda þar til öðruvísi verður ákveðið.

Greinargerð.

Fjárveitinganefnd hafa borist allmörg tilmæli og erindi um launabætur. Má þar fyrst til nefna frumvarp stjórnarinnar um launaviðbót handa dómendum yfirdómsins, skrifstofustjórunum og hagstofustjóra.

Nefndinni virtist lítil von um, að það frumvarp kæmist gegn um þingið, í þeirri mynd sem það var, og þar sem henni virtist óhjákvæmilegt að bæta að einhverju leyti launakjör allflestra embættismanna landsins, rjeð hún það

af að taka þessa embættismenn inn í eitt sameiginlegt frumvarp um launabætur til bráðabirgða. Væntir nefndin, að það mælist betur fyrir í þinginu en að taka einstaka embættismenn út úr til að bæta laun þeirra.

Svo sem kunnugt er var hjer í sumar í neðri deild Alþingis felt frumvarp um hækkun á aukatekjum lækna. Margir þingdeildarmenn, sem studdu að því að fella það frumvarp, hafa látið á sjer heyra, að þeir mundu fallast á, að launakjör lækna yrðu bætt með beinu framlagi úr landssjóði, enda hefir komið fram frumvarp um það efni. Nefndin getur þó eigi lagt til að sinni, að það frumvarp nái fram að ganga, en leggur til í þessu frumvarpi, að kjör þeirra sjeu að nokkru leyti bætt, svo sem annara embættismanna, beint úr landssjóði. Hins vegar er meiri hluti nefndarinnar á því, að sú viðbót, sem gert er ráð fyrir í þessu frumvarpi á launakjörum lækna, sje eigi einhlít, og hefir því komið fram með nýtt frumvarp um hækkun á aukatekjum þeirra á þingskjali 391.

Verði það frumvarp felt, áskilur meiri hluti nefndarinnar sjer rjett til að koma fram með breytingartillögu um hækkun á launaviðbót lækna.

Frá kennurum háskólans og mentaskólans hafa nefndinni borist málaleitanir um launaviðbót.

Nefndinni hafa vírst þær málaleitanir sanngjarnar, en hefir hins vegar eigi sjeð sjer fært að ganga svo langt, sem fram á er farið. En úr því nefndin tók nokkurt tillit til þessara tilmæla, virtist henni og rjett að bæta að einhverju leyti kjör kennara við aðra fasta skóla landsins, þar sem henni var ljóst, að þeir kennarar eiga við engu betri kjör að búa.

Nefndin sá sjer eigi fært að leggja til, að laun Einars prófessors Arnórssonar yrðu hækkuð, með því hann hefir nú mun betri laun en samverkamenn hans, jafnvel þótt þetta frumvarp yrði samþykkt.

Þá hafði nefndin og í hyggju að leggja til, að bætt yrðu að einhverju leyti launakjör sýslumanna, sem, auk almennra erfiðleika af völdum ófriðarins, hafa flestir mist nokkurs í af tekjum sínum við það, að inn- og útflutningur á tollvörum í hjeruðum þeirra hefir mjög minkað. En nú var nefndarmönnum kunnugt um, að allmargir sýslumenn hafa hin síðari ár haft nokkrar tekjur frá landsversluninni, fyrir ýms störf í hennar þarfir.

Nefndin beiddist því skýrslu landsstjórnarinnar um, hve miklar þessar tekjur hefðu verið að undanfögnu og hve miklar mætti vænta að þær yrðu næstu ár.

En þar sem þau svör, er nefndin hefir fengið um þetta efni, hafa verið mjög óljós, hefir nefndin eigi sjeð sjer fært að leggja neitt til um launaviðbót handa þeirri stjett.

En kæmi það í ljós meðan á meðferð málsins stendur í þinginu, að tekjur sýslumanna af landsversluninni yrðu litlar eða alls engar, mun nefndin taka það til athugunar.

Nefndin telur að prestar yfirleitt sjeu sú stjett embættismanua, er einna best beri erfiðleika þá, er af dýrtíðinni leiða, einkum þeir, er hafa sæmileg bú.

Þó er nefndinni ljóst, að í þeirri stjett eru allmargir, sem eiga við erfið kjör að búa, og þá einkum þeir prestar, er búa í kaupstöðum og kauplunum og þeir, er búa á hátt metnum hlunnindajörðum. Hún hefir því viljað gera sitt til, að einnig yrði litið á nauðsyn þeirra, og leggur því til, að alt að

8000 kr. sjeu veittar til þeirra presta, er erfiðast eiga uppdráttar, og þar sem nefndin veit, að engum manni er kunnugra um hag prestastjettarinnar en biskupi landsins, leggur hún til, að úthlutun þessa fjár fari fram eftir tillögum hans.

Því fer fjarri, að nefndin álitir, að bætt sje að fullu úr peningafalli því, sem embættismenn hafa orðið fyrir af völdum ófriðarins, þótt úrbót sú, sem hjer er farið fram á, nái samþykki þingsins. En þegar tekið er tillit til hins afarerfiða fjárhags landssjóðs og tekjuþurðar hins vegar, þá virðist mega vænta, að hlutaðeigendur fallist á, að ef það, sem hjer er lagt til, nær fram að ganga, þá sje ráðin svo mikil bót á högum þeirra, að naumast sje frekara að vænta, enda mun allur þorri landsmanna bera skarðan hlut frá borði áður ófriðnum lýkur.

(C. XLV, 1).

Nd.

394. Tillaga

til þingsályktunar um bráðabirgðalaunaviðbót handa starfsmönnum landssímans.

Frá fjárveitinganefnd.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja alt að 40000 kr. á ári af tekjum landssímans til bráðabirgðalaunaviðbótar handa starfsmönnum landssímans.

Úthlutun þessarar launaviðbótar fer fram eftir tillögum landssímastjóra. Af launaviðbót þessari greiðist engin dýrtiðaruppbót.

Greinargerð.

Landssímastjóri gerði með brjefi til stjórnarráðs Íslands, dags. 18. apríl þ. á., tillögu um, að símskeytagjöld og talsímagjöld yrðu hækkuð að miklum mun. Gerir landssímastjóri nákvæma áætlun um tekjuauka af þeirri hækkun og kemst að þeirri niðurstöðu, að hann muni nema um 100000 kr. Af þessum tekjuauka leggur hann svo til, að varið sje alt að 40000 kr. til launahækkunar handa starfsmönnum símans, bæði hjer í Reykjavík og víðs vegar úti um land. Hefir hann lagt fram ákveðnar tillögur um laun hvers einstaks flokks starfsmanna.

Fjárhagsnefnd og fjárveitinganefnd hafa hvor í sínu lagi fallist á þessar tillögur landssímastjóra í öllum aðalatriðum, og þar sem það mun nú þegar ákveðið að hækka ritsíma- og talsímagjöldin, hefir fjárveitinganefnd leyft sjer að koma fram með þessa þingsályktunartillögu.

(A. X, 9).

Nd.**395. Lög**

um dýrtiðar- og gróðaskatt.

(Afgreidd frá Nd. 24. júní).

1. gr.

Peir, sem hafa yfir 35000 kr. árstekjur, skulu, auk tekjuskatts þess, er ræðir um í lögum nr. 23, 14. des. 1877, og lögum nr. 54, 26. okt. 1917, greiða dýrtiðar- og gróðaskatt eins og hjer segir:

Af tekjum frá 35000 kr. að 40000 kr. $3\frac{1}{2}\%$

— — — 40000 — — 45000 — 4%

— — — 45000 — — 50000 — $4\frac{1}{2}\%$

og síðan eykst skatturinn um $\frac{1}{2}$ af hundraði á hverjum 5 þúsundum, uns hann er orðinn 10 af hundraði, sem greiðist af tekjum, er nema 100000 kr. eða meiru.

Skattur telst eigi af minna en heilu hundraði.

2. gr.

Um ákvörðun teknanna, skattskrár, skattskyldu, kærur yfir skatti og viðurlög við rangri skýrslu um tekjur, fer eftir ákvæðum laga þeirra, sem getur um í 1. gr.

3. gr.

Skatt samkvæmt lögum þessum ber sýslumönnum og bæjarfógetum að innheimta á manntalsþingum, í fyrsta sinn 1919 af tekjum ársins 1917, og fer um reikningsskil eins og stjórnarráðið ákveður.

4. gr.

Lög þessi gilda til ársloka 1921.

(C. XXX, 3).

Ed.**396. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um dýrtiðaruppbót handa barna- og lýðskólanum í Bergsstaðastræti í Reykjavík.

Frá mentamálanefnd.

Undirrituð mentamálanefnd, sem háttv. efri deild fjekk tillögu þessa til meðferðar, hefir athugað hana og þær ástæður, sem að henni lúta.

Nefndarmenn hafa þó ekki getað orðið sammála. Líta tveir þeirra svo á, að kennarar við þennan skóla geti ekki talist til þeirra kennara við »fasta skóla«, sem lögin heimila dýrtíðaruppbót, og geti verið varhugavert fordæmi að samþykkja tillöguna, og eru þeir því þess vegna mótfallnir, að það verði gert.

En meðundirritaður fundaskrifari vill leggja til, eftir því sem ástæður eru fyrir hendi, að tillagan verði samþykkt, þar sem skóli þessi og kennararnir við hann hafa getið sjer gott orð og hann hefir hlotið þá allsherjarviðurkenningu, sem fyrir er mælt í lögum nr. 37, 30. júlí 1909, svo að hann mun mega telja, ef ekki að formi til, þá þó í raun og veru, til þess, sem lögin kalla »fasta skóla«, og kennararnir eiga sanngirnis- et ekki rjettarkröfu til þeirrar uppbótar, sem hjer er farið fram á, og yrðu ella harðara úti en aðrir kennarar, sem uppbótar hafa notið, enda hefir það orðið niðurstaða hv. neðri deildar að verða við þessum tilmælum þeirra.

Alþingi, 24. júní 1918.

Eggert Pálsson,
formaður.

Kristinn Danielsson,
fundaskrifari.

Guðm. Ólafsson.

(B. XVI, 6).

Ed.

397. Nefndarállt

um frumvarp til laga um skemtanaskatt.

Frá allsherjarnefnd.

Dráttur sá, sem orðið hefir á afgreiðslu máls þessa, stafar af því, að nefndinni hafa borist tilmæli úr ýmsum áttum í þá átt, að skattinum verði alls ekki varið til venjulegra sveitarparfa, heldur til stuðnings listum eða líknarstarfsemi.

Nefndin er nú sammála um, að rjett sje að halda þessa leið, en vegna þess, að misjafnt hagar til í sveitarfjelögum, virðist ógerlegt að setja neinar allsherjarreglur um, hvernig verja skuli skattinum á hverjum stað, og því sje hjer um fyrirkomulagsatriði að ræða, er kveða verður á um í reglugerð, og það því fremur, sem ástæður geta verið til að deila skattinum, eða að engin líknarstarfsemi eða listarviðleitni eigi sjer stað í sumum sveitum, þær er stuðnings þyki verðar. En þar mætti þá ánafna ellistyrktarsjóði allan skattinn.

Samkvæmt þessu leggur nefndin til, að frv. verði samþykkt með svo hljóðandi

BREYTINGARTILLÖGUM.

1. Við 1. gr.

Greinin orðist svo:

Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða hreppsnefnd semur og dómsmálaráðherra staðfestir, skal heimilt að leggja skatt á skemtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að. Undantekningar frá skattgjaldsgreiðslu veitir bæjarstjórn eða hreppsnefnd, er sjerstakar ástæður mæla með því, t. d. fyrir skemtanir, sem haldnar eru í góðgerðaskyni eða fræðslu, til að halda uppi listum o. s. frv.

2. Við 2. gr.

a. Í stað orðanna »mismunandi hár« komi:
mishár.

b. Aftan við greinina bætist:

Hann rennur í bæjarsjóð eða sveitar, en eigi má skattinum verja til venjulegra sveitarþarfa eða til að draga úr byrðum skattgreiðenda.

3. Við 5. gr.

Greinin orðist svo:

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Alþingi, 24. júní 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
formaður.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskrifari.

Magnús Torfason,
ritari.

(C. XLII, 2).

Ed.

398. Tillaga

til þingsályktunar um raflýsingu á Laugarnesspítala.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja fje til þess að raflýsa holdsveikraspítalann í Laugarnesi.

(B. XVI, 7).

Ed.

399. Frumvarp

til laga um skemtanaskatt.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða hreppsnefnd semur og dómsmálaráðherra staðfestir, skal heimilt að leggja skatt á skemtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að. Undantekningar frá skattgjaldsgreiðslu veitir bæjarstjórn eða hreppsnefnd, er sjerstakar ástæður mæla með því, t. d. fyrir skemtanir, sem haldnar eru í góðgerðaskyni eða fræðslu, til að halda uppi listum o. s. frv.

2. gr.

Skattur sá, er í 1. gr. getur, má vera mishár, eftir því hver skemtunin er, en aldrei má hann hærri vera en 20% af aðgöngueyri á skemtun hverja. Hann rennur í bæjarsjóð eða sveitar, en eigi má skattinum verja til venjulegra sveitarþarfa eða til að draga úr byrðum skattgreiðenda.

3. gr.

Í reglugerðum þeim, sem í 1. gr. segir, skal kveðið á um tilhögun skattsins, innheimtu og annað, sem þar að lýtur.

4. gr.

Brot gegn reglugerðum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum, allt að 1000 krónum, og skal fara með mál, sem risa út af þeim, sem opinber lögreglumál.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XXXIV, 2).

Nd.

400. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Frá dóms- og kirkjumálaráðherra.

1. Á eftir 10. gr. komi ný grein, svo látandi:

Forsetum Alþingis heimilast að greiða þingmönnum 50 af hundræði af daglegri þóknun þeirra.

Greinatalan breytist þar á eftir.

2. Við fyrirsögnina bætist:
og fl.

(B. XXXII, 2).

Ed.

401. Frumvarp

til laga um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Skylt er hverjum manni að láta af hendi nauðsynlegt land undir nýjan kirkjugarð handa Stokkseyrarsókn, enda komi fult endurgjald fyrir.

2. gr.

Sóknarnefndin ákveður, í samráði við biskup, hve nær eignarnám skuli fara fram, hvar land skuli tekið og hversu mikið. Um framkvæmd eignarnámsins fer að öðru leyti eftir gildandi lögum um það efni.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XIII, 7).

Nd.

402. Lög

um breyting á lögum nr. 59, 22. nóv. 1907, um fræðslu barna.

(Afgreidd frá Nd. 26. júní).

1. gr.

Í 21. gr. og 22. gr. 2. lið laga nr. 59, 22. nóv. 1907, komi í stað »6 kr.«: 9 kr.; í 23. gr. 3. lið komi fyrir »18 kr.«: 30 kr. og fyrir »12 kr.«: 20 kr., og í 24. gr. 3. lið komi í stað »25 kr.«: 40 kr. og í stað »18 kr.«: 30 kr.

2. gr.

Auk landssjóðsstyrks þess, sem um ræðir í fjárlögunum, 14. gr. B. XIII, 1—2, skal greiða úr landssjóði helming af launahækkun kennaranna samkvæmt 1. gr.

3. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin þau ákvæði fræðslulaganna, sem fara í bága við þessi lög.

4. gr.

Lög þessi gilda til 1. júlí 1921.

(C. XLV, 2).

Nd.

403. Breytingartillögur

við till. til þingsál. um bráðabirgðalaunaviðbót handa starfsmönnum lands-símans.

Flutningsm.: Magnús Guðmundsson, Gísli Sveinsson, Pjetur Ottesen og Einar Árnason.

1. Fyrir »40000« í 1. málsg. till. komi:
25000.

2. Önnur málsg. orðist svo:

Stjórnarráðið úthlutar launaviðbót þessari, að fengnum tillögum landssímastjóra.

(B. XXXIV, 3).

Nd.

404. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Frá Sveini Ólafssyni.

1. Við 1. gr.

Greinin orðist svo:

Auk áður lögmæltra fastalauna veitist launaviðbót, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum.

2. Við 7. gr.

Greinin orðist svo:

Skólastjórar og fastir kennarar við mentaskólann, gagnfræðaskólann á Akureyri, stýrimannaskólann og vjelstjóraskólann, fá 500 kr. launabót hver á ári; sama launabót veitist einnig 1. og 2. aukakennara mentaskólans.

Alpt. 1918. A.

3. Við 12. gr.

Greinin orðist svo:

Dýrtíðaruppbót samkvæmt lögum nr. 59, 26. okt. 1917, greiðist af laununum eins og þau verða með launabótinni.

4. Við 13. gr.

Greinin verði þannig:

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1919 og gilda uns breyttri skipun verður komið á laun embættismanna landsins yfirleitt.

(B. XXXIV, 4).

Nd.**405. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Flutningsm.: Pjetur Ottesen.

Við 3. gr.

a. Fyrir »1200« komi:
700.

b. Fyrir »1000« komi:
700.

(B. XXXIV, 5).

Nd.**406. Breytingartillaga**

við breytingartillögu á þgskj. 400.

Frá Sigurði Stefánssyni.

Á eftir »þingmönnum« komi:
sem heimili eiga utan Reykjavíkur.

(B. XVI, 8).

Ed.

407. Breytingartillaga

við frv. til laga um skemtanaskatt.

Flutningsmenn: Halldór Steinsson, Magnús Kristjánsson og Karl Einarsson.

Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Skattur sá, er í 1. gr. getur, má vera mishár, eftir því hver skemtunin er, en aldrei má hann vera hærri en 20% af aðgöngueyri á skemtun hverja. Skatturinn rennur í bæjar- eða sveitarsjóð, og skal ákveðið í reglugerð þeirri, er um getur í 1. gr., hvernig skattinum skuli varið.

(B. XXIV, 8).

Nd.

408. Nefndarálit

um frumvarp til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febrúar 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúðnum.

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir nú athugað frumvarp þetta. Er aðalbreytingin frá núgildandi lögum í því fólgin að heimila stjórninni að banna innflutning á vörum til landsins, nema leyfi hennar sje fengið til þess, og að ákveða, hvað mikið skuli lagt á vöruna.

Nefndin telur rjett að veita stjórninni heimild til að banna innflutning á vörum, en ætlast til, að eigi sje heftur innflutningur á neinni vöru, sem snertir iðnað eða framleiðslu, nje nauðsynjavöru til fæðis og klæðis.

Að því er ákvæðið snertir um, að stjórnin megi ákveða, hve mikið skuli lagt á vörur þær, sem að flytjast, þá telur nefndin ákvæði þetta óljóst, og ef til vill ofaukið, á meðan lög nr. 10, 8. sept. 1915, um heimild ráðherra Íslands til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum, eru í gildi. Nefndin álitur því rjettast að láta ákvæði um þetta efni að eins ná til heildsöluverslunar, og þar sem innflutningsnefnd er nú skipuð, sem getur krafist að fá að sjá alla reikninga heildsala, þykir nefndinni eðlilegast, að sú nefnd hafi hjer eftir eftirlitið með söluverði heildsalanna. Hins vegar mun bjargráðanefndin koma fram með tillögu um að veita stjórninni heimild til, eftir tillögum bæjarstjórna, að skipa verðlagsnefnd í hverju bæjarfjelagi, sem mundi hafa eftirlit með söluverði innlendra og útlendra vara í smásölu.

Samkvæmt því leggur nefndin til, að frumvarpið verði samþykkt með eftirfarandi breytingu.

BREYTINGARTILLAGA.

Við 2. grein, síðasta málslíð.

Fyrir orðin »hve mikið skuli lagt á vöruna« komi:
hve mikið megi leggja á vöruna í heildsölu.

Alþingi, 24. júní 1918.

Sigurður Stefánsson,
formaður.

Pjetur Jónsson,
skrifari.

Björn Kristjánsson,
framsögumaður.

Jörundur Brynjólfsson.

Þorsteinn Jónsson.

Pjetur Þórðarson.

(B. XXXI, 2).

Nd.

409. Nefndarálit

um frumvarp til laga um afnám laga nr. 10, 8. sept. 1915, um heimild fyrir ráðherra Íslands til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

Frá bjargráðanefnd.

Nefndin hefir nú athugað frumvarp þetta og kynt sjer í stórum dráttum störf verðlagsnefndarinnar árið 1917 til 19. júní þ. á.

Tíu úrskurði um verð á ýmsum vörum hefir hún felt á þessu tímabili, og auk þess haft mörg mál til meðferðar, sem hún hefir eigi felt úrskurð um.

Verkefni hennar hefir verið mikið og vandasamt, aðstaðan afarörðug fyrir nefndina, sjerstaklega að geta lagt verð á aðfluttar vörur, með því verð þeirra var svo breytilegt á útlendum markaði, að innkaupsverðið breyttist með hverri ferð, svo og skipaleigur, slriðs- og sjóvátrygging o. s. frv. Þetta gerði nefndinni ómögulegt að hafa eftirlit með verði alment á útlendum vörum.

Nefndin beitti störfum sínum því meira er á leið í þá átt að hafa áhrif á útsöluverð kaupmanna, með ósk um niðurfærslu á verði, er ástæða þótti til, svo til úrskurðar þyrfti ekki að koma, og vann nokkuð á á þann hátt.

Yfir höfuð verður eigi annað sagt en að nefndin hafi haft mikið að starfa, þótt árangurinn, vegna aðstöðunnar, hafi eigi getað orðið mjög mikill.

Nú eru kringumstæður svo breyttar, síðan hinn nýi viðskiftasamningur var gerður við Bandamenn, að landsstjórnin tekur í sína hönd innkaup á helstu nauðsynjavörum, þeim sem að flytjast, og getur því sett útsöluverð á þeim eftir því, sem henni þóknast. Með því er að miklu leyti fallin burtu ástæðan til þess að hafa verðlagsnefnd, er starfi í þjónustu landsins. Það hefir og sýnt sig, að þótt nefndin hafi sett verð á innlendar vörur, þá hefir því verðlagi ekki verið fylgt, nema ef til vill á stöku stað.

Þótt nefndin sje þeirrar skoðunar, að að litlu gagni muni koma að hafa verðlagsnefndir, eins og hjer hagar til, þá telur hún varhugavert að afnema

með öllu heimild landsstjórnarinnar til að skipa verðlagsnefndir þar, sem mannfjöldinn og viðskiftin eru mest, eða í kaupstöðum landsins, og þá rjett að skipa þær að eins eftir ósk og eftir tillögum viðkomandi bæjarstjórnar, sem þá að sjálfsgöðu stæði straum af kostnaðinum af störfum nefndarinnar.

Nefndin hefir því afráðið að bera fram nýtt frumvarp um verðlagsnefndir, og leggur til, samkvæmt frumvarpinu á þingskjali 336, að lög nr. 10, 8. sept. 1915, og viðaukalög við þau lög nr. 7, 8. febrúar 1917, verði feld úr gildi.

Verkefni slíkra nefnda mundi aðallega verða það að hafa eftirlit með smásöluverðinu í kaupstöðunum, hjá kaupmönnum og bakarium, á innlendri og útlendri vöru.

Alþingi, 26. júní 1918.

Sigurður Stefánsson,
formaður.

Pjetur Jónsson,
skrifari og framsm.

Björn Kristjánsson.

Pjetur Þórðarson.

Þorsteinn Jónsson.

Enda þó að jeg geti ekki sjeð, að nokkuð sje unnið við þessa breytingu, þá mun jeg þó láta mig litlu skifta, hvort hún nær fram að ganga eða ekki, og mun því láta málið afskiftalaust.

Jörundur Brynjólfsson.

(B. XXXV, 1).

Nd.

410. Frumvaep

til laga um verðlagsnefndir.

Frá bjargráðanefnd.

1. gr.

Stjórnarráðinu veitist heimild til, eftir tillögum bæjarstjórna, að skipa nefndir til að ákveða verðlag á útlendri og innlendri vöru.

2. gr.

Stjórnarráðið setur með reglugerð nánari ákvæði um starfsvið nefnda þessara og önnur atriði um framkvæmd laganna. Í reglugerð má ákveða sektir fyrir brot gegn ákvæðum reglugerðar eða ráðstöfunum, gerðum samkvæmt henni.

3. gr.

Ákvæðum verðlagsnefnda má skjóta til stjórnarráðsins til fullnaðarúrslita.

4. gr.

Verðlagsnefndir fá borgun fyrir starf sitt úr bæjarsjóði, eftir reikningi, sem bæjarstjórnin úrskurðar.

5. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 10, 8. sept. 1915, og lög nr. 7, 8. febrúar 1917.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XXXIV, 6).

Nð.**411. Breytingartillaga**

við frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Frá Magnúsi Pjeturssyni.

Við 13. gr.

Greinin orðist svo:

Lög þessi öðlast þegar gildi, og skulu launabætur þær, sem þau ræða um, reiknast frá 1. júlí þ. á.

(B. XXXIV, 7).

Nð.**412. Breytingartillaga**

við frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Frá Matthíasi Ólafssyni, Magnúsi Pjeturssyni og Pjetri Jónssyni.

1. Við 4. gr.

Í stað »500 króna« komi:
1000 króna.

2. Við 5. gr.

Í stað »2000 krónum« komi:
2500 krónum.

(B. XXXIV, 8).

Nð.

413. Breytingartillaga

við brtt. á þgskj. 400 við frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Flm.: Gísli Sveinsson og Magnús Guðmundsson.

Við tölul. 1.

Í stað »50« komi:
30.

(B. XXXIV, 9).

Nð.

414. Breytingartillaga

við breytingartillögu á þingskjali 404 við frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Frá Sveini Ólafssyni.

Við 2. lið (7. gr.).

Greinin orðist þannig:

Skólastjórar og fastir kennarar við mentaskólann, gagnfræðaskólann á Akureyri, kennaraskólann, stýrimannaskólann og vjelstjóraskólann, fá 500 kr. launabót hver árlega; sama launabót veitist fræðslumálastjóra og 1. og 2. aukakennara mentaskólans.

(B. XXXIV, 10).

Nð.

415. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Frá Matthíasi Ólafssyni, Magnúsi Pjeturssyni og Pjetri Jónssyni.

Við 4. gr.

Greinin orðist þannig:

Landlæknir og holdsveikralæknir fá 500 króna launaviðbót hvor á ári. Allir hjeraðslæknar, aðrir en þeir, sem taldir eru í 5. gr., fá 1000 króna launaviðbót hver um sig á ári.

(B. XVI, 9).

Nd.**416. Frumvarp**

til laga um skemtanaskatt.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða hreppsnefnd semur og dómsmálaráðherra staðfestir, skal heimilt að leggja skatt á skemtánir fyrir almenning, sem aðganga er seld að. Undantekningar frá skattgjaldsgreiðslu veitir bæjarstjórn eða hreppsnefnd, er sjerstakar ástæður mæla með því, t. d. fyrir skemtánir, sem haldnar eru í góðgerðaskyni eða fræðslu, til að halda uppi listum o. s. frv.

2. gr.

Skattur sá, er í 1. gr. getur, má vera mishár, eftir því hver skemtunin er, en aldrei má hann hærri vera en 20% af aðgöngueyri á skemtun hverja. Skatturinn rennur í bæjar- eða sveitarsjóð, og skal ákveðið í reglugerð þeirri, er um getur í 1. gr., hvernig skattinum skuli varið.

3. gr.

Í reglugerðum þeim, sem í 1. gr. segir, skal kveðið á um tilhögun skattsins, innheimtu og annað, sem þar að lýtur.

4. gr.

Brot gegn reglugerðum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum, alt að 1000 krónum, og skal fara með mál, sem rísa út af þeim, sem opinber lögreglumál.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XXI, 7).

Nd.**417. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi.

Frá landbúnaðarnefnd.

Við 5. gr.

Í stað orðanna: »er einkaleyfishafi tók« komi:
er tekið var.

(B. XXXIV, 11).

Nd.**418. Breytingartillaga**

við brtt. á þgskj. 400 við frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna.

Flm.: Pjetur Jónsson.

Við tölul. 1.

I stað »50« komi:
40.

(B. XXXIV, 12).

Nd.**419. Frumvarp**

til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl.

(Eftir 2. umr. i Nd.).

1. gr.

Auk lögmæltra launa og dýrtíðaruppbótar samkvæmt lögum nr. 59, 26. okt. 1917, veitist launaviðbót, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum.

2. gr.

Skrifstofustjórar í stjórnarráði Íslands, svo og hagstofustjórinn, landsbókavörður, þjóðskjalavörður og þjóðmenjavörður, fá 500 kr. launaviðbót hver á ári.

3. gr.

Dómsstjóri í landsyfirrjetti fær 1200 króna launaviðbót á ári og meðdómendur sama rjettar 1000 kr. hvor.

4. gr.

Landlæknir, holdsveikralæknir og allir hjeraðslæknar landsins, aðrir en þeir, sem taldir eru í 5. grein, fá 500 króna launaviðbót hver um sig á ári.

5. gr.

Læknarnir í Keflavíkur-, Patreksfjarðar-, Blönduóss-, Seyðisfjarðar- og Reykjar-fjarðarhjeruðum fá þá launaviðbót, sem til vantar að laun þeirra nemi 2000 krónum á ári.

6. gr.

Allir fastir kennarar háskólans, (prófessorar og dósentar), að Einari prófessor Arnórssyni undanskildum, fá 500 kr. launaviðbót á ári hver um sig.

7. gr.

Skólastjórar við mentaskólann, gagnfræðaskólann á Akureyri, kennaraskólann, stýrimannaskólann og vjelstjóraskólann, og allir fastir kennarar og aukakennarar þessara skóla, svo og fræðslumálastjórinn, fá 500 kr. launaviðbót hver á ári.

8. gr.

Vegamálastjóri og vitamálastjóri fá 500 kr. launaviðbót á ári hvor um sig.

9. gr.

Biskup landsins fær 500 kr. launaviðbót á ári.

10. gr.

Fangaverðinum við hegningarhúsið í Reykjavík veitist 400 kr. launaviðbót á ári.

11. gr.

Forsetum Alþingis heimilast að greiða þingmönnum 40 af hundraði af daglegri þóknun þeirra.

12. gr.

Landsstjórninni heimilast að verja allt að 8000 kr. á ári til úthlutunar meðal presta þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa sökum dýrtíðarinnar. Úthlutun þessa fjár skal gerð eftir tillögum biskups.

13. gr.

Af launaviðbót samkvæmt lögum þessum greiðist engin dýrtíðaruppbót.

14. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og skulu launabætur þær, sem þau ræða um, reiknast frá 1. júlí þ. á.

(C. XLV, 3).

Ed.

420. Tillaga

til þingsályktunar um bráðabirgðalaunaviðbót handa starfsmönnum landssímans.

(Eftir síðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja allt að 40000 kr. á ári af tekjum landssímans til bráðabirgðalaunaviðbótar handa starfsmönnum landssímans.

Stjórnarráðið úthlutar launaviðbót þessari, að fengnum tillögum landssímastjóra.

Af launaviðbót þessari greiðist engin dýrtíðaruppbót.

(B. III, 11).

Ed.

421. Framhaldsnefndarálit

um frv. til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni.

Frá allsherjarnefnd.

Háttv. Nd. hefir fært frv. þetta að efni til aftur í það horf, er það var í, er það kom fyrst hingað til deildarinnar. Er svo að sjá á framhaldsnefndaráliti allsherjarnefndar Nd. á þingskjali 316 sem hún hafi litið svo á sem vjer og hæstv. Ed. vildum hafa áhrif á það, hve nær bankastjórinn færi frá starfi sínu, en þennan skilning verðum vjer að telja með öllu óheimilan, og hefir hann hvorki stað í nefndaráliti voru á þingskjali 218 nje í umræðum um málið hjer í deildinni. Bankastjórinn lýsti því eindregið yfir hjer í nefndinni, að hann óskaði að losna sem fyrst úr bankastjórastöðunni, og í samráði við hann og eftir ósk hans var 1. júlí settur sem það tímatakmark, er hann ætti að fá eftirlaun frá, til þess að hann gæti farið frá án þess að þurfá að bíða eftir því, að lögin gengju í gildi, sem ekki myndi hafa orðið fyrri en einhverntíma í haust eða vetur. Nefndarálit vort á þingskjali 218 var sýnt bankastjóranum og samþykkt af honum áður en það var prentað, og höfðum vjer því að engu leyti farið bak við hann í málinu.

Það kom því nokkuð flatt upp á nefndina er bankastjórinn lýsti því yfir í Nd., að hann gæti ekki sætt sig við frv. í búningi Ed., og verður meiri hlutinn því fremur að leggja áherslu á, að lögin öðlist sem fyrst gildi, en minni hlutinn (fundaskrifarinn) getur sætt sig við, að frv. verði samþykkt óbreytt eins og það liggur nú fyrir.

Meiri hlutinn leggur því til, að á frv. verði gerðar þessar

BREYTINGAR.

1. Frumvarpstextinn verði 1. gr.
2. Ný önnur grein bætist við, svo hljóðandi:

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Alþingi, 29. júní 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
formaður.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskrifari.

Magnús Torfason.

(B. XXXIV, 13).

Nð.

422. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Við 6. gr.

Á eftir »(prófessorar og dósentar)« kemur:

og kennarinn í gotnesku og engilsaxnesku.

(B. XXXIV, 14).

Nð.

423. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl.

Frá fjárveitinganefnd.

1. Við 2. grein.

Aftan við greinina bætist:

Enn fremur heimilast stjórninni að úthluta 1500 kr. sem úrbót til
1. og 2. bókavarðar við landsbókasafnið og aðstoðarskjalavarðar.

2. Við 4. grein.

Á eftir »landsins« komi:

svo og aðstoðarlæknar og dýralæknarnir í Stykkishólmi og á Akureyri.

3. Við 5. grein.

Á eftir »Reykjar-fjarðarhjeruðum« komi:

svo og dýralæknirinn í Reykjavík.

4. Við 8. grein.

Á eftir »vitamálastjóri« komi:

og póstmeistari.

»Hvor um sig« í niðurlagi greinarinnar verði.
hver um sig.

5. Við 11. grein.

Greinin orðist þannig:

Forsetum Alþingis heimilast að greiða þingmönnum 40 af hundr-
aði í uppbót á daglegri þóknun þeirra, og nær sú uppbót til þingsins 1918.

(C. XXXI, 3).

Nd.**424. Nefndarállit**

um tillögu til þingsályktunar um heimild handa landsstjórninni til þess að greiða hjeraðslæknum og aðstoðarlæknum dýrtíðaruppbót af aukatekjum þeirra.

Frá fjárveitinganefnd.

Úr því hv. deild hefir sýnt það með atkvæðagreiðslu, að hún vill ekki fara þá leið til þess að bæta viðunanlega kjör lækna, sem nefndinni leist best, en nefndin hins vegar álitur naumast fullnægjandi þá bót, sem farið er fram á í frv. um bráðabirgðalaunabætur embættismanna, þá vill hún gefa háttv. deild færi á að sýna, hverja leið hún vill fara af þeim, sem fram hafa komið. Vill því nefndin leggja þessa tillögu fyrir háttv. deild, án þess hún leggi nokkuð til um samþykki hennar, enda hafa nefndarmenn þar um óbundin atkvæði.

Alþingi, 29. júní 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
skrifari og framsögum.

Sigurður Stefánsson.

Matth. Ólafsson.

Jón Jónsson,
(með fyrirvara).

Bjarni Jónsson,
frá Vog.

Þorleifur Jónsson.

(C. XLIII, 2).

Ed.**425. Tillaga**

til þingsályktunar um hinn almenna mentaskóla.

(Eftir eina umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að skora á stjórnina:

- I. Að rannsaka, hvort eigi muni hollara að gera hinn almenna mentaskóla aftur að lærðum skóla, með líku sniði og áður var, en greina hann frá gagnfræðaskólunum.
- II. Að rannsaka, hvort eigi mundi rjettara að skifta þeim lærða skóla í deildir síðustu árin, málfræðideild og stærðfræðideild, eða jafnvel fleiri.
- III. Að gera sem fyrst ráðstafanir til þessarar breytingar, svá fremi rannsóknin leiðir til þeirrar niðurstöðu.

(B. XXXIV, 15).

Nd.

426. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl.

Frá Einari Arnórssyni,

Við 8. gr.

Við greinina bætist:

Til viðbótar launum fastra aðstoðarmanna þeirra veitast 1000 kr., og skiftir ráðherra þessari upphæð með ráði vega- og vitamálastjóra.

(C. XLII, 3).

Ed.

427. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um raflýsingu á Laugarnesspítala.

Frá fjárveitinganefnd.

Þótt það hljóti að kosta allmikið fjárframlag, eins og nú standa sakir (kr. 23165,00), að koma á fót raflýsingu þeirri, sem hjer um ræðir, þá telur nefndin svo brýna nauðsyn á þessu fyrirtæki, að ekki tjái að hika við það, og leggur því til, að tillagan sje samþykkt óbreytt.

Alþingi, 28. júní 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

Hjörtur Snorrason. M. J. Kristjánsson. Karl Einarsson.

(C. XXXVII, 5).

Ed.

428. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um almenningsseldhús.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin getur fallist á, að veittar sjeu þær 4000 kr., sem um ræðir í tillögunni, til þess að styrkja Reykjavíkurkaupstað til þess að koma á fót og reka almenningsseldhús í kaupstaðnum næsta vetur, en að öðru leyti ráði

bæjarstjórn aðferðinni við að koma fyrirtækinu á stofn, eins og líka fyrir-
komulaginu á rekstri þess. Samkvæmt þessu leggur nefndin til, að deildin
samþykki eftirfarandi breytingar á tillögunni.

BREYTINGARTILLÖGUR.

1. Í stað orðanna: »tveim mönnum . . . komið á fót« komi:
»Reykjavíkurborg 4000 króna styrk úr landssjóði til þess að
koma á fót og reka almenningseldhús í kaupstaðnum næsta vetur«.
2. Í stað orðsins í fyrirsögninni: »almenningseldhús« komi:
»styrk til almenningseldhúss í Reykjavík«.

Alþingi, 29. júní 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

Karl Einarsson.

M. J. Kristjánsson.

Hjörtur Snorrason.

(C. XXXIII, 4).

Ed.

429. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um styrkauka til tveggja skálda.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir, eins og lög gera ráð fyrir, athugað framangreinda til-
lögu og leyfir sjer í fáum orðum að láta uppi álit sitt um hana.

Að veita fje það, sem um ræðir í tillögunni, getur nefndin fallist á, en
getur hins vegar ekki aðhýlst orðalag tillögunnar.

Að styrkþegi meðtaki styrk þann, sem honum er veittur í einum
ákveðnum tilgangi, að nokkru leyti úr hendi sjerstakrar nefndar, er til þess er
skipuð að úthluta honum, og að hinu leyti úr hendi sjálfs Alþingis sýnist
óneitanlega talsvert glundroðakent og óviðfeldið. Nefndin telur þess vegna rjett,
að þetta brot af skálda- og listamannastyrk, er hjer um ræðir, sje ekki veitt
beinlínis á nöfn, heldur sje sjálfur skálda- og listamannastyrkurinn aukinn um
þá upphæð, sem felst í tillögunni. Með því að hafa þá aðferð er nefndinni,
sem hefir með höndum úthlutun á skálda- og listamannastyrknum, gert mögu-
legt að auka styrkinn til þeirra tveggja skálda, sem tillagan nefnir, án þess að
úrskurðarvald það, sem þingið hefir veitt henni yfir þessum styrk, sje að nokkru
leyti tekið aftur eða takmarkað. En að sjálfir styrkbeiðendurnir komi til að
biða nokkurn óhag af þannig lagaðri fyrirkomulagsbreytingu telur nefndin

enga hættu á, þar eð hún treystir því, að sjálf úthlutunarnefndin muni fara eftir þeirri tillögu háttv. Nd., og fjárveitinganefnd Ed. getur fyrir sitt leyti fallist á, að hin tvö umræddu skáld verði styrk aukningarinnar aðnjótandi.

Samkvæmt framansögðu leggur nefndin til, að á tillögunni sjeu gerðar þannig lagaðar

BREYTINGAR.

1. Í stað orðanna »greiða — — þetta ár« komi:
að hækka styrkinn í 15. gr. 21 a gildandi fjárlaga til skálda og listamanna um 800 kr. fyrra árið.
2. Í stað orðanna í fyrirsögninni »styrkuka til tveggja skálda« komi:
hækkun á styrk til skálda og listamanna.

Alþingi, 29. júní 1918.

Jóh. Jóhannesson, Eggert Pálsson,
formaður. ritari.

Karl Einarsson. Hjörtur Snorrason. M. J. Kristjánsson.

(B. XI, 5).

Ed.

430. Nefndarálit

um frumvarp til laga um heimild handa landsstjórninni til þess að verja fje úr landssjóði til viðhalds Ölfusárbrúnni.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir athugað ofangreint frumvarp og kynt sjer skjöl þau, er málinu fylgja, og komist við þá ihugun að þeirri niðurstöðu að leggja til, að hin háttv. deild samþykki frumvarpið óbreytt.

Alþingi, 28. júní 1918.

Jóh. Jóhannesson, Eggert Pálsson,
formaður. ritari.

Karl Einarsson. M. J. Kristjánsson.

Hjörtur Snorrason.

(B. XXXIV, 16).

Nð. 431. Breytingartillaga

við brtt. á þgskj. 423 við frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl.

Frá Gísla Sveinssyni.

Við 1. tölulið:

a. Fyrir »1500« komi:
2000.

b. Á eftir »bókavarðar« komi:
og skrásetjara.

(B. XXXIV, 17).

Nð. 432. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl.

Frá Jörundi Brynjólfssyni.

A eftir 11. gr. komi ný grein, svo látandi:

Landsstjórninni heimilast að verja allt að 15000 kr. á ári til bráðabirgðalaunaviðbótar handa póstmönnum.

Stjórnarráðið úthlutar launaviðbót þessari, að fengnum tillögum póstmeistara.

B. XXXVI, 1).

Ed. 433. Frumvarp

til laga um húsaleigu í Reykjavík.

Flutningsmenn: Guðjón Guðlaugsson og Magnús Kristjánsson.

1. gr.

Í Reykjavík skal skipa húsaleigunefnd 5 manna. Landsyfirdómurinn skipar formann og varaformann, og mega þeir hvorki vera leigutakar íbúðar

Alþt. 1918. A.

í kaupstaðnum nje eigendur húss þar, sem leigt er til íbúðar að nokkru eða öllu leyti. Tvo nefndarmenn og tvo varamenn skipar stjórnarráðið, og bæjarstjórnin tvo nefndarmenn og tvo varamenn. Skulu þeir hafa þekkingu á íbúðum í kaupstaðnum og á því, hver leiga er goldin fyrir íbúðir. Tvo þeirra skal skipa úr flokki húseigenda, stjórnarráðið annan en bæjarstjórnin hinn, en tvo úr flokki þeirra manna, sem búa í leiguíbúð, og skulu þeir skipaðir á sama hátt. Það er borgaraskylda að taka við skipun í nefndina, og skulu nefndarmenn fá þóknun fyrir starfa sinn úr bæjarsjóði, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð, sem bæjarstjórnin semur og stjórnarráðið samþykkir.

Nefndarfundir eru því að eins ályktunarfærir, að allir nefndarmenn sjeu á fundi og taki þátt í atkvæðagreiðslunni. Í forföllum aðalmanns tekur varamaður hans sæti í nefndinni. Afl atkvæða ræður úrslitum.

2. gr.

Þegar leigutaka er sagt upp húsnæði skal leigusali tilkynna leigutaka, hver eigi að flytja í íbúðina, og er leigutaka ekki skylt að vikja fyrir neinum öðrum en þeim, er honum hefir verið tilkynt að flytja eigi í íbúðina. Sje sá utanbæjarmaður, er í íbúðina á að flytja, þarf auk þess samþykki bæjarstjórnar. Uppsagnarfrestur á heilli íbúð má ekki vera skemri en 4 mánuðir og á einstökum herbergjum 2 mánuðir.

Purfi húseigandi að breyta húsnæði, sem leigt hefir verið til íbúðar, til annara afnota, skal hann skyldur að útvega fráfaranda aðra viðunandi íbúð.

3. gr.

Íbúðarhús má ekki rífa, nema heilbrigðisnefnd banni að nota þau til íbúðar. Bæjarstjórnin getur þó veitt sjerstakt leyfi til þessa og sett það skilyrði, að húseigandi sjái um jafnmikla aukningu á húsnæði til íbúðar annarsstaðar í bænum.

Íbúð telst í lögum þessum hvert það húsnæði, sem notað er til íbúðar, eitt herbergi eða fleiri.

4. gr.

Þegar leigutaki flytur í íbúð á hann heimtingu á, að hún sje hrein og í góðu ásigkomulagi. Sje eitthvað ábótavant við íbúðina, getur leigutaki snúið sjer til húsaleigunefndar, og sker hún úr, hvað ábótavant sje, og skal húseigandi þá láta bæta úr því. Geri leigutaki engar athugasemdir þegar hann flytur í íbúðina, skal lítið svo á, að hún hafi verið í góðu ásigkomulagi. — Nú þykir leigusala leigutaki ganga illa um hina leigðu eign, og getur hann þá kært til húsaleigunefndar, og skal hún þá ákveða, að hve miklu leyti skemdir eru umfram eðlilegt slit, og skal leigutaka skylt að bæta það, er hann hefir skemt.

5. gr.

Leigutaki og leigusali hafa hvor um sig rjett til að leita úrskurðar húsaleigunefndar um hámark húsaleigu.

Þegar leitað er sliks úrskurðar nefndarinnar, skal hún kynna sjer, svo sem föng eru á, alt það, er áhrif getur haft á leiguna, svo sem verð hússins,

viðhald og ástand, hitunartæki og stað i bænum, og kveða síðan upp úrskurð, svo fljótt sem verða má.

Úrskurði húsaleigunefndar um húsaleigu verður hvorki áfrýjað til dómstólanna nje annara æðri stjórnarvalda, nema nefndin hafi farið út fyrir starfsvið sitt eða úrskurður fari i bága við lög þessi á annan hátt.

Þegar nefndin hefir skorið úr ágreiningi um húsaleigu, verður þeim ágreiningi ekki skotið aftur til nefndarinnar fyr en eftir 14. maí eða 1. október næst eftir að úrskurðurinn var feldur, og þá því að eins, að nýjar ástæður hafi til komið.

6. gr.

Ef samið hefir verið um hærri leigu en húsaleigunefnd ákveður samkvæmt 4. gr., skal sá samningur ógildur, að því er fjárhæðina snertir, frá 1. degi næsta mánaðar eftir að úrskurður húsaleigunefndar er upp kveðinn. Ef leiga hefir verið greidd fyrirfram, má draga muninn á samningsleigunni og leigunni samkvæmt ákvæðum húsaleigunefndar frá leigu þeirri, sem framvegis er greidd. Ef leiga fyrir alt leigutímabilið hefir verið greidd fyrirfram, skal sá munur afturkræfur.

7. gr.

Sá, sem krefst hærri leigu en húsaleigunefnd hefir ákveðið samkvæmt lögum þessum, tekur við hærri leigu eða brýtur ákvæði laganna á annan hátt, skal sæta sektum, frá 10 til 2000 króna.

Sektir allar renna i bæjarsjóð Reykjavíkur. Með mál út af brotum skal farið sem opinber lögreglumál.

8. gr.

Lög þessi má með konunglegri tilskipun láta öðlast gildi einnig fyrir aðra kaupstaði. Þegar ekki þykir lengur þörf fyrir ákvæði laga þessara, má fella þau úr gildi með konunglegri tilskipun.

9. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 24, 12. september 1917, um húsaleigu i Reykjavík.

Greinargerð.

Rúmlega 350 húseigendur hjer i bænum hafa óskað, að frumvarp það, er hjer liggur fyrir, kæmist inn i þingið, og færa þeir þær ástæður fyrir því, að eignarrjettur húseigenda sje svo skertur með húsaleigulögunum frá 12. sept. 1917 og umráðarjetturinn engu síður, sem verði þess valdandi:

1. að um leigjendur verði ekki skipt, þótt umgangur þeirra reynist óbærilegur fyrir eigendur og vól sje á miklu betri leigjendum, enda ef til vill nánustu skyldmennum húseigenda, sem þeir þurfa að skjóta skjólshúsi yfir.

2. að óhlutvandir leigjendur geti gengið svo nærri heimilisfriðnum, að húseigendur verði að flýja eign sína, og
3. að bann við því að nota húsrúm, sem notað hefir verið til íbúðar, til annara afnota, sje svo mikil fjárhagsleg skerðing og um leið óeðlilegar hömlur á atvinnufrelsi, að ekki sje við unandi.

Við flytjendur frumvarps þessa litum sömu augum á þetta mál, og höfum um því tekið að okkur flutning þess.

(B. XVI, 10).

Nd.

434. Framhaldsátt

um frv. til laga um skemtanaskatt.

Frá allsherjarnefnd.

Ed. hefir breytt að nokkru 1. gr. frv., eins og Nd. afgreiddi það frá sjer (þgskj. 240). Breytingin er sú, að söngskemtanir, leik- og listsýningar eru eigi *lögþegnar* undan skattinum eftir frv. Ed. Þetta lætur frv. Ed. fara eftir ástæðum og ákvörðun bæjar- og sveitarstjórnar. Nefndin kannast við það, að sumar sýningar og skemtanir, sem nefndar eru söng- eða listsýningar, eigi lítið við slíkar athafnir sameigið, nema *na/nið*. Þess vegna getur nefndin fallist á það, að það sje útkljáð hverju sinni, hvort skemtun skuli undanþegin skatti eða eigi. Virðist tæplega þurfa að gera ráð fyrir því, að bæjar- eða sveitarstjórnir fari illa með það vald. Þvi ræður nefndin hv. deild til að samþykkja frv. á þingskj. 416 óbreytt.

Alþingi, 1. júlí 1918.

Einar Arnórsson,
form. og framsm.

Magnús Guðmundsson,
skrifari.

Þjetur Ottesen.

Þorleifur Jónsson.

Einar Jónsson.

(C. XXXI, 4).

Ed.**435. Tillaga**

til þingsályktunar um heimild handa landsstjórninni til þess að greiða hjeraðslæknum og aðstoðarlæknum dýrtiðaruppbót af aukatekjum þeirra.

(Eftir síðari umr. í Nd.)

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða hjeraðslæknum og aðstoðarlæknum dýrtiðaruppbót af aukatekjum þeirra fyrir árið 1918 og meðan lög nr. 59, 26. okt. 1917, eru í gildi, eftir reglum þeirra laga og auk þeirrar uppbótar, sem þeim ber samkvæmt þeim af föstum launum þeirra.

(B. XXXIV, 18).

Nd.**436. Breytingartillaga**

við brtt. á þgskj. 432 við frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl.

Frá Magnúsi Pjeturssyni.

Í stað: »15000 kr.« komi:
8000 kr.

(B. XXXIV, 19).

Nd.**437. Breytingartillaga**

við brtt. á þgskj. 432 við frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl.

Frá Pjetri Jónssyni.

Fyrir »15000« komi:
10000.

(B. XXXVII, 1).

Ed.

438. Frumvarp

til laga um kaup landsstjórnarinnar á síld.

Frá bjargráðanefnd.

1. gr.

Af síld þeirri, er innlendir menn veiða hjer við land á tímabilinu frá 15. júlí til 15. september 1918, heimilast landsstjórninni að kaupa 100 þúsund áfyltar tunnur á tilteknum höfnum með ákvæðisverði og þeim skilmálum, er lög þessi að öðru leyti ákveða.

2. gr.

Sildin skal keypt því ákvæðisverði, er hjer greinir:

Fyrri 50000 tonnurnar á 75 aura hvert kg. og síðari 50000 tonnurnar á 45 aura hvert kg.

Skilyrðin fyrir kaupunum eru þessi:

- a. að seljandi hafi fulla ábyrgð á sildinni þangað til hún er tekin á viðkomandi höfn, haldi henni við með þæklun og hafi fulla umsjón með henni, alt án endurgjalds, til ársloka 1918. Eftir þann tíma er sildin á ábyrgð kaupanda, en seljendur eru skyldir til að hafa á höndum umsjón og viðhald síldarinnar, gegn borgun eftir reikningi, er stjórnin samþykkir, en geymslupláss leggur seljandi til ókeypis.
- b. að seljendur annist á eigin kostnað útskipun á sildinni og greiði útflutningsgjald af henni að lögum.
- c. að sildin sje metin og vegin, svo sem lög standa til, á kostnað seljanda.

3. gr.

Sildin sje keypt á þessum stöðum: Seyðisfirði, Eyjafirði, Siglufirði, Reykjarfirði, Önundarfirði og Ísafjarðarkaupstað. Enn fremur getur landsstjórnin gert kaupin á fleiri höfnum, ef það veldur eigi sjerstökum erfiðleikum eða aukakostnaði, t. d. Eskifirði, Álftafirði og Ingólfsfirði.

4. gr.

Sildin skal keypt af hinum ýmsu frambjóðendum, i rjettum hlutföllum við tunnueign þeirra, eins og hún var hjer á landi 1. júní þ. á.

Þegar ákveðin er hlutdeild frambjóðenda i sölunni, koma — auk framleiðenda — þeir einir síldarkaupendur til greina, sem hafa greitt minst 20 krónur fyrir máltunnu nýrrar síldar.

5. gr.

Fyrir 15. júlí 1918 skulu menn hafa sagt til um það, hvort þeir óski að nota þann rjett til síldarsölu, sem þeim er veittur með lögum þessum, og hve miklar tunnubirgðir þeir hafa átt hjer á landi 1. júní þ. á.

Fyrir sama tíma setur landsstjórnin og auglýsir nánari reglur um framkvæmd laga þessara og skilyrði gagnvart seljendum, svo sem henni þykir nauðsyn til.

6. gr.

Verð sildarinnar greiðist seljendum hlutfallslega eftir tunnutali því, sem kaup eru gerð á, jafnótt og landsstjórnin hefir fengið verð fyrir sild, er hún selur út. Nú hefir hún eigi fengið inn í lok októbermánaðar svo mikið, að nemi helmingi af innkaupsverðinu, og skal hún þó eigi að síður greiða seljendum fyrri helming verðsins að fullu og síðari helminginn fyrir árslok.

7. gr.

Nú verður að lokum, þá er landsstjórnin hefir komið í verð allri þeirri sild, er hún hefir keypt samkv. 1. gr., hagnaður af sildar kaupunum, eftir að dreginn er frá kostnaður og vaxtatap, og skiftist sá hagnaður þannig: $\frac{3}{4}$ hagnaðarins greiðast til seljendanna, en afgangurinn rennur í landssjóð.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

Greinargerð.

Efni frumvarps þessa er að mestu tekið úr álitsskjali, er sildveiðaútgerðarmenn hjer úr Reykjavík og Hafnarfirði, ásamt fulltrúum sildveiðaútgerðarmanna á Norður- og Vesturlandi, hafa samið og sent stjórninni og bjargráðanefndum þingsins til athugunar og eftirbreytni.

Nefndunum dylst það alls ekki, að hjer sje um allþýðingarmikinn atvinnuveg að ræða, atvinnuveg, sem kominn er á þann rekspöl, að telja má mjög verulegt tjón fyrir þjóðina, ef hann biði svo stórkostlegt skipbrot nú þegar, eins og útlit er fyrir, ef ekki er eitthvað gert til þess að koma í veg fyrir það, og reynt sje að halda honum á floti, þangað til þeir tímar koma aftur, sem sildveiðarnar geta án opinberrar tilhlutunar borið sig sjálfar og gefið sildveiðamönnum og þjóðinni í heild verulegan arð.

Það dylst heldur engum, að útflutningsleyfi það, er vjer höfum fengið, — að eins á 50000 tunnum — er allsendis ófullnægjandi til þess að bjarga sildveiðamönnum yfirleitt, ef ekki finnast fleiri leiðir til útflutnings og notkunar á sild en þessi eina, sem svo mjög er takmörkuð. Það eitt út af fyrir sig getur að eins stutt þá til áframhalds á sildveiðunum, sem sist þurfa stuðnings með — þá sem sterkastir eru —, en hinir, sem efnalitlir verða að teljast, geta alls ekki reist rönd við, því að liggja með tugi eða hundruð þúsunda kr. í tunnum, salti, skipum, veiðarfærum, húsum, bryggjum og sildarpöllum, ónotað árum saman, og afleiðing þess hruns, sem af því gæti stafað, hlyti að koma þungt niður á fleirum en sildveiðaútgerðarmönnum sjálfum, svo sem bönkunum, vinnulýð þeim, sem sildarvinnuna stunda, þjóðarþúinu í

heild og landssjóðnum sjálfum, bæði nú þegar og einkum fyrstu árin eftir að heimsstyrjöldinni linnir.

En hjer eru góð ráð dýr, og vjer getum ekki ætlað landssjóði að bæta úr þessu að fullu, eða að eins miklu leyti og þyrfti, ef vel ætti að vera.

Í áminstu álitsskjali sildveiðafulltrúanna er farið fram á það, að landsjóður kaupi 150000 tonnur sildar á 100 kg. og borgi þannig: Fyrstu 50000 tonnurnar með 75 aurum pr. kg., aðrar 50000 tonnurnar með 50 aurum pr. kg., þriðju 50000 tonnurnar með 40 aurum pr. kg., eða að meðaltali 55 kr. tonnuna, og hugsa þeir sjer, að landssjóður losni við þá sild þannig:

Selji Svíum 50000 tonnur, selji til Ameríku 25000 tonnur og noti til manneldis, skepnufóðurs og ef til vill til bræðslu 75000 tonnur.

En nú er það mjög svo athugaveri, að salan til Svíþjóðar er það eina, sem talist getur nokkurn veginn ábyggilegt, og þó er sá stóri hængur á, að vjer vitum ekki enn, hve hátt boð er hægt að fá hjá Svíum í sildina, eða hvort ekki geta orðið þeir annmarkar á því tilboði, að því er snertir borgunarskilmála og flutning á sildinni til Svíþjóðar, sem gæti valdið eins mikilli eða meiri áhættu en óvissan um verðupphæðina gerir nú.

Það mætti því teljast sjálfsagt, að þingið biði með ályktanir í þessu máli, þangað til full vissa væri fengin um þetta atriði, ef ekki væri komið í eindaga með málið; sildveiðarnar ættu að fara að byrja innan fárra daga og sildveiðamenn þurfa því að vita tafarlaust, á hverju þeir meggi byggja.

Bjargráðanefndirnar hafa því viljað gera sitt til þess að hraða málinu, enda ekki óhugsandi, að meiri vissa fáiist áður en málinu verður ráðið til lykta í þinginu.

Hvað viðvikur sildarsölunni til Ameríku, þá gera nefndirnar sjer vonir um, að hún verði möguleg án verulegs halla fyrir landssjóðinn. En þegar kemur til afgangins, sem sildveiðafulltrúarnir áætla 75000 tonnur, þá dylst oss ekki, að á svona miklum afgangi mætti telja visan skaða og hann mikinn. Nefndin veit til, að í sumum hjeruðum er mikið af sildarmjöli þegar keypt og heimflutt, og sild Englendinga hjer á landi fæst líklega til skepnufóðurs með lágu verði, en um verksmiðjuíðnað á sildinni vitum vjer ekki vel, en erum hræddir um, að á sild til hans sje ekki byggjandi hátt verð, þar sem ekki getur heitið viðunandi boð hjá Bretum í sildarlýsi eða þó síður í sildarmjöl.

Það er því bersýnilegt, að landssjóður þyrfti að græða verulega upphæð á sænsku sildinni til þess að vænta mætti, að hann slyppi án mikils skaða á öllum kaupunum, ef þau næmu 150000 tunnum og hver tunna væri keypt fyrir 55 krónur.

Af þessum ástæðum sjáum vjer oss ekki fært að leggja til, að landsjóður kaupi meira en 100000 tonnur og borgi þær þannig: Fyrri 50000 tonnurnar með 75 aurum hvert kg. og síðari 50000 tonnurnar með 45 aurum hvert kg., eða að meðaltali 60 aura hvert kg., sem gerir 6000000 króna í staðinn fyrir 8250000 eftir upphaflegri uppástungu sildveiðafulltrúanna. Í byrjun höfðu nefndirnar hugsað sjer að taka 120000 tonnur fyrir 50 kr. tonnuna að meðaltali, sem einnig gerir 6000000 kr., en svo varð það að samkomulagi við sildveiðafulltrúana að fækka tonnunum niður í 100000, en hækka verðið upp í 60 kr. á tunnu. En þar sem upphæðin er sú sama, en áhættan að voru áliti fyrir landssjóðinn engu meiri, þá vildum vjer ganga inn á þennan miðl-

unarveg, þar sem hann mun hagfeldari fyrir sildarútgerðina, því það mun betra fyrir hana að fá sæmilegt verð fyrir það, sem veitt verður, þótt veiðin sje nokkuð takmörkuð, en of lágt verð í blutfalli við framleiðslukostnaðinn, þótt takmörkin á veiðinni væru minni. Lengra treystum vjer oss ekki að ganga í þessu efni, en vonum hins vegar, að þetta geti orðið til þess að fleyta sildarútveginum yfir grunnboða fjártjónsins þetta árið. Þess má líka geta, að ef svo færi, að landssjóður græddi eitthvað á þessum kaupum, þá er nefndunum ekki sárt um þann gróða, og leggja því til, að $\frac{3}{4}$ hlutar hans gangi beint til seljendanna.

Nefndirnar hafa leitast við að gera sjer grein fyrir líklegri sölu landssjóðs á sildinni.

Eins og sjá má hjer að framan, fer frumvarpið fram á 100000 tonnur á 60 kr., sem verða 6000000 kr.

Gætum vjer selt Svium 50000 tonnur á 85 kr. verða það kr. 4250000

Til Ameríku 25000 tonnur á 50 kr. — 1250000

Og innanlands 25000 tonnur á 20 kr. — 500000

Þá fengi landssjóður..... kr. 6000000

fyrir sildina, og verðum vjer að telja mjög sennilegt, að þetta geti fengist, og ef til vill nokkru meira.

Einstakar greinar frumvarpsins þarf ekki að útlista frekar, en þó skal það tekið fram viðvikjandi 3. gr., að sem sjálfsgæða staði til sildarútskipunar teljum vjer að eins Seyðisfjörð, Eyjafjörð, Siglufjörð, Reykjarfjörð, Önunarfjörð og Ísafjardarkaupstað. En á hinn bóginn telja nefndirnar rjettlátt og mjög sanngjarnt, að hafnir eins og Eskifjörður, Ingólfsfjörður og Álftafjörður, njóti sömu hlunninda, ef það veldur ekki landssjóði verulegum aukakostnaði eða erfðleikum við að fá skip þangað. Annars verða seljendurnir að bera þann aukakostnað, er kann að leiða af því að ná sildinni frá þessum eða öðrum aukahöfnum. Þess má geta, að á öllum þessum höfnum eru hafskipabryggjur, sem gera útskipun sildarinnar auðveldar.

Fulltrúar sildarútgerðarmanna hafa komist að þeirri niðurstöðu, að rjettasta leiðin mundi vera að jafna sildarkaupunum á einstaka sildarframleiðendur, eftir tunnueign hvers eins.

Nefndin verður að fallast á þetta, með þeirri viðbót, að þeir, sem eiga tonnur fram yfir eigin þarfir, geti keypt nýja sild af þeim, sem of fáar tonnur eiga, en verða þó að reka sildveiðar vegna annars sildveiðaundirbúnings, og er þar til tryggingar sett lágmarksverð, er vjer álitum hæfilegt.

Greiðslutími landssjóðs á andvirði sildarinnar til framleiðenda hefir oss virst hæfilegt að væri lok októbermánaðar og lok desembermánaðar. En komi sildarverðið að verulegum mun fyr inn, þykir oss eðlilegt, að seljendum sje greitt verðið að sama skapi fyr.

Annað, sem kann að vera málinu til skýringar, verður tekið fram í framsögunni.

(C. XLII, 4).

Ed.

439. Þingsályktun

um raflýsingu á Laugarnesspítala.

(Afgreidd frá Ed. 2. júlí).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja fje til þess að raflýsa holdsveikraspítalann í Laugarnesi.

(C. XXXIII, 5).

Sp.

440. Tillaga

til þingsályktunar um hækkun á styrk til skálda og listamanna.

(Eftir síðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að hækka styrkinn í 15. gr. 21 a gildandi fjárlaga til skálda og listamanna um 800 kr. fyrra árið.

(C. XXXVII, 6).

Sp.

441. Tillaga

til þingsályktunar um styrk til almenningseldhúss í Reykjavík.

(Eftir síðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita Reykjavíkurb kaupstað 4000 króna styrk úr landssjóði til þess að koma á fót og reka almenningseldhús í kaupstaðnum næsta vetur.

(B. XXXIV, 20).

Ed.

442. Frumvarp

til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Auk lögmæltra launa og dýrtíðaruppbótar samkvæmt lögum nr. 59, 26. okt. 1917, veitist launaviðbót, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum.

2. gr.

Skrifstofustjórar í stjórnarráði Íslands, svo og hagstofustjórinn, landsbókavörður, þjóðskjalavörður og þjóðmenjavörður, fá 500 kr. launaviðbót hver á ári. Enn fremur heimilast stjórninni að úthluta 2000 kr. sem úrbót til 1. og 2. bókavarðar og skrásetjara við landsbókasafnið og aðstoðarskjalavarðar.

3. gr.

Dómsstjóri í landsyfirrjetti fær 1200 króna launaviðbót á ári og meðdómendur sama rjettar 1000 kr. hvor.

4. gr.

Landlæknir, holdsveikralæknir og allir hjeraðslæknar landsins, aðrir en þeir, sem taldir eru í 5. grein, svo og aðstoðarlæknar og dýralæknarnir í Stykkishólmi og á Akureyri, fá 500 króna launaviðbót hver um sig á ári.

5. gr.

Læknarnir í Keflavíkur-, Patreksfjarðar-, Blönduóss-, Seyðisfjarðar- og Reykjarfjarðar-hjeruðum, svo og dýralæknirinn í Reykjavík, fá þá launaviðbót, sem til vantar að laun þeirra nemi 2000 krónum á ári. •

6. gr.

Allir fastir kennarar háskólans (prófessorar og dósentar), að Einari prófessor Arnórssyni undanskildum, og kennarinn í gotnesku og engilsaxnesku fá 500 kr. launaviðbót á ári hver um sig.

7. gr.

Skólastjórar við mentaskólann, gagnfræðaskólann á Akureyri, kennaraskólann, stýrimannaskólann og vjelstjóraskólann, og allir fastir kennarar og aukakennarar þessara skóla, svo og fræðslumálastjórinn, fá 500 kr. launaviðbót hver á ári.

8. gr.

Vegamálastjóri og vitamálastjóri og póstmeistari fá 500 kr. launaviðbót á ári hver um sig. Til viðbótar launum fastra aðstoðarmanna þeirra veitast 1000 kr., og skiftir ráðherra þessari upphæð með ráði vega- og vitamálastjóra.

9. gr.

Biskup landsins fær 500 kr. launaviðbót á ári.

10. gr.

Fangaverðinum við hegningarhúsið í Reykjavík veitist 400 kr. launaviðbót á ári.

11. gr.

Forsetum Alþingis heimilast að greiða þingmönnum 40 af hundraði í uppbót á daglegri þóknun þeirra, og nær sú uppbót til þingsins 1918.

12. gr.

Landsstjórninni heimilast að verja allt að 10000 kr. á ári til bráðabirgðalaunaviðbótar handa póstmönnum.

Stjórnarráðið úthlutar launaviðbót þessari, að fengnum tillögum póstmeistara.

13. gr.

Landsstjórninni heimilast að verja allt að 8000 kr. á ári til úthlutunar meðal presta þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa sökum dýrtíðarinnar.

Úthlutun þessa fjár skal gerð eftir tillögum biskups.

14. gr.

Af launaviðbót samkvæmt lögum þessum greiðist engin dýrtíðaruppbót.

15. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og skulu launabætur þær, sem þau ræða um, reiknast frá 1. júlí þ. á.

•

(C. XLVI, 1).

Nð.

443. Tillaga

til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til að veita Þingeyrar-, Mosvalla- og Suðureyrarhreppum í Vestur-Ísafjarðarsýslu allt að 35000 kr. lán til kolanáms.

Flutningsmaður: Matthías Ólafsson.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita Þingeyrar-, Mosvalla- og Suðureyrarhreppum í Vestur-Ísafjarðarsýslu allt að 35000 kr. lán til kolanáms í Botni í Súgandafirði, gegn ábyrgð sýslufjelagsins.

Lánið veitist gegn 5% vöxtum, sje afborgunarlaust fyrsta árið, en greiðist úr því með jöfnum afborgunum á 4 árum.

Greinargerð.

Ofan nefndir hreppar hafa tekið mókolanámu í Botni í Súgandafirði á leigu til næstu þriggja ára. Nú er óhjákvæmilegt að byggja hús á staðnum yfir verkafólk, geymslu áhalda o. þ. u. l. Enn fremur þarf að leggja veg frá námunni til sjávar, borga verkafólki o. s. frv. Hins vegar er ekki að vænta, að borgun fyrir kolin komi inn fyrir en einhverntíma á vetrinum 1918—1919.

Þar sem mókolin í þessari námu munu vera með þeim bestu hjer á landi og í þessum hreppum eru 3 einhver stærstu kaptún á Vesturlandi, og því mikil þörf á eldsneyti, virðist sanngjarnt að verða við þessum tilmælum, enda virðist áhættan lítil, þar sem líkindi eru til að kolanámið sje litlum erfiðleikum bundið og kaupendur að kolunum vissir fyrirfram með ákveðnu verði.

(C. XLIII, 3).

Ed.

444. Þingsályktun

um hinn almenna mentaskóla.

(Afgreidd frá Ed. 3. júlí).

Alþingi ályktar að skora á stjórnina:

- I. Að rannsaka, hvort eigi muni hollara að gera hinn almenna mentaskóla aftur að lærðum skóla, með líku sniði og áður var, en greina hann frá gagnfræðaskólunum.
- II. Að rannsaka, hvort eigi mundi rjettara að skifta þeim lærða skóla í deildir síðustu árin, málfræðideild og stærðfræðideild, eða jafnvel fleiri.
- III. Að gera sem fyrst ráðstafanir til þessarar breytingar, svá fremi rannsóknin leiðir til þeirrar niðurstöðu.

(B. XXXII, 3).

Ed.

445. Lög

um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn.

(Afgreidd frá Ed. 3. júlí).

1. gr.

Skýlt er hverjum manni að láta af hendi nauðsynlegt land undir nýjan kirkjugarð handa Stokkseyrarsókn, enda komi fult endurgjald fyrir.

2. gr.

Sóknarnefndin ákveður, i samráði við biskup, hve nær eignarnám skuli fara fram, hvar land skuli tekið og hversu mikið. Um framkvæmd eignarnámsins fer að öðru leyti eftir gildandi lögum um það efni.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XXIV, 9).

Nd.

446. Lög

um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum.

(Afgreidd frá Nd. 3. júlí).

1. gr.

1. gr. laga nr. 5, 1. febr. 1917, orðist þannig:

Pangað til öðruvís er ákveðið, heimilast landsstjórninni að gera ráðstafanir þær til að tryggja landið gegn afleiðingum af Norðurálfrúfriðnum, er segir í lögum þessum.

2. gr.

Aftan við 3. tölulið 2. gr. sömu laga bætist nýr töluliður, svo hljóðandi:

Að banna innflutning á vörum til landsins, nema með leyfi stjórnarinnar, og ákveða, hve mikið skuli lagt á vöruna.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XVI, 11).

Nd.

447. Breytingartillögur

við frv. til laga um skemtanaskatt.

Frá Gísla Sveinssyni.

1. 1. gr. frv. orðist svo:

Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða hreppsnefnd semur og dómsmálaráðherra staðfestir, skal heimilt að leggja skatt á skemtanir fyrir al-

menning, sem aðganga er seld að, aðrar en þær, sem einvörðungu eru söngskemtanir eða reglulegar leiksýningar, eða málverka-, höggmynda- og dráttmyndasýningar. Þó skal bæjar- eða sveitarstjórnnum heimilt að undanþiggja enn fremur skatti þessum aðrar skemtanir, er sjerstakar ástæður mæla með því, svo sem ef þær eru haldnar í góðgerðaskyni eða fræðslu.

2. Upphaf síðara málsliðar 2. gr. orðist svo:

Skatturinn rennur að $\frac{2}{3}$ hlutum í landssjóð, en að $\frac{1}{3}$ í bæjar- eða sveitarsjóð, o. s. frv.

(B. XXXV, 2).

Nd. 448. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um verðlagsnefndir.

Frá Pjetri Þórðarsyni.

1. Við 1. gr.

A eftir »tillögum bæjarstjórna« komi:
og sveitarstjórna.

2. Við 4. gr.

Greinin orðist svo:

Verðlagsnefnd fær borgun fyrir starf sitt úr bæjarsjóði eða sveitarsjóði, eftir reikningi, sem bæjarstjórn eða sveitarstjórn úrskurðar.

(B. XXI, 8).

Nd. 449. Rökstudd dagskrá

samþykkt í Nd. 3. júlí.

Flutningsmaður: Jörundur Brynjólfsson.

(Frv. til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaaffi á Íslandi, þgskj. 255).

Þar sem engar upplýsingar liggja fyrir um það, hvar komið er undirbúningi þessarar nýju kjötpurkunaraðferðar, telur deildin ekki gerlegt að ráða málinu til lykta að þessu sinni og tekur því fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. XIV, 12).

Nd.

450. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um skemtanaskatt.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vog, Matthiasi Ólafssyni, Magnúsi Pjeturssyni, Jóni Jónssyni og Pjetri Jónssyni.

Við 2. grein.

Aftan við greinina bætist:

En ef sjónleikum, sem styrks njóta af landsfje, er haldið uppi í bæjarfjelagi eða sveitarfjelagi, skal skattinum varið til þess að styrkja þá leiklist.

(B. III, 12).

Sp.

451. Frumvarp

til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni.

(Eftir eina umr. í Ed.).

1. gr.

Frá þeim tíma, er Björn Kristjánsson lætur af stjórn Landsbanka Íslands, greiðir bankinn honum 4000 kr. á ári í eftirlaun.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(B. XXXV, 3).

Ed.

452. Frumvarp

til laga um verðlagsnefndir.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Stjórnarráðinu veitist heimild til, eftir tillögum bæjarstjórna, að skipa nefndir til að ákveða verðlag á útlendri og innlendri vöru.

2. gr.

Stjórnarráðið setur með reglugerð nánari ákvæði um starfsvið nefnda þessara og önnur atriði um framkvæmd laganna. Í reglugerð má ákveða sektir fyrir brot gegn ákvæðum reglugerðar eða ráðstöfunum, gerðum samkvæmt henni.

3. gr.

Ákvæðum verðlagsnefnda má skjóta til stjórnarráðsins til fullnaðarúrslita.

4. gr.

Verðlagsnefndir fá borgun fyrir starf sitt úr bæjarsjóði, eftir reikningi, sem bæjarstjórnin úrskurðar.

5. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 10, 8. sept. 1915, og lög nr. 7, 8. febrúar 1917.

6. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XVI, 13).

Nd.

453. Lög

um skemtanaskatt.

(Afgreidd frá Nd. 4. júlí).

1. gr.

Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða hreppsnefnd semur og dómsmálaráðherra staðfestir, skal heimilt að leggja skatt á skemtunar fyrir almenning, sem aðgangur er seldur. Undantekningar frá skattgjaldsgreiðslu veitir bæjarstjórn eða hreppsnefnd, er sjerstakar ástæður mæla með því, t. d. fyrir skemtunar, sem haldnar eru í góðgerðaskyni eða fræðslu, til að halda uppi listum o. s. frv.

2. gr.

Skattur sá, er í 1. gr. getur, má vera mishár, eftir því hver skemtunin er, en aldrei má hann hærri vera en 20% af aðgöngueyri á skemtun hverja. Skatturinn rennur í bæjar- eða sveitarsjóð, og skal ákveðið í reglugerð þeirri, er um getur í 1. gr., hvernig skattinum skuli varið.

3. gr.

Í reglugerðum þeim, sem í 1. gr. segir, skal kveðið á um tilhögun skattsins, innheimtu og annað, sem þar að lýtur.

4. gr.

Brot gegn reglugerðum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum, alt að 1000 krónum, og skal fara með mál, sem rísa út af þeim, sem opinber lögreglumál.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(C. XLVII, 1).

Nð.

454. Tillaga

til þingsályktunar um lán handa Kristjáni Jónassyni til gistihússauka í Borgarnesi.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita Kristjáni Jónassyni, kaupmanni og veitingamanni í Borgarnesi, 6000 króna lán, gegn þeirri tryggingu, er stjórnin telur næga, til þess að stækka hús sitt, svo að hann geti hýst ferðamenn.

Greinargerð.

Undanfarið hefir aukist svo aðsókn að gistihúsi Kristjáns Jónassonar í Borgarnesi, að hann hefir hvergi nærri getað fullnægt gistipörfinni. Hefir hann þó ekkert til sparað, það er í hans valdi hefir staðið. Hefir hann látið fólk sitt ganga úr rúmum, til þess að geta hýst ferðamenn, og lagt þægindi sjálfs sín í sölurnar. Nú treystist hann ekki af eignum ramleik að stækka húsakynni svo, sem þörf er á. Hefir hann því farið þess á leit, að landssjóður veitti lán nokkurt til þessa. Virðist það og sanngirni full, því að í Borgarnesi er gestnauð mikil, staðurinn í pósthleð og koma þar menn víðsvegar af landinu. Er því auðsýn þörf gistihússins og þess, að honum sje veittur nokkur atbeini um framkvæmdir þessa verks.

(B. III, 13).

Ed.

455. Rökstudd dagskrá

feld í Ed. 4. júlí.

Flutningsmaður Halldór Steinsson.

(Frv. til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni á þgskj. 346).

Í því trausti, að næsta reglulegt Alþingi hlutist til um, að Birni bankastjóra Kristjánssyni verði veitt hæfileg eftirlaun frá þeim tíma, að hann lætur af embætti, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. III, 14).

Ed.

456. Rökstudd dagskrá

feld í Ed. 4. júlí.

Flutningsmaður Magnús Kristjánsson.

(Frv. til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni á þgskj. 346).

Með því að samkvæmt framkominni yfirlýsingu má telja vist, að Björn Kristjánsson verði mjög bráðlega að láta af bankastjórastörfum vegna heilsuþrestra, væntir deildir þess, að landsstjórnin hlutist til um, að honum verði árlega greiddar 4000 krónur af fje Landsbankans sem eftirlaun, frá þeim degi talið, er hann lætur af bankastjórn, og í því trausti, að landsstjórnin líti svo á, að nauðsyn beri til, að stjórn bankans sje í höndum manna með óbiluðu starfsþreki, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

(B. XXXVII, 2).

Ed.**457. Állt fjárveitinganefndar**

um fjárhagsatriðið i frv. til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Þar sem nefndin vill ekki leggja neinar hömlur á eðlilegan gang málsins, vill hún ekki sem slík leggja á móti því, hvað fjárhagshlið þess snertir.

Alþingi, 4. júlí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
fundaskrifari.

(C. XLVIII, 1).

Nð.**458. Tillaga**

til þingsályktunar um laun tveggja kennara Flensborgarskólans.

Frá Bjarna Jónssyni frá Vogu.

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að greiða tveimur kennurum Flensborgarskólans, þeim præp. hon. Janusi Jónssyni og Lárusi Bjarnasyni, full laun sín næsta skólaár, hvort sem skólinn starfar eða ekki, af því fje, sem skólanum er ætlað í 14. gr. XIV, b., gildandi fjárlaga.

Greinargerð

felst í brjefi því, sem hjer er prentað á eftir, frá skólastjóranum í Flensborg.

Með því allar líkur eru til, að Flensborgarskólinn verði eigi látinn starfa á næsta vetri sökum dýrtíðarinnar, og að jafnvel þess vegna sje gert ráð fyrir að segja kennurum skólans upp, sem mundi verða óbærilegt fyrir þá, ekki síst vegna hinnar afskaplegu dýrtíðar, að missa laun sín og ef til vill

stöðu fyrirvaralítið, þá vil jeg eindregið mæla með því, að Alþingi heimili þessum tveim kennurum: præp. hon. Janusi Jónssyni og Lárusi Bjarnasyni, að fá full laun sín á næsta skólaári, hvort sem skólinn starfar eða eigi, af fje því, sem skólanum er veitt á fjárlögunum 1918–1919. Mjer er því ljúfara að mæla með því, af því þessir menn eru ágætis kennarar, og að þeir hafa átt svo mikinn þátt að ávinna Flensborgarskólanum það traust, sem hann nýtur hjá þeim, sem best þekkja til.

p. t. Reykjavík, 4. júlí 1918.

Ögmundur Sigurðsson.

Til

fjárveitinganefndar Alþingis.

(C. XLVI, 2).

Nd.

459. Nefndarálit

um tillögu til þingsályktunar um heimild fyrir landsstjórnina til að veita Þingeyrar-, Mosvalla- og Suðureyrarhreppum í Vestur-Ísafjarðarsýslu alt að 35000 kr. lán til kolanáms.

Frá hjargráðanefnd.

Beiðni þessi var send háttv. neðri deild framarlega á þingi með svo hljóðandi símskeyti:

»Þingeyrar-, Mosvalla- og Suðureyrarhreppar biðja um aðstoð Alþingis til þess að fá alt að 50 þúsund króna lán hjá landssjóði til surtarbrandsnámu-reksturs í Botni í Súgandafirði. Svar óskast.

Eftir umboði

Jóhannes Ólafsson.«

Þar sem engar frekari upplýsingar fylgdu beiðninni, fór nefndin fram á það við þingmann kjördæmisins, að hann gæfi henni frekari upplýsingar um þennan fyrirhugaða námugróft, en þær upplýsingar hefir nefndin ekki fengið. Í þeirra stað hefir háttv. þingmaður borið fram þingsályktunartillöguna á þingskjali 443, þar sem hann fer fram á 35000 kr. lán til 5 ára.

Þar sem enn liggja ekki aðrar upplýsingar fyrir nefndinni en ofanskráð simskeyti, og meiri hluti nefndarinnar sjer landssjóði tæplega fært að veita frekari lán en þingið hefir þegar gefið heimild til að veita, sjer meiri hlutinn sjer eigi fært að mæla með tillögunni. Meiri hlutinn lítur svo á, að þar sem hjer er um kolanám að ræða, og að hin unnu kol hljóti að seljast fljótt, eins og eftirspurnin er eftir þeirri vöru nú sem stendur, þá muni vera auðvelt að framkvæma fyrirtækið með stuttum bankalánnum. Og þótt koma þyrfti þar upp einhverju skýli, þá er ekki líklegt, að 3 hreppum tækist það eigi með aðstoð bankanna og einstakra manna að koma því upp.

Meiri hluti nefndarinnar leggur því til, að tillagan nái ekki fram að ganga.

Alþingi, 5. júlí 1918.

Sigurður Stefánsson,
formaður,
með fyrirvara.

Pjetur Jónsson,
með fyrirvara.

Björn Kristjánsson,
skrifari og framsögum.
meiri hlutans.

Pjetur Þórðarson.

Jörundur Brynjólfsson.

Sigurður Sigurðsson.

Þorsteinn M. Jónsson.

(B. XI, 6).

Ed.

460. Lög

um heimild handa landsstjórninni til þess að verja fje úr landssjóði til viðhalds Ölfusárbrúnni.

(Afgreidd frá Ed. 5. júlí).

1. gr.

Landsstjórninni skal heimilt að greiða $\frac{2}{3}$ hluta af fje því, sem varið verður að þessu sinni til viðgerðar brúnni á Ölfusá í Árnessýslu.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(C. XLIX, 1).

Sp.**461. Tillaga**

til þingsályktunar um að landsstjórnin taki að sjer heildsölu á almennum þurftarvörum.

Flutningsmenn: Magnús Torfason, Guðjón Guðlaugsson, Sigurður Stefánsson, Jörundur Brynjólfsson, Pjetur Jónsson, Guðm. Ólafsson, Sigurður Sigurðsson, Sveinn Ólafsson, Hjörtur Snorrason, Sigurjón Friðjónsson, Einar Árnason og Stefán Stefánsson.

Alþingi skorar á landsstjórnina að taka í sínar hendur heildsölu á almennum þurftarvörum, eins fljótt og við verður komið.

Greinargerð.

Það er nú þegar orðið ljóst, að svo þröngt er um skipakost, að takmarka verður að mun aðflutninga á öllum vörum, öðrum en brýnustu lífsnauðsynjum. Við það skapast misrjetti milli kaupmanna og svo miklir örðugleikar á skiftingu slíkra vara og dreifing þeirra um landið, að til fullra vandræða getur leitt. Því er brýn og bráð nauðsyn á, að stjórnin taki einnig að sjer innkaup á almennum þurftarvörum, t. d. klæðnaði, skófatnaði, ljósfærum, hitunartækjum, tóbaki o. fl., o. fl.

(B. XXXVII, 3).

Ed.**462. Frumvarp**

til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

(Eftir 2. umr. í Ed.).

1. gr.

Af sild þeirri, er innlendir menn veiða hjer við land á tímabilinu frá 15. júlí til 15. september 1918, heimilast landsstjórninni að kaupa 100 þúsund áfylltar tunnur á tilteknum höfnum með ákvæðisverði og þeim skilmálum, er lög þessi að öðru leyti ákveða.

2. gr.

Sildin skal keypt því ákvæðisverði, er hjer greinir:

Fyrri 50000 tunnurnar á 75 aura hvert kg. og síðari 50000 tunnurnar á 45 aura hvert kg.

Skilyrðin fyrir kaupunum eru þessi:

- a. að seljandi hafi fulla ábyrgð á sildinni þangað til hún er tekin á viðkomandi höfn, haldi henni við með þekklun og hafi fulla umsjón með henni, alt án endurgjalds, til ársloka 1918. Eftir þann tíma er sildin á ábyrgð kaupanda, en seljendur eru skyldir til að hafa á höndum umsjón og viðhald sildarinnar, gegn borgun eftir reikningi, er stjórnin samþykkir, en geymslupláss leggur seljandi til ókeypis.
- b. að seljendur annist á eigin kostnað útskipun á sildinni og greiði útflutningsgjald af henni að lögum.
- c. að sildin sje metin og vegin, svo sem lög standa til, á kostnað seljanda.

3. gr.

Sildin sje keypt á þessum stöðum: Seyðisfirði, Eyjafirði, Siglufirði, Reykjarfirði, Öfundarfirði og Ísafjarðarkaupstað. Enn fremur getur landsstjórnin gert kaupin á fleiri höfnum, ef það veldur eigi sjerstökum erfiðleikum eða aukakostnaði, t. d. Eskifirði, Álftafirði og Ingólfsfirði.

4. gr.

Sildin skal keypt af hinum ýmsu frambjóðendum í rjettum hlutföllum við tunnueign þeirra, eins og hún var hjer á landi 1. júní þ. á.

Þegar ákveðin er hlutdeild frambjóðenda í sölunni, koma — auk framleiðenda — þeir einir sildarkaupendur til greina, sem hafa greitt minst 20 krónur fyrir máltunnu nýrrar sildar.

5. gr.

Fyrir 15. júlí 1918 skulu menn hafa sagt til um það, hvort þeir óski að nota þann rjett til sildarsölu, sem þeim er veittur með lögum þessum, og hve miklar tunnubirgðir þeir hafa átt hjer á landi 1. júní þ. á.

Fyrir sama tíma setur landsstjórnin og auglýsir nánari reglur um framkvæmd laga þessara og skilyrði gagnvart seljendum, svo sem henni þykir nauðsyn til.

6. gr.

Verð sildarinnar greiðist seljendum hlutfallslega eftir tunnutali því, sem kaup eru gerð á, jafnótt og landsstjórnin hefir fengið verð fyrir sild, er hún selur út. Nú hefir hún eigi fengið inn í lok októbermánaðar svo mikið, að nemi helmingi af innkaupsverðinu, og skal hún þó eigi að síður greiða seljendum fyrri helming verðsins að fullu og síðari helminginn fyrir árslok.

7. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. L, 1).

Nd.

463. Tillaga

til þingsályktunar um ásetning búpenings.

Flutningsmenn: Sigurður Sigurðsson og Pjetur Ottesen.

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að greiða fyrir útvegum á innlendum fóðurbæti til skepnufóðurs.
2. Að brýna fyrir sveitarstjórnnum að halda fundi í haust með bændum, hver í sínum hreppi, til þess að fá gerðar ályktanir um tryggilega ásetning búpenings.

Er landsstjórninni heimilt að verja nauðsynlegu fje til ráðstafana, er að þessu lúta.

(B. III, 15).

Sp.

464. Lög

um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni.

(Afgreidd frá Sp. 6. júlí).

1. gr.

Frá þeim tíma, er Björn Kristjánsson lætur af stjórn Landsbanka Íslands, greiðir bankinn honum 4000 kr. á ári í eftirlaun.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

(C. XXXIII, 36).

Sp.

465. Þingsályktun

um hækkun á styrk til skálda og listamanna.

(Afgreidd frá Sp. 6. júlí).

Alþingi ályktar að heimila stjórninni að hækka styrkinn í 15. gr. 21 a gildandi fjárlaga til skálda og listamanna um 800 kr. fyrra árið.

(C. XXXVII, 7).

Sp.

466. Þingsályktun

um styrk til almenningseldhúss í Reykjavík.

(Afgreidd frá Sp. 6. júlí).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að veita Reykjavíkurkaupstað 4000 króna styrk úr landssjóði til þess að koma á fót og reka almenningseldhús í kaupstaðnum næsta vetur.

(B. XXXVII, 4).

Ed.

467. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Flutningsm.: Guðjón Guðlaugsson og Magnús Kristjánsson.

1. Á eftir 6. gr. komi ný grein, er verður 7. gr., svo hljóðandi:

Nú verður að lokum, þá er landsstjórnin hefir komið í verð allri þeirri sild, er hún hefir keypt, samkv. 1. gr., hagnaður af sildarkaupunum, eftir að dreginn er frá kostnaður og vaxtatap, þá ákveður næsta Alþingi, hvernig þeim hagnaði skuli varið.

2. 7. grein verður 8. grein.

(B. XXXVII, 5).

Ed.

468. Breytingartillögur

við frv. til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Frá fjármálaráðherra.

1. Við 2. grein.

a. Fyrir »75« í 2. málsg. komi:
70.

b. Fyrir »45« í sömu málsg. komi:
40.

2. Við 6. gr.

- a. Fyrir »í lok októbermánaðar« i 2. málslíð greinarinnar komi:
fyrir árslok.
- b. Fyrir »árslok« seinast i greininni komi:
1. júlí næstkomandi.

.

(B. XXXVII, 6).

Ed.

469. Breytingartillaga

við frv. til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Frá Magnúsi Torfasyni.

Við 6. gr.

Í stað »síðari málsgr.« komi:

Nú hefir hún eigi fengið inn i lok októbermánaðar svo mikið, að nemi þriðjungi innkaupsverðs, og skal eigi að síður greiða seljendum þriðjung verðsins að fullu, annan þriðjung fyrir árslok og þann síðasta fyrir lok marsmánaðar 1919.

(B. XXXVII, 7).

Nd.

470. Frumvarp

til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

(Eftir 3. umr. i Ed.).

1. gr.

Af sild þeirri, er innlendir menn veiða hjer við land á tímabilinu frá 15. júlí til 15. september 1918, heimilast landsstjórninni að kaupa 100 þúsund áfylltar tunnur á tilteknum höfnum með ákvæðisverði og þeim skilmálum, er lög þessi að öðru leyti ákveða.

2. gr.

Sildin skal keypt því ákvæðisverði, er hjer greinir:

Fyrri 50000 tunnurnar á 75 aura hvert kg. og síðari 50000 tunnurnar á 45 aura hvert kg.

Skilyrðin fyrir kaupunum eru þessi:

- a. að seljandi hafi fulla ábyrgð á sildinni þangað til hún er tekin á viðkomandi höfn, haldi henni við með þæklun og hafi fulla umsjón með henni, allt án endurgjalds, til ársloka 1918. Eftir þann tíma er sildin á ábyrgð kaupanda, en seljendur eru skyldir til að hafa á höndum umsjón og viðhald sildarinnar, gegn borgun eftir reikningi, er stjórnin samþykkir, en geymslupláss leggur seljandi til ókeypis.
- b. að seljendur annist á eigin kostnað útskipun á sildinni og greiði útflutningsgjald af henni að lögum.
- c. að sildin sje metin og vegin, svo sem lög standa til, á kostnað seljanda.

3. gr.

Sildin sje keypt á þessum stöðum: Seyðisfirði, Eyjafirði, Siglufirði, Reykjarfirði, Önundarfirði og Ísafjarðarkaupstað. Enn fremur getur landsstjórnin gert kaupin á fleiri höfnum, ef það veldur eigi sjerstökum erfiðleikum eða aukakostnaði, t. d. Eskifirði, Álftafirði og Ingólfsfirði.

4. gr.

Sildin skal keypt af hinum ýmsu frambjóðendum í rjettum hlutföllum við tunnueign þeirra, eins og hún var hjer á landi 1. júní þ. á.

Pegar ákveðin er hlutdeild frambjóðenda í sölunni, koma — auk framleiðenda — þeir einir sildarkaupendur til greina, sem hafa greitt minst 20 krónur fyrir máltunnu nýrrar sildar.

5. gr.

Fyrir 15. júlí 1918 skulu menn hafa sagt til um það, hvort þeir óski að nota þann rjett til sildarsölu, sem þeim er veittur með lögum þessum, og hve miklar tunnubirgðir þeir hafa átt hjer á landi 1. júní þ. á.

Fyrir sama tíma setur landsstjórnin og auglýsir nánari reglur um framkvæmd laga þessara og skilyrði gagnvart seljendum, svo sem henni þykir nauðsyn til.

6. gr.

Verð sildarinnar greiðist seljendum hlutfallslega eftir tunnutali því, sem kaup eru gerð á, jafnótt og landsstjórnin hefir fengið verð fyrir sild, er hún selur út. Nú hefir hún eigi fengið inn í lok októbermánaðar svo mikið, að nemi þriðjungi innkaupsverðs, og skal eigi að siður greiða seljendum þriðjung verðsins að fullu, annan þriðjung fyrir árslok og þann siðasta fyrir lok marsmánaðar 1919.

7. gr.

Nú verður að lokum, þá er landsstjórnin hefir komið í verð allri þeirri sild, er hún hefir keypt samkv. 1. gr., hagnaður af sildarkaupunum, eftir að dreginn er frá kostnaður og vaxtatap, og ákveður þá næsta Alþingi, hvernig þeim hagnaði skuli varið.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. XLI, 3).

Ed.**471. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um lán handa klæðaverksmiðjunni á Álafossi (þingskj. 389).

Frá fjárveitinganefnd.

Fjárveitinganefndin hefir athugað ofangreinda tillögu og leyfir sjer hjer með að leggja fram álit sitt um hana.

Tillagan byggist á brjefi, dags. 29. maí þ. á., frá Sigurjóni kaupmanni Þjeturssyni til fjárveitinganefndar neðri deildar Alþingis, þar sem hann fer fram á það, fyrir hönd sjálfs sín og meðeigenda sinna að verksmiðjunni á Álafossi, að Alþingi vildi veita að láni úr landssjóði fjárupphæð þá, sem tillagan nefnir, til þess að endurbæta og fullkomna nefnda verksmiðju. Gerir hann í tjeðu brjefi ráð fyrir því, að láninu yrði varið á þessa leið:

1. Til þess að kaupa nýjar vjelar til ullariðnaðar	kr. 40000.00
2. Til kaupa á nýjum vjelum til þess að búa til nærföt og sokkaföt	— 15000.00
3. Til kaupa á vjelum til þorskanetagerðar	— 25000.00
4. Til ýmsra óhjákvæmilegra mannvirkja	— 20000.00
Samtals kr. 100000.00	

Nefndin kannast nú að visu við það, að það geti orkað tvímælis, hvort rjett væri undir venjulegum kringumstæðum að veita áminsta upphæð að láni úr landssjóði í þessu skyni, þar eð hann hefir vitanlega jafnan nóg við alt handbært fje sitt að gera. En eins og nú standa sakir telur nefndin alt öðru máli að gegna. Nú eru horfurnar þannig, að telja má sjerstaklega nauðsynlegt að styrkja, eftir því sem unt er, slíkan iðnað sem verksmiðja þessi hefir með höndum. Það getur tæplega talist forsvaranlegt, ef annars er úrkostar, að selja mestalla ullina óunna út úr landinu við hinu tiltölulega lága verði, sem nú er á henni, en kaupa í þess stað aftur frá útlöndum fyrir geypihátt verð megnið af öllum þeim fatnaði, er landsmenn þarfnast, venjulega úr verra eða haldminna efni heldur en ef nægileg áhöld væru til þess að vinna úr því innlenda ódýra efni, sem er fyrir hendi.

Með þetta fyrir augum telur nefndin, að málið horfi öðruvísi við en ella. Hún telur að það megi skoða sem nokkurskonar bjargráð að ella svo sem unt er þann iðnað, sem hjer er um að ræða. Og þar sem tillagan á þingskjali 389 miðar í þá átt, án þess þó, að áleti fjárveitinganefndar, að íþyngja landsjóði um of, þá vill hún ljá tillögunni stuðning sinn, og það því fremur sem ætla má, að iðnaðarfyrirtæki þessu sje engin hætta búin í framtíðinni vegna hins tiltölulega ódýra afls (vatnsaflsins), sem það er rekið með.

Að því er snertir trygginguna fyrir láni þessu telur nefndin, að deildin geti látið sjer nægja, eins og gert er ráð fyrir í tillögunni, að fela stjórninni umsjón með því, að hún verði svo góð og gild, sem frekast eru tök á. Treystir nefndin stjórninni til að gæta þess, að landssjóður eignist óskertan veðrjett í

þeim umbótum og aukningu, sem gert er ráð fyrir að verksmiðjan fái, og að eigendur leggi auk þess fram aðrar frekari tryggingar, svo að eigi þurfi að óttast nokkra hættu á því, að landssjóður biði tjón af lánveitingu þessari.

Alþingi, 7. júlí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

Karl Einarsson.

Hjörtur Snorrason.

M. J. Kristjánsson.

(C. L, 2).

Nd.

472. Breytingartillaga

við tillögu til þingsályktunar um ásetning búpenings.

Frá Matth. Ólafssyni.

Síðasta málsgrein tillögunnar falli burt.

(B. XXXVII, 8).

Nd.

473. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Frá bjargráðanefnd.

1. Við 5. gr.

Fyrir »15. júlí« komi:
31. júlí.

2. Við 6. gr.

Síðari málsgrein orðist svo:

Nú hefir hún eigi fengið inn í lok desembermánaðar svo mikið, að nemi helmingi innkaupsverðs, og skal þá eigi að síður greiða seljendum helming verðsins að fullu, og hinn helminginn fyrir lok aprilmánaðar 1919.

3. Við 7. gr.

Fyrir orðin: »og vaxtatap« — til enda greinarinnar komi:

vaxtatap og útflutningsgjald, og skiftist hann þannig, að $\frac{4}{5}$ greiðist til seljenda sildarinnar, en $\frac{1}{5}$ rennur í landssjóð.

(C. X, 4).

Nd.

474. Skýrsla

um dýrtíðarráðstafanir landsstjórnarinnar.

Frá fjárhagsnefnd.

Samkvæmt pingsályktunartillögu á þgskj. 20 tók fjárhagsnefndin sjer fyrir hendur að rannsaka, hve miklu fje landssjóður hefði varið til dýrtíðarlána og dýrtíðarvinnu síðastliðinn vetur, og hverjar og hvernig lagaðar framkvæmdir hefðu verið á því. Fer hjer á eftir yfirlit yfir þessi atriði.

I. Dýrtíðarlán.

Eins og kunnugt er, hafði stjórnin engin lán veitt samkv. lögum um almenna dýrtíðarhjálp frá síðasta þingi, en veitt þessi bráðabirgðalán:

1. Til bæjarstjórnar Reykjavíkur . . .	³⁰ / ₁₁ —'17	kr. 100000,00
2. — — — — — Ísafjarðar . . .	³⁰ / ₁ —'18	— 100000,00
3. — hreppsnefndar Vindhælishr. . .	²⁰ / ₃ —'18	— 10000,00
4. — bæjarstjórnar Reykjavíkur . . .	³⁰ / ₃ —'18	— 50000,00
5. — hreppsnefndar Grunnavíkurhr. . .	²² / ₄ —'18	-- 5000,00

Lánin eru veitt með $5\frac{1}{4}\%$ vöxtum og að eins til 1 árs, nema lán til bæjarstjórnar Rvíkur frá ³⁰/₁₁—'17; þar er enginn lánstími tilgreindur. Hefir landsstjórnin þá að líkindum ekki verið búin að fullráða það, hvort hún veitti lánið eftir lögnum um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar eða ekki, en nefndin gengur út frá því, að þetta lán sje háð sömu skilyrðum og önnur slik lán.

II. Dýrtíðarvinna.

Fyrirkomulag og kostnaður.

Samkvæmt skýrslu, sem yfirverkstjóri dýrtíðar-grjótíðvinnunnar í Öskjuhlíð við Reykjavík hefir gefið til stjórnarráðsins, hefir vinna þessi byrjað 20. nóv. 1917 með 60 mönnum, og fjölgað mönnum þegar í 1. viku upp í 100. Um miðjan desember f. á. var tala verkamanna orðin 120, og hjelst hún nærri óbreytt til janúarloka 1918. Eftir það fækkaði verkamönnum smám saman, þar til vinnan var dregin saman um miðjan marsmánuð og talan færð ofan í 55. Fyrri hluta aprilmánaðar unnu 40 menn; þaðan af smáfækkandi ofan í 24, þar til vinnunni var slitið 30. apríl s. l. Vinnuflokkar voru flestir 7, þar til að síðustu, að þeir voru að eins 2.

Kaupgjald flokkstjóra var 1 kr. um klukkustund fyrir einn þeirra, en 90 aur. fyrir aðra. Kaup annara verkamanna 75 aurar um klukkustund.

Daglegur vinnutími var frá 8—10 kl.st.

Auk þeirra daglaunamanna, er nú voru nefndir, störfuðu að stjórn vinnunnar yfirverkstjóri með 15 kr. dagkaupi og 2 skrifstofumenn með 12 kr. dagkaupi hvor, eða með öðrum orðum að sjerstök dýrtíðarvinnu-skrifstofa var starfandi vegna vinnunnar.

Enn fremur var samningsvinna á talsverðri grjótíðvinnu.

Sundurliðaður kostnaður við alla Öskjuhlíðarvinnuna er þessi:

1. Vinna og verkstjórалаun	kr. 75074,52
2. Skrifstofukostnaður	— 4765,45
3. Samningsvinna á grjótvinnu	— 1002,40
4. Keypt verkfæri með aðgerðum og viðhaldi	— 6646,17
5. Skúrar og verkfærakistur	— 2895,41

eða samtals kr. 90383,95

III. Afurðir vinnunnar.

Fyrri hluta vetrar var unnið að grjótklofningi, grjótmulningi og braut-
arlagningu inn á vinnusvæðið, síðari hluta vetrar mestmegnis að grjótsetningi.

Eftir athugunum Jóns verkfræðings Ísleifssonar og vikulegum mæling-
um, sem talið er að fram hafi farið á unnu grjóti allan vinnutímann, er
árangur vinnunnar samkvæmt skýrslu verkstjórans þessi:

Höggið grjót	4358 m	$\frac{4}{50} =$	kr. 19611,00
Klofið	— 2330 m	$\frac{2}{00} =$	— 4660,00
Mulið	— 6200 tn	$\frac{1}{75} =$	— 10850,00
Upp tekið—	600 m ³	$\frac{5}{00} =$	— 3000,00
Akbraut	660 m	$\frac{4}{00} =$	— 2640,00

Samtals kr. 40761,00

Þessar athuganir verkfræðingsins voru gerðar í aprilmánuði og þeim þá
slegið föstum, í samráði við yfirverkstjóra vinnunnar, Jónbjörn Gíslason, yfir
unnið grjót *allan vinnutímann*.

En samkvæmt símskeyti frá 31. maí þ. á. frá Jóni verkfræðingi
Ísleifssyni er bæði magn afurðanna og mat á þeim á nokkuð annan veg,
sem sje:

660 m akbraut á 5 kr. =	kr. 3300,00
4400 m klofið grjót og fullsett á $\frac{4}{00} =$	— 17600,00
2300 m klofið grjót á $\frac{2}{50} =$	— 5750,00
6200 tn mulningur á $\frac{1}{40} =$	— 8680,00
600 rúmmetrar upptekið grjót á $\frac{4}{00} =$	— 2400,00

eða samtals kr. 37730,00

IV. Hafnarfjarðarvegurinn.

Til hans er varið:

1. Í vinnu hjer um bil kr. 65000,00
2. Keyptar mulningsvjarar og mótör fyrir — 25000,00

Samtals kr. 90000,00

Um þennan hluta dýrtidarvinnunnar verður ekkert sagt, því að mat
hefir ekki farið fram á þessari vinnu, svo að nefndinni sje kunnugt, en ef
byggja ætti á yfirlýsingu fjármálaráðherrans, með því að álit verkfræðings
vantar, ætti svipaður halli að verða á vinnuafurðum og tilkostnaði eins og í
Öskjuhlíðarvinnunni, að því þó athuguðu, að hjer er vinnan lögð í varanlegan
veg til frambúðar, sem þurfti að gera.

V. Yfirlit.

Það, sem nefndin verður fyrst að vekja athygli á viðvikjandi þessari dýrtíðarvinnu í Öskjuhlíð, er hinn gifurlegi kostnaður við framkvæmdir vinnunnar. Það er út af fyrir sig, þótt verkstjórinn, ef hann er dugandi maður, hafi gott kaup, 15 kr. á dag, og flokkstjórnir 9 og 10 kr. á dag með 10 tíma vinnu, því að það er orðið svo algengt þar, sem landssjóður þarf að hafa ráðsmenn. En hitt, að setja þess utan á laggirnar skrifstofu, sem kostar um þennan stutta tíma kr. 4765,45, sýnist enda ganga lengra en áður hefir þekst í likum efnum, og mátti þó naumast við því.

Þessi skrifstofuafskifti sýnast einnig með öllu óþörf. Flokkstjórnir gefa stöðugt skýrslur vikulega yfir vinnu verkamanna í sínum flokki, með áritaðri kvittun fyrir kaupgreiðslu. Þessum skýrslum sýnist ekki ókleift fyrir verkstjórnann að koma í stjórnarráðið, þar sem þær eru endurskoðaðar, og taka á móti fjenu úr landssjóði til greiðslu á kaupi verkamanna, enda hefir verkstjórinn framkvæmt þetta yfir nokkurt skeið í lok vinnunnar. Og naumast mun hann sjálfur álita, að þessa skrifstofuhalds hafi verið bein þörf til framkvæmdar vinnunni.

Þá er annað atriði, kaup verkamannanna, sem nefndin getur naumast látið ógert að gera nokkrar athugasemdir við.

Vinna þessi er framkvæmd yfir allra harðasta tíma vetrarins, yfir þann tíma, sem vanalega er litil vinna eða óstöðug, eða hjá sumum engin. Það mátti því í öndverðu vera auðsætt, að árangur vinnunnar mundi meðal annars verða því minni, sem tíminn var óhentugri til þess að framkvæma hana á, og af því leiddi þá tvímælalaust það, að setja varð tímakaupið lægra, ef ekki átti að verða fyrirsjáanlegur stórhalli fyrir landssjóðinn; en til þess hafði þingið aldrei ætlast með þessari dýrtíðarvinnuheimild.

Það verður því að álitast, að stjórnin eða sá hluti hennar, er fyrir þessu stóð, hafi farið hjer óhyggilega að, ekki einasta hvað snertir þá hlið, sem að landssjóði veit, heldur einnig hvað kaupgjald verkalyðsins snertir yfirleitt. Verkakaupið er nú orðið svo hátt, að framleiðendur landsins fara varla undir að risa, og hefir að mun hækkað frá fyrra ári. Á þetta dýrtíðarvinnukaup að skoðun margra sinn stóra þátt í því. Og vinni landsstjórnin að því með ráðstöfunum sínum, að til þess leiði, að lamist að meira eða minna leyti framleiðsla landsins, þá verður sú stjórnarframkvæmd sist talin þjóðinni til nytja.

Eftir öllu, sem fyrir lá frá upphafi um þessa vinnu, virtist ekki annað geta komið til mála en samningsvinna. Í fyrsta lagi var engin heimild til þess að skoða þessa dýrtíðarvinnu sem neinn beinan styrk úr landssjóði, heldur að eins atvinnuveiting og til að kaupa verk sanngjörnu verði. Í öðru lagi sparaðist við samningsvinnuna allt hið dýra skrifstofuhald og mikið af annari umsjón, og í þriðja lagi er það, sem mestu skiftir, að verkamennirnir verða, til þess að vinna af áhuga, að læra að þekkja það og meta, að sá, sem kaupir vinnuna, getur ekki keypt fullu verði nema fullkomið verk. Á þeirri undirstöðu virðist hollast að reisa verklega framkvæmd, hvort heldur hún er í þarfir landsins eða einstakra manna. En eigi verður sagt, að árangurinn af ýmsum störfum þeim, er landið eða landsstjórnin hafa haft með höndum, beri sjerlega mikinn vott um þetta.

Eins og sjest á kostnaðaryfirlitinu hjer að framan, hefir kostnaður allur við Öskjuhlíðarvinnuna orðið samtals kr. 90383,95 en hjer ber þó að draga frá:

1. Keypt verkfæri með aðgerðum og viðhaldi (því að líklega hefir landssjóður kostað aðgerðir og viðhald á þeim verkfærum, sem í samningsvinnunni voru). kr. 6646,17
2. Skúrar og verkfærakistur — 2895,41 — 9541,58

Verða þá eftir kr. 80842,37

En samkvæmt áðurgreindu símsk. frá Jóni verkfræðingi Ísleifssyni, sem verður að teljast rjettara en það, sem verkstjórinn hefir gefið upp, eru afurðir vinnunnar metnar — 37730,00

Mismunurinn verður því kr. 43112,37

m landssjóður leggur fram, án þess að fá nokkuð fyrir, eða með öðrum orðum beinn dýrtíðarstyrkur, og þó eru afurðir vinnunnar metnar öllu hærra í mati verkfræðingsins heldur en borgað var fyrir þær í samningsvinnu þeirri, sem viðhöfð var. Þannig var ekki greidd nema 1 kr. fyrir grjótmulningstunnuna í samningsvinnunni, en kr. 1,40 er hún metin hjá verkfræðingnum. Fyrir klofið grjót 12×14 er borgað 1,50 á m í samningsvinnunni, en hann er virtur á kr. 2,50, að því er sjeð verður á skeyti verkfræðingsins. En þetta, sem borgað hefir verið, kemur heim við álit vegamálastjóra, sem síðar verður vikið að. Af þessu sjest það, að ef verkið alt hefði verið samningsvinna, borguð eins og að ofan greinir, þá er það enn þá miklu meira, sem landssjóður verður að láta fyrir ekkert, heldur en þær kr. 43112,37, er nefndar voru. Mætti vitanlega gera þetta reikningslega upp, miðað við tillögu vegamálastjóra, en nefndin sjer þess enga þörf, þar sem hver getur gert það sem vill, því að tillögurnar fara hjer á eftir.

Þessar tillögur vegamálastjórans um grjótvinslu landssjóðs eru í uppkasti til stjórnarráðsins, sem legið hefir með skjölum þessa máls og er bókfært í fjármáladeildinni.

Skjalið hljóðar svo:

»VERKFRÆÐINGUR LANDSINS.

Reykjavík ————— 19—

UPPKAST.

GRJÓTVINSLA LANDSSJÓÐS.

Lýsing á grjóti og skilmálar um grjótkaup landssjóðs.
Þessar tegundir grjóts til húsagerða verða fyrst um sinn keyptar:

Stærð, breidd og hæð steina		Kaupverð hvers lengdarmeters við veg			
		Klofið grjót	Sett grjót	Sett og rutt grjót	Afsett grjót
cm.	puml.	Kr. a.	Kr. a.	Kr. a.	Kr. a.
31×42	(12×16)	1 95	2 75	3 20	
31×37	(12×14)	1 50	2 16	2 65	3 60
31×31	(12×12)	1 20	1 80	2 25	3 05
31×26	(12×10)	0 68	1 68	2 10	2 85
26×26	(10×10)	0 91	1 50	1 92	
26×21	(10×8)	0 80	1 40	1 80	

Mulningur við veg, tunnan á 60 aura.

Skilmálar.

Alt grjót skal vera ósprungið, laust við stórar holur og ógallað að öllu leyti, að dómi eftirlitsmanns kaupanda. Mulningsmálið er sementstunna venjuleg (3 ten.fet). Mulningur skal vera svo smátt högginn, að steinar allir renni í gegnum 6 cm viðan hring.

Hver sá, sem selja vill landssjóði grjót eða mulning, skal gera þar um samning áður við eftirlitsmann grjótvinslunnar, og sje þar tiltekið, hve mikið óskæst selt af hverri tegund. Áskilur kaupandi sjer rjett til þess að binda seljanda skilyrðum um, hverjar tegundir grjóts verði keyptar af honum, svo og um lengd steina. Er það gert til þess, að hæfilegt fáið af þeim tegundum, sem sjerstaklega verður óskað eftir. Enn fremur skal það ákveðið í samningnum, hve nær grjótið skuli afhent og hvar.

Grjót alt og mulningur skal afhent við götu í Reykjavík eða veg ekki fjær bænum en um vegamót Laugavegarins á Grenshálsi eða við Hafnarfjarðarveginn þar sem hæst er á Öskjuhlíð, eða við járnbraut hafnargerðarinnar einhversstaðar. Skal það afhent þar við veg, sem fara má út af með vagn að grjótinu. Þegar grjótið hefir verið flutt á umsaminn afhendingarstað, skal það tilkynt eftirlitsmanni, er mælir það upp og greiðir seljanda kaupverðið.

Umsamið kaupverð fyrir grjótið mun seljandi, ef þess verður óskað, geta átt kost á að fá greitt smám saman, eftir því sem hann vinnur að verkinu, þó ekki verði grjótið afhent jafnóðum, þá er eftirlitsmanni virðist næg trygging fyrir því, að umsamið verk verði af hendi leyst. Ef síðar verður ákveðið að kaupa aðrar tegundir grjóts, áskilur kaupandi sjer rjett til að heimta í þeim samningum, er þá verða gerðir, einnig nokkuð af því grjóti, eftir þörfum, ásamt því, sem hjer er auglýst.

Landssjóður mun eftir föngum og ástæðum selja áhöld til vinnunnar sanngjörnu verði.

Þetta brjef vegamálastjóra ber að skilja sem beinar tillögur hans til stjórnarráðsins um tilhögun þessarar vinnu, sem sje um að bjóða vinnuna út sem samningsvinnu. En þrátt fyrir það tekur landsstjórnin þann kostinn að haga vinnunni eins og gert var, borga hæsta kaup þegar lítt var vinnandi fyrir gaddi og illviðrum, kosta ærnu fje til umsjónar vinnunni og án þess að nokkur brýn þörf væri á afurðum hennar.

Fjeð, sem í afurðunum liggur, er því vaxtalaust að meira eða minna leyti, í fleiri eða færri ár, ef til vill, og er það enn nýr póstur í þessari fjáreyðslu. Raunar má segja, að það atriði sje þingsins skuld, en varúðar þarf að gæta að takmarka það framvegis, nema brýnni nauðsyn sje til en nú virðist vera. Því að meðan allar leiðir til peningaförgunar, að óþörfu, standa opnar og eru jafnfjölfarnar og hjer í Reykjavík, virðist ekki næg ástæða til, að lands- sjóður hlaupi verulega undir bagga með bæjarfjelaginu, heldur sje sýnu nær, að bærinn gangi nær gjaldþoli þeirra manna, sem leika sjer að peningum, og í alla staði betur í samræmi við þá tíma, er nú standa yfir.

Til þess, að það sjáist, hvernig vinna þessi hefir komið niður, eða hverjir hafi notið hennar, þá er samkvæmt skýrslum um þetta talið, að 121 verkamenn hafi notið vinnunnar með 669 heimilismönnum. Þar af eru talin 335 börn og 29 gamalmenni.

Þessum mönnum hefir verið úthorgað frá 20. nóv. 1917 til 8. febr. 1918 kr. 43865,71. Koma þá á hvern heimilismann á þessu tímabili, í 176 daga, kr. 65,57, eða sem næst 86 aurum á dag, og má þetta teljast góður styrkur.

Einkennilegt er það við þessar skýrslur, að þar sem verkamaðurinn hefir ekki haft nema 1 framfæring, þá er sett sú athugasemd við hann, að hann hafi haft »rýra vinnu áður«, »ljelega vinnu undanfarið« eða »undan gengið langt atvinnuleysi«. Mætti jafnvel hugsa sjer, að þetta sje sett til þess að rjettlæta það, þar sem ekki verður kent um heilsuleysi, að þessir menn hafi komist að vinnunni. Er það ihugunarvert, að vel vinnandi hjón með 1 barn komast ekki af án hjálpar, vegna atvinnuleysis. Á meðan landbúnaðurinn líður við það að fá ekki nægan vinnukraft, og borgar þó, auk framsærslu í fæði, fullkomlega þrisvar sinnum hærra kaup en var fyrir stríðið, þá þarf að styrkja í bæjunum sama sem einhleypa menn, fyrir atvinnuskort.

Hjer er áreiðanlega um að ræða óheilt skipulag, sem landsstjórnin verður að taka sjer fyrir hendur að ráða einhverja bót á.

Nefndin sjer ekki ástæðu til þess að fara út í smáatriði í þessu máli og ekki heldur að gera neinar tillögur til þingsins út af því. En treysta verður því, að framvegis verði ekki horfið að slíku ráði eða ráðleysi sem þessari dýrtiðarvinnu í Öskjuhlíð.

Alþingi, 8. júlí 1918.

Magnús Guðmundsson,
formaður.

Gisli Sveinsson,
fundaskrifari.

H. J. Kristófersson.

Einar Árnason.

Pórarinn Jónsson,
ritari.

(A. IV, 23).

Nd. 475. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um almenna hjálp vegna dýrtiðarinnar.

Frá fjármálaráðherra.

1. Við 1. gr. 1. málsl.: Á eftir orðinu »bæjarsjóði« komi:
án samþykkis sýslunefndar.
2. Við 3. gr.
 - a. Fyrir orðin »Af upphæð þeirri, er« í upphafi gr. komi:
Ef.
 - b. Eftir »dýrtiðarráðstafana samkv. 1. gr.« komi:
15 kr. á mann, enda hafi þeirri upphæð verið jafnað niður á hrepps-
búa að $\frac{2}{3}$ hlutum, sbr. þó 5. gr.
3. Við 5. gr.

Greinin orðist þannig:

Hreppsnefndum er heimilt til framkvæmdar lögum þessum að jafna niður hærri útsvörum, án þess að leita þurfi samþykkis sýslunefndar samkv. 53. gr. sveitarstjórnarlaganna. Sje ástandið í einhverjum hreppi svo örðugt, að ekki sje hægt að ná inn með niðurföfnun upphæð þeirri, sem sveitin þarf að leggja fram samkv. lögum þessum, til þess að geta orðið landssjóðsstyrksins aðnjótandi, má, þegar slíkar sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, veita hreppnum lán úr landssjóði, og heimilast landsstjórninni að veita sveitarstjórnnum í þessu skyni alls alt að 100 þúsund króna lán með venjulegum bankakjörum.

(C. XLI, 4).

Ed.**476. Þingsályktun**

um lán handa klæðaverksmiðjunni á Álafossi.

(Afgreidd frá Ed. 10. júlí).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að lána eigendum klæðaverksmiðjunnar á Álafossi allt að 100 þús. krónur, til að fullkomna verksmiðjuna á ýmsan hátt.

Lánið veitist gegn veði í verksmiðjunni og ábyrgð, er stjórnin tekur gilda, ávaxtist með 5% og greiðist með jöfnum afborgunum á 20 árum.

(B. XXXVIII, 1).

Ed.**477. Frumvarp**

til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða.

Frá fjárveitinganefnd.

1. gr.

Hjeraðslæknir hver fær að árslaunum 1800 kr. Aðstoðarlæknunum skal veita 1100 kr. þóknun á ári.

2. gr.

Fyrsti og annar málslíður í 3. gr. nefndra laga fellur hjer með úr gildi.

3. gr.

Lög þessi gilda frá 1. júlí 1918.

Greinargerð.

Að því er snertir greinargerð fyrir frumvarpi þessu vísast til greinargerðarinnar við frumvarp til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(B. XXXIX, 1).

Ed.

478. Frumvarp

til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Frá fjárveitinganefnd.

1. gr.

Fyrst um sinn og meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist ekki að verulegum mun, þannig að lífsnauðsynjar lækki í verði, veitir landssjóður dýrtiðaruppbót á launum og eftirlaunum, eftir því sem segir í lögum þessum.

Dýrtiðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

1. Embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum embættislaunum þeirra, greiddum úr landssjóði.
2. Þeim, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum, svo og þeim, er biðlaun hafa.

Dýrtiðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði.

3. Sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðal- vinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist dýrtiðaruppbótin að eins af launum fyrir það starfið, sem telja má aðal- starf sýslunarmannsins.
4. Prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, og lögum nr. 49, 11. júlí 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtiðaruppbótin til fastra launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum, og reiknast af þeim tekjum saman- lögðum.
5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis, svo og öllum starfsmönnum Landsbókasafnsins. Svo heimilast og stjórn Lands- bankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtiðaruppbót eftir lög- um þessum.
6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra, svo og stundakennurum landsskólanna. Enn fremur þeim tveimur aðalmönnum, sem vinna að samningu íslensku orðabókarinnar.

Dýrtiðaruppbót veitist eigi á 6000 kr. árslaun eða þar yfir, og eigi mega laun og dýrtiðaruppbót samanlögð nema meiru en 6000 kr. Ef embættis- manni er lagt til jarðnæði, húsnæði eða önnur friðindi sem hluti af laun- um, skal það metið til peninga og teljast með til launa hans.

2. gr.

Dýrtiðaruppbótin reiknast af launum eftir því sem hjer segir:

1. Af fyrsta þúsundi 60%.
2. — öðru — 30%.
3. — þriðja — 10%, en engin af því, sem þar er fram yfir.

Af aukatekjum skal hjeraðslæknum og aðstoðarlæknum greidd dýrtiðaruppbót sjer í lagi, 60%, og þingmönnum af daglegri þóknun þeirra 30%, og nær hvorttveggja til alls ársins 1918.

3. gr.

Nú hefir sá, er nýtur dýrtiðaruppbótar samkv. 1. og 2. gr., börn eða foreldri á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir framfæringar hans unnið að fullu fyrir framfæri sinu, og skal þá bæta við dýrtiðaruppbót hans 70 kr. fyrir hvern framfæring, hafi framfærslumaður ekki 4000 kr. í árslaun eða þar yfir.

4. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að verja, eftir tillögum póstmeistara, alt að 25000 kr. á ári úr landssjóði til dýrtiðaruppbótar handa póstum.

5. gr.

Dýrtiðaruppbótin greiðist árlega í tvennu lagi eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

6. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum og verða þau eigi borin undir dómstólana.

7. gr.

Lög þessi gilda frá 1. júlí 1918 og falla frá sama tíma úr gildi lög nr. 59, [26. okt. 1917, um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Greinargerð.

Háttv. efri deild hefir vísað til vor, til ihugunar og umsagnar, frumvarpi til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna og fl. á þgskj. 442.

Vjer höfum nú á nokkrum nefndarfundum ihugað og rætt nefnt frumvarp og komist að þeirri niðurstöðu, að telja megí algerlega frágangssök að samþykkja það eins og það liggur fyrir og hins vegar afarmiklum torveldleika bundið að breyta því, svo að við mætti una. Þykir oss, að því er frumvarp þetta snertir, fyrst og fremst sem vikið sje þar um of frá þeirri reglu, sem þingið hefir sett sjer, að gera ekki gagngerða breytingu á launum embættismanna á meðan alt viðskiftalíf er undirorpið slíkri óvissu, sem nú á sjer stað. Í öðru lagi sýnist oss, ef gengið er á annað borð inn á þá braut, sem lögð er með

frumvarpinu, að þá sje þar of skamt farið. Litum vjer svo á, að sú mundi raun á verða, að bætt yrði við, ef ekki á þessu þingi, þá samt á því næsta, bráðabirgðalaunaviðbótum til handa mörgum fleiri embættis- eða sýslunar-mönnum landssjóðs, uns búið væri á þann hátt að bæta laun þeirra allra og leggja þar með, gagnstætt því, sem virðist hafa verið tilætlun þingsins, því sem næst óhagganlegan grundvöll að framtíðarlaunum þeirra.

Með þetta fyrir augum viljum vjer ekki ganga lengra inn á þannig lagaða braut en svo, að hækka að eins laun lækna um þá upphæð, er vjer teljum engan vafa á að ekki þurfi að lækka aftur í framtíðinni, hvernig sem skipast. Teljum vjer, að nú þegar megi fastákveða slíka launaviðbót hjá þeim, án þess að skoða hana sem nokkra bráðabirgðaráðstöfun, og höfum vjer leyft oss að bera fram sjerstakt frumvarp í þá átt á þgskj. 477.

En að greiða að öðru leyti úr launamálinu, eins og það nú liggur fyrir, þykir oss sem ekki verði á annan auðveldari hátt gert eða rjettlátlegar en með því að gera þá breytingu á dýrtíðaruppbótarlögum, sem fyrir liggur í frumvarpi þessu.

Aðalbreytingin, sem vjer leggjum til að gera á dýrtíðaruppbótarlögum, felst, svo sem allir mega sjá, í 2. gr. frumvarps þessa, þar sem farið er fram á að reikna dýrtíðaruppbótina út eftir öðrum mælikvarða en nú á sjer stað.

Þetta fyrirkomulag, sem vjer höfum leyft oss að stinga upp á að nota, hefir ekki að eins þann kost við sig að vera einfaldara eða óbrotnara, heldur sjerstaklega þann, að það er, ef að er gáð, miklu rjettlátara en það, sem nú á sjer stað, með því að uppbótin miðast þá eingöngu við það, sem telja má þurftarlaun, og hækkunin kemur mest niður á hinum lægst launuðu, er vitanlega eiga þar af leiðandi versta aðstöðu, án þess þó að gengið sje fram hjá rjettmætri kröfu um einhverja launaviðbót af hálfu þeirra, er hærri hafa launin og talið er að gegni þýðingarfyllri og vandasamari störfum í þarfir þjóðfjelagsins.

Að visu munu útgjöld landssjóðs í þessum efnum aukast nokkuð við það, að ákveða uppbótina eftir þeim mælikvarða, sem vjer leggjum til að nota; eftir því sem næst verður komist um 50—60 þús. kr. fram yfir það, sem þau yrðu eftir gildandi dýrtíðarlögum og launaviðbótarfrumvarpi neðri deildar. En bæði er þess að gæta, að ekki er að vænta þess, að þar sjeu öll kurl komin til grafar, heldur mundu, eins og áður er vikið að, ótalmargar launaviðbætur bæstast enn við, annað hvort á þessu þingi eða síðar, og að hækkun þessi má eftir atvikum teljast óhjákvæmileg, þar eð ekki er sýnilegt, að hinir lægst launuðu, sem aðallega njóta hennar, fái án hennar fram dregið lifið. Auk þess virðist mega gera ráð fyrir því, að með því að stíga slíkt spor til umbóta á launakjörum alls þorrans, geti þingið fremur vænst þess að vera laust við þetta mál, ekki að eins nú, heldur einnig í næsta sinn, er það kemur saman. Og er ekki lítið fyrir það gefandi, þar eð hið sífelda kák útheimtir bæði fje og fyrirhöfn, auk þess sem það veldur almennri óánægju og skapar nýtt og nýtt misrjetti.

Hinar aðrar breytingar, sem felast í frumvarpi þessu, eru ekki svo stórvægilegar, að oss finnist ástæða til að fara orðum um þær, öðruvísi en í framsögu málsins og umræðum um það. Að eins skal það fram tekið, eftir

ósk eins nefndarmannsins (Hjartar Snorrasonar), að hann hefði helst kosið, að engin dýrtiðaruppbót væri greidd á laun þingmanna. Á þetta höfum vjer hinir nefndarmennirnir ekki getað fallist, heldur teljum að eigi sje síður þörf á að bæta þau upp en annað, en höfum þó viljað fara varlega í þær sakir og láta miðlungsprósentuna, 30%, þar nægja, enda uppbótin þá sama, sem var á síðasta þingi.

Að því er snertir 3. gr. dýrtiðaruppbótarlaganna, meðgjöfina með framfæringum, viljum vjer taka það fram, að þótt vjer höfum tekið hana upp í þetta frumvarp vort, þá er það með fullkominni nauðung gert. Það fyrirkomulag að greiða úr landssjóði sjerstaka meðgjöf að eins með börnum eða framfæringum embættismanna, en ekki annara, er ekki að eins óeðlilegt, heldur einnig býsna kostnaðarsamt, þar sem til þess hafa farið fullar 80 þús. króna. En þar sem úrfelling þessarar lagagreinar nú mundi hafa í för með sjer mjög tilfinnanlegan tekjumissi fyrir einstaka menn frá því sem nú er, þá höfum vjer ekki treyst oss til að leggja það til, að hún sje nú gerð. Og sannast það því hjer sem oftast, að hægra er að leiða asnann inn í herbúðirnar en að koma honum þaðan út aftur. En það viljum vjer leggja áherslu á í sambandi við þetta atriði, að stjórnin gæti þess vandlega að greiða ekki framfærslueyri með öðrum eða fleiri ómögum en þeim, sem samkvæmt anda þessa lagabókstafs hafa skýlausan rjett til þess að fá hann.

Að svo mæltu leggjum vjer frumvarp þetta fram fyrir hina hv. deild með ósk um góðar undirtektir. En þess viljum vjer geta, hv. þingmönnum til athugunar, að náíð og því sem næst óslitanlegt samband er á milli þessa frumvarps og frumvarpsins um breyting á launakjörum lækna, sem og tillögunnar um bráðabirgðalaunaviðbót handa starfsmönnum landssímans, með þeirri breytingu eða athugasemd, sem vjer leggjum til að á henni verði gerð.

Alþingi, 10. júlí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

Karl Einarsson. Hjörtur Snorrason. M. J. Kristjánsson.

(A. IV, 24).

Ed.

479. Frumvarp

til laga um almenna dýrtiðarhjálp.

(Eftir eina umr. í Nd.).

1. gr.

Á tímabilinu frá 1. sept. 1918 til 1. sept. 1919 veitist sveitar- og bæjarfjelögum heimild til að verja úr sveitar- eða bæjarsjóði, án samþykkis

sýslunefndar, auk venjulegra útgjalda, upphæð, er þó ekki nemi meiru en 15 kr. á hvern mann í sveitarfjelinu, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórnar, af dýrtíð og matvælskortí. Fje þessu má verja til kaupa á matvælum, eldsneyti og öðrum nauðsynjavörum, eða til niðurfærslu á verði á þessum vörum.

2. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu, ef því verður við komið, fyrir 1. nóvember 1918 senda stjórnarráðinu skýrslu um, hve miklu fje þær hafi ákveðið að verja til dýrtíðarráðstafana samkv. 1. gr., og til hvers því skuli varið, og skal leita samþykkis stjórnarráðsins á tillögum þessum.

3. gr.

Ef sveitarfjelög og bæjarfjelög hafa varið til dýrtíðarráðstafana samkv. 1. gr. 15 kr. á mann, enda hafi þeirri upphæð verið jafnað niður á hrepps-búa að $\frac{2}{3}$ hlutum, sbr. þó 5. gr., skal endurgreiða hlutaðeigandi sveitar- og bæjarfjelogi úr landssjóði $\frac{1}{3}$ hluta, er stjórnarráðið hefir úrskurðað reikning hreppsnefndar yfir matvæli þau, eldsneyti o. s. frv., er keypt hafa verið fyrir hreppinn eða varið hefir verið til niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og skal reikningur þessi endursendur hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn, og fylgi síðan sveitarsjóðsreikningi hreppsins eða bæjarins. Þó er landsstjórninni heimilt, ef sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, að greiða fyrirfram nokkurn hluta af fje því, er úr landssjóði ber að greiða.

4. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu semja reglur um úthlutun á nauðsynjavörum þeim, er keyptar hafa verið samkvæmt lögum þessum, eða um niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og leggja reglur þessar undir samþykki stjórnarráðsins. Ef nauðsynjavörur eru eingöngu keyptar, þá skal úthluta þeim til þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa í hreppnum eða bæjarfjelinu, en ef fjenu er varið til niðurfærslu á vöruverði, þá skal hafa mismunandi verð á vörunum, eftir efnahag kaupanda, þannig að hinir allra efnaminstu, sem þó ekki þiggja af sveit, fái sinn hluta af vörunum fyrir alls ekki neitt, enda skóðast hjálp samkvæmt lögum þessum ekki sveitarstyrkur.

5. gr.

Hreppsnefndum er heimilt til framkvæmdar lögum þessum að jafna niður hærri útsvörum, án þess að leita þurfi samþykkis sýslunefndar samkv. 53. gr. sveitarstjórnarlaganna. Sje ástandið í einhverjum hreppi svo örðugt, að ekki sje hægt að ná inn með niðurjöfnun upphæð þeirri, sem sveitin þarf að leggja fram samkv. lögum þessum, til þess að geta orðið landssjóðsstyrksins aðnjótandi, má, þegar slíkar sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, veita hreppnum lán úr landssjóði, og heimilast landsstjórninni að veita sveitarstjórnnum í þessu skyni alls alt að 100 þúsund króna lán með venjulegum bankakjörum.

6. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt, frá þeim tíma, er lög þessi koma í gildi og til 1. september 1919, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta í beinar þarfir framleiðslunnar og til kaupa á afurðum af dýrtíðarvinnu bæjar- eða sveitarfjelaga, svo sem efni til undirbúnings stórhýsa, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, vega, brúa og hafnargerða. Efni þetta skal metið til verðs af óvilhöllum mönnum, er dómkvaddir skulu þar, sem stjórnarráðið ákveður.

7. gr.

Til framkvæmdar þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og skulu þá jafnframt falla úr gildi lög nr. 25, 29. sept. 1917, um almenna hjálp vegna dýrtíðarinnar.

(C. L, 3).

Nd.

480. Breytingartillögur

við till. til þingsályktunar um ásetning búpenings.

Frá bjargráðanefnd.

Till. orðist svo:

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að greiða fyrir kaupum og flutningi á sild og öðrum fódurbæti til skepnufóðurs til næsta vetrar.
2. Að tryggja landinu síldarbirgðir til manneldis og skepnufóðurs.
3. Að brýna fyrir sveitarstjórnnum að halda fundi í haust með bændum, til samtaka um tryggilega ásetning búpenings.

Stjórninni heimilast nauðsynlegt fje til framkvæmda þessu.

(C. XLV, 4).

Ed.**481. Nefndarálit**

um tillögu til þingsályktunar um bráðabirgðalaunaviðbót handa starfsmönnum landssímans.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir athugað framangreinda tillögu og telur nauðsyn bera til að hún nái fram að ganga, enda þegar búið að hækka gjaldið fyrir simtöl og simskeyti, til þess að fá staðist kostnaðinn, sem af tillögu þessari leiðir, án aukinna útgjalda fyrir landssjóðinn.

En þar sem vjer höfum borið fram frumvarp til breytinga á dýrtiðaruppbótum til allra embættis- og sýslunarmanna landsins, og starfsmenn landssímans teljast þar að sjálfsögðu í, þá leiðir af því, að launaviðbót sú, sem þessum sýslunarmönnum er ætluð samkvæmt þessari tillögu, getur að sama skapi lækkað og dýrtiðaruppbótin hækkar, ef frumvarp vort þar um verður að lögum.

Án þess að nefndin vilji segja neitt alment álit sitt um tillögur landssímastjóra um úthlutun á launaviðbótinni, þá verður nefndin að lita svo á, að engin sanngirni sje í því, að stöðvarnar í Hafnarfirði, Vestmannaeyjum og Siglufirði sæti þeim kjörum, sem þar er stungið upp á, og væntir þess, að stjórnin sjái um, að símafólkið á þessum stöðum sæti likum launabótum og annarsstaðar að tiltölu, eins og það væri beint í þjónustu landssímans.

Samkvæmt framansögðu leyfum vjer oss því, að því er nefnda þingsályktunartillögu snertir, að leggja fram svo hljóðandi

BREYTINGARTILLÖGU.

Í stað síðustu málsgreinar tillögunnar komi:

Engin dýrtiðaruppbót greiðist af launaviðbót þessari, og lækkar hún hjá hverjum einstökum að sama skapi sem dýrtiðaruppbótin kann að hækka frá því, sem hún er nú.

Alþingi, 10. júlí 1918.

Jóh. Jóhannesson,
formaður.

Eggert Pálsson,
ritari.

M. J. Kristjánsson.

Karl Einarsson.

Hjörtur Snorrason.

(C. I., 4).

Nd.**482. Breytingarlaga**

við tillögu til þingsályktunar um ásetning búpenings.

Frá bjargráðanefnd.

Fyrirsögn tillögunnar orðist svo:

Tillaga til þingsályktunar um fóðurbæti, sildarbirgðir o. fl.

(B. XXXVI, 2).

Ed.**483. Nefndarálit**

um frv. til laga um húsaleigu í Reykjavík.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefir borið frv. þetta undir borgarstjóra Reykjavíkur og hann aftur undir dýrtíðarnefnd bæjarins. Leggur nefnd þessi eindregið á móti því, að frv. verði gert að lögum, með því að ákvæði 2. og 3. gr. núgildandi húsaleigulaga, sem feld yrðu burtu, hafi forðað því, að fjöldi manns yrði húsnæðislaus, og verið nokkurt haft á óeðlilegri húsasölu, sem tíðkast hafi hjer í bænum að undanfögnu, en telja megí vist, að verði ákvæði þessi feld í burtu, muni aukast vandræði þau, er stafi af húsnæðiseklu hjer, svo mjög, að ekki yrði við ráðið.

Eins og framangreint álit dýrtíðarnefndar Reykjavíkur ber með sjer, gæti frv. þetta, að hennar álití, haft mjög víðtækar afleiðingar, ef það yrði að lögum, og þarf því að sæta ítarlegri athugun í þinginu. Það er hins vegar ekki borið fram fyrri en mjög var liðið á þingtímann, og nú ættu ekki að vera eftir af honum nema örfáir dagar, svo að vjer getum með engu móti vænst, að það fengi nægan undirbúning, ef það gengi fram á þessu þingi. Nefndin telur hins vegar rjett, að húsaleigulögin sjeu tekin til athugunar og endurskoðunar, og vill því ráða til, að málinu verði að þessu sinni ráðið til lykta með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ.

Í trausti þess, að stjórnin taki lögin um húsaleigu í Reykjavík til athugunar og endurskoðunar og leggi, ef ástæða þykir til, fyrir næsta þing frumvarp um breytingu á þeim, tekur deildin fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 11. júlí 1918.

Guðjón Guðlaugsson,
form.
Með fyrirvara.

Jóh. Jóhannesson,
fundaskrifari.

Magnús Torfason.

(C. XVIII, 2).

Ed.

484. Álit

sjóváttryggingarnefndar (sbr. till. til þingsál. á þgskj. 127).

Nefnd sú, er hæstv. deild skipaði til að rannsaka sjó- og stríðsváttryggingar landsstjórnarinnar og íhuga, hvort tiltækilegt sje, að landið taki á sig slíkar tryggingar, hefir nú lokið störfum sínum, og leyfir sjer að láta uppi svo látandi álit:

Nefndin sneri sjer bæði til stjórnarráðsins og Eimskipafjelags Íslands um sjótryggingaskýrslur, og voru þær góðfúslega látnar í tje. Eru skýrslur stjórnarinnar allitarlegar og hinar einnig sæmilegar, það sem þær ná, en þó hefir reynst allerfitt að gera sjer vel ljósa grein málsins samkvæmt skýrslum þessum.

Af stjórnarskýrslunum sjest, að fyrir sjó- og stríðstryggingar milli Vesturheims, Englands og Danmerkur hafa á tímabilinu frá 1. maí 1917 til 1. maí 1918 verið greiddar alls 1535144 kr. 88 a. og að á sama tímabili hafa verið endurgreiddar 804517 kr. 69 a., eða umframgreiðslur landsverslunarinnar orðið 730627 kr. 19 a. Hjer er þá um allmikla fjárhæð að ræða, sem landsverslunin hefir orðið að greiða, án þess neitt hafi í staðinn komið. Samt sem áður getur nefndin ekki lagt til, að landið taki tryggingarnar á sig, og kemur þar sjerstaklega til greina, að iðgjöldin fyrir gufuskip hafa lækkað mjög síðustu mánuðina, svo að alt útlit er fyrir, að slík ráðstöfun myndi ekki spara landinu ýkjamikil útgjöld, eða svo mikið fje, að vert sje hjeðan af að breyta um. Hins vegar dylst nefndinni ekki, að fulllangt hefir verið farið í því að tryggja landið að fullu fyrir hverskonar áföllum, hvernig sem á hefir staðið, og væntir, að landsverslunin, eftir atvikum, dragi nokkuð úr tryggingarkostnaðinum, með því að sleppa smærri tryggingum eða hluta af þeim, er það má virðast hagkvæmt.

Við rannsókn og samanburð á framangreindum skýrslum hefir það komið á daginn, að bæði skipasjótryggingar og stríðstryggingar landsins hafa orðið mun hærri en tryggingar Eimskipafjelagsins. Þannig hefir t. d. Eimskipafjlagið greitt $1\frac{1}{2}\%$ í stríðstryggingu fyrir hverja ferð sinna skipa á árinu 1917 og $1\frac{1}{2}$ til 2% á árinu 1918, en landssjóður á árunum 1917 og 1918 greitt $1\frac{1}{2}$ — 2 — 3% fyrir Willemoes og Sterling, og $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}\%$ fyrir Ísland. Er hjer um allháar fjárhæðir að ræða, sem eigi er ósennilegt að komast hefði mátt hjá að einhverju leyti, að því er frekast sjeð verður. Í því sambandi virðist rjett að benda á, að tryggingar landsins hafa að miklu leyti verið í höndum eins fjelags (Trolle & Rothe, nú blutafjlagið Trolle & Rothe) fram að síðustu áramótum, en það gat tæplega verið heppilegt, að öðru jöfnu, því að svo gat farið, að það fældi aðra frá samkefni.

Skipið Borg hefir 17. sept. 1917 verið stríðsváttrygt fyrir ferðina fram og aftur fyrir afarhátt iðgjald, 9 — 20% , eða nálægt 14% að meðaltali, og það orðið samtals 157701 kr. 3 a. Er það lítt skiljanlegt, að skipið skuli, meðan

tryggingargjaldið var svo hátt, hafa verið trygt báðar ferðirnar, í stað þess að tryggja að eins aðra ferðina, og það því fremur, sem vitanlegt var, að skipið þurfti aðgerðar. Má vist telja, að tryggingargjaldið fyrir heimferðina í mars þ. á. myndi ekki hafa orðið öllu hærri en $4\frac{1}{2}\%$, svo að hjer er um alltilfinnanlega fjárhæð að ræða, er spara hefði mátt.

Loks hefir nefndin fengið til athugunar skýrslur landsverslunarinnar um skifting váttrygginga milli váttryggingarfjelaga fyrra missiri þ. á., og ber hún með sjer, að einu váttryggingarfjelagi hefir verið greiddur rúmur þriðjungur váttryggingargjaldanna, en hitt skiftist á önnur fjelög, og bendir það til þess, að landsverslunin hefir haft það hugfast, að samkepni yrði ekki útilokuð, enda tekist að ná tiltölulega aðgengilegri váttryggingarkjörum en áður var, og væntir nefndin fastlega, að framvegis verði unnið í þá átt.

Alþingi, 10. júlí 1918.

M. J. Kristjánsson,
formaður.

Magnús Torfason,
ritari.

H. Steinsson.

(B. XXXVII, 9).

Nd.

485. Breytingartillaga

við frumv. til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Frá bjargráðanefnd.

Við 7. gr.

Fyrir orðin »kostnaður, vaxtatap og útflutningsgjald« komi:

Kostnaður og vaxtatap.

(B. XXXVII, 10).

Nd. 486. Álit fjárveitinganefndar

um frv. til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Nefndin er fyrir sitt leyti samþykk fjárhagsatriðum þessa frumvarps og telur rjett, að það gangi fram.

Alþingi, 11. júlí 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson.
skrifari.

Sigurður Stefánsson.

Þorl. Jónsson.

Matth. Ólafsson.

Jón Jónsson.

Bjarni Jónsson frá Vog.

(B. XXXVII, 11).

Nd. 487. Breytingartillögur

við frv. til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Frá fjármálaráðherra.

Við 6. gr.

Síðari málsliður orðist svo:

Nú hefir hún eigi fengið inn fyrir árslok svo mikið, að nemi helmingi af innkaupsverðinu, og skal hún þá eigi að síður greiða seljendum fyrri helming verðsins að fullu og síðari helminginn fyrir 1. júlí 1919.

(B. XXXVII, 12).

Nd.

488. Frumvarp

til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

(Eftir 2. umr. í Nd.).

1. gr.

Af sild þeirri, er innlendir menn veiða hjer við land á tímabilinu frá 15. júlí til 15. september 1918, heimilast landsstjórninni að kaupa 100 þúsund áfylltar tunnur á tilteknum höfnum með ákvæðisverði og þeim skilmálum, er lög þessi að öðru leyti ákveða.

2. gr.

Sildin skal keypt því ákvæðisverði, er hjer greinir:

Fyrri 50000 tunnurnar á 75 aura hvert kg. og síðari 50000 tunnurnar á 45 aura hvert kg.

Skilyrðin fyrir kaupunum eru þessi:

- a. að seljandi hafi fulla ábyrgð á sildinni þangað til hún er tekin á viðkomandi höfn, haldi henni við með þæklun og hafi fulla umsjón með henni, alt án endurgjalds, til ársloka 1918. Eftir þann tíma er sildin á ábyrgð kaupanda, en seljendur eru skyldir til að hafa á höndum umsjón og viðhald sildarinnar, gegn borgun eftir reikningi, er stjórnin samþykkir, en geymslupláss leggur seljandi til ókeypis.
- b. að seljendur annist á eigin kostnað útskipun á sildinni og greiði útflutningsgjald af henni að lögum.
- c. að sildin sje metin og vegin, svo sem lög standa til, á kostnað seljanda.

3. gr.

Sildin sje keypt á þessum stöðum: Seyðisfirði, Eyjafirði, Siglufirði, Reykjarfirði, Öfundarfirði og Ísafjarðarkaupstað. Enn fremur getur landsstjórnin gert kaupin á fleiri höfnum, ef það veldur eigi sjerstökum erfiðleikum eða aukakostnaði, t. d. Eskifirði, Álftafirði og Ingólfsfirði.

4. gr.

Sildin skal keypt af hinum ýmsu frambjóðendum í rjettum hlutföllum við tunnueign þeirra, eins og hún var hjer á landi 1. júní þ. á.

Þegar ákveðin er hlutdeild frambjóðenda í sölunni, koma — auk framleiðenda — þeir einir sildarkaupendur til greina, sem hafa greitt minst 20 krónur fyrir máltunnu nýrrar sildar.

5. gr.

Fyrir 31. júlí 1918 skulu menn hafa sagt til um það, hvort þeir óski að nota þann rjett til sildarsölu, sem þeim er veittur með lögum þessum, og hve miklar tunnubirgðir þeir hafa átt hjer á landi 1. júní þ. á.

Fyrir sama tíma setur landsstjórnin og auglýsir nánari reglur um framkvæmd laga þessara og skilyrði gagnvart seljendum, svo sem henni þykir nauðsyn til.

6. gr.

Verð sildarinnar greiðist seljendum hlutfallslega eftir tunnutali því, sem kaup eru gerð á, jafnótt og landsstjórnin hefir fengið verð fyrir sild, er hún selur út. Nú hefir hún eigi fengið inn í lok desembermánaðar svo mikið, að nemi helmingi innkaupsverðs, og skal þá eigi að síður greiða seljendum helming verðsins að fullu og hinn helminginn fyrir lok aprilmánaðar 1919.

7. gr.

Nú verður að lokum, þá er landsstjórnin hefir komið í verð allri þeirri sild, er hún hefir keypt samkv. 1. gr., hagnaður af sildarkaupunum, eftir að dreginn er frá kostnaður, vaxtatap og útflutningsgjald, og skiftist hann þannig, að $\frac{4}{5}$ greiðist til seljenda sildarinnar, en $\frac{1}{5}$ rennur í landssjóð.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. L. 5).

Nd. 489. Nefndarátt

um till. til þingsályktunar um ásetning búpenings.

Frá bjargráðanefnd.

Bjargráðanefndin hefir athugað tillögu þessa og telur, eftir því sem nú áhorfist með fóðurbirgðir fyrir búpening á komandi vetri, brýna nauðsyn til að tryggja það, að birgðir af sild sjeu til í landinu, bæði til fóðurbætis og manneldis, á næstkomandi hausti. Nefndin ræður því til að samþykkja tillöguna með breytingum þeim, sem hún leggur til, að gerðar sjeu á henni á þingskjali 480 og 482.

Alþingi, 11. júlí 1918.

Sigurður Stefánsson,
formaður og framsm.

Pjetur Jónsson.

Björn Kristjánsson.

Jörundur Brynjólfsson.

Pjetur Þórðarson.

Sigurður Sigurðsson.

(B. XXXVII, 13).

Nð.**490. Breytingartillaga**

við frumvarp til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

7. grein frumvarpsins falli burt.

(B. XXXIX, 2).

Ed.**491. Breytingartillaga**

við frv. til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Frá fjárveitinganefnd.

Við 2. gr.

Töluliðirnir 1—3 orðist svo:

1. Af fyrstu 1000 kr. eða minna		60%
2. Af því sem fram yfir er 1000 kr. upp í 2000 kr.		30%
3. Af því sem fram yfir er 2000 kr. upp í 3000 kr.		10%
- en engin af því, sem þar er fram yfir.

(C. L, 6).

Nð.**492. Breytingartillaga**

við breytingartillögur við tillögu til þingsályktunar um ásetning búpenings.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Fyrirsögn tillögunnar orðist svo:

Tillaga til þingsályktunar um sildarkaup, sildarforða og ásetning búpenings.

(C. L, 7).

Nd. 493. Állt fjárveitinganefndar

um tillögu til þingsályktunar um ásetning búpenings.

Nefndin hefir athugað fjárhagsatriði tillögunnar, og hefir meiri hluti nefndarinnar ekkert við það að athuga.

Alþingi, 12. júlí 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
skrifari.

(B. XXXIX, 3).

Ed. 494. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Flm.: Sigurjón Friðjónsson og Guðjón Guðlaugsson.

I. Við 1. gr.

a. Aftan við 1. tölul. bætist:

sbr. þó 4. tölul.

b. Á eftir orðinu: »fjárlögum« i 2. tölul. komi:

(18. gr.).

c. Síðari hluti 4. töluliðs, frá orðunum: »presta eftir eldri lögum«, orðist þannig:

Þó skal jafnan draga frá dýrtiðaruppbót presta, sem hafa ábúið á kirkjujörð og afgjald hennar er metið til fasts peningagjalds upp í laun þeirra, sama hundraðshluta af afgjaldinu eins og dýrtiðaruppbótin er reiknuð eftir.

d. Síðasti málslíður greinarinnar: »Ef embættismanni — launa hans« falli niður.

II. Við 2. gr.

Fyrir: »sjer í lagi 60%« komi:

»sjer í lagi 40%.

III. Við 3. gr.

Fyrir: »70 kr«, komi:

50 kr.

(C. XLVIII, 2).

Nd.**495. Nefndarállt**

um tillögu til þingsályktunar um laun tveggja kennara Flensborgarskólans.

Frá meiri hluta fjárveitinganefndar.

Eins og dregið var á við fyrri umr. málsins í hv. deild, þá sendi fjárveitinganefnd hæstv. stjórn málið til álits. Nú hefir stjórnin sent nefndinni umsögn sína, og fylgir það brjef prentað hjer sem fylgiskjal.

Meiri hluti fjárveitinganefndar fellst á röksemdafærslu stjórnarinnar yfirleitt og vill ráða háttv. deild frá að samþykkja tillöguna. Getur ekki álitist rjett, að landssjóður fari að veita biðlaun starfsmönnum stofnana, sem ekki eru landsstofnanir, ekki sist þar sem landsstjórn hefir enga hönd í bagga með ráðningu eða uppsögn starfsmannanna.

Alþingi, 12. júlí 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
skrifari.

Jón Jónsson. Sigurður Stefánsson. Matth. Ólafsson. Þorl. Jónsson.

Fylgiskjal.**STJÓRNARRÁÐ ÍSLANDS.**

Reykjavík, 8. júlí 1918.

Jafnframt því að endursenda hinni háltvirtu fjárveitinganefnd hjálagt erindi 2ja kennara Flensborgarskólans, þeirra Lárusar Bjarnasonar og Janusar Jónssonar, sem fylgdi brjefi nefndarinnar 28. f. m., skal það tekið fram, að stjórnarráðið getur ekki mælt með umsókn kennaranna, með því að hjer er að ræða um kennara við privatskóla, sem að eins nýtur styrks af landsfje. Landsstjórnin hefir engin afskipti af ráðningu kennara nje heldur uppsögn af hálfu skólastjórnar. Viðvikjandi öðrum þessara kennara, Lárusi Bjarnasyni, skal það tekið fram, að honum hefir verið veittur styrkur sá, sem heimilaður er

í fjárlögum þetta ár til utanfarar barnakennurum, og mun það hafa verið ætlun hans að fara utan með haustinu.

Samkvæmt framansögðu sjer stjórnarráðið ekki, að það geti að öðru leyti látið mál þetta taka til sín.

Jón Magnússon.

Björn Þórðarson,
settur.

Til fjárveitinganefndar neðri deildar Alþingis.

(B. XXXVIII, 2).

Ed.

496. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða.

Frá fjárveitinganefnd.

Við 2. grein.

Greinin sje orðuð svo:

Fyrsta og önnur málsgrein 3. gr. laga nr. 34, 16. nóv. 1907, eru úr gildi feldar.

(B. XXXV, 4).

Ed.

497. Nefndarálit

um frumvarp til laga um verðlagsnefndir.

Frá hjargráðanefnd.

Nefndin hefir nú athugað frumvarp þetta á 2 fundum.

Formaður verðlagsnefndar mætti á fundum nefndarinnar, og skýrði

hann nokkuð frá því, hvernig störfum þeirrar nefndar hefir verið háttað og álitinu um árangur þeirra.

En þótt fullyrða megi, að verðlagsnefndin hafi rækt störf sín með áhuga, þá verður ekki sjeð, að þau hafi, vegna aðstöðu hennar, getað komið að verulegum notum.

Skýr rök fyrir þessu færir háttv. bjargráðanefnd neðri deildar á þingskjali 409, og skal því látið nægja að vísa til þess.

Þó að nefndin, að fenginni reynslu, hafi litla trú á starfsemi verðlagsnefnda, vill hún ekki setja sig upp á móti því, að bæjarstjórnir, er aðra skoðun kynnu að hafa á þessu, geti fengið skipaðar verðlagsnefndir fyrir bæina.

Leggur því nefndin til, að háttv. deild samþykki frumvarpið.

Alþingi, 12. júlí 1918.

Guðm. Ólafsson.
ritari.

Sigurjón Friðjónsson.

Hjörtur Snorrason.

M. J. Kristjánsson,
með fyrirvara.

Jeg er þeirrar skoðunar, að frumvarp það, er hjer liggur fyrir, sje ekki til þess fallið að verða samþykkt af hv. efri deild, og legg því til, að það verði felt.

Guðjón Guðlaugsson,
form.

(B. XXXVII, 14).

Ed.

498. Frumvarp

til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Af sild þeirri, er innlendir menn veiða hjer við land á tímabilinu frá 15. júlí til 15. september 1918, heimilast landsstjórninni að kaupa 100 þúsund áfylltar tunnur á tilteknum höfnum með ákvæðisverði og þeim skilmálum, er lög þessi að öðru leyti ákveða.

2. gr.

Sildin skal keypt því ákvæðisverði, er hjer greinir:

Fyrri 50000 tunnurnar á 75 aura hvert kg. og síðari 50000 tunnurnar á 45 aura hvert kg.

Skilyrðin fyrir kaupunum eru þessi:

- a. að seljandi hafi fulla ábyrgð á sildinni þangað til hún er tekin á viðkomandi höfn, haldi henni við með þæklun og hafi fulla umsjón með henni, alt án endurgjalds, til ársloka 1918. Eftir þann tíma er sildin á ábyrgð kaupanda, en seljendur eru skyldir til að hafa á höndum umsjón og viðhald sildarinnar, gegn borgun eftir reikningi, er stjórnin samþykkir, en geymslupláss leggur seljandi til ókeypis.
- b. að seljendur annist á eigin kostnað útskipun á sildinni og greiði útflutningsgjald af henni að lögum.
- c. að sildin sje metin og vegin, svo sem lög standa til, á kostnað seljanda.

3. gr.

Sildin sje keypt á þessum stöðum: Seyðisfirði, Lýjafirði, Siglufirði, Reykjarfirði, Öndarfirði og Ísafjarðarkaupstað. Enn fremur getur landsstjórnin gert kaupin á fleiri höfnum, ef það veldur eigi sjerstökum erfiðleikum eða aukakostnaði, t. d. Eskifirði, Álftafirði og Ingólfsfirði.

4. gr.

Sildin skal keypt af hinum ýmsu frambjóðendum i rjettum hlutföllum við tunnueign þeirra, eins og hún var hjer á landi 1. júní þ. á.

Pegar ákveðin er hlutdeild frambjóðenda i sölunni, koma — auk framleiðenda — þeir einir sildarkaupendur til greina, sem hafa greitt minst 20 krónur fyrir máltunnu nýrrar sildar.

5. gr.

Fyrir 31. júlí 1918 skulu menn hafa sagt til um það, hvort þeir óski að nota þann rjett til sildarsölu, sem þeim er veittur með lögum þessum, og hve miklar tunnubirgðir þeir hafa átt hjer á landi 1. júní þ. á.

Fyrir sama tíma setur landsstjórnin og auglýsir nánari reglur um framkvæmd laga þessara og skilyrði gagnvart seljendum, svo sem henni þykir nauðsyn til.

6. gr.

Verð sildarinnar greiðist seljendum hlutfallslega eftir tunnutali því, sem kaup eru gerð á, jafnótt og landsstjórnin hefir fengið verð fyrir sild, er hún selur út. Nú hefir hún eigi fengið inn fyrir árslok svo mikið, að nemi helmingi af innkaupsverðinu, og skal hún þó eigi að síður greiða seljendum fyrri helming verðsins að fullu og síðari helminginn fyrir 1. júlí 1919.

7. gr.

Nú verður að lokum, þá er landsstjórnin hefir komið i verð allri þeirri sild, er hún hefir keypt samkv. 1. gr., hagnaður af sildarkaupunum, eftir að

dreginn er frá kostnaður og vaxtatap, og skiftist hann þannig, að $\frac{4}{5}$ greiðist til seljenda sildarinnar, en $\frac{1}{5}$ rennur í landssjóð.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(B. XXXIX, 4).

Ed.

499. Breytingartillaga

við frumvarp til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Frá fjárveitinganefnd.

Við 2. gr.

Niðurlagsmálsgreinin, »Af aukatekjum — — — — alls ársins 1918«, hljóði svo:

Af aukatekjum skal hjeraðslæknum og aðstoðarlæknum greidd dýrtiðaruppbót sjer í lagi, 40%, og þingmönnum sama uppbót af daglegri þóknun þeirra, og nær hvorttveggja til alls ársins 1918.

(C. L, 8).

Ed.

500. Tillaga

til þingsályktunar um sildar kaup, sildarforða og ásetning búpenings.

(Eftir siðari umr. í Nd.).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að greiða fyrir kaupum og flutningi á sild og öðrum fódurbæti til skepnufóðurs til næsta vetrar.
2. Að tryggja landinu sildarbirgðir til manneldis og skepnufóðurs.
3. Að brýna fyrir sveitarstjórnnum að halda fundi í haust með bændum, til samtaka um tryggilega ásetning búpenings.

Stjórninni heimilast nauðsynlegt fje til framkvæmda þessu.

(A. IV, 25).

Ed.

501. Lög

um almenna dýrtiðarhjálp.

(Afgreidd frá Ed. 12. júlí).

1. gr.

Á tímabilinu frá 1. sept. 1918 til 1. sept. 1919 veitist sveitar- og bæjarfjelögum heimild til að verja úr sveitar- eða bæjarsjóði, án samþykkis sýslunefndar, auk venjulegra útgjalda, upphæð, er þó ekki nemi meiru en 15 kr. á hvern mann í sveitarfjelinu, til þess að afstýra verulegri neyð, að dómi sveitarstjórnar, af dýrtið og matvælskort. Fje þessu má verja til kaupa á matvælum, eldsneyti og öðrum nauðsynjavörum, eða til niðurfærslu á verði á þessum vörum.

2. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu, ef því verður við komið, fyrir 1. nóvember 1918 senda stjórnarráðinu skýrslu um, hve miklu fje þær hafi ákveðið að verja til dýrtiðarráðstafana samkv. 1. gr., og til hvers því skuli varið, og skal leita samþykkis stjórnarráðsins á tillögum þessum.

3. gr.

Ef sveitarfjelög og bæjarfjelög hafa varið til dýrtiðarráðstafana samkv. 1. gr. 15 kr. á mann, enda hafi þeirri upphæð verið jafnað niður á hrepps-búa að $\frac{2}{3}$ hlutum, sbr. þó 5. gr., skal endurgreiða hlutaðeigandi sveitar- og bæjarfjelagi úr landssjóði $\frac{1}{3}$ hluta, er stjórnarráðið hefir úrskurðað reikning hreppsnefndar yfir matvæli þau, eldsneyti o. s. frv., er keypt hafa verið fyrir hreppinn eða varið hefir verið til niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og skal reikningur þessi endursendur hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn, og fylgi síðan sveitarsjóðsreikningi hreppsins eða bæjarins. Þó er landsstjórninni heimilt, ef sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, að greiða fyrirfram nokkurn hluta af fje því, er úr landssjóði ber að greiða.

4. gr.

Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu semja reglur um úthlutun á nauðsynjavörum þeim, er keyptar hafa verið samkvæmt lögum þessum, eða um niðurfærslu á vöruverði samkv. 1. gr., og leggja reglur þessar undir samþykki stjórnarráðsins. Ef nauðsynjavörur eru eingöngu keyptar, þá skal úthluta þeim til þeirra, er við erfiðust kjör eiga að búa í hreppnum eða bæjarfjelinu, en ef fjenu er varið til niðurfærslu á vöruverði, þá skal hafa mismunandi verð á vörunum, eftir efnahag kaupanda, þannig að hinir allra efnaminstu, sem þó ekki þiggja af sveit, fái sinn hluta af vörunum fyrir alls ekki neitt, enda skoðast hjálp samkvæmt lögum þessum ekki sveitarstyrkur.

5. gr.

Hreppsnefndum er heimilt til framkvæmdar lögum þessum að jafna niður hærri útsvörum, án þess að leita þurfi samþykkis sýslunefndar samkv. 53. gr. sveitarstjórnarlaganna. Sje ástandið í einhverjum hreppi svo örðugt, að ekki sje hægt að ná inn með niðurjöfnun upphæð þeirri, sem sveitin þarf að leggja fram samkv. lögum þessum, til þess að geta orðið landssjóðsstyrksins aðnjótandi, má, þegar slíkar sjerstakar ástæður eru fyrir hendi, veita hreppnum lán úr landssjóði, og heimilast landsstjórninni að veita sveitarstjórnnum í þessu skyni alls alt að 100 þúsund króna lán með venjulegum bankakjörum.

6. gr.

Enn fremur er landsstjórninni heimilt, frá þeim tíma er lög þessi koma í gildi og til 1. september 1919, að verja fje úr landssjóði til atvinnubóta í beinar þarfir framleiðslunnar og til kaupa á afurðum af dýrtiðarvinnu bæjar- eða sveitarfjelaga, svo sem efni til undirbúnings stórhýsa, er sýnilega þarf að reisa innan skamms, vega, brúa og hafnargerða. Efni þetta skal metið til verðs af óvilhöllum mönnum, er dómkvaddir skulu þar, sem stjórnarráðið ákveður.

7. gr.

Til framkvæmdar þessum lögum heimilast landsstjórninni lántaka, svo sem þörf krefur.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og skulu þá jafnframt falla úr gildi lög nr. 25, 29. sept. 1917, um almenna hjálp vegna dýrtiðarinnar.

(B. XXXVIII, 3).

Nd.

502. Frumvarp

til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Hjeraðslæknir hver lær að árslaunum 1800 kr. Aðstoðarlæknunum skal veita 1100 kr. þóknun á ári.

2. gr.

Fyrsta og önnur málsgrein 3. gr. laga nr. 34, 16. nóv. 1907, eru úr gildi feldar.

3. gr.

Lög þessi gilda frá 1. júlí 1918.

(B. XXXIX, 5).

Nð.**503. Frumvarp**

til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(Eftir 3. umr. i Ed.).

1. gr.

Fyrst um sinn og meðan verðhækkun sú, sem nú er á lifsnauðsynjum, stendur eða breytist ekki að verulegum mun, þannig að lifsnauðsynjar lækki í verði, veitir landssjóður dýrtiðaruppbót á launum og eftirlaunum, eftir því sem segir í lögum þessum.

Dýrtiðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

1. Embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum embættislaunum þeirra, greiddum úr landssjóði, sbr. þó 4. tölul.
2. Þeim, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum (18. gr.), svo og þeim, er biðlaun hafa.

Dýrtiðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði.

3. Sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðalavinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist dýrtiðaruppbótin að eins af launum fyrir það starfið, sem telja má aðalstarf sýslunarmannsins.
4. Prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, og lögum nr. 49, 11. júlí 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtiðaruppbótin til fastra launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum. Þó skal jafnan draga frá dýrtiðaruppbót presta, sem hafa ábuð á kirkjujörð og afgjald hennar er metið til fasts peningagjalds upp í laun þeirra, sama hundraðshluta af afgjaldinu eins og dýrtiðaruppbótin er reiknuð eftir.
5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis, svo og öllum starfsmönnum Landsbókasafnsins. Svo heimilast og stjórn Landsbankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtiðaruppbót eftir lögum þessum.
6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra, svo og stundakennurum landsskólanna. Enn fremur þeim tveimur aðalmönnum, sem vinna að samningu íslensku orðabókarinnar.

Dýrtiðaruppbót veitist eigi á 6000 kr. árslaun eða þar yfir, og eigi mega laun og dýrtiðaruppbót samanlögð nema meiru en 6000 kr.

2. gr.

Dýrtíðaruppbótin reiknast af launum eftir því sem hjer segir:

1. Af fyrstu 1000 kr. eða minna 60%
2. Af því sem fram yfir er 1000 kr. upp í 2000 kr. 30%
3. Af því sem fram yfir er 2000 kr. upp í 3000 kr. 10%

en engin af því, sem þar er fram yfir.

Af aukatekjum skal hjeraðslæknum og aðstoðarlæknum greidd dýrtíðaruppbót sjer í lagi, 40%, og þingmönnum sama uppbót af daglegri þóknun þeirra, og nær hvorttveggja til alls ársins 1918.

3. gr.

Nú hefir sá, er nýtur dýrtíðaruppbótar samkv. 1. og 2. gr., börn eða foreldri á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir framfæringar hans unnið að fullu fyrir framfæri sínu, og skal þá bæta við dýrtíðaruppbót hans 50 kr. fyrir hvern framfæring, hafi framfærslumaður ekki 4000 kr. í árslaun eða þar yfir.

4. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að verja, eftir tillögum póstmeistara, allt að 25000 kr. á ári úr landssjóði til dýrtíðaruppbótar handa póstum.

5. gr.

Dýrtíðaruppbótin greiðist árlega í tvennu lagi eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

6. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum og verða þau eigi borin undir dómstólana.

7. gr.

Lög þessi gilda frá 1. júlí 1918 og falla frá sama tíma úr gildi lög nr. 59, 26. okt. 1917, um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(B. XXXVII, 15).

Ed.

504. Breytingartillaga

við frv. til laga um kaup landsstjórnarinnar á sild.

Flutningsmenn: Halldór Steinsson, Eggert Pálsson, Guðm. Ólafsson, Hjörtur Snorrason.

Við 7. gr.

a. Fyrir »⁴/₅« komi:

³/₄.

b. Fyrir » $\frac{1}{5}$ « komi:
 $\frac{1}{4}$.

(C. XLV, 5).

Sp.

505. Tillaga

til þingsályktunar um bráðabirgðalaunaviðbót handa starfsmönnum landssímans

(Eftir síðari umr. í Ed.).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja allt að 40000 kr. á ári af tekjum landssímans til bráðabirgðalaunaviðbótar handa starfsmönnum landssímans.

Stjórnarráðið úthlutar launaviðbót þessari, að fengnum tillögum landssímastjóra.

Engin dýrtíðaruppbót greiðist af launaviðbót þessari, og lækkar hún hjá hverjum einstökum að sama skapi sem dýrtíðaruppbótin kann að hækka frá því, sem hún er nú.

(B. XXXIX, 6).

Nð.

506. Breytingartillögur

við frv. til laga um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Flutningsm.: Björn Stefánsson og Sveinn Ólafsson.

1. Við 1. gr. 6. tölulið.

Niðurlag töluliðsins: »Enn fremur þeim« o. s. frv. falli burt.

2. Við 1. gr. Aftan við greinina bætist:

Einhleypir menn, sem ekki hafa dúk og disk, fá enga dýrtíðaruppbót ef árslaun þeirra nema 3000 kr. eða meiru. Ef laun þeirra eru lægri fá þeir tvo þriðju hluta þeirrar uppbótar, sem ræðir um í 2. gr.

Þeir, sem hafa frá 2375 kr. til 3000 kr. á ári, fá dýrtíðaruppbót þannig, að launin og uppbótin samanlögð verði 3000 kr.

3. Við 2. gr.

Greinin orðist svo:

Dýrtiðaruppbótin reiknast af laununum sem hjer segir:

- a. Af fyrstu þúsund krónunum eða minna 60%.
- b. Af því, sem þar er fram yfir upp í 2000 kr., skulu þeir, sem hafa undir 4500 kr. árslaun, fá 30%, en þeir, sem hafa frá 4500 kr. til 4800 kr., fá dýrtiðaruppbót af öðru þúsundinu þannig, að launin og uppbótin sam-
anlögð verði 5400 kr.
- c. Af því, sem fram yfir er 2000 kr. upp að 3000 kr., skulu þeir, sem hafa undir 3000 kr., fá 10%, en enginn neitt af því, sem þar er fram yfir.

4. Við 3. gr.

Aftan við greinina bætist:

að dýrtiðaruppbót meðtalinni.

(B. XXXIX, 7).

Nd.

507. Breytingartillaga

við frv. til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Flutningsm.: Björn Stefánsson.

Við 1. gr.

Aftan við greinina bætist 2 nýjar málsgreinar, svo hljóðandi:

1. Barnakennarar fá enga dýrtiðaruppbót af launaviðbót þeirri, sem þeir fá samkv. lögum frá 1918, um breyting á lögum nr. 59, 22. nóv. 1907.
2. Auk dýrtiðaruppbótar þeirrar, sem talin er í 2. gr., fær dómstjórinn í lands-
yfirrjettinum sjerstaklega 500 kr. dýrtiðaruppbót.

(C. III, 2).

Na.

508. Skýrsla

um störf bjargráðanefndar neðri deildar 1918.

1. Nefndin hjelt fyrsta fund sinn 20. apríl og ákvað að fara þess á leit við stjórnarráðið, að fá skýrslur
 - a. um aðgerðir viðvikjandi almennri hallærishjálp, svo sem um lán til sveitarfjelaga og hallærisvinnu;
 - b. um úthlutun kola með niðursettu verði;
 - c. um mótinslu frá Þorkeli Clementz;
 - d. um brúnkolavinslu í Svipjóð.

Nefndin fhekk þessar skýrslur og kynti sjer þær eftir föngum og studdist að sumu leyti við þær við ákvarðanir, er hún framkvæmdi síðar.

2. Erindi hafði nefndin til meðferðar frá sýslumanni Strandasýslu um kolanám í Gunnarsstaðagróf. Var lesið upp erindi frá landsverkfræðingnum út af þessu erindi og skýrsla frá N. P. Kirk um brúnkolanámur á Skáni í Svipjóð.

Eftir að nefndin hafði ihugað kolamálið yfir höfuð, svo og mótekjumálið, sbr. síðar, komst hún að þeirri niðurstöðu, að mótekja mundi borga sig betur og reynast víðast hvar betra bjargráð við eldsneytisskorti heldur en kolanám. Þess vegna væri enn minni ástæða til að láta landsjóð leggja út í ný kolanámufyrirtæki.

3. Þá barst nefndinni frumvarp stjórnarinnar um almenna dýrtíðarhjálp. Eftir að nefndin hafði átt viðtal við fjármálaráðherrann á fundi, ákvað hún að gera allmiklar breytingar á frumvarpinu, og hafa þær legið fyrir háttv. neðri deild, bæði breytingar, er þá voru bornar fram af nefndinni, og síðari breytingar.
4. Þá spurðist nefndin fyrir um það í brjefi, dags. 29. apríl, til stjórnarráðsins, hverjar horfur væru á því, að landsstjórnin gæti fengið nauðsynleg lán til þeirra bjargráðaframkvæmda á þessu og komandi ári, að því leyti, sem væntanlegar tekjur landssjóðs ekki hrökkva til, og miðað við ekki einungis þau lög og ákvarðanir, sem nú eru í gildi, heldur og við væntanlegar ráðstafanir Alþingis nú.

Nefndinni hefir ekki borist neitt beint svar upp á þessa fyrirspurn, hvorki munnlegt nje skriflegt.

5. Þá fhekk nefndin þingsályktun um úthlutun matvöru og sykurs með seðlum. Rætt var um tillögu þessa við forstjóra landsverslunarinnar, sem lýstu því yfir, að þeir mundu, eftir því sem vöruforði og flutningstæki leysðu, fullnægja því, sem meint væri með tillögunni, og ákvað nefndin því að leggja til, að tillagan yrði afgreidd með rökstuddri dagskrá.
6. Með brjefi, dags. 3. maí, ritaði nefndin stjórnarráðinu og bað það að leita upplýsinga í kaupstöðum og sjávarþorpum um, hve mörgum róðrabátum til fiskveiða sje á að skipa í hverju hjeraði eða bæ, og hver þörf við-

komandi sveitar- og bæjarfjelaði þykir á, að aukið sje þar við. Enn fremur hver efni sjeu fyrir hendi, eða líkur til að fá, til nauðsynlegrar aukningar.

Eftir að nefndin hafði fengið þessa skýrslu, bar hún fram þingsályktun, sem skorar á landsstjórnina að hlutast til um, að landið verði sem bráðast birgt að áraefni, trjávið og saum, til viðhalds og smíða opinna róðrabáta þar, sem mest er þörf.

7. Nefndin leitaði sjer upplýsinga um það um alt landið, eftir föngum, hvernig aðstaða einstakra bæjarfjelaga og þorpa væri til þess að geta birgt sig upp að mó og öðru innlendu eldsneyti. Komst nefndin að þeirri niðurstöðu, að viðast hvar mætti það takast, með nægri fyrirbyggju, þó einstöku hjeruð skorti tilfinnanlega mótak, svo sem Reykjanesskaginn. Stjórnarráðinu var síðan skrifað um að hvetja landsmenn til að afla sjer sem mests af mó og annars innlands eldsneytis af eigin ramleik.
8. Þá grensladist nefndin eftir því, hvað gert hefði verið til þess að útvega landinu kartöfluútsæði, og komst að þeirri niðurstöðu, að stjórnin hefði gert í því efni það, sem hægt var að gera.
9. Frú Guðný Ottesen hafði sótt um styrk til þess að afla útsæðis og geyma það. Nefndin gat ekki fallist á að veita þennan styrk, en ákvað að flytja í þess stað þingsályktunartillögu, þar sem stjórninni sje falið að annast þetta útsæðismál og að hvetja bæjar- og hjeradsstjórnir til þess að hafa vakandi auga á því máli. Og enn fremur að annast um leiðbeiningar til almennings um geymslu á kartöflum.
10. Út af erindum þeim, sem lágu fyrir þinginu um móiðnað í stærri stíl, ákvað nefndin að bera fram þingsályktunartillögu, þess efnis að fela stjórninni að láta gera rækilega rannsókn á helstu mómyrum, til þess að komast fyrir, hvort móiðnaður með Lavals-aðferð væri tiltækilegur.
11. Þá barst nefndinni erindi frá skógræktarstjóra, þar sem hann óskar að fá heimild þingsins og fjárframlög úr landssjóði til þess að höggva og flytja til Reykjavíkur við úr Vatna- og Hallormsstaðaskógi. Samkvæmt áætlun, sem fylgdi erindi þessu, á slíkt fyrirtæki að geta borgað sig eða borið sig sjálft, og þótti nefndinni því rjettast að visa því máli til stjórnarinnar, með hvatning til framkvæmda.
12. Stjórnin bar upp erindi 5 sendimanna frá Færeyjum um hjálp til vöruflutninga frá Vesturheimi. Voru bjargráðanefndir beggja þingdeilda því eindregið fylgjandi, að landsstjórnin vikist undir þessa málaleitun eins vel og hún sæi sjer fært, án verulegs бага fyrir landið.
13. Meiri hluti nefndarinnar var því meðmæltur, að samþykkt yrði frumvarp um fólksráðningarskrifstofu í Reykjavík, og vann nefndin talsvert að því frumvarpi.
14. Stjórnarráðið sendi nefndinni, með brjefi dags. 10. maí, erindi frá landsversluninni, þar sem hún leggur til, að landið taki að sjer einkasölu á aðalkornvörutegundum og sykri, er til landsins flytjast. Eftir að samningur stjórnarinnar við Bandamenn var orðinn kunnur, sjelst nefndin á tillögu forstjóra landsverslunarinnar.
15. Með brjefi, dags. 29. maí, sendi stjórnarráðið nefndinni erindi frá landsversluninni, þar sem hún leggur til að hafa hjer eftir að eins einn erind-

- reka í Vesturheimi. Nefndin samþykkti það samhuga fyrir sitt leyti og tilkynnti landsstjórninni það með brjefi, dags. 30. maí.
16. Nefndin samþykkti að flytja þingsályktunartillögu um það, að landsverslunin hefði sem meginreglu að fela kaupmönnum og kaupfjelögum söluna á útlendum nauðsynjavörum, er landsverslunin kaupir, og að stjórnin reyni að útvega lán með sem lengstum greiðslufresti.
 17. Þá ákvað nefndin að bera fram tillögu til þingsályktunar um að veita stjórninni heimild til að verja 4000 kr. styrk til þess að koma á fót almenningseldhúsum í Reykjavík, eða til utanfarar eins karlmanns og kvenmanns til þess að fræðast um rekstur slíkra eldhúsa og fyrirkomulag þeirra.
 18. Samkvæmt tillögum stjórnarinnar ákvað nefndin að bera fram viðauka við lög nr. 6, 8. febrúar 1917, þar sem stjórninni sje heimilað að taka eignarnámi innlendar vörur, er flytjast eiga úr landi, ef þörf gerist.
 19. Þá afhenti stjórnin nefndinni erindi frá sildarútgerðarmönnum um kaup fyrir landsins reikning á 150 þús. tunnum af sild í sumar. Áttu bjargráðanefndir beggja deilda sameiginlegan fund um þetta mál og viðtal við umboðsmenn sildarútgerðarmanna. Nefndirnar komu sjer að lokum saman um að bjargráðanefnd efri deildar bæri fram frumvarp um kaup á 100 þús. tunnum af sild á þessu sumri, og var frumvarpið samið af báðum nefndum.
 20. Vísað hafði verið til nefndarinnar frumvarpi til laga um afnám verðlagsnefndar, á þingskj. 336.
Nefndin komst að þeirri niðurstöðu, að verðlagsnefnd, eins og Alþingi hugsaði sjer hana 1915, mundi ekki geta komið að tilætludum notum, og að þýðing hennar væri að nokkru leyti fallin burt, er landsverslunin hafði tekið að sjer alla verslunina með helstu nauðsynjavörum. Æigi vildi hún þó afnema verðlagsnefndir með öllu, og bar því fram frumvarp, er heimilar stjórninni að skipa verðlagsnefndir í kaupstöðum, eftir tillögum og eftir ósk bæjarstjórna og á kostnað kaupstaðanna.
 21. Þá óskaði stjórnin að fá lagaheimild til að banna útflutning á innlendum vörum, einkum þeim, sem skaðað gætu markaðinn fyrir nýja framleiðslu, og að hegning yrði viðlögð, ef útflutt vara reyndist svikin. Nefndin fjelst á að flytja frumvörp um þessi efni, ef stjórnarráðið vildi semja þan, og var stjórninni tilkynnt það 29. júní.
 22. Stjórnin hafði lagt fyrir nefndina erindi og frumvarp um sjerstakt útflutningsgjald á fiski, framleiddum 1916 og 1917, en útfluttum í ár, frá nokkrum kaupmönnum, er beðið hafa tjón af fiskkaupum af þessa árs framleiðslu, sem yrði varið til þess að bæta þeim tjónið.

Enda þótt nefndinni væri ljóst, að kaupmenn þessir hefðu beðið allmikið tjón, og að þeir hefðu beðið það vegna samnings landsstjórnarinnar í ár við Bandamenn, þá gat hún þó ekki fallist á að flytja frumvarp í þessu skyni, þar sem bæturnar mundu snerta að eins örfáa menn af mörgum, sem beðið hafa tjón, á einn og annan veg, vegna þessa samnings, enda örðugt að jafna skattinum rjettlátlega niður.

Nefndin hafði afskifti af ýmsum fleiri málum, sem eigi þykir ástæða til að geta sjerstaklega, og alls hjelt hún 47 fundi.

Sigurður Stefánsson,
formaður.

Björn Kristjánsson,
skrifari.

(B. XXXIX, 8).

Nd.

509. Skýrsla

viðvikjandi frv. til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs o. fl.

Frá fjárveitinganefnd.

Nefndin hefir tekið frumvarp þetta til meðferðar á fundum sínum í dag, og jafnframt því einnig frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjæraða, sem henni virðist standa í fullu sambandi við hið fyrra frumvarp. Með því nú, að nefndin gat eigi orðið á eitt sátt um meðferð þessa máls, verður eigi samið neitt álitsskjal um það af hennar hálfu, nje heldur neins meiri hluta í henni, enda frjáls atkvæði nefndarmanna, þegar til umræðu kemur. Þetta tilkynnist hinni háttv. deild fyrir hönd nefndarinnar.

Alþingi, 13. júlí 1918.

Pjetur Jónsson,
formaður.

Magnús Pjetursson,
skrifari.

(B. XXXVII, 16).

Ed.

510. Lög

um kaup landsstjórnarinnar á sild.

(Afgreidd frá Ed. 15. júlí).

1. gr.

Af sild þeirri, er innlendir menn veiða hjer við land á timabilinu frá 15. júlí til 15. september 1918, heimilast landsstjórninni að kaupa 100 þúsund áfylltar tunnur á tilteknum höfnum með ákvæðisverði og þeim skilmálum, er lög þessi að öðru leyti ákveða.

2. gr.

Sildin skal keypt því ákvæðisverði, er hjer greinir:

Fyrri 50000 tonnurnar á 75 aura hvert kg. og síðari 50000 tonnurnar á 45 aura hvert kg.

Skilyrðin fyrir kaupunum eru þessi:

- a. að seljandi hafi fulla ábyrgð á sildinni þangað til hún er tekin á viðkomandi höfn, haldi henni við með þæklun og hafi fulla umsjón með henni, alt án endurgjalds, til ársloka 1918. Eftir þann tíma er sildin á ábyrgð kaupanda, en seljendur eru skyldir til að hafa á höndum umsjón og viðhald sildarinnar, gegn borgun eftir reikningi, er stjórnin samþykkir, en geymslupláss leggur seljandi til ókeypis.
- b. að seljendur annist á eigin kostnað útskipun á sildinni og greiði útflutningsgjald af henni að lögum.
- c. að sildin sje metin og vegin, svo sem lög standa til, á kostnað seljanda.

3. gr.

Sildin sje keypt á þessum stöðum: Seyðisfirði, Eyjafirði, Siglufirði, Reykjarfirði, Öndarfirði og Ísafjarðarkaupstað. Enn fremur getur landsstjórnin gert kaupin á fleiri höfnum, ef það veldur eigi sjerstöfum erfiðleikum eða aukakostnaði, t. d. Eskifirði, Álftafirði og Ingólfsfirði.

4. gr.

Sildin skal keypt af hinum ýmsu frambjóðendum í rjettum hlutföllum við tunnueign þeirra, eins og hún var hjer á landi 1. júní þ. á.

Pegar ákveðin er hlutdeild frambjóðenda í sölunni, koma — auk framleiðenda — þeir einir sildarkaupendur til greina, sem hafa greitt minst 20 krónur fyrir máltunnu nýrrar sildar.

5. gr.

Fyrir 31. júlí 1918 skulu menn hafa sagt til um það, hvort þeir óski að nota þann rjett til sildarsölu, sem þeim er veittur með lögum þessum, og hve miklar tunnubirgðir þeir hafa átt hjer á landi 1. júní þ. á.

Fyrir sama tíma setur landsstjórnin og auglýsir nánari reglur um framkvæmd laga þessara og skilyrði gagnvart seljendum, svo sem henni þykir nauðsyn til.

6. gr.

Verð sildarinnar greiðist seljendum hlutfallslega eftir tunnutali því, sem kaup eru gerð á, jafnótt og landsstjórnin hefir fengið verð fyrir sild, er hún selur út. Nú hefir hún eigi fengið inn fyrir árslok svo mikið, að nemi helmingi af innkaupsverðinu, og skal hún þá eigi að síður greiða seljendum fyrir helming verðsins að fullu og síðari helminginn fyrir 1. júlí 1919.

7. gr.

Nú verður að lokum, þá er landsstjórnin hefir komið í verð allri þeirri sild, er hún hefir keypt samkv. 1. gr., hagnaður af sildarkaupunum, eftir að

dreginn er frá kostnaður og vaxtatap, og skiftist hann þannig, að $\frac{4}{5}$ greiðist til seljenda sildarinnar, en $\frac{1}{5}$ rennur í landssjóð.

8. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað.

(C. L, 9).

Ed.

511. Þingsályktun

um sildarkaup, sildarforða og ásetning búpenings.

(Afgreidd frá Ed. 15. júlí).

Alþingi ályktar að skora á landsstjórnina:

1. Að greiða fyrir kaupum og flutningi á sild og öðrum fódurbæti til skepnufóðurs til næsta vetrar.
2. Að tryggja landinu sildarbirgðir til manneldis og skepnufóðurs.
3. Að brýna fyrir sveitarstjórnnum að halda fundi í haust með bændum, til samtaka um tryggilega ásetning búpenings.

Stjórninni heimilast nauðsynlegt fje til framkvæmda þessu.

(C. XLV, 6).

Sp.

512. Þingsályktun

um bráðabirgðalaunaviðbót handa starfsmönnum landssímans.

(Afgreidd frá Sp. 15. júlí).

Alþingi ályktar að heimila landsstjórninni að verja alt að 40000 kr. á ári af tekjum landssímans til bráðabirgðalaunaviðbótar handa starfsmönnum landssímans.

Stjórnarráðið úthlutar launaviðbót þessari, að fengnum tillögum landssímastjóra.

Engin dýrtíðaruppbót greiðist af launaviðbót þessari, og lækkar hún hjá hverjum einstökum að sama skapi sem dýrtíðaruppbótin kann að hækka frá því, sem hún er nú.

(B. XXXIX, 9).

Nð.

513. Breytingartillögur

við frumvarp til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

Við 1. gr.

1. Við 4. lið:

Aftan við liðinn bætist:

Þeir prestar, sem búa við gömlu launakjörin, fá þó ekki nema hálfa dýrtiðaruppbót.

2. Við 6. lið:

Orðin: »svo og stundakennurum landsskólanna«, til enda liðsins, falli burt.

(B. XXXIX, 10).

Nð.

514. Breytingartillögur

við breytingartillögur á þingskj. 506.

Frá Sigurði Sigurðssyni.

1. Við 2. lið:

Fyrir »3000 kr.« í fyrstu málsgrein komi:
2500 kr.

Önnur málsgrein þessa liðs falli burt.

2. Við 3. lið:

a. Fyrir »60%« komi:
50%.

b. Fyrir orðin: »en þeir, sem hafa frá — — samanlögð verði 5400«, komi:
en þeir, sem hafa frá 4000 til 4500 kr., fá dýrtiðaruppbót af öðru þúsundinu þannig, að launin og uppbótin samanlögð fari aldrei yfir 5000 kr.

(B. XXXIX, 11).

Nð.

515. Breytingartillögur

við breytingartillögu á þingskjali 506.

Frá forsætisráðherra.

Við 3. lið:

1. Fyrir »greinin orðist svo« komi:
Fyrri málsgrein orðist svo:
2. Staflidur c. orðist svo:

Af því, sem fer fram yfir 2000 kr. upp að 3500 kr., greiðist 10%.

(B. XXXIX, 12).

Nð.

516. Breytingartillaga

við frv. til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Frá forsætisráðherra.

Síðasta málsgrein 2. gr. orðist svo:

Hjæraðslæknar og aðstoðarlæknar fá sjer í lagi 60% dýrtiðaruppbót af aukatekjum sínum og þingmenn 40% uppbót af daglegri þóknun þeirra, og nær hvorttveggja til alls ársins 1918.

(B. XXXIX, 13).

Nð.

517. Breytingartillaga

við frv. til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Flm.: Jörundur Brynjólfsson.

Við 3. gr.

Í stað »50 kr.« komi:
70 kr.

(B. XXXIX, 14).

Ed.

518. Frumvarp

til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

1. gr.

Fyrst um sinn og meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist ekki að verulegum mun, þannig að lífsnauðsynjar lækki í verði, veitir landssjóður dýrtiðaruppbót á launum og eftirlaunum, eftir því sem segir í lögum þessum.

Dýrtiðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

1. Embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum embættislaunum þeirra, greiddum úr landssjóði, sbr. þó 4. tölul.
2. Þeim, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum (18. gr.), svo og þeim, er biðlaun hafa.

Dýrtiðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði.

3. Sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðal- vinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist dýrtiðaruppbótin að eins af launum fyrir það starfið, sem telja má aðal- starf sýslunarmannsins.
4. Prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, og lögum nr. 49, 11. júlí 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtiðaruppbótin til fastra launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum. Þó skal jafnan draga frá dýrtiðaruppbót presta, sem hafa ábúð á kirkjujörð og afgjald hennar er metið til fasts peningagjalds upp í laun þeirra, sama hundraðshluta af afgjaldinu eins og dýrtiðaruppbótin er reiknuð eftir.
5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis, svo og öllum starfsmönnum Landsbókasafnsins. Svo heimilast og stjórn Landsbankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtiðaruppbót eftir lögum þessum.
6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra, svo og stundakennurum landsskólanna. Enn fremur þeim tveimur aðalmönnum, sem vinna að samningu íslensku orðabókarinnar.

Einhleypir menn, sem ekki hafa dúk og disk, fá enga dýrtiðaruppbót ef árslaun þeirra nema 3000 kr. eða meiru. Ef laun þeirra eru lægri fá þeir tvo þriðju hluta þeirrar uppbótar, sem ræðir um í 2. gr.

Þeir, sem hafa frá 2375 kr. til 3000 kr. á ári, fá dýrtiðaruppbót þannig, að launin og uppbótin samanlögð verði 3000 kr.

Auk dýrtiðaruppbótar þeirrar, sem talin er í 2. gr., fær dómstjórinn í landsyfirrjettinum sjerstaklega 500 kr. dýrtiðaruppbót.

2. gr.

Dýrtiðaruppbótin reiknast af laununum sem hjer segir:

- a. Af fyrstu þúsund krónunum eða minna 60%.
- b. Af því, sem þar er fram yfir upp í 2000 kr., skulu þeir, sem hafa undir 4500 kr. árslaun, fá 30%, en þeir, sem hafa frá 4500 kr. til 4800 kr., fá dýrtiðaruppbót af öðru þúsundinu þannig, að launin og uppbótin samanlögð verði 5400 kr.
- c. Af því, sem fram yfir er 2000 kr. upp að 3500 kr., greiðist 10%.

Hjeraðslæknar og aðstoðarlæknar fá sjer í lagi 60% dýrtiðaruppbót af aukatekjum sínum og þingmenn 40% uppbót af daglegri þóknun þeirra, og nær hvorttveggja til alls ársins 1918.

3. gr.

Nú hefir sá, er nýtur dýrtiðaruppbótar samkv. 1. og 2. gr., börn eða foreldri á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir framfæringar hans unnið að fullu fyrir framfæri sínu, og skal þá bæta við dýrtiðaruppbót hans 50 kr. fyrir hvern framfæring, hafi framfærslumaður ekki 4000 kr. í árslaun eða þar yfir.

4. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að verja, eftir tillögum póstmeistara, allt að 25000 kr. á ári úr landssjóði til dýrtiðaruppbótar handa póstum.

5. gr.

Dýrtiðaruppbótin greiðist árlega í tvennu lagi eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

6. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum og verða þau eigi borin undir dómstólana.

7. gr.

Lög þessi gilda frá 1. júlí 1918 og falla frá sama tíma úr gildi lög nr. 59, 26. okt. 1917, um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(B. XXXI, 3).

Ed.

519. Frumvarp

til laga um afnám laga nr. 10, 8. sept. 1915, um heimild fyrir ráðherra Íslands til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum.

(Eftir 3. umr. í Nd.).

Lög nr. 10, 8. sept. 1915, skulu úr gildi numin.

(B. XXXIX, 15).

Ed.

520. Lög

um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(Afgreidd frá Ed. 16. júlí).

1. gr.

Fyrst um sinn og meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist ekki að verulegum mun, þannig að lífsnauðsynjar lækki í verði, veitir landssjóður dýrtiðaruppbót á launum og eftirlaunum, eftir því sem segir í lögum þessum.

Dýrtiðaruppbót veitist með þeim undantekningum, sem greinir í lögum þessum:

1. Embættismönnum landsins, hvort sem þeir eru konunglegir embættismenn eða skipaðir af ráðherra, og veitist að eins af föstum embættislaunum þeirra, greiddum úr landssjóði, sbr. þó 4. tölul.
2. Þeim, er eftirlauna eða styrktarfjár njóta samkvæmt eftirlaunalögum eða fjárlögum (18. gr.), svo og þeim, er biðlaun hafa.

Dýrtiðaruppbót af eftirlaunum og styrktarfje veitist að eins af þeirri upphæð, sem greidd er úr landssjóði.

3. Sýslunarmönnum landsins, sem störf hafa í þarfir landsins að aðal- vinnuvegi. Hafi þeir fleiri störf en eitt á hendi í landsins þarfir, greiðist dýrtiðaruppbótin að eins af launum fyrir það starfið, sem telja má aðal- starf sýslunarmannsins.
4. Prestum, hvort sem þeir njóta launa samkvæmt lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, og lögum nr. 49, 11. júlí 1911, eða eldri lögum. Nær dýrtiðaruppbótin til fastra launa, sem greidd eru úr landssjóði eða prestlaunasjóði, og sóknargjalda presta eftir eldri lögum. Þó skal jafnan draga frá dýrtiðaruppbót presta, sem hafa ábúð á kirkjujörð og afgjald hennar er metið til

fasts peningagjalds upp í laun þeirra, sama hundraðshluta af afgjaldinu eins og dýrtiðaruppbótin er reiknuð eftir.

5. Landsfjehirði og starfsmönnum hans og skrifstofustjóra Alþingis, svo og öllum starfsmönnum Landsbókasafnsins. Svo heimilast og stjórn Landsbankans að greiða bókara og fjehirði bankans dýrtiðaruppbót eftir lögum þessum.
6. Öllum föstum kennurum við fasta skóla, jafnvel þótt þeir falli eigi undir neinn hinna framantöldu flokka, ef kensla verður að teljast aðalstarf þeirra, svo og stundakennurum landsskólanna. Enn fremur þeim tveimur aðalmönnum, sem vinna að samningu íslensku orðabókarinnar.

Einhleypir menn, sem ekki hafa dúk og disk, fá enga dýrtiðaruppbót ef árslaun þeirra nema 3000 kr. eða meiru. Ef laun þeirra eru lægri fá þeir tvo þriðju hluta þeirrar uppbótar, sem ræðir um í 2. gr.

Þeir, sem hafa frá 2375 kr. til 3000 kr. á ári, fá dýrtiðaruppbót þannig, að launin og uppbótin samanlögð verði 3000 kr.

Auk dýrtiðaruppbótar þeirrar, sem talin er í 2. gr., fær dómstjórinn í landsyfirrettinum sjerstaklega 500 kr. dýrtiðaruppbót.

2. gr.

Dýrtiðaruppbótin reiknast af laununum sem hjer segir:

- a. Af fyrstu 1000 krónunum eða minna 60%.
- b. Af því, sem þar er fram yfir upp í 2000 kr., skulu þeir, sem hafa undir 4500 kr. árslaun, fá 30%, en þeir, sem hafa frá 4500 kr. til 4800 kr., fá dýrtiðaruppbót af öðru þúsundinu þannig, að launin og uppbótin samanlögð verði 5400 kr.
- c. Af því, sem fram yfir er 2000 kr. upp að 3500 kr., greiðist 10%.

Hjæraðslæknar og aðstoðarlæknar fá sjer í lagi 60% dýrtiðaruppbót af aukatekjum sínum og þingmenn 40% uppbót af daglegri þóknun þeirra, og nær hvorttveggja til alls ársins 1918.

3. gr.

Nú hefir sá, er nýtur dýrtiðaruppbótar samkv. 1. og 2. gr., börn eða foreldri á skylduframfæri, enda geta eigi slíkir framfæringar hans unnið að fullu fyrir framfæri sínu, og skal þá bæta við dýrtiðaruppbót hans 50 kr. fyrir hvern framfæring, hafi framfærslumaður ekki 4000 kr. í árslaun eða þar yfir.

4. gr.

Landsstjórninni veitist heimild til að verja, eftir tillögum póstmeystara, alt að 25000 kr. á ári úr landssjóði til dýrtiðaruppbótar handa póstum.

5. gr.

Dýrtiðaruppbótin greiðist árlega í tvennu lagi eftir á fyrir hverja 6 mánuði.

6. gr.

Stjórnarráðið úrskurðar um öll vafaatriði út af lögum þessum, og verða þau eigi borin undir dómstólana.

7. gr.

Lög þessi gilda frá 1. júlí 1918, og falla frá sama tíma úr gildi lög nr. 59, 26. okt. 1917, um dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

(C. XLIX, 2).

Sp.

521. Rökstudd dagskrá

teld í Sp. 15. júlí.

Flutningsmaður Magnús Pjetursson.

(Till. til þingsályktunar um að landsstjórnin taki að sjer heildsölu á almennum þurftarvörum, á þgskj. 461).

Með því að landsstjórnin hefir þegar, samkvæmt lögum nr. 5, 1. febr. 1917, og nýlega samþykktum lögum, nægilega heimild til þeirra framkvæmda, sem tillagan fer fram á, þá álitur Alþingi hana óþarfa og tekur fyrir næsta mál á dagskrá.

(C. XLIX, 3).

Sp.

522. Rökstudd dagskrá

feld í Sp. 15. júlí.

Flutningsm.: Sigurður Stefánsson, Sveinn Ólafsson, Stefán Stefánsson, Einar Árnason, Guðjón Guðlaugsson og Sigurjón Friðjónsson.

(Till. til þingsályktunar um að landsstjórnin taki að sjer heildsölu á almennum þurftarvörum, á þgskj. 461).

Alþingi væntir þess, að landsstjórnin taki í sínar hendur heildsölu á þurftarvörum, ef nauðsyn krefur og fje er fyrir hendi, svo sem heimild er fyr-

ir i lögum nr. 5, 1. febr. 1917, 2. gr. 4. staflíð, og hlutist hins vegar til um, að innflutningsnefnd hafi náði eftirlit með dreifingu þeirra um landið og útsöluverði kaupmanna á þeim, en leyfi eigi ótilhlýðilega mikinn innflutning á öðrum vörum, og tekur þingið fyrir næsta mál á dagskrá.

sp.

523. Nefndaskipun 1918.

1.

Fastanefndir.

(16. gr. laga nr. 29, 3. nóv. 1915, um þingskóp Alþingis).

A.

Í efri deild.

1. Fjárhagsnefnd:

Magnús Torfason, formaður,
Halldór Steinsson,
Guðmundur Ólafsson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um hækkun á vörutolli (172, n. 190).
Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.
2. Frv. til laga um stimpilgjald (183, n. 272).
Framsögum.: Magnús Torfason.
3. Frv. til laga um dýrtiðar- og gróðaskatt (303, n. 360).
Framsögum. meiri hl.: Halldór Steinsson.
Framsögum. minni hl.: Magnús Torfason.

2. Fjárveitinganefnd:

Jóhannes Jóhannesson, formaður,
Hjörtur Snorrason,
Eggert Pálsson, fundaskrifari,
Karl Einarsson,
Magnús Kristjánsson.

Til hennar vísað:

1. Till. til þingsál. um heimild fyrir landsstjórnina til að greiða Gísla Guðmundssyni meiri laun en heimilað er í fjárlögunum (119, n. 265).
Framsögum.: Eggert Pálsson.

*) Tölur innan sviga tákna númer á þingskjöllum, og eru ekki talin önnur þingskjalánúmer en þau, sem málið bar, þá er því var til nefndar vísað, svo og þau, er nefndarálit (skammstafað: n.) hlutu. Og sá er hátturinn sami hafður um mál þau, sem nefndirnar flytja.

2. Till. til þingsál. um þóknun handa Jóhannesi pósti Þórðarsyni á Ísafirði [... um eftirlaun handa ...] (197, n. 263).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
3. Till. til þingsál. um námsstyrk til háskólasveina (223, n. 266).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
4. Till. til þingsál. um fjárveiting til þess að fá Röntgenstofnuninni ný áhöld (224, n. 262).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
5. Till. til þingsál. um dýrtiðaruppbót handa vegagerðarstjóra Sigurgeiri Gíslasyni (222, n. 264).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
6. Till. til þingsál. um lán handa Suðurfjarðahreppi (283, n. 357).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
7. Till. til þingsál. um uppgjöf á eftirstöðvum af láni úr landssjóði til Fiskifjells Íslands til steinolíukaupa (340, n. 358).
Framsögum.: Magnús Kristjánsson.
8. Till. til þingsál. um hækkun á styrk til skálda og listamanna [... um styrkauka til tveggja skálda] (363, n. 429).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
9. Frv. til laga um heimild handa landsstjórninni til þess að verja fje úr landsjóði til viðhalds Ölfusárbrúnni (381, n. 430).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
10. Till. til þingsál. um styrk til almenningseldhúss í Reykjavík [... um almenningseldhús] 388, n. 428).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
11. Till. til þingsál. um lán handa klæðaverksmiðjunni á Álafossi (389, n. 471).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
12. Till. til þingsál. um raflýsingu á Laugarnesspítala (398, n. 427).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
13. Till. til þingsál. um bráðabirgðalaunaviðbót handa starfsmönnum landssímans (420, n. 481).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
14. Till. til þingsál. um heimild handa landsstjórninni til þess að greiða hjer-aðslæknum og aðstoðarlæknum dýrtiðaruppbót af aukatekjum þeirra (435).
(Nefndarálit kom ekki).
15. Frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna o. fl. (442).
(Nefndarálit kom ekki).

Nefndin flutti:

1. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjeraða (477).
Framsögum.: Eggert Pálsson.
2. Frv. til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landsjóðs. (478).
Framsögum.: Eggert Pálsson.

3. *Samgöngumálanefnd:*

Guðjón Guðlaugsson, formaður,
Hjörtur Snorrason,
Halldór Steinsson,
Kristinn Danielsson, fundaskrifari,
Sigurjón Friðjónsson.

Til hennar vísað:

Frv. til laga um viðauka við lög 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúðfriðnum (2, n. 40).

Framsögum.: Kristinn Danielsson.

Nefndin flutti:

Till. til þingsál. um bátaferðir á Faxaflóa (198).

Framsögum.: Kristinn Danielsson.

4. *Landbúnaðarnefnd:*

Sigurjón Friðjónsson,
Guðmundur Ólafsson, fundaskrifari,
Hjörtur Snorrason, formaður.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um heimild handa landsstjórninni til að fyrirskipa fráfærur ásauðar (3, n. 38).

Framsögum.: Sigurjón Friðjónsson.

2. Frv. til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþykktir um kynbætur hesta (302, n. 354).

Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.

Nefndin flutti:

Frv. til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi (185).

Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.

5. *Sjávarútvegsnefnd:*

Magnús Kristjánsson,
Kristinn Danielsson, fundaskrifari,
Karl Einarsson, formaður.

Til hennar var engu máli vísað.

Nefndin flutti:

Till. til þingsál. um heimild handa landsstjórninni til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát (166).

Framsögum.: Kristinn Danielsson.

6. *Mentamálanefnd:*

Eggert Pálsson, formaður,
Kristinn Danielsson, fundaskrifari,
Guðmundur Ólafsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík (120, n. 248).

Framsögum.: Kristinn Danielsson.

2. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 29, 22. nóv. 1907, um fræðslu barna (121, n. 361).

Framsögum.: Kristinn Danielsson.

3. Till. til þingsál. um dýrtíðaruppbót handa barna- og lýðskólanum í Bergstaðastræti í Reykjavík (297, n. 396).

Framsögum. meiri hl.: Eggert Pálsson.

Framsögum. minni hl.: Kristinn Danielsson.

7. Allsherjarnefnd:

Guðjón Guðlaugsson, formaður.

Magnús Torfason,

Jóhannes Jóhannesson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um mjólkursölu á Ísafirði (23, n. 36).
Framsögum.: Magnús Torfason.
2. Frv. til laga um skipamiðla [. . . um skipamiðlara] (27, n. 110).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.
3. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júní 1911, um breyting á þeim lögum (28, n. 48).
Framsögum.: Jóhannes Jóhannesson.
4. Frv. til laga um bæjarstjórn Vestmannaeyja (54, n. 103).
Framsögum. Magnús Torfason.
5. Till. til þingsál. um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn í Vestmannaeyjum útibú frá Landsbanka Íslands (15, n. 135).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.
6. Frv. til laga um viðauka við lög nr. 79, 14. nóv. 1917, um samþykktir um lokunartíma sölubúða í kaupstöðum (53, n. 123).
Framsögum.: Magnús Torfason.
7. Frv. til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni [. . . um viðauka við lög nr. 80, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka, 18. sept. 1885, m. m.] (106, n. 218 og 421).
Framsögum.: Jóhannes Jóhannesson.
8. Till. til þingsál. um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn á Siglufirði útibú frá Landsbanka Íslands (104, n. 158).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.
9. Frv. til laga um bæjarstjórn á Siglufirði (122, n. 148).
Framsögum.: Jóhannes Jóhannesson.
10. Frv. til laga um mótak (130, n. 238).
Framsögum.: Magnús Torfason.
11. Frv. til laga um hafnsögu í Reykjavík (140, n. 205).
Framsögum.: Jóhannes Jóhannesson.
12. Frv. til laga um skemtánaskatt (240, n. 397).
Framsögum.: Magnús Torfason.

13. Frv. til laga um húsaleigu í Reykjavík (433, n. 483).

Framsögum.: Jóhannes Jóhannesson.

B.

Í neðri deild.

1. Fjárhagsnefnd:

Gísli Sveinsson, fundaskrifari,
Einar Árnason,
Þórarinn Jónsson,
Hákon Kristófersson,
Magnús Guðmundsson, formaður.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um stimpilgjald (55, n. 95 og 348).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
2. Frv. til laga um hækkun á vörutolli (56, n. 86).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
3. Till. til þingsál. um reglugerð fyrir sparisjóði (128, n. 241).
Framsögum.: Einar Árnason.
4. Frv. til laga um dýrtiðar- og gróðaskatt (168, n. 237 og 390).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
5. Frv. til laga um frestun á framkvæmd laga nr. 45, 20. okt. 1913, um bjargráðasjóð Íslands (299).
(Nefndarálit kom ekki).

Nefndinni falið að athuga fjárhagsástand landsins, samkvæmt

till. til þingsál. um að fjárhagsnefnd athugi fjárhagsástand landsins (20); er samþ. var í Nd. 24. apríl.

Með skírskotun til þeirrar tillögu kom frá nefndinni:

- a. Skýrsla um hag landssjóðs í lok fjárhagstímabilsins 1916—1917 og um útlitið fyrir yfirstandandi fjárhagstímabil (83).
- b. Skýrsla um námurekstur landssjóðs á Tjörnesi (111).
- c. Skýrsla um dýrtiðarráðstafanir landsstjórnarinnar (474).

Nefndin flutti:

1. Till. til þingsál. um námurekstur landssjóðs á Tjörnesi (112, 111 skýrsla).
Framsögum.: Gísli Sveinsson.
2. Frv. til laga um bráðabirgðaútlutningsgjald (319).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.

2. Fjárveitinganefnd:

Pjetur Jónsson, formaður,
Þorleifur Jónsson,
Matthías Ólafsson,
Bjarni Jónsson,
Magnús Pjetursson, fundaskrifari,
Jón Jónsson,
Sigurður Stefánsson.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um heimild handa landsstjórninni til þess að verja fje úr lands-sjóði til viðhalds Ölfusárbrúnni (35, n. 353).
Framsögum.: Magnús Pjetursson.
2. Till. til þingsál. um lán handa Suðurfjarðahreppi (180, n. 236).
Framsögum.: Magnús Pjetursson.
3. Till. til þingsál. um heimild handa landsstjórninni til þess að greiða hjeraðs-læknum og aðstoðarlæknum dýrtiðaruppbót af aukatekjum þeirra (244, n. 424).
Framsögum.: Magnús Pjetursson.
4. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknis-hjeraða o. fl. (211).
(Nefndarálit kom ekki).
5. Frv. til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættis-manna, lögum 3. okt. 1903, um skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, og lögum 20. okt. 1913, um stofnun hagstofu Íslands.
(Nefndarálit kom ekki. — Máli þessu hafði áður verið vísað til allsherjarnefndar, sjá bls. 541).
6. Till. til þingsál. um hækkun á styrk til skálda og listamanna [. . . um styrk-auka til tveggja skálda] (273, n. 350).
Framsögum.: Magnús Pjetursson.
7. Till. til þingsál. um þóknun handa Jóhannesi pósti Þórðarsyni á Ísafirði [. . . um eftirlaun . . .] (290, n. 313).
Framsögum.: Magnús Pjetursson.
8. Till. til þingsál. um uppgjöf á eftirstöðvum af láni úr landssjóði til Fiski-fjelags Íslands til steinoliukaupa (306, n. 314).
Framsögum.: Magnús Pjetursson.
9. Till. til þingsál. um laun tveggja kennara Flensborgarskólans (458, n. meiri hl. 495).
Framsögum. meiri hl.: Magnús Pjetursson.
(Nefndarálit kom ekki frá minni hl.).
10. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknis-hjeraða (502).
(Nefndarálit kom ekki, en málið þó tekið til meðferðar með samþykki nefndarinnar, sbr. þgskj. 509).
11. Frv. til laga um dýrtiðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum lands-sjóðs (503).
(Nefndarálit kom ekki, en málið þó tekið til meðferðar með samþykki nefndarinnar, sbr. þgskj. 509).
Nefndinni falið að ihuga erindi frá ýmsum embættis- og starfsmönnum um launabætur samkvæmt
till. til þingsál. um launamál (298), er samþ. var í Nd. 1. júní.
Álit nefndarinnar um það efni felst í greinargerðum fyrir lagafrumvörp-unum á þgskj. 393 og 394, er nefndin flutti.
Nefndin flutti:
1. Till. til þingsál. um heimild fyrir landsstjórnina til að greiða Gísla Guð-mundssyni meiri laun en heimilað er í fjárlögunum (80).
Framsögum.: Magnús Pjetursson.

2. Till. til þingsál. um biðlaun handa Metúsalef Stefánssyni, skólastjóra á Eiðum (95).

Framsögum.: Jón Jónsson.

3. Till. til þingsál. um námsstyrk til háskólasveina (146).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

4. Till. til þingsál. um lán handa klæðaverksmiðjunni á Álafossi (366).

Framsögum.: Þorleifur Jónsson.

5. Till. til þingsál. um raflýsingu á Laugarnesspítala (382).

Framsögum.: Magnús Pjetursson.

6. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjæraða (391).

Framsögum.: Matthías Ólafsson.

7. Frv. til laga um bráðabirgðalaunaviðbót til embættismanna (393).

Framsögum.: Matthías Ólafsson.

8. Till. til þingsál. um bráðabirgðalaunaviðbót handa starfsmönnum landsímans (394).

Framsögum.: Matthías Ólafsson.

Meiri hluti nefndarinnar flutti:

1. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 34, 16. nóv. 1907, um skipun læknishjæraða o. fl. (79).

Framsögum.: Magnús Pjetursson.

2. Till. til þingsál. um fjárveiting til þess að fá Röntgenstofnuninni ný áhöld (157).

Framsögum.: Magnús Pjetursson.

Minni hluti nefndarinnar (B. J.) flutti:

- Till. til þingsál. um harðærisuppbót handa orðabókarhöfundunum (147).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

3. Samgöngumálanefnd:

Þórarinn Jónsson, formaður,

Þorsteinn Jónsson,

Gísli Sveinsson, fundaskrifari,

Benedikt Sveinsson,

Björn Stefánsson.

Til hennar var engu máli vísað.

Nefndin flutti:

- Till. til þingsál. um aukinn styrk og lánsheimild til flóabáta (108).

Framsögum.: Þorsteinn Jónsson.

4. Landbúnaðarnefnd:

Sigurður Sigurðsson.

Einar Árnason, fundaskrifari,

Stefán Stefánsson, formaður,

Pjetur Þórðarson,

Einar Jónsson.

Til hennar vísað:

1. Till. til þingsál. um sölu Ólafsvallatorfunnar (10. n. 22).

Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.

2. Till. til þingsál. um sölu Gaulverjabæjar (11, n. meiri hl. 29, minni hl. 33).
Framsögum. meiri hl.: Sigurður Sigurðsson.
Framsögum. minni hl.: Pjetur Þórðarson.
3. Frv. til laga um viðauka við lög 11. des. 1891, um samþyktir um kynbætur hesta (100, n. 242).
Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.
4. Frv. til laga um einkaleyfi til að þurka kjöt með vjelaafli á Íslandi (255, n. 344).

Framsögum.: Einar Árnason.

5. *Sjávarútvegsnefnd:*

Björn Stefánsson,
Sveinn Ólafsson, formaður,
Matthías Ólafsson,
Pjetur Ottesen, fundaskrifari,
Björn Kristjánsson.

Til hennar vísað:

- Till. til þingsál. um heimild fyrir landsstjórnina til þess að veita styrk til að kaupa björgunarbát (195, n. 234).

Framsögum.: Sveinn Ólafsson.

6. *Mentamálanefnd.*

Magnús Pjetursson, formaður,
Jörundur Brynjólfsson,
Stefán Stefánsson,
Bjarni Jónsson, fundaskrifari,
Pjetur Jónsson.

Bjarni Jónsson gekk úr nefndinni 1. maí. Tók þá sæti í henni

Hákon Kristófersson,

en Jörundur Brynjólfsson var kosinn fundaskrifari.

Til hennar vísað:

- Frv. til laga um skipun barnakennara og laun þeirra (6).

(Nefndarálit kom aldrei).

Nefndin flutti:

1. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 59, 22. nóv. 1907, um fræðslu barna (46).

Framsögum.: Jörundur Brynjólfsson.

2. Frv. til laga um veðurathuganastöð í Reykjavík (47).

Framsögum.: Magnús Pjetursson.

7. *Allsherjarnefnd:*

Einar Arnórsson, formaður,
Þorleifur Jónsson,
Einar Jónsson,
Pjetur Ottesen,
Magnús Guðmundsson, fundaskrifari.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um breyting á lögum 15. okt. 1875, um laun íslenskra embættismanna, lögum 3. okt. 1903, um skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, og lögum 20. okt. 1913, um stofnun hagstofu Íslands (5, n. meiri hl. 73, minni hl. 90).
Framsögum. meiri hl.: Pjetur Ottesen.
Framsögum. minni hl.: Einar Arnórsson.
2. Frv. til laga um tekjuskatt og lóðargjöld í Reykjavík [... bæjargjöld...] (12, n. 187).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
3. Frv. til laga um bæjarstjórn á Siglufirði (14, n. 37).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
4. Frv. til laga um mótak (17, n. 65 og 305).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
5. Till. til þingsál. um að skora á landsstjórnina að hlutast til um, að sett verði á stofn á Siglufirði útibú frá Landsbanka Íslands (18, n. 64).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
6. Frv. til laga um hafnsögu í Reykjavík (44, n. 77).
Framsögum.: Þorleifur Jónsson.
7. Frv. til laga um mjólkursölu á Ísafirði (52, n. 72).
Framsögum.: Einar Jónsson.
8. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 49, 30. nóv. 1914, um breyting á tilskipun 20. apríl 1872, um bæjarstjórn í kaupstaðnum Reykjavík (57).
(Nefndarálit kom ekki).
9. Frv. til laga um breyting á lögum nr. 65, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 22, 8. okt. 1883, um bæjarstjórn á Akureyri, og lögum nr. 43, 11. júlí 1911, um breyting á þeim lögum (67, n. 102).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
10. Frv. til laga um skemtanaskatt [. . . um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að leggja gjald á kvikmyndasýningar og aðrar opinberar myndasýningar, aðrar en málverka- eða teiknisýningar] (75, n. 171 og 434).
Framsögum.: Einar Arnórsson.
11. Frv. til laga um eftirlaun handa Birni bankastjóra Kristjánssyni [. . . um viðauka við lög nr. 80, 14. nóv. 1917, um breyting á lögum nr. 12, 9. júlí 1909, um breyting á lögum um stofnun landsbanka, 18. sept. 1885, m. m.] (21, n. 61 og 316).
Framsögum.: Þorleifur Jónsson.
12. Frv. til laga um bæjarstjórn Vestmannaeyja (162, n. 204).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
13. Frv. til laga um skipamiðla (173, n. 271).
Framsögum.: Magnús Guðmundsson.
14. Frv. til laga um siglingaráð (212).
(Nefndarálit kom ekki).
15. Frv. til laga um sölu á prestsmötu (221).
(Nefndarálit kom ekki).
16. Frv. til laga um almenn sjúkrasamlög (229).
(Nefndarálit kom ekki).

17. Frv. til laga um löggilta sjóttjónsmenn (278).
(Nefndarálit kom ekki).

C.

Vinnunefndir.

Auk framantalinna nefnda skipuðu formenn fastanefnda, forseti og fyrri varaforseti eina nefnd í hvorri deild, *vinnunefnd*. Í þeim nefndum áttu þessir sæti:

Í efri deild:

Guðmundur Björnson, forseti, sjálfkjörinn formaður nefndarinnar,
Guðmundur Ólafsson, fyrri varaforseti,
Magnús Torfason, formaður fjárhagsnefndar,
Jóhannes Jóhannesson, formaður fjárveitinganefndar,
Guðjón Guðlaugsson, formaður samgöngumála- og allsherjarnefnda,
Hjörtur Snorrason, formaður landbúnaðarnefndar,
Karl Einarsson, formaður sjávarútvegsnefndar,
Eggert Pálsson, formaður mentamálanefndar.

Í neðri deild:

Ólafur Briem, forseti, sjálfkjörinn formaður nefndarinnar,
Magnús Guðmundsson, fyrri varaforseti, formaður fjárhagsnefndar,
Pjetur Jónsson, formaður fjárveitinganefndar,
Þórarinn Jónsson, formaður samgöngumálanefndar,
Stefán Stefánsson, formaður landbúnaðarnefndar,
Sveinn Ólafsson, formaður sjávarútvegsnefndar,
Magnús Pjetursson, formaður mentamálanefndar,
Einar Arnórsson, formaður allsherjarnefndar.

Vinnunefndir gerðu skrá um fundatíma og fundastaði fastanefnda, er prentuð var og útbýtt meðal þingmanna (sjá þgskj. 524—525).

2.

Lausanefndir.

(16. gr. þingskapanna).

A.

Í efri deild.

1. Fullveldisnefnd:

Karl Einarsson, formaður,
Jóhannes Jóhannesson, fundaskrifari.
Magnús Torfason,

Eggert Pálsson,
Guðmundur Ólafsson.

Nefndin kosin samkvæmt

till. til þingsál. um skipun nefndar til þess að íhuga sjálfstæðismál landsins (8), er samþ. var í Ed. 19. apríl.

Með fullveldisnefnd Nd. flutti nefndin í sameinuðu þingi:

Till. til þingsál. um kosning samningamanna (384).

Framsögum.: Bjarni Jónsson.

2. Bjargráðanefnd:

Hjörtur Snorrason,
Sigurjón Friðjónsson, fundaskrifari,
Guðmundur Ólafsson,
Magnús Kristjánsson,
Guðjón Guðlaugsson, formaður.

Nefndin kosin samkvæmt

till. til þingsál. um skipun bjargráðanefndar (13), er samþ. var í Ed. 20. apríl.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um viðauka við lög 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfuófriðnum (1, n. 39).

Framsögum.: Sigurjón Friðjónsson.

2. Frv. til laga um einkarjett til verslunar með smjör og tólg (24, n. meiri hl. 62, minni hl. 63).

Framsögum. meiri hl.: Sigurjón Friðjónsson.

Framsögum. minni hl.: Guðmundur Ólafsson.

3. Till. til þingsál. um útsæði (139).

(Nefndarálit kom ekki sjerstakt, en felst í brtt. á þgskj. 194).

Framsögum.: Sigurjón Friðjónsson.

4. Frv. til laga um almenna dýrtíðarhjálp [. . . um almenna hjálþ vegna dýrtíðarinnar] (170, n. 294).

Framsögum.: Sigurjón Friðjónsson.

5. Till. til þingsál. um rannsókn mómyra (203, n. 337).

Framsögum: Guðjón Guðlaugsson.

6. Frv. til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfuófriðnum (219, n. 320).

Framsögum.: Guðmundur Ólafsson.

7. Frv. til laga um verðlagsnefndir (452, n. 497).

Framsögum. meiri hl.: Guðmundur Ólafsson.

Framsögum. minni hl.: Guðjón Guðlaugsson.

8. Till. til þingsál. um sildarkaup, sildarforða og ásetning búpenings (500).

(Nefndarálit kom ekki, en málið þó tekið til meðferðar með samþykki nefndarinnar).

(Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.

9. Frv. til laga um afnám laga nr. 10, 8. sept. 1915, um heimild fyrir ráðherra Íslands til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum (519).

(Nefndarálit kom ekki).

Nefndin flutti:

1. Till. til þingsál. um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangsnesslandi (109).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.
2. Frv. til laga um fólksráðningar [. . . um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki] (145).
Framsögum.: Sigurjón Friðjónsson.

Meiri hluti nefndarinnar flutti:

- Frv. til laga um kaup landsstjórnarinnar á síld (438).
Framsögum.: Guðjón Guðlaugsson.

3. Sjóváttrygginganefnd:

Magnús Kristjánsson, formaður,
Magnús Torfason, fundaskrifari,
Halldór Steinsson.

Nefndin kosin samkvæmt

- till. til þingsál. um sjóváttryggingar (127), er samþ. var í Ed. 17. maí.
Álit nefndarinnar er á Þgskj. 484.

B.**Í neðri deld.***1. Fullveldisnefnd:*

Magnús Pjetursson, formaður,
Jón Jónsson,
Magnús Guðmundsson,
Bjarni Jónsson, fundaskrifari,
Þórarinn Jónsson,
Sveinn Ólafsson,
Matthías Ólafsson.

Nefndin kosin samkvæmt

- till. til þingsál. um skipun nefndar til þess að íhuga sjálfstæðismál landsins (7), er samþ. var í Nd. 19. apríl.

Með fullveldisnefnd Ed. flutti nefndin í sameinuðu þingi:

- Till. til þingsál. um kosning samningamanna (384).
Framsögum.: Bjarni Jónsson.

2. Bjargráðanefnd:

Pjetur Jónsson,
Jörundur Brynjólfsson,
Sigurður Sigurðsson,
Bjarni Jónsson, fundaskrifari,
Sigurður Stefánsson, formaður,
Þorsteinn Jónsson,
Björn Kristjánsson.

Bjarni Jónsson gekk úr nefndinni 29. apríl. Tók þá sæti í henni
Pjetur Þórðarson,
en Pjetur Jónsson var kjörinn fundaskrifari.

Nefndin kosin samkvæmt

till. til þingsál. um skipun bjargráðanefndar (9), er samþ. var í Nd. 20. apríl.

Til hennar vísað:

1. Frv. til laga um almenna dýrtíðarhjálp [... um almenna hjálþ vegna dýrtíðarinnar] (4, n. meiri hl. 87, minni hl. 92).

Framsögum. meiri hl.

Við 2. og 3. umr.: Pjetur Jónsson.

Við eina umr.: Sigurður Stefánsson.

Framsögum. minni hl.: Jörundur Brynjólfsson.

2. Till. til þingsál. um úthlutun matvöru- og sykurseðla og um vöruflutninga (32, n. 50).

Framsögum.: Pjetur Jónsson.

3. Frv. til laga um viðauka við lög 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum (58, n. 82).

Framsögum.: Pjetur Jónsson.

4. Till. til þingsál. um kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangnesslandi (143).

(Nefndarálit kom ekki sjerstakt, en felst í brtt. á þgskj. 169).

Framsögum.: Pjetur Jónsson.

5. Frv. til laga um fólksráðningar [... um fólksráðningaskrifstofu í Reykjavík og um vald landsstjórnarinnar til að ráðstafa atvinnulausu fólki og bjargarvana] (207, n. 260).

Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.

6. Till. til þingsál. um dýrtíðarvinnu (327).

(Nefndarálit kom ekki).

7. Frv. til laga um afnám laga nr. 10, 8. sept. 1915, um heimild fyrir ráðherra Íslands til að skipa nefnd til að ákveða verðlag á vörum (336, n. 409).

Framsögum.: Pjetur Jónsson.

8. Frv. til laga um viðauka við lög nr. 5, 1. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ýmsra ráðstafana út af Norðurálfrúfriðnum (368, n. 408).

Framsögum.: Björn Kristjánsson.

9. Till. til þingsál. um heimild fyrir landsstjórnina til að veita Þingeyrar-, Mosvalla- og Suðureyrarhreppum í Vestur-Ísafjarðarsýslu alt að 35000 kr. lán til kolanáms (443, n. 459).

Framsögum. meiri hl.: Björn Kristjánsson.

10. Till. til þingsál. um síldarkaup, síldarforða og ásetning búpenings [... um ásetning búpenings] (463, n. 489).

Framsögum.: Sigurður Stefánsson.

Nefndin flutti:

1. Till. til þingsál. um útsæði (84).

Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.

2. Till. til þingsál. um rannsókn mómýra (113).

Framsögum.: Sigurður Sigurðsson.

Lausanefndir í Nd.: Bjargráða- og verslunarmálanefndir; — í Sp.: kjörbrjefa- og þingfararkaupsnefndir.

3. Till. til þingsál. um landsverslunina (275).
Framsögum.: Pjetur Jónsson.
 4. Till. til þingsál. um styrk til almenningseldhúss í Reykjavík [... um almenningseldhús] (315).
Framsögum.: Jörundur Brynjólfsson.
 5. Frv. til laga um viðauka við lög nr. 6, 8. febr. 1917, um heimild fyrir landsstjórnina til ráðstafana til tryggingar aðflutningum til landsins (318).
Framsögum.: Pjetur Jónsson.
 6. Till. til þingsál. um efnivið til opinna róðrarbáta (349).
Framsögum.: Sigurður Stefánsson.
 7. Frv. til laga um verðlagsnefndir (410).
Framsögum.: Sigurður Stefánsson.
- Frá nefndinni kom enn fremur:*
Skýrsla um störf hennar 1918 (pgskj. 508).

3. Verslunarmálanefnd:

Matthías Ólafsson, formaður,
Einar Árnason,
Einar Arnórsson, fundaskrifari,
Bjarni Jónsson,
Björn Stefánsson.

Nefndin kosin samkvæmt

- till. til þingsál. um að skipa nefnd til þess að athuga verslunarframkvæmdir landsins (19), er samþ. var í Nd. 26. apríl.
Nefndarálit kom ekki.

3.

Nefndir kosnar af sameinuðu þingi.

I. Kjörbrjefanefnd

(4. gr. þingskapanna).

Ólafur Briem,
Pjetur Jónsson,
Magnús Torfason,
Sigurður Stefánsson,
Bjarni Jónsson.

Ekkert mál bar undir nefndina.

II. Þingfararkaupsnefnd

(4. gr. laga nr. 10, 22. okt. 1912).

Eggert Pálsson, formaður.
Hjörtur Snorrason,

Lausanefndir í Sp.: Þingfararkaupsnefnd og samningamenn.

Ólafur Briem,
Magnús Kristjánsson,
Karl Einarsson, skrifari.

III. Samningamenn

Bjarni Jónsson,
Einar Arnórsson,
Jóhannes Jóhannesson,
Þorsteinn Jónsson.

Nefndin kosin samkvæmt

till. til þingsál. um kosning samningamanna (384), er samþ. var í Sp. 21.
júni, til þess að hafa á hendi samninga fyrir hönd þingsins við sendimenn
Dana.

sp.

524. **Fundatímar****fastanefnda**

	Kl. 9 árd.	Kl. 10 $\frac{1}{2}$ árd.	Kl. 5 síðd.
<i>Mánudagur</i>	{ Mentamálanefnd Allsherjarnefnd	Sjávarútvegsnefnd	{ Fjárhagsnefnd Fjárveitinganefnd
<i>Þriðjudagur</i>	Samgöngumálanefnd		Landbúnaðarnefnd
<i>Miðvikudagur</i>	{ Mentamálanefnd Allsherjarnefnd	Sjávarútvegsnefnd	{ Fjárhagsnefnd Fjárveitinganefnd
<i>Fimmtudagur</i>	Samgöngumálanefnd		Landbúnaðarnefnd
<i>Föstudagur</i>	{ Mentamálanefnd Allsherjarnefnd	Sjávarútvegsnefnd	{ Fjárhagsnefnd Fjárveitinganefnd
<i>Laugardagur</i>	Samgöngumálanefnd		Landbúnaðarnefnd

Sp.

525.

Fundastaðir**fastanefnda**

	Efri deildar.	Neðri deildar.
<i>Fjárhagsnefnd</i>	Norðurstofa Ed.	Austurstofa Nd.
<i>Fjárveitinganefnd</i>	Suðurstofa Ed.	Hlaðbúð
<i>Samgöngumálanefnd</i>	Suðurstofa Ed.	Hlaðbúð
<i>Landbúnaðarnefnd</i>	Suðurstofa Ed.	Hlaðbúð
<i>Sjávarútvegsnefnd</i>	Suðurstofa Ed.	Hlaðbúð
<i>Mentamálanefnd</i>	Norðurstofa Ed.	Austurstofa Nd.
<i>Allsherjarnefnd</i>	Suðurstofa Ed.	Hlaðbúð

Sp.

526. **Skrá****um erindi þau, er bárust Alþingi 1918.**— *Raðað eftir stafrófi.* —**Ákureyrarskólinn, sjá Skólahald 2.****Almenningseldhús.** Bæjarstjórn Reykjavíkur beinir þeirri ósk til bjargráðanefnda Alþingis, að tveir eða þrír menn verði styrktir af landssjóði til utanfarar í því skyni að kynna sjer fyrirkomulag almenningseldhúsa. Fundarályktun 7. júní 1918. (Nd. 120).**Alþingi, sjá Störf við.****Alþýðuflokksfundur í Reykjavík, sjá Dýrtíðarhjálp 3.****Alþýðusamband Íslands, sjá Sambandsmál.****Ámeríka, umboðsmenn þar, sjá Umboðsmenn í Vesturheimi.****Andrjes Fjeldsteð, sjá Augnlækningaferðalag.****Atvinnubætur, sjá Dýrtíðarhjálp 3. a.****Augnlækningaferðalag.** Stjórnarráðið skýrir fjárveitinganefnd Nd. frá ferðaáætlun augnlæknis, Andrjesar Fjeldsteðs, og spyrst fyrir um það hjá nefndinni, hvort ekki megi una við ferðina, eftir því sem samgöngum hagar, þótt skilyrðum fjárlaganna sje ekki öldungis fullnægt. Brjef, dags. 23. maí 1918. (Nd. 92).**Ágúst Helgason í Birtingaholti, sjá Ólafsvellir 1.****Álafoss, sjá Klæðaverksmiðjan.****Álitsskjal sildarútvegsnefndar, sjá Sildarkaup landssjóðs 1.****Ásgeir Magnússon skólastjóri, sjá Kolanám í Gunnarsstaðagróf 3.****Áveitur, sjá Flóaáveitan.****Barð í Fljótum, sjá Prestaköll og Launakjör presta 5.****Barnafræðsla.** Hagstofan skýrir mentamálanefnd Ed. frá því, hverju numið hefir kostnaður við barnafræðsluna í landinu á árunum 1909—1916. Dags. 15. júní 1918. (Ed. 56).**Barnakennarar.** Forseti Hins íslenska kennarafjelags gerir Alþingi kunna ályktun ársfundar fjelagsins 26. júní 1918, er lýsir megnri vanþókun á meðferð þingsins á frumv. um skipun barnakennara og laun þeirra, og telur lög þau um breyting á fræðslulögunum, er samdægurs voru afgreidd frá þinginu, algerlega ófullnægjandi. Dags. 26. júní 1918. (Nd. 145).**Biskup, sjá Prestaköll og Launakjör presta 2. og 5.****Bildudalur, sjá Rafveita á.****Bjargráð í landinu, sjá Sýslufundargerðir Gullbr.sýslu a.; sbr. og Dýrtíðarhjálp.**

Björn Bjarnason dr. phil. sækir um dýrtíðaruppbót á launum sínum fyrir orðabókarstarfið. Dags. 20. apr. 1918. (Nd. 26).

Bláðamenn. Stjórn blaðamannafjelagsins leitar þess, að blaðamenn fái til sinna nota, meðan þingfundir standa yfir, herbergið inn af þingsal neðri deildar, eða helst borð inni í deildarsalnum. Dags. 9. apríl 1918. (Sp. 6).

Blönduósskólinn, sjá Kvennaskólinn á Blönduósi.

Borgarfjarðarbraut.

1. Sýslunefnd Borgarfjarðarsýslu felur þingmanni kjördæmisins að fá því framgengt, að landssjóður taki að sjer Borgarfjarðarbraut úr Borgarnesi að Haugum. Símskeyti, dags. 5. maí 1918. (Nd. 68).
2. Samvinnunefnd samgöngumála tjáir þingmönnum Mýramanna og Borgfirðinga ályktun sína út af erindi þeirra um viðhald Borgarfjarðarbrautar. Dags. 25. maí 1918. (Nd. 179).

Sjá enn fremur Stykkishólmsvegur og Borgarfjarðarbraut.

Borgarnes, sjá Gistihús í.

Borgarnesferðir.

1. Sýslunefnd Borgarfjarðarsýslu óskar þess, að Alþingi taki til ítarlegrar athugunar samgönguvandræði milli Reykjavíkur og Borgarness. Brjef, dags. 3. maí 1918. (Nd. 100).
2. Sýslunefnd Mýrasýslu snýr sjer til Alþingis út af sama efni. Dags. 1. maí 1918. (Nd. 54).

Botn í Súgandafirði, sjá Surtarbrandsnám.

Bókfærsla sparisjóða, sjá Sparisjóðir.

Bráðabirgðalán til dýrtíðarráðstafana, sjá Dýrtíðarhjálp 1. b.

Breiðafjarðarbátur, sjá Flóabátar 1.

Brúartollur, sjá Ölfusárbúin 1.

Búandi prestar, dýrtíðaruppbót til, sjá Prestaköll og Launakjör presta 4.

Búnaðarffjellag Íslands sækir um fjárveiting úr landssjóði til að greiða starfsmönnum þess og búnaðarsambandanna dýrtíðaruppbót fyrir árið 1918. Brjef, dags. 11. júní 1918. (Nd. 126).

Bæjargjöld í Reykjavík og Hafnarfirði, sjá Bæjarstjórn Hafnarfjarðar.

Bæjarhús á Dæli, sjá Prestaköll og Launakjör presta 5.

Bæjar- og sveitarfjelög, dýrtíðarlán til, sjá Dýrtíðarhjálp; sbr. og Hreppsffjelög.

Bæjarstjórn Hafnarfjarðar skorar á Alþingi:

- a. að svo framarlega sem frumv. um bæjargjöld í Reykjavík verði samþykkt, þá verði í því heimilað, að sömu reglur megi gilda um gjöld til bæjarsjóðs Hafnarfjarðar.
- b. að taka til alvarlegrar athugunar sjúkrasamlagsmálefnið. Útdráttur úr fundargerðum 7. maí 1918. (Nd. 72).

Bæjarstjórn á Siglufirði. Brjef sýslumannsins í Eyjafjarðarsýslu, dags. 12. apríl 1918, um úrskifting Hvanneyrarhrepps úr sýslunni og um bæjarstjórn á Siglufirði, ásamt útdrætti úr gerðum aðalfundar sýslunefndarinnar í Eyjafjarðarsýslu 4.—11. apríl 1918 um það mál, með 3 fgskj. (Nd. 38).

Bæjarstjórn í Vestmannaeyjum. Sýslufundargerð úr Vestmannaeyjum, 24. apríl 1918, er í felst beiðni til þingmanns kjördæmisins um að flytja á þessu þingi lagafrumvarp um bæjarstjórn í Vestmannaeyjum. (Ed. 21).

Bændur í Skeiðahreppi, sjá Ólafsvellir 2.

Drangsnessland, sjá Kolanám í Gunnarsstaðagróf.

Dyravörður Háskólans, sjá Háskólinn.

Dyravörður Landsbókasafnshússins, sjá Landsbókasafnið 2.

Dýralæknar.

1. Magnús Einarson, dýralæknir í Reykjavík, fer fram á, að dýralækn-um verði ætluð álika viðbót á launum og hjeraðslæknum. Brjef, dags. 27. júní 1918. (Nd. 148).
2. Brjef sama, dags. 14. júlí, um að laun dýralækna verði framvegis að öllu leyti hin sömu og hjeraðslækna. (Nd. 168).

Dýrtíðarhjálp.

1. Stjórnarráðið sendir bjargráðanefnd Nd.:
 - a. Skýrslu um úthlutun kola með niðursettu verði.
 - b. Skrá yfir bráðabirgðalán til bæjar- og sveitarfjelaga til dýrtíðar-ráðstafana.
 - c. Skýrslu um kostnað við dýrtíðarvinnu landssjóðs frá 20. nóv. 1917 til 20. apríl 1918. (Nd. 59, 1-3.).
2. Áskorun sýslufundar Snæfellsness- og Hnappadalssýslu til Alþingis um vörulán til hreppsfjelaga, fækkun óþarfra milliliða og um að leyfð verði sala á mais og rúgmjöli til skepnufóðurs. Simskeyti, dags. 13. apríl 1918. (Ed. 2).
3. Almennur alþýðuflokksfundur í Reykjavík, 9. júní 1918, skorar á Alþingi:
 - a. að ganga svo frá lögum um almenna dýrtíðarhjálp, að heimilt sje að veita sveitar- og bæjarfjelögum styrk og lán úr lands-sjóði áður en gjaldþol almennings sje algerlega þorrið, og að rýmkað verði um atvinnubóta-heimildina.
 - b. að hlutast til um, að innlendar vörur verði ekki seldar hærra verði en fyrir þær fæst erlendis, að frá dregnu útlutningsgjaldi. (Nd. 124).

Dýrtíðarlán, sjá Dýrtíðarhjálp, Sýslufundargerðir Gullbringusýslu a. og Útvegsmenn í Keflavíkurhreppi.

Dýrtíðaruppbót, sjá Björn Bjarnason, Búnaðarfjélag Íslands, Fiskifjélag Íslands 3, Guðmundur Hjaltason, Kofoed-Hansen, Lýðskóli Ásgrims Magnússonar, Náms- og húsaleigustyrkur, Prestaköll og launakjör presta 4, Sýslunefndargerðir Gullbringusýslu c. (Sigurgeir Gíslason).

Dýrtíðarvinna landssjóðs, sjá Dýrtíðarhjálp 1 c.

Dæli í Fljótum, sjá Prestaköll og launakjör presta 5.

Efnarannsóknarstofan. Erindi Gísla gerlafræðings Guðmundssonar, dags. 18. apríl 1918, um að hann fái hálf laun þau, sem ætluð eru forstöðumanni hennar, og útdráttur úr erindi sama, dags. 17. jan. 1918, um að fullfær efnafræðingur verði fenginn til að veita rannsóknarstofunni forstöðu. (Nd. 23).

Eftirgjöf á láni til oliukaupa, sjá Fiskifjélag Íslands 2.

Eftirgjöf á ritsímaláni, sjá Ritsímalán.

Eftirlaun handa Jóhannesi pósti Þórðarsyni, sjá Póstar.

Eftirlaun Þorvalds læknis Pálssonar, sjá Þorvaldur Pálsson.

Eggert Pálsson Briem býður fjárveitinganefnd Nd. aðstoð sína við vjelritun brjefa og annara skjala, dags. 12. apríl 1918. (Nd. 2).

Eignarnám á lóð, sjá Kirkjugarður á Stokkseyri.

Einkasala. Brjef landsverslunarinnar, dags. 8. maí 1918, þar sem lagt er til, að landið taki að sjer einkasölu allra aðalkornvörutegunda og sykurs, en kaupmenn og kaupfjelög hafi með höndum verslun á öðrum vörutegundum. Fgskj.: 3 brjef frá verðlagsnefndinni í Reykjavík, er fara í sömu átt, alls 12 fgskj. (Nd. 71).

Einkasala, sbr. og Heildsala á þurftarvörum.

Eiríkur Stefánsson prestur, sjá Prestaköll og launakjör presta 1.

Eldhús fyrir almenning, sjá Almenningseldhús.

Erasmus Gíslason skorar á Alþingi að skipa landsdóm til þess að fara með og leggja dóm á mál hans gegn Einari Arnórssyni, fyrrum ráðherra, út af því, að Erasmus var hneptur í gæsluvarðhald 19. des. 1915. Brjef, dags. 3. júlí 1918, með 1 fgskj. (Nd. 154).

Fangavörður, sjá Sigurður Pjetursson.

Fastar laxveiðivjolar, sjá Laxveiðivjolar.

Faxaflóabátur, sjá Borgarnesferðir.

Fiskifjellag Íslands.

1. Fjlagið skorar á Alþingi að gera alt, sem í þess valdi stendur, til þess að landið verði birgt nú og framvegis að öllum nauðsynjum til sjávarútgerðar og þær seldar svo lágu verði sem hagur lands-sjóðs frekast leyfir. Brjef, dags. 13. maí 1918. (Nd. 73).
2. Sama fjelag sækir um eftirgjöf á eftirstöðvum af láni úr landssjóði til steinoliukaupa. Brjef, dags. 3. júní 1918, með 2 fgskj. (Nd. 112).
3. Sama fjelag fer þess á leit, að starfsmönnum þess verði veitt dýrtíðaruppbót úr landssjóði fyrir árið 1918. Brjef, dags. 15. júní 1918. (Nd. 135).

Fiskifjellag Seyðfirðinga skorar á Alþingi að hvika ekki frá þeirri stefnu, er tekin var á síðasta þingi um löggilding íslensks siglingafána. Fundar-ályktun 6. apríl 1918. (Nd. 7).

Fjárkláðaböð, sjá Útrýmingarböð.

Flensborgarskólinn. Tveir kennarar skólans, Lárus Bjarnason og sra. Janus Jónsson, bera sig upp undan því, að þeim hafi verið sagt upp stöðu sinni, og beiðast þess, að Alþingi hlutist til um það, að þeir verði ekki sviftir launum, þótt kensla leggist niður í skólanum. Brjef, dags. 20. júní 1918, með 1 fgskj. (Nd. 147).

Flóaáveitan. Stjórn Flóaáveitufjelagsins fer þess á leit, að landsstjórninni verði heimilað að greiða fyrirfram upp í landssjóðstillagið til áveitunnar alt að 80 þús. kr. til vatnsveitutilrauna á áveitusvæðinu. Brjef, dags. 15. júní 1918. (Nd. 131).

Flóabátar.

1. Stjórn h./f. Breiðafjarðarbátsins leitar 10 þús. kr. viðbótarstyrks til bátsins árið 1918. Brjef, dags. 6. apríl 1918. (Ed. 4).
2. Samvinnunefnd samgöngumála leggur til við fjárveitinganefnd:

a. að styrkur til Langanessbáts (frá Sauðárkróki til Seyðisfjarðar) verði hækkaður.

b. að endurnýjuð verði lánsheimild til kaupa á Húnaflóabát. Brjef, dags. 2. maí 1918. (Nd. 173).

3. Stefán alþingismaður í Fagraskógi fer þess á leit við samgöngumálanefnd Nd., að hún hlutist til um, að bátur sá, er gengur fyrir Eyjafjarðar- og Þingeyjarsýslum (Langanessbátur), komi svo oft sem fært þykir til Grímseyjar. Brjef, dags. 27. apríl 1918. (Nd. 177). Sjá enn fremur Borgarnesferðir.

Fornmenjavörður fer fram á viðbót við fjárveiting til að skrásetja og gera lýsing á íslenskum forngripum í erlendum söfnum. Brjef, dags. 11. maí 1918. (Nd. 103).

Fræðsla barna, sjá Barnafræðsla.

Fræðslulögin, breyting á, sjá Barnakennarar.

Fræðslumálastjóri, Jón Þórarinsson, fer fram á launahækkun. Brjef, dags. 13. júní 1918. (Nd. 128).

Fækkun milliliða, sjá Dýrtíðarhjálp 2.

Gagnfræðaskólinn á Akureyri, sjá Skólahald 2.

Gagnfræðaskólinn í Flensborg, sjá Flensborgarskólinn.

Garðrækt, sjá Sýslufundargerðir Gullbringusýslu a.; shr. og Útsæði.

Gedveikrahælið. Ólafur frikirkjuprestur Ólafsson leitar þess við fjárveitinganefnd Ed., að hún hlutist til um, að þóknun til hans fyrir prestsþjónustu á Kleppi verði hækkuð úr 200 kr. á ári upp í 600 kr. Dags. 2. júlí 1918. (Ed. 70).

Gistihús í Borgarnesi. Kristján Jónasson, gestgjafi í Borgarnesi, sækir um 6000 kr. viðlagasjóðslán til þess að geta stækkað gistihús sitt og fullnægt þörf gesta. Dags. 12. apríl 1918. (Nd. 3).

Gisli gerlafræðingur Guðmundsson, sjá Efnarannsóknarstofan.

Grimsey, bátaferðir til, sjá Flóabátar 3.

Guðbrandur Jónsson skjalaritari óskar viðtals við fjárveitinganefnd út af fjárbeiðni, sem hann hafi flutt við forsætisráðherra. Brjef, dags. 10. maí 1918. (Nd. 174).

Guðmundur G. Bárðarson, sjá Kolanám í Gunnarsstaðagróf og Kolarannsókn a.

Guðmundur Guðmundsson skáld, sjá Skáldastyrkur.

Guðmundur Hjaltason sækir um 200–300 kr. dýrtíðaruppbót fyrir árið 1918. Brjef, dags. 15. júní 1918. (Nd. 136).

Guðmundur Magnússon skáld, sjá Skáldastyrkur.

Guðný Ottesen, sjá Útsæði.

Gunnarsstaðagróf, sjá Kolanám i.

Gunnlaugur Claessen læknir, sjá Röntgenstofnunin.

Gæsluvarðhald, sjá Erasmus Gíslason.

Hafnarbætur í Ólafsvík, sjá Lending í Ólafsvík.

Hafnarfjarðarvegur til Keflavíkur, sjá Sýslufundargerðir Gullbr.sýslu b.

Hafnsögumenn. Hafnsögumaðurinn á Ísafirði sækir um launauppbót úr lands-sjóði. Simskeyti, dags. 6. júlí 1918. 1. fgskj. (*Ed.* 74).

Halldór Briem bókavörður, sjá Landsbókasafnið 3.

Halldór Vilhjálmsson skólastjóri, sjá Hvanneyrarskólinn.

Háskólanemendur, sjá Náms- og húsaleigustyrkur.

Háskólinn.

1. Háskólaráðið ber sig upp við Alþingi út af dýrtíðinni og fer fram á bætur á launakjörum kennara við Háskólann. Dags. 25. apríl 1918. 2 skýrslur fylgja. (*Nd.* 35 og *Ed.* 17).
2. Álit og tillögur rektors um rekstur Háskólans næsta vetur. Dags. 6. júní 1918. (*Nd.* 123 a.).
3. Rektor Háskólans fer þess á leit, að landsstjórnin og forsetar Alþingis fallist á, að Ólafi Rósenkranz verði veitt dyravarðarstaðan við Háskólann og að hann njóti sömu hlunninda sem fyrverandi háskólavörður. Dags. 18. júní 1918. (*Sp.* 17).

Heildsala á þurftarvörum.

1. Verslunarráð Íslands skorar á Alþingi að samþykkja ekki tillögu til þingsályktunar um að landsstjórnin taki að sjer heildsölu á almennum þurftarvörum. Dags. 9. júlí 1918. (*Sp.* 22).
2. Stjórn Kaupmannafjelags Reykjavíkur og þrír kjörnir fulltrúar kaupmannafundar í bænum 9. júlí 1918 skora á Alþingi að fella tillögu til þingsályktunar um heildsölu landsstjórnarinnar á almennum þurftarvörum. Dags. 11. júlí 1918. (*Sp.* 24).
3. Ísfirskir kaupmenn mótmæla sömu tillögu. Simskeyti, dags. 11. júlí 1918. (*Sp.* 25).
4. Bolvískir kaupmenn mótmæla sömu tillögu. Simskeyti, dags. 11. júlí 1918. (*Sp.* 26).
5. Kaupmannafjelag Seyðisfjarðar mótmælir sömu tillögu. Simskeyti, dags. 12. júlí 1918. (*Sp.* 29).
6. Kaupmenn á Akureyri mótmæla sömu tillögu. Simskeyti, dags. 13. júlí 1918. (*Sp.* 28).

Heilsuhælið á Vífilstöðum, sjá Vífilstaðahælið.

Hjáleigur prestssetra, sjá Prestaköll og launakjör presta 5.

Hjeraðsfundur Snæfellinga, sjá Prestaköll og launakjör presta 3.

Hjeraðslæknar, sjá Læknalaun.

Hjúkrunarnám, sjá Margrjet Einarsdóttir.

Holdsveikraspítalinn.

1. Brjef spítalalæknisins, dags. 4. apríl 1918, um fjárveiting til að rafhýsa spítalann. 1 fgskj. (*Nd.* 51, 2).
2. Holdsveikralæknirinn, Sæmundur prófessor Bjarnhjeðinsson, sækir um launahækkun upp í 4000 kr. Brjef, dags. 26. apríl 1918. (*Nd.* 160).

Hreppsfelög, vörulán til, sjá dýrtíðarhjálp 2.; sbr. og Bæjar- og sveitarfelög.

Húnaflóabátur, sjá Flóabátar 2 b.

Húsaleigulög.

1. Húseigendur í Reykjavík skora á Alþingi að nema úr gildi lög frá 12. sept. 1917, um húsaleigu í Reykjavík, eða breyta þeim svo, að

þau nái tilgangi sínum án þess að skerða um of eignarrjett og umráð á húseignum. Erindi (i eftirriti), dags. 5. júlí 1918, með 355 undirskriftum. (Nd. 132).

2. Borgarstjórinn í Reykjavík tilkynnir allsherjarnefnd Ed., að dýrtíðarnefnd bæjarstjórnar Reykjavíkur leggi eindregið á móti því, að frv. um húsaleigu í Reykjavík (þingskj. 433) verði gert að lögum. Dags. 10. júlí 1918. (Ed. 78).
3. »Frumvarp til breytinga á lögum um húsaleigu í Reykjavík« [sagt samið af húseigendum í bænum. Kom frá 4. landsk. þingm., G.G.] (Ed. 84).

Húsaleigustyrkur háskólanemenda, sjá Náms- og.

Hvammstangi, skóli og sjúkraskýli þar, sjá Kolanám í Gunnarsstaðagróf 3.

Hvanneyrarhreppur, úrskifting hans úr sýslunni, sjá Bæjarstjórn á Siglufirði.

Hvanneyrarskólinn. Halldór skólastjóri Vilhjálmsson fer fram á fjárveiting til endurreisnar íbúðarhúsi á Hvanneyri. Brjef, dags. 14. nóv. 1917, með 2. fgskj. (Nd. 44).

Hækkun á simgjöldum og launum símamanna, sjá Landssíminn 1.

Innlendar vörur, verð á, sjá Dýrtíðarhjálp 3 b.

Íbúðarhús á Hvanneyri, sjá Hvanneyrarskólinn.

Ísafjörður, sjá Mjólkursala á.

Ísfirskir kaupmenn, sjá Heildsala á þurftarvörum 3.

Ísleifur Jónsson kennari, sjá Lýðskóli Ásgrims Magnússonar.

Jakob Jónsson ullarmatsmaður, sjá ullarmatsmenn.

Jakob Möller, ritstjóri »Visis«, leitar leyfis neðri deildar til þess að mega höfða mál gegn 2. þingm. Reykvíkinga, Jóni forsætisráðherra Magnússyni, fyrir ummæli í þingræðu á fundi deildarinnar 28. júní 1918. Brjef, dags. 9. júlí 1918. (Nd. 159).

Janus Jónsson præp. hon., sjá Flensborgarskólinn.

Jóhannes póstur Þórðarson, sjá Póstar.

Jón Baldvinsson prentari, sjá Sambandsmál.

Jón Sivertsen, sjá Umboðsmenn í Vesturheimi.

Jón Þórarinsson, sjá Fræðslumálastjóri.

Kartöflur, sjá Útsæði.

Kaup á sild, sjá Sildarkaup landssjóðs.

Kaupmannafjelag Reykjavíkur, sjá Heildsala á þurftarvörum 2 og Lokunar-tími sölubúða.

Kaupmannafjelag Seyðisfjarðar, sjá Heildsala á þurftarvörum 5.

Kaupmannafundur í Reykjavík, sjá Heildsala á þurftarvörum 2.

Kaupmanna og verslunarmannafjelag Siglufjarðar, sjá Landsbankaútibú á Siglufirði.

Kaupmenn á Akureyri, sjá Heildsala á þurftarvörum 6.

Kaupmenn í Bolungavík, sjá Heildsala á þurftarvörum 4.

Kaupmenn á Ísafirði, sjá Heildsala á þurftarvörum 3.

Keflavíkurhreppur, sjá útvegsmenn.

Keflavíkurvegur frá Hafnarfirði, sjá sýslufundargerðir Gullbr.sýslu b.

Kennarafjelagið, hið íslenska, sjá Barnakennarar.

Kennaralaun, sjá Barnakennarar.

Kennaraskólinn.

1. Brjef skólustjóra til mentamálanefndar Nd., dags. 23. maí 1918, um úrræði til að reka skólann næsta vetur. (Nd. 96).
2. Brjef skólustjóra til fjárveitinganefndar Nd., dags. 13. júní 1918, um bætur á launakjörum kennara við skólann. (Nd. 127).

Kirk, N. P. verkfræðingur, sjá Kolarannsókn.

Kirkjugarður á Stokkseyri. Sóknarnefndin í Stokkseyrarsókn beiðist þess af þingmönnum Árnessýslu, að þeir flytji á þingi frumv. um heimild til að taka eignarnámi lóð undir kirkjugarð í Stokkseyrarsókn. Brjef, dags. 6. júní 1918. (Nd. 137).

Kirkjujarðasala, sjá Ólafsvellir.

Kláðaböð, sjá Útrýmingarböð.

Klæðaverksmiðjan Álafoss fer fram á 100 þús. kr. lán úr landssjóði til kaupa á nýjum vjelum og til annara endurbóta. Brjef, dags. 29 maí 1918, með 1 fgskj. (Nd. 143).

Kofoed-Hansen skógræktarstjóri kvartar yfir því við Alþingi, að hann hafi enga dýrtíðaruppbót fengið 1917 og 1918, og beiðist leiðrjettingar á. Brjef, dags. 12. maí 1918. (Nd. 75).

Kolanám, sbr. og Surtarbrandsnám í Súgandafirði.

Kolanám í Gunnarsstaðagróf.

1. Simskeyti frá kolanefnd Strandasýslu, dags. 7. mars 1918, um ráðstafanir sýslunefndarinnar þar til kolanáms í Gunnarsstaðagróf, ásamt brjefi Geirs verkfr. Zoëga um málið, dags. 19. apríl 1918. (Nd. 41).
2. Brjef sýslumannsins í Strandasýslu, dags. 16. mars 1918, ásamt útdrætti úr gerðabók aðalfundar sýslunefndarinnar þar 27. febr. til 6. mars 1918, er í felst áskorun til landsstjórnarinnar um að reka kolanám í Gunnarsstaðagróf í Drangsnesslandi í Steingrímsfirði eða styrkja sýslunefndina til þess. (Nd. 42).
3. Ólafur Gunnarsson læknir og Ásgeir Magnússon skólustjóri sækja um leyfi til að taka upp í Drangsnesslandi 40–50 smálestir af kolum handa skóla og sjúkraskýli á Hvammstanga. Simskeyti, dags. 13. maí 1918. (Nd. 80).
4. Simskeyti frá Guðmundi G. Bárðarsyni, dags. 8. maí 1918, þar sem hann hvetur til að gera itarlegar tilraunir til kolanáms í Gunnarsstaðagróf. (Nd. 175).

Kolanámur, sjá Kolanám í Gunnarsstaðagróf og Kolarannsókn; sbr. og Surtarbrandsnám í Súgandafirði.

Kolanefnd Strandasýslu, sjá Kolanám í Gunnarsstaðagróf.

Kolarannsókn.

Stjórnarráðið sendir bjargráðanefnd Nd.:

- a. Skýrslu Guðm. G. Bárðarsonar um kolarannsókn í Steingrímsfirði, dags. 11. júlí 1917. (Nd. 48,1).
- b. Skrá yfir rannsókn á brúnkolum og surtarbrandi, er Rannsóknarstofu landsins hafa borist árin 1916–17. Dags. 12. okt. 1917. (Nd. 48,2).

- c. Tvö brjef frá N. P. Kirk verkfr., dags. 10. mars og 25. apríl 1918, um sænskar kolanámur o. fl. (Nd. 48,3).

Kolaúthlutun, sjá Dýrtíðarhjálp 1 a.

Kol og salt, útvegum á, sjá Landsverslunin 2.; sbr. og Fiskifjelað Íslands 1.

Kornvara og sykur, einkasala á, sjá Einkasala.

Kristján Jónasson gestgjafi, sjá Gistihús í Borgarnesi.

Kvennaskólinn á Blönduósi.

1. Símskeyti sýslunefndarinnar í Austur-Húnavatnssýslu um rekstrar-kostnað og fjárhag skólans og beiðni um 2000 kr. viðaukastyrk á ári 1918 og 1919. Dags. 23. apríl 1918. (Nd. 37).
2. Brjef frá formanni skólanefndar, dags. 31. maí 1918, um fjárþörf skólans, ásamt skýrslu um rekstrarkostnað hans 1917—18. (Nd. 139).
3. Skýrsla Þórarins Jónssonar alpm. um rekstrarkostnað skólans, dags. 1. júní 1918. (Nd. 162).

Kvennaskólinn í Reykjavík. Stjórnarnefnd skólans fer fram á 3500 kr. hækkun á styrk til skólans næsta skólaár, til þess að ekki þurfi að hækka meðgjöf með heimavistar- og hússtjórnarstúlkum. Brjef, dags. 3. júní 1918. (Nd. 115).

Landakotsspítalinn sækir um 25 þús. kr. styrk fyrir árið 1919, vegna síversn-andi dýrtíðar. Dags. 2. maí 1918. (Nd. 60).

Landsbankahúsið gamla, viðgerð á, sjá Landssiminn 2.

Landsbankautibú á Siglufirði. Kaupmanna- og verslunarmannafjelað Siglu-fjarðar sendir þingmönnum Eyfirðinga fundarályktun fjelagsins um það mál, þar sem skorað er á þá að beita sjer fyrir framgang þess á þingi. Dags. 29. mars 1918. (Nd. 22).

Landsbókasafnið.

1. Starfsmenn þess fara fram á uppbót á launum sínum. Brjef, dags. 5. júní 1918. (Nd. 117).
2. Dyravörður Landsbókasafnshússins sækir um launaviðbót. Dags. 3. júlí 1918. (Ed. 69).
3. Halldór Briem aðstoðarbókavörður fer fram á 300 kr. launahækk-un. Dags. 23. apríl 1918. (Nd. 47).

Landsdómur, sjá Erasmus Gíslason.

Landssiminn.

1. Tillögur landssimastjóra um hækkun á simgjöldum og launum simamanna, í brjefi, dags. 18. apríl 1918, með 1 fgskj., og brjefi, dags. 28. maí 1918. (Nd. 40, 66 og 107).
2. Brjef landssimastjóra, dags. 30. maí 1918, um stækkun á talsíma-stöð Reykjavíkur og viðgerð á gamla Landsbankahúsinu handa stöðinni. (Nd. 116).

Landsverslunin.

1. Skýrsla stjórnarráðsins um hag hennar frá 17. júlí 1917 til ársloka. Dags. 11. apríl 1918. (Nd. 24).
2. Brjef landsverslunarinnar til bjargráðanefndar Nd., dags. 3. maí 1918, um ráðstafanir verslunarinnar til útvegana á salti og kolum á þessu ári. (Nd. 119).

3. Brjef landsverslunarinnar til verslunarmálanefndar Nd., dags. 7. maí 1918, út af ýmsum skýrslum, sem nefndin hefir beiðst. (Nd. 70). — Sjá enn fremur Einkasala, Heildsala á þurftarvörum og Umboðsmenn í Vesturheimi.

Langanesbátur, sjá Flóabátar 2 a og 3.

Laugarnesspítalinn, sjá Holdsveikraspítalinn.

Launahækkun, sjá Dýralæknar, Fræðslumálastjóri, Geðveikrahælið (sira Ólafur Ólafsson), Hafnsögumenn, Háskólinn, Holdsveikraspítalinn, Kennarskólinn 2, Landsbókasafnið 1—3, Landssiminn 1, Læknalaun, Mentaskólinn 1, Póstmenn, Prestaköll og launakjör presta, Sigurður Lýðsson, Sigurður Pjetursson, Ullarmatsmenn, Vegamálastjóri, Vitamál 1—2, Vífilsstaðahælið 2.

Launakjör presta, sjá Prestaköll og.

Laxveiðivjalar. 63 búendur, er veiði eiga í Laxá í Suður-Pingeyjarsýslu, skora á Alþingi að banna með lögum allar fastar laxveiðivjalar. Ritað á góu 1918. (Nd. 19).

Lán til hreppsfjelaga, sjá Útvegsmenn í Keflavíkurhreppi; sbr. og Dýrtíðarhjálp. Lárus Bjarnason kennari, sjá Flensborgarskólinn.

Leikfjelað Reykjavíkur sækir um 3000 kr. styrk frá 1. okt. 1918 til næsta nýárs og 12000 kr. styrk á ári úr því. Brjef dags. 7. júní 1918, með 2 fgskj. (Nd 121 og Ed. 48).

Lending í Ólafsvík. Oddviti Ólafsvíkurhrepps leitar til Alþingis um hjálp til að bæta höfn og lendingu í Ólafsvík. Brjef, dags. 6. apríl 1918. (Ed. 22).

Lokunartími sölubúða. Kaupmannafjelað Reykjavíkur og Verslunarmannafjelað Merkúr skora fastlega á allsherjarnefnd Ed. að beita öllum áhrifum sínum gegn því, að tóbaks- og sælgætisverslunum verði veitt sú undanþága, er felst í breytingartillögu á þingskj. 70. Brjef, dags. 11. maí 1918. (Ed. 41).

Lóð undir kirkjugarð, sjá Kirkjugarður á Stokkseyri.

Lýðskóli Ásgrims Magnússonar. Ísleifur Jónsson, forstöðumaður lýð- og barnaskóla Ásgrims Magnússonar í Bergstaðastræti 3 í Reykjavík, sækir um, að sjer og meðkennara sínum verði greidd dýrtíðaruppbót. Brjef, dags. 17. maí 1918. (Nd. 167).

Lýðskólinn á Hvammstanga, sjá Kolanám í Gunnarsstaðagróf 3.

Læknalaun. Stjórn Læknafjelags Íslands skýrir Alþingi frá aðgerðum sínum og undirtektum hjeraðslækna út af meðferð þingsins á frumv. um aukna borgun fyrir lækniwerk. Brjef, dags. 28. maí 1918. (Nd. 104). — Sjá enn fremur Dýralæknar.

Margrjet Einarsdóttir hjúkrunarkona sækir um 600 kr. utanfararstyrk til fullnaðarnáms. Dags. 23. apríl 1918. 2 fgskj. (Nd. 32).

Málshöfðun á þingmann, sjá Jakob Möller.

Mentaskólinn.

1. Kennarar skólans snúa sjer til Alþingis um bætur á launakjörum sínum. Brjef, dags. 27. maí 1918. (Nd. 101).
2. Brjef rektors, dags. 30. maí 1918, um eldiviðarþörf skólans og rekstur hans næsta vetur [sbr. Skólahald]. (Nd. 118).

Merkúr, verslunarmannafjélagið, sjá Lokunartími sölubúða.

Mjólkursala á Ísafirði. Bæjarstjórn Ísafjarðar skorar á þingm. kaupstaðarins, að bera fram á Alþingi nú þegar frumv. til laga um mjólkursölu á Ísafirði. Símskeyti, dags. 22. apríl 1918. (Ed. 14).

Móvinsla. Skýrsla Þorkels Þorkelssonar Clementz, dags. 2. maí 1918, um för hans til Norðurlanda til þess að kynna sjer móvinslu. [Barst skrifstofu þingsins af einhverjum refilstigum.] (Nd. 176).

Mötuneyti, sameiginlegt, sjá Almenningseldhús.

Náms- og húsaleigustyrkur háskólanemenda. Brjef Háskólaráðsins um hækkun á styrknum, eða dýrtíðaruppbót verði greidd af honum 1917—'18. Dags. 25. apríl 1918. (Nd. 39 og 51,^s og Ed. 16).

Námur, sjá Kolanám, Kolarannsókn og Surtarbrandsnám.

Niðursett verð á kolum, sjá Dýrtíðarhjálp 1 a.

Orðabók Sigfúsar Blöndals, sjá Sigfús Blöndal.

Orðabókin íslenska, sjá Björn Bjarnason dr. phil.

Ólafsvellir.

1. Ágúst Helgason, sýslunefndarmaður í Birtingaholti, skorar á þingmenn Árnesinga að flytja á þingi tillögu um að banna sölu á Ólafsvöllum. Brjef, dags. 15. apríl 1918, með 2 útdr. úr sýslufundargerðum Árnessýslu (Nd. 6).
2. Tuttugu bændur í Skeiðahreppi skora á Alþingi að hlutast til um að Ólafsvellir verði ekki seldir. Dags. 18. apríl 1918. (Nd. 31).

Ólafsvík, sjá Lending i.

Ólafur Gunnarsson læknir, sjá Kolanám í Gunnarsstaðagróf.

Ólafur Ólafsson frikirkjuprestur, sjá Geðveikrahælið.

Ólafur Rósenkranz, sjá Háskólinn 3.

Þatreksfjörður, sjá Sjúkrahús á.

Póstar. Erindi Guðmundar Bergssonar um sæmileg eftirlaun handa Jóhannesi Þórðarsyni, er verið hefir póstur milli Ísafjarðar og Hjarðarholts um 25 ára skeið. Dags. 18. maí 1918. 2 fgskj. (Ed. 34).

Póstmenn. Erindi póstmeistara, dags. 29. júní 1918, um 15 þús. kr. fjárveiting á ári til bráðabirgðalaunaviðbótar handa póstmönnum (Nd. 161).

Prestaköll og launakjör presta.

1. Eiríkur Stefánsson, prestur að Torfastöðum, gerir ýmsar athugasemdir um misrjetti í launakjörum presta eftir prestalaunalögunum frá 1907, og skorar á Alþingi að hlutast til um, að launakjör sín verði bætt. Dags. 18. apríl 1918. (Nd. 34).
2. Biskup skrifar fjárveitinganefnd Nd., eftir beiðni hennar, um launakjör presta og skipun prestakalla, út af erindi Eiríks Stefánssonar prests að Torfastöðum. Dags. 1. maí 1918. (Nd. 49).
3. Erindi þingmanns Snæfellinga, dags. 19. júní 1918, ásamt símskeyti frá hjeradsfundi Snæfellsness, dags. 17. s. m., þar sem skorað er á biskup og þingmanninn að flytja á þingi frumv. um launahækkun

presta, sveitapresta upp í 2600 kr. og kaupstaðapresta upp í 3000 kr. (Nd. 140).

4. Sveinn Guðmundsson, prestur í Árnosi, fer fram á breytingar á ákvæðum um dýrtíðaruppbót búandi presta. Dags. 6. apríl 1918. (Nd. 30).
5. Erindi biskups, dags. 28. maí 1918, um styrk af opinberu fje til að endurreisa bæjarhúsin á Dæli, hjáleigu prestsetursins Barðs í Fljótum. (Nd. 109).

Raflýsing Laugarnesspitalans, sjá Holdsveikraspítalinn 1.

Rafveita á Bildudal. Hreppsnefnd Suðurfjarðahrepps sækir til Alþingis um 35 þús. kr. lán til þess að ljúka við rafveitu á Bildudal. Dags. 21. mars 1918. (Nd. 50).

Rannsóknarstofan, sjá Efnarannsóknarstofan og Kolarannsókn b.

Rauðasandshreppur, sjá Sími til Rauðasands.

Reglugerð fyrir sparisjóði, sjá Sparisjóðir.

Ritsímalán.

1. Brjef oddvita sýslunefndar Mýrasýslu, dags. 1. maí 1918, er í felst áskorun sýslunefndarinnar til þingmanns kjördæmisins um að fá eftirgjöf á 800 kr. ritsímaláni til sýslunnar. (Nd. 56).
2. Sýslunefndin í Borgarfjarðarsýslu felur þingmanni kjördæmisins að fá eftirgjöf á 1400 kr. ritsímaláni til sýslunnar. Simskeyti, dags. 4. maí 1918. (Nd. 69).
3. Brjef landssímastjóra, dags. 21. maí 1918, um eftirgjöf á eftirstöðvum af ritsímalánum til Mýrasýslu og Borgarfjarðarsýslu. 2. fgskj. (Nd. 95).

Róðrabátar, sjá Skýrslur um.

Röntgenstofnunin. Brjef læknisins, Gunnlaugs Claessens, dags. 16. febr. 1918, um 6500 kr. fjárveiting til þess að fá stofnuninni ný áhöld. 3 fylgiskj. (Nd. 51,1).

Sala á Ólafsvöllum, sjá Ólafsvellir.

Sala á sild, sjá Sildar kaup landssjóðs 4.

Salt og kol, útvegur á, sjá Landsverslunin 2; sbr. og Fiskifjélag Íslands 1.

Sambandsmál. Forseti Alþýðusambands Íslands, Jón Baldvinsson prentari, sendir formanni íslensku samningamannanna 4 eint. af ályktun um sambandsmálið, er samþykkt var á fulltrúaráðsfundi Alþýðuflokksins 6. júlí 1918. Dags. 8. júlí. (Sp. 21).

Samgöngur á sjó, sjá Borgarnesferðir, Flóabátar og Viðkomur skipa í Vestmannaeyjum.

Sauðfjárböð, sjá Útrýmingarboð.

Sendimenn til Vesturheims, sjá Umboðsmenn í Vesturheimi.

Sígfús Blöndal bókavörður sækir um styrk til að gefa út hina íslensk-dönsku orðabók sína, og gerir jafnframt grein fyrir væntanlegum kostnaði við útgáfuna. Brjef dags. 28. júní 1918, með 3 fgskj. (Nd. 151).

Siglingafáni, áskorun til Alþingis um löggilding á, sjá Fiskifjélag Seyðfirðinga.

Síglufjörður, sjá Bæjarstjórn á og Landsbankautibú á.

Sigurður Ljóðsson, aðstoðarmaður í stjórnarráðinu, sækir um launahækkun upp í 3000 kr. Dags. 9. júlí 1918. 3 fgskj. (Ed. 85).

Sigurður Magnússon læknir, sjá Vífilsstaðahælið.

Sigurður Pjetursson fangavörður sækir um 400 króna launahækkun. Dags. 22. apríl 1918. (Nd. 29).

Sigurgeir Gíslason vegavinnustjóri, dýrtíðaruppbót til, sjá Sýslufundargerðir Gullbr. sýslu c.

Sildarkaup landssjóðs.

1. Álitsskjal nefndar, kosinnar í Reykjavík 20. júní 1918, á almennum fundi sildarútvegsmanna. Ódags. (Ed. 75).
2. Sören Goos, sildarkaupmaður á Siglufirði, mótmælir því atriði í tillögum frá nefnd sildarútvegsmanna, að tunnur undan sild, er Bretar keyptu í fyrra, komi eigi til greina við þær ráðstafanir, er ræðir um í álitsskjali nefndarinnar. Brjef, dags. 27. júní 1918. (Nd. 149).
3. Fundur sildarútvegsmanna í Reykjavík 8. júlí 1918 skorar á Alþingi að breyta frumv. um kaup landsstjórnarinnar á sild, eða taka frumv. að öðrum kosti út af dagskrá þingsins. Brjef, dags. 9. júlí 1918. (Nd. 158).
4. Þrjú símskeyti (í eftirriti), dags. 3. júlí 1918, um sölu landsstjórnarinnar á sild til Svipjóðar. (Nd. 171).

Símalán, sjá Ritsímalán.

Símamenn, launahækkun þeirra, sjá Landssíminn.

Símjöld, hækkun á, sjá Landssíminn.

Sími til Rauðasands. Íbúar Rauðasandshrepps fara fram á fjárveiting til símalínu þangað frá fyrirhugaðri símalínu vestur Barðaströnd til Patreksfjarðar. Dags. 17. apríl 1918. (Nd. 45).

Sjávarútgerð, nauðsynjar til, sjá Fiskifjelag Íslands 1; sbr. og Landsverslunin 2 og Útvegsmenn í Keflavíkurhreppi.

Sjóvátryggingar. 11 skjöl, er lúta að sjó- og stríðsvátryggingum landssjóðs 1914—1918. (Ed. 77).

Sjúkrahús á Patreksfirði. Brjef sýslumannsins í Barðastrandarsýslu, dags. 6. apríl 1918, ásamt útdrætti úr gerðum aðalfundar sýslunefndar Barðastrandarsýslu 2. apríl 1918, um 2500 kr. aukastyrk úr landssjóði til sjúkrahússins. 3 fgskj. (Nd. 51,3).

Sjúkrasamlög.

1. Sjúkrasamlag Hafnarfjarðar og Garðahrepps mælist til þess, að Alþingi athugi, hvort ekki sje tiltækilegt að lögbjóða sjúkrasamlög »í öllum kaupstöðum landsins, sem hafa 300 íbúa«. Brjef, dags. 10. maí 1918. (Nd. 76).
2. Sjúkrasamlag Seyðisfjarðarkaupstaðar skorar á Alþingi að undirbúa lög um sjúkratryggingarskyldu í öllum kaupstöðum og kaup-túnum landsins, sem hafa 300 íbúa eða fleiri. Símskeyti, dags. 4. maí 1918. (Ed. 19). — Sjá enn fremur Bæjarstjórn Hafnarfjarðar b.

Sjúkraskýli á Hvammstanga. Þingmenn Húnavetninga fara fram á aukinn styrk til sjúkraskýlisbyggingar í Miðfjarðarlæknishjæraði. Brjef, dags. 7. maí 1918. (Nd. 163). — Sjá enn fremur Kolanám í Gunnarsstaðagróf.

Skáldastyrkur. Skáldin Guðmundur Guðmundsson og Guðmundur Magnússon fara þess á leit, að Alþingi leggi fyrir stjórnina að hækka styrkinn til þeirra um alt að helmingi, hvors um sig, og bæta upphæðinni í næsta fjáráukalagafrumvarp. Dags. 16. mars 1918. (*Sp.* 2).

Skepnufóður, matvörur til, sjá Dýrtíðarhjálp 2.

Skipamiðlar. Verslunarráð Íslands segir allsherjarnefnd Ed. álit sitt um frv. til laga um skipamiðla. Dags. 9. maí 1918. (*Ed.* 83).

Skipun barnakennara, sjá Barnakennarar.

Skipun prestakalla, sjá Prestaköll og Launakjör presta.

Skógræktarstjóri, sjá Kofoed-Hansen.

Skólahald.

1. Brjef kenslumálaráðherra til fjárveitinganefndar Nd., dags. 5. júní 1918, um rekstur Mentaskólans og Háskólans og skólahald yfirleitt næsta vetur. Fgskj.: Brjef rektors Mentaskólans, dags. 30. maí 1918, um eldiviðarþörf skólans [sbr. Mentaskólinn 2]. (*Nd.* 118).
2. Stjórnarráðið svarar fyrirspurn fjárveitinganefndar um það, hvað sparast mundi við það, að kensla færi ekki fram í Mentaskólanum og gagnfræðaskólanum á Akureyri næsta ár. Brjef, dags. 22. júní 1918. (*Nd.* 146). — Sjá enn fremur Háskólinn 2, Kennaraskólinn 1, Stýrimannaskólinn og Vjelstjóraskólinn.

Skólar, sjá Flensborgarskólinn, Háskólinn, Hvanneyrarskólinn, Kennaraskólinn, Kolanám í Gunnarsstaðagróf 3, Kvennaskólarnir á Blönduósi og í Reykjavík, Lýðskóli Ásgrims Magnússonar, Stýrimannaskólinn og Vjelstjóraskólinn; sbr. og Skólahald.

Skrásetning forngripa, sjá Fornmenjavörður.

Skylduvinna til framleiðslu matfanga, sjá Sýslufundargerðir Gullbringusýslu a. Skýrslur um róðrabáta. Stjórnarráðið sendir bjargráðanefnd Nd.:

- a. brjef lögreglustjórans í Reykjavík, um róðrabáta þar.
- b. 18 símskeyti frá sýslumönnum, víðs vegar af landinu, um tölu róðrabáta, sem til eru, og efnivið til þeirra. (*Nd.* 114).

Sparisjóðir. Stjórn sparisjóðs Ólafsvíkur skorar á Alþingi að gera ýmsar breytingar á lögum nr. 44, 3. nóv 1915, og reglugerð 5. maí 1917, um sparisjóði, að fengnum tillögum sparisjóðsstjórna. Dags. 12. febr. 1918. (*Sp.* 1).

St. Josephs Hospital, sjá Landakotsspítalinn.

Steingrímsfjörður, kolanámur þar, sjá Kolaránnsókn og Kolanám í Gunnarsstaðagróf.

Steinoliukaup, eftirgjöf á láni til, sjá Fiskifjelag Íslands 2.

Stokkseyri, sjá Kirkjugarður á.

Stríðsvátrygging, sjá Sjóvátryggingar.

Stykkishólmsvegur og Borgarfjarðarbraut. Brjef oddvita sýslunefndar Mýrasýslu, dags. 1. maí 1918, er í felst áskorun sýslunefndarinnar til Alþingis, um að landssjóður taki að sjer veginn úr Borgarnesi að Hítará og Borgarfjarðarbraut að Haugum. (*Nd.* 55). — Sjá enn fremur Borgarfjarðarbraut.

Stýrimannaskólinn. Álit og tillögur forstöðumannsins um rekstur skólans næsta vetur. Dags. 5. júní 1918. (*Nd.* 123 b).

Störf við Alþingi. Umsóknir frá 68 mönnum um ýms aðstoðarstörf við Alþingi 1918. (*Sp.* 32).

Surtarbrandsnám í Súgandafirði. Erindi þingmanns Vestur-Ísfirðinga um 50 þús. króna lán úr landssjóði til surtarbrandsnámurekstrar í Botni í Súgandafirði. Ódagsett. (*Nd.* 53).

Sveitarfjelög, sjá Bæjar- og sveitarfjelög og Hreppsfjelög.

Sykur og kornvara, einkasala á, sjá Einkasala.

Sýslufundagerðir, sjá og Borgarfjarðarbraut, Borgarnesferðir 1—2, Bæjarstjórn á Siglufirði, Bæjarstjórn í Vestmannaeyjum, Dýrtíðarhjálp 2, Kolanám í Gunnarsstaðagróf 1—2, Ritsímalán 1—2, Sjúkrahús á Patreksfirði, Stykkishólmsvegur, Útrýmingarböð, Ölfusárbrúin 1.

Sýslufundagerðir Gullbringusýslu.

Brjef sýslumannsins þar, dags. 17. apríl 1918, ásamt útdrætti úr gerðabók sýslunefndarinnar 15. apríl 1918, er í felast áskoranir til þings og stjórnar:

- um ýms hjargráð í landinu, svo sem að landið verði birgt að nauðsynjum til sjávarútgerðar, að auka framleiðslu af landbúnaði, einkum garðrækt, að athuga, hvort eigi sje vegur að innleiða nú þegar skylduvinnu til framleiðslu matfanga og að fje verði handbært til dýrtíðarlána.
- um að vegurinn frá Hafnarfirði til Keflavíkur verði tekinn í tölu þjóðvega.
- um að Sigurgeiri Gíslasyni vegavinnustjóra verði greidd dýrtíðaruppbót 1916 og 1917, eins og öðrum vegavinnustjórum landssjóðs. (*Nd.* 27).

Sælgætisverslanir, sjá Lokunartími sölubúða.

Sæmundur Bjarnhjeðinsson prófessor, sjá Holdsveikraspítalinn.

Sören Goos, sjá Sildarkaup landssjóðs 2.

Talsímastöð Reykjavíkur, stækkun á, sjá Landssíminn 2.

Tóbaks- og sælgætisverslanir, sjá Lokunartími sölubúða.

Ullarmatsmenn. Jakob Jónsson, ullarmatsmaður á Seyðisfirði, sækir um hækkun launa sinna og annara ullarmatsmanna upp í 1000 kr. á ári. Brjef, dags. 10. apríl 1918 (*Ed.* 1).

Umboðsmenn í Vesturheimi. Eftirrit af brjefi frá forstjórum landsverslunarinnar um fjáreyðslu við umboð fyrir landsstjórnina í Vesturheimi, í tilefni af ferðakostnaðarreikningi Jóns Sivertsens. Dags. 17. maí 1918. (*Nd.* 108).

Umsjónarmaður fræðslumálanna, sjá Fræðslumálastjóri.

Úrskifting Hvanneyrarhrepps, sjá Bæjarstjórn á Siglufirði.

Útgáfa íslensk-danskrar orðabókar, sjá Sigfús Blöndal.

Útgerðarfjelög, sjá Útvegsmenn í Keflavíkurhreppi.

Úthlutun kola með niðursettu verði, sjá Dýrtíðarhjálp 1 a.

Útrýmingarböð. Símskeyti frá sýslunefnd Austur-Húnavatnssýslu, dags. 27. apríl 1918, um nauðsyn á, að almenn sauðfjərböð til útrýmingar fjárkláðanum fari fram á öllu landinu á þessu ári. (*Nd.* 46.).

Útsæði. Guðný Ottesen sækir um 6000 kr. styrk til innkaupa á íslenskum út-

sæðiskartöflum, til þess að tryggja nægar birgðir af útsæði meðan aðflutningar eru svo fallvaltir sem nú. Brjef, dags. 7. maí 1918. (Nd. 166).
Útvegsmenn í Keflavíkurhreppi skora á Alþingi að hlutast til um, að hreppsfjelaginu verði veitt lán með hagfeldum kjörum til þess að afstýra þeirri hættu, sem útgerðarfjelögum þar stafar af því, að framkvæmd laga um dýrtíðarlán hefir brugðist. Dags. 1. apríl 1918. (Nd. 36.)

Vatnsveitutilraunir, sjá Flóaáveitan.

Vátryggingar, sjá Sjóvátryggingar.

Vegamálastjóri, Geir Geirsson Zoëga, sækir um launahækkun. Brjef, dags. 15. júní 1918. (Nd. 138).

Vegir, sjá Borgarfjarðarbraut, Stykkishólmsvegur og Borgarfjarðarbraut og Sýslufundargerðir Gullbringusýslu b.

Veidivjelar, sjá Laxveidivjelar.

Verðlag á innlendum vörum, sjá Dýrtíðarhjálp 3 b.

Verðlagsnefndin, sjá Einkasala.

Verslunarmannafjelagið Merkúr, sjá Lokunartími sölubúða.

Verslunarmannafjelag Siglufjarðar, Kaupmanna- og, sjá Landsbankaútibú á Siglufirði.

Verslunarráð Íslands, sjá Heildsala á þurftarvörum 1 og Skipamiðlar.

Vestmannaeyjar, sjá Bæjarstjórn í og Viðkomur skipa i.

Viðgerð á Ölfusárbrú, sjá Ölfusárbrúin.

Viðkomur skipa í Vestmannaeyjum. Brjef landsverslunarinnar (í eftirriti), dags. 12. júlí 1918, um viðkomur landssjóðsskipa í Vestmannaeyjum og kvartanir eyjaskeggja þar að lútandi. (Nd. 172).

Vitamál.

1. Fjögur brjef vitamálastjórans, dags. 9. febr. 1917 og 22. febr., 15. mars og 17. maí 1918, öll um stjórn landsvitanna og bætur á launum vitavarda og annara starfsmanna vitamálanna. 1 fgskj. (Nd. 102 og 113).
2. Brjef vitamálastjóra, dags. 29. júní 1918, um launabætur starfsmanna vitamálanna. (Nd. 152).

Vífilsstaðahælið.

1. Erindi læknisins þar um endurbót á hitunartækjum hælisisins. Dags. 25. maí 1918. 2 fgskj. (Nd. 97).
2. Sigurður Magnússon, læknir hælisisins, sækir um 500 kr. launaviðbót. Dags. 30. júní 1918. (Ed. 66).

Vjelritun brjefa, sjá Eggert Pálsson Briem.

Vjelstjóraskólinn. Álit og tillögur forstöðumanns um rekstur skólans næsta vetur. Dags. 7. júní 1918. (Nd. 123 c).

Vörulán, sjá Dýrtíðarhjálp 2.

Vöruverð á innlendum vörum, sjá Dýrtíðarhjálp 3 b.

Þingmálafundargerðir.

1. Úr Austur-Skaftafellssýslu, 3. apríl 1918. (Nd. 28).
2. Úr Húnavatnssýslu tvennar, 25. mars og 3. apríl 1918. (Nd. 20).
3. Úr Mýrasýslu, 30. mars 1918. (Nd. 17).

4. Úr Norður-Múlasýslu tvennar, 26. og 27. mars 1918. (*Nd. 18*).
5. Úr Strandasýslu tvennar, 12. og 23. mars 1918. (*Nd. 8*).
6. Úr Vestmannaeyjum, 7. apríl 1918. (*Ed. 15*).

Þjóðmenjavörður, sjá Fornmenjavörður.

Þorkell Þ(orkelsson) Clementz, sjá Móvinsla.

Þorvaldur Pálsson, fyrrum hjeraðslæknir, sækir um eftirlaun. Dags. 6. apríl 1918. 13 fgskj. (*Nd. 51.4*).

Þurftarvörur, sjá Heildsala á.

Ölfusárbrúin.

1. Brjef sýslumannsins í Árnessýslu, dags. 18. apríl 1918, ásamt útdrætti úr gerðabók aðalfundar sýslunefndarinnar þar, 8. til 13. apríl 1918, þar sem ræðir um viðgerð á Ölfusárbrúnni og skorað er á Alþingi að heimila sýslunefndinni að leggja toll á umferð um brúna, eða, til vara, að landssjóður taki að sjer að öllu leyti viðhald brúarinnar. (*Nd. 33*).
2. Tillögur vegamálastjóra um viðgerð á brúnni. Brjef, dags. 8. júní, með 2 fgskj. (*Nd 122*).